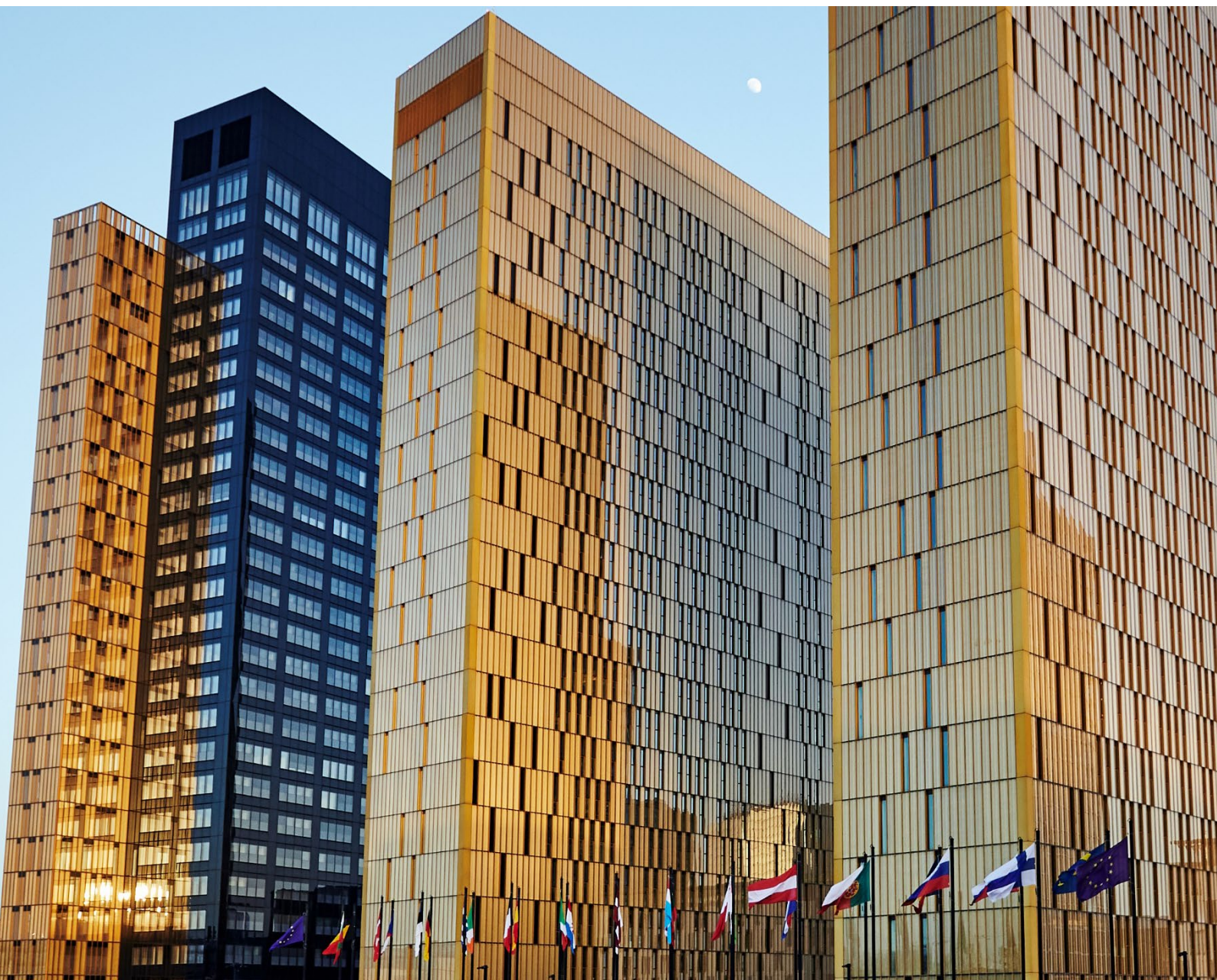

NOZĪMĪGĀKO NOLĒMUMU IZLASE 2024. GADS

PĒTNIECĪBAS UN DOKUMENTĀCIJAS DIREKCIJAS
SAGATAVOTAIS REZUMĒJUMU APKOPOJUMS

Satura rādītājs

Priekšvārds.....	11
1. nodaļa – Tiesa.....	12
I. Eiropas Savienības pamattiesības.....	12
1. Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā	12
2024. gada 11. jūlija spriedums (virspalāta) <i>Hann-Invest u.c.</i> (C-554/21, C-622/21 un C-727/21, EU:C:2024:594)	12
2024. gada 29. jūlija spriedums (virspalāta) <i>protectus</i> (C-185/23, EU:C:2024:657).....	15
2. <i>Ne bis in idem</i> princips.....	18
2024. gada 25. janvāra spriedums <i>Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Craiova</i> (C-58/22, EU:C:2024:70)	18
II. Vispārējie Savienības tiesību principi: līdzvērtības un efektivitātes principi	20
2024. gada 9. aprīļa spriedums (virspalāta) <i>Profi Credit Polska</i> (Tiesvedības, kurā pasludināts galīgs spriedums, atjaunošana) (C-582/21, EU:C:2024:282)	20
III. Personas datu aizsardzība	24
1. Telefonsakari un elektroniskie sakari.....	24
2024. gada 30. aprīļa spriedums (plēnums) <i>La Quadrature du Net u.c.</i> (Personas dati un intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumu apkarošana) (C-470/21, EU:C:2024:370)	24
2024. gada 30. aprīļa spriedums (virspalāta) <i>Procura della Repubblica presso il Tribunale di Bolzano</i> (C-178/22, EU:C:2024:371)	28
2024. gada 4. oktobra spriedums (virspalāta) <i>Bezirkshauptmannschaft Landeck</i> (Mēģinājums piekļūt mobilajā tālrunī saglabātajiem personas datiem) (C-548/21, EU:C:2024:830)	30
2. Biometriskie un ģenētiskie dati	33
2024. gada 30. janvāra spriedums (virspalāta) <i>Direktor na Glavna direksia "Natsionalna politzia" pri MVR – Sofia</i> (C-118/22, EU:C:2024:97)	33
3. Vispārīgā datu aizsardzības regula (VDAR)	36
a. Piemērošanas joma	36
2024. gada 16. janvāra spriedums (virspalāta) <i>Österreichische Datenschutzbehörde</i> (C-33/22, EU:C:2024:46)	36
b. Jēdziens “pārzinis”	39
2024. gada 11. janvāra spriedums <i>État belge</i> (Oficiālā laikrakstā apstrādāti dati) (C-231/22, EU:C:2024:7)	39
c. Tiesību aizsardzības līdzekļi VDAR pārkāpuma gadījumā	41
2024. gada 4. oktobra spriedums (virspalāta) <i>Lindenapotheke</i> (C-21/23, EU:C:2024:846).....	41
IV. Savienības pilsonība.....	44
1. Savienības pilsoņu tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties	44
2024. gada 4. oktobra spriedums (virspalāta) <i>Mirin</i> (C-4/23, EU:C:2024:845)	44

2.	Tiesības balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās un Eiropas Parlamenta vēlēšanās	46
	2024. gada 19. novembra spriedums (virspalāta) Komisija/Čehijas Republika (Tiesības kandidēt vēlēšanās un dalība politiskā partijā) (C-808/21, EU:C:2024:962).....	46
	2024. gada 19. novembra spriedums (virspalāta) Komisija/Polija (Tiesības kandidēt vēlēšanās un dalība politiskā partijā) (C-814/21, EU:C:2024:963)	49
V.	Aprites brīvības Savienībā: brīvība veikt uzņēmējdarbību	53
	2024. gada 19. decembra spriedums (virspalāta) <i>Halmer Rechtsanwaltsgesellschaft</i> (C-295/23, EU:C:2024:1037)	53
VI.	Institucionālie noteikumi: tiesības uz publisku piekļuvi dokumentiem	56
	2024. gada 5. marta spriedums (virspalāta) <i>Public.Resource.Org</i> un <i>Right to Know</i> /Komisija u.c. (C-588/21 P, EU:C:2024:201)	56
VII.	Eiropas Savienības tiesvedība.....	59
1.	Tiesas sastāvs	59
	2024. gada 29. jūlija spriedums (virspalāta) <i>Valančius</i> (C-119/23, EU:C:2024:653)	59
2.	Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu.....	61
a.	Iesniedzējtiesas atzīšana par “tiesu”	61
	2024. gada 9. janvāra spriedums (virspalāta) G. u.c. (Vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešu iecelšana Polijā) (C-181/21 un C-269/21, EU:C:2024:1).....	61
	2024. gada 7. maija spriedums (virspalāta) <i>NADA</i> u.c. (C-115/22, EU:C:2024:384).....	63
b.	Pēdējās instances tiesu pienākums uzdot prejudiciālu jautājumu	66
	2024. gada 15. oktobra spriedums (virspalāta) <i>KUBERA</i> (C-144/23, EU:C:2024:881).....	66
VIII.	Lauksaimniecība un zivsaimniecība	69
	2024. gada 4. oktobra spriedums (virspalāta) <i>Herbaria Kräuterparadies II</i> (C-240/23, EU:C:2024:852)	69
IX.	Robežkontrole, patvēruma un imigrācija.....	72
1.	Patvēruma politika	72
a.	Starptautiskās aizsardzības piešķiršanas nosacījumi	72
	2024. gada 16. janvāra spriedums (virspalāta) <i>Intervyuirasht organ na DAB pri MS</i> (No vardarbības ģimenē cietušas sievietes) (C-621/21, EU:C:2024:47)	72
	2024. gada 11. jūnija spriedums (virspalāta) <i>Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid</i> (Sievietes, kuras kā pamatvērtību pieņēmušas dzimumu līdztiesību) (C-646/21, EU:C:2024:487).....	75
	2024. gada 4. oktobra spriedums (virspalāta) <i>Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor azylové a migrační politiky</i> (C-406/22, EU:C:2024:841).....	77
b.	Starptautiskās aizsardzības pieteikumu izskatīšanas kārtība gadījumā, ja iesniegts jauns patvēruma pieteikums	80
	2024. gada 8. februāra spriedums (virspalāta) <i>Bundesrepublik Deutschland</i> (Turpmāka pieteikuma pieņemamība) (C-216/22, EU:C:2024:122).....	80
	2024. gada 18. jūnija spriedums (virspalāta) <i>Bundesrepublik Deutschland</i> (Lēmuma par bēgļa statusa piešķiršanu sekas) (C-753/22, EU:C:2024:524).....	82
c.	Lēmuma par bēgļa statusa piešķiršanu sekas trešās valsts iesniegta izdošanas lūguma gadījumā	84

2024. gada 18. jūnija spriedums (virspalāta) <i>Generalstaatsanwaltschaft Hamm</i> (Lūgums izdot bēgli Turcijai) (C-352/22, EU:C:2024:521).....	84
d. Pagaidu aizsardzība pārvietoto personu masveida pieplūduma gadījumā	86
2024. gada 19. decembra spriedums (virspalāta) <i>Kaduna</i> (C-244/24 un C-290/24, EU:C:2024:1038).....	86
2. Imigrācijas politika.....	91
2024. gada 30. janvāra spriedums (virspalāta) <i>Landeshauptmann von Wien</i> (Ģimenes atkalpvienošanās ar nepilngadīgu bēgli) (C-560/20, EU:C:2024:96).....	91
2024. gada 29. jūlija spriedums (virspalāta) CU un ND (Sociālā palīdzība – Netieša diskriminācija) (C-112/22 un C-223/22, EU:C:2024:636).....	93
3. Robežkontrole.....	95
2024. gada 21. marta spriedums (virspalāta) <i>Landeshauptstadt Wiesbaden</i> (C-61/22, EU:C:2024:251).....	95
X. Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās.....	99
1. Eiropas apcietināšanas orderis	99
2024. gada 29. jūlija spriedums <i>Breian</i> (C-318/24 PPU, EU:C:2024:658)	99
2. Eiropas izmeklēšanas rīkojums krimināllietās.....	101
2024. gada 30. aprīļa spriedums (virspalāta) M.N. (<i>EncroChat</i>) (C-670/22, EU:C:2024:372)	101
3. Eiropola veikta personas datu apstrāde	104
2024. gada 5. marta spriedums (virspalāta) <i>Kočner</i> /Eiropols (C-755/21 P, EU:C:2024:202).....	104
XI. Tiesu iestāžu sadarbība civillietās	108
1. Regula Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību.....	108
2024. gada 20. jūnija spriedums <i>Greiszel</i> (C-35/23, EU:C:2024:532)	108
2. Regula Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās	110
2024. gada 4. oktobra spriedums (virspalāta) <i>Real Madrid Club de Fútbol</i> (C-633/22, EU:C:2024:843)	110
XII. Transports	113
2024. gada 4. oktobra spriedums (virspalāta) Lietuva u.c./Parlaments un Padome (Mobilitātes pakotne) (C-541/20 à C-555/20, EU:C:2024:818).....	113
XIII. Konkurence	121
1. Aizliegtas vienošanās (LESD 101. pants)	121
2024. gada 27. jūnija spriedums Komisija/ <i>Servier</i> u.c. (C-176/19, EU:C:2024:549).....	121
2024. gada 27. jūnija spriedums Komisija/ <i>KRKA</i> (C-151/19 P, EU:C:2024:546)	121
2024. gada 4. oktobra spriedums <i>FIFA</i> (C-650/22, EU:C:2024:824)	127
2. Dominējoša stāvokļa ļaunprātīga izmantošana (LESD 102. pants).....	131
2024. gada 18. aprīļa spriedums (virspalāta) <i>Heureka Group</i> (Cenu salīdzināšanas vietnes) (C-605/21, EU:C:2024:324)	131

2024. gada 10. septembra spriedums (virspalāta) <i>Google</i> un <i>Alphabet</i> /Komisija (<i>Google Shopping</i>) (C-48/22 P, EU:C:2024:726)	134
3. Koncentrācija	137
2024. gada 3. septembra spriedums (virspalāta) <i>Illumina</i> un <i>Grail</i> /Komisija (C-611/22 P un C-625/22 P, EU:C:2024:677)	137
4. Valsts atbalsts	141
2024. gada 10. septembra spriedums (virspalāta) Komisija/Īrija u.c. (C-465/20 P, EU:C:2024:724)	141
5. Naudas soda atmaksa	146
2024. gada 11. jūnija spriedums (virspalāta) Komisija/ <i>Deutsche Telekom</i> (C-221/22 P, EU:C:2024:488)	146
XIV. Tiesību aktu tuvināšana	150
1. Kopienas dizainparaugi	150
2024. gada 27. februāra spriedums (virspalāta) <i>EUIPO/The KaiKai Company Jaeger Wichmann</i> (C-382/21 P, EU:C:2024:172)	150
2. Cilvēkiem paredzētas zāles	152
2024. gada 14. marta spriedums <i>D & A Pharma</i> /Komisija (C-291/22 P, EU:C:2024:228)	152
3. Ieroču iegādes un glabāšanas kontrole	156
2024. gada 5. marta spriedums (virspalāta) <i>Défense Active des Amateurs d'Armes</i> u.c. (C-234/21, EU:C:2024:200)	156
XV. Ekonomikas un monetārā politika	160
2024. gada 18. jūnija spriedums (virspalāta) Komisija/VNV (C-551/22 P, EU:C:2024:520)	160
XVI. Publiski līgumi	165
2024. gada 22. oktobra spriedums (virspalāta) <i>Kolin İnşaat Turizm Sanayi ve Ticaret</i> (C-652/22, EU:C:2024:910)	165
XVII. Sociālā politika	169
1. Uz noteiktu laiku nodarbināto darba ņēmēju aizsardzība	169
2024. gada 20. februāra spriedums (virspalāta) <i>X</i> (Līguma uzteikšanas iemeslu neesamība) (C-715/20, EU:C:2024:139)	169
2. Nepilna darba laika darba ņēmēju aizsardzība	171
2024. gada 29. jūlija spriedums <i>KfH Kuratorium für Dialyse und Nierentransplantation</i> (C-184/22 un C-185/22, EU:C:2024:637)	171
XVIII. Vide	174
2024. gada 25. jūnija spriedums (virspalāta) <i>Ilva</i> u.c. (C-626/22, EU:C:2024:542)	174
XIX. Starptautiskie nolīgumi	177
1. Sarunu vešana un slēgšana	177
2024. gada 9. aprīļa spriedums Komisija/Padome (Starptautisku nolīgumu parakstīšana) (C-551/21, EU:C:2024:281)	177
2. Saturs un tvērums	179
a. EK un Alžīrijas asociācijas nolīgums	179

2024. gada 29. februāra spriedums <i>Raad van bestuur va de Sociale verzekeringsbank</i> (Apgādnieka zaudējuma pabalstu pārskaitīšana) (C-549/22, EU:C:2024:184).....	179
b. Tirdzniecības un sadarbības nolīgums starp Savienību un Eiropas Atomenerģijas kopienu, no vienas puses, un Apvienoto Karalisti, no otras puses.....	181
2024. gada 29. jūlija spriedums (virspalāta) <i>Alchaster</i> (C-202/24, EU:C:2024:649).....	181
c. Starptautiskie nolīgumi starp Savienību un Marokas Karalisti	184
2024. gada 4. oktobra spriedums (virspalāta) <i>Confédération paysanne</i> (Melones un tomāti no Rietumsahāras) (C-399/22, EU:C:2024:839).....	184
2024. gada 4. oktobra spriedums (virspalāta) Komisija un Padome/ <i>Front Polisario</i> (C-778/21 P un C-798/21 P, EU:C:2024:833).....	186
2024. gada 4. oktobra spriedums (virspalāta) Komisija un Padome/ <i>Front Polisario</i> (C-779/21 P un C-799/21 P, EU:C:2024:835).....	186
XX. Kopējā ārpolitika un drošības politika	192
1. Ierobežojoši pasākumi.....	192
2024. gada 5. septembra spriedums <i>Jemerak</i> (C-109/23, EU:C:2024:681)	192
2024. gada 10. septembra spriedums (virspalāta) <i>Neves 77 Solutions</i> (C-351/22, EU:C:2024:723)	194
2. Prasība par zaudējumu atlīdzību	196
2024. gada 10. septembra spriedums (virspalāta) KS u.c./Padome u.c. (C-29/22 P un C-44/22 P, EU:C:2024:725).....	196
2. nodaļa – Vispārējā tiesa	202
I. Eiropas Savienības tiesvedība.....	202
1. Atcelšanas prasības	202
2024. gada 4. jūnija rīkojums (virspalāta) <i>Medel</i> u.c./Padome (apvienotās lietas no T-530/22 līdz T-533/22, EU:T:2024:363)	202
2. Prasības par ārpuslīgumisko atbildību.....	204
2024. gada 23. oktobra spriedums <i>Keserü Művek</i> /Eiropas Savienība (T-519/23, EU:T:2024:733)	204
II. Institucionālās tiesības: darbība, kas nav saderīga ar amata pienākumiem	206
2024. gada 11. septembra spriedums CQ/Revīzijas palāta (T-386/19, EU:T:2024:613).....	206
III. Konkurence	209
1. Aizliegtas vienošanās (LESD 101. pants)	209
2024. gada 2. oktobra spriedums <i>Crown Holdings</i> un <i>Crown Cork & Seal Deutschland</i> /Komisija (T-587/22, EU:T:2024:661).....	209
2024. gada 6. novembra spriedums <i>Crédit agricole</i> u.c./Komisija (apvienotās lietas T-386/21 un T-406/21, EU:T:2024:776).....	211
2. Koncentrācija.....	218
2024. gada 13. novembra spriedums <i>NetCologne</i> /Komisija (T-58/20, EU:T:2024:813)	218
2024. gada 13. novembra spriedums <i>Deutsche Telekom</i> /Komisija (T-64/20, EU:T:2024:815).....	218
2024. gada 13. novembra spriedums <i>Tele Columbus</i> /Komisija (T-69/20, EU:T:2024:816)	218

3. Valsts atbalsts.....	224
2024. gada 24. janvāra spriedums Vācija/Komisija (T-409/21, EU:T:2024:34)	224
2024. gada 28. februāra spriedums <i>Scandlines Danmark</i> un <i>Scandlines Deutschland</i> /Komisija (T-390/20, EU:T:2024:126)	226
2024. gada 28. februāra spriedums Dānija/Komisija (T-364/20 EU:T:2024:125).....	230
2024. gada 10. aprīļa spriedums <i>Danske Slagtermestre</i> /Komisija (T-486/18 RENV, EU:T:2024:217).....	232
2024. gada 2. oktobra spriedums <i>European Food</i> u.c./Komisija (apvienotās lietas T-624/15 RENV, T-694/15 RENV un T-704/15 RENV, EU:T:2024:659).....	235
IV. Intelektuālais īpašums	240
1. Eiropas Savienības preču zīme	240
2024. gada 8. februāra rīkojums <i>Fly Persia</i> un <i>Barmodeh/EUIPO – Dubai Aviation</i> ("flyPersia") (T-30/23, EU:T:2024:86)	240
2024. gada 13. novembra spriedums <i>Administration of the State Border Guard Service of Ukraine/EUIPO</i> ("RUSSIAN WARSHIP, GO F**K YOURSELF") (T-82/24, EU:T:2020:821)	241
2. Dizainparaugi.....	243
2024. gada 23. oktobra spriedums <i>Orgatex/EUIPO – Longton</i> (Grīdas marķējums) (T-25/23, EU:T:2024:725)	243
V. Kopējā ārpolitika un drošības politika – Ierobežojoši pasākumi	245
1. Baltkrievija.....	245
2024. gada 20. marta spriedums <i>Belshyna/Padome</i> (T-115/22, EU:T:2024:187)	245
2. Ukraina	246
2024. gada 11. septembra spriedums (virspalāta) <i>Timchenko</i> un <i>Timchenko/Padome</i> (T-644/22, EU:T:2024:621)	246
2024. gada 11. septembra spriedums (virspalāta) <i>Fridman</i> u.c./Padome (T-635/22, EU:T:2024:620)	249
3. Krievija.....	252
2024. gada 2. oktobra spriedums (virspalāta) <i>Ordre néerlandais des avocats du barreau de Bruxelles</i> u.c./Padome (T-797/22, EU:T:2024:670)	252
VI. Digitālie pakalpojumi.....	255
2024. gada 17. jūlija spriedums <i>Bytedance</i> /Komisija (T-1077/23, EU:T:2024:478).....	255
VII. Ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija.....	262
2024. gada 7. februāra spriedums Austrija/Komisija (T-501/22, EU:T:2024:71)	262
VIII. Sabiedrības veselība	265
2024. gada 21. februāra spriedums <i>PAN Europe</i> /Komisija (T-536/22, EU:T:2024:98).....	265
2024. gada 15. maija spriedums <i>Fresenius Kabi Austria</i> u.c./Komisija (T-416/22, EU:T:2024:316)	267
IX. Energētika	270
2024. gada 27. novembra spriedums <i>Nord Stream 2</i> /Parlaments un Padome (T-526/19 RENV, EU:T:2024:864).....	270

X.	Kopējā tirdzniecības politika	274
	2024. gada 21. februāra spriedums <i>Sinopec Chongqing SVW Chemical</i> u.c./Komisija (T-762/20, EU:T:2024:113)	274
	2024. gada 21. februāra spriedums <i>Inner Mongolia Shuangxin Environment-Friendly Material</i> /Komisija (T-763/20, EU:T:2024:114)	276
XI.	Ekonomikas un monetārā politika.....	279
1.	Vienotais noregulējuma mehānisms	279
	2024. gada 10. jūlija spriedums Francija/VNV (T-540/22, EU:T:2024:459).....	279
2.	Kredītiestāžu prudenciālā uzraudzība	281
	2024. gada 28. februāra spriedums <i>Sber</i> /ECB (apvienotās lietas T-647/21 un T-99/22, EU:T:2024:127)	281
	2024. gada 28. februāra spriedums <i>BAWAG PSK</i> /ECB (T-667/21, EU:T:2024:131).....	281
	2024. gada 10. jūlija spriedums PH u.c./ECB (T-323/22, EU:T:2024:460).....	284
XII.	Savienības iestāžu publiskie iepirkumi	288
	2024. gada 21. februāra spriedums <i>Inivos</i> un <i>Inivos</i> /Komisija (T-38/21, EU:T:2024:100)	288
	2024. gada 2. oktobra spriedums <i>VC/EU-OSHA</i> (Izslēgšana no dalības publiskajos iepirkumos, pamatojoties uz apturētu valsts administratīvu lēmumu) (T-126/23, EU:T:2024:666)	289
XIII.	Šķīrējklauzula	294
	2024. gada 11. decembra spriedums <i>UIV Servizi</i> /REA (T-440/22, EU:T:2024:898).....	294
XIV.	Savienības budžets.....	297
	2024. gada 4. septembra spriedums <i>IMG</i> /Komisija (T-509/21, EU:T:2024:590)	297
XV.	Pieklūve iestāžu dokumentiem	303
1.	Izņēmums saistībā ar tiesvedības aizsardzību	303
	2024. gada 10. jūlija spriedums Ungārija/Komisija (T-104/22, EU:T:2022:391)	303
2.	Izņēmums saistībā ar privātās dzīves un personas neaizskaramības aizsardzību	305
	2024. gada 8. maija spriedums <i>Izuzquiza</i> u.c./Parlaments (T-375/22, EU:T:2024:296).....	305
XVI.	Civildienests	308
1.	Disciplinārlietas.....	308
	2024. gada 29. maija spriedums <i>Canel Ferreira</i> /Padome (T-766/22, EU:T:2024:336).....	308
2.	Pabalsti	309
	2024. gada 5. jūnija spriedums VA/Komisija (T-123/23, EU:T:2024:359)	309
	2024. gada 26. jūnija spriedums <i>Paraskevaidis</i> /Padome un Komisija (T-698/21, EU:T:2024:425)	311
3.	Ziņojošās personas statuss	312
	2024. gada 11. septembra spriedums TU/Parlaments (T-793/22, EU:T:2024:614)	312
XVII.	Pieteikumi par pagaidu noregulējumu.....	315
	2024. gada 9. februāra rīkojums <i>Bytedance</i> /Komisija (T-1077/23 R, EU:T:2024:94)	315
	2024. gada 13. jūnija rīkojums <i>Vivendi</i> /Komisija (T-1097/23 R-RENV, EU:T:2024:381)	316

2024. gada 13. jūnija rīkojums <i>Lagardère</i> /Komisija (T-1119/23 R-RENV, EU:T:2024:382)	317
2024. gada 12. augusta rīkojums <i>Nuctech Warsaw Company Limited</i> un <i>Nuctech Netherlands</i> /Komisija (T-284/24 R, EU:T:2024:564)	319
2024. gada 22. novembra rīkojums <i>UniCredit</i> /ECB (T-324/24 R, EU:T:2024:858)	321

Priekšvārds

Nozīmīgāko nolēmumu izlase ir Pētniecības un dokumentācijas direkcijas sagatavota ikgadēja publikācija, kurā apkopoti Tiesas un Eiropas Savienības Vispārējās tiesas galveno nolēmumu rezumējumi.

Šajā publikācijā ir atspoguļotas galvenās pārmaiņas judikatūrā, kādas identificējušas abas tiesas. Tādējādi šajā publikācijā juridisko profesiju pārstāvjiem tiek piedāvāta sintētiska analīze par judikatūras pamatvirzieniem pagājušajā gadā.

Nozīmīgāko nolēmumu izlase ir veidota kā rezumējumu apkopojums, kuri ir sagrupēti pa tematiem atbilstoši Eiropas Savienības līgumu struktūrai. Katrā rezumējumā ir hipersaite uz nolēmuma tekstu, kas ļauj tūlītēji piekļūt tā saturam. Attiecībā uz Tiesu ir pārņemti visu virspalātas nolēmumu rezumējumi, kā arī dažu piecu tiesnešu palātu nolēmumu rezumējumi, ņemot vērā to nozīmīgumu, aplūkoto priekšmetu, sabiedrības interesi un oriģinalitāti. Līdzīga loģika ir ievērota arī Vispārējās tiesas nolēmumu izvēlē.

Nozīmīgāko nolēmumu izlasei, kas ir pilnībā pieejama elektroniskā formātā, visās Savienības oficiālajās valodās var tieši piekļūt iestādes tīmekļvietnē.

Celestina Iannone
Pētniecības un dokumentācijas direkcijas
direktore

1. nodaļa – Tiesa

I. Eiropas Savienības pamattiesības¹

1. Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā

2024. gada 11. jūlija spriedums (virspalāta) *Hann-Invest u.c.* (C-554/21, C-622/21 un C-727/21, [EU:C:2024:594](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – LES 19. panta 1. punkta otrā daļa – Efektīva tiesību aizsardzība tiesā jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības – Tiesnešu neatkarība – Tiesību aktos noteikta tiesa – Lietas taisnīga izskatīšana – Tiesas nolēmumu reģistrācijas dienests – Valsts tiesiskais regulējums, ar ko otrās instances tiesās ieviests tāda reģistrācijas tiesneša amats, kuram praksē ir pilnvaras apturēt sprieduma pasludināšanu, dot norādījumus iztiesāšanas sastāviem un lūgt sasaukt nodaļas sanāksmi – Valsts tiesiskais regulējums, atbilstoši kuram tiesas nodaļas vai visu tiesnešu sanāksmēs var pieņemt saistošas “juridiskas nostājas”, tai skaitā attiecībā uz jau izskatītām lietām

¹ Šajā sadaļā jānorāda arī uz šiem spriedumiem: 2024. gada 30. aprīļa spriedums (plēnums) *La Quadrature du Net u.c.* (Personas dati un intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumu apkarošana) (C-470/21, [EU:C:2024:370](#)), 2024. gada 30. aprīļa spriedums (virspalāta) *Procura della Repubblica presso il Tribunale di Bolzano* (C-178/22, [EU:C:2024:371](#)), 2024. gada 4. oktobra spriedums (virspalāta) *Bezirkshauptmannschaft Landeck* (Mēģinājums piekļūt mobilajā tālrunī saglabātajiem personas datiem) (C-548/21, [EU:C:2024:830](#)), kas izklāstīti III.1. sadaļā “Telefonsakari un elektroniskie sakari”; 2024. gada 30. janvāra spriedums (virspalāta) *Direktor na Glavna direksia “Natsionalna politsia” pri MVR – Sofia* (C-118/22, [EU:C:2024:97](#)), kas izklāstīts III.2. sadaļā “Biometriskie un ģenētiskie dati”; 2024. gada 4. oktobra spriedums (virspalāta) *Mirin* (C-4/23, [EU:C:2024:845](#)), kas izklāstīts IV.1. sadaļā “Savienības pilsoņu tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties”; 2024. gada 19. novembra spriedums (virspalāta) *Komisija/Čehijas Republika (Tiesības kandidēt vēlēšanās un dalība politiskā partijā)* (C-808/21, [EU:C:2024:962](#)), 2024. gada 19. novembra spriedums (virspalāta) *Komisija/Polija (Tiesības kandidēt vēlēšanās un dalība politiskā partijā)* (C-814/21, [EU:C:2024:963](#)), kas izklāstīti IV.2. sadaļā “Tiesības balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās un Eiropas Parlamenta vēlēšanās”; 2024. gada 5. marta spriedums (virspalāta) *Public.Resource.Org un Right to Know/Komisija u.c.* (C-588/21 P, [EU:C:2024:201](#)), kas izklāstīts VI. sadaļā “Institucionālie noteikumi: tiesības uz publisku piekļuvi dokumentiem”; 2024. gada 29. jūlija spriedums (virspalāta) *Valančius* (C-119/23, [EU:C:2024:653](#)), kas izklāstīts VII.1. sadaļā “Tiesas sastāvs”; 2024. gada 9. janvāra spriedums (virspalāta) *G. u.c. (Vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešu iecelšana Polijā)* (C-181/21 un C-269/21, [EU:C:2024:1](#)), 2024. gada 7. maija spriedums (virspalāta) *NADA u.c.* (C-115/22, [EU:C:2024:384](#)), 2024. gada 15. oktobra spriedums (virspalāta) *KUBERA* (C-144/23, [EU:C:2024:881](#)), kas izklāstīti VII.2. sadaļā “Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu”; 2024. gada 11. jūnija spriedums (virspalāta) *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (Sievietes, kuras kā pamatvērtību pieņēmušas dzimumu līdztiesību) (C-646/21, [EU:C:2024:487](#)), 2024. gada 18. jūnija spriedums (virspalāta) *Generalstaatsanwaltschaft Hamm* (Lūgums izdot bēgļa Turcijai) (C-352/22, [EU:C:2024:521](#)), 2024. gada 18. jūnija spriedums (virspalāta) *Bundesrepublik Deutschland* (Lēmuma par bēgļa statusa piešķiršanu sekas) (C-753/22, [EU:C:2024:524](#)), kas izklāstīti IX.1. sadaļā “Patvēruma politika”; 2024. gada 30. janvāra spriedums (virspalāta) *Landeshauptmann von Wien* (Ģimenes atkalapvienošanās ar nepilngadīgu bēgļu) (C-560/20, [EU:C:2024:96](#)), 2024. gada 29. jūlija spriedums (virspalāta) *CU un ND (Sociālā palīdzība – Netieša diskriminācija)* (C-112/22 un C-223/22, [EU:C:2024:636](#)), kas izklāstīti IX.2. sadaļā “Imigrācijas politika”; 2024. gada 21. marta spriedums (virspalāta) *Landeshauptstadt Wiesbaden* (C-61/22, [EU:C:2024:251](#)), kas izklāstīts IX.3. sadaļā “Robežkontrole”; 2024. gada 29. jūlija spriedums *Breian* (C-318/24 PPU, [EU:C:2024:658](#)), kas izklāstīts X.1. sadaļā “Eiropas apcietināšanas orderis”; 2024. gada 30. aprīļa spriedums (virspalāta) *M.N. (EncroChat)* (C-670/22, [EU:C:2024:372](#)), kas izklāstīts X.2. sadaļā “Eiropas izmeklēšanas rīkojums krimināllietās”; 2024. gada 4. oktobra spriedums (virspalāta) *Real Madrid Club de Fútbol* (C-633/22, [EU:C:2024:843](#)), kas izklāstīts XI.2. sadaļā “Regula Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās”; 2024. gada 14. marta spriedums *D & A Pharma/Komisija* (C-291/22 P, [EU:C:2024:228](#)), kas izklāstīts XIV.2. sadaļā “Cilvēkiem paredzētas zāles”; 2024. gada 5. marta spriedums (virspalāta) *Défense Active des Amateurs d’Armes u.c.* (C-234/21, [EU:C:2024:200](#)), kas izklāstīts XIV.3. sadaļā “Ieroču iegādes un glabāšanas kontrole”; 2024. gada 20. februāra spriedums (virspalāta) *X (Līguma uzteikšanas iemeslu neesamība)* (C-715/20, [EU:C:2024:139](#)), kas izklāstīts XVII.1. sadaļā “Uz noteiktu laiku nodarbināto darba ņēmēju aizsardzība”; 2024. gada 25. jūnija spriedums (virspalāta) *Ilva u.c.* (C-626/22, [EU:C:2024:542](#)), kas izklāstīts XVIII. sadaļā “Vide”; 2024. gada 29. jūlija spriedums (virspalāta) *Alchaster* (C-202/24, [EU:C:2024:649](#)), kas izklāstīts XIX.2. sadaļā “Sāturs un tvērums”; 2024. gada 10. septembra spriedums (virspalāta) *Neves 77 Solutions* (C-351/22, [EU:C:2024:723](#)), kas izklāstīts XX.1. sadaļā “Ierobežojoši pasākumi”; 2024. gada 10. septembra spriedums (virspalāta) *KS u.c./Padome u.c.* (C-29/22 P un C-44/22 P, [EU:C:2024:725](#)), kas izklāstīts XX.2. sadaļā “Prasība par zaudējumu atlīdzību”.

Tiesas virspalāta atzīst, ka tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, kā arī tiesībām uz lietas taisnīgu izskatīšanu izvirzītajām prasībām neatbilst tāds valsts tiesas iekšējs mehānisms, kurā ar mērķi nodrošināt šīs tiesas judikatūras saskaņotību ir paredzēta citu attiecīgās tiesas tiesnešu iejaukšanās lietu izskatošā iztiesāšanas sastāva lēmumpieņemšanas procesā.

Tiesai šo jautājumu ir uzdevusi *Visoki trgovački sud* (Augstā komerclietu tiesa, Horvātija), kura izskata trīs apelācijas sūdzības par maksātnespējas procesos izdotiem rīkojumiem. Iesniedzējtiesa, kas darbojas trīs tiesnešu iztiesāšanas sastāvos, izskatīja un ar tās locekļu vienprātīgu lēmumu noraidīja šīs trīs apelācijas sūdzības, tādējādi apstiprinot pirmajā instancē pieņemtos nolēmumus. Šīs tiesas tiesneši parakstīja spriedumus un pēc tam nosūtīja tos iesniedzējtiesas tiesas nolēmumu reģistrācijas dienestam ².

Reģistrācijas dienesta tiesnesis (turpmāk tekstā – “reģistrācijas tiesnesis”) tomēr atteicās reģistrēt šos trīs tiesas nolēmumus un nodeva tos atpakaļ attiecīgajiem iztiesāšanas sastāviem, pievienojot vēstuli, kurā norādīts, ka viņš nepiekrīt rastajiem risinājumiem. Divās no šīm lietām (C-554/21 un C-622/21) šis tiesnesis minēja citus iesniedzējtiesas nolēmumus, kuros rasti risinājumi, kas atšķiras no pamatlietās rastajiem risinājumiem. Trešajā lietā (C-727/21) viņš norādīja, ka nepiekrīt juridiskajai interpretācijai, ko sniedzis iztiesāšanas sastāvs, tomēr nav minējis nevienu citu tiesas nolēmumu.

Vēlāk iztiesāšanas sastāvs sanāca uz jaunām apspriedēm lietā C-727/21. Atkārtoti izskatījis apelācijas sūdzību un reģistrācijas tiesneša atzinumu, tas nolēma negrozīt iepriekš rasto risinājumu. Tādēļ tas pieņēma jaunu tiesas nolēmumu un nosūtīja to reģistrācijas dienestam.

Reģistrācijas tiesnesis, dodams priekšroku citādam juridiskajam risinājumam, nodeva minēto pamatlietu izskatīšanai iesniedzējtiesas komercstrīdu un citu strīdu nodaļai. Šī nodaļa vēlāk pieņēma “juridisku nostāju”, kurā piekrita risinājumam, kam priekšroku bija devis reģistrācijas tiesnesis. Pēc tam šī pamatlietā tika nodota atpakaļ attiecīgajam iztiesāšanas sastāvam, lai tas lemtu atbilstoši šai “juridiskajai nostājai”.

Tā kā iesniedzējtiesai radās šaubas par tāda mehānisma atbilstību Savienības tiesībām, kurā paredzēta reģistrācijas tiesneša un citu tiesas tiesnešu, kas pieņem “juridiskas nostājas”, iesaistīšanās tās lēmumpieņemšanas procesā, tā nolēma vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

Tiesas vērtējums

Tiesa vispirms uzsver – jebkuram valsts pasākumam vai praksei, kuras mērķis ir nepieļaut judikatūras atšķirības vai novērst tās un tādējādi nodrošināt tiesisko drošību, kas ir tiesiskuma principa neatņemama sastāvdaļa, jāatbilst prasībām, kuras izriet no LES 19. panta 1. punkta otrās daļas.

Pirmām kārtām, Tiesa, ievērojot šīs prasības, izvērtē praksi, atbilstoši kurai tiesas nolēmums, ko pieņēmis lietu izskatošais iztiesāšanas sastāvs, var tikt uzskatīts par galīgu un nosūtīts lietas dalībniekiem tikai tad, ja tā saturu ir apstiprinājis reģistrācijas tiesnesis, kurš neietilpst šajā iztiesāšanas sastāvā.

Šajā ziņā tā norāda – lai gan reģistrācijas tiesnesis ar savu vērtējumu nevar aizstāt par attiecīgo lietu atbildīgā iztiesāšanas sastāva vērtējumu, viņš faktiski var bloķēt pieņemtā tiesas nolēmuma reģistrāciju un tādā veidā kavēt nolēmuma pieņemšanas procesa pabeigšanu un šī nolēmuma paziņošanu lietas dalībniekiem. Tādējādi viņš var nodot lietu atpakaļ šim iztiesāšanas sastāvam minētā nolēmuma pārskatīšanai, ievērojot viņa paustos juridiskos apsvērumus, un gadījumā, ja viņš joprojām nepiekrīst iztiesāšanas sastāva viedoklim, aicinot attiecīgās nodaļas priekšsēdētāju sasaukt

² *Sudski poslovnik* (Tiesu reglaments) 177. panta 3. punktā ir paredzēts: “Otrās instances tiesā lietu uzskata par pabeigtu dienā, kad nolēmums tiek nosūtīts no tiesneša biroja – pēc tam, kad lieta ir atsūtīta atpakaļ no reģistrācijas dienesta. Sākot no lietas saņemšanas dienas, reģistrācijas dienestam tā jānosūta atpakaļ tiesneša birojam pēc iespējas īsākā termiņā. Pēc tam nolēmums tiek nosūtīts lietas dalībniekiem astoņu dienu laikā.”

nodaļas sanākumi, lai pieņemtu "juridisku nostāju", kas būs saistoša arī šim iztiesāšanas sastāvam. Šādas prakses rezultātā tiek pieļauta reģistrācijas tiesneša iejaukšanās attiecīgajā lietā un ar šo iejaukšanos šis tiesnesis var ietekmēt galīgo risinājumu, kas tiks rasts šajā lietā.

Pirmkārt, nešķiet, ka pamatlietā aplūkotajā valsts tiesiskajā regulējumā būtu paredzēta šāda veida reģistrācijas tiesneša iejaukšanās. Otrkārt, šī reģistrācijas tiesneša iejaukšanās notiek pēc tam, kad iztiesāšanas sastāvs, kam attiecīgā lieta tika iedalīta, pēc apspriežu pabeigšanas ir jau pieņēmis tiesas nolēmumu, lai arī šis reģistrācijas tiesnesis neietilpa minētajā iztiesāšanas sastāvā un tārad nepiedalījās iepriekšējos tiesvedības posmos, kuru noslēgumā tika pieņemts šis nolēmums. Treškārt, šķiet, ka reģistrācijas tiesneša iejaukšanās pilnvaras pat nereglamentē skaidri noteikti objektīvi kritēriji, kas atspoguļotu konkrētu pamatojumu un varētu novērst diskrecionāru rīcību.

Ņemot vērā šos apstākļus, Tiesa nospriež, ka šī reģistrācijas tiesas iejaukšanās neatbilst tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā izvirzītajām prasībām.

Otrām kārtām, Tiesa izvērtē valsts tiesisko regulējumu, atbilstoši kuram valsts tiesas nodaļas sanāsmē, pieņemot "juridisku nostāju", var pieprasīt lietu izskatošajam iztiesāšanas sastāvam grozīt tā iepriekš pieņemtā tiesas nolēmuma saturu, lai gan šajā nodaļas sanāsmē piedalās arī tiesneši, kas neietilpst šajā iztiesāšanas sastāvā, kā arī attiecīgā gadījumā personas, kuras nav attiecīgās tiesas locekļi, un lietas dalībniekiem šajā sanāsmē nav iespējas paust to argumentus.

Šajā ziņā tā norāda, ka nodaļas sanāksmes iesaiste faktiski ļauj visiem tiesnešiem, kas piedalās šajā nodaļas sanāsmē, iejaukties tādas lietas galīgajā risinājumā, kuru kompetentais iztiesāšanas sastāvs ir iepriekš apspriedis un izlēmis, bet kura vēl nav reģistrēta un nosūtīta. Proti, šī iztiesāšanas sastāva izredzes, ka gadījumā, ja tas turpinātu uzturēt no reģistrācijas tiesneša viedokļa atšķirīgu juridisko viedokli, tā tiesas nolēmums tiks pārskatīts nodaļas sanāsmē, kā arī šī iztiesāšanas sastāva pienākums pēc jau pabeigtām apspriedēm ievērot "juridisko nostāju", kāda tiktu pieņemta šajā nodaļas sanāsmē, var ietekmēt šī nolēmuma galīgo saturu.

Pirmkārt, nešķiet, ka pamatlietā aplūkotās nodaļas sanāksmes pilnvaras iesaistīties lietā pietiekami reglamentētu objektīvi un piemērojami kritēriji kā tādi. It īpaši no noteikuma, kurā paredzēta nodaļas sanāksmes sasaukšana ³, neizriet, ka šo sanākumi – kā tas bija lietā C-727/21 – var sasaukt tādēļ vien, ka reģistrācijas tiesnesis nepiekrīt kompetentā iztiesāšanas sastāva juridiskajam viedoklim. Otrkārt, lietas dalībniekiem nevienā brīdī netiek paziņots par nodaļas sanāksmes sasaukšanu un to, ka tā ir pieņēmusi "juridisku nostāju", kas citstarp ir saistoša šo lietu izskatošajam iztiesāšanas sastāvam. Tādēļ nešķiet, ka šiem lietas dalībniekiem būtu iespēja izmantot to procesuālās tiesības šādā nodaļas sanāsmē.

Ņemot vērā šos apstākļus, Tiesa nospriež, ka attiecīgais valsts tiesiskais regulējums neatbilst tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, kā arī tiesībām uz lietas taisnīgu izskatīšanu izvirzītajām prasībām.

Tiesa arī precizē – lai izvairītos no judikatūras atšķirībām vai novērstu tās un tādējādi nodrošinātu tiesiskuma principam raksturīgo tiesisko drošību, procesuālais mehānisms, kas ļauj valsts tiesas tiesnesim, kurš neietilpst kompetentajā iztiesāšanas sastāvā, nodot lietu izskatīšanai šīs tiesas paplašinātam iztiesāšanas sastāvam, nav pretrunā LES 19. panta 1. punkta otrās daļas prasībām, ar nosacījumu, ka sākotnēji norīkotais iztiesāšanas sastāvs vēl nav uzsācis lietas apspriedi, ka apstākļi, kādos var veikt šādu lietas nodošanu, ir skaidri norādīti piemērojamajos tiesību aktos un šāda lietas nodošana neliedz attiecīgajām personām iespēju piedalīties šajā paplašinātajā iztiesāšanas sastāvā

³ *Zakon o sudovima* (Tiesu sistēmas organizācijas likums) 40. panta 1. punktā ir paredzēts, ka nodaļas vai tiesnešu sanāksme tiek sasaukta, ja tiek konstatēts, ka pastāv atšķirīgas interpretācijas starp nodaļām, palātām vai tiesnešiem jautājumos par likuma piemērošanu vai ja kāda palāta vai nodaļas tiesnesis ieņem juridisku nostāju, kas atšķiras no iepriekš pieņemtās juridiskas nostājas.

notiekošajā tiesvedībā. Turklāt sākotnēji norīkotais iztiesāšanas sastāvs jebkurā brīdī var nolemt veikt šādu lietas nodošanu.

2024. gada 29. jūlija spriedums (virspalāta) *protectus* (C-185/23, [EU:C:2024:657](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Lēmums 2013/488/ES – Klasificēta informācija – Iestādes drošības pielaide – Pielaižu atsaukšana – Klasificētas informācijas, uz kuru balstās atsaukšana, neizpaušana – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants – Pienākums norādīt pamatojumu – Piekļuve lietas materiāliem – Sacīkstes princips – Pamattiesību hartas 51. pants – Savienības tiesību īstenošana

Tiesa virspalātas sastāvā, izskatīdama *Najvyšší správny súd Slovenskej republiky* (Slovākijas Republikas Augstākā administratīvā tiesa) lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu saistībā ar lietu par iestādes drošības pielaides atsaukšanu, kas balstīta uz klasificētu informāciju, sniedz precizējumus par to, kā jālīdzsvaro tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību ar interesēm, kas pamato klasificētas informācijas neizpaušanu.

2018. gada septembrī Slovākijas Valsts drošības iestāde (turpmāk tekstā – “VDI”) izsniedza *protectus s.r.o.* industriālās drošības apliecību, kas saskaņā ar šīs dalībvalsts tiesību aktiem tai ļauj piekļūt atbilstoši valsts tiesībām klasificētai informācijai. 2018. gada novembrī VDI tai turklāt izsniedza rūpnieciskās drošības sertifikātu “SECRETUE/UE SECRET” līmenim. Šis sertifikāts tai ļāva piekļūt Eiropas Savienības klasificētai informācijai (turpmāk tekstā – “ESKI”).

Pēc tam VDI iepazinās ar neklasificētu informāciju tostarp par to, ka pret *protectus* vai tās vadītājiem tiek veikta kriminālizmeklēšana, ka tā ir noslēgusi līgumus ar sabiedrībām, attiecībā uz kurām tiek veikta šāda izmeklēšana, un ka pastāv aizdomas, ka prasītāja un kāda cita sabiedrība, kuras tiek kontrolētas kopīgi, ir pieteikušās uz vieniem un tiem pašiem iepirkumiem. VDI ieguva arī citu informāciju, kas kvalificēta kā “klasificēti rakstveida pierādījumi”.

VDI ļāva *protectus* izteikties par tās rīcībā esošo neklasificēto informāciju. Šī iestāde ar 2020. gada augustā pieņemtu lēmumu, kas daļēji pamatots ar klasificētu informāciju, pirmkārt, atsauca prasītājas industriālās drošības apliecību, jo tika noteikts ar to saistīts drošības risks, un, otrkārt, šīs industriālās drošības apliecības atsaukšanas rezultātā atsauca prasītājas industriālās drošības sertifikātu.

Ar Slovākijas Republikas Nacionālās padomes VDI lēmumu pārskatīšanas komitejas lēmumu, kas pieņemts 2020. gada novembrī, prasītājas pret šo VDI lēmumu celtā prasība tika noraidīta. 2022. gada septembrī VDI nosūtīja iesniedzējtiesai, kas izskata prasību par minētās komitejas lēmumu, visus lietas materiālus, tostarp klasificētos rakstveida pierādījumus.

2022. gada oktobrī prasītājas pamatlietā prasību izskatošās palātas priekšsēdētājs vispirms izslēdza lietas materiālu klasificēto daļu no iepazīšanas iespējas ar to, pēc tam noraidīja prasītājas advokāta lūgumu iepazīties ar klasificētajiem rakstveida pierādījumiem, vienlaikus lūdzot VDI izvērtēt šādu paziņošanas iespēju. 2022. gada novembrī šī iestāde atļāva paziņot divus klasificētus rakstveida pierādījumus, bet atteicās paziņot citus attiecīgos lietā klasificētos rakstveida pierādījumus, jo šāda paziņošana nozīmētu informācijas avotu izpaušanu.

2023. gada janvārī prasītājas advokāts, pamatojoties tostarp uz Eiropas Savienības Hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 47. pantu, vēlreiz lūdza iespēju iepazīties ar visiem rakstveida pierādījumiem.

Šajā kontekstā, pirmkārt, iesniedzējtiesa nolēma uzdot Tiesai jautājumus par Hartas piemērojamību pamatlietā. Šajā ziņā iesniedzējtiesa tostarp norāda, ka Lēmumā 2013/488 par ESKI aizsardzību ⁴

⁴ Padomes Lēmums 2013/488/ES (2013. gada 23. septembris) par drošības noteikumiem Eiropas Savienības klasificētas informācijas aizsardzībai (OV 2013, L 274, 1. lpp.).

dalībvalstīm ir noteikti konkrēti pienākumi attiecībā uz fizisku vai juridisku personu, kurām ir tiesībspēja, pilnvarošānu slēgt līgumus, kas varētu nozīmēt, ka ar attiecīgo tiesisko regulējumu tiek īstenots šis lēmums. Otrkārt, gadījumā, ja Harta būtu piemērojama lietā, iesniedzējtiesa lūdz Tiesu precizēt, cik lielā mērā ar Hartas 47. pantā nostiprināto tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību ir saderīgs Slovēnijas tiesiskais regulējums un prakse attiecībā uz piekļuvi klasificētai informācijai procesos, kuru mērķis ir apstrīdēt industriālās drošības sertifikātu vai industriālās drošības apliecību atsaukšanu.

Tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, kas attiecas uz Hartas piemērošanas jomu, Tiesa vispirms pārbauda tās piemērojamību tādas industriālās drošības apliecības atsaukšanai, kas ļauj piekļūt dalībvalsts klasificētai informācijai. Šajā ziņā tā norāda, ka Savienības tiesībās šajā to attīstības stadijā nav akta, kurā būtu noteikti vispārīgi noteikumi par lēmumiem, ko dalībvalstis pieņēmušas, lai atļautu piekļuvi klasificētai informācijai saskaņā ar valsts tiesisko regulējumu. It īpaši Lēmumā 2013/488, uz kuru iesniedzējtiesa atsaucas attiecībā uz ESKI, nav noteikumu par šādu piekļuvi. Tādējādi nešķiet, ka pamatlietā aplūkotā valsts tiesiskā regulējuma par industriālās drošības apliecības atsaukšanu mērķis vai sekas būtu kādas Savienības tiesību normas īstenošana. Tālab tādas drošības apliecības kā pamatlietā atsaukšana nenozīmē Savienības tiesību īstenošanu Hartas izpratnē.

Turpinājumā, attiecībā uz Hartas piemērojamību tāda rūpnieciskās drošības sertifikāta atsaukšanai, kas atļauj piekļuvi ESKI, Tiesa precizē, ka Savienības iestādes ir pieņēmušas īpašus tiesību aktus, lai reglamentētu šādas informācijas aizsardzību to darbības ietvaros. It īpaši, ņemot vērā Lēmumā 2013/488 paredzētos noteikumus, ar kuriem dalībvalstīm noteikti pienākumi⁵, pasākumi, ko tās pieņem, lai nodrošinātu industriālo drošību, ierobežojot piekļuvi ESKI saistībā ar līgumiem, kurus noslēgusi Padome, izsniedzot un kontrolējot iestādes drošības pielaides (IDP), ir jāuzskata par tādiem, ar kuriem tiek īstenotas Savienības tiesības. Tas, ka valsts iestāde atsauc IDP šī lēmuma izpratnē, tostarp nozīmē tā īstenošanu. Proti, ar šādu atsaukšanu tiek apšaubīta atļauja, kuras izsniegšana un vismaz daļēji sekas paredzētas Lēmumā 2013/488⁶.

Tādējādi Tiesa nospriež, ka valsts tiesas pārbaudes par tāda lēmuma likumību, ar kuru atsaukta industriālās drošības apliecība, kas ļauj piekļūt dalībvalsts klasificētai informācijai, priekšmets nav tiesību akts, ar kuru tiek īstenotas Savienības tiesības Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē. Turpretim valsts tiesas pārbaudes par tāda lēmuma likumību, ar kuru šis industriālās drošības apliecības atsaukšanas dēļ tiek atsaukts industriālās drošības sertifikāts, ar kuru atbilstoši Lēmuma 2013/488 11. pantam un V pielikumam ir atļauta piekļuve ESKI, priekšmets ir tiesību akts, ar kuru tiek īstenotas Savienības tiesības.

Otrām kārtām, kas attiecas uz jautājumu par pamatlietā aplūkotā tiesiskā regulējuma un prakses saderību ar Hartas 47. pantu, Tiesas vispirms izvērtē, vai attiecīgā situācija ietilpst šīs tiesību normas piemērošanas jomā. Šajā ziņā tā uzsver, ka no Lēmuma 2013/488 V pielikuma izriet, ka saimnieciskās darbības subjekta piekļuve ESKI, lai noslēgtu vai izpildītu Padomes klasificētu līgumu, ir atkarīga no IDP esamības. Tāpat Tiesa norāda uz regulējumu, kuru atbilstoši šim lēmumam piemēro līgumslēdzējiem, kas iesaistīti klasificētos līgumos un kam savās telpās vajadzīga piekļuve ESKI, izpildot šos līgumus vai pirms to parakstīšanas, un kurā ir pieņēmums, ka šiem līgumslēdzējiem ir IDP. Tādējādi IDP atcelšanas sekas ir tādas, ka attiecīgais saimnieciskās darbības subjekts zaudē atļauju piekļūt ESKI klasificēta līguma noslēgšanai un izpildei. Tādēļ šāda atsaukšana tostarp nozīmē, ka tam tiks liegta iespēja, kas tam bija pirms šīs atsaukšanas, piedalīties ar Padomes klasificētu līgumu saistītā

⁵ Tiesa it īpaši atsaucas uz Lēmuma 2013/488 1. panta 2. punktu, 11. panta 2., 5. un 7. punktu, 15. panta 3. punkta c) apakšpunktu, 16. panta 3. punkta a) apakšpunkta i) punktu un V pielikumu.

⁶ Precīzāk, Tiesa norāda, ka šīs atļaujas piešķiršana ir paredzēta minētā lēmuma 11. panta 5. punktā, to skatot kopā ar tā V pielikuma 8. punktu, savukārt tās sekas ir daļēji definētas tostarp šī paša lēmuma 11. panta 5. punktā, kā arī V pielikuma 11. punktā.

procesā pirms tā parakstīšanas un saņemt no šīs iestādes šāda līguma slēgšanas tiesības tā piedāvājuma izraudzīšanās gadījumā. Tādējādi šādam saimnieciskās darbības subjektam saskaņā ar Hartas 47. pantu ir jābūt tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību, lai apstrīdētu savas IDP atsaukšanu.

Turpinot, attiecībā uz šādas tiesību aizsardzības minimālajām garantijām Tiesa norāda, ka situācijā, kad IDP atsaukšana ir balstīta vienīgi uz citas drošības pielāides atsaukšanu, IDP atsaukšanas pārbaude tiesā var būt efektīva, ciktāl minētās IDP agrākais turētājs var piekļūt citas drošības pielāides atsaukšanas pamatojumam. Ja primārie apsvērumi, kas it īpaši attiecas uz valsts drošības vai starptautisko attiecību aizsardzību, var liegt paziņot IDP agrākajam turētājam tās atsaukšanas pamatā esošo informāciju, kompetentajai valsts tiesai, veicot pārbaudi tiesā, tomēr jāizmanto metodes, kuras ļauj panākt līdzsvaru starp šiem primārajiem apsvērumiem un nepieciešamību pietiekami nodrošināt indivīda procesuālo tiesību, piemēram, tiesību tikt uzklautam, kā arī sacīkstes principa, ievērošanu.

Tādēļ dalībvalstīm jāparedz gan to iemeslu esamības un pamatotības, kurus valsts iestāde ir izvirzījusi attiecībā uz valsts drošību, lai atteiktos izpaust visu vai daļu no informācijas, kas ir pamatā IDP Lēmuma 2013/488 izpratnē atsaukšanai, gan šīs atsaukšanas likumības efektīva pārbaude tiesā. Kompetentajai tiesai šajā ziņā ir jābūt iespējai iepazīties ar visu šo informāciju.

Kas attiecas uz prasībām, kurām jāatbilst iemeslu, kurus kompetentā valsts iestāde ir izvirzījusi attiecībā uz attiecīgās dalībvalsts drošību, esamības un pamatotības pārbaudei tiesā, nepieciešams, lai tiesai tiktu uzticēts veikt visu kompetentās valsts iestādes izvirzīto tiesisko un faktisko apstākļu neatkarīgu pārbaudi, vai primāri apsvērumi faktiski nepieļauj pilnīgu vai daļēju pamatojuma, uz kā balstīta attiecīgā atsaukšana, kā arī uz to attiecināmo pierādījumu paziņošanu. Ja šī tiesa secina, ka valsts drošībai nav pretrunā tas, ka vismaz daļēji tiek darīti zināmi apsvērumi vai pierādījumi, tā kompetentajai valsts iestādei dod iespēju informēt attiecīgo personu par trūkstošajiem apsvērumiem un pierādījumiem. Ja šī iestāde neļauj sniegt šādu informāciju, minētā tiesa pārbauda šādas atsaukšanas likumību, pamatojoties vienīgi uz paziņotajiem apsvērumiem un pierādījumiem. Savukārt, ja izrādās, ka primāriem apsvērumiem patiesi ir pretrunā visu apsvērumu vai pierādījumu paziņošana ieinteresētajai personai, šīs atsaukšanas likumības pārbaude tiesā jāveic tāda procesa ietvaros, kurā tiek līdzsvarotas no šiem primārajiem apsvērumiem un tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, it īpaši no tiesībām uz sacīkstes principa ievērošanu, izrietošās prasības. Katrā ziņā attiecīgā persona jāinformē par pamatojuma, uz kuru ir balstīta minētā atsaukšana, būtību.

Tādējādi Tiesa atzīst, pirmkārt, ka Hartas 47. pantam nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums un prakse, saskaņā ar kuru lēmumā par IDP Lēmuma 2013/488 izpratnē atsaukšanu nav norādīta klasificēta informācija, kas pamato šo atsaukšanu, tādu primāru apsvērumu dēļ, kas saistīti, piemēram, ar valsts drošības vai starptautisko attiecību aizsardzību, vienlaikus paredzot, ka tiesai, kuras kompetencē ir izvērtēt minētās atsaukšanas likumību, ir piekļuve šai informācijai un ka šīs IDP agrākā turētāja advokāts var piekļūt minētajai informācijai tikai ar attiecīgo valsts iestāžu piekrišanu un ar nosacījumu, ka tiek nodrošināta tās konfidencialitāte. Šai tiesai tomēr ir jānodrošina, ka informācijas neizpaušana ir ierobežota līdz absolūti nepieciešamajam un ka minētās IDP agrākajam turētājam katrā ziņā tiek paziņota šīs atsaukšanas pamatojuma būtība, pienācīgi ņemot vērā pierādījumu nepieciešamo konfidencialitāti.

Otrkārt, gadījumā, ja Hartas 47. pantam būtu pretrunā šāds tiesiskais regulējums un šāda prakse, ar to netiek prasīts, lai kompetentā valsts tiesa pati paziņotu IDP agrākajam turētājam, attiecīgā gadījumā ar tā advokāta starpniecību, konkrētu klasificētu informāciju, ja šīs informācijas nepaziņošana agrākajam turētājam vai tā advokātam nešķiet pamatota. Tas vajadzības gadījumā ir jāveic kompetentajai valsts iestādei. Ja tā šo paziņošanu neatļauj, kompetentā valsts tiesa pārbauda IDP atsaukšanas likumību, pamatojoties tikai uz paziņotajiem apsvērumiem un pierādījumiem.

2. *Ne bis in idem* princips

2024. gada 25. janvāra spriedums *Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Craiova* (C-58/22, [EU:C:2024:70](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Eiropas Savienības Pamattiesību harta – 50. pants – “*Ne bis in idem*” princips – “*In rem*” uzsākta kriminālizmeklēšana – Prokurora rīkojums par lietas izbeigšanu – Tādas kriminālvajāšanas pieļaujamība, kas par tiem pašiem faktiem “*in personam*” uzsākta vēlāk – Nosacījumi, lai varētu uzskatīt, ka attiecībā uz personu ir pasludināts galīgs spriedums krimināllietā – Padziļinātas izmeklēšanas prasība – iespējamā liecinieka nenopratināšana – Attiecīgās personas nenopratināšana “aizdomās turētā” statusā

Izskatot *Curtea de Apel Craiova* (Krajovalas apelācijas tiesa, Rumānija) lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesa sniedz precizējumus par diviem Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 50. pantā⁷ nostiprinātā *ne bis in idem* principa elementiem, proti, *bis* un *idem* elementu, saistībā ar lietu, kurā kriminālvajāšana pret personu otrajā procesā tika izbeigta tāpēc, ka pirmajā procesā prokuratūra bija pieņēmusi lēmumu par lietas izbeigšanu, no kura acīmredzami neizriet, ka būtu izvērtēts šīs personas – kā personas, kas krimināltiesiski ir atbildīga par inkriminēto noziedzīgo nodarījumu veidojošajiem faktiem, – tiesiskais stāvoklis.

2015. gada 30. aprīlī kooperatīvās sabiedrības BX sanāksmē šīs sabiedrības priekšsēdētāja NR ir pieprasījusi dažiem tās darbiniekiem samaksāt summu, kuru viņa bija parādā [trešai personai], pretējā gadījumā draudot izbeigt viņu darba līgumus. Tā kā šis pieprasījums netika apmierināts, NR izdeva un parakstīja lēmumus par šo līgumu izbeigšanu.

Šie darbinieki iesniedza divas krimināltiesiskas sūdzības pret NR, kas reģistrētas attiecīgi *Parchet de pe lângă Judecătoria Slatina* (Slatinas pirmās instances tiesai piesaistītā prokuratūra, Rumānija) ar numuru 673/P/2016 un *Parchet de pe lângă Tribunalul Olt* (Oltas apgabaltiesai piesaistītā prokuratūra, Rumānija) ar numuru 47/P/2016.

Par lietu 673/P/2016 atbildīgais prokurors – pēc tam, kad viņš bija uzsācis krimināllietu *in rem* par izspiešanas nodarījumu –, pamatojoties uz tās policijas iestādes ziņojumu, kas bija atbildīga par izmeklēšanu, izdeva rīkojumu par lietas izbeigšanu (turpmāk tekstā – “strīdīgais rīkojums par lietas izbeigšanu”). Sūdzības iesniedzēji noteiktajā termiņā šo rīkojumu nav apstrīdējuši. Turklāt kompetentās tiesas pirmstiesas palāta nav apmierinājusi virsprokurora lūgumu apstiprināt kriminālizmeklēšanas atjaunošanu.

Lietā 47/P/2016 kriminālizmeklēšana pret NR *in personam* tika uzsākta par kukuļņemšanu, un šīs lietas noslēgumā *Tribunalul Olt* (Oltas apgabaltiesa, Rumānija) pasludināja spriedumu, piespriežot viņai atliktu brīvības atņemšanas sodu. Pēc NR apelācijas sūdzības minēto spriedumu atcēla Krajovalas apelācijas tiesa, proti, iesniedzējtiesa, ar spriedumu krimināllietā Nr. 1207/2020, pamatojoties uz to, ka esot pārkāpts Hartas 50. pantā nostiprinātais *ne bis in idem* princips.

Izskatot *Parchet de pe lângă Curtea de Apel Craiova* (Krajovalas apelācijas tiesai piesaistītā prokuratūra, Rumānija) kasācijas sūdzību par pēdējo minēto spriedumu, *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Augstā kasācijas tiesa, Rumānija) būtībā uzskatīja, ka iesniedzējtiesa bija kļūdaini secinājusi par *ne bis in idem* principa piemērojamību, ņemot vērā, ka pirms strīdīgā rīkojuma par lietas izbeigšanu izdošanas netika veikts lietas 673/P/2016 izvērtējums pēc būtības un šis rīkojums nebija pienācīgi pamatots, tādējādi to nevar uzskatīt par tādu, kas izraisītu publiskās apsūdzības izbeigšanu. Tāpēc minētā tiesa atcēla spriedumu krimināllietā Nr. 1207/2020 un nodeva lietu atpakaļ iesniedzējtiesai atkārtotai izskatīšanai.

⁷ Atbilstoši šai tiesību normai “nevienu nedrīkst atkārtoti tiesāt vai sodīt krimināllietā par nodarījumu, par kuru viņš saskaņā ar tiesību aktiem Savienībā jau ticis attaisnots vai notiesāts ar galīgu spriedumu”.

Veicot atkārtotu izskatīšanu, iesniedzējtiesa nolēma vērsties Tiesā ar jautājumiem par Hartas 50. pantā nostiprinātā *ne bis in idem* principa piemērojamību tādos apstākļos kā pamatlietā aplūkoti.

Tiesas vērtējums

Tiesa atgādina, ka uz *ne bis in idem* principa piemērošanu ir attiecināms dubultnosacījums, proti, pirmkārt, ir jābūt agrākam galīgajam nolēmumam (*bis* nosacījums), un, otrkārt, agrākam nolēmumam un vēlākai kriminālvajāšanai vai nolēmumiem ir jāattiecas uz tiem pašiem faktiem (*idem* nosacījums).

Runājot par *bis* nosacījumu, lai personu varētu uzskatīt par tādu, attiecībā uz kuru par tai inkriminētajiem faktiem ir pasludināts "galīgais spriedums [krimināllietā]" Hartas 50. panta izpratnē, pirmām kārtām, publiskajai apsūdzībai atbilstoši valsts tiesībām ir jābūt galīgi izbeigtai. Aplūkojamajā gadījumā, tā kā, pirmkārt, strīdīgo rīkojumu par lietas izbeigšanu sūdzības iesniedzēji pamatlietā nav apstrīdējuši un, otrkārt, lūgums apstiprināt kriminālizmeklēšanas atjaunošanu, par ko bija lēmis Slatinas pirmās instances tiesai piesaistītās prokuratūras virsprokurors, netika apmierināts, šķiet, ka lietā 673/P/2016 publiskā apsūdzība ir galīgi izbeigta un ka strīdīgais rīkojums par lietas izbeigšanu ir kļuvis galīgs, neskarot iesniedzējtiesas veicamās pārbaudes.

Otrām kārtām, lai personu varētu uzskatīt par tādu, attiecībā uz kuru ir pasludināts "galīgais spriedums [krimināllietā]" par tai inkriminētajiem faktiem Hartas 50. panta izpratnē, jāpārlicinās, ka lēmums, ar kuru izbeigta kriminālvajāšana, ir pieņemts pēc attiecīgās lietas izvērtēšanas pēc būtības, nevis pamatojoties vienkārši uz procesuāliem iemesliem. Konkrētajā gadījumā nosacījums par lietas 673/P/2016 izvērtēšanu pēc būtības var tikt uzskatīts par izpildītu strīdīgajā rīkojumā par lietas izbeigšanu tikai tad, ja šajā rīkojumā ir ietverts vērtējums par apgalvotā noziedzīgā nodarījuma materiālajiem elementiem, piemēram, tostarp NR kā iespējamās šī noziedzīgā nodarījuma izdarītājas kriminālatbildības analīzi. Taču fakts, ka nav tikuši nopratināti liecinieki, kas piedalījās kooperatīvās sabiedrības BX 2015. gada 30. aprīļa sanāksmē, var būt norāde uz to, ka šāda analīze nav tikusi veikta, neskarot iesniedzējtiesas veicamās pārbaudes.

Runājot par *idem* nosacījumu, no Hartas 50. panta formulējuma izriet, ka ar to ir aizliegts vienu un to pašu personu tiesāt vai sodīt krimināllietā par to pašu pārkāpumu vairāk nekā vienu reizi. Šajā ziņā Tiesa precizē – lai noteiktu, vai attiecībā uz personu ir pasludināts "galīgs spriedums [krimināllietā]" Hartas 50. panta izpratnē, no pieņemtā lēmuma ir skaidri jāizriet, ka izmeklēšanā, kas veikta pirms šī lēmuma pieņemšanas, neatkarīgi no tā, vai šī izmeklēšana uzsākta *in rem* vai *in personam*, šīs personas – kā personas, kas krimināltiesiski ir atbildīga par inkriminēto noziedzīgo nodarījumu veidojošajiem faktiem, – tiesiskais stāvoklis ir ticis izvērtēts un gadījumā, ja izdots rīkojums izbeigt lietu, ir noraidīta tās kriminālatbildība. Ja tas tā nav – un tas jāpārbauda iesniedzējtiesai –, *ne bis in idem* princips nav piemērojams un tāpēc šādu personu nevar uzskatīt par galīgi attaisnotu Hartas 50. panta izpratnē.

II. Vispārējie Savienības tiesību principi: līdzvērtības un efektivitātes principi ⁸

2024. gada 9. aprīļa spriedums (virspalāta) *Profi Credit Polska* (Tiesvedības, kurā pasludināts galīgs spriedums, atjaunošana) (C-582/21, [EU:C:2024:282](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Savienības tiesību principi – LES 4. panta 3. punkts – Lojālas sadarbības princips – Procesuālā autonomija – Līdzvērtības un efektivitātes principi – Valsts tiesību atbilstīgas interpretācijas princips – Valsts tiesību akti, kuros ir paredzēts ārkārtas pārsūdzības līdzeklis, kas ļauj atjaunot civilprocesu, kurš pabeigts ar galīgu spriedumu – Pamati – Vēlāk pieņemts Konstitucionālās tiesas nolēmums, ar kuru valsts tiesību norma, uz kuru pamatojoties šis spriedums ir pasludināts, ir atzīta par nesaderīgu ar Konstitūciju – Iespējas veikt procesuālas darbības liegšana tiesību pārkāpuma dēļ – Šī tiesību aizsardzības līdzekļa plaša piemērošana – Apgalvotais Savienības tiesību pārkāpums, kas izriet no vēlāka Tiesas sprieduma par šo tiesību interpretāciju atbilstoši LESD 267. pantam – Direktīva 93/13/EEK – Negodīgi noteikumi patērētāju līgumos – Aizmugurisks spriedums – Līguma noteikumu negodīguma vērtējuma neveikšana pēc savas ierosmes

Izskatot *Sąd Okręgowy Warszawa-Praga* ⁹ (Varšavas-Prāgas apgabaltiesa, Polija) lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesa, skatot lietu virspalātā, interpretē LES 4. panta 3. punktu ¹⁰, līdzvērtības principu un valsts tiesību atbilstīgas interpretācijas principu saistībā ar patērētāju aizsardzību pret negodīgiem līguma noteikumiem situācijā, kad valsts tiesa, kas ar galīgu aizmugurisku spriedumu ir apmierinājusi pārdevēja vai piegādātāja prasību, kas pamatota ar līgumu, kurš ir noslēgts ar patērētāju, nav pēc savas ierosmes pārbaudījusi iespējamu negodīgu noteikumu esamību šajā līgumā, neizpildīdama Direktīvā 93/13 ¹¹ paredzētos pienākumus.

Pamatlietā FY noslēdza patēriņa kredītlīgumu ar *Profi Credit Polska S.A. w Bielsku Białej* (turpmāk tekstā – “*Profi Credit Polska*”), kas ir kredītiestāde. Aizdevuma atmaksa tika nodrošināta, izsniedzot blanko vekseli, ko parakstīja FY un vēlāk aizpildīja *Profi Credit Polska*.

Pēc tam *Profi Credit Polska* cēla prasību kompetentajā pirmās instances tiesā, lai panāktu atmaksājamā kredīta atlikuma un procentu samaksu. Prasības pieteikumam tika pievienots tikai minētais vekselis un paziņojums par attiecīgā kredītlīguma izbeigšanu. Pats kredītlīgums netika iesniegts.

⁸ Šajā sadaļā jānorāda arī uz šiem spriedumiem: 2024. gada 19. decembra spriedums (virspalāta) *Kaduna* (C-244/24 un C-290/24, [EU:C:2024:1038](#)), kas izklāstīts IX.1. sadaļā “Patvēruma politika”; 2024. gada 29. februāra spriedums *Raad van bestuur va de Sociale verzekeringsbank (Apgādnieka zaudējuma pabalstu pārskaitīšana)* (C-549/22, [EU:C:2024:184](#)), kas izklāstīts XIX.2. sadaļā “Sāturs un tvērums”; 2024. gada 4. oktobra spriedums (virspalāta) *Lietuva u.c./Parlaments un Padome (Mobilitātes pakotne)* (no C-541/20 līdz C-555/20, [EU:C:2024:818](#)), kas izklāstīts XII. sadaļā “Transports”.

⁹ Turpmāk tekstā – “iesniedzējtiesa”.

¹⁰ Šajā tiesību normā ir nostiprināts lojālas sadarbības princips, atbilstoši kuram detalizēti procesuāli noteikumi prasībām, kas paredzētas, lai aizsargātu tiesības, kuras tiesību subjektiem ir noteiktas Savienības tiesībās, nedrīkst būt nelabvēlīgāki par noteikumiem, kas attiecas uz līdzīgām valsts tiesībās balstītām prasībām (līdzvērtības princips), nedz arī padarīt praktiski neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtināt to tiesību izmantošanu, kas piešķirtas ar Savienības tiesību sistēmu (efektivitātes princips).

¹¹ Padomes Direktīva 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.). Šīs direktīvas 6. panta 1. punktā tostarp ir noteikts, ka dalībvalstis nosaka, ka negodīgi noteikumi, kas izmantoti pārdevēja vai piegādātāja ar patērētāju noslēgtā līgumā, atbilstoši savas valsts tiesību aktiem nav saistoši patērētājam. Tās 7. panta 1. punktā dalībvalstīm ir uzlikts pienākums paredzēt adekvātus un efektīvus līdzekļus, “lai novērstu negodīgu noteikumu izmantošanu pārdevēju vai piegādātāju ar patērētājiem noslēgtos līgumos”.

Pirmās instances tiesa pasludināja aizmugurisku spriedumu, piespriežot FY samaksāt *Profi Credit Polska* vekseli norādīto summu, pieskaitot likumiskos nokavējuma procentus, pamatojoties tikai uz minēto vekseli un prasības pieteikumā ietvertajiem apgalvojumiem.

FY neiesniedza iebildumus pret aizmugurisku spriedumu, un tas kļuva galīgs pēc paredzētā termiņa beigām.

Uzskatot, ka pirmās instances tiesa, apmierinādama *Profi Credit Polska* prasību, pamatojoties uz tās izsniegto vekseli, nav ņēmusi vērā Direktīvu 93/13, kā to interpretējusi Tiesa¹², jo tā nepārbaudīja kredītīguma noteikumu iespējamo negodīgumu, it īpaši attiecībā uz izmaksām, kas nav saistītas ar kredīta procentiem, FY iesniedza šai tiesai lūgumu atjaunot tiesvedību.

Tā kā FY lūgums tika noraidīts, tā iesniedza apelācijas sūdzību iesniedzējtiesā.

Uzskatīdama, ka saistībā ar to, ka pirmās instances tiesa nav izvērtējusi ne kredītīgumu, ne tajā ietverto noteikumu iespējamo negodīgumu, ar aizmugurisko spriedumu, iespējams, ir pārkāpta Direktīva 93/13, kā to ir interpretējusi Tiesa, iesniedzējtiesa jautā, vai Savienības tiesībās tai nav noteikts pienākums apmierināt FY iesniegto lūgumu atjaunot tiesvedību, lai arī FY nav izvirzījusi iebildumus pret aizmugurisko spriedumu.

Minētā tiesa it īpaši vēlas noskaidrot, vai Savienības tiesības tai liek interpretēt plaši valsts procesuālās tiesību normas, kurās ir paredzēts ārkārtas tiesību aizsardzības līdzeklis, kas ļauj tiesību subjektam lūgt atjaunot ar galīgu spriedumu pabeigtu tiesvedību. Valsts tiesībās šādu pieteikumu var apmierināt tostarp tad, ja valsts tiesību normu, uz kuru pamatojas attiecīgajā tiesvedībā, valsts konstitucionālā tiesa vēlāk ir atzinusi par nesaderīgu ar valsts konstitūciju vai citu augstāka juridiskā spēka normu vai ja attiecīgajai pusei tiesību pārkāpuma dēļ tikusi nelikumīgi atņemta iespēja veikt procesuālās darbības¹³.

Iesniedzējtiesas pirmā jautājuma mērķis ir noskaidrot, vai lojālas sadarbības pienākums un līdzvērtības princips prasa, lai pirmais no šiem ārkārtas tiesību aizsardzības līdzekļiem ļautu lūgt atjaunot procedūru, kas pabeigta ar galīgu spriedumu, arī tad, ja no prejudiciāla nolēmuma par Savienības tiesību interpretāciju, ko Tiesa ir pasludinājusi¹⁴ pēc šāda galīgā sprieduma, izriet, ka tas ir balstīts uz valsts tiesību normu, kas nav saderīga ar Savienības tiesībām. Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa jautā, vai atbilstīgas interpretācijas princips tai liek interpretēt valsts tiesību normu, kurā ir paredzēta iespēja lietas dalībniekam lūgt atjaunot tiesvedību, kas pabeigta ar galīgu spriedumu, ja tiesību pārkāpuma dēļ tai ir tikusi liegta iespēja veikt procesuālās darbības, tā, lai tās piemērošanas jomā iekļautu tādu situāciju kā pamatlietā aplūkotā.

Tiesas vērtējums

Par pirmo jautājumu

Norādījusi, ka tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā ievērošana nenozīmē, ka dalībvalstīm ir jāparedz ārkārtas tiesību aizsardzības līdzekļi, kas ļautu atjaunot tiesvedību, kura pabeigta ar galīgu spriedumu, pamatojoties uz prejudiciālu nolēmumu par interpretāciju, Tiesa uzsver *res judicata* principa nozīmi Savienības tiesību sistēmā un valstu tiesību sistēmās. Tā kā nav Savienības tiesiskā regulējuma attiecīgajā jautājumā, šī principa īstenošanas kārtība ir jānosaka dalībvalstu tiesību sistēmās saskaņā ar šo valstu procesuālās autonomijas principu, tomēr ievērojot līdzvērtības un efektivitātes principus.

¹² Spriedums, 2018. gada 13. septembris, *Profi Credit Polska* (C-176/17, [EU:C:2018:711](#)).

¹³ Kā tas būtībā ir paredzēts attiecīgi Polijas Civilprocesa kodeksa 401.¹ pantā un 401. panta 2. punktā.

¹⁴ Turpmāk tekstā – “prejudiciālais nolēmums par interpretāciju”.

Tad, ja piemērojamie valsts procesuālie noteikumi paredz iespēju, ka ar zināmiem nosacījumiem valsts tiesa pārskata nolēmumu ar *res judicata* spēku, lai padarītu situāciju saderīgu ar valsts tiesībām, tad atbilstoši līdzvērtības un efektivitātes principiem ir jāizvēlas šāda iespēja, ja ir izpildīti minētie nosacījumi, lai tiktu atjaunota attiecīgās situācijas saderība ar Savienības tiesībām. It īpaši valsts tiesai atbilstoši valsts tiesībās piemērojamajiem procesuālajiem noteikumiem attiecībā uz prasībām ir jāpārbauda, vai līdzvērtības princips ir ievērots, ņemot vērā attiecīgo prasību priekšmetu, cēloni un būtiskos elementus.

Šajā lietā šī pārbaude nozīmē, ka ir jāizvērtē, vai tad, ja valsts tiesībās tiesību subjektiem ir piešķirtas tiesības lūgt atjaunot tiesvedību, kas pabeigta ar galīgu spriedumu, kurš ir pamatots ar valsts tiesību normu, kas vēlākā *Trybunał Konstytucyjny* (Konstitucionālā tiesa) ¹⁵ nolēmumā atzīta par nesaderīgu [ar Polijas Konstitūciju], tiesību subjektiem ir jāatzīst līdzvērtīgas tiesības tad, ja no prejudiciālā nolēmuma par interpretāciju, kas pasludināts pēc šāda galīga sprieduma, izriet, ka šis spriedums ir balstīts uz valsts tiesību normu, kas nav saderīga ar Savienības tiesībām.

Šādas pārbaudes rezultātā ir jānosaka, vai var konstatēt līdzvērtību starp abiem šiem nolēmumu veidiem.

Šajā ziņā Tiesa it īpaši norāda, ka Konstitucionālās tiesas nolēmumos ir ietverts konstatējums par attiecīgās valsts tiesību normas nesaderību, kuras dēļ nav jāpieņem turpmāks tiesas nolēmums un kuras rezultātā minētajai tiesību normai tiek atņemts saistošais spēks un tā tiek izslēgta no valsts tiesību sistēmas, un tā tiešās sekas ir tādas, ka tiek atņemts juridiskais pamats galīgajam spriedumam, kas tika pasludināts, pamatojoties uz minēto tiesību normu.

Prejudiciālie nolēmumi par interpretāciju atšķiras no Konstitucionālās tiesas nolēmumiem, jo, interpretējot Savienības tiesības, Tiesa nelemj tieši par iespējamu valsts tiesību normas nesaderību ar Savienības tiesībām. Lai gan Tiesas uzdevums ir sniegt saistošu Savienības tiesību interpretāciju, sekas, kas no šīs interpretācijas izriet attiecībā uz konkrēto gadījumu, ir valsts tiesu kompetencē. Tā kā prejudiciālā nolēmuma tiesvedībai ir raksturīgs skaidrs funkciju sadalījums starp valsts tiesām un Tiesu, tikai valsts tiesas kompetencē ir interpretēt un piemērot valsts tiesības, piemēram, izskatāmajā lietā piemērot interpretāciju, kuru Tiesa sniegusi, atbildot uz iesniedzējtiesas iesniegto lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

Līdz ar to, ja ar valsts procesuālo tiesību normu ieviests ārkārtas tiesību aizsardzības līdzeklis ļauj tiesību subjektam lūgt atjaunot tiesvedību, kas pabeigta ar galīgu spriedumu, atsaucoties uz vēlāku attiecīgās dalībvalsts konstitucionālās tiesas nolēmumu, ar kuru konstatēta tādas valsts tiesību normas neatbilstība šīs dalībvalsts konstitūcijai, uz kuras pamata ir pasludināts šis spriedums, LES 4. panta 3. punkts un līdzvērtības princips neprasa, lai minētais tiesību aizsardzības līdzeklis būtu pieejams arī saistībā ar atsauci uz prejudiciālu nolēmumu par interpretāciju ¹⁶.

Par otro jautājumu

Tiesa vispirms atgādina: tā kā vienīgi valsts tiesu kompetencē ir interpretēt valsts tiesības, iesniedzējtiesai ir jāizvērtē, vai, ņemot vērā atbilstīgas interpretācijas principa robežas, ko veido vispārējie tiesību principi, un neiespējamību veikt *contra legem* interpretāciju, attiecīgā valsts tiesību norma, kas ļauj atjaunot ar galīgu spriedumu pabeigtu tiesvedību tad, ja attiecīgajam lietas dalībniekam tiesību pārkāpuma dēļ bija liegta iespēja veikt procesuālas darbības, var tikt interpretēta plaši, aptverot tādu situāciju kā pamatlietā aplūkotā saistībā ar šo tiesvedības atjaunošanas pamatu.

¹⁵ Šī tiesa turpmāk tekstā tiek apzīmēta kā "Konstitucionālā tiesa". Lēmumi, ar kuriem Konstitucionālā tiesa konstatē valsts tiesību normas neatbilstību Polijas Konstitūcijai vai citai augstāka juridiskā spēka tiesību normai vai noteiktai šādas tiesību normas interpretācijai, turpmāk tekstā tiek saukti par "Konstitucionālās tiesas nolēmumiem".

¹⁶ Ja vien šāda konstitucionālās tiesas nolēmuma konkrētās sekas attiecībā uz valsts tiesību normu vai tās interpretāciju, ar kuru ir pamatots minētais galīgais spriedums, tieši neizriet no šī nolēmuma.

Tomēr Tiesai ir jāsniedz šai tiesai dažas lietderīgas norādes, ņemot vērā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ietvertu informāciju.

It īpaši Tiesa norāda, ka tiesvedība pirmās instances tiesā ir jāizvērtē kopumā, ņemot vērā ne tikai to, ka aizmuguriskais spriedums ir pasludināts, tiesai pēc savas ierosmes nepārbaudot ar FY noslēgtā kredītīguma noteikumu iespējamo negodīgumu, bet arī procesuālos noteikumus, kas attiecas uz tiesību celt iebildumus pret šādu spriedumu īstenošanu.

Tādējādi iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai pamatlietā aplūkoti noteikumi var “lietas dalībniekam liegt iespēju veikt procesuālas darbības tiesību pārkāpuma dēļ” attiecīgās valsts tiesību normas izpratnē, tā kā tie neļauj nodrošināt to tiesību ievērošanu, kuras patērētājam izriet no Direktīvas 93/13.

Turklāt Tiesa norāda, ka tiesību atjaunot tiesvedību, kas pabeigta ar galīgu spriedumu, atzīšana atbilstoši valsts tiesību atbilstīgas interpretācijas principam nav vienīgais līdzeklis, kas tādos apstākļos kā pamatlietā var garantēt patērētājam Direktīvā 93/13 paredzēto aizsardzību.

Dalībvalstu pienākums nodrošināt to tiesību efektivitāti, kuras tiesību subjektiem izriet no Savienības tiesībām, ietver prasību nodrošināt efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, kas it īpaši attiecas uz to tiesā celto prasību procesuālajiem noteikumiem, kas balstītas uz šādām tiesībām. Tādējādi, lai gan procesuālie noteikumi, kas reglamentē tiesību iesniegt iebildumus pret aizmugurisku spriedumu īstenošanu, neļauj nodrošināt to tiesību ievērošanu, kas patērētājiem izriet no Direktīvas 93/13, šī procedūra neatbilst patērētāju tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību.

Tādēļ tad, ja iesniedzējtiesa uzskatītu, ka tās iecerētā plašā interpretācija nav iedomājama, tādām patērētājam kā FY būtu jābūt citam tiesību aizsardzības līdzeklim, lai viņam faktiski tiktu garantēta Direktīvā 93/13 paredzētā aizsardzība.

Šādā situācijā efektivitātes princips prasa, lai Direktīvā 93/13 garantēto tiesību ievērošana tiktu nodrošināta aizmuguriska sprieduma izpildes procedūrā vai pat pēc tās beigām. Ja izpildes procedūra ir beigusies, patērētājam pēc tam – atsevišķā procesā – ir jābūt iespējai norādīt uz līguma noteikumu negodīgumu, lai efektīvi un pilnā apmērā īstenotu šajā direktīvā paredzētās tiesības ar mērķi saņemt atlīdzinājumu par šo noteikumu piemērošanas rezultātā nodarīto mantisko kaitējumu.

III. Personas datu aizsardzība ¹⁷

1. Telefonsakari un elektroniskie sakari

2024. gada 30. aprīļa spriedums (plēnums) *La Quadrature du Net* u.c. (Personas dati un intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumu apkarošana) (C-470/21, [EU:C:2024:370](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Personas datu apstrāde un privātās dzīves aizsardzība elektronisko komunikāciju nozarē – Direktīva 2002/58/EK – Elektronisko komunikāciju konfidencialitāte – Aizsardzība – 5. pants un 15. panta 1. punkts – Eiropas Savienības Pamattiesību harta – 7. un 8. pants un 52. panta 1. punkts – Valsts tiesību akti, kuru mērķis ir ar publiskas iestādes rīcību apkarot internetā izdarītus intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumus – Tā sauktā “pakāpeniskās reakcijas” procedūra – Darbībām, ar kurām tiek izdarīti autortiesību vai blakustiesību pārkāpumi, izmantoto IP adresu augšupēja ievākšana, ko veic tiesību īpašnieku organizācijas – Valsts autortiesību un blakustiesību aizsardzības iestādes leņķupēja piekļuve personas identitātes datiem, kas piesaistīti šīm IP adresēm, kuras glabā elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniedzēji – Automatizēta apstrāde – Prasība pēc iepriekšējas pārbaudes, ko veic vai nu tiesa, vai neatkarīga administratīva iestāde – Materiāltiesiskās un procesuālās garantijas – Garantijas pret ļaunprātīgas izmantošanas riskiem, kā arī pret jebkādu nelikumīgu piekļuvi šiem datiem un to nelikumīgu izmantošanu

Pēdējo gadu laikā Tiesai ir vairākkārtīgi lūgts spriest par personas datu glabāšanu un piekļuvi tiem elektronisko komunikāciju jomā, un tāpēc tā šajā jautājumā ir iedibinājusi bagātīgu judikatūru ¹⁸. Izskatāms lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, ko tai iesniegusi *Conseil d'État* (Valsts padome, Francija), Tiesas plēnums šo judikatūru pilnveido, sniedzot sīkākus paskaidrojumus, pirmkārt, par nosacījumiem, kādos elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniedzēju veiktā IP adresu visaptveroša glabāšana var arī nebūt uzskatāma par tādu, kas izraisa smagu iejaukšanos Hartā ¹⁹ garantētajās tiesībās uz privātās dzīves neaizskaramību, personas datu aizsardzību, kā arī vārda brīvību, un, otrkārt, par iespēju publiskai iestādei piekļūt noteiktiem personas datiem, kas glabāti saskaņā ar šiem nosacījumiem, tiešsaistē izdarītu intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumu apkarošanas vajadzībām.

Šajā gadījumā četras apvienības iesniedza *Premier ministre* (premjerministrs, Francija) lūgumu atcelt dekrētu par personas datu automatizētu apstrādi ²⁰. Tā kā šis lūgums tika atstāts bez izskatīšanas, šīs apvienības vērsās *Conseil d'État* (Valsts padome) ar prasību atcelt šo netieši izteikto noraidošo

¹⁷ Šajā sadaļā jānorāda arī uz šo spriedumu: 2024. gada 5. marta spriedums (virspalāta) *Kočner/Eiropols* (C-755/21 P, [EU:C:2024:202](#)), kas izklāstīts X.3. sadaļā “Eiropola veikta personas datu apstrāde”.

¹⁸ Skat. it īpaši spriedumus, 2016. gada 21. decembris, *Tele2 Sverige* un *Watson* u.c. (C-203/15 un C-698/15, [EU:C:2016:970](#)), 2018. gada 2. oktobris, *Ministerio Fiscal* (C-207/16, [EU:C:2018:788](#)), 2020. gada 6. oktobris, *La Quadrature du Net* u.c. (C-511/18, C-512/18 un C-520/18, [EU:C:2020:791](#)), 2021. gada 2. marts, *Prokuratuur* (Piekļuves elektronisko komunikāciju datiem nosacījumi) (C-746/18, [EU:C:2021:152](#)), 2021. gada 17. jūnijs, *M.I.C.M.* (C-597/19, [EU:C:2021:492](#)), un 2022. gada 5. aprīlis, *Commissioner of An Garda Síochána* u.c. (C-140/20, [EU:C:2022:258](#)).

¹⁹ Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 7., 8. un 11. pantā.

²⁰ *Décret n° 2010-236, du 5 mars 2010, relatif au traitement automatisé de données à caractère personnel autorisé par l'article L. 331-29 du code de la propriété intellectuelle dénommé «Système de gestion des mesures pour la protection des œuvres sur internet»* (2010. gada 5. marta Dekrēts Nr. 2010-236 par personas datu automatizētu apstrādi, kas ir atļauta ar Intelektuālā īpašuma kodeksa L. 331-29. pantu un saukta par “Vadības sistēmu pasākumiem darbu aizsardzībai internetā”) (2010. gada 7. marta *JORF* Nr. 56, teksts Nr. 19), redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar *décret n° 2017-924, du 6 mai 2017, relatif à la gestion des droits d'auteur et des droits voisins par un organisme de gestion de droits et modifiant le code de la propriété intellectuelle* (2017. gada 6. maija Dekrēts Nr. 2017-924 par autortiesību un blakustiesību pārvaldību, ko veic tiesību pārvaldījuma organizācija, un ar ko groza Intelektuālā īpašuma kodeksu) (2017. gada 10. maija *JORF* Nr. 109, teksts Nr. 176).

lēmumu. Tās uzskata, ka šis dekrēts, kā arī tiesības normas, kas veido tā juridisko pamatu ²¹, esot pretrunā Savienības tiesībām.

Saskaņā ar Francijas tiesību aktiem, lai varētu identificēt personas, kuras ir atbildīgas par tiešsaistē izdarītiem autortiesību vai blakustiesību pārkāpumiem, *Haute Autorité pour la diffusion des œuvres et la protection des droits sur internet* (Augstā iestāde darbu izplatīšanai un tiesību aizsardzībai internetā, turpmāk tekstā – “*Hadopi*”) ir atļauts piekļūt noteiktiem datiem, kuri elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniedzējiem ir jāglabā. Šie dati attiecas uz datu subjekta identitāti, kas piesaistīta tā IP adresei, kuru iepriekš ir ievākušas tiesību īpašnieku organizācijas. Tiklīdz ir identificēts par šādu pārkāpumu kvalificējamām darbībām izmantotās IP adreses īpašnieks, *Hadopi* veic tā saukto “pakāpeniskās reakcijas” procedūru. Konkrēti, tā ir tiesīga šai personai nosūtīt divus ieteikumus, kas līdzinās brīdinājumiem, un, ja šīs darbības turpinās – arī vēstuli, kurā šai personai tiek paziņots, ka par viņas darbībām var iespējami tikt veikta kriminālvajāšana. Visbeidzot, tā ir tiesīga vērsties prokuratūrā, lai veiktu minētās personas kriminālvajāšanu ²².

Šajā kontekstā *Conseil d'État* (Valsts padome) uzdeva Tiesai jautājumus par to, kā interpretējama Direktīva par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju, lasot to Hartas gaismā ²³.

Tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, attiecībā uz personas identitātes datu un tām piesaistīto IP adrešu glabāšanu Tiesa uzsver, ka visaptveroša un nediferencēta IP adrešu glabāšana ne vienmēr izraisa smagu iejaukšanos Hartā garantētajās tiesībās uz privātās dzīves neaizskaramību, personas datu aizsardzību, kā arī vārda brīvību.

Pienākums nodrošināt šādu glabāšanu var būt attaisnojams ar mērķi apkarot noziedzīgus nodarījumus vispārīgi, ja ir faktiski izslēgts, ka šī glabāšana var izraisīt smagu iejaukšanos datu subjekta privātajā dzīvē tādēļ, ka par šo subjektu ir iespējams izdarīt precīzus secinājumus, tostarp sasaistot šīs IP adreses ar informācijas par datu plūsmu vai atrašanās vietas datu kopumu.

Līdz ar to dalībvalstij, kura vēlas noteikt elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniedzējiem šādu pienākumu, ir jānodrošina, ka šo datu glabāšanas kārtība ir tāda, kas izslēdz iespēju izdarīt precīzus secinājumus par datu subjektu privāto dzīvi.

Tiesa precizē, ka glabāšanas kārtībai tālab jāaptver pati šīs glabāšanas strukturēšana, kas būtībā jāorganizē tā, lai nodrošinātu dažādo glabāto datu kategoriju faktisku izolētību. Tādējādi valsts tiesību normām par šo kārtību ir jānodrošina, ka katra datu kategorija, tostarp personas identitātes dati un IP adreses, tiek glabāta pilnīgi nošķirti no citām glabāto datu kategorijām un šie dati tiek savstarpēji patiešām izolēti, izmantojot drošu un uzticamu datoraprīkojumu. Turklāt, ciktāl šajos noteikumos ir paredzēta iespēja noziedzīgu nodarījumu apkarošanas nolūkos sasaistīt šādi glabātās IP adreses ar datu subjekta identitāti, šie noteikumi drīkst šādu sasaistīšanu atļaut tikai tad, ja tiek izmantots efektīvs tehnoloģisks process, kas nerada šaubas par šo datu kategoriju striktas izolētības efektivitāti. Šīs izolētības uzticamība ir regulāri jāpārbauda citai nepiederīgai publiskai iestādei. Ciktāl

²¹ Konkrēti *code de la propriété intellectuelle* (Intelektuālā īpašuma kodekss) L. 331-21. panta trešā līdz piektā daļa.

²² Kopš 2022. gada 1. janvāra *Hadopi* tika apvienota ar *Conseil supérieur de l'audiovisuel* (Audiovizuālās nozares uzraudzības padome, CSA), citu neatkarīgu publisku iestādi, un kļuva par *Autorité de régulation de la communication audiovisuelle et numérique* (Audiovizuālās un digitālās komunikācijas regulatīvā iestāde, Arcom). Pakāpeniskās reakcijas mehānisms būtībā palika nemainīgs.

²³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2002/58/EK (2002. gada 12. jūlijs) par personas datu apstrādi un privātās dzīves aizsardzību elektronisko komunikāciju nozarē (direktīva par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju) (OV 2002, L 201, 37. lpp.), redakcijā ar grozījumiem, kas tajā izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 25. novembra Direktīvu 2009/136/EK (OV 2009, L 337, 11. lpp.) (turpmāk tekstā – “Direktīva par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju”), 15. panta 1. punkts, lasot to Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7., 8. un 11. panta, kā arī 52. panta 1. punkta gaismā.

piemērojamajos valsts tiesību aktos ir paredzētas šādas stingras prasības, no šīs IP adresu glabāšanas izrietošā ierakstā nav kvalificējama kā "smaga".

Līdz ar to Tiesa secina, ka, ja ir normatīvais regulējums, kas garantē, ka nekāda datu kombinācija neļaus izdarīt precīzus secinājumus par personu, kuru dati tiek šādi glabāti, privāto dzīvi, Direktīvai par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju, lasot to Hartas gaismā, nav pretrunā, ka dalībvalsts uzliek pienākumu visaptveroši un nediferencēti glabāt IP adreses uz laiku, kas nepārsniedz absolūti nepieciešamo, nolūkā apkarot noziedzīgus nodarījumus vispārīgi.

Otrām kārtām, attiecībā uz piekļuvi IP adresēm piesaistītajiem personas identitātes datiem, Tiesa nospiež, ka Direktīvai par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju, lasot to Hartas gaismā, principā nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā publiskai iestādei ir ļauts piekļūt šiem datiem, kurus elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniedzēji glabā nošķirti un faktiski izolēti, tikai tālab, lai šī iestāde varētu identificēt šo adresu īpašniekus, par kuriem ir aizdomas, ka tie ir atbildīgi par internetā izdarītiem autortiesību un blakustiesību pārkāpumiem, un attiecībā uz viņiem varētu veikt pasākumus. Šādā gadījumā valsts tiesiskajā regulējumā ir jāaizliedz amatpersonām, kurām ir šāda piekļuve, pirmkārt, jebkādā veidā izpaust informāciju par šo īpašnieku apmeklēto datņu saturu, izņemot vienīgi tālab, lai vērstos prokuratūrā, otrkārt, veikt jebkādu šo īpašnieku tīklklejošanas izsekošanu un, treškārt, izmantot šīs IP adreses citiem mērķiem, nevis šo pasākumu veikšanai.

Šajā kontekstā Tiesa tostarp atgādina, ka, lai arī vārda brīvība un personas datu konfidencialitāte ir primārās rūpes, šīs pamattiesības tomēr nav absolūtas. Proti, samērojot attiecīgās tiesības un intereses, šīm tiesībām un interesēm dažkārt ir jāpiekāpjas citām pamattiesībām un tādiem vispārējo interešu apsvērumiem kā sabiedriskās kārtības aizsardzība un noziedzīgu nodarījumu novēršana vai citu personu tiesību un brīvību aizsardzība. Tā tas konkrēti ir gadījumā, kad prioritāte, kas piešķirta minētajām primārajām rūpēm, var traucēt kriminālizmeklēšanas efektivitātei, tostarp padarot neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtinot noziedzīga nodarījuma izdarītāja faktisku identificēšanu un viņa sodīšanu.

Šajā pašā kontekstā Tiesa atsaucas arī uz savu judikatūras atziņu: apstāklis, ka saistībā ar cīņu pret tiešsaistē izdarītiem autortiesību vai blakustiesību pārkāpumu noziedzīgiem nodarījumiem piekļuve IP adresēm var būt vienīgais izmeklēšanas līdzeklis, kas ļauj identificēt attiecīgo personu, apstiprina, ka šo adresu glabāšana un piekļuve tām ir stingri nepieciešamas, lai sasniegtu izvirzīto mērķi, un tādējādi atbilst samērīguma prasībai. Šādas piekļuves nepieļaušana radītu arī reālu sistēmiskas nesodāmības risku attiecībā tādiem noziedzīgiem nodarījumiem, kas izdarīti tiešsaistē vai kuru izdarīšanu vai sagatavošanu internetam raksturīgās iezīmes atvieglo. Savukārt šāda riska esamība ir nozīmīgs apstāklis, kas ņemams vērā, kad, samērojot dažādas esošās tiesības un intereses, tiek novērtēts, vai ierakstā tiesībās uz privātās dzīves neaizskaramību, personas datu aizsardzību, kā arī vārda brīvību ir pasākums, kas ir samērīgs ar mērķi apkarot noziedzīgus nodarījumus.

Trešām kārtām, spriežot par to, vai publiskās iestādes piekļuve IP adresei piesaistītajiem personas identitātes datiem ir jāpakārto iepriekšējai kontrolei, ko veic tiesa vai neatkarīga administratīva iestāde, Tiesa uzskata, ka prasība par šādu pārbaudi ir jāievēro tad, ja valsts tiesiskā regulējuma kontekstā šī piekļuve rada risku, ka notiks smaga ierakstā datu subjekta pamattiesībās tādā ziņā, ka tā varētu ļaut šai publiskajai iestādei izdarīt precīzus secinājumus par šā subjekta privāto dzīvi un vajadzības gadījumā izveidot šā subjekta detalizētu profilu. Šī iepriekšējās pārbaudes prasība turpretim nav piemērojama tad, ja ierakstā pamattiesībās nav kvalificējama kā smaga.

Šajā ziņā Tiesa precizē, ka gadījumā, ja ir ieviesta tāda glabāšanas kārtība, kas nodrošina dažādu glabāto datu kategoriju faktisku izolētību, publiskās iestādes piekļuve IP adresēm piesaistītajiem personas identitātes datiem principā nav pakārtota prasībai par iepriekšēju pārbaudi. Proti, šāda piekļuve ar vienu vienīgu mērķi identificēt IP adreses īpašnieku parasti nav kvalificējama kā smaga ierakstā iepriekš minētajās tiesībās.

Tomēr Tiesa neizslēdz, ka netipiskos gadījumos var būt risks, ka tādā procedūrā kā pamatlietā aplūkotā pakāpeniskā reakcijas procedūra, publiskā iestāde var izdarīt precīzus secinājumus par datu subjekta privāto dzīvi, tostarp tad, ja šī persona veic autortiesības vai blakustiesības pārkāpjošas darbības vienādranga tīklos atkārtoti vai pat lielā apmērā saistībā ar konkrēta veida aizsargātajiem darbiem, kas var atklāt iespējami sensitīvu informāciju par minētās personas privāto dzīvi.

Šajā gadījumā IP adreses īpašnieks var būt īpaši pakļauts šādam riskam, ja publiskajai iestādei ir jālemj, vai vērsties vai nevērsties prokuratūrā, lai attiecībā uz šo īpašnieku veiktu kriminālvajāšanu. Proti, tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību aizskāruma intensitāte var pieaugt līdz ar secīgā procesā balstītās pakāpeniskās reakcijas procedūras virzību dažādos tās posmos. Šajā gadījumā kompetentās iestādes piekļuve visiem datu subjekta datiem, kas ievākti dažādos šīs procedūras posmos, var iespējami ļaut izdarīt precīzus secinājumus par šā subjekta privāto dzīvi. Līdz ar to valsts tiesiskajā regulējumā jāparedz tāda iepriekšēja pārbaude, kurai jānotiek, pirms publiskā iestāde var personas identitātes datus sasaistīt ar šādu datu kopumu un pirms iespējamās paziņojuma vēstules nosūtīšanas, kurā ir konstatēts, ka šī persona ir iesaistījies nodarījumos, par kuriem var tikt veikta kriminālvajāšana. Šai pārbaudei turklāt jānodrošina pakāpeniskās reakcijas procedūras efektivitāte, it īpaši ļaujot identificēt attiecīgās pārkāpjošās rīcības iespējamās atkārtotības gadījumus. Tālab šī procedūra ir jāorganizē un jāstrukturē tā, lai personas, kas ir atbildīgas par faktu pārbaudi kompetentajā publiskajā iestādē, automātiski nevarētu personas identitātes datus, kas piesaistīti iepriekš internetā IP ievāktām adresēm, sasaistīt ar informāciju, kas jau ir šīs iestādes rīcībā un kas varētu ļaut izdarīt precīzus secinājumus par šīs personas privāto dzīvi.

Turklāt attiecībā uz iepriekšējās pārbaudes priekšmetu Tiesa norāda, ka gadījumos, kad attiecīgā persona tiek turēta aizdomās par to, ka tā ir izdarījusi nodarījumu, kas ir piederīgs vispārīgiem noziedzīgiem nodarījumiem, tiesai vai neatkarīgajai administratīvajai iestādei, kas ir atbildīga par šo pārbaudi, ir jāatsaka piekļuve, ja šī piekļuve ļautu publiskajai iestādei izdarīt precīzus secinājumus par minētās personas privāto dzīvi. Savukārt pat tāda piekļuve, kas sniedz iespēju izdarīt šādus precīzus secinājumus, būtu jāatļauj gadījumos, kad datu subjekts tiek turēts aizdomās par to, ka tas ir izdarījis noziedzīgus nodarījumus, kurus dalībvalsts uzskata par sabiedrības pamatintereses apdraudošiem un tādējādi par pieskaitāmiem smagai noziedzībai.

Tiesa arī precizē, ka iepriekšēja pārbaude nekādā gadījumā nedrīkst būt pilnībā automatizēta, jo kriminālizmeklēšanas gadījumā šāda pārbaude prasa, lai tiktu līdzsvarotas ar noziedzības apkarošanu saistītās legītīmās intereses, no vienas puses, un privātās dzīves neaizskaramība un personas datu aizsardzība, no otras puses. Šai samērošanai ir vajadzīga fiziskas personas iesaistīšanās, kura ir vēl jo vairāk nepieciešama tāpēc, ka attiecīgās datu apstrādes automatiskums un plašais vēriens rada privātās dzīves aizskāruma riskus.

Tādējādi Tiesa secina, ka iespēja personām, kurām publiskajā iestādē ir jāpārbauda fakti, sasaistīt IP adresei piesaistītus personas identitātes datus ar datnēm, kurās ir informācija, kas ļauj uzzināt to aizsargāto darbu nosaukumu, kuru publiskošana internetā ir attaisnojusi tiesību īpašnieku organizāciju veikto IP adrešu ievākšanu, ir jāpakārto – gadījumā, kad viena un tā pati persona atkārtoti veic darbību, ar kuru tiek pārkāptas autortiesības vai blakustiesības – tiesas vai neatkarīgas administratīvas iestādes veiktai pārbaudei. Šī pārbaude nedrīkst būt pilnībā automatizēta, un tai jānotiek pirms šādas sasaistīšanas, kas šādos gadījumos var ļaut izdarīt precīzus secinājumus par minētās personas, kuras IP adrese ir tikusi izmantota darbībām, ar kurām iespējami pārkāptas autortiesības vai blakustiesības, privāto dzīvi.

Visbeidzot ceturtām kārtām, Tiesa norāda, ka publiskās iestādes izmantotā datu apstrādes sistēma regulāri jāuzrauga ar šo publisko iestādi nesaistītai neatkarīgai struktūrai. Šīs pārbaudes mērķis ir pārbaudīt sistēmas integritāti, tostarp to, vai tajā ir paredzētas efektīvas garantijas pret ļaunprātīgas vai nelikumīgas piekļuves šiem datiem un šo datu ļaunprātīgas vai nelikumīgas izmantošanas riskiem, kā arī tās efektivitāti un uzticamību iespējamo pārkāpumu konstatēšanai.

Šajā ziņā Tiesa norāda, ka šajā gadījumā personas datu automatizētā apstrāde, ko publiskā iestāde veic, pamatojoties uz tiesību īpašnieku organizāciju konstatēto informāciju par intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumiem, var ietvert zināmu skaitu kļūdaini pozitīvu rezultātu, kā arī it īpaši risku, ka trešās personas ļaunprātīgos vai nelikumīgos nolūkos prettiesiski izmantos potenciāli ļoti lielu skaitu personas datus; un šis apstāklis izskaidro šādas pārbaudes nepieciešamību.

Tā arī piebilst, ka šai apstrādei ir jāatbilst īpašajiem personas datu aizsardzības noteikumiem, kas paredzēti Direktīvā 2016/680²⁴. Proti, šajā gadījumā, pat ja tā sauktās pakāpeniskās reakcijas procedūras ietvaros publiskajai iestādei nav pašai savu lēmumpieņemšanas pilnvaru, tā ir kvalificējama kā "publiska iestāde", kas iesaistīta noziedzīgu nodarījumu novēršanā un atklāšanā un tādējādi ietilpst šīs direktīvas piemērošanas jomā. Tādējādi šādā procedūrā iesaistītajām personām ir jāsaņem visas Direktīvā 2016/680 prasītās materiāltiesiskās un procesuālās garantijas; to, vai šīs garantijas ir paredzētas valsts tiesību aktos, pārbauda iesniedzējtiesa.

2024. gada 30. aprīļa spriedums (virspalāta) *Procura della Repubblica presso il Tribunale di Bolzano* (C-178/22, [EU:C:2024:371](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Personas datu apstrāde elektronisko komunikāciju nozarē – Komunikāciju konfidencialitāte – Elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniedzēji – Direktīva 2002/58/EK – 15. panta 1. punkts – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7., 8. un 11. pants, kā arī 52. panta 1. punkts – Piekļuve šiem datiem, ko valsts kompetentā iestāde pieprasījusi, lai veiktu kriminālvajāšanu par zādzībām atbildību pastiprinošos apstākļos – Jēdziena "smags noziedzīgs nodarījums" definīcija, kura sakarā veikta kriminālvajāšana var pamatot smagu iejaukšanos pamattiesībās – Dalībvalstu kompetence – Samērīguma princips – Iepriekšējas pārbaudes tiesā apjoms attiecībā uz pieprasījumiem piekļūt elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniedzēju saglabātajiem datiem

Izskatot *Giudice delle indagini preliminari presso il Tribunale di Bolzano* (Bolcāno tiesas pirmstiesas izmeklēšanas tiesnesis, Itālija) lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, tiesas virspalāta precizē, kam ir jādefinē "smaga nozieguma" jēdziens direktīvas par "privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju"²⁵ 15. panta 1. punkta piemērošanas nolūkos. Turklāt tā lemj par iepriekšējas pārbaudes valsts tiesā apjomu attiecībā uz pieprasījumiem piekļūt elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniedzēju saglabātajiem datiem.

Pēc divām mobilo tālrunu zādzībām *Procura della Repubblica presso il Tribunale di Bolzano* (Bolcāno tiesai piesaistītā prokuratūra, Itālija) uzsāka divus kriminālprocesus pret nezināmiem izdarītājiem par zādzībām atbildību pastiprinošos apstākļos. Lai identificētu šo zādzību izdarītājus, šī prokuratūra, pamatojoties uz valsts tiesību normu²⁶, lūdza iesniedzējtiesai atļauju no telefona sabiedrībām saņemt nozagto tālrunu savienojumu datus.

²⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2016/680 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi, ko veic kompetentās iestādes, lai novērstu, izmeklētu, atklātu noziedzīgus nodarījumus vai sauktu pie atbildības par tiem vai izpildītu kriminālsodus, un par šādu datu brīvu apriti, ar ko atceļ Padomes Pamatlēmumu 2008/977/TI (OV 2016, L 119, 89. lpp.).

²⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2002/58/EK (2002. gada 12. jūlijs) par personas datu apstrādi un privātās dzīves aizsardzību elektronisko komunikāciju nozarē (direktīva par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju) (OV 2002, L 201, 37. lpp.), redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 25. novembra Direktīvu 2009/136/EK (OV 2009, L 337, 11. lpp.) (turpmāk tekstā – "direktīva par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju").

²⁶ Proti, 2003. gada 30. jūnija *Decreto legislativo n. 196 – Codice in materia di protezione dei dati personali, recante disposizioni per l'adeguamento dell'ordinamento nazionale al regolamento (UE) n. 2016/679 del Parlamento europeo e del Consiglio, del 27 aprile 2016, relativo alla protezione delle persone fisiche con riguardo al trattamento dei dati personali, nonché alla libera circolazione di tali dati e che abroga la direttiva 95/46/CE* (Leģislatīvais dekrēts Nr. 196, Par personas datu aizsardzības kodeksu, ar ko paredz noteikumus valsts tiesību aktu pielāgošanai Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ

Šaubīdamās par to, vai ar direktīvu par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju, lasot to kopā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartu (turpmāk tekstā – “Harta”), ir saderīga šī valsts tiesību norma, kurā noteikts, ka par noziedzīgo nodarījumu piemērojamais maksimālais brīvības atņemšanas sods ir uz vismaz trim gadiem, var attaisnot telefonu savienojuma datu nodošanu valsts iestādēm, iesniedzējtiesa uzdeva Tiesai jautājumu par šīs direktīvas interpretāciju.

Tiesas vērtējums

Pirmkārt, attiecībā uz iejaukšanās pamattiesībās uz privātās dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību ²⁷ raksturu, ko rada piekļuve telefonu savienojumu datiem, Tiesa uzskata, ka šo iejaukšanos var kvalificēt kā nopietnu un ka līdz ar to šādu piekļuvi var piešķirt tikai smagu noziegumu apkarošanas kontekstā. Tiesa norāda, ka, lai novērtētu, vai pastāv nopietna iejaukšanās šajās pamattiesībās, nav nozīmes apstāklim, ka dati, kuriem tikusi lūgta piekļuve, ir nevis attiecīgo mobilo tālrunu īpašnieku dati, bet gan to personu dati, kuras ir izmantojušas šos tālrunus pēc to nozagšanas. Proti, no direktīvas par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju izriet ²⁸, ka principiālais pienākums nodrošināt elektronisko komunikāciju konfidencialitāti, kā arī ar to saistītās informācijas par datu plūsmu konfidencialitāti attiecas uz komunikāciju, ko veic publisko komunikāciju tīkla lietotāji. Šajā direktīvā jēdziens “lietotājs” ir definēts kā jebkura fiziska persona, kas izmanto publiski pieejamu elektronisko komunikāciju pakalpojumu, ne vienmēr būdama šā pakalpojuma abonents.

Otrkārt, attiecībā uz jēdziena “smags noziegums” definīciju Tiesa atgādina, ka tiktāl, ciktāl Savienība nav pieņēmusi tiesību aktus šajā jomā, krimināltiesību akti un kriminālprocesa tiesību normas ir dalībvalstu kompetencē. Dalībvalstīm šī kompetence tomēr ir jāīsteno, ievērojot Savienības tiesības.

Šajā ziņā tā norāda, ka noziedzīgu nodarījumu, atbildību mīkstinošu un pastiprinošu apstākļu, kā arī sodu definīcija atspoguļo gan sociālās realitātes, gan juridiskās tradīcijas, kas ne vien atšķiras dalībvalstu starpā, bet arī mainās laika gaitā. Tomēr šīm realitātēm un tradīcijām noteikti ir nozīme, identificējot, kuri noziedzīgi nodarījumi ir smagi.

Līdz ar to, ņemot vērā kompetenču sadalījumu starp Savienību un dalībvalstīm un būtiskās atšķirības starp valstu tiesību sistēmām krimināltiesību jomā, dalībvalstīm ir jādefinē “smagi noziegumi”.

Katrā ziņā Tiesa uzsver, ka minētajā “smagu noziegumu” definīcijā ir jāievēro no direktīvas par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju izrietošās prasības ²⁹, skatot to Hartas ³⁰ kontekstā. Tādā veidā dalībvalstis nedrīkst sagrozīt “smaga nozieguma” jēdzienu un līdz ar to – “smagas noziedzības” jēdzienu, tajā ietverot noziedzīgus nodarījumus, kuri acīmredzami nav smagi, ņemot vērā attiecīgajā dalībvalstī pastāvošo sociālo realitāti. It īpaši, lai pārliecinātos par šādas sagrozīšanas neesamību, ir būtiski, lai tad, ja pastāv nopietnas iejaukšanās attiecīgās personas pamattiesībās risks, valsts iestāžu piekļuve saglabātajiem datiem būtu pakļauta iepriekšējai pārbaudei, ko veic vai nu tiesa, vai neatkarīga administratīva iestāde.

Treškārt un visbeidzot, lai novērtētu, vai “smagu noziegumu” definīcija, kas izriet no valsts tiesību normas, nav pārāk plaša, Tiesa norāda, pirmām kārtām, ka definīcijai, atbilstoši kurai “smagi noziegumi”, saistībā ar kuriem var tikt piešķirta piekļuve, ir tie, par kuriem maksimālais brīvības atņemšanas sods ir vismaz vienāds ar likumā noteiktu ilgumu, ir jābūt balstītai uz objektīvu kritēriju.

Direktīvu 95/46/EK) (2003. gada 29. jūlija GURI Nr. 174 kārtējais pielikums), pamatlietā piemērojamajā redakcijā, 132. panta 3. punkts.

²⁷ Kas nostiprinātas Hartas 7. un 8. pantā.

²⁸ Direktīvas par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju 5. panta 1. punkts.

²⁹ Direktīvas par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju 15. panta 1. punkts.

³⁰ Hartas 7., 8. un 11. pants, kā arī 52. panta 1. punkts.

Otrām kārtām, tā tomēr uzsver, ka "smagu noziegumu" definīcija valsts tiesībās nedrīkst būt tik plaša, ka piekļuve šiem datiem kļūst drīzāk par klauzulu, nevis izņēmumu. Tādējādi tā nevar attiekties uz lielāko daļu noziedzīgo nodarījumu, kā tas būtu gadījumā, ja sliekšnis tiktu noteikts pārmērīgi zems. Taču sliekšnis, kas ir noteikts, atsaucoties uz maksimālo brīvības atņemšanas sodu uz trim gadiem, šajā ziņā nešķiet pārmērīgi zems.

Tādējādi, tā kā "smagu noziegumu" definīcija ir noteikta, atsaucoties nevis uz piemērojamo minimālo sodu, bet gan uz piemērojamo maksimālo sodu, nav izslēgts, ka piekļuve datiem, kura rada nopietnu iejaukšanos pamattiesībās, var tikt lūgta kriminālvajāšanai par noziedzīgiem nodarījumiem, kuri patiesībā nav smagi noziegumi.

Tomēr tas, ka tiek noteikts sliekšnis, sākot no kura maksimālais brīvības atņemšanas sods, kas paredzēts par noziedzīgo nodarījumu, pamato tā kvalificējamību par smagu noziegumu, var arī nebūt pretrunā samērīguma principam.

Pirmkārt, tā tas šķiet esam aplūkojamās valsts tiesību normas gadījumā, jo tā šķiet aptveram gadījumus, kad piekļuve nevar tikt kvalificēta kā nopietna iejaukšanās, jo neattiecas uz datu kopumu, kas ļauj izdarīt precīzus secinājumus par datu subjektu privāto dzīvi.

Otrkārt, tiesai vai neatkarīgai administratīvai iestādei, kas tiek iesaistīta iepriekšējās pārbaudes stadijā, ir jābūt tiesīgai atteikt vai ierobežot šo piekļuvi, ja tā konstatē, ka iejaukšanās pamattiesībās, ko rada šāda piekļuve, ir nopietna, lai gan ir acīmredzams, ka attiecīgais noziedzīgais nodarījums faktiski nav uzskatāms par smagu noziegumu.

Šo pārbaudi īstenojošajai tiesai vai iestādei ir jāspēj nodrošināt taisnīgu līdzsvaru starp leģitīmajām interesēm, kas saistītas ar izmeklēšanas vajadzībām, no vienas puses, un pamattiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību, no otras puses.

Šai tiesai vai iestādei it īpaši ir jāspēj liegt šādu piekļuvi, ja tā tiek lūgta kriminālvajāšanas ietvaros par noziedzīgu nodarījumu, kas acīmredzami nav smags.

Tiesa no tā secina, ka direktīvai par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju, lasot to Hartas kontekstā, nav pretrunā tāda valsts tiesību norma, ar kuru valsts tiesai ir noteikts pienākums atļaut piekļūt visai informācijai par datu plūsmu vai atrašanās vietas datiem, ja tas tiek prasīts, lai izmeklētu noziedzīgus nodarījumus, par kuriem ir paredzēts maksimālais sods – brīvības atņemšana uz vismaz trim gadiem, tomēr ar nosacījumu, ka šai tiesai ir tiesības atteikt minēto piekļuvi, ja tā tiek lūgta izmeklēšanā par noziedzīgu nodarījumu, kas acīmredzami nav smags, ņemot vērā attiecīgās dalībvalsts sociālo realitāti.

**2024. gada 4. oktobra spriedums (virspalāta) *Bezirkshauptmannschaft Landeck*
(Mēģinājums piekļūt mobilajā tālrunī saglabātajiem personas datiem)
(C-548/21, [EU:C:2024:830](#))**

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Fizisko personu aizsardzība attiecībā uz personas datu apstrādi, ko kompetentās iestādes veic, lai novērstu, izmeklētu, atklātu noziedzīgus nodarījumus vai sauktu pie atbildības par tiem – Direktīva (ES) 2016/680 – 3. panta 2. punkts – Jēdziens "apstrāde" – 4. pants – Principi, kas saistīti ar personas datu apstrādi – 4. panta 1. punkta c) apakšpunkts – "Datu minimizēšanas" princips – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7., 8. un 47. pants, kā arī 52. panta 1. punkts – Prasība, ka pamattiesību īstenošanas ierobežojumam jābūt "noteiktam tiesību aktos" – Samērīgums – Samērīguma izvērtēšana, ņemot vērā visus būtiskos faktorus – Tiesas vai neatkarīgas administratīvas iestādes veikta iepriekšēja pārbaude – 13. pants – Informācija, ko dara pieejamu vai sniedz datu subjektam – Ierobežojumi – 54. pants – Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā pret pārzini vai apstrādātāju – Policijas veikta izmeklēšana saistībā ar narkotisku vielu nelikumīgu tirdzniecību – Policijas iestāžu mēģinājums atbloķēt mobilo tālruni, lai šīs izmeklēšanas vajadzībām piekļūtu šajā tālrunī esošajiem datiem

Saistībā ar *Landesverwaltungsgericht Tirol* (Tiroles federālās zemes Administratīvā tiesa, Austrija) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem Tiesas virspalāta norāda, pirmkārt, kādos apstākļos valsts kompetentās iestādes var piekļūt mobilajā tālrunī esošajiem datiem, lai vispārīgi novērstu, izmeklētu, atklātu noziedzīgus nodarījumus vai sauktu pie atbildības par tiem, ņemot vērā Direktīvu 2016/680³¹. Otrkārt, tā atzīst, ka datu subjektam ir tiesības būt informētam, uz kāda pamata tiek izdota atļauja piekļūt šādiem datiem, tiklīdz šīs informācijas sniegšana vairs nevar apdraudēt šīm iestādēm uzlikto pienākumu izpildi.

2021. gada 23. februārī Austrijas muitas iestādes darbinieki narkotisko vielu klātbūtnes pārbaudē izņēma CG adresētu pasta sūtījumu, kurā bija 85 gramu kanabisa. Šis pasta sūtījums tika nodots pārbaudei Austrijas policijas iestādēm. 2021. gada 6. martā, izmeklējot narkotisku vielu nelikumīgu tirdzniecību, divi policijas darbinieki veica kratīšanu CG dzīvesvietā un nopratināja viņu par pasta sūtījuma nosūtītāju. Kad CG bija atteicies sniegt policijas darbiniekiem piekļuvi viņa mobilā tālruņa pieslēguma datiem, viņi veica šā tālruņa izņemšanu.

Pēc tam dažādi policijas darbinieki vairākkārt mēģināja atbloķēt CG mobilo tālruni. Šajā lietā policijas darbinieki izņēma tālruni un pēc tam mēģināja to analizēt bez prokuratūras vai tiesneša atļaujas.

2021. gada 31. martā CG cēla prasību iesniedzējtiesā, apstrīdot tā mobilā tālruņa izņemšanas likumību; 2021. gada 20. aprīlī mobilais tālrunis viņam tika atdots. CG netika nekavējoties informēts par mēģinājumiem analizēt viņa tālruni, un viņš par to uzzinājis iesniedzējtiesā notiekošajā tiesvedībā.

Šajā kontekstā iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai, ņemot vērā Direktīvu par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju³², visaptveroša un nekontrolēta piekļuve visiem mobilajā tālrunī esošajiem datiem ir tik nopietna iejaukšanās pamattiesībās³³, ka tā ir pieļaujama tikai saistībā ar smagu noziegumu apkarošanu. Tā arī vēlas noskaidrot, pirmkārt, vai šai direktīvai³⁴ ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru kriminālpolicija bez tiesas vai neatkarīgas administratīvas iestādes atļaujas kriminālizmeklēšanas gaitā var iegūt visaptverošu un nekontrolētu piekļuvi visiem mobilajā tālrunī esošajiem datiem, un, otrkārt, vai šis pats valsts tiesiskais regulējums ir saderīgs ar tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, ciktāl tajā policijas iestādēm nav noteikts pienākums informēt mobilā tālruņa īpašnieku par šā tālruņa digitālās analīzes pasākumiem.

Tiesas vērtējums

Vispirms Tiesa norāda, ka tāds policijas iestāžu mēģinājums tieši piekļūt mobilajā tālrunī esošajiem personas datiem bez elektronisko sakaru pakalpojumu sniedzēja starpniecības, kāds noticis attiecībā uz CG datiem, neietilpst Direktīvas par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju piemērošanas jomā.

Pirmām kārtām, Tiesa konstatē, ka šāds piekļuves mēģinājums ietilpst Direktīvas 2016/680 piemērošanas jomā. Šajā ziņā tā precizē, ka, ņemot vērā plašo tvērumu, kādu Eiropas Savienības

³¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2016/680 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi, ko veic kompetentās iestādes, lai novērstu, izmeklētu, atklātu noziedzīgus nodarījumus vai sauktu pie atbildības par tiem vai izpildītu kriminālsodus, un par šādu datu brīvu apriti, ar ko atceļ Padomes Pamatlēmumu 2008/977/TI (OV 2016, L 119, 89. lpp.).

³² Proti, 15. panta 1. punktu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2002/58/EK (2002. gada 12. jūlijs) par personas datu apstrādi un privātās dzīves aizsardzību elektronisko komunikāciju nozarē (direktīva par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju) (OV 2002, L 201, 37. lpp.), redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 25. novembra Direktīvu 2009/136/EK (OV 2009, L 337, 11. lpp.), (turpmāk tekstā – “Direktīva par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju”).

³³ Nostiprinātas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk – “Harta”) 7. un 8. pantā.

³⁴ Proti, Direktīvas par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju 15. panta 1. punktam.

likumdevējs vēlējies piešķirt jēdzienam “apstrāde”³⁵, ja policijas iestādes izņem tālruni un veic ar to manipulācijas, lai izgūtu un aplūkotu šajā tālrunī esošos personas datus, tās veic “apstrādes” darbību, pat ja tehnisku iemeslu dēļ tām šiem datiem piekļūt neizdodas. Proti, lai nolūka ierobežošanas princips³⁶ būtu iedarbīgs, personas datu vākšanas nolūks obligāti jānosaka tajā posmā, kad kompetentās iestādes mēģina tiem piekļūt, jo šāds mēģinājums – ja tas izrādās sekmīgs – šīm iestādēm ļauj nekavējoties ievākt, izgūt vai aplūkot attiecīgos datus. Ja šāds mēģinājuma nebūtu kvalificējams kā datu “apstrāde”, tiktu apdraudēta personas datu augsta līmeņa aizsardzība fiziskām personām. Tāpat, ja Direktīvas 2016/680 piemērojamība būtu atkarīga no tā, vai mēģinājums piekļūt mobilajā tālrunī esošajiem personas datiem ir vai nav bijis sekmīgs, gan kompetentajām valsts iestādēm, gan tiesību subjektiem rastos nenoteiktība, kas nav saderīga ar tiesiskās noteiktības principu.

Otrām kārtām, Tiesa analizē, vai “datu minimizēšanas” principam³⁷, kas ir samērīguma principa izpausme, ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kas kompetentajām iestādēm dod iespēju piekļūt mobilajā tālrunī esošajiem datiem tālab, lai vispārīgi novērstu, izmeklētu un atklātu noziedzīgus nodarījumus un sauktu pie atbildības par tiem, un nepakārto šīs iespējas izmantošanu nosacījumam, ka tiesai vai neatkarīgai administratīvai iestādei vispirms jāveic pārbaude. Tādējādi Tiesa atgādina, ka pamattiesību uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību³⁸ ierobežojumos jāievēro samērīguma princips, un šos ierobežojumus var piemērot tikai tad, ja tie ir nepieciešami un patiešām atbilst Savienības atzītajiem vispārējo interešu mērķiem. Šajā ziņā, pirmkārt, Tiesa konstatē, ka tāda – saistībā ar policijas izmeklēšanu, lai sauktu pie atbildības par noziedzīgu nodarījumu, – personas datu apstrāde kā, piemēram, mēģinājums piekļūt mobilajā tālrunī esošajiem datiem, principā jāuzskata par apstrādi, kas patiešām atbilst Savienības atzītam vispārējo interešu mērķim. Otrkārt, tā norāda: lai noskaidrotu, vai no šīs apstrādes izrietošais pamattiesību uz privātās dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību īstenošanas ierobežojums ir samērīgs, jāizsver viss konkrētajā lietā nozīmīgo faktoru kopums.

Tādējādi, pirmkārt, attiecībā uz to, cik nopietns ir pamattiesību ierobežojums, kas izriet no tiesiskā regulējuma, saskaņā ar kuru kompetentās policijas iestādes var bez iepriekšējas atļaujas piekļūt mobilajā tālrunī esošajiem datiem, Tiesa precizē, ka atkarībā no attiecīgajā mobilajā tālrunī saglabātā satura un šo iestāžu izdarītās izvēles šāda piekļuve var attiekties uz ļoti plašu datu klāstu un tāpēc var ļaut izdarīt ļoti precīzus secinājumus par datu subjekta privāto dzīvi. Tāpēc šāda iejaukšanās pamattiesībās uz privātās dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību jāuzskata par nopietnu vai īpaši nopietnu.

Otrkārt, Tiesa norāda, ka izmeklējamā nodarījuma smagums ir viens no galvenajiem parametriem, izvērtējot, cik samērīga ir nopietnā iejaukšanās, ko rada piekļuve mobilajā tālrunī esošajiem personas datiem. Tomēr, ja tiktu uzskatīts, ka piekļuve šādiem datiem ir attaisnojama tikai smagas noziedzības apkarošanas gadījumā, tiktu ierobežotas kompetento iestāžu izmeklēšanas pilnvaras attiecībā uz noziedzīgiem nodarījumiem vispārīgi, netiktu ņemta vērā šo iestāžu uzdevumu specifika un tiktu apdraudēts mērķis izveidot brīvības, drošības un tiesiskuma telpu Savienībā. Tomēr, lai izpildītu prasību, ka visiem pamattiesību izmantošanas ierobežojumiem jābūt “noteiktiem tiesību aktos”³⁹, valsts likumdevējam pietiekami precīzi jānosaka vērā ņemamie faktori, tostarp attiecīgo nodarījumu veids vai kategorijas.

³⁵ Saskaņā ar Direktīvas 2016/680 3. panta 2. punktu jēdziens “apstrāde” ir “jebkura ar personas datiem vai personas datu kopumiem veikta darbība vai darbību kopums, ko veic ar vai bez automatizētiem līdzekļiem [...]”.

³⁶ Direktīvas 2016/680 4. panta 1. punkta b) apakšpunkts.

³⁷ Kas noteikts Direktīvas 2016/680 4. panta 1. punkta c) apakšpunktā, saskaņā ar kuru dalībvalstīm ir jāparedz, ka personas dati ir atbilstīgi, būtiski un nav pārmērīgi, ņemot vērā nolūkus, kādos tos apstrādā.

³⁸ Hartas 7. un 8. pants.

³⁹ Hartas 52. panta 1. punkts.

Treškārt, Tiesa atzīmē, ka tālab, lai nodrošinātu, ka tiek ievērots samērīguma princips, gadījumos, kad valsts kompetento iestāžu piekļuve personas datiem rada risku, ka iespējami notiks nopietna vai pat ļoti nopietna iejaukšanās datu subjekta pamattiesībās, šādai piekļuvei jābūt pakārtotai iepriekšējai pārbaudei, ko veic tiesa vai neatkarīga administratīvā iestāde. Šāda pārbaude jāveic pirms jebkāda mēģinājuma piekļūt attiecīgajiem datiem, izņemot pienācīgi pamatotus steidzamības gadījumus, kuros šāda pārbaude jāveic iespējami drīz. Veicot šo pārbaudi, tiesai vai neatkarīgai administratīvai iestādei jābūt tiesīgai atteikt vai ierobežot šādu Direktīvas 2016/680 piemērošanas jomā ietilpstošu piekļuvi, ja tā konstatē, ka iejaukšanās pamattiesībās, ko radītu šāda piekļuve, būtu nesamērīga. Šajā gadījumā kompetento policijas iestāžu piekļuvi mobilajā tālrunī esošajiem datiem jāatsaka vai jāierobežo, ja, ņemot vērā nodarījuma smagumu un izmeklēšanas vajadzības, piekļuve saziņas saturam vai sensitīviem datiem nešķiet pamatota.

Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, Tiesa secina, ka datu minimizēšanas principam, skatot to saistībā ar tiesībām uz personas datu aizsardzību un privātās dzīves neaizskaramību, nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kas kompetentajām iestādēm dod iespēju piekļūt mobilajā tālrunī esošajiem datiem tālab, lai vispārīgi novērstu, izmeklētu un atklātu noziedzīgus nodarījumus un sauktu pie atbildības par tiem. Tomēr šāda pieļaujamība ir pakārtota nosacījumam, ka tiek ievērots gan tiesiskuma, gan samērīguma princips, un tiesa vai neatkarīga administratīvā iestāde veic iepriekšēju pārbaudi, pirms tiek īstenotas tiesības piekļūt šādiem datiem.

Trešām kārtām, Tiesa lemj par jautājumu, vai CG būtu bijis jāinformē par mēģinājumiem piekļūt datiem, kas glabājas viņa mobilajā tālrunī ⁴⁰. Šajā ziņā tā konstatē, ka valsts kompetentajām iestādēm, kurām tiesa vai neatkarīga administratīvā iestāde ir atļāvusi piekļūt saglabātajiem datiem, ir pienākums informēt datu subjektus par to, uz kāda pamata ir izdota šī atļauja, tiklīdz šādas informācijas sniegšana vairs nevar apdraudēt šo iestāžu veikto izmeklēšanu. Šīm iestādēm ir pienākums sniegt datu subjektiem visu informāciju, kas paredzēta Direktīvā 2016/680 ⁴¹, lai datu subjekti varētu īstenot tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā ⁴². Tādējādi valsts tiesiskais regulējums, ar kuru vispārīgi tiktu izslēgtas jebkādas tiesības saņemt šādu informāciju, nebūtu atbilstīgs Savienības tiesībām. Šajā gadījumā Tiesa konstatē, ka CG bija jābūt iepriekš informētam par mēģinājumiem piekļūt viņa mobilajā tālrunī esošajiem datiem. Proti, tā kā CG mobilais tālrunis jau bija izņemts brīdī, kad policijas iestādes mēģināja to atbloķēt, nešķiet, ka viņa informēšana par šiem piekļuves mēģinājumiem varētu kaitēt izmeklēšanai. Tādējādi Tiesa secina, ka Direktīvas 2016/680 tiesību normām, lasot tās Hartas gaismā ⁴³, ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kas ļauj kompetentajām iestādēm piekļūt mobilajā tālrunī esošajiem datiem, neinformējot datu subjektu par to, uz kāda pamata tiesa vai neatkarīga administratīvā iestāde ir izsniegusi atļauju piekļūt šādiem datiem, tiklīdz šīs informācijas sniegšana vairs nevarētu apdraudēt minētajām iestādēm ar šo direktīvu uzlikto pienākumu izpildi.

2. Biometriskie un ģenētiskie dati

2024. gada 30. janvāra spriedums (virspalāta) *Direktor na Glavna direksia "Natsionalna politia" pri MVR – Sofia (C-118/22, EU:C:2024:97)*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Fizisku personu aizsardzība attiecībā uz personas datu apstrādi noziedzīgu nodarījumu apkarošanas nolūkā – Direktīva (ES) 2016/680 – 4. panta 1. punkta c) un

⁴⁰ Hartas 47. pants.

⁴¹ Direktīvas 2016/680 13. panta 1. punktā.

⁴² Direktīvas 2016/680 54. pants.

⁴³ Konkrēti Direktīvas 2016/680 13. un 54. pantam, lasot tos Hartas 47. panta un 52. panta 1. punkta gaismā.

e) apakšpunkts – Datu minimizēšana – Glabāšanas ierobežojums – 5. pants – Atbilstīgi termiņi dzēšanai vai regulārai glabāšanas nepieciešamības pārbaudei – 10. pants – Biometrisko un ģenētisko datu apstrāde – Absolūta nepieciešamība – 16. panta 2. un 3. punkts – Tiesības uz dzēšanu – Apstrādes ierobežojums – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 52. panta 1. punkts – Fiziska persona, kas ir notiesāta ar likumīgā spēkā stājušos spriedumu un vēlāk rehabilitēta – Datu glabāšanas termiņš līdz nāvei – Tiesību uz dzēšanu vai apstrādes ierobežošanu neesamība – Samērīgums

Izskatot *Varhoven administrativen sad* (Augstākā administratīvā tiesa, Bulgārija) lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesas virspalāta lemj par tādu personu datu glabāšanas termiņiem noziedzīgu nodarījumu apkarošanas nolūkā, kuras ir notiesātas ar likumīgā spēkā stājušos spriedumu, ņemot vērā Direktīvu 2016/680 ⁴⁴.

Bulgārijā NG tika reģistrēts kriminālreģistrā saistībā ar izmeklēšanas procedūru par nepatiesas liecības sniegšanu. Šīs izmeklēšanas noslēgumā viņam tika izvirzīta apsūdzība un viņš tika atzīts par vainīgu šī noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā, piespriežot nosacītu brīvības atņemšana uz vienu gadu. Pēc šā soda izciešanas viņš tika rehabilitēts.

Pamatojoties uz šo rehabilitāciju, NG iesniedza pieteikumu par viņa dzēšanu no kriminālreģistra. Šis pieteikums tika noraidīts, pamatojoties uz to, ka likumīgā spēkā stājies spriedums krimināllietā pat pēc rehabilitācijas nav viens no iemesliem dzēšanai no kriminālreģistra, kuri izsmeltoši uzskaitīti valsts tiesību aktos. Tā kā NG celtā prasība par šo lēmumu tika noraidīta, viņš iesniedza apelācijas sūdzību iesniedzējtiesā, apgalvojot, ka no Direktīvas 2016/680 izriet, ka personas datu glabāšana nevar ilgt nenoteiktu laiku. NG uzskata, ka tāds faktiski būtu gadījums, kad datu subjekts citastarp pēc soda izciešanas un rehabilitācijas nekad nevar panākt to, ka šādi dati, kas savākti saistībā ar noziedzīgo nodarījumu, par kuru tas ir notiesāts ar likumīgā spēkā stājušos spriedumu, tiek dzēsti.

Šādos apstākļos Tiesai tika uzdots prejudiciāls jautājums par to, vai Direktīva 2016/680 ⁴⁵, ņemot vērā Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7. un 8. pantu ⁴⁶, ir jāinterpretē tādējādi, ka tai ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēts, ka personas datus, it īpaši biometriskos un ģenētiskos datus, glabā policijas iestādes, lai novērstu, izmeklētu, atklātu noziedzīgus nodarījumus, sauktu pie atbildības par tiem vai izpildītu kriminālsodus, attiecībā uz personām, kuras ar likumīgā spēkā stājušos spriedumu krimināllietā ir notiesātas par noziedzīgu nodarījumu, par ko valsts uztur apsūdzību, līdz attiecīgās personas nāvei, tostarp šīs personas rehabilitācijas gadījumā, turklāt neatzīstot tai tiesības uz minēto datu dzēšanu vai attiecīgā gadījumā to apstrādes ierobežošanu.

Savā spriedumā Tiesa uz šo jautājumu atbild apstiprinoši.

Tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, Tiesa norāda, ka Direktīvā 2016/680 ir noteikts vispārējs ietvars, kas citastarp ļauj nodrošināt, ka personas datu glabāšana un, konkrētāk, tās ilgums aprobežojas ar to, kas izrādās esam nepieciešams, ņemot vērā nolūkus, kādiem šie dati tiek glabāti, vienlaikus atstājot dalībvalstu ziņā saskaņā ar šo ietvaru noteikt konkrētas situācijas, kurās datu subjekta pamattiesību aizsardzībai ir nepieciešama šo datu dzēšana, un brīdi, kad tas ir jādara. Savukārt šajā direktīvā nav prasīts, lai

⁴⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2016/680 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi, ko veic kompetentās iestādes, lai novērstu, izmeklētu, atklātu noziedzīgus nodarījumus vai sauktu pie atbildības par tiem vai izpildītu kriminālsodus, un par šādu datu brīvu apriti, ar ko atceļ Padomes Pamatlēmumu 2008/977/TI (OV 2016, L 119, 89. lpp.).

⁴⁵ Konkrētāk, Direktīvas 2016/680 4. panta 1. punkta c) un e) apakšpunkts, lasot tos kopsakarā ar tās 5. un 10. pantu, 13. panta 2. punkta b) apakšpunktu, kā arī 16. panta 2. un 3. punktu.

⁴⁶ Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7. un 8. pants ir attiecīgi veltīti tiesību uz privāto un ģimenes dzīvi aizsardzībai un tiesībām uz personas datu aizsardzību.

dalībvalstis personas datu glabāšanai noteiktu absolūtus termiņus, pēc kuru beigām šie dati būtu jādzēš automātiski.

Precīzāk, vispirms saskaņā ar Direktīvas 2016/680 4. panta 1. punkta c) apakšpunktu dalībvalstīm ir jāparedz "datu minimizēšanas" princips, atbilstoši kuram personas dati ir atbilstīgi, būtiski un nav pārmērīgi, ņemot vērā nolūkus, kādos tos apstrādā. Turklāt dalībvalstīm saskaņā ar šīs direktīvas 4. panta 1. punkta e) apakšpunktu ir jāparedz, ka šie dati tiek glabāti veidā, kas pieļauj datu subjektu identifikāciju, ne ilgāk, kā tas ir nepieciešams tiem nolūkiem, kādos tos apstrādā. Šajā ziņā minētās direktīvas 5. pantā dalībvalstīm ir noteikts pienākums paredzēt citastarp atbilstīgus termiņus personas datu dzēšanai vai šādu datu glabāšanas vajadzības periodiskai pārskatīšanai. Šo termiņu "atbilstīgumam" katrā ziņā ir nepieciešams, lai tie atļautu attiecīgo datu dzēšanu, ja to glabāšana vairs nav nepieciešama apstrādes nolūkiem.

Turpinot – Direktīvas 2016/680 10. pantā, kurā reglamentēta īpašu kategoriju personas datu, it īpaši biometrisko un ģenētisko datu, apstrāde, ir atļauta šādu datu apstrāde "tikai tad, ja tas ir absolūti nepieciešams".

Visbeidzot, ar Direktīvas 2016/680 16. panta 2. punktu ir ieviestas tiesības uz personas datu dzēšanu, ja apstrāde ir pretrunā noteikumiem, kas pieņemti saskaņā ar šo direktīvu ⁴⁷, vai ja šie dati ir jādzēš, lai izpildītu uz pārzini attiecināmu juridisku pienākumu ⁴⁸. No tā izriet, ka minētās tiesības uz dzēšanu var tikt īstenotas citastarp tad, ja attiecīgo personas datu glabāšana nav nepieciešama vai vairs nav nepieciešama, ņemot vērā to apstrādes nolūkus, vai ja šī dzēšana ir nepieciešama, lai ievērotu termiņu, kas šajā ziņā ir noteikts valsts tiesībās.

Otrām kārtām, Tiesa norāda, ka šajā gadījumā personas dati, kas ir ietverti kriminālreģistrā un attiecas uz personām, kuras ir apsūdzētas par tīšu noziedzīgu nodarījumu, par ko uzturama valsts apsūdzība, tiek glabāti vienīgi operatīvās izmeklēšanas nolūkā un, konkrētāk, lai tos salīdzinātu ar citiem datiem, kas savākti, izmeklējot citus noziedzīgus nodarījumus. Šajā ziņā tomēr ir jākonstatē, ka jēdziens "tīšs noziedzīgs nodarījums, kas ir publiskās apsūdzības priekšmets" ir ļoti vispārīgs un attiecināms uz lielu skaitu noziedzīgu nodarījumu neatkarīgi no to rakstura un smaguma. Tomēr ne visas personas, kas ar likumīgā spēkā stājušos tiesas spriedumu ir notiesātas par šādu noziedzīgu nodarījumu, ir tādā pašā mērā iesaistītas citos noziedzīgos nodarījumos, kas pamatotu viņu datu glabāšanas vienotu ilgumu. Tādējādi dažkārt – ņemot vērā tādus faktorus kā izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturs un smagums vai recidīva neesamība – risks, kas attiecināms uz notiesāto personu, ne vienmēr pamato šīs personas datu glabāšanu tālab paredzētajā valsts kriminālreģistrā līdz šīs personas nāvei, jo šādos gadījumos vairs nebūs vajadzīgās saiknes starp glabātajiem datiem un izvirzīto mērķi. Līdz ar to šādos gadījumos datu glabāšana neatbilst datu minimizēšanas principam un tā pārsniegs laikposmu, kas nepieciešams nolūkiem, kādiem tie tiek apstrādāti.

Turpinājumā, ciktāl personas datu glabāšana attiecīgajā kriminālreģistrā ietver biometriskos un ģenētiskos datus, Tiesa precizē, ka, protams, tādu personu datu glabāšana, kuras jau ir tikušas notiesātas krimināllietā, tostarp līdz šo personu nāvei, var būt absolūti nepieciešama ⁴⁹, it īpaši, lai ļautu pārbaudīt viņu iespējamo iesaisti citos noziedzīgos nodarījumos un tādējādi veikt kriminālvajāšanu un notiesāt šo noziedzīgo nodarījumu izdarītājus. Tomēr šo datu glabāšana var tikt uzskatīta par atbilstošu šādai prasībai tikai tad, ja tajā tiek ņemts vērā noziedzīgā nodarījuma, par kuru ir pasludināts likumīgā spēkā stājies notiesājošs spriedums, raksturs un smagums vai citi apstākļi, piemēram, īpašais konteksts, kurā šis noziedzīgais nodarījums ir izdarīts, tā iespējamā saikne

⁴⁷ Konkrētāk, tās 4., 8. vai 10. pantu.

⁴⁸ Tomēr, piemērojot Direktīvas 2016/680 16. panta 3. punktu, valsts tiesību aktos ir jāparedz, ka pārzinis ierobežo šādu datu apstrādi tā vietā, lai veiktu dzēšanu, ja datu subjekts apstrīd personas datu precizitāti un ja nevar noteikt, vai šie dati ir precīzi vai nē, vai ja personas dati ir jāsaglabā pierādījumu nolūkā.

⁴⁹ Skat. Direktīvas 2016/680 10. pantu.

ar citiem notiekošiem kriminālprocesiem vai arī notiesātās personas priekšvēsture vai profils. Līdz ar to gadījumā, kā tas ir noteikts pamatlīdētā aplūkotajos valsts tiesību aktos, ja kriminālreģistrā ietvertie datu subjektu biometriskie un ģenētiskie dati gadījumā, ja šīs personas ar likumīgā spēkā stājušos spriedumu ir notiesātas krimināllīdētā, tiek glabāti līdz šo personu nāves brīdim, šīs glabāšanas apjoms ir pārmērīgi plašs, ņemot vērā nolūkus, kādiem šie dati tiek apstrādāti.

Visbeidzot, runājot, pirmkārt, par pienākumu paredzēt atbilstošus termiņus⁵⁰, termiņu var uzskatīt par "atbilstīgu", it īpaši attiecībā uz ikvienas personas, kas ar likumīgā spēkā stājušos spriedumu ir notiesāta par tīšu noziedzīgu nodarījumu, par ko uzturama valsts apsūdzība, biometrisko un ģenētisko datu glabāšanu, tikai tad, ja tiek ņemti vērā atbilstošie apstākļi, kuru dēļ šāds glabāšanas laiks ir nepieciešams. Līdz ar to, lai gan atsauce uz datu subjekta nāves faktu var būt "termiņš" saglabāto datu dzēšanai minētā 5. panta izpratnē, šādu termiņu var uzskatīt par "atbilstīgu" tikai īpašos apstākļos, kas to pienācīgi pamato. Tā tas acīmredzami nav gadījumā, ja tas ir piemērojams vispārīgi un nediferencēti ikvienai galīgi notiesātai personai. Protams, dalībvalstīm ir jāizlemj, vai ir jānosaka termiņi minēto datu dzēšanai vai to glabāšanas vajadzības regulārai pārskatīšanai⁵¹. Tomēr šādas regulāras pārskatīšanas termiņu "atbilstīgums" prasa, lai tie ļautu dzēst attiecīgos datus gadījumā, ja tos vairs nav nepieciešams glabāt. Taču šī prasība nav izpildīta, ja vienīgais gadījums, kurā ir paredzēta šāda dzēšana, ir attiecīgās personas nāves iestāšanās.

Otrkārt, runājot par Direktīvas 2016/680 normām, kas paredz garantijas saistībā ar nosacījumiem attiecībā uz tiesībām uz dzēšanu un apstrādes ierobežošanu, tās nepieļauj arī tādu valsts tiesisko regulējumu, kas neļauj personai, kura ar likumīgā spēkā stājušos spriedumu ir notiesāta par tīšu noziedzīgu nodarījumu, par ko apsūdzību uztur valsts, īstenot šīs tiesības.

3. Vispārīgā datu aizsardzības regula (VDAR)

a. Piemērošanas joma

2024. gada 16. janvāra spriedums (virspalāta) *Österreichische Datenschutzbehörde* (C-33/22, [EU:C:2024:46](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Fizisku personu aizsardzība attiecībā uz personas datu apstrādi – LESD 16. pants – Regula (ES) 2016/679 – 2. panta 2. punkta a) apakšpunkts – Piemērojamība – Izņēmumi – Darbības, kas neietilpst Savienības tiesību aktu darbības jomā – LES 4. panta 2. punkts – Darbības saistībā ar valsts drošību – Dalībvalsts parlamenta izveidota izmeklēšanas komisija – Regulas (ES) 2016/679 23. panta 1. punkta a) un h) apakšpunkts, 51. un 55. pants – Datu aizsardzības uzraudzības iestādes kompetence – 77. pants – Tiesības iesniegt sūdzību uzraudzības iestādē – Tieša iedarbība

Izskatot *Verwaltungsgerichtshof* (Augstākā administratīvā tiesa, Austrija) lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesa virspalātas sastāvā nospriež, ka parlamentārās izmeklēšanas komisijas darbība nav izslēgta no VDAR⁵² piemērojamības.

Iespējamās politiskās ietekmes uz *Bundesamt für Verfassungsschutz und Terrorismusbekämpfung* (Federālais konstitucionālās kārtības aizsardzības un terorisma apkarošanas birojs, Austrija)⁵³

⁵⁰ Skat. Direktīvas 2016/680 5. pantu.

⁵¹ Skat. Direktīvas 2016/680 5. pantu.

⁵² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) (OV 2016, L 119, 1. lpp.; turpmāk tekstā – "VDAR").

noskaidrošanai *Nationalrat* (Nacionālā padome, Austrija) izveidoja izmeklēšanas komisiju (turpmāk tekstā – “BVT izmeklēšanas komisija”). Šī komisija uzklauzīja WK kā liecinieku. Lai arī viņš bija izteicis lūgumu par anonimizāciju, *Parlament Österreich* (Austrijas parlaments) interneta vietnē tika publiskots šīs uzklauzīšanas protokols, kurā bija pilnībā norādīts viņa vārds un uzvārds. Apgalvojot, ka šāda viņa identitātes izpaušana ir pretrunā VDAR un Austrijas tiesību aktiem⁵⁴, WK iesniedza sūdzību *Österreichische Datenschutzbehörde* (Datu aizsardzības iestāde, Austrija; turpmāk tekstā – “*Datenschutzbehörde*”). Ar 2019. gada 18. septembra lēmumu *Datenschutzbehörde* atzina, ka tās kompetencē nav lemt par šo sūdzību tāpēc, ka varas dalīšanas princips liedzot šai iestādei kā izpildvaras orgānam kontrolēt likumdošanas varai piederīgo BVT izmeklēšanas komisiju.

Pēc tam, kad *Bundesverwaltungsgericht* (Federālā administratīvā tiesa, Austrija) ar nolēmumu bija apmierinājusi WK prasību un atcēlusi *Datenschutzbehörde* lēmumu, šī nupat minētā iestāde vērsās Augstākajā administratīvajā tiesā ar revīzijas sūdzību par šo Federālās administratīvās tiesas nolēmumu.

Šajā kontekstā iesniedzējtiesa jautāja Tiesai, vai dalībvalsts parlamenta izveidotas izmeklēšanas komisijas darbības ietilpst VDAR piemērošanas jomā un vai šī regula ir piemērojama situācijā, kad šīs darbības attiecas uz valsts drošības aizsardzību. Tā arī lūdza Tiesu lemt par to, vai tādai valsts uzraudzības iestādei kā *Datenschutzbehörde* VDAR ir piešķirta kompetence izskatīt sūdzības par personas datu apstrādi, ko savas darbības ietvaros veic izmeklēšanas komisija.

Tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, Tiesa atgādina, ka VDAR 2. panta 2. punkta a) apakšpunkta – kas noteic, ka šo regulu nepiemēro personas datu apstrādei, kas veikta tādas darbības gaitā, kas neietilpst Savienības tiesību aktu darbības jomā – vienīgais mērķis ir izslēgt no minētās regulas piemērošanas jomas tādu personas datu apstrādi, ko valsts iestādes veic uz valsts drošības aizsardzību vērstas vai arī šajā pašā kategorijā iekļaujamās darbības ietvaros. Tādējādi ar to vien, ka darbība ir raksturīga valstij vai valsts iestādei, nav pietiekami, lai automātiski izslēgtu VDAR piemērojamību šai darbībai⁵⁵.

Šo interpretāciju – kas izriet jau no tā, ka netiek veikta nošķiršana atkarībā no attiecīgās apstrādes veicēja identitātes – apstiprina VDAR 4. panta 7. punkts⁵⁶.

Tiesa precizē, ka BVT izmeklēšanas komisijas parlamentārā iedaba nenozīmē, ka tās darbības būtu izslēgtas no VDAR piemērošanas jomas. Proti, šīs regulas 2. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzētais izņēmums attiecas nevis uz personu kategorijām, bet gan tikai uz darbību kategorijām, kas savas iedabas dēļ neietilpst Savienības tiesību aktu darbības jomā. Līdz ar to apstāklis, ka personas datu apstrādi veic izmeklēšanas komisija, ko dalībvalsts parlaments izveidojis, izmantojot savas tiesības īstenot kontroli pār izpildvaru, pats par sevi neļauj konstatēt, ka šī apstrāde tiek veikta tādas darbības ietvaros, kas neietilpst Savienības tiesību aktu darbības jomā.

Otrām kārtām, Tiesa norāda, ka, lai gan dalībvalstu ziņā ir noteikt savas būtiskās drošības intereses un veikt pienācīgus pasākumus, lai šo drošību garantētu⁵⁷, tas vien, ka valsts pasākums ir veikts valsts

⁵³ 2021. gada 1. decembrī šī iestāde ir kļuvusi par *Direktion Staatsschutz und Nachrichtendienst* (Valsts drošības un izlūkošanas dienesta direkcija, Austrija).

⁵⁴ Proti, 1999. gada 17. augusta *Datenschutzgesetz* (Datu aizsardzības likums; *BGBI. I*, 165/1999) 1. pants.

⁵⁵ Spriedumi, 2021. gada 22. jūnijs, Latvijas Republikas Saeima (Pārkaupumu uzskaites punkti) (C-439/19, [EU:C:2021:504](#), 66. punkts), un 2022. gada 20. oktobris, *Koalitsia “Demokratichna Bulgaria – Obedinenie”* (C-306/21, [EU:C:2022:813](#), 39. punkts).

⁵⁶ Tajā “pārzinis” ir definēts kā “fiziska vai juridiska persona, publiska iestāde, aģentūra vai cita struktūra, kas viena pati vai kopīgi ar citām nosaka personas datu apstrādes nolūkus un līdzekļus”.

⁵⁷ Atbilstoši LES 4. panta 2. punktam.

drošības aizsardzības nolūkā, nevar izraisīt Savienības tiesību nepiemērojamību un atbrīvot dalībvalstis no obligātās šo tiesību ievērošanas. Savukārt VDAR 2. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzētais izņēmums attiecas tikai uz tādām darbību kategorijām, kas savas iedabas dēļ neietilpst Savienības tiesību aktu darbības jomā. Šajā ziņā apstāklis, ka pārzinis ir publiska iestāde, kuras pamatdarbība ir garantēt valsts drošību, pats par sevi nav pietiekams, lai no VDAR piemērošanas jomas izslēgtu personas datu apstrādi, ko šī iestāde veic saistībā ar citām tās veiktajām darbībām.

Šajā gadījumā *BVT* izmeklēšanas komisijas veiktā politiskā kontrole pati par sevi nešķiet esam darbība, kas vērsta uz valsts drošības aizsardzību, vai tāda, kas būtu iekļaujama tajā pašā kategorijā. Tāpēc – ja vien iesniedzējtiesas veicamajā pārbaudē netiek konstatēts citādi – šī darbība nav izslēgta no VDAR piemērošanas jomas.

Parlamentārās izmeklēšanas komisija savā darbā gan var piekļūt personas datiem, kam valsts drošības apsvērumu dēļ jānodrošina īpaša aizsardzība. Šajā ziņā VDAR paredzētos pienākumus un tiesības var ierobežot ar legīslatīvu pasākumu tostarp tālab, lai garantētu valsts drošību⁵⁸. Tādējādi ar šādu pamatojumu var tikt attaisnoti ierobežojumi attiecībā uz personas datu vākšanu, datu subjektu informēšanu un viņu piekļuvi minētajiem datiem vai arī šo datu izpaušanu bez datu subjektu piekrišanas personām, kas nav pārzinis, ja vien ar šādiem ierobežojumiem tiek ievērota datu subjektu pamattiesību un pamatbrīvību būtība un tie demokrātiskā sabiedrībā ir nepieciešami un samērīgi.

Tomēr Tiesa norāda, ka no tās rīcībā esošās informācijas neizriet, ka *BVT* izmeklēšanas komisija būtu apgalvojusi, ka datu subjekta personas datu izpaušana bija nepieciešama valsts drošības aizsardzībai un balstīta uz tālab paredzētu valsts legīslatīvu pasākumu; to gan pārbaudīt vajadzības gadījumā ir iesniedzējtiesas ziņā.

Visbeidzot, trešām kārtām, Tiesa norāda, ka VDAR normas par valsts uzraudzības iestāžu kompetenci un tiesībām iesniegt sūdzību tajās⁵⁹ neprasa pieņemt valsts piemērošanas pasākumus un ir pietiekami skaidras, precīzas un beznosacījuma, lai būtu apveltītas ar tiešu iedarbību. No tā izriet, ka, lai arī atstājot dalībvalstīm rīcības brīvību attiecībā uz izveidojamo uzraudzības iestāžu skaitu⁶⁰, VDAR tomēr noteic kompetences apjomu, ar kādu šīm iestādēm jābūt apveltītām, lai uzraudzītu VDAR piemērošanu. Tādējādi gadījumā, ja dalībvalsts izvēlas izveidot tikai vienu valsts uzraudzības iestādi, šī iestāde noteikti ir apveltīta ar visām šajā regulā paredzētajām kompetencēm. Jebkura citāda interpretācija apdraudētu šo normu lietderīgo iedarbību un draudētu vājināt lietderīgo iedarbību visām pārējām VDAR normām, uz kurām varētu attiekties sūdzība.

Attiecībā uz apstākli, ka valsts konstitucionāla ranga tiesību normas aizliedz izpildvarai pakļautajai uzraudzības iestādei uzraudzīt to, kā VDAR piemēro likumdošanas varai piederīgs orgāns, Tiesa uzsver, ka, tieši ievērojot dalībvalstu konstitucionālo iekārtu, VDAR ir vienīgi prasīts, lai tās izveidotu vismaz vienu uzraudzības iestādi, vienlaikus piedāvājot tām iespēju izveidot vairākas uzraudzības iestādes. Tādējādi VDAR katrai dalībvalstij ir atzīta rīcības brīvība, kas tai ļauj izveidot tik daudz uzraudzības iestāžu, cik tas var būt nepieciešams, it īpaši ņemot vērā prasības, kas saistītas ar tās konstitucionālo iekārtu.

Turklāt dalībvalsts atsaukšanās uz valsts tiesību normām nevar apdraudēt Savienības tiesību vienotību un efektivitāti. Proti, Savienības tiesību pārākuma principam piemītošās sekas ir saistošas

⁵⁸ Saskaņā ar VDAR 23. pantu.

⁵⁹ Attiecīgi VDAR 55. panta 1. punkts un 77. panta 1. punkts.

⁶⁰ Atbilstoši VDAR 51. panta 1. punktam.

visām dalībvalsts iestādēm, un valsts tiesību normas, tostarp konstitucionāla rakstura, nevar tam radīt šķērslī ⁶¹.

Tādējādi situācijā, kad dalībvalsts ir izvēlējusies izveidot tikai vienu uzraudzības iestādi, tā nevar no šīs iestādes uzraudzības atbrīvot VDAR piemērošanas jomā ietilpstošu personas datu apstrādi, atsaucoties uz valsts tiesību normām, pat ja tām ir konstitucionāls rangs.

b. Jēdziens “pārzinis”

2024. gada 11. janvāra spriedums *État belge* (Oficiālā laikrakstā apstrādāti dati) (C-231/22, [EU:C:2024:7](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesību aktu tuvināšana – Fizisku personu aizsardzība attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti (Vispārīgā datu aizsardzības regula) – Regula (ES) 2016/679 – 4. panta 7. punkts – Jēdziens “pārzinis” – Dalībvalsts oficiālais laikraksts – Pienākums publicēt sabiedrību dokumentus, kādus tos sagatavojušas šīs sabiedrības vai to likumiskie pārstāvji – 5. panta 2. punkts – Šādos dokumentos ietvertu personas datu secīga apstrāde, ko veic vairākas atsevišķas personas vai struktūras – Atbildības noteikšana

Tiesa, kurai *cour d'appel de Bruxelles* (Briseles Apelācijas tiesa, Beļģija) ir iesniegusi lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, precizē, pirmkārt, jēdziena “pārzinis” aprises un, otrkārt, pārziņa pienākumu robežas, ja apstrādi, kas attiecas uz vieniem un tiem pašiem personas datiem, dažādas struktūras veic secīgi.

2019. gada 12. februārī *Moniteur belge*, kas Beļģijā nodrošina plašu oficiālo un publisko publikāciju spektru papīra un elektroniskā formātā sagatavošanu un izplatīšanu, publicēja izrakstu no kādas sabiedrības lēmuma par tās kapitāla samazināšanu. Šajā izrakstā, ko ir sagatavojis sabiedrības dalībnieka notārs un kas ir nosūtīts kompetentajai tiesai, kura savukārt to ir nosūtījusi publicēšanai šī oficiālā laikraksta vadībai, bija ietverti šī dalībnieka personas dati.

Datu subjekts, konstatējis, ka notāra kļūdas dēļ izrakstā bija ietverts fragments ar viņa personas datiem, pieprasīja to dzēst, balstoties uz savām tiesībām uz dzēšanu ⁶². Taču *service public fédéral Justice* (Federālais valsts tieslietu dienests, turpmāk tekstā – “SPF Justice”), pie kā pieder *Moniteur belge*, viņa pieteikumu noraidīja. Pēc šī noraidījuma šī persona par SPF Justice iesniedza sūdzību *Autorité de protection des données* (Datu aizsardzības iestāde, Beļģija; turpmāk tekstā – “DAI”). Ar 2021. gada 23. marta lēmumu DAI uzdeva SPF Justice pēc iespējas ātrāk apmierināt dzēšanas pieprasījumu. Beļģijas valsts vērsās *cour d'appel de Bruxelles*, lai panāktu DAI lēmuma atcelšanu.

Šajā kontekstā *cour d'appel de Bruxelles* uzdeva Tiesai jautājumu par to, vai *Moniteur belge* var kvalificēt kā “pārzini” ⁶³ un vai tas ir jāuzskata par vienīgo atbildīgo par datu apstrādes principu ievērošanu ⁶⁴,

⁶¹ Spriedums, 2022. gada 22. februāris, RS (Konstitucionālās tiesas spriedumu iedarbība) (C-430/21, [EU:C:2022:99](#), 51. punkts un tajā minētā judikatūra).

⁶² Paredzētas Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) (OV 2016, L 119, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “VDAR”), 17. pantā.

⁶³ VDAR 4. panta 7. punkta izpratnē.

⁶⁴ Atbilstoši VDAR 5. panta 2. punktam.

vai arī šī atbildība kopīgi gulstas arī uz struktūrām, kuras iepriekš ir apstrādājušas attiecīgajā fragmentā ietvertos datus.

Tiesas vērtējums

Pirmkārt, attiecībā uz jautājumu, vai tāda par dalībvalsts oficiālo laikrakstu atbildīgā aģentūra vai struktūra kā *Moniteur belge* var tikt kvalificēta kā "pārzinis" VDAR izpratnē, Tiesa precizē, ka, ņemot vērā šī jēdziena plašo definīciju, apstrādes nolūki un līdzekļi un attiecīgā gadījumā šis pārzinis valsts tiesībās var būt noteikts ne tikai tieši, bet arī netieši. Pēdējā minētajā gadījumā tomēr tiek prasīts, lai tas pietiekami skaidri izrietētu no attiecīgajam dienestam vai struktūrai piešķirtās lomas, uzdevuma un pilnvarām.

Tiesa konstatē, ka šajā gadījumā Beļģijas tiesībās vismaz netieši ir noteikti *Moniteur belge* veiktās personas datu apstrādes mērķi un līdzekļi. No tā izriet, ka to var uzskatīt par "pārzini".

Tiesa uzsver, ka šo secinājumu neatspēko nedz apstāklis, ka *Moniteur belge* nav juridiskas personas statusa, nedz tas, ka saskaņā ar valsts tiesībām tas pirms publicēšanas nepārbauda saņemtajos aktos un dokumentos ietvertos personas datus.

Lai gan šai struktūrai tik tiešām ir jāpublicē attiecīgais dokuments, kāds tas ir iesniegts, tomēr tikai šis laikraksts veic minēto uzdevumu un pēc tam izplata attiecīgo aktu vai dokumentu. Pirmām kārtām, šādu aktu un šādu dokumentu publicēšana bez iespējas pārbaudīt vai grozīt to saturu ir cieši saistīta ar valsts tiesībās noteiktajiem apstrādes mērķiem un līdzekļiem. Proti, šī oficiālā laikraksta uzdevums ir vienīgi informēt sabiedrību par šo aktu un dokumentu esamību, kas tam ir nosūtīti kopiju veidā saskaņā ar piemērojamajām valsts tiesībām, lai uz tiem varētu atsaukties attiecībā pret trešajām personām. Otrām kārtām, VDAR 4. panta 7. punkta mērķim būtu pretrunā izslēgt no "pārziņa" jēdziena dalībvalsts oficiālo laikrakstu, pamatojoties uz to, ka šis laikraksts neīsteno kontroli pār tā publikācijās ietvertajiem personas datiem.

Otrkārt, attiecībā uz jautājumu par to, vai tāda struktūra, kas ir atbildīga par *Moniteur belge*, jāuzskata par vienīgo atbildīgo par VDAR paredzēto personas datu apstrādes principu⁶⁵ ievērošanu, Tiesa norāda, ka šādai struktūrai uzticētā apstrāde notiek gan pēc notāra un kompetentās tiesas kancelejas veiktās apstrādes, gan tehniski atšķiras no šo abu subjektu veiktās apstrādes, jo tā ir papildinoša. Darbības, ko veic minētā struktūra, ir tai uzticētas ar valsts tiesību aktiem un jo īpaši ietver tai iesniegtajos dokumentos vai dokumentu izrakstos iekļauto datu digitalizāciju, to publicēšanu, padarīšanu par pieejamiem sabiedrībai, kā arī to glabāšanu. Tāpēc tā jāuzskata par atbildīgu par visu to pienākumu izpildi, kas pārzinim ir noteikti VDAR.

Tiesa turklāt atgādina, ka VDAR 4. panta 7. punktā ir paredzēts ne tikai tas, ka personas datu apstrādes nolūkus un līdzekļus var kopīgi noteikt vairākas personas kā pārziņi, bet arī tas, ka šos nolūkus un līdzekļus un pārziņi vai īpašus kritērijus, kas piemērojami viņa iecelšanai, var noteikt valsts tiesību aktos. Tādējādi apstrādes ķēdē, kurā iesaistītas dažādas personas vai struktūras un kura attiecas uz vieniem un tiem pašiem personas datiem, valsts tiesībās var noteikt visas apstrādes, ko secīgi veic šīs dažādās personas vai struktūras, nolūkus un līdzekļus tādējādi, lai tās varētu uzskatīt par kopīgi atbildīgām par apstrādi.

Tiesa uzsver, ka saskaņā ar VDAR⁶⁶ vairāku subjektu kopīga atbildība par vienu un to pašu personas datu apstrādi var tikt noteikta valsts tiesībās, ja vien dažādās apstrādes darbības vieno šajās tiesībās noteikti mērķi un līdzekļi un valsts tiesībās ir paredzēti katra kopīgā pārziņa attiecīgie pienākumi. Šādus nolūkus un līdzekļus, kas vieno dažādas apstrādes, kuras veic vairāki ķēdes dalībnieki, kā arī to attiecīgos pienākumus var noteikt ne tikai tieši, bet arī netieši, ja vien pēdējā minētajā gadījumā to

⁶⁵ Principi, kas paredzēti pienākumu veidā atbilstoši VDAR 5. panta 1. punktam.

⁶⁶ Lasot kopā VDAR 26. panta 1. punktu un 4. panta 7. punktu.

pietiekami skaidri var izsecināt no tiesību normām, kas piemērojamas attiecīgajām personām vai struktūrām, kā arī personas datu apstrādei, ko tās veic šajās tiesībās noteiktās apstrādes ķēdes ietvaros.

Tādējādi Tiesa secina, ka aģentūra vai struktūra, kas atbild par dalībvalsts oficiālo laikrakstu un kas ir kvalificēta kā "pārzinis", ir vienīgā atbildīgā par VDAR minēto principu ievērošanu attiecībā uz personas datu apstrādes darbībām, kas tai ir jāveic saskaņā ar valsts tiesībām, ja vien no šīm tiesībām neizriet ar citām struktūrām kopīga atbildība par šīm darbībām.

c. Tiesību aizsardzības līdzekļi VDAR pārkāpuma gadījumā

2024. gada 4. oktobra spriedums (virspalāta) *Lindenapotheker* (C-21/23, [EU:C:2024:846](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Personas datu aizsardzība – Regula (ES) 2016/679 – VIII nodaļa – Tiesību aizsardzības līdzekļi – Zāļu tirdzniecība, ko veic farmaceits, izmantojot tiešsaistes platformu – Prasība, ko civillietu tiesās, pamatojoties uz negodīgas komercprakses aizliegumu, šā farmaceita konkurents cēlis tāpēc, ka minētais farmaceits nav izpildījis šajā regulā noteiktos pienākumus – "Locus standi" – 4. panta 15. punkts un 9. panta 1. un 2. punkts – Direktīva 95/46/EK – 8. panta 1. un 2. punkts – Jēdziens "veselības dati" – Šādu datu apstrādes nosacījumi

Izskatījusi *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa, Vācija) iesniegto lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesas virspalāta lemj par datu aizsardzības jomā esošās tiesību aizsardzības līdzekļu sistēmas ⁶⁷ iedabu un tvērumu, kā arī par jēdzienu "veselības dati" ⁶⁸.

Divas fiziskas personas, ND un DR, katra Vācijā pārvalda kādu aptieku. Kopš 2017. gada ND tiešsaistes platformā *Amazon-Marketplace* tirgo zāles, kuru tirdzniecība ir atļauta tikai aptiekās. Pasūtot tās tiešsaistē, ND klientiem jāievada tādas ziņas kā, piemēram, personvārds, piegādes adrese un šo zāļu individualizēšanai nepieciešamā informācija.

Pamatojoties uz Vācijas tiesību aktiem negodīgas konkurences jomā ⁶⁹, DR pret ND valsts civillietu tiesās cēla prasību par aizliegumu veikt noteiktas darbības. DR apgalvoja, ka ND veiktā zāļu tirdzniecība esot negodīga, jo tajā nav ievērota likumiskā prasība par klienta iepriekšējas piekrišanas saņemšanu viņa veselības datu apstrādei.

Pēc tam, kad zemāko instanču tiesas šo prasību bija apmierinājušas, ND iesniedza revīzijas sūdzību iesniedzējtiesā, kura savukārt uzskatīja par nepieciešamu vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

Spriedumā Tiesa secina, ka ar VDAR izveidotā tiesību aizsardzības līdzekļu sistēma nav izsmeļoša, un atzīst, ka šī regula neliedz dalībvalstīm valsts tiesībās paredzēt iespēju minētās regulas materiālo tiesību normu pārkāpuma varbūtējā izdarītāja konkurentiem celt par to prasību tiesā kā par negodīgu komercpraksi. Turklāt tā precizē jēdziena "veselības dati" aprises.

⁶⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) (OV 2016, L 119, 1. lpp., turpmāk tekstā – "VDAR") VIII nodaļa.

⁶⁸ Kas rodams attiecīgi Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 95/46/EK (1995. gada 24. oktobris) par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti (OV 1995, L 281, 31. lpp.) 8. panta 1. punktā un VDAR 9. panta 1. punktā.

⁶⁹ 2004. gada 3. jūlija *Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb* (Likums par negodīgas konkurences novēršanu, *BGBI.* 2004 I, 1414. lpp.) redakcijā, kas ir piemērojama pamatlietā.

Tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, Tiesa norāda: lai arī VDAR VIII nodaļā nav īpaši paredzēta atvērējklausula, kas skaidri ļautu dalībvalstīm paredzēt šādu tiesiskās aizsardzības līdzekli konkurentiem, tomēr no šīs VIII nodaļas normu formulējuma un konteksta izriet, ka Savienības likumdevējs to nav vēlējies izslēgt. Apstiprinājums šai interpretācijai rodams VDAR izvirzītajos mērķos.

Proti, pirmkārt, prasība par aizliegumu veikt noteiktas darbības, kuru kāds konkurents, pamatojoties uz negodīgas komercprakses aizliegumu, ir cēlis pret uzņēmumu tāpēc, ka šis uzņēmums esot pārkāpis VDAR materiālās tiesību normas, nekādi nekaitē ne šajā regulā paredzētajai tiesību aizsardzības līdzekļu sistēmai, ne mērķim nodrošināt fizisku personu konsekvētu aizsardzību visā Eiropas Savienībā un novērstu atšķirības, kas traucē personas datu brīvu apriti iekšējā tirgū.

Šajā ziņā Tiesa paskaidro, ka šāda prasība, lai arī pastarpināti, patiešām var tikt pamatota ar to pašu VDAR normu pārkāpumu, ar kurām varētu tikt pamatota sūdzība vai prasība, ko ir cēlušī vai nu datu subjekti, vai kāda šīs personas pārstāvoša apvienība⁷⁰. Tomēr konkurenta celta prasība par aizliegumu veikt noteiktas darbības pati par sevi – atšķirībā no VDAR paredzētajiem tiesību aizsardzības līdzekļiem – ir vērsta nevis uz datu subjektu pamattiesību un pamatbrīvību aizsardzību saistībā ar viņu personas datu apstrādi, bet gan uz godīgas konkurences nodrošināšanu konkrēti šā konkurenta interesēs.

Turklāt konkurenta iespēja, pamatojoties uz negodīgas komercprakses aizliegumu, celt šādu prasību civillietu tiesās papildina VDAR paredzētos tiesību aizsardzības līdzekļus, kas tiek pilnībā saglabāti un kurus joprojām var izmantot datu subjekti un attiecīgā gadījumā arī šīs personas pārstāvošās apvienības. Proti, datu aizsardzības tiesībās un konkurences tiesībās paredzēto tiesību aizsardzības līdzekļu līdzaspastāvēšana neapdraud minētās regulas vienveidīgu piemērošanu.

Turklāt tas, ka iespēja plašāk atsaukties uz VDAR materiālajām tiesību normām ir ne tikai datu subjektiem vai struktūrām, organizācijām un apvienībām, bet arī citām personām, netraucē sasniegt mērķi nodrošināt šo subjektu konsekvētu aizsardzību visā Savienībā un novērst atšķirības, kas traucē personas datu brīvu apriti iekšējā tirgū. Proti, pat ja dalībvalstis neparedzētu šādu iespēju, tādēļ vien datu aizsardzības īstenošana Savienībā neklūtu sadrumstalota, jo VDAR materiālās tiesību normas ir vienlīdz saistošas visiem pārziņiem un šo normu ievērošana tiek nodrošināta ar minētajā regulā paredzētajiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Otrkārt, par mērķi nodrošināt gan datu subjektu efektīvu aizsardzību attiecībā uz viņu personas datu apstrādi, gan VDAR materiālo tiesību normu lietderīgo iedarbību Tiesa norāda, ka prasība par aizliegumu veikt noteiktas darbības, ko cēlis personas datu aizsardzības pārkāpuma varbūtējā izdarītāja konkurents, lai arī tā ir vērsta nevis uz šo mērķi, bet gan uz mērķi nodrošināt godīgu konkurenci, tomēr nenoliedzami veicina šo tiesību normu ievērošanu un tādējādi stiprina datu subjektu tiesības un nodrošina tiem augstu aizsardzības līmeni. Turklāt šāda konkurenta prasība par aizliegumu veikt noteiktas darbības – gluži tāpat kā patērētāju interešu aizsardzības apvienību celtā prasība – var izrādīties jo īpaši efektīva šādas aizsardzības nodrošināšanai, jo tā ļauj novērst lielu skaitu datu subjektu tiesību pārkāpumu viņu personas datu apstrādē⁷¹.

Tādējādi Tiesa konstatē, ka VDAR normas par tiesību aizsardzības līdzekļu sistēmu jāinterpretē tādējādi, ka tām nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā – līdztekus par šīs regulas piemērošanas uzraudzīšanu un nodrošināšanu atbildīgo uzraudzības iestāžu iekļaušanās pilnvarām un datu subjektu tiesību aizsardzības līdzekļiem – arī personas datu aizsardzības pārkāpuma varbūtējā izdarītāja konkurentiem ir piešķirtas tiesības par minētās regulas pārkāpumiem vērsties

⁷⁰ VDAR 77.–80. pants.

⁷¹ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2022. gada 28. aprīlis, *Meta Platforms Ireland* (C-319/20, [EU:C:2022:322](#), 74. un 75. punkts).

pret šo varbūtējo izdarītāju ar prasību civillietu tiesās, pamatojoties uz negodīgas komercprakses aizliegumu.

Otrām kārtām, par jēdzienu “veselības dati” Tiesa atzīst, ka tajā ietilpst dati, kurus klients ievada tiešsaistes platformā, pasūtot zāles, kuru tirdzniecība ir atļauta tikai aptiekās. Proti, šie dati ar indukcijas vai dedukcijas palīdzību var atklāt informāciju par datu subjekta ⁷² veselības stāvokli, jo, veicot šo pasūtījumu, tiek radīta saikne starp zālēm, to terapeitiskajām indikācijām vai lietojumiem un fizisku personu, kas ir identificēta vai identificējama ar tādām ziņām kā šīs personas personvārds vai piegādes adrese.

Turklāt Tiesa nospriež, ka šajā ziņā nav nozīmes apstāklim, ka pasūtīto zāļu pārdošanai nav vajadzīga ārsta recepte un ka tādējādi tās varētu būt paredzētas nevis pasūtītājam, bet gan trešām personām. Tādējādi gadījumā, ja tiešsaistes platformas lietotājs dara zināmus personas datus, pasūtot bezrecepšu zāles, kuru tirdzniecība ir atļauta tikai aptiekās, šo datu apstrāde, ko veic šīs zāles ar šīs tiešsaistes platformas palīdzību tirgojošās aptiekas pārvaldnieks, jāuzskata par apstrādi, kas veikta attiecībā uz veselības datiem ⁷³, ņemot vērā, ka šī datu apstrāde var atklāt informāciju par fiziskas personas veselības stāvokli, neatkarīgi no tā, vai šī informācija attiecas uz šo lietotāju vai jebkuru citu personu, kuras labā tas veic pasūtījumu ⁷⁴.

Proti, tāda interpretācija, saskaņā ar kuru būtu jāveic nošķiršana atkarībā no attiecīgo zāļu veida un tā, vai to pārdošanai ir vai nav vajadzīga ārsta recepte, neatbilstu mērķim nodrošināt fizisku personu pamattiesību un brīvību – it īpaši viņu privātās dzīves – augsta līmeņa aizsardzību saistībā ar viņu personas datu apstrādi. Šāda interpretācija turklāt arī būtu pretrunā Direktīvas 95/46 8. panta 1. punkta un VDAR 9. panta 1. punkta mērķim nodrošināt ciešāku aizsardzību pret tādu apstrādi, kurā šo datu īpašās sensitivitātes dēļ varētu tikt radīts pamattiesību uz privātās dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību īpaši smags aizskārums ⁷⁵. Tādējādi informācija, ko klienti ievada, tiešsaistē pasūtot bezrecepšu zāles, kuru tirdzniecība ir atļauta tikai aptiekās, ir veselības dati pat tad, ja ir tikai iespējams, nevis skaidri zināms, ka viņi šīs zāles pasūta savām vajadzībām.

Tiesa piebilst, ka nav izslēdzams, ka pat gadījumā, ja šādas zāles ir paredzētas citām personām, nevis šiem klientiem, šīs personas ir iespējams identificēt un izdarīt secinājumus par viņu veselības stāvokli. Tā tas varētu būt, piemēram, ja attiecīgās zāles tiek piegādātas nevis tās pasūtījušā klienta dzīvesvietā, bet gan citas personas dzīvesvietā vai ja neatkarīgi no piegādes adreses klients savā pasūtījumā vai saziņā saistībā ar to ir norādījis kādu citu identificējamu personu, piemēram, savu ģimenes locekli.

Visbeidzot, Tiesa norāda, ka apstāklis, ka tāda informācija kā pamatlietā aplūkotā ir veselības dati, neliedz to apstrādāt, it īpaši veselības aprūpes pakalpojumu un sistēmu pārvaldības ietvaros, ja ir izpildīts kāds no šajā ziņā noteiktajiem nosacījumiem ⁷⁶. Pirmkārt, tā tas konkrēti var būt tad, ja datu subjekts dod nepārprotamu piekrišanu vienai vai vairākām minēto personas datu apstrādes darbībām, kuru konkrētie raksturlielumi un nolūki viņam ir izklāstīti konkrēti, pilnīgi un viegli saprotamā veidā. Otrkārt, šāda apstrāde var būt pieļaujama tad, ja tā ir nepieciešama veselības aprūpes nodrošināšanas nolūkos, pamatojoties uz Savienības vai dalībvalsts tiesību aktiem vai saskaņā ar līgumu, kas noslēgts ar veselības aprūpes speciālistu.

⁷² VDAR 4. panta 1. punkta izpratnē.

⁷³ Direktīvas 95/46 8. panta 1. punkta un VDAR 9. panta 1. punkta izpratnē.

⁷⁴ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 4. jūlijs, *Meta Platforms* u.c. (Vispārīgie sociālā tīkla lietošanas noteikumi) (C-252/21, [EU:C:2023:537](#), 73. punkts).

⁷⁵ Skat. spriedumu, 2022. gada 1. augusts, *Vyriausioji tarnybinės etikos komisija* (C-184/20, [EU:C:2022:601](#), 126. punkts un tajā minētā judikatūra).

⁷⁶ Direktīvas 95/46 8. panta 2. punktā un VDAR 9. panta 2. punktā noteiktie nosacījumi.

IV. Savienības pilsonība ⁷⁷

1. Savienības pilsoņu tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties

2024. gada 4. oktobra spriedums (virspalāta) *Mirin* (C-4/23, [EU:C:2024:845](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Savienības pilsonība – LESD 20. un 21. pants – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7. un 45. pants – Tiesības uz brīvu pārvietošanos un uzturēšanos dalībvalstu teritorijā – Savienības pilsonis, kurš, īstenojot šīs tiesības un uzturoties citā dalībvalstī, ir likumīgi ieguvis vārda un dzimumidentitātes maiņu – Izcelsmes dalībvalsts pienākums atzīt un izdarīt atzīmi dzimšanas apliecībā par vārda un dzimumidentitātes maiņu – Valsts tiesiskais regulējums, kurā nav atļauta šāda atzīšana un šādas atzīmes izdarīšana un ar kuru ieinteresētajai personai ir noteikts pienākums sākt jaunu tiesas procedūru par dzimumidentitātes maiņu izcelsmes dalībvalstī – Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanās no Eiropas Savienības ietekme

Izskatot *Judecătoria Sectorului 6 Bucureşti* (Bukarestes 6. sektora pirmās instances tiesa, Rumānija) lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesa virspalātas sastāvā precizē izcelsmes dalībvalsts pienākuma atzīt un izdarīt atzīmi savu valstspiederīgo dzimšanas apliecībā par vārda un dzimumidentitātes maiņu, ko šis Eiropas Savienības pilsonis likumīgi ieguvis, īstenojot pārvietošanās un uzturēšanās brīvību citā dalībvalstī, apjomu.

M.–A. A. ir 1992. gadā Rumānijā dzimusi persona, kas dzimšanas brīdī ir reģistrēta kā sieviešu dzimuma jaundzimušais. Pēc pārcelšanās uz Apvienoto Karalisti 2008. gadā M.–A. A. naturalizācijas kārtībā ieguva Apvienotās Karalistes pilsonību.

2017. gada februārī M.–A. A. Apvienotajā Karalistē mainīja savu vārdu un uzrunas formu, pārejot no sieviešu dzimtes uz vīriešu dzimti saskaņā ar *Deed Poll* ⁷⁸ procedūru, un pēc tam viņš nomainīja vairākus oficiālos Apvienotās Karalistes iestāžu izsniegtos dokumentus. 2020. gada jūnijā M.–A. A. Apvienotajā Karalistē ieguva *Gender Identity Certificate* (dzimumidentitātes apliecība), kas apstiprina viņa vīriešu dzimuma identitāti.

2021. gada maijā, pamatojoties uz *Deed Poll* procedūras un dzimumidentitātes apliecības ietvaros sniegto paziņojumu, M.–A. A. lūdza Rumānijas kompetentajām iestādēm izdarīt atzīmes viņa dzimšanas apliecībā par vārda, dzimuma un personas identifikācijas numura maiņu, lai tie atbilstu vīriešu dzimumam. Viņš lūdza izsniegt arī jaunu dzimšanas apliecību ar šīm jaunajām norādēm. Ar 2021. gada 21. jūnija lēmumu Rumānijas iestādes noraidīja M.–A. A. pieteikumu, pamatojoties it īpaši uz to, ka saskaņā ar piemērojamām tiesību normām atzīmi par personas dzimuma maiņu tās dzimšanas apliecībā var izdarīt tikai tad, ja tā ir apstiprināta ar tiesas nolēmumu, kas ir kļuvis galīgs.

Izskatīdama M.–A. A. prasību par šo lēmumu, iesniedzējtiesa vaicā, vai Savienības pilsoņa statuss, kā arī tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, ar kuru ieinteresētajai personai ir noteikts pienākums sākt jaunu procedūru par dzimumidentitātes maiņu valsts tiesās, lai gan tā jau ir veiksmīgi pabeigusi procedūru šajā nolūkā citā dalībvalstī, kuras pilsonība tai arī ir. Turklāt iesniedzējtiesa šaubās par Apvienotās Karalistes izstāšanās ⁷⁹ no Savienības ietekmi uz risinājumu pamatlietā.

⁷⁷ Šajā sadaļā jānorāda arī uz šo spriedumu: 2024. gada 21. marta spriedums (virspalāta) *Landeshauptstadt Wiesbaden* (C-61/22, [EU:C:2024:251](#)), kas izklāstīts IX.3. sadaļā "Robežkontrole".

⁷⁸ Šī procedūra Apvienotās Karalistes pilsoņiem ļauj mainīt uzvārdu vai vārdu ar vienkāršu paziņojumu.

⁷⁹ Norādot, ka šajā gadījumā dzimumidentitātes maiņas procedūra Apvienotajā Karalistē tika sākta pirms šīs valsts izstāšanās no Savienības, bet noslēgusies šīs izstāšanās pārejas perioda laikā, iesniedzējtiesa vaicā, vai šādos apstākļos Rumānijai ir pienākums atzīt šīs Apvienotajā Karalistē veiktās dzimumidentitātes maiņas procedūras tiesiskās sekas.

Vispirms Tiesa atgādina – lai gan pašreizējā Savienības tiesību stadijā to personu statuss, uz kurām attiecas noteikumi par personas vārda un dzimumidentitātes maiņu, ir dalībvalstu kompetencē ietilpstošs jautājums, īstenojot šo kompetenci, ikvienai dalībvalstij ir jāievēro Savienības tiesības.

Šajā kontekstā Tiesa jau ir nospriedusi, ka dalībvalsts iestāžu atteikumu atzīt šīs valsts valstspiederīgā, kurš ir izmantojis savas tiesības uz brīvu pārvietošanos un kuram ir arī citas dalībvalsts pilsonība, uzvārdu, kāds tas ir noteikts pēdējā minētajā dalībvalstī, var ierobežot LESD 21. pantā paredzēto tiesību brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā izmantošanu⁸⁰. Šāds šķērslis var izrietēt arī no šo pašu iestāžu atteikuma atzīt dzimumidentitātes maiņu, kas veikta, piemērojot šim nolūkam paredzētās procedūras dalībvalstī, kurā Savienības pilsonis ir īstenojis savu pārvietošanās un uzturēšanās brīvību, neatkarīgi no tā, vai šīs izmaiņas ir saistītas ar vārda maiņu, kā tas ir šajā gadījumā, vai nav. Proti, tāpat kā uzvārds, arī dzimums definē personas identitāti un personīgo statusu. Līdz ar to atteikums grozīt un atzīt dzimumidentitāti, ko kādas dalībvalsts pilsonis ir likumīgi ieguvis citā dalībvalstī, var radīt viņam nopietnas administratīva, profesionāla un privāta rakstura neērtības. Tādējādi šādam Savienības pilsonim pastāv konkrēts risks, ņemot vērā divu dažādu vārdu nēsāšanu un to, ka viņam tiks piešķirtas divas dažādas dzimumidentitātes, ka tam būs jāklieš šaubas par viņa identitāti, kā arī viņa iesniegto dokumentu autentiskumu vai tajos ietverto datu patiesumu.

Līdz ar to atteikums atzīt un ierakstīt dalībvalsts civilstāvokļa reģistrāciju apliecinošos reģistros vārda un dzimumidentitātes maiņu, ko šīs valsts valstspiederīgais likumīgi ieguvis citā dalībvalstī, pamatojoties uz valsts tiesisko regulējumu, kas nepieļauj šādu atzīšanu un atzīmes izdarīšanu, un tāpēc ieinteresētajai personai ir jāsāk jauna tiesas procedūra par dzimumidentitātes maiņu šajā pirmajā dalībvalstī, kurā netiek ņemta vērā šajā citā dalībvalstī iegūtā maiņa, var ierobežot tiesību brīvi pārvietoties un uzturēties Savienības teritorijā īstenošanu.

Turpinājumā Tiesa atgādina, ka valsts tiesiskais regulējums, kas ierobežo LESD 21. pantā paredzēto tiesību īstenošanu, var tikt attaisnots tikai tad, ja tas atbilst Eiropas Savienības Pamattiesību hartā (turpmāk tekstā – "Harta") garantētajām pamattiesībām un it īpaši tās 7. pantā paredzētajām tiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību, jo pēdējām minētajām tiesībām ir tāda pati nozīme un apjoms kā Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8. pantā garantētajām tiesībām⁸¹ ⁸². Eiropas Cilvēktiesību tiesa konstatēja, ka pamatlietā aplūkotajā valsts tiesiskajā regulējumā paredzētā dzimumidentitātes atzīšanas procedūra ir jāuzskata par nesaderīgu ar ECPAK 8. pantu, jo tā neatbilst šajā tiesību normā noteiktajām prasībām, lai izskatītu pieteikumu par dzimumidentitātes maiņu, kas pirmo reizi iesniegts valsts tiesā⁸³.

Šī procedūra nevar būt arī efektīvs līdzeklis, kas Savienības pilsonim, kurš, uzturoties citā dalībvalstī un tāpat īstenojot LESD 21. pantā un Hartas 45. pantā garantētās tiesības, jau ir likumīgi ieguvis vārda un dzimumidentitātes maiņu, ļauj lietderīgi izmantot šajos pantos paredzētās tiesības, ņemot vērā Hartas 7. pantu, vēl jo vairāk tāpēc, ka šī pati procedūra pakļauj šo pilsoni riskam, ka tās iznākums atšķirsies no tā, kādu noteikušas šīs citas dalībvalsts iestādes.

⁸⁰ Skat. spriedumu, 2017. gada 8. jūnijs, *Freitag* (C-541/15, [EU:C:2017:432](#)). Šajā spriedumā Tiesa it īpaši konstatēja, ka neskaidrības un neērtības var rasties no atšķirībām starp abiem uzvārdiem, kas tiek piemēroti vienai un tai pašai personai, jo daudzas ikdienas dzīves darbības gan publiskajā, gan privātajā sfērā prasa pierādīt personas identitāti (36. un 37. punkts).

⁸¹ Konvencija, kas parakstīta Romā 1950. gada 4. novembrī (turpmāk tekstā – "ECPAK").

⁸² Saskaņā ar Hartas 52. panta 3. punktu.

⁸³ ECT spriedums, 2021. gada 19. janvāris, X un Y pret Rumāniju, CE:ECHR:2021:0119JUD000214516. Šajā spriedumā Eiropas Cilvēktiesību tiesa it īpaši nosprieda, ka saskaņā ar ECPAK 8. pantu valstīm ir jāparedz skaidra un paredzama dzimumidentitātes juridiskās atzīšanas procedūra, kas ļauj ātri, pārredzami un pieejamā veidā oficiālos dokumentos mainīt dzimumu un līdz ar to arī uzvārdu vai personas ciparu kodu.

Proti, lai tāds valsts tiesiskais regulējums, kas attiecas uz vārda un dzimumidentitātes maiņas reģistrāciju civilstāvokļa reģistros, varētu tikt uzskatīts par saderīgu ar Savienības tiesībām, ir nepieciešams, lai tiesību normas vai iekšējā procedūra, kas ļauj iesniegt pieteikumu par šādu atzīmes izdarīšanu, nepadarītu neiespējamu vai pārmērīgi neapgrūtinātu ar LESD 21. pantu piešķirto tiesību un it īpaši tiesību uz šo izmaiņu atzīšanu īstenošanu. Šo tiesību īstenošana var tikt apšaubīta ar kompetento iestāžu rīcības brīvību šajā procedūrā, jo šādas rīcības brīvības esamība var izraisīt atšķirību starp abiem vārdiem un diviem dzimumiem, kas vienai un tai pašai personai piešķirti tās identitātes pierādīšanai, kā arī nopietnas administratīva, profesionāla un privāta rakstura neērtības. Līdz ar to tādā valsts tiesiskajā regulējumā kā pamatlietā aplūkots nav ievērotas no LESD 21. panta izrietošās prasības.

Visbeidzot Tiesa precizē, ka šajā ziņā nav nozīmes tam, ka pieteikums atzīt un izdarīt atzīmi par vārda un dzimumidentitātes maiņu tika iesniegts datumā, kurā ir stājusies spēkā citas dalībvalsts, kurā šīs izmaiņas bija likumīgi iegūtas, izstāšanās no Savienības ⁸⁴.

2. Tiesības balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās un Eiropas Parlamenta vēlēšanās

2024. gada 19. novembra spriedums (virspalāta) Komisija/Čehijas Republika (Tiesības kandidēt vēlēšanās un dalība politiskā partijā) (C-808/21, [EU:C:2024:962](#))

Valsts pienākumu neizpilde – LESD 20. pants – Savienības pilsonība – LESD 21. pants – Tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā – LESD 22. pants – Tiesības balsot un tiesības kandidēt pašvaldību un Eiropas Parlamenta vēlēšanās dzīvesvietas dalībvalstī ar tādiem pašiem nosacījumiem kā šīs valsts pilsoņiem piemērojamie – Savienības pilsoņi, kuri dzīvo kādā dalībvalstī, bet kuriem nav šīs dalībvalsts pilsonības – Tiesību kļūt par politiskās partijas biedru neesamība – LES 2. un 10. pants – Demokrātijas princips – LES 4. panta 2. punkts – Dalībvalstu nacionālās identitātes respektēšana – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 12. pants – Politisko partiju loma Eiropas Savienības pilsoņu gribas paušanā

Tiesa, izskatot prasību sakarā ar pienākumu neizpildi, konstatē, ka Čehija, Eiropas Savienības pilsoņiem, kuriem nav Čehijas pilsonības, bet kuri dzīvo šajā dalībvalstī, liedzot tiesības kļūt par politiskās partijas vai politiskās kustības biedru, nav izpildījusi LESD 22. pantā noteiktos pienākumus.

Čehijas Politisko partiju un kustību likumā ⁸⁵ paredzēts, ka, pirmkārt, “pilsoņiem” ir tiesības apvienoties politiskās partijās un kustībā un, otrkārt, “jebkuram pilsonim, kas sasniedzis 18 gadu vecumu”, ir tiesības būt par politiskās partijas vai kustības biedru. Tādējādi Eiropas Savienības pilsoņiem, kuriem nav Čehijas pilsonības, bet kuri dzīvo šajā dalībvalstī, nav šādu tiesību.

Uzskatot, ka šis tiesiskais regulējums ir pretrunā LESD 22. pantam, Eiropas Komisija cēla Tiesā prasību sakarā ar pienākumu neizpildi. Tā citastarp apgalvo, ka Čehija – piešķirot tiesības kļūt par politiskās

⁸⁴ Tādējādi Tiesa norāda, ka, ciktāl M.–A. A. Savienības pilsoņa statusā savā izcelsmes dalībvalstī lūdz atzīt vārda un dzimumidentitātes maiņu, īstenojot savu pārvietošanās un uzturēšanās brīvību Apvienotajā Karalistē, attiecīgi pirms šīs dalībvalsts izstāšanās no Savienības un pirms 2020. gada 31. decembra – datuma, kas izstāšanās līgumā noteikts par pārejas perioda beigām, – attiecībā uz šo izcelsmes dalībvalsti tas var atsaukties uz tiesībām, kas ir saistītas ar šo statusu, it īpaši tām, kas paredzētas LESD 20. un 21. pantā, arī pēc šī perioda beigām.

⁸⁵ Zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích (Likums Nr. 424/1991 par apvienošanos politiskās partijās un politiskās kustībās), kas grozīts ar zákon č. 117/1994 Sb. (Likums Nr. 117/1994). Skat. šā likuma 1. pantu un 2. panta 3. punktu.

partijas vai kustības biedru vienīgi Čehijas pilsoņiem – Savienības pilsoņiem, kuri dzīvo šajā dalībvalstī, bet kuriem nav tās pilsonības, liedz īstenot vēlēšanu tiesības pašvaldību un Eiropas Parlamenta vēlēšanās ar tādiem pašiem nosacījumiem kā Čehijas pilsoņiem piemērojamie.

Tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, Tiesa izvērtē LESD 22. panta tvērumu, ņemot vērā tā formulējumu, kontekstu un mērķus.

Proti, pirmkārt, atbilstoši šīs normas formulējumam Savienības pilsoņiem, kas dzīvo kādā dalībvalstī, bet nav tās pilsoņi, ir tiesības balsot un kandidēt pašvaldību, kā arī Eiropas Parlamenta vēlēšanās ar tādiem pašiem nosacījumiem kā šīs dalībvalsts pilsoņiem piemērojamie un šīs tiesības tiek īstenotas, ievērojot Eiropas Savienības Padomes pieņemtus sīki izstrādātus noteikumus. Šajā formulējumā nav minēti nosacījumi politiskās partijas vai kustības biedra statusa iegūšanai. Savukārt ar norādi uz tiesību kandidēt vēlēšanās nosacījumiem, kas ir piemērojami šāda Savienības pilsoņa dzīvesvietas dalībvalsts pilsoņiem, LESD 22. pantā šai dalībvalstij ir aizliegts šo Savienības pilsoņa tiesību īstenošanu pakļaut citiem nosacījumiem, nevis tiem, kuri piemērojami konkrētās dalībvalsts pilsoņiem. Tātad šajā tiesību normā paredzēts īpašs aizliegums diskriminēt pilsonības dēļ, un tādējādi tā ir piemērojama jebkuram dalībvalsts pasākumam, kurā noteikta atšķirīga attieksme, kas var apdraudēt tiesību balsot un kandidēt pašvaldību un Eiropas Parlamenta vēlēšanās efektīvu īstenošanu.

Sīki izstrādātus noteikumus par tiesību balsot un kandidēt īstenošanu Padome ir pieņēmusi ar Direktīvām 93/109⁸⁶ un 94/80⁸⁷, kuras, kaut arī tās neietver normas par nosacījumiem, ar kuriem Savienības pilsoņi, kas dzīvo kādā dalībvalstī, bet nav tās pilsoņi, iegūst politiskās partijas biedru statusu, nevar – pat netieši – ierobežot no LESD 22. panta izrietošo tiesību un pienākumu tvērumu. Šajā ziņā, tā kā nav īpašu tiesību normu attiecībā uz šiem nosacījumiem, to izvirzīšana ir dalībvalstu kompetencē. Tomēr tām, īstenojot šo kompetenci, jāievēro pienākumi, kas noteikti Savienības tiesībās, tajā skaitā LESD 22. pantā.

Otrkārt, attiecībā uz LESD 22. panta kontekstu Tiesa atsaucas gan uz citām LESD normām, gan uz tāda paša juridiskā spēka normām, kuras tostarp ietvertas LES un Eiropas Savienības Pamattiesību hartā (turpmāk tekstā – “Harta”).

Šajā ziņā – vispirms – LESD 22. pantā, to lasot kopsakarā ar LESD 20. panta 2. punktu, tiesības balsot un kandidēt pašvaldību un Eiropas Parlamenta vēlēšanās ir sasaistītas ar Savienības pilsoņa statusu. Turklāt atbilstoši LESD 20. panta 2. punktam un 21. pantam Savienības pilsonība ikvienam Savienības pilsonim nodrošina primāras un individuālas tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā. Tādējādi pastāv saikne, no vienas puses, starp tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties un, no otras puses, Savienības pilsoņu, kas dzīvo kādā dalībvalstī, kuras pilsoņi tie nav, tiesībām balsot un kandidēt pašvaldību un Eiropas Parlamenta vēlēšanās.

Turpinot – LES 10. pantā, kurā ir atzītas Savienības pilsoņu tiesības tikt tieši pārstāvētiem Eiropas Parlamentā un piedalīties Savienības demokrātiskajā dzīvē, ir izcelta saikne starp Savienībā pastāvošo pārstāvības demokrātijas principu un LESD 22. panta 2. punktā garantētajām tiesībām balsot un kandidēt Eiropas Parlamenta vēlēšanās, kuras sasaistītas ar Savienības pilsonību.

⁸⁶ Padomes Direktīva 93/109/EK (1993. gada 6. decembris), ar ko nosaka sīki izstrādātu kārtību balsstiesību un tiesību kandidēt Eiropas Parlamenta vēlēšanās izmantošanai Savienības pilsoņiem, kas dzīvo dalībvalstī, kuras pilsoņi tie nav (OV 1993, L 329, 34. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Padomes 2012. gada 20. decembra Direktīvu 2013/1/ES (OV 2013, L 6, 27. lpp.).

⁸⁷ Padomes Direktīva 94/80/EK (1994. gada 19. decembris), ar kuru paredz sīki izstrādātus noteikumus par to, kā tiesības balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās izmanto Savienības pilsoņi, kas dzīvo dalībvalstī, kuras pilsoņi tie nav (OV 1994, L 368, 38. lpp.).

Visbeidzot – Hartas 12. panta 1. punktā ir atzītas ikvienas personas tiesības uz biedrošanās brīvību visos līmeņos, it īpaši politiskajā, arodbiedrību un pilsoniskajā jomā. Šīs tiesības atbilst Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 11. panta 1. punktā garantētajām tiesībām, kuras veido vienu no būtiskajiem demokrātiskas un plurālistiskas sabiedrības pamatiem, jo tās dod pilsoņiem iespēju kopīgi rīkoties kopējo interešu jomā un tādējādi veicināt pienācīgu sabiedriskās dzīves norisi. Proti, LES 10. panta 4. punktā un Hartas 12. panta 2. punktā ir atzīta Eiropas līmeņa politisko partiju centrālā nozīme Savienības pilsoņu gribas paušanā. Politiskās partijas, kam viena no funkcijām ir izvirzīt kandidātus vēlēšanās, tādējādi īsteno būtisku funkciju pārstāvības demokrātijas sistēmā, kura atbilstoši LES 10. panta 1. punktam ir Savienības darbības pamatā. Tādējādi politiskās partijas vai kustības biedra statuss būtiski palīdz efektīvi īstenot LESD 22. pantā piešķirtās tiesības kandidēt vēlēšanās.

Treškārt, runājot par LESD 22. panta mērķi, tas – vispirms – ir piešķirt tiesības piedalīties šīs dalībvalsts demokrātiskajā vēlēšanu procesā Savienības pilsoņiem, kas dzīvo dalībvalstī, kuras pilsoņi tie nav, tiem piešķirot tiesības balsot un kandidēt Eiropas un vietējā līmenī. Turpinot – šā panta mērķis ir nodrošināt vienlīdzīgu attieksmi pret Savienības pilsoņiem: tas nozīmē vienlīdzīgu piekļuvi tiem valsts tiesību sistēmā pastāvošajiem līdzekļiem, kas šo tiesību īstenošanai pašvaldību un Eiropas Parlamenta vēlēšanās ir minētās dalībvalsts pilsoņu rīcībā. Visbeidzot – no saiknes starp pārvietošanās un uzturēšanās brīvību, no vienas puses, un tiesībām balsot un kandidēt šajās vēlēšanās, no otras puses, izriet, ka pēdējās minētās tiesības ir vērstas uz to, lai veicinātu pakāpenisku attiecīgā Savienības pilsoņa integrāciju uzņemošās dalībvalsts sabiedrībā. LESD 22. pants tādējādi ir vērsts uz to, lai nodrošinātu tādu Savienības pilsoņu pārstāvību, kuri dzīvo kādā dalībvalstī, bet kuriem nav tās pilsonības, kā loģiskas sekas viņu integrācijai uzņemošās dalībvalsts sabiedrībā.

Otrām kārtām, Tiesa, ņemot vērā šīs norādes par LESD 22. panta – kas lasīts LESD 20. un 21. panta, LES 10. panta, kā arī Hartas 12. panta gaismā – tvērumu, pārbauda, vai ar Čehijas normatīvajiem aktiem ieviestā atšķirīgā attieksme pilsonības dēļ attiecībā uz iespēju kļūt par politiskās partijas vai kustības biedru izraisa to, ka Savienības pilsoņiem, kas dzīvo Čehijā, bet nav tās pilsoņi, nav vienlīdzīgas piekļuves tiem līdzekļiem, kas tiesību kandidēt vēlēšanās efektīvai īstenošanai ir Čehijas pilsoņu rīcībā, un tādējādi tiek pārkāpts LESD 22. pants.

Šajā ziņā ir gan taisnība, ka Čehijas kandidāts, kas nav politiskās partijas vai kustības biedrs, var tikt iekļauts šādas partijas vai kustības – vai to apvienības – sarakstā, kas iesniegts saistībā ar pašvaldību vai Eiropas Parlamenta vēlēšanām. Tomēr, pirmkārt, tā kā kandidātus iekļaušanai sarakstā izvēlas politiskās partijas vai kustības biedri, apstāklis, ka Savienības pilsonis, kas dzīvo Čehijā un kam nav tās pilsonības, bet kas vēlas piedalīties šajās vēlēšanās, nevar kļūt par politiskās partijas vai kustības biedru, rada risku, ka viņš tiks izslēgts no šīs partijas vai kustības lēmumu pieņemšanas par sevis iekļaušanu kandidātu sarakstā. Šis apstāklis šādus Savienības pilsoņus attiecībā uz iespēju kandidēt pašvaldību un Eiropas Parlamenta vēlēšanās politiskās partijas vai kustības – vai to apvienības – sarakstā šajā dalībvalstī nostāda nelabvēlīgākā situācijā nekā Čehijas pilsoņus, kuri ir politiskās partijas vai kustības biedri.

Otrkārt, tas, ka Čehijas pilsoņi var izvēlēties izvirzīt savu kandidatūru vai nu kā politiskās partijas vai kustības biedri, vai kā neatkarīgi kandidāti, savukārt Savienības pilsoņiem, kuri dzīvo Čehijā, bet kuriem nav tās pilsonības, ir tikai pēdējā minētā iespēja, pierāda, ka šie Savienības pilsoņi nevar īstenot savas tiesības kandidēt šajās vēlēšanās ar tādiem pašiem nosacījumiem kā Čehijas pilsoņi.

Visbeidzot, trešām kārtām, Tiesa pārbauda, vai šo atšķirīgo attieksmi attiecībā uz piekļuvi līdzekļiem, kas ļauj efektīvi īstenot tiesības balsot un kandidēt pašvaldību un Eiropas Parlamenta vēlēšanās, var attaisnot ar iemesliem, kas saistīti ar dalībvalsts nacionālās identitātes respektēšanu LES 4. panta 2. punkta izpratnē.

Vispirms – ir taisnība, ka valsts politiskās dzīves organizācija, kurā piedalās politiskās partijas vai kustības, ir daļa no nacionālās identitātes. Tomēr, tā kā tiesības balsot un kandidēt vēlēšanās, kuras ar LESD 22. pantu piešķirtas Savienības pilsoņiem, kas dzīvo dalībvalstī, kuras pilsoņi tie nav, attiecas uz

pašvaldību un Eiropas Parlamenta vēlēšanām šajā dalībvalstī, šajā tiesību normā nav paredzēts nedz minētās dalībvalsts pienākums piešķirt šiem pilsoņiem tiesības balsot un kandidēt valsts mēroga vēlēšanās, nedz aizliegums pieņemt īpašas normas, kuras attiecas uz lēmumu pieņemšanu politiskajā partijā vai kustībā par kandidātu izvirzīšanu valsts mēroga vēlēšanās un kuras izslēdz iespēju, ka partijas vai kustības biedri, kas nav minētās valsts pilsoņi, piedalās šādā lēmuma pieņemšanā.

Turpinot – LES 4. panta 2. punkts jālasa, ņemot vērā tāda paša ranga normas, it īpaši LES 2. un 10. pantu, un tas nevar atbrīvot dalībvalsti no pienākuma izpildīt no tiem izrietošās prasības. Šajā ziņā jāatgādina, ka demokrātijas princips un vienlīdzīgas attieksmes princips atbilstoši LES 2. pantam ir Savienības pamatā esošas vērtības. Šī norma nav vienkāršs politiska rakstura norādījums vai nodomu paziņojums, bet tajā ir ietvertas vērtības, kas veido pašu Savienības kā kopējas tiesību sistēmas identitāti un kas konkretizētas principos, kuros ietverti dalībvalstīm juridiski saistoši pienākumi. Turklāt pārstāvības demokrātijas princips, kas atbilstoši LES 10. panta 1. punktam ir Savienības darbības pamatā, konkretizē LES 2. pantā minēto demokrātijas vērtību.

Visbeidzot – garantējot dalībvalstī dzīvojošiem Savienības pilsoņiem, kuriem nav attiecīgās dalībvalsts pilsonības, tiesības balsot un kandidēt pašvaldību, kā arī Eiropas Parlamenta vēlēšanās minētajā dalībvalstī ar tādiem pašiem nosacījumiem kā tās pilsoņiem piemērojamie, LESD 22. pantā ir konkretizēts demokrātijas un vienlīdzīgas attieksmes pret Savienības pilsoņiem princips, kas ir daļa no Savienības identitātes un kopējām vērtībām, kurām dalībvalstis ir uzticīgas un kuru respektēšana tām jānodrošina savā teritorijā. Tādējādi nevar tikt uzskatīts, ka, ļaujot šādiem Savienības pilsoņiem to dzīvesvietas valstī kļūt par politiskās partijas vai kustības biedriem, lai pilnībā īstenotu demokrātijas un vienlīdzīgas attieksmes principus, tiktu apdraudēta šīs dalībvalsts nacionālā identitāte.

2024. gada 19. novembra spriedums (virspalāta) Komisija/Polija (Tiesības kandidēt vēlēšanās un dalība politiskā partijā) (C-814/21, [EU:C:2024:963](#))

Valsts pienākumu neizpilde – LESD 20. pants – Savienības pilsonība – LESD 21. pants – Tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā – LESD 22. pants – Tiesības balsot un tiesības kandidēt pašvaldību un Eiropas Parlamenta vēlēšanās dzīvesvietas dalībvalstī ar tādiem pašiem nosacījumiem kā šīs valsts pilsoņiem piemērojamie – Savienības pilsoņi, kuri dzīvo kādā dalībvalstī, bet kuriem nav šīs dalībvalsts pilsonības – Tiesību būt par politiskās partijas biedru neesamība – LES 2. un 10. pants – Demokrātijas princips – LES 4. panta 2. punkts – Dalībvalstu nacionālās identitātes respektēšana – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 12. pants – Politisko partiju loma Eiropas Savienības pilsoņu gribas paušanā

Tiesa, izskatot prasību sakarā ar pienākumu neizpildi, konstatē, ka Polija, Savienības pilsoņiem, kuriem nav Polijas pilsonības, bet kuri dzīvo šajā dalībvalstī, liedzot tiesības būt par politiskās partijas biedru, nav izpildījusi LESD 22. pantā noteiktos pienākumus.

Polijas Politisko partiju likumā⁸⁸ paredzēts, ka par politiskās partijas biedriem var būt Polijas Republikas pilsoņi, kuri sasnieguši 18 gadu vecumu. Tādējādi Eiropas Savienības pilsoņiem, kuriem nav Polijas pilsonības, bet kuri dzīvo šajā dalībvalstī, nav šādu tiesību.

Uzskatot, ka šis tiesiskais regulējums ir pretrunā LESD 22. pantam, Eiropas Komisija cēla Tiesā prasību sakarā ar pienākumu neizpildi. Tā citastarp apgalvo, ka Polija – politiskās partijas biedra statusu atzīdama vienīgi Polijas pilsoņiem – Savienības pilsoņiem, kas dzīvo šajā dalībvalstī, bet kuriem nav tās pilsonības, liedz īstenot vēlēšanu tiesības pašvaldību un Eiropas Parlamenta vēlēšanās ar tādiem pašiem nosacījumiem kā Polijas pilsoņiem piemērojamie.

Tiesas vērtējums

⁸⁸ 1997. gada 27. aprīļa *ustawa o partiach politycznych* (Politisko partiju likums; 1997. gada Dz. U., Nr. 98, 604. poz.). Skat. šā likuma 2. panta 1. punktu.

Pirmām kārtām, Tiesa izvērtē LESD 22. panta tvērumu, ņemot vērā tā formulējumu, kontekstu un mērķus.

Proti, pirmkārt, atbilstoši šīs normas formulējumam Savienības pilsoņiem, kas dzīvo kādā dalībvalstī, bet nav tās pilsoņi, ir tiesības balsot un kandidēt pašvaldību, kā arī Eiropas Parlamenta vēlēšanās ar tādiem pašiem nosacījumiem kā šīs dalībvalsts pilsoņiem piemērojamie un šīs tiesības tiek īstenotas, ievērojot Eiropas Savienības Padomes pieņemtus sīki izstrādātus noteikumus. Šajā formulējumā nav minēti nosacījumi politiskās partijas biedra statusa iegūšanai. Savukārt ar norādi uz tiesību balsot un kandidēt vēlēšanās nosacījumiem, kas ir piemērojami šāda Savienības pilsoņa dzīvesvietas dalībvalsts pilsoņiem, LESD 22. pantā šai dalībvalstij ir noteikts aizliegums šo Savienības pilsoņa tiesību īstenošanu pakļaut citiem nosacījumiem, nevis tiem, kuri piemērojami konkrētās dalībvalsts pilsoņiem. Tātad šajā tiesību normā paredzēts īpašs aizliegums diskriminēt pilsonības dēļ, un tādējādi tā ir piemērojama jebkuram dalībvalsts pasākumam, kurā noteikta atšķirīga attieksme, kas var apdraudēt tiesību balsot un kandidēt pašvaldību un Eiropas Parlamenta vēlēšanās efektīvu īstenošanu.

Sīki izstrādātus noteikumus par tiesību balsot un kandidēt īstenošanu Padome ir pieņēmusi ar Direktīvām 93/109⁸⁹ un 94/80⁹⁰, kuras, kaut arī tās neietver normas par nosacījumiem, ar kuriem Savienības pilsoņi, kas dzīvo kādā dalībvalstī, bet nav tās pilsoņi, iegūst politiskās partijas biedru statusu, nevar – pat netieši – ierobežot no LESD 22. panta izrietošo tiesību un pienākumu tvērumu. Šajā ziņā, tā kā nav īpašu tiesību normu attiecībā uz šiem nosacījumiem, to izvirzīšana ir dalībvalstu kompetencē. Tomēr tām, īstenojot šo kompetenci, jāievēro pienākumi, kas noteikti Savienības tiesībās, tajā skaitā LESD 22. pantā.

Otrkārt, attiecībā uz LESD 22. panta kontekstu Tiesa atsaucas gan uz citām LESD normām, gan uz tāda paša juridiskā spēka normām, kuras tostarp ietvertas LES un Eiropas Savienības Pamattiesību hartā (turpmāk tekstā – “Harta”).

Šajā ziņā – vispirms – LESD 22. pantā, to lasot kopsakarā ar LESD 20. panta 2. punktu, tiesības balsot un kandidēt pašvaldību un Eiropas Parlamenta vēlēšanās ir sasaistītas ar Savienības pilsoņa statusu. Turklāt atbilstoši LESD 20. panta 2. punktam un 21. pantam Savienības pilsonība ikvienam Savienības pilsonim nodrošina primāras un individuālas tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā. Tādējādi pastāv saikne, no vienas puses, starp tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties un, no otras puses, Savienības pilsoņu, kas dzīvo kādā dalībvalstī, kuras pilsoņi tie nav, tiesībām balsot un kandidēt pašvaldību un Eiropas Parlamenta vēlēšanās.

Turpinot – LES 10. pantā, kurā ir atzītas Savienības pilsoņu tiesības tikt tieši pārstāvētiem Eiropas Parlamentā un piedalīties Savienības demokrātiskajā dzīvē, ir izcelta saikne starp Savienībā pastāvošo pārstāvības demokrātijas principu un LESD 22. panta 2. punktā garantētajām tiesībām balsot un kandidēt Eiropas Parlamenta vēlēšanās, kuras sasaistītas ar Savienības pilsonību.

Visbeidzot – Hartas 12. panta 1. punktā ir atzītas ikvienas personas tiesības uz biedrošanās brīvību visos līmeņos, it īpaši politiskajā, arodbiedrību un pilsoniskajā jomā. Šīs tiesības atbilst Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 11. panta 1. punktā garantētajām tiesībām, kuras veido vienu no būtiskajiem demokrātiskas un plurālistiskas sabiedrības pamatiem, jo tās dod pilsoņiem iespēju kopīgi rīkoties kopējo interešu jomā un tādējādi veicināt pienācīgu sabiedriskās dzīves norisi. Proti, LES 10. panta 4. punktā un Hartas 12. panta 2. punktā ir atzīta Eiropas līmeņa

⁸⁹ Padomes Direktīva 93/109/EK (1993. gada 6. decembris), ar ko nosaka sīki izstrādātu kārtību balsstiesību un tiesību kandidēt Eiropas Parlamenta vēlēšanās izmantošanai Savienības pilsoņiem, kas dzīvo dalībvalstī, kuras pilsoņi tie nav (OV 1993, L 329, 34. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Padomes 2012. gada 20. decembra Direktīvu 2013/1/ES (OV 2013, L 26, 27. lpp.).

⁹⁰ Padomes Direktīva 94/80/EK (1994. gada 19. decembris), ar kuru paredz sīki izstrādātus noteikumus par to, kā tiesības balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās izmanto Savienības pilsoņi, kas dzīvo dalībvalstī, kuras pilsoņi tie nav (OV 1994, L 368, 38. lpp.).

politisko partiju centrālā nozīme Savienības pilsoņu gribas paušanā. Politiskās partijas, kam viena no funkcijām ir izvirzīt kandidātus vēlēšanās, tādējādi īsteno būtisku funkciju pārstāvības demokrātijas sistēmā, kura atbilstoši LES 10. panta 1. punktam ir Savienības darbības pamatā. Tādējādi politiskās partijas biedra statuss būtiski palīdz efektīvi īstenot LESD 22. pantā piešķirtās tiesības kandidēt vēlēšanās.

Treškārt, runājot par LESD 22. panta mērķi, tas – vispirms – ir piešķirt tiesības piedalīties šīs dalībvalsts demokrātiskajā vēlēšanu procesā Savienības pilsoņiem, kas dzīvo dalībvalstī, kuras pilsoņi tie nav, tiem piešķirot tiesības balsot un kandidēt Eiropas un vietējā līmenī. Turpinot – šā panta mērķis ir nodrošināt vienlīdzīgu attieksmi pret Savienības pilsoņiem: tas nozīmē vienlīdzīgu piekļuvi tiem valsts tiesību sistēmā pastāvošajiem līdzekļiem, kas šo tiesību īstenošanai pašvaldību un Eiropas Parlamenta vēlēšanās ir minētās dalībvalsts pilsoņu rīcībā. Visbeidzot – no saiknes starp pārvietošanās un uzturēšanās brīvību, no vienas puses, un tiesībām balsot un kandidēt šajās vēlēšanās, no otras puses, izriet, ka pēdējās minētās tiesības ir vērstas uz to, lai veicinātu pakāpenisku attiecīgā Savienības pilsoņa integrāciju uzņemošās dalībvalsts sabiedrībā. LESD 22. pants tādējādi ir vērsts uz to, lai nodrošinātu tādu Savienības pilsoņu pārstāvību, kuri dzīvo kādā dalībvalstī, bet kuriem nav tās pilsonības, kā loģiskas sekas viņu integrācijai uzņemošās dalībvalsts sabiedrībā.

Otrām kārtām, Tiesa, ņemot vērā šīs norādes par LESD 22. panta – kas lasīts LESD 20. un 21. panta, LES 10. panta, kā arī Hartas 12. panta gaismā – tvērumu, pārbauda, vai ar Polijas normatīvajiem aktiem ieviestā atšķirīgā attieksme pilsonības dēļ attiecībā uz iespēju kļūt par politiskās partijas biedru izraisa to, ka Savienības pilsoņiem, kas dzīvo Polijā, bet nav tās pilsoņi, nav vienlīdzīgas piekļuves tiem līdzekļiem, kas tiesību kandidēt vēlēšanās efektīvai īstenošanai ir Polijas pilsoņu rīcībā, un tādējādi tiek pārkāpts LESD 22. pants.

Šajā ziņā ir gan taisnība, ka Polijā politiskās partijas vēlēšanu komiteja var izvirzīt neatkarīgu kandidātu, kas nepieder ne pie vienas politiskās partijas. Tomēr, pirmkārt, tā kā izvirzāmos kandidātus izvēlas politiskās partijas biedri, apstāklis, ka persona nav politiskās partijas biedrs, principā rada tādas sekas, ka Savienības pilsonis, kas dzīvo Polijā, bet kam nav tās pilsonības, tiek izslēgts no dalības šīs partijas lēmumu pieņemšanas procesā, kurā tās vēlēšanu komiteja lemj par viņa kandidatūras izvirzīšanu. Šis apstāklis šādus Savienības pilsoņus attiecībā uz iespēju kandidēt pašvaldību un Eiropas Parlamenta vēlēšanās politiskās partijas sarakstā nostāda nelabvēlīgākā situācijā nekā Polijas pilsoņus, kuri ir politiskās partijas biedri.

Otrkārt, tas, ka Polijas pilsoņi var izvēlēties izvirzīt savu kandidatūru vai nu kā politiskās partijas biedri, vai kā neatkarīgi kandidāti, savukārt Savienības pilsoņiem, kuri dzīvo Polijā, bet kuriem nav tās pilsonības, ir tikai pēdējā minētā iespēja, pierāda, ka šie Savienības pilsoņi nevar īstenot savas tiesības kandidēt šajās vēlēšanās ar tādiem pašiem nosacījumiem kā Polijas pilsoņi.

Visbeidzot, trešām kārtām, Tiesa pārbauda, vai šo atšķirīgo attieksmi attiecībā uz piekļuvi līdzekļiem, kas ļauj efektīvi īstenot tiesības balsot un kandidēt pašvaldību un Eiropas Parlamenta vēlēšanās, var attaisnot ar iemesliem, kas saistīti ar dalībvalsts nacionālās identitātes respektēšanu LES 4. panta 2. punkta izpratnē.

Vispirms – ir taisnība, ka valsts politiskās dzīves organizācija, kurā piedalās politiskās partijas, ir daļa no nacionālās identitātes. Tomēr, tā kā tiesības balsot un kandidēt vēlēšanās, kuras ar LESD 22. pantu piešķirtas Savienības pilsoņiem, kas dzīvo dalībvalstī, kuras pilsoņi tie nav, attiecas uz pašvaldību un Eiropas Parlamenta vēlēšanām šajā dalībvalstī, šajā tiesību normā nav paredzēts nedz minētās dalībvalsts pienākums piešķirt šiem pilsoņiem tiesības balsot un kandidēt valsts mēroga vēlēšanās, nedz aizliegums pieņemt īpašas normas, kuras attiecas uz lēmumu pieņemšanu politiskajā partijā par kandidātu izvirzīšanu valsts mēroga vēlēšanās un kuras izslēdz iespēju, ka partijas biedri, kas nav minētās valsts pilsoņi, piedalās šādā lēmuma pieņemšanā.

Turpinot – LES 4. panta 2. punkts jālasa, ņemot vērā tāda paša ranga normas, it īpaši LES 2. un 10. pantu, un tas nevar atbrīvot dalībvalstis no pienākuma izpildīt no tiem izrietošās prasības. Šajā

ziņā jāatgādina, ka demokrātijas princips un vienlīdzīgas attieksmes princips atbilstoši LES 2. pantam ir Savienības pamatā esošas vērtības. Šī norma nav vienkāršs politiska rakstura norādījums vai nodoms paziņojums, bet tajā ir ietvertas vērtības, kas veido pašu Savienības kā kopējas tiesību sistēmas identitāti un kas konkretizētas principos, kuros ietverti dalībvalstīm juridiski saistoši pienākumi. Turklāt pārstāvības demokrātijas princips, kas atbilstoši LES 10. panta 1. punktam ir Savienības darbības pamatā, konkretizē LES 2. pantā minēto demokrātijas vērtību.

Visbeidzot – garantējot dalībvalstī dzīvojošiem Savienības pilsoņiem, kuriem nav attiecīgās dalībvalsts pilsonības, tiesības balsot un kandidēt pašvaldību, kā arī Eiropas Parlamenta vēlēšanās minētajā dalībvalstī ar tādiem pašiem nosacījumiem kā tās pilsoņiem piemērojamie, LESD 22. pantā ir konkretizēts demokrātijas un vienlīdzīgas attieksmes pret Savienības pilsoņiem princips, kas ir daļa no Savienības identitātes un kopējām vērtībām, kurām dalībvalstis ir uzticīgas un kuru respektēšana tām jānodrošina savā teritorijā. Tādējādi nevar uzskatīt, ka, ļaujot šādiem Savienības pilsoņiem to dzīvesvietas valstī kļūt par politiskās partijas biedriem, lai pilnībā īstenotu demokrātijas un vienlīdzīgas attieksmes principus, tiktu apdraudēta šīs dalībvalsts nacionālā identitāte.

V. Aprites brīvības Savienībā: brīvība veikt uzņēmējdarbību ⁹¹

2024. gada 19. decembra spriedums (virspalāta) *Halmer Rechtsanwaltsgesellschaft* (C-295/23, [EU:C:2024:1037](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – LESD 49. pants – Brīvība veikt uzņēmējdarbību – LESD 63. pants – Kapitāla brīva aprīte – Piemērojamā aprītes brīvības principa konstatēšana – Pakalpojumi iekšējā tirgū – Direktīva 2006/123/EK – 15. pants – Prasības par līdzdalību sabiedrības pamatkapitālā – Tipiska finanšu ieguldītāja līdzdalība advokātu sabiedrības pamatkapitālā – Šīs sabiedrības reģistrācijas advokātu kolēģijā anulēšana šīs līdzdalības dēļ – Brīvības veikt uzņēmējdarbību un kapitāla brīvas aprītes ierobežojums – Attaisnošana ar advokātu neatkarības un juridisko pakalpojumu saņēmēju aizsardzību – Nepieciešamība – Samērīgums

Izskatījusi *Bayerischer Anwaltsgerichtshof* (Bavārijas Advokātu disciplinārlietu komisija, Vācija) lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesa – virspalātas sastāvā – spriež par tāda dalībvalsts regulējuma saderīgumu ar LESD 63. pantu un Direktīvu 2006/123 ⁹², saskaņā ar kuru advokātu sabiedrības pamatkapitāla daļas ir aizliegts nodot tipiskam finanšu ieguldītājam, kam nav nodoma minētajā sabiedrībā veikt šajā regulējumā minēto profesionālo darbību, un kurā paredzēts, ka šā aizlieguma neievērošanas gadījumā anulē šīs advokātu sabiedrības reģistrāciju attiecīgajā advokātu kolēģijā.

HR ir advokātu sabiedrība ar mītni Vācijā, kas dibināta kā kapitālsabiedrība, kurai piemērojams Likums par sabiedrībām ar ierobežotu atbildību. Tās vadītājs un vienīgais dalībnieks sākotnēji bija *Daniel Halmer*, kurš praktizēja advokāta profesijā.

2020. gada janvārī uz līguma pamata dibinātā *HR* tajā pašā gadā tika ierakstīta komercreģistrā un reģistrēta Minhenes advokātu kolēģijā.

D. Halmer 2021. gadā 51 no 100 *HR* pamatkapitāla daļām pārdeva Austrijā reģistrētajai sabiedrībai ar ierobežotu atbildību *SIVE Beratung und Beteiligung GmbH* (turpmāk tekstā – “*SIVE*”).

HR statūti tika grozīti, lai tās pamatkapitāla daļas būtu iespējams nodot kapitālsabiedrībai, kas nav reģistrēta advokātu kolēģijā, tomēr paredzot, ka – lai nodrošinātu *HR* neatkarību – šīs sabiedrības vadību var īstenot vienīgi advokāti, kas reģistrēti advokātu kolēģijā.

Pēc *HR* statūtu grozīšanas un šīs sabiedrības pamatkapitāla daļu nodošanas ierakstīšanas komercreģistrā *HR* informēja advokātu kolēģiju par šo statūtu grozījumu un par to, ka 51 no tās 100 pamatkapitāla daļām ir nodotas *SIVE*.

Savukārt advokātu kolēģija informēja *HR*, ka pamatkapitāla daļu nodošana *SIVE* ir aizliegta ar *Bundesrechtsanwaltsordnung* (Federālais Advokatūras likums; turpmāk tekstā – “Advokatūras likums”) – redakcijā, kas piemērojama pamatlietas faktiskajos apstākļos, – un ka līdz ar to *HR* reģistrācija advokātu kolēģijā tiks anulēta, ja šī nodošana tiks atstāta spēkā. Taču *HR* informēja advokātu kolēģiju, ka minētā nodošana paliek spēkā. Advokātu kolēģija šīs sabiedrības reģistrāciju anulēja ar tādu

⁹¹ Šajā sadaļā jānorāda arī uz šiem spriedumiem: 2024. gada 4. oktobra spriedums (virspalāta) **Lietuva u.c./Parlaments un Padome (Mobilitātes pakotne)** (no C-541/20 līdz C-555/20, [EU:C:2024:818](#)), kas izklāstīts XII. sadaļā “Transports”; 2024. gada 4. oktobra spriedums **FIFA** (C-650/22, [EU:C:2024:824](#)), kas izklāstīts XIII.1. sadaļā “Aizliegtas vienošanās (LESD 101. pants)”.

⁹² Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2006/123/EK (2006. gada 12. decembris) par pakalpojumiem iekšējā tirgū (OV 2006, L 376, 36. lpp.).

pamatojumu, ka būtībā vienīgi advokāti un profesionālās darbības veicēji, kas minēti Advokatūras likumā, kā arī ārsti un farmaceiti var būt advokātu sabiedrības dalībnieki ⁹³.

HR advokātu kolēģijas pieņemto lēmumu par tās reģistrācijas anulēšanu pārsūdzēja *Bayerischer Anwaltsgerichtshof* (Bavārijas Advokātu disciplinārlietu komisija). Pamatojumā HR apgalvoja, ka Advokatūras likumā citastarp nav ievērotas LESD 63. panta 1. punktā garantētās tiesības uz kapitāla brīvu apriti, kā arī tiesības, kas izriet no Direktīvas 2006/123 15. panta. Šajā lēmumā neesot ievērotas arī *SIVE* tiesības uz brīvību veikt uzņēmējdarbību, kas garantētas citastarp LESD 49. pantā.

Šajā kontekstā iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai šis dalībvalsts regulējums ir saderīgs ar LESD 49. pantu un 63. panta 1. punktu, kā arī Direktīvas 2006/123 15. panta 2. punkta c) apakšpunktu un 3. punktu.

Tiesa uz šo jautājumu atbild apstiprinoši.

Tiesas vērtējums

Vispirms Tiesa, ņemot vērā aplūkojamā valsts tiesiskā regulējuma priekšmetu un konkrētā gadījuma faktiskos apstākļus, pārbauda, kura pamatbrīvība – brīvība veikt uzņēmējdarbību vai kapitāla brīva aprīte – attiecas uz pamatlietu.

Šajā ziņā tā atgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru dalībvalsts tiesiskais regulējums, kas piemērojams vienīgi tādai līdzdalībai, kura dod iespēju īstenot ietekmi uz sabiedrības lēmumiem un noteikt tās darbību, ietilpst brīvības veikt uzņēmējdarbību piemērošanas jomā. Turpretī dalībvalsts tiesību normas, kas piemērojamas līdzdalībai, kuras iegūšanas vienīgais nolūks ir bijusi kapitāla ieguldīšana, nevis uzņēmuma vadības ietekmēšana jeb kontrole, ir izvērtējamas tikai kapitāla brīvas aprītes kontekstā.

Tātad uz valsts tiesisko regulējumu, kas nav piemērojams vienīgi līdzdalībai, kura dod iespēju īstenot ietekmi uz sabiedrības lēmumiem un noteikt tās darbību, bet ko piemēro neatkarīgi no līdzdalības apmēra, kāds akcionāram ir sabiedrībā, var attiekties gan brīvība veikt uzņēmējdarbību, gan kapitāla brīva aprīte.

Ņemot to vērā, Tiesa aplūkojamo pasākumu principā izvērtē, ņemot vērā tikai vienu no šīm divām pamatbrīvībām, ja izrādās, ka pamatlīetas apstākļos viena no tām tik tiešām ir sekundāra salīdzinājumā ar otru un var tai tikt piesaistīta.

Pamatlietā aplūkojamais dalībvalsts tiesiskais regulējums citastarp liedz iegūt jebkāda apmēra līdzdalību advokātu sabiedrībā tādai personai, kura nav nedz advokāts, nedz to profesiju pārstāvis, kas minētas Advokatūras likuma redakcijā, kura piemērojama pamatlietā.

Šajā gadījumā *SIVE* iegādājās 51 % no HR pamatkapitāla. Valsts tiesību normas, kas piemērojamas, ja attiecīgajā dalībvalstī reģistrētas sabiedrības turējumā ir citā dalībvalstī reģistrētas sabiedrības pamatkapitāla daļas un ja šāda līdzdalība principā tai dod iespēju īstenot ietekmi uz pēdējās minētās sabiedrības lēmumiem un noteikt tās darbību, ietilpst brīvības veikt uzņēmējdarbību materiālajā piemērošanas jomā principā.

Tomēr Tiesa uzsver, ka HR statūti tika grozīti ar nolūku liegt *SIVE* spēju īstenot ietekmi un ka līdz ar to HR pamatkapitāla daļu iegāde varētu būt notikusi ar vienu vienīgu mērķi, proti, nodrošināt pēdējai

⁹³ Advokatūras likuma 59.a panta 1. un 2. punktā bija noteikts, ka advokāti var apvienoties ar advokātu kolēģijas locekļiem, intelektuālā īpašuma tiesībās specializējušos advokātu [patentu pilnvaroto] kolēģijas locekļiem, nodokļu konsultantiem, nodokļu aģentiem, revidentiem vai sertificētiem grāmatvežiem, lai kopīgi praktizētu savā profesijā atbilstoši attiecīgajai profesionālajai kompetencei. Advokāti var arī praktizēt savā profesijā kopā ar citu valstu advokātu profesijas pārstāvjiem, kuriem ir izsniegta licence darbības veikšanai atbilstoši šā likuma piemērošanas jomai un kuriem ir savs birojs ārvalstī.

minētajai kapitālu, ar ko paredzēts dot tai iespēju finansēt inovatīva juridisko tehnoloģiju modeļa izstrādi.

Tātad pamatlieta attiecas gan uz brīvību veikt uzņēmējdarbību, gan uz kapitāla brīvu apriti, turklāt neviena no šīm brīvībām nav uzskatāma par otršķirīgu salīdzinājumā ar otru.

Izvērtējot lietas būtību, pirmām kārtām, attiecībā uz brīvību veikt uzņēmējdarbību no Direktīvas 2006/123 izriet, ka tad, ja kāda situācija ietilpst šīs direktīvas materiālajā piemērošanas jomā – kā tas ir juridisko konsultāciju pakalpojumu, tostarp advokātu sniegto juridisko pakalpojumu, gadījumā –, nav nepieciešams to izvērtēt arī LESD 49. panta kontekstā.

Tādēļ Tiesa pārbauda, vai ar Direktīvu 2006/123 saderīgas ir Advokatūras likuma prasības par to personu loka ierobežošanu, kuras var apvienoties, kā arī prasības aktīvi sadarboties minētās sabiedrības ietvaros un, konkrētāk, šo prasību nepieciešamību.

Šajā ziņā tā konstatē, ka šo prasību mērķis ir advokāta profesijas neatkarības un integritātes nodrošināšana, kā arī pārredzamības principa un advokātu profesionālās konfidencialitātes pienākuma ievērošana. Šie mērķi neapšaubāmi ir saistīti ar pakalpojumu, šajā gadījumā juridisko pakalpojumu, saņēmēju un pareizas tiesvedības aizsardzību, kas uzskatāmi par primāriem vispārējo interešu apsvērumiem Direktīvas 2006/123 un primāro tiesību normu izpratnē.

Attiecībā uz pamatlietā aplūkojamo prasību samērīgumu Tiesa precizē, ka tās šķiet lietderīgas, jo nodrošina mērķa – pareizas tiesvedības un advokāta profesijas integritātes aizsardzības – sasniegšanu.

Proti, tipiska finanšu ieguldītāja vēlme panākt atdevi no sava ieguldījuma varētu ietekmēt advokātu sabiedrības organizāciju un darbību. Tipiska finanšu ieguldītāja vienīgais nolūks ir peļņas gūšana, savukārt advokāti praktizē ne tikai ar saimniecisku nolūku; viņiem ir arī pienākums ievērot profesionālās ētikas un rīcības noteikumus. Tā kā advokāta profesijai piemērojamās profesionālās ētikas un rīcības noteikumi nav saskaņoti Savienības mērogā, ikvienai dalībvalstij principā ir rīcības brīvība reglamentēt šīs profesijas īstenošanu savā teritorijā. Tātad dalībvalsts var atzīt, ka pastāv risks, ka advokātu sabiedrības statūtos paredzētie pasākumi šajā sabiedrībā praktizējošo advokātu neatkarības un profesionālās integritātes aizsardzībai praksē izrādās nepietiekami, lai varētu iedarbīgi nodrošināt mērķu – pareizas tiesvedības aizsardzības un advokāta profesijas integritātes – sasniegšanu gadījumā, kad runa ir par tipiska finanšu ieguldītāja līdzdalību minētās sabiedrības pamatkapitālā.

Otrām kārtām, attiecībā uz LESD 63. pantā garantēto kapitāla brīvu apriti, kas aptver gan akciju iegādi, kura dod iespēju faktiski piedalīties sabiedrības vadībā un uzraudzībā, gan vērtspapīru iegādi, kas veikta tikai ar nodomu veikt finanšu ieguldījumu bez vēlmes ietekmēt šīs sabiedrības vadību un uzraudzību, aizliegtie pasākumi citastarp ietver pasākumus, kuri var atturēt sabiedrību, kas nav minētās valsts rezidente, veikt ieguldījumus šajā dalībvalstī, piemēram, iegūt līdzdalību tādu sabiedrību pamatkapitālā, kuras ir rezidentes.

Tiesa konstatē, ka pamatlietā aplūkojamajam dalībvalsts tiesiskajam regulējumam ir tādas sekas, ka personām, kuras nav advokāti un Advokatūras likumā minēto profesiju pārstāvji, ir liegts iegādāties advokātu sabiedrības pamatkapitāla daļas un ka līdz ar to šis regulējums liedz arī ieguldītājiem no citām dalībvalstīm, kuri nav nedz advokāti, nedz šādu profesiju pārstāvji, iegūt līdzdalību šāda veida sabiedrībās. Vienlaikus šis dalībvalsts regulējums liedz advokātu sabiedrībām tāda kapitāla pieejamību, ar kura palīdzību būtu iespējams tās dibināt un vai attīstīt. Tātad tas ir uzskatāms par kapitāla brīvas aprites ierobežojumu.

Tomēr to pašu iemeslu dēļ, kas minēti Direktīvas 2006/123 kontekstā, Tiesa secina, ka šie kapitāla brīvas aprites ierobežojumi ir attaisnojami ar primāriem vispārējo interešu apsvērumiem un ir samērīgi.

VI. Institucionālie noteikumi: tiesības uz publisku piekļuvi dokumentiem ⁹⁴

2024. gada 5. marta spriedums (virspalāta) *Public.Resource.Org* un *Right to Know*/Komisija u.c. (C-588/21 P, [EU:C:2024:201](#))

Apelācija – Piekļuve Eiropas Savienības iestāžu dokumentiem – Regula (EK) Nr. 1049/2001 – 4. panta 2. punkts – Izņēmumi – Atteikums piekļūt dokumentam, kura izpaušana apdraudētu konkrētas fiziskas vai juridiskas personas komerciālo interešu, tostarp intelektuālā īpašuma, aizsardzību – Sevišķas sabiedrības intereses, kas pamato izpaušanu – Eiropas Standartizācijas komitejas (CEN) pieņemti saskaņotie standarti – No autortiesībām izrietoša aizsardzība – Tiesiskuma princips – Pārskatāmības princips – Atklātības princips – Labas pārvaldības princips

Apmierinot apelācijas sūdzību, ko *Public.Resource.Org Inc.* un *Right to Know CLG* iesniegušas par Vispārējās tiesas spriedumu lietā *Public.Resource.Org* un *Right to Know*/Komisija ⁹⁵, Tiesas virspalāta pirmoreiz lemj par to, vai pastāv sevišķas sabiedrības intereses, kuras pamato Eiropas Standartizācijas komitejas (CEN) pieņemto saskaņoto standartu izpaušanu.

Apelācijas sūdzības iesniedzējas ir bezpeļņas organizācijas, kuru galvenais uzdevums ir padarīt tiesības brīvi pieejamas visiem pilsoņiem. 2018. gada 25. septembrī tās Eiropas Komisijā iesniedza pieteikumu ļaut piekļūt četriem CEN pieņemtiem saskaņotajiem standartiem, no kuriem trīs attiecas uz rotaļlietu drošumu un viens – uz maksimālo niķeļa saturu dažos izstrādājumos ⁹⁶.

Komisija atteicās apmierināt piekļuves pieteikumu, pamatojoties uz Regulas Nr. 1049/2001 ⁹⁷ 4. panta 2. punkta pirmo ievilkumu, saskaņā ar kuru piekļuve dokumentam jāatsaka, ja iepazīšanās ar to var kaitēt konkrētas fiziskas vai juridiskas personas komerciālo interešu, tostarp intelektuālā īpašuma, aizsardzībai, ja vien sevišķas sabiedrības intereses nepamato attiecīgā dokumenta izpaušanu.

Prasību, ko apelācijas sūdzības iesniedzējas bija iesniegušas par Komisijas lēmumu, Vispārējā tiesa kopumā noraidīja. Tāpēc tās Tiesā iesniedza apelācijas sūdzību, norādot, ka Vispārējā tiesa esot kļūdaini secinājusi, ka nav sevišķu sabiedrības interešu, kuras varētu pamatot brīvu piekļuvi pieprasītajiem saskaņotajiem standartiem.

Tiesas vērtējums

Iesākumā Tiesa atgādina par tiesību piekļūt Eiropas Savienības iestāžu dokumentiem plašo tvērumu ⁹⁸. Šīs iestādes tomēr var atsaukties uz izņēmumu, kas attiecas uz konkrētas fiziskas vai juridiskas personas komerciālo interešu aizsardzību, lai atteiktu piekļuvi dokumentam gadījumā, ja tā

⁹⁴ Šajā sadaļā jānorāda arī uz šo spriedumu: 2024. gada 18. jūnija spriedums (virspalāta) **Komisija/VNV** (C-551/22 P, [EU:C:2024:520](#)), kas izklāstīts XV. sadaļā "Ekonomikas un monetārā politika".

⁹⁵ Spriedums, 2021. gada 14. jūlijs, *Public.Resource.Org* un *Right to Know*/Komisija (T-185/19, [EU:T:2021:445](#)).

⁹⁶ Runa bija par standartiem EN 71-5:2015 "Rotaļlietu drošums. 5. daļa: Ķīmiskās rotaļlietas (komplekti), izņemot eksperimentālos komplektus"; EN 71-4:2013 "Rotaļlietu drošums. 4. daļa: Ķīmijas un radniecīgu darbību eksperimentālie komplekti"; EN 71-12:2013 "Rotaļlietu drošums. 12. daļa: N-nitrozamīni un N-nitrātsaturošās vielas"; un EN 12472:2005+A 1:2009 "Paātrināta nodiluma un korozijas simulācijas metode niķeļa izdalīšanās noteikšanai no pārklājumiem" (turpmāk tekstā – "pieprasītie saskaņotie standarti").

⁹⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1049/2001 (2001. gada 30. maijs) par publisku piekļuvi Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas dokumentiem (OV 2001, L 145, 43. lpp.).

⁹⁸ Šīs tiesības piekļūt dokumentiem ir garantētas LESD 15. panta 3. punkta pirmajā daļā un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 42. pantā. Tās ir īstenotas it īpaši ar Regulu Nr. 1049/2001.

izpaušana varētu kaitēt šo interešu, tostarp intelektuālā īpašuma, aizsardzībai. Tomēr šis izņēmums nav piemērojams, ja sevišķas sabiedrības intereses pamato attiecīgā dokumenta izpaušanu.

Šajā ziņā, pirmkārt, Tiesa norāda, ka saskaņoto standartu izstrādes procedūra ir noteikta ar Regulu Nr. 1025/2012⁹⁹, saskaņā ar kuru Komisijai ir galvenā loma Eiropas standartizācijas sistēmā. Tādējādi, pat ja šo standartu izstrāde ir uzticēta privāttiesiskai struktūrai, tikai Komisijai ir tiesības lūgt izstrādāt saskaņotu standartu, lai īstenotu direktīvu vai regulu. Tāpēc tā nosaka satura kritērijus, kādiem jāatbilst pieprasītajam saskaņotajam standartam, un termiņu tā pieņemšanai, uzrauga tā izstrādi, nodrošina finansējumu un lemj, vai publicēt atsauces uz attiecīgo saskaņoto standartu *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

Turklāt, lai gan atbilstība saskaņotajam standartam nav obligāta, izstrādājumiem, kas atbilst šiem standartiem, ir piemērojams pieņēmums par atbilstību pamatprasībām, kuras attiecas uz minētajiem izstrādājumiem un ir noteiktas attiecīgajos Savienības saskaņošanas tiesību aktos¹⁰⁰. Šīs juridiskās sekas, kuras paredzētas šajos tiesību aktos, ir viena no minēto standartu pamatiezīmēm un padara šos standartus par saimnieciskās darbības subjektiem svarīgu instrumentu, lai tie varētu izmantot tiesības uz preču vai pakalpojumu brīvu apriti Savienības tirgū.

Tiesa norāda, ka šajā gadījumā trijos no četriem pieprasītajiem saskaņotajiem standartiem, kas attiecas uz rotaļlietu drošumu, ir norādīts uz Direktīvu 2009/48¹⁰¹ un ka atsauces uz šiem standartiem ir publicētas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*. Atbilstoši šīs direktīvas 13. pantam uz rotaļlietām, kas ražotas, ievērojot šos standartus, attiecas pieņēmums par atbilstību minētajos standartos norādītajām prasībām. Ceturtajā standartā, kas attiecas uz maksimālo niķeļa saturu, ir atsauce uz Regulu Nr. 1907/2006¹⁰² un šajā gadījumā šis standarts ir acīmredzami obligāts, jo šīs regulas XVII pielikumā ietvertās tabulas 27. punkta 3. apakšpunktā ir paredzēts, ka attiecībā uz niķeli CEN pieņemtos standartus lieto kā pārbaudes paņēmienus, lai pierādītu attiecīgo izstrādājumu atbilstību šim punktam.

Tāpēc Tiesa uzskata, ka pieprasītie saskaņotie standarti ietilpst Savienības tiesībās.

Otrkārt, Tiesa uzsver, ka saskaņā ar LES 2. pantu Savienība ir dibināta, ievērojot tiesiskuma principu, kas prasa, lai visām Savienības fiziskām vai juridiskām personām būtu brīva piekļuve Savienības tiesību aktiem, kā arī lai personām būtu iespēja nepārprotami zināt savas tiesības un pienākumus¹⁰³. Šai brīvajai piekļuvei jāļauj ikvienai personai, kuru likumā ir paredzēts aizsargāt, tiesību aktos atļautajās robežās pārbaudīt, vai šajā likumā paredzēto noteikumu adresāti faktiski tās izpilda. Tādējādi ar iedarbību, kāda saskaņotajam standartam ir piešķirta ar Savienības tiesību aktiem, saskaņotais standarts var precizēt personām piešķirtās tiesības, kā arī tiem uzliktos pienākumus, un

⁹⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1025/2012 (2012. gada 25. oktobris) par Eiropas standartizāciju, ar ko groza Padomes Direktīvas 89/686/EEK un 93/15/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 94/9/EK, 94/25/EK, 95/16/EK, 97/23/EK, 98/34/EK, 2004/22/EK, 2007/23/EK, 2009/23/EK un 2009/105/EK, un ar ko atceļ Padomes Lēmumu 87/95/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmumu Nr. 1673/2006/EK (OV 2012, L 316, 12. lpp.).

¹⁰⁰ Regulas Nr. 1025/2012 2. panta 1. punkts kopsakarā ar tās 5. apsvērumu.

¹⁰¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/48/EK (2009. gada 18. jūnijs) par rotaļlietu drošumu (OV 2009, L 170, 1. lpp.).

¹⁰² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1907/2006 (2006. gada 18. decembris), kas attiecas uz ķīmikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (REACH), un ar kuru izveido Eiropas Ķīmikāliju aģentūru, groza Direktīvu 1999/45/EK un atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 793/93 un Komisijas Regulu (EK) Nr. 1488/94, kā arī Padomes Direktīvu 76/769/EEK un Komisijas Direktīvu 91/155/EEK, Direktīvu 93/67/EEK, Direktīvu 93/105/EK un Direktīvu 2000/21/EK (OV 2006, L 396, 1. lpp., un labojums – OV 2007, L 136, 3. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Komisijas 2009. gada 22. jūnija Regulu (EK) Nr. 552/2009 (OV 2009, L 164, 7. lpp.).

¹⁰³ Spriedums, 2022. gada 22. februāris, *Stichting Rookpreventie Jeugd* u.c. (C-160/20, [EU:C:2022:101](#), 41. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

šie precizējumi tiem var būt vajadzīgi, lai pārbaudītu, vai konkrētais izstrādājums vai pakalpojums faktiski atbilst šādu tiesību aktu prasībām.

Šādos apstākļos Tiesa konstatē, ka sevišķas sabiedrības intereses pamato pieprasīto saskaņoto standartu izpaušanu.

VII. Eiropas Savienības tiesvedība ¹⁰⁴

1. Tiesas sastāvs

2024. gada 29. jūlija spriedums (virspalāta) *Valančius* (C-119/23, [EU:C:2024:653](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – LES 19. panta 2. punkta trešā daļa – LESD 254. panta otrā daļa – Eiropas Savienības Vispārējās tiesas tiesnešu iecelšana amatā – Neapšaubāma neatkarība – Prasības attiecībā uz augstiem tiesnešu amatiem – Valsts procedūra Eiropas Savienības Vispārējās tiesas tiesneša amata kandidāta izvirzīšanai – Neatkarīgu ekspertu grupa, kuras uzdevums ir novērtēt kandidātus – To kandidātu sarindojuma saraksts, kuri atbilst LES 19. panta 2. punkta trešajā daļā un LESD 254. panta otrajā daļā paredzētajām prasībām – Tāda kandidāta izvirzīšana, kurš ir iekļauts sarindojuma sarakstā, bet nav visaugstāk ierindotais kandidāts – LESD 255. pantā paredzētās komitejas atzinums par kandidātu atbilstību

Izskatot *Vilniaus apygardos administracinis teismas* (Viļņas Administratīvā apgabaltiesa, Lietuva) lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesas virspalāta lemj par Līgumu noteikumu, kas reglamentē Eiropas Savienības Vispārējās tiesas tiesnešu iecelšanu, ¹⁰⁵ ietekmi uz valsts procedūru šī amata kandidāta izvirzīšanai.

2016. gadā *V. Valančius* tika iecelts par Vispārējās tiesas tiesnesi. Pēc pilnvaru termiņa beigām 2019. gada augustā viņš turpināja veikt savus pienākumus ¹⁰⁶. 2021. gadā tika izveidota Vispārējās tiesas tiesneša amata kandidātu atlases procedūra ¹⁰⁷. Saskaņā ar šo procedūru darba grupa, kura lielākoties sastāv no neatkarīgiem ekspertiem, izveidoja to kandidātu sarindojuma sarakstu, kuri dilstošā secībā tika sarindoti atkarībā no iegūtā punktu skaita. Visaugstākajā pozīcijā sarindojuma sarakstā atradās *V. Valančius*.

2022. gadā Lietuvas valdība nolēma par kandidātu Vispārējās tiesas tiesneša amatam izvirzīt personu, kas minētajā sarakstā bija norādīta otrajā vietā. Pēc tam, kad LESD 255. pantā paredzētā komiteja bija sniegusi nelabvēlīgu atzinumu par šo kandidātu, minētā valdība nolēma par kandidātu izvirzīt personu, kura tajā pašā sarakstā bija ierindota trešajā vietā. 2023. gadā pēdējā minētā persona tika iecelta par Vispārējās tiesas tiesnesi.

V. Valančius Lietuvas valdības pieņemto lēmumu par kandidāta izvirzīšanu tiesiskumu apstrīdēja iesniedzējtiesā, citastarp lūdzot uzdot šai valdībai atsākt izvirzīšanas procedūru un norādīt tā kandidāta personvārdu, kurš sarindojuma sarakstā atrodas visaugstākajā pozīcijā.

Šajā kontekstā iesniedzējtiesa lūdza Tiesu lemt par to Līgumu noteikumu interpretāciju, kuri reglamentē Vispārējās tiesas tiesnešu iecelšanu.

Tiesas vērtējums

Attiecībā uz savu kompetenci lemt par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesa norāda, ka saskaņā ar Savienības tiesību normām ¹⁰⁸ Vispārējās tiesas tiesneša iecelšanas procedūrai ir trīs

¹⁰⁴ Šajā sadaļā jānorāda arī uz šo spriedumu: 2024. gada 10. septembra spriedums (virspalāta) *Neves 77 Solutions* (C-351/22, [EU:C:2024:723](#)), kas izklāstīts XX.1. sadaļā "Ierobežojoši pasākumi".

¹⁰⁵ LES 19. panta 2. punkta trešā daļa un LESD 254. panta otrā daļa.

¹⁰⁶ Pamatojoties uz Eiropas Savienības Tiesas statūtu 5. panta trešo daļu.

¹⁰⁷ Ar Lietuvas Republikas tieslietu ministra 2021. gada 9. marta dekrētu Nr. 1R-65 pieņemtais *Pretendentu į Europos Sąjungos bendrojo teismo teisėjus atrankos tvarkos aprašas* (Eiropas Savienības Vispārējās tiesas tiesneša amata kandidātu atlases procedūras apraksts) – redakcijā, kas piemērojama pamatlīetā aplūkojamajam strīdam.

¹⁰⁸ Tostarp LES 19. panta 2. punkta trešo daļu un LESD 254. panta otro daļu un 255. pantu.

posmi. Pirmajā posmā attiecīgās dalībvalsts valdība izvirza kandidatūru Vispārējās tiesas tiesneša amatam, attiecīgo priekšlikumu nosūtot Padomes Ģenerālsekretariātam. Otrajā posmā LESD 255. pantā paredzētā komiteja, ņemot vērā LESD 254. panta otrajā daļā ietvertās prasības, sniedz atzinumu par šī kandidāta atbilstību Vispārējās tiesas tiesneša pienākumu veikšanai. Trešajā posmā, kas notiek pēc apspriešanās ar šo komiteju, dalībvalstu valdības, savstarpēji vienojoties, ar savu pārstāvju starpniecību minēto kandidātu ieceļ par Vispārējās tiesas tiesnesi, pieņemot attiecīgu lēmumu pēc attiecīgās dalībvalsts valdības priekšlikuma. Tātad dalībvalsts valdības pieņemts lēmums izvirzīt kandidātu Vispārējās tiesas tiesneša amatam ir pirmais posms iecelšanas procedūrā, ko reglamentē LES 19. panta 2. punkta trešā daļa un LESD 254. panta otrā daļa, un līdz ar to tas ietilpst šo normu piemērošanas jomā. Šādos apstākļos Tiesai acīmredzami ir kompetence interpretēt šīs tiesību normas prejudiciālo nolēmumu sniegšanas kontekstā.

Attiecībā uz uzdoto prejudiciālo jautājumu būtību Tiesa uzsver, ka prasība par tiesu neatkarību konkretizē vienu no Savienības un tās dalībvalstu pamatvērtībām, kas nostiprinātas LES 2. pantā, kurā definēta pati Savienības kā kopīgas tiesību sistēmas identitāte; šīs prasības ievērošana ir obligāta gan Savienībai, gan dalībvalstīm. Tā kā šī prasība, kas aptver divus aspektus – neatkarību šaurā nozīmē un objektivitāti –, ir raksturīga tiesas spriešanas uzdevumam un tā kā ar LES 19. pantu Eiropas Savienības Tiesai un valstu tiesām kopīgi ir uzticēts uzdevums nodrošināt pārbaudi tiesā Savienības tiesību sistēmā, tā ir jāievēro gan Savienības līmenī, tostarp attiecībā uz Vispārējās tiesas tiesnešiem, gan dalībvalstīs attiecībā uz to tiesām.

Turklāt Tiesa atgādina, ka prasības par iepriekš tiesību aktos noteiktu tiesu ir cieši saistītas arī ar prasībām par neatkarību – tādā ziņā, ka abas ir vērstas uz to, lai tiktu ievēroti pamatprincipi, proti, tiesību prioritāte un varas dalīšana, kas ir būtiski tiesiskumam, kurš kā vērtība apstiprināts ar LES 2. pantu. Prasība par iepriekš tiesību aktos noteiktu tiesu pēc savas būtības ietver tiesnešu iecelšanas procedūru, precizējot, ka tiesas neatkarība it īpaši ir atkarīga no veida, kādā tās locekļi ir iecelti.

Šajā ziņā Vispārējās tiesas tiesnešu iecelšanas amatā materiāltiesiskajiem nosacījumiem un procesuālajai kārtībai ir jābūt tādiem, lai būtu iespējams izslēgt ieinteresēto personu pamatotas šaubas par to, vai viņi atbilst LES 19. panta 2. punkta trešajā daļā un LESD 254. panta otrajā daļā ietvertajām prasībām, kuras attiecas gan uz to, ka “par [viņu] neatkarību nav šaubu”, gan uz to, ka viņi “atbilst prasībām attiecībā uz tiesnešu augstiem amatiem”. Šajā nolūkā citastarp ir jānodrošina visas Vispārējās tiesas tiesnešu iecelšanas procedūras integritāte un līdz ar to arī katra šīs procedūras posma rezultāta integritāte.

Tātad, vispirms, attiecībā uz valstī notiekošo Vispārējās tiesas tiesneša amata kandidāta izvirzīšanas posmu Tiesa norāda, pirmkārt, ka, tā kā Savienības tiesību akti šajā ziņā neietver speciālas normas, šāda kandidāta izvirzīšanas procesuālā kārtība ir jāreglamentē katras dalībvalsts tiesību sistēmā, proti, tā, lai šī kārtība ieinteresētajām personām neradītu pamatotas šaubas par to, vai izvirzītais kandidāts atbilst LES 19. panta 2. punkta trešajā daļā un LESD 254. panta otrajā daļā ietvertajām prasībām. Šajā ziņā apstāklis, ka likumdošanas varas pārstāvji vai izpildvaras pārstāvji iesaistās tiesnešu iecelšanas procesā, pats par sevi nevar būt pamats šādām pamatotām šaubām ieinteresēto personu vidū. Ņemot to vērā, neatkarīgu padomdevēju struktūru iesaistīšanās, kā arī tas, ka valsts tiesību normās ir paredzēts pienākums norādīt pamatojumu, var veicināt iecelšanas amatā procesa augstāku objektivitāti, nospraužot robežas iecelēj institūcijai piešķirtās rīcības brīvības izmantošanā.

Otrkārt, runājot par Vispārējās tiesas tiesneša amata kandidātu atlases un izvirzīšanas materiāltiesiskajiem nosacījumiem, Tiesa uzsver: lai gan dalībvalstīm ir plaša rīcības brīvība šo nosacījumu formulēšanā, tomēr tām ir jānodrošina, ka neatkarīgi no šajā nolūkā piemērojamās procesuālās kārtības izvirzītie kandidāti atbilst LES 19. panta 2. punkta trešajā daļā un LESD 254. panta otrajā daļā ietvertajām prasībām par neatkarību un profesionālo kvalifikāciju.

Turpinājumā, Tiesa uzsver, ka pārbaude par dalībvalstu izvirzīto kandidātu atbilstību Vispārējās tiesas tiesneša pienākumu veikšanai, ņemot vērā šīs prasības, ir arī LESD 255. pantā paredzētās komitejas atbildība. Proti, lai sagatavotu atzinumu par šādu atbilstību, minētajai komitejai jāpārlicinās, vai

izvirzītais kandidāts atbilst prasībām par neatkarību un profesionālo kvalifikāciju, kas saskaņā ar Līgumiem ir nepieciešamas Vispārējās tiesas tiesneša pienākumu veikšanai.

Šajā kontekstā Tiesa precizē, ka, lai gan tas, ka pastāv atvērta, pārskatāma un stingra atlases procedūra, ir nozīmīgs aspekts, kas jāņem vērā, pārliecinoties, vai izvirzītais kandidāts atbilst šīm prasībām, tomēr šādas procedūras neesamība pati par sevi vēl nav iemesls apšaubīt šādu atbilstību. Lai to pārbaudītu, LESD 255. pantā paredzētā komiteja var lūgt, lai valdība, kas iesniegusi attiecīgo priekšlikumu, tai nosūtītu papildu informāciju vai citas ziņas, kuras tā uzskata par vajadzīgām savām apspriedēm.

Visbeidzot, Tiesa norāda, ka uzdevums nodrošināt LES 19. panta 2. punkta trešajā daļā un LESD 254. panta otrajā daļā ietverto prasību ievērošanu ir arī dalībvalstu valdību – ar to pārstāvju starpniecību – pienākums, kad tās, ņemot vērā LESD 255. pantā paredzētās komitejas atzinumu, nolemj par Vispārējās tiesas tiesnesi iecelt kādas no šīm valdībām izvirzīto kandidātu. Pēc iecelšanas amatā šis kandidāts kļūst par Savienības tiesnesi un vairs nepārstāv dalībvalsti, kas viņu ir izvirzījusi.

Ņemot vērā šos apsvērumus, Tiesa secina, ka tad, ja dalībvalsts ir ieviesusi Vispārējās tiesas tiesneša amata kandidātu atlases procedūru, saistībā ar kuru darba grupai, kas pārsvarā sastāv no neatkarīgiem ekspertiem, ir jānovērtē šie kandidāti un jāizveido LES 19. panta 2. punkta trešajā daļā un LESD 254. panta otrajā daļā ietvertajām prasībām atbilstošu kandidātu sarindojuma saraksts un ieteikuma veidā jānorāda šajā sarakstā visaugstāk ierindotais kandidāts, tad ar to vien, ka šis dalībvalsts valdība ir nolēmusi izvirzīt kandidātu, kurš gan ir iekļauts šajā sarindojuma sarakstā, bet nav visaugstāk ierindotais kandidāts, nav pietiekami, lai secinātu, ka šis priekšlikums var radīt pamatotas šaubas par to, vai izvirzītais kandidāts atbilst šīm prasībām. Turklāt tas, ka LESD 255. pantā paredzētā komiteja ir sniegusi labvēlīgu atzinumu par valsts valdības izvirzīto kandidātu, kurš minētajā sarakstā bija norādīts trešajā vietā, apliecina, ka dalībvalstu valdību lēmums par šī kandidāta iecelšanu amatā atbilst iepriekš aprakstītajām prasībām.

2. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

a. Iesniedzējtiesas atzīšana par “tiesu”

2024. gada 9. janvāra spriedums (virspalāta) G. u.c. (Vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešu iecelšana Polijā) (C-181/21 un C-269/21, [EU:C:2024:1](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – LESD 267. pants – Iesniedzējtiesas iespēja ņemt vērā Tiesas prejudiciālu nolēmumu – Lūgtās interpretācijas nepieciešamība iesniedzējtiesas sprieduma pasludināšanai – Tiesnešu neatkarība – Vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešu iecelšana amatā apstākļi – Iespēja apstrīdēt rīkojumu, ar kuru galīgi izlemts par pieteikumu noteikt aizsardzības pasākumus – Iespēja noraidīt iztiesāšanas sastāvā esošu tiesnesi – Lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu nepieņemamība

Tiesas virspalāta nosprieda, ka divi Polijas tiesu iesniegtie lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu par to, vai iztiesāšanas sastāvs pamatlietās atbilst prasībām par neatkarīgu un objektīvu tiesu Savienības tiesību izpratnē, ir nepieņemami.

Pirmajā lietā (C-181/21) sūdzība par rīkojumu, ar ko noraidīti patērētāja iebildumi pret maksājuma rīkojumu, tika nodota izskatīšanai trīs tiesnešu iztiesāšanas sastāvam *Sąd Okręgowy w Katowicach* (Katovices apgabaltiesa, Polija). Tiesnesis referents, kurš bija atbildīgs par šo lietu, izteica šaubas par to, ka šim iztiesāšanas sastāvam ir “tiesas” statuss, ņemot vērā apstākļus, kādos šajā iztiesāšanas sastāvā esoša tiesnese A.Z. tikusi iecelta amatā Katovices apgabal tiesā. Viņa bažu pamatā tostarp bija

Krajowa Rada Sądownictwa (Valsts tieslietu padome, Polija; turpmāk tekstā – “KRS”¹⁰⁹), kura ir iesaistīta šādā iecelšanas procedūrā, statuss un darbības veids.

Lietā C-269/21 trīs tiesnešu iztiesāšanas sastāvs, kas darbojas *Sąd Okręgowy w Krakowie* (Krakovas apgabaltiesa, Polija), izskatīja bankas iesniegto sūdzību par rīkojumu, ar kuru šīs pašas tiesas viena tiesneša iztiesāšanas sastāvs apmierināja pieteikumu par aizsardzības pasākumu noteikšanu, ko bija iesnieguši patērētāji. Šis trīs tiesnešu iztiesāšanas sastāvs grozīja apstrīdēto rīkojumu, noraidīja minēto pieteikumu pilnībā un nodeva lietu izskatīšanai viena tiesneša iztiesāšanas sastāvam. Pēdējam minētajam radās šaubas par tā iztiesāšanas sastāva atbilstību Savienības tiesībām, kurš lēmis par bankas sūdzību, un tātad arī par tā lēmuma spēkā esamību. Proti, trīs tiesnešu iztiesāšanas sastāvā bija tiesnese A.T., kura 2021. gadā Krakovas apgabaltiesā bija iecelta tādā procedūrā, kurā bija iesaistīta KRS.

Šajā kontekstā tiesnesis referents pirmajā lietā un viena tiesneša iztiesāšanas sastāvs otrajā lietā nolēma vērsties Tiesā ar prejudiciāliem jautājumiem, lai būtībā noskaidrotu, vai, ņemot vērā īpašos apstākļus, kādos tiesneses A.Z. un A.T. ieceltas amatos, iztiesāšanas sastāvi, kuros ietilpst šīs tiesneses, atbilst prasībām par neatkarīgu un objektīvu, tiesību aktos noteiktu tiesu Savienības tiesību izpratnē un vai nav tā, ka atbilstoši Savienības tiesībām¹¹⁰ šādi tiesneši būtu jāatstādina no attiecīgo lietu izskatīšanas.

Tiesas vērtējums

Ievadā Tiesa atgādina, ka gan no LESD 267. panta formulējuma, gan no tā sistēmas izriet, ka prejudiciāla nolēmuma tiesvedības priekšnoteikums tostarp ir tāds, ka iesniedzējtiesā faktiski tiek izskatīts strīds, saistībā ar kuru tai ir jāpieņem nolēmums, kurā var tikt ņemts vērā prejudiciālais spriedums¹¹¹.

Pēc tam Tiesa norāda: lai gan ikvienai tiesai ir pienākums pārbaudīt, vai, ņemot vērā tās iztiesāšanas sastāvu, tā ir uzskatāma par neatkarīgu un objektīvu, tiesību aktos noteiktu tiesu tostarp LES 19. panta 1. punkta otrās daļas izpratnē, ja par šo jautājumu tiek izteiktas nopietnas šaubas, tomēr Tiesai lūgtās prejudiciālās interpretācijas vajadzība LESD 267. panta izpratnē nozīmē, ka iesniedzējtiesnesim vienam pašam ir jāvar izdarīt secinājumus no šīs interpretācijas, izvērtējot šīs interpretācijas gaismā cita tiesneša, kurš ir tajā pašā iztiesāšanas sastāvā, iecelšanas likumību un vajadzības gadījumā to noraidīt.

Taču tā tas nav iesniedzējtiesneša lietā C-181/21 gadījumā, ņemot vērā, ka ne no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu, ne no lietas materiāliem, kas ir Tiesas rīcībā, neizriet, ka saskaņā ar valsts tiesību normām viņš viens pats varētu šādi rīkoties. Tātad lietā C-181/21 lūgtā Savienības tiesību normu interpretācija neatbilst objektīvai vajadzībai, kas saistīta ar nolēmumu, kuru iesniedzējtiesnesis viens varētu pieņemt pamatlietā.

Attiecībā uz lietu C-269/21 Tiesa norāda, ka iesniedzējtiesa pati uzsver, ka trīs tiesnešu iztiesāšanas sastāva izdots rīkojums, ar kuru grozīts tās pašas pieņemts nolēmums un noraidīts attiecīgo patērētāju pieteikums noteikt aizsardzības pasākumus, vairs nav pārsūdzams un tātad uzskatāms par galīgu atbilstoši Polijas tiesībām. Taču, lai arī iesniedzējtiesa atsaucas uz tiesisko nedrošību, kas pastāvot attiecībā uz šo rīkojumu šaubu dēļ par iztiesāšanas sastāvu, kurš to ir izdevis, likumību, tomēr tā nav norādījusi nevienu Polijas procesuālo tiesību normu, ar kuru tai būtu piešķirta kompetence – papildus tai, kas paredzēta viena tiesneša iztiesāšanas sastāvam, – pārbaudīt, vai

¹⁰⁹ Sastāvā pēc 2018. gada.

¹¹⁰ Skat. LES 2. pantu un 19. panta 1. punktu, lasot tos kopsakarā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantu.

¹¹¹ Spriedums, 2022. gada 22. marts, *Prokurator Generalny* (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palāta – Iecelšana) (C-508/19, [EU:C:2022:201](#), 62. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

galīgais rīkojums, ko par šādu pieteikumu ir izdevis trīs tiesnešu iztiesāšanas sastāvs, atbilst tostarp Savienības tiesībām. Turklāt no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, ka rīkojums, ko izdevis trīs tiesnešu iztiesāšanas sastāvs, ir saistošs iesniedzējtiesnesim un ka šī tiesneša kompetencē nav nedz "noraidīt" tiesnesi, kurš ietilpst šo rīkojumu izdevušajā iztiesāšanas sastāvā, nedz apšaubīt šo rīkojumu.

Tādējādi Tiesa konstatē, ka iesniedzējtiesas lietā C-269/21 kompetencē saskaņā ar valsts tiesību normām nav izvērtēt, it īpaši no Savienības tiesību viedokļa, trīs tiesnešu iztiesāšanas sastāva, kurš ir izdevis galīgo rīkojumu par pieteikumu noteikt aizsardzības pasākumus, likumību, it īpaši tiesneses A.T. iecelšanas amatā apstākļu likumību, un vajadzības gadījumā apstrīdēt šo rīkojumu.

Proti, tā kā prasītāju pamatlietā pieteikums noteikt aizsardzības pasākumus pilnībā tika noraidīts, šā pieteikuma izskatīšana tika galīgi izbeigta ar trīs tiesnešu iztiesāšanas sastāva lēmumu. Tādējādi lietā C-269/21 uzdotie jautājumi ir cieši saistīti ar pamatlīetas tiesvedības posmu, kurš ir galīgi pabeigts un kurš ir nodalīts no strīda pēc būtības, kas paliek vienīgais izskatīšanā iesniedzējtiesā. Tātad tie neatbilst objektīvai vajadzībai atrisināt šo strīdu, bet to mērķis ir panākt, lai Tiesa veiktu vispārēju, no minētā strīda vajadzībām nošķirtu vērtējumu par vispārējās jurisdikcijas tiesnešu iecelšanas procedūru Polijā.

2024. gada 7. maija spriedums (virspalāta) *NADA* u.c. (C-115/22, [EU:C:2024:384](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Pieņemamība – LESD 267. pants – Jēdziens "tiesa" – Valsts arbitrāžas komisija, kuras kompetencē ir cīņa pret dopinga lietošanu sportā – Kritēriji – Tādas iestādes neatkarība, kas iesniedz lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu – Efektīvas tiesību aizsardzības tiesā princips – Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu nepieņemamība

Lemjot virspalātas sastāvā, Tiesa kā nepieņemamu noraida *Unabhängige Schiedskommission Wien* (Vīnes Neatkarīgā arbitrāžas komisija, Austrija; turpmāk tekstā – "USK") iesniegto lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, pamatojoties uz to, ka šī iestāde neatbilst neatkarības kritērijam, kas tiek prasīts, lai to kvalificētu par "tiesu" LESD 267. panta izpratnē.

Prasītāja pamatlietā no 1998. līdz 2015. gadam bija profesionāla sportiste. 2021. gadā *Nationale Anti-Doping Agentur Austria GmbH* (*NADA*), neatkarīga dopinga apkarošanas aģentūra, iesniedza *Österreichische Anti-Doping Rechtskommission* (Austrijas Antidopinga juridiskā komisija, turpmāk tekstā – "ÖADR") lūgumu izskatīt prasītājas lietu, jo tā uzskatīja, ka prasītāja ir pārkāpusi antidopinga noteikumus¹¹².

Ar 2021. gada 31. maija lēmumu ÖADR atzina prasītāju par vainīgu šajā pārkāpumā. Tā anulēja visus viņas rezultātus attiecīgajā laika posmā un atguva visas viņas saņemtās atlīdzības par dalību un/vai saņemtās naudas balvas. Turklāt ÖADR uz četriem gadiem diskvalificēja viņu dalībai jebkāda veida sporta sacensībās. Procedūrā prasītāja lūdza, lai šis lēmums netiktu darīts zināms plašai sabiedrībai, it īpaši neizpaužot un nepublicējot viņas vārdu, kā arī citas individuālās īpašības. ÖADR noraidīja šo lūgumu.

Prasītāja iesniedza pieteikumu par pārbaudi *USK*, kas šajā lietā bija apelācijas iestāde, prasot minēto lēmumu grozīt tādējādi, lai, publicējot viņas vārdu un uzvārdu brīvi pieejamā interneta vietnē, sabiedrība netiktu informēta par viņas izdarītajiem pārkāpumiem dopinga jomā un viņai piespriestajiem sodiem. Ar 2021. gada 21. decembra lēmumu *USK* šo sūdzību noraidīja. Tomēr tā nolēma ar atsevišķu lēmumu lemt par lūgumu nepublicēt prasītājas izdarītos pārkāpumus dopinga jomā, kā arī no tiem izrietošos sodus, atliekot savu lēmumu šajā ziņā.

¹¹² *International Association of Athletics Federations* (Starptautiskā vieglatlētikas federāciju asociācija) 2014.–2015. gadam pieņēma sacensību noteikumus un 2017. gadā – antidopinga noteikumus.

Šauboties par šīs publicēšanas atbilstību VDAR ¹¹³, *USK* vērsās Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

Tiesas vērtējums

Vispirms Tiesa pārbauda, ņemot vērā neseno attīstību tās judikatūrā ¹¹⁴, vai iesniedzējinstītūcija ir kvalificējama par "tiesu" LESD 267. panta izpratnē.

Iesākumā Tiesa atgādina savu pastāvīgo judikatūru šajā jomā, atbilstoši kurai, lai izvērtētu, vai attiecīgajai iesniedzējinstītūcijai ir "tiesas" raksturiezīmes LESD 267. panta izpratnē – un tas ir jautājums, uz kuru attiecas vienīgi Savienības tiesības –, un tāpat lai izvērtētu, vai lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir pieņemams, Tiesa ņem vērā virkni aspektu, piemēram, vai iestāde ir izveidota ar likumu, vai tā ir pastāvīga, vai tās pieņemtie nolēmumi ir saistoši, vai procedūra tajā notiek atbilstoši sacīkstes principam, vai tā piemēro tiesību normas, kā arī vai tā ir neatkarīga. Turklāt valsts tiesas drīkst vērsties Tiesā vienīgi tad, ja tās izskata strīdu un tām ir lūgts lemt procedūrā, kuras noslēgumā paredzēts pieņemt lēmumu ar tiesas nolēmuma raksturu. Tāpat institūcijas tiesības vērsties Tiesā ir nosakāmas gan pēc strukturāliem, gan funkcionāliem kritērijiem.

Saistībā ar šiem strukturālajiem kritērijiem Tiesa norāda, ka no tai iesniegtajiem lietas materiāliem, it īpaši no 2021. gada Federālā antidopinga likuma ¹¹⁵ noteikumiem, izriet, ka *USK* atbilst kritērijiem attiecībā uz tās likumā paredzēto izcelsmi, tās pastāvīgumu, tās nolēmumu saistošo raksturu, kā arī tajā notiekošās procedūras sacīkstes raksturu. Turpretī rodas jautājums par to, vai *USK* atbilst neatkarības kritērijam.

Attiecībā uz šo kritēriju Tiesa uzsver, ka valsts tiesu neatkarība, kas ir būtiska efektīvai tiesību aizsardzībai tiesā, ir neatņemama tiesas spriešanas funkcijas sastāvdaļa. Tāpat tā ir būtiska tiesu sadarbības sistēmas, ko iemieto LESD 267. pantā paredzētais prejudiciāla nolēmuma tiesvedības mehānisms, raitai darbībai, jo, kā teikts pastāvīgajā judikatūrā, šo mehānismu var iedarbināt vienīgi institūcija, kura citastarp atbilst šim neatkarības kritērijam. Tādējādi Tiesa atgādina, ka neatkarības jēdziens ietver divus aspektus.

Pirmais, ārēja rakstura aspekts, ietver prasību, lai attiecīgā instance pildītu savas funkcijas pilnīgi autonomi, ne ar vienu nebūdama nedz hierarhiskās, nedz padotības attiecībās un nesaņemot jebkādas izcelsmes norādījumus vai instrukcijas, un tādējādi ir pasargāta no ārējas iejaukšanās vai spiediena, kas varētu apdraudēt tās locekļu spriešanas neatkarību un ietekmēt to lēmumus. Attiecīgās instances locekļu neatceļamība ir ar tiesnešu neatkarību nedalāmi saistīta garantija, jo tās mērķis ir aizsargāt personas, kuru uzdevums ir spriest tiesu.

It īpaši – atbilstoši neatceļamības principam, kura būtiskā nozīme ir jāuzsver, tiesnešiem citastarp ir jāvar palikt amatā līdz brīdim, kad viņi sasniedz obligāto pensionēšanās vecumu, vai līdz savu pilnvaru termiņa beigām, ja tās ir piešķirtas uz noteiktu laiku. No minētā principa, lai gan tam nav absolūta rakstura, izņēmumi var būt tikai ar nosacījumu, ka tas ir pamatots ar attaisnojošiem un primāriem iemesliem, ievērojot samērīguma principu. Tā parasti tiek pieņemts, ka tiesneši, ievērojot atbilstošas procedūras, var tikt atcelti, ja tie nevar turpināt pildīt savas funkcijas nespējas vai būtiska pārkāpuma dēļ. Tiesas tiesnešu neatceļamības garantijai tāpat ir nepieciešams, lai gadījumi, kuros attiecīgās

¹¹³ Konkrēti ar Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) (OV 2016, L 119, 1. lpp.; turpmāk tekstā – "VDAR") 5. panta 1. punkta a) un c) apakšpunktu, 6. panta 3. punktu, kā arī tās 9. un 10. pantu.

¹¹⁴ Savā vērtējumā Tiesa it īpaši atsaucās uz spriedumiem, 2020. gada 21. janvāris, *Banco de Santander* (C-274/14, [EU:C:2020:17](#)), un 2022. gada 3. maijs, *CityRail* (C-453/20, [EU:C:2022:341](#)).

¹¹⁵ 2020. gada 23. decembra *Anti-Doping-Bundesgesetz 2021* (2021. gada Federālais antidopinga likums; *BGBI. I*, 152/2020, turpmāk tekstā – "ADBG").

iestādes locekļus var atcelt no amata, būtu noteikti īpašos tiesību aktos, skaidrās tiesību normās, kas sniedz garantijas, kuras pārsniedz nelikumīgas atcelšanas gadījumā piemērojamajos vispārīgajos administratīvo tiesību un darba tiesību noteikumos paredzētās garantijas.

Otrs, iekšēja rakstura "neatkarības" jēdziena aspekts, ir saistīts ar "neitralitātes" jēdzienu un attiecas uz to, ka tiek saglabāta vienāda attieksme pret strīda dalībniekiem un to attiecīgajām interesēm saistībā ar strīda priekšmetu. Šajā aspektā jāievēro objektivitāte un, izņemot stingru tiesību normu piemērošanu, jābūt absolūtai neieinteresētībai strīda atrisinājumā. Tādējādi "neatkarības" jēdziens vispirms nozīmē, ka attiecīgajai tiesai jābūt trešās personas pozīcijā attiecībā pret iestādi, kura pieņēmusi lēmumu, par ko celta prasība. Šādām neatkarības un objektivitātes garantijām ir nepieciešams, lai pastāvētu tiesību normas, it īpaši par institūcijas sastāvu, iecelšanu, pilnvaru ilgumu, kā arī tās locekļu atturēšanās, noraidīšanas un atsaukšanas iemesliem, lai indivīdos kļūdētu jebkādas pamatotas šaubas par minētās tiesas ārēju ietekmējamību un tās neitralitāti attiecībā uz interesēm, ar ko tā saskaras.

Šajā ziņā attiecībā uz *USK* Tiesa konstatē, ka *ADBG* paredzētajā šīs komisijas reglamentā ir noteikts, ka tās locekļi ir neatkarīgi savu uzdevumu izpildē un pakļauti objektivitātes principam. Tomēr saskaņā ar *ADBG* ¹¹⁶ federālais mākslas, kultūras, civildienesta un sporta ministrs *USK* locekļus ieceļ uz četrus gadu pilnvaru termiņu, ko var pagarināt un ko var priekšlaicīgi izbeigt "nopietnu iemeslu dēļ", bet valsts tiesību aktos šis jēdziens nav definēts. It īpaši *USK* locekļu neatceļamība nav garantēta ne ar vienu īpašu noteikumu. Turklāt lēmumu par *USK* locekļu atcelšanu no amata pieņem tikai minētais federālais ministrs, proti, izpildvaras nesējs, iepriekš nenosakot nedz precīzus kritērijus, nedz arī garantijas.

Tiesa no tā secina, ka piemērojamajos valsts tiesību aktos nav garantēts, ka *USK* locekļi ir pasargāti no ārēja spiediena – vai tas būtu tiešs vai netiešs –, kas varētu radīt šaubas par viņu neatkarību, līdz ar to šī institūcija neatbilst tiesas neatkarības prasībai, aplūkojot to no ārējā aspekta. Tātad *USK* nevar tikt kvalificēta par "tiesu" LESD 267. panta izpratnē.

Tomēr Tiesa precizē, ka tas *USK* neatbrīvo no pienākuma nodrošināt Savienības tiesību piemērošanu, pieņemot savus nolēmumus, un vajadzības gadījumā nepiemērot valsts tiesību normas, kas izrādās esam pretrunā Savienības tiesību normām, kurām ir tieša iedarbība, jo šādi pienākumi faktiski gulstas uz visām kompetentajām valsts iestādēm, nevis tikai uz tiesu iestādēm.

Turklāt Tiesa norāda, ka no tās rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, ka prasītāja pamatlietā, piemērojot VDAR 77. panta 1. punktu, vēršās *Österreichische Datenschutzbehörde* (Austrijas datu aizsardzības iestāde) ar sūdzību par šīs aizsardzības pārkāpumu. Šī iestāde pieņēma noraidošu lēmumu, par kuru tika iesniegta pārsūdzība *Bundesverwaltungsgericht* (Federālā administratīvā tiesa, Austrija), piemērojot VDAR 78. panta 1. punktu ¹¹⁷. Šīs prasības izskatīšana tika apturēta, gaidot Tiesas atbildi uz šajā lietā uzdotajiem jautājumiem.

¹¹⁶ Atbilstoši *ADBG* 8. panta 3. punktam.

¹¹⁷ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 7. decembris, *SCHUFA Holding* (Atbrīvošana no atlikušajām parādsaistībām), C-26/22 un C-64/22, [EU:C:2023:958](#), 52. un 70. punkts.

b. Pēdējās instances tiesu pienākums uzdot prejudiciālu jautājumu

2024. gada 15. oktobra spriedums (virspalāta) *KUBERA* (C-144/23, [EU:C:2024:881](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – LESD 267. pants – Pēdējās instances valsts tiesu pienākuma uzdot prejudiciālu jautājumu apjoms – Revīzijas sūdzības pieļaujamības procedūra dalībvalsts augstākajā tiesā – Lietas dalībnieka, kurš lūdz atzīt revīzijas sūdzības pieļaujamību, lūgums uzdot Tiesai jautājumu par Savienības tiesību interpretāciju – Valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru revīzijas sūdzība ir pieļaujama, ja tajā izvirzīts tiesību jautājums, kurš ir nozīmīgs tiesiskās drošības, tiesību vienveidīgas piemērošanas vai to attīstīšanas nodrošināšanai – Valsts augstākās tiesas pienākums pārbaudīt, vai saistībā ar revīzijas sūdzības pieļaujamības procedūru ir pamats iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu – Lēmuma, ar kuru noraidīts pieteikums par revīzijas sūdzības pieļaujamību, pamatojums

Izskatot *Vrhovno sodišče* (Augstākā tiesa, Slovēnija) lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesa virspalātas sastāvā nospriež, ka revīzijas sūdzības pieļaujamības procedūra augstākajā tiesā neatbrīvo šo tiesu no pienākuma šajā procedūrā pārbaudīt, vai ir jāuzdod Tiesai prejudiciāls jautājums par Savienības tiesību interpretāciju, kas izvirzīts, lai pamatotu pieteikumu par revīzijas sūdzības pieļaujamību.

Sabiedrība *KUBERA* Turcijā iegādājās Austrijā ražotas *Red Bull* skārdenes un nogādāja tās ar kuģi uz Koperas (Slovēnija) ostu, lai tās importētu. Ar diviem 2021. gada 5. oktobra lēmumiem Slovēnijas finanšu administrācija, piemērodama Regulu Nr. 608/2013¹¹⁸, nolēma paturēt šīs skārdenes, gaidot *Red Bull* iesāktās tiesvedības, lai aizsargātu savas ar minētajām skārdenēm saistītās intelektuālā īpašuma tiesības, iznākumu. Pēc tam, kad *KUBERA* bija izsmēlusi administratīvos tiesību aizsardzības līdzekļus, tā par šiem lēmumiem iesniedza pieteikumus *Upravno sodišče* (Administratīvā tiesa, Slovēnija), kura ar diviem spriedumiem tos noraidīja.

Pēc tam *KUBERA* iesniedzējtiesā iesniedza divus pieteikumus par revīzijas sūdzību pieļaujamību saistībā ar šiem spriedumiem, apgalvodama, ka pamatlietā rodas jautājums par Regulas Nr. 608/2013 interpretāciju¹¹⁹, kas, pēc tās ieskata, ir nozīmīgs juridisks jautājums, kurš pamato revīzijas sūdzības pieļaujamību. Tā arī lūdza iesniedzējtiesu gadījumā, ja šī tiesa nepiekrīt tās piedāvātajai regulas interpretācijai, vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par šo jautājumu.

Saskaņā ar piemērojamo valsts tiesisko regulējumu revīzijas sūdzība ir pieļaujama, ja augstākajā tiesā pārsūdzētajā lietā ir izvirzīts tiesību jautājums, kurš ir nozīmīgs tiesiskās drošības, tiesību vienveidīgas piemērošanas vai to attīstīšanas nodrošināšanai. Šajā tiesiskajā regulējumā paredzētas īpašas situācijas, kas atbilst šādam gadījumam. Uzskatīdama, ka šajā lietā *KUBERA* pieteikumi par revīzijas sūdzības pieļaujamību neatbilst šiem nosacījumiem, iesniedzējtiesa tomēr šaubās, vai LESD 267. panta trešā daļa¹²⁰ uzliek tai pienākumu, lemjot par šiem pieteikumiem par pieļaujamību, izskatīt *KUBERA* lūgumu vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par šīs sabiedrības izvirzīto Savienības tiesību jautājumu. Tā arī vēlas noskaidrot, vai tad, ja tā nolemtu, ka nav jāvēršas Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, tai saskaņā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantu ir jāpamato lēmums, ar kuru noraidīts pieteikums par revīzijas sūdzības pieļaujamību.

¹¹⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 608/2013 (2013. gada 12. jūnijs) par muitas darbu intelektuālā īpašuma tiesību īstenošanā un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1383/2003 (OV 2013, L 181, 15. lpp.). Skat. šīs regulas 17. pantu.

¹¹⁹ Šajā gadījumā – jautājums, vai šī regula ir piemērojama situācijā, kad importētās preces ražojis ar tām saistīto rūpnieciskā īpašuma tiesību īpašnieks.

¹²⁰ Saskaņā ar šo tiesību normu tad, ja šādu jautājumu ierosina par lietu, ko izskata dalībvalsts tiesa, kuras lēmumus saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem nevar pārsūdzēt, šai dalībvalsts tiesai jāvēršas Tiesā.

Tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, Tiesa atzīst, ka LESD 267. panta trešā daļa jāinterpretē tādējādi, ka tā nepieļauj, ka valsts tiesa, kuras nolēmumi saskaņā ar valsts tiesībām nav pārsūdzami, pieteikuma par revīzijas sūdzības pieļaujamību pārbaudes procedūrā, kuras iznākums atkarīgs no kāda lietas dalībnieka izvirzītā tiesību jautājuma nozīmīguma attiecībā uz tiesisko drošību, tiesību vienveidīgu piemērošanu vai tiesību attīstīšanu, nolemj noraidīt šādu pieļaujamības pieteikumu, neizvērtējot, vai tai bija pienākums vērsties Tiesā ar prejudiciālu jautājumu par Savienības tiesību normas, kas izvirzīta šī pieteikuma pamatošanai, interpretāciju vai spēkā esamību.

Tiesa visupirms atgādina – lai gan tiesvedības organizēšana dalībvalstīs ir šo valstu kompetencē, tomēr, īstenojot šo kompetenci, dalībvalstīm jāievēro pienākumi, kas tām izriet no Savienības tiesībām. Tādējādi, lai gan Savienības tiesības principā pieļauj, ka dalībvalstis ievieš pārsūdzības atļaušanas procedūras vai citas sūdzību atlases vai “filtrēšanas” sistēmas valsts augstākajās tiesās, šādu procedūru vai sistēmu īstenošanā jāievēro prasības, kas izriet no Savienības tiesībām, it īpaši no LESD 267. panta.

Šajā ziņā valsts tiesu, kuru nolēmumi saskaņā ar valsts tiesībām nav pārsūdzami, pienākums vērsties Tiesā ar prejudiciālu jautājumu ir daļa no sadarbības, kas izveidota starp valsts tiesām un Tiesu, un tā mērķis ir tostarp novērst, ka kādā dalībvalstī rodas valsts judikatūra, kas nav saderīga ar Savienības tiesību normām. Šāda valsts tiesa no šā pienākuma var tikt atbrīvota vienīgi trijās situācijās, proti, tad, ja tā ir konstatējusi, ka uzdotais jautājums nav atbilstīgs vai ka Tiesa jau ir interpretējusi attiecīgo Savienības tiesību normu, vai arī ka pareiza Savienības tiesību interpretācija ir tik acīmredzama, ka nerada nekādas pamatotas šaubas¹²¹. Ja šī valsts tiesa ir saskārusies ar kādu no šīm situācijām¹²², tai tāpat nav pienākuma vērsties Tiesā, pat ja jautājumu par Savienības tiesību normas interpretāciju vai spēkā esamību būtu izvirzījis lietas dalībnieks minētajā valsts tiesā notiekošajā tiesvedībā.

Turklāt Tiesa norāda, ka revīzijas sūdzības pieļaujamības procedūras esamība nevar pārveidot zemākas instances tiesu, kuras nolēmumu šādā pārsūdzībā var apstrīdēt, par valsts tiesu, kuras nolēmumi saskaņā ar valsts tiesībām nav pārsūdzami un kurai līdz ar to būtu LESD 267. panta trešajā daļā paredzētais pienākums vērsties Tiesā. Savukārt šāds pienākums ir tādi valsts augstākajai tiesai kā iesniedzējtiesai.

Pēdējā minētā tiesa norāda, ka saskaņā ar tās veikto piemērojamo valsts tiesību normu interpretāciju tai, izskatot pieteikumu par revīzijas sūdzības pieļaujamību, nav jāizvērtē, vai revīzijas procedūrā ir vai nav jāvēršas Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par Savienības tiesību jautājumu, kas izvirzīts šā pieteikuma pamatošanai. Ja revīzijas sūdzība pat netiek atzīta par pieļaujamu, tiesvedība tiek galīgi izbeigta ar lēmumu par noraidīšanu. Šādā gadījumā zemākas instances tiesas izmantotā Savienības tiesību interpretācija varētu būt saistoša attiecīgajā valsts tiesību sistēmā, pat ja jautājums, kas uzdots, lai pamatotu pieteikumu par revīzijas sūdzības pieļaujamību, būtu pamatojies vēršanos Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

Tiesa norāda, ka šāds valsts tiesiskais regulējums vai prakse var radīt situāciju, ka jautājums par Savienības tiesību normas interpretāciju vai spēkā esamību, lai gan lietas dalībnieks to izvirzījis augstākajā tiesā, netiktu iesniegts Tiesai, pārkāpjot pienākumu, kas šai valsts tiesai noteikts LESD 267. panta trešajā daļā. Šāda situācija var apdraudēt valstu tiesu un Tiesas sadarbības sistēmas

¹²¹ Spriedumi, 1982. gada 6. oktobris, *Cilfit* u.c. (283/81, [EU:C:1982:335](#), 21. punkts), kā arī 2021. gada 6. oktobris, *Consortio Italian Management* un *Catania Multiservizi* (C-561/19, [EU:C:2021:799](#), 33. punkts).

¹²² Šīs trīs situācijas, kurās pēdējās instances valsts tiesām nav pienākuma uzdot prejudiciālu jautājumu, turpmāk tekstā tiek apzīmētas kā “izņēmumi no pienākuma uzdot prejudiciālu jautājumu”.

efektivitāti, kā arī it īpaši mērķa novērst, ka kādā dalībvalstī tiek iedibināta valsts judikatūra, kas neatbilst Savienības tiesību normām, sasniegšanu ¹²³.

Tomēr Tiesa aicina iesniedzējtiesu pārbaudīt iespēju piemērojamās valsts tiesību normas interpretēt atbilstoši LESD 267. panta prasībām ¹²⁴. Proti, nešķiet, ka ar šo tiesisko regulējumu iesniedzējtiesai tiek aizliegts izvērtēt, vai pieteikuma par revīzijas sūdzības pieļaujamību pārbaudes procedūrā jautājums par Savienības tiesību normas interpretāciju vai spēkā esamību, kas izvirzīts šā pieteikuma pamatošanai, prasa vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu vai, gluži pretēji, tas ir viens no izņēmumiem no pienākuma uzdot prejudiciālu jautājumu. It īpaši nešķiet, ka minētajā tiesiskajā regulējumā paredzētie gadījumi, kas attiecas vienīgi uz situācijām, kuras būtībā raksturo atšķirības valsts judikatūrā vai valsts augstākās tiesas judikatūras neesamība, būtu izsmeljoši.

Šādos apstākļos šķiet, ka minēto tiesisko regulējumu var interpretēt tādējādi, ka izvirzītā tiesību jautājuma nozīmīguma kritērijs attiecībā uz tiesisko drošību, tiesību vienvēidīgu piemērošanu vai to attīstīšanu ietver gadījumu, kad lietas dalībnieks, kurš lūdz atzīt revīzijas sūdzības pieļaujamību, izvirza jautājumu par tādas Savienības tiesību normas interpretāciju vai spēkā esamību, uz kuru neattiecas neviens no izņēmumiem no pienākuma uzdot prejudiciālu jautājumu un kurā līdz ar to prasīta vērsšanās Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

Tiesa turklāt uzsver, ka valsts augstākajai tiesai, kura izskata šādu pieteikumu un kurai ir pienākums vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, jāizlemj, vai šī vērsšanās jāveic šā pieteikuma izskatīšanas stadijā vai vēlākā stadijā. Ja tā nolemj vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu pieteikuma par revīzijas sūdzības pieļaujamību izskatīšanas stadijā, tai jāaptur šā pieteikuma izskatīšana, gaidot prejudiciālu nolēmumu, un pēc tam šis nolēmums jāpiemēro savā vērtējumā par to, vai ir atzīstama revīzijas sūdzības pieļaujamība.

Otrām kārtām, Tiesa atgādina, ka no sistēmas, kas ieviesta ar LESD 267. pantu, lasot to kopsakarā ar Pamattiesību hartas 47. panta otro daļu, izriet, ka tad, ja valsts tiesa, kuras nolēmumi saskaņā ar valsts tiesībām nav pārsūdzami, uzskata – pamatojoties uz to, ka uz šo valsts tiesu attiecas viens no trim izņēmumiem no pienākuma uzdot prejudiciālu jautājumu –, ka tā ir atbrīvota no šā pienākuma, tiesas nolēmuma pamatojumā jānorāda vai nu tas, ka izvirzītajam Savienības tiesību jautājumam nav nozīmes strīda atrisināšanā, vai tas, ka attiecīgās Savienības tiesību normas interpretācija ir balstīta uz Tiesas judikatūru, vai arī, ja šādas judikatūras nav, tas, ka Savienības tiesību interpretācija pēdējās instances valsts tiesai ir tik acīmredzama, ka nerodas nekādas pamatotas šaubas. Tiesa no tā secina: ņemot vērā, ka, neskarot tīri procesuāla rakstura nepieņemamības pamata piemērošanu, šāda valsts tiesa nevar noraidīt pieteikumu par revīzijas sūdzības pieļaujamību, kurā izvirzīts jautājums par Savienības tiesību normas interpretāciju vai spēkā esamību, iepriekš neizvērtējot, vai tai ir pienākums vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par šo jautājumu vai arī uz šo jautājumu attiecas kāds no trim izņēmumiem no pienākuma uzdot prejudiciālu jautājumu, šai valsts tiesai, ja tā noraida šādu pieteikumu par pieļaujamību atbilstoši kādam no šiem izņēmumiem, ir jāizklāsta iemesli, kuru dēļ tā nav vērsusies Tiesā.

¹²³ Šo interpretāciju neatspēko judikatūra, kas izriet no 2017. gada 15. marta sprieduma *Aquino* (C-3/16, [EU:C:2017:209](#), 56. punkts) un 2021. gada 6. oktobra sprieduma *Consortio Italian Management* un *Catania Multiservizi* (C-561/19, minēts iepriekš, 61. punkts), atbilstoši kam valsts tiesa, kuras nolēmumi nav pārsūdzami saskaņā ar valsts tiesību aktiem, var atturēties uzdot Tiesai prejudiciālu jautājumu tādu nepieņemamības iemeslu dēļ, kas saistīti ar tiesvedību šajā valsts tiesā, ja vien ir ievēroti līdzvērtības un efektivitātes principi. Atšķirībā no šādiem iemesliem tāds revīzijas sūdzības pieļaujamības kritērijs, kāds paredzēts piemērojamā valsts tiesību normā, prasa, lai augstākā tiesa izvērtētu tiesību jautājuma, kas izvirzīts šāda pieteikuma par revīzijas sūdzības pieņemamību pamatošanai, nozīmīgumu attiecībā uz tiesisko drošību, tiesību vienvēidīgu piemērošanu vai to attīstīšanu.

¹²⁴ Šajā ziņā Tiesa atsaucas uz lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu sniegtajām norādēm par *Ustavno sodišče* (Konstitucionālā tiesa, Slovēnija) judikatūras attīstību. It īpaši no šīs tiesas 2022. gada 31. marta nolēmuma izrietot – kāda lietas dalībnieka lūgums vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, kas iesniegts saistībā ar pieteikumu par revīzijas sūdzības pieļaujamību, jāizskata pēdējā minētā pieteikuma izskatīšanas posmā.

VIII. Lauksaimniecība un zivsaimniecība ¹²⁵

2024. gada 4. oktobra spriedums (virspalāta) *Herbaria Kräuterparadies II* (C-240/23, [EU:C:2024:852](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Lauksaimniecība un zivsaimniecība – Bioloģiskie produkti – Regula (ES) 2018/848 – Bioloģiskās ražošanas noteikumi – 16. pants – Marķējums – 30. pants – Norādes uz bioloģisko ražošanu – 33. pants – Eiropas Savienības bioloģiskās ražošanas logotips – Izmantošanas nosacījumi – Produkta atbilstība Regulai 2018/848 – 45. pants un 48. pants – Trešās valsts izcelsmes produktu importēšana, lai tos laistu Savienības tirgū kā bioloģiskus produktus – Šīs trešās valsts ražošanas noteikumu līdzvērtība Regulas 2018/848 noteikumiem – Bioloģiskās ražošanas logotipa izmantošana trešajā valstī

Tiesa, kurā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu vērsusies *Bundesverwaltungsgericht* (Federālā administratīvā tiesa, Vācija), precizē Eiropas Savienības bioloģiskās ražošanas logotipa izmantošanas nosacījumus tādu produktu importa gadījumā, kuru sastāvā papildus bioloģiskiem produktiem ir nebioloģiskas lauksaimniecības vitamīni un minerālvielas.

Herbaria ražo dzērienu “Blutquick” – augļu sulu un ārstniecības augu izvilkumu maisījumu, kas iegūts bioloģiskā ražošanā. Šim dzērienam, ko tirgo kā uztura bagātinātāju, ir pievienoti vitamīni, kas nav augu izcelsmes, un dzelzs glikonāts. Uz iepakojuma ir izvietots Eiropas Savienības bioloģiskās ražošanas logotips, valsts bioloģiskās ražošanas logotips, kā arī norāde par sastāvdaļu izcelsmi no “kontrolētas bioloģiskās lauksaimniecības”.

Uzskatot, ka šis dzēriens neatbilst Regulas Nr. 889/2008 ¹²⁶ 27. panta 1. punkta f) apakšpunktam, jo tajā ir minerālvielas un vitamīni, kas nav augu izcelsmes, lai arī tas nav prasīts tiesību aktos ¹²⁷, *Bayerische Landesanstalt für Landwirtschaft* (Bavārijas federālās zemes Lauksaimniecības institūts, Vācija) uzdeva *Herbaria* noņemt saskaņā ar Regulas Nr. 834/2007 ¹²⁸ 23. pantu aizsargāto norādi uz bioloģisko ražošanu “Blutquick” etiķetē, reklāmā un tirdzniecībā.

Herbaria šo lēmumu apstrīdēja iesniedzējtiesā. Tajā *Herbaria* vairs neapstrīd to, ka tās produkts neatbilst Eiropas Savienības tiesībām ¹²⁹, un līdz ar to – tajās paredzēto aizliegumu izmantot Eiropas Savienības bioloģiskās ražošanas logotipu, valsts bioloģiskās ražošanas logotipu un norādes uz

¹²⁵ Šajā sadaļā jānorāda arī uz šiem spriedumiem: 2024. gada 9. aprīļa spriedums **Komisija/Padome (Starptautisku nolīgumu parakstīšana)** (C-551/21, [EU:C:2024:281](#)), kas izklāstīts XIX.1. sadaļā “Sarunu vešana un slēgšana”, 2024. gada 4. oktobra spriedums (virspalāta) **Confédération paysanne (Melones un tomāti no Rietumsahāras)** (C-399/22, [EU:C:2024:839](#)), 2024. gada 4. oktobra spriedums (virspalāta) **Komisija un Padome/Front Polisario** (C-778/21 P un C-798/21 P, [EU:C:2024:833](#)), 2024. gada 4. oktobra spriedums (virspalāta) **Komisija un Padome/Front Polisario** (C-779/21 P un C-799/21 P, [EU:C:2024:835](#)), kas izklāstīti XIX.2. sadaļā “Saturs un tvērums”.

¹²⁶ Komisijas Regula (EK) Nr. 889/2008 (2008. gada 5. septembris), ar ko paredz sīki izstrādātus bioloģiskās ražošanas, marķēšanas un kontroles noteikumus, lai īstenotu Padomes Regulu (EK) Nr. 834/2007 par bioloģisko ražošanu un bioloģisko produktu marķēšanu (OV 2008, L 250, 1. lpp.).

¹²⁷ Saskaņā ar piemērojamām regulām vitamīnus un minerālvielas pārstrādes produktiem ar norādi “bioloģisks” var pievienot tikai tad, ja to izmantošana ir prasīta tiesību aktos.

¹²⁸ Padomes Regula (EK) Nr. 834/2007 (2007. gada 28. jūnijs) par bioloģisko ražošanu un bioloģisko produktu marķēšanu un par Regulas (EEK) Nr. 2092/91 atcelšanu (OV 2007, L 189, 1. lpp.).

¹²⁹ Šajā lietā Regulas 2018/848 16. panta 1. punktam, to lasot kopā ar tās II pielikuma IV daļas 2.2.2. punkta f) apakšpunkta i) punktu, ar kuru būtībā tika aizstāts Regulas Nr. 889/2008 27. panta 1. punkta f) apakšpunkts.

bioloģisko ražošanu. Tomēr *Herbaria* apgalvo, ka, piemērojot Regulu 2018/848¹³⁰, no Amerikas Savienotajām Valstīm importēts produkts, kas konkurē ar "Blutquick", šādam aizliegumam nav pakļauts, lai arī tas neatbilst Savienības tiesību ražošanas noteikumiem, un ka tas esot uzskatāms par nevienlīdzīgu attieksmi, kas neatbilst Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 20. pantam.

Šādos apstākļos iesniedzējtiesa konkrēti vērsās Tiesā ar jautājumu, vai Regula 2018/848 pieļauj, ka uz produkta, kurš importēts no trešās valsts atbilstoši šajā regulā paredzētiem nosacījumiem, ir Eiropas Savienības bioloģiskās ražošanas logotips, kā arī norādes par bioloģisko ražošanu, lai arī ne visi tā aspekti atbilst minētajā regulā paredzētajām prasībām.

Šajā spriedumā, kurš pasludināts virspalātas sastāvā, Tiesa interpretē Regulu 2018/848¹³¹ tādējādi, ka no trešās valsts importēta produkta, kura ražošanas noteikumi ir atzīti par līdzvērtīgiem šajā regulā paredzētajiem noteikumiem, lai produktu laistu Savienības tirgū kā bioloģisku produktu, marķējumā nevar izmantot ne Eiropas Savienības bioloģiskās ražošanas logotipu, ne principā norādes uz bioloģisko ražošanu, ja tajā ir minerālvielas un vitamīni, kas nav augu izcelsmes, un tas nav prasīts tiesību aktos, tādēļ tas neatbilst minētās regulas 16. panta 1. punktā paredzētajiem nosacījumiem. Tomēr šādam produktam Savienībā var izmantot šīs trešās valsts bioloģiskās ražošanas logotipu, pat ja šajā logotipā ir norādes uz bioloģisko ražošanu Regulas 2018/848 izpratnē.

Tiesas vērtējums

Tiesa uzskata, ka Regulas 2018/848 30. panta 2. punkta un 33. panta 1. punkta formulējumā ir norādīts, ka Eiropas Savienības bioloģiskās ražošanas logotipu un norādes uz bioloģisko ražošanu bioloģiskiem produktiem, neatkarīgi no tā, vai tie ir ražoti Savienībā vai importēti no trešās valsts, lai tos laistu Savienības tirgū kā bioloģiskus produktus, var izmantot vienīgi, ciktāl tie atbilst šajā regulā noteiktajām prasībām.

Šo gramatisko interpretāciju apstiprina konteksts, kādā iekļaujas šīs tiesību normas. Ar Regulu 2018/848 tiek nošķirti Savienībā ražoti produkti¹³² no produktiem, kas ir importēti no trešās valsts, lai tos laistu Savienības tirgū kā bioloģiskus produktus, kuriem jāatbilst Regulas 2018/848 45. pantā norādītajiem nosacījumiem un konkrēti vienam no trīs minētās regulas 45. panta 1. punkta b) apakšpunkta i)–iii) punktā paredzētajiem nosacījumiem. Šie trīs nosacījumi attiecīgi skar gadījumu, kad importētie produkti atbilst minētās regulas II, III un IV nodaļas prasībām (norādīts i) punktā), gadījumu, kad tos reglamentē līdzvērtīgi noteikumi to izcelsmes valstī, kas par tādiem ir atzīti tirdzniecības nolīgumā (norādīts ii) punktā), un visbeidzot – gadījumu, kad šo noteikumu līdzvērtīgums ir atzīts kā vienpusējs Savienības pasākums (norādīts iii) punktā).

No šiem trim nosacījumiem vienīgi i) punktā paredzētais prasa, lai importētais produkts atbilstu šīs regulas II, III un IV nodaļas noteikumiem. Attiecīgi produkts, kas atbilst Regulas 2018/848¹³³ 45. panta 1. punkta b) apakšpunkta iii) punktā minētajam gadījumam, lai arī tas neatbilst visiem šīs regulas III nodaļā paredzētajiem ražošanas noteikumiem, var tikt laists Savienības tirgū kā bioloģisks produkts, ja vien runa ir par produktu no trešās valsts, kuras spēkā esošie ražošanas noteikumi Savienībā ir uzskatīti par līdzvērtīgiem minētajā III nodaļā paredzētajiem noteikumiem un tiem atbilst. Tiesa precizē, ka attiecīgās trešās valsts ražošanas noteikumu "līdzvērtīguma" jēdziens nozīmē, ka tie atbilst tiem pašiem mērķiem un principiem, piemērojot noteikumus, kas garantē tādu pašu atbilstības

¹³⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/848 (2018. gada 30. maijs) par bioloģisko ražošanu un bioloģisko produktu marķēšanu un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 834/2007 (OV 2018, L 150, 1. lpp.).

¹³¹ Šajā gadījumā Regulas 2018/848 30. panta 2. punkts un 33. panta 1. punkts.

¹³² Tiem jāatbilst Regulas 2018/848 II pielikuma IV daļā, kā arī jebkurā tās 16. panta 3. punktā norādītajā īstenošanas aktā ietvertajiem detalizētajiem ražošanas noteikumiem.

¹³³ Tā tas ir iesniedzējtiesas norādītajā gadījumā.

aplīdzināšanas pakāpi, kāda Savienības tiesiskajā regulējumā prasīta attiecībā uz Savienībā ražotiem produktiem ¹³⁴.

Turpretī nevienā Regulas 2018/848 normā nav atļauts izmantot Eiropas Savienības bioloģiskās ražošanas logotipu vai norādes uz bioloģisko ražošanu produktiem no trešām valstīm, kas atzīti līdzvērtības nolūkā, ja šie produkti, lai gan tos var importēt Savienībā, piemērojot šīs regulas 45. panta 1. punkta b) apakšpunkta iii) punktu, tomēr neatbilst minētajā regulā paredzētajiem ražošanas noteikumiem.

Šādu interpretāciju tostarp apstiprina Regulas 2018/848 mērķi, proti, attaisnot patērētāju uzticību produktiem, kas marķēti kā bioloģiskie produkti, tiem nodrošinot skaidru un nepārprotamu informāciju par faktu, ka produkts, uz kura ir Eiropas Savienības bioloģiskās ražošanas logotips vai norādes par bioloģisko ražošanu, pilnībā atbilst visām minētajā regulā noteiktajām prasībām, ne tikai tai līdzvērtīgiem noteikumiem.

Iespēja izmantot Eiropas Savienības bioloģiskās ražošanas logotipu vai norādes uz bioloģisko ražošanu gan attiecībā uz produktiem, kas ražoti Savienībā vai trešās valstīs, ievērojot Regulā 2018/848 paredzētos ražošanas noteikumus, gan uz tiem, kas ražoti trešās valstīs saskaņā ar standartiem, kuri ir tikai līdzvērtīgi minētajiem ražošanas noteikumiem, neļauj patērētājam uzzināt, vai importētais produkts atbilst visiem Regulā 2018/848 paredzētajiem ražošanas noteikumiem vai arī tas tikai atbilst trešās valsts, no kuras tas importēts, ražošanas noteikumiem, kas ir līdzvērtīgi šīs regulas prasībām.

Šajā ziņā ar to, ka atbilstoši Regulas 2018/848 32. panta 2. punktam, uz produkta izmantojot Eiropas Savienības bioloģiskās ražošanas logotipu, jāpievieno norāde, kurā precizēta vieta, kur ražotas šī produkta sastāvā esošās lauksaimniecības izejvielas, nepietiek, lai izvairītos no jebkādam neskaidrībām patērētājam.

To ņemot vērā, lai atvieglotu tirdzniecību ar trešām valstīm un nodrošinātu lietderīgo iedarbību Regulas 2018/848 45. panta 1. punkta b) apakšpunkta iii) punktam, ar ko Eiropas Komisijai piešķirta kompetence atzīt, ka trešās valsts noteikumi ir līdzvērtīgi šīs regulas noteikumiem, produktiem, kuri importēti, piemērojot šo tiesību normu, un kuriem ir piekļuve Savienības tirgum kā bioloģiskiem produktiem, ir jāspēj izmantot to izcelsmes trešās valsts bioloģiskās ražošanas logotipu, pat ja šajā logotipā ir identiskas norādes tām, kas attiecas uz bioloģisko ražošanu šīs regulas 30. panta 1. punkta un tās IV pielikuma izpratnē.

¹³⁴ Regulas 2018/848 3. panta 64. punkts.

IX. Robežkontrole, patvērums un imigrācija

1. Patvēruma politika

a. Starptautiskās aizsardzības piešķiršanas nosacījumi

2024. gada 16. janvāra spriedums (virspalāta) *Intervyuirasht organ na DAB pri MS* (No vardarbības ģimenē cietušas sievietes) (C-621/21, [EU:C:2024:47](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa – Kopējā politika patvēruma jomā – Direktīva 2011/95/ES – Nosacījumi bēgļa statusa saņemšanai – 2. panta d) punkts – Vajāšanas iemesli – “Piederība noteiktai sociālai grupai” – 10. panta 1. punkta d) apakšpunkts – Vajāšanas darbības – 9. panta 1. un 2. punkts – Saikne starp vajāšanas iemesliem un vajāšanas darbībām vai starp vajāšanas iemesliem un aizsardzības pret šādām darbībām neesamību – 9. panta 3. punkts – Nevalstiski dalībnieki – 6. panta c) punkts – Alternatīvās aizsardzības piešķiršanas nosacījumi – 2. panta f) punkts – “Būtisks kaitējums” – 15. panta a) un b) punkts – Starptautiskās aizsardzības pieteikumu novērtēšana bēgļa statusa vai alternatīvās aizsardzības statusa piešķiršanai – 4. pants – Vardarbība pret sievietēm dzimuma dēļ – Vardarbība ģimenē – “Goda aizstāvēšanas nozieguma” draudi

Saņēmusi lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesas virspalāta sniedz precizējumus par vajāšanas iemeslu, kas var izraisīt bēgļa statusa atzīšanu un ko veido “piederība noteiktai sociālai grupai”¹³⁵, ja starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja ir sieviete, kura apgalvo, ka baidās, atgriežoties savā izcelsmes valstī, tikt nogalināta vai ciest no vardarbības, ko īstenotu tā ģimenes loceklis vai kopienas loceklis tāpēc, ka, iespējams, ir pārkāptas kultūras, reliģijas vai tradicionālās normas.

WS ir kurdu izcelsmes Turcijas valstspiederīgā. Likumīgi ieceļojusi Bulgārijā 2018. gada jūnijā, viņa vēlāk pievienojās kādam savas ģimenes loceklim Vācijā, kur iesniedza starptautiskās aizsardzības pieteikumu. Pēc Vācijas iestāžu lūguma Bulgārijas iestādes uzņēmās izskatīt WS starptautiskās aizsardzības pieteikumu saskaņā ar lēmumu, ko 2019. gada februārī pieņēmusi Valsts bēgļu aģentūra¹³⁶ (turpmāk tekstā – “DAB”).

2019. gada oktobrī veiktajās uzklauššanās WS paziņoja, ka sešpadsmit gadu vecumā ir noslēgusi piespiedu laulību un cietusi no vardarbības ģimenē. WS no laulāto kopīgās dzīvesvietas esot aizbēgusi 2016. gada septembrī. 2017. gadā viņa esot noslēgusi reliģisku laulību un 2018. gada maijā viņai šajā laulībā esot piedzimis dēls. Pēc izceļošanas no Turcijas viņa 2018. gada septembrī esot oficiāli šķīrusi ar pirmo laulāto noslēgto laulību, neraugoties uz viņa iebildumiem. Šo iemeslu dēļ viņa paziņoja, ka baidās, ka viņas ģimene to nogalinās, ja viņa atgriezīsies Turcijā.

Ar 2020. gada 21. maija lēmumu DAB priekšsēdētājs noraidīja WS iesniegto starptautiskās aizsardzības pieteikumu, uzskatīdams, pirmkārt, ka nosacījumi bēgļa statusa piešķiršanai nav izpildīti. WS minētie iemesli, it īpaši vardarbība ģimenē vai pastāvošie nāves draudi, nav būtiski, jo tos nevar sasaistīt ar kādu no vajāšanas iemesliem, kas paredzēti Likumā par patvērumu un bēgļiem, ar kuru Bulgārijas tiesībās ir transponēta Direktīva 2011/95. Turklāt WS neesot ziņojusi, ka būtu cietusi no vajāšanas darbībām dzimuma dēļ.

Otrkārt, WS tika atteikta alternatīvās aizsardzības statusa piešķiršana. Tika uzskatīts, ka viņa neatbilst šajā ziņā izvirzītajiem nosacījumiem, jo, pirmām kārtām, nedz oficiālās iestādes, nedz noteiktas

¹³⁵ Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/95 (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu (OV 2011, L 337, 9. lpp.) 2. panta d) punktu.

¹³⁶ Darzhavna agentsia za bezhantsite (Valsts bēgļu aģentūra, Bulgārija).

nevalstiskas grupas nav veikušas pret WS vērstas darbības, ko valsts nespēj kontrolēt. Otrām kārtām, WS neesot informējusi policiju par kriminālu agresiju pret viņu, neesot iesniegusi sūdzību un esot likumīgi izceļojusi no Turcijas.

WS celtā prasība par šo lēmumu tika noraidīta.

2021. gada aprīlī, pamatojoties uz jauniem pierādījumiem, WS iesniedza vēlāku starptautiskās aizsardzības pieteikumu, atsaukdamās uz pamatotām bailēm no nevalstisku dalībnieku vajāšanas tāpēc, ka viņa pieder noteiktai sociālai grupai, proti, ir viena no sievietēm, kas cietušas no vardarbības ģimenē, un viena no sievietēm, kuras var būt goda aizstāvēšanas noziegumu upuri, un Turcija viņu šiem noziegumiem nevar aizsargāt. Iebilstot pret izraidīšanu uz Turciju, viņa norāda, ka baidās tikt pakļauta goda aizstāvēšanas noziegumam vai atkārtotai piespiedu laulībai.

2021. gada maijā DAB atteicās atsākt starptautiskās aizsardzības piešķiršanas procedūru, jo uzskatīja, ka WS nav norādījusi nevienu jaunu būtisku elementu, kas attiektos uz viņas personīgo situāciju vai viņas izcelsmes valsti.

Saņēmusi izskatīšanai prasību pret šo lēmumu, iesniedzējtiesa nolēma uzdot Tiesai jautājumu, kā interpretēt Direktīva 2011/95, aicinot to precizēt materiālo tiesību nosacījumus, kas reglamentē starptautiskās aizsardzības piešķiršanu, un tās starptautiskās aizsardzības veidu, kāda piešķirama šādos apstākļos.

Tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, Tiesa pārbauda, vai atkarībā no apstākļiem izcelsmes valstī saskaņā ar Direktīvu 2011/95 šīs valsts sievietes kopumā var uzskatīt par tādām, kuras pieder “noteiktai sociālai grupai”, kas ir “vajāšanas iemesls”, kurš var likt atzīt bēgļa statusu, vai arī attiecīgajām sievietēm ir jāpiemīt kopīgai papildu pazīmei, lai piederētu šādai grupai.

Šajā ziņā tā vispirms uzsver, ka Stambulas konvencijā¹³⁷ ir noteikti pienākumi, kuri ietilpst LESD 78. panta 2. punkta piemērošanas jomā, kas Savienības likumdevēju pilnvaro pieņemt tiesību aktus, kuri attiecas uz kopējo Eiropas patvēruma sistēmu, piemēram, Direktīvu 2011/95. Tādējādi, ciktāl šī konvencija ir saistīta ar patvērumu un neizraidīšanu, tā ir daļa no nolīgumiem, kuri jāņem vērā interpretējot minēto direktīvu¹³⁸, pat ja dažas dalībvalstis, tostarp Bulgārijas Republika, to nav ratificējušas.

Pēc tam Tiesa atgādina, ka no Direktīvas 2011/95 10. panta 1. punkta d) apakšpunkta izriet, ka grupa tiek uzskatīta par “noteiktu sociālu grupu”, ja ir izpildīti divi nosacījumi. Pirmkārt, attiecīgās grupas dalībniekiem ir jāpiemīt vismaz vienai no trim identifikācijas pazīmēm, kas minētas šajā tiesību normā¹³⁹. Otrkārt, šai grupai izcelsmes valstī ir jābūt “īpatnai identitātei”.

Runājot par pirmo nosacījumu “noteiktas sociālas grupas” identificēšanai, Tiesa norāda, ka piederība sieviešu dzimumam ir iedzimta pazīme un tādējādi ar to pietiek, lai izpildītu šo nosacījumu. Tas

¹³⁷ Eiropas Padomes Konvencija par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu, kas noslēgta Stambulā 2011. gada 11. maijā un ko Eiropas Savienība parakstījusi 2017. gada 13. jūnijā, un kas tās vārdā apstiprināta ar Padomes 2023. gada 1. jūnija Lēmumu (ES) 2023/1076 (OV 2023, L 143 I, 4. lpp.) (turpmāk tekstā – “Stambulas konvencija”). Šī konvencija Savienībai ir saistoša kopš 2023. gada 1. oktobra.

¹³⁸ Saskaņā ar LESD 78. panta 1. punktu.

¹³⁹ Proti, “iedzimta pazīme”, “kopēja pagātne, ko nevar mainīt”, vai arī “kopējas pazīmes vai pārliecība, kas ir tik svarīga identitātei vai apziņai, ka personu nevajadzētu piespiest no tās atteikties”.

neizslēdz, ka sievietes, kurām piemīt kopīga papildu pazīme, piemēram, kopīga pagātne, ko nevar mainīt ¹⁴⁰, var piederēt arī šādai kategorijai šīs tiesību normas izpratnē.

Runājot par otro nosacījumu "noteiktas sociālas grupas" identificēšanai, Tiesa konstatē, ka sievietes, neatkarīgi no tā, vai tām piemīt kāda kopīga papildu pazīme, apkārtējā sabiedrībā var tikt uztvertas dažādi, un viņām šajā sabiedrībā var tikt atzīta īpatna identitāte it īpaši sociālo, morālo vai juridisko normu dēļ viņu izcelsmes valstī.

Visbeidzot Tiesa norāda, ka piederība "noteiktai sociālai grupai" ir jākonstatē neatkarīgi no vajāšanas darbībām ¹⁴¹, no kurām izcelsmes valstī var būt cietuši šīs grupas locekļi. Tomēr diskriminācija vai vajāšana, no kuras cietušas personas, kam piemīt kopīga pazīme, var būt atbilstošs faktors, ja tad, lai pārbaudītu, vai ir izpildīts otrais sociālās grupas identifikācijas nosacījums, ir jānovērtē, vai attiecīgā grupa tiek uztverta kā atšķirīga, ņemot vērā attiecīgās izcelsmes valsts sociālās, morāles vai juridiskās normas.

Tādējādi, pirmkārt, sievietes kopumā var tikt uzskatītas par piederīgām kādai "noteiktai sociālai grupai" Direktīvas 2011/95 10. panta 1. punkta d) apakšpunkta izpratnē, ja ir pierādīts, ka to izcelsmes valstī pastāvošo apstākļu dēļ viņas sava dzimuma dēļ ir pakļautas fiziskai vai psiholoģiskai vardarbībai, tostarp seksuālai vardarbībai un vardarbībai ģimenē. Otrkārt, mazākas tādu sieviešu grupas, kam piemīt kopīga papildu pazīme ¹⁴², var tikt uzskatītas par piederīgām kādai sociālai grupai ar īpatnu identitāti viņu izcelsmes valstī, ja šādas pazīmes dēļ šīs sievietes tiek stigmatizētas un pakļautas apkārtējās sabiedrības nosodījumam, kas izraisa viņu sociālo izslēgšanu vai vardarbību.

Otrām kārtām, Tiesa pārbauda, vai tad, ja pieteikuma iesniedzējs apgalvo, ka baidās no nevalstisku dalībnieku īstenotas vajāšanas izcelsmes valstī, Direktīvā 2011/95 ir prasīts pierādīt saikni starp vajāšanas darbībām un vismaz vienu no Direktīvas 2011/95 10. panta 1. punktā minētajiem vajāšanas iemesliem. Tā norāda, ka saskaņā ar šīs direktīvas 9. panta 3. punktu kopsakarā ar citām tiesību normām ¹⁴³ bēgļa statusa atzīšana nozīmē, ka ir jāpierāda vai nu saikne starp iepriekš minētajiem vajāšanas iemesliem un vajāšanas darbībām ¹⁴⁴, vai arī starp iepriekš minētajiem vajāšanas iemesliem un to, ka "aizsardzības dalībnieki" ¹⁴⁵ nenodrošina aizsardzību pret vajāšanas darbībām, ko veic "nevalstiski dalībnieki". Tādējādi, ja nevalstisks dalībnieks ir veicis vajāšanas darbību, iepriekš minētais 9. panta 3. punktā paredzētais nosacījums ¹⁴⁶ ir izpildīts, ja šī darbība ir balstīta uz vienu no šīs direktīvas 10. panta 1. punktā minētajiem vajāšanas iemesliem, pat ja aizsardzības neesamība nav balstīta uz šiem iemesliem. Šis nosacījums ir jāuzskata par izpildītu arī tad, ja aizsardzības neesamība ir balstīta uz vienu no šajā pēdējā minētajā tiesību normā paredzētajiem vajāšanas iemesliem, pat ja nevalstiska dalībnieka veiktā vajāšanas darbība nav balstīta uz šiem iemesliem. Tādējādi, ja pieteikuma iesniedzējs apgalvo, ka baidās no nevalstisku dalībnieku vajāšanas izcelsmes valstī, nav jāpierāda saikne starp vienu no Direktīvas 2011/95 10. panta 1. punktā minētajiem vajāšanas

¹⁴⁰ Tiesa it īpaši norāda: tas, ka sievietes ir izvairījušās no piespiedu laulības vai pametušas laulāto kopīgo dzīvesvietu, var tikt uzskatīts par kopēju pagātnei, ko nevar mainīt, šīs tiesību normas izpratnē.

¹⁴¹ Direktīvas 2011/95 9. panta izpratnē.

¹⁴² Kā piemēru šādai kopīgai papildu pazīmei Tiesa min tādu sieviešu situāciju, kas atsakās no piespiedu laulības, ja šāda prakse var tikt uzskatīta par sociālo normu sabiedrībā, kurai tās pieder, vai situāciju, kad šāda norma tiek pārkāpta, izbeidzot šādu laulību.

¹⁴³ Šajā gadījumā kopsakarā ar 6. panta c) punktu un 7. panta 1. punktu, ņemot vērā Direktīvas 2011/95 29. apsvērumu.

¹⁴⁴ Direktīvas 2011/95 9. panta 1. un 2. punkta izpratnē.

¹⁴⁵ Šie "aizsardzības dalībnieki" ir definēti Direktīvas 2011/95 7. pantā.

¹⁴⁶ Šis nosacījums ir paredzēts Direktīvas 2011/95 9. panta 3. punktā.

iemesliem un vajāšanas darbībām, ja šāda saikne var tikt pierādīta starp vienu no šiem vajāšanas iemesliem un aizsardzības dalībnieku nodrošinātas aizsardzības pret šīm darbībām neesamību ¹⁴⁷.

Trešām kārtām, Tiesa nospiež, ka jēdziens "būtisks kaitējums" ¹⁴⁸, kas var izraisīt alternatīvās aizsardzības statusa atzīšanu ¹⁴⁹, attiecas uz pieteikuma iesniedzējam pastāvošiem reāliem draudiem tikt nogalinātam vai ciest no vardarbības, ko īstenotu tā ģimenes vai kopienas loceklis tādēļ, ka, iespējams, ir pārkāptas kultūras, reliģijas vai tradicionālās normas. Lai izdarītu šo secinājumu, tā norāda, ka Direktīvas 2011/95 ¹⁵⁰ 15. panta a) un b) punktā kā "būtisks kaitējums" ir kvalificēts "nāves sods vai tā izpilde" un "pieteikuma iesniedzēja spīdzināšana vai necilvēcīga pazemojoša izturēšanās pret viņu, vai necilvēcīga vai pazemojoša sodīšana izcelsmes valstī". Ņemot vērā Direktīvas 2011/95 15. panta a) punkta mērķi nodrošināt aizsardzību personām, kuru tiesības uz dzīvību ir apdraudētas, ja tās atgrieztos izcelsmes valstī, tajā ietvertais jēdziens "izpilde" nevar tikt interpretēts kā tāds, kas izslēdz dzīvības apdraudējumu tikai tāpēc, ka to izdara nevalstiski dalībnieki. Tādējādi, ja sievietei pastāv reāls risks, ka viņas ģimenes vai kopienas loceklis viņu var nogalināt vai vērst pret to vardarbību tāpēc, ka viņa, iespējams, ir pārkāpusi kultūras, reliģijas vai tradicionālās normas, šāds būtisks kaitējums ir jākvalificē kā "izpilde" šīs tiesību normas izpratnē.

**2024. gada 11. jūnija spriedums (virspalāta) *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (Sievietes, kuras kā pamatvērtību pieņēmušas dzimumu līdztiesību)
(C-646/21, [EU:C:2024:487](#))**

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa – Kopējā politika patvēruma jomā – Direktīva 2011/95/ES – Nosacījumi bēgļa statusa saņemšanai – 2. panta d) un e) punkts – Vajāšanas iemesli – 10. panta 1. punkta d) apakšpunkts un 2. punkts – "Piederība noteiktai sociālai grupai" – 4. pants – Individuāls fakts un apstākļu vērtējums – Direktīva 2013/32/ES – 10. panta 3. punkts – Starptautiskās aizsardzības pieteikumu izskatīšanas nosacījumi – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 24. panta 2. punkts – Bērna intereses – Noteikšana – Nepilngadīgas trešo valstu valstspiederīgās, kas, uzturēdamās dalībvalstī, kā pamatvērtību pieņēmušas sieviešu un vīriešu līdztiesību

Izskatīdama *rechtbank Den Haag, zittingsplaats's-Hertogenbosch* (Hāgas tiesa, tiesas sēžu vieta Hertogenbosā, Nīderlande) lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesa virspalātas sastāvā lemj par jautājumu, vai nepilngadīgas trešās valsts valstspiederīgās, kuras, uzturēdamās dalībvalstī, kā pamatvērtību pieņēmušas sieviešu un vīriešu līdztiesību, var tikt uzskatītas par piederīgām "īpašai sociālai grupai" ¹⁵¹, kas kā "vajāšanas iemesls" var būt pamats bēgļa statusa atzīšanai.

K un L, prasītājas pamatlietā, ir divas māsas, kurām ir Irākas pilsonība un kuras dzimušas attiecīgi 2003. un 2005. gadā. 2015. gadā viņas ieceļoja Nīderlandē un kopš tā laika tur uzturas nepārtraukti. Viņu patvēruma pieteikumi, kas iesniegti 2015. gada novembrī, tika noraidīti 2017. gada februārī.

¹⁴⁷ Šīs direktīvas 7. panta 1. punkta izpratnē.

¹⁴⁸ Paredzēts Direktīvas 2011/95 15. panta a) un b) punktā.

¹⁴⁹ Direktīvas 2011/95 2. panta g) punkta izpratnē.

¹⁵⁰ Kopsakarā ar Direktīvas 2011/95 34. apsvērumu.

¹⁵¹ Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/95/ES (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu (OV 2011, L 337, 9. lpp.) 10. panta 1. punkta d) apakšpunktu, lai novērtētu vajāšanas iemeslus, grupu uzskata par "īpašu sociālo grupu" konkrēti tad, ja tās locekļiem ir kopīgas iezīmes vai kopēja pagātne, kuru nevar mainīt, vai arī īpašība vai pārliecība, kas ir tik būtiska identitātei vai apziņai, ka no personas nevar prasīt, lai tā no tās atteiktos, un šai grupai attiecīgajā valstī ir īpatna identitāte, jo apkārtējā sabiedrība to uztver kā atšķirīgu.

2019. gada aprīlī viņas iesniedza turpmākos pieteikumus ¹⁵², kas 2020. gada decembrī tika noraidīti kā acīmredzami nepamatoti. Lai apstrīdētu šos noraidošos lēmumus, K un L iesniedzējtiesā norāda, ka ilgtermiņa uzturēšanās Nīderlandē dēļ viņas ir "rietumnieciskojušās". Viņas baidās no vajāšanas, ja atgrieztos Irākā, jo Nīderlandē viņas sev ir izveidojušas identitāti, kam raksturīga tādu normu, vērtību un uzvedības asimilācija, kuras atšķiras no viņu izcelsmes valsts normām un vērtībām un kuras ir kļuvušas tik ļoti būtiskas viņu identitātei un apziņai, ka viņas nevar no tām atteikties. Tādējādi viņas apgalvo, ka pieder pie "īpašas sociālās grupas" Direktīvas 2011/95 10. panta 1. punkta d) apakšpunkta izpratnē.

Šajā kontekstā iesniedzējtiesa jautā, pirmkārt, par jēdziena "piederība īpašai sociālai grupai" interpretāciju un, otrkārt, par to, kā starptautiskās aizsardzības pieteikumu izskatīšanas procedūrā tiek ņemta vērā bērna interešu prioritāte, kas garantēta Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 24. panta 2. punktā.

Tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, Tiesa norāda, ka grupa ir uzskatāma par "īpašu sociālo grupu", ja ir izpildīti divi kumulatīvi nosacījumi. Pirmkārt, personām, kas varētu tajā ietilpt, jāpiemīt vismaz vienai no trim šādām identifikācijas pazīmēm, proti, "kopīgai iedzimtai pazīmei", "kopējai pagātnei, ko nevar mainīt", vai arī "kopējai pazīmei vai pārliecībai, kas ir tik svarīga identitātei vai apziņai, ka personu nevajadzētu piespiest no tās atteikties". Otrkārt, šai grupai attiecīgajā izcelsmes valstī ir jābūt "īpatnai identitātei", "jo apkārtējā sabiedrība to uztver kā atšķirīgu".

Attiecībā uz pirmo nosacījumu tas, ka sievietē kā pamatvērtību ir faktiski pieņēmusi sieviešu un vīriešu līdztiesību, ciktāl tā nozīmē vēlmi baudīt šo līdztiesību savā ikdienas dzīvē, nozīmē, ka ir jābūt iespējai brīvi pieņemt lēmumus par savu dzīvi – it īpaši saistībā ar izglītību un profesionālo karjeru, darbības apjomu un raksturu sabiedriskajā dzīvē, iespēju kļūt finansiāli neatkarīgai, strādājot ārpus māsaimniecības, lēmumu dzīvot vienai vai ģimenē un izvēlēties partneri –, un tas ir būtiski viņas identitātei. Šādos apstākļos to, ka trešās valsts valstspiederīgā ir faktiski pieņēmusi šo pamatvērtību, var uzskatīt par "pazīmi vai pārliecību, kura ir tik svarīga identitātei vai apziņai, ka personu nedrīkst piespiest no tās atteikties".

Attiecīgā uz otro nosacījumu, kas attiecas uz grupas "īpatno identitāti" izcelsmes valstī – sievietes apkārtējā sabiedrībā var tikt uztvertas dažādi un viņām šajā sabiedrībā var tikt atzīta īpatna identitāte it īpaši sociālo, morālo vai juridisko normu dēļ viņu izcelsmes valstī. Šo – otro – nosacījumu izpilda arī sievietes, kam piemīt kopīga papildu pazīme, piemēram, sieviešu un vīriešu līdztiesības kā pamatvērtības faktiska pieņemšana, ja viņu izcelsmes valstī pastāvošo normu sekas ir tādas, ka šīs sievietes šīs pazīmes dēļ arī apkārtējā sabiedrība uztver kā atšķirīgas.

No tā izriet, ka sievietes, tostarp nepilngadīgas, kuru kopīgā iezīme ir sieviešu un vīriešu līdztiesības kā pamatvērtības faktiska pieņemšana, kas notikusi viņu uzturēšanās laikā dalībvalstī, atkarībā no apstākļiem izcelsmes valstī var tikt uzskatītas par tādām, kuras pieder "īpašai sociālai grupai", kas kā "vajāšanas iemesls" var būt pamats bēgļa statusa atzīšanai.

Šajā ziņā Tiesa uzsver: tas, ka trešās valsts valstspiederīgā faktiski ir pieņēmusi šo pamatvērtību, un tas noticis laikā, kamēr viņa ir uzturējusies dalībvalstī, nevar tikt kvalificēts nedz kā apstāklis, ko šī valstspiederīgā kopš izceļošanas no savas izcelsmes valsts ir radījusi pati ¹⁵³, nedz arī kā apstāklis, kura vienīgais vai galvenais mērķis bijis radīt starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniegšanai

¹⁵² Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2013/32/ES (2013. gada 26. jūnijs) par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (OV 2013, L 180, 60. lpp.) 2. panta q) punktā "turpmāks pieteikums" ir definēts kā starptautiskās aizsardzības pieteikums, kas ir sagatavots pēc tam, kad ir pieņemts galīgais lēmums par iepriekšēju pieteikumu.

¹⁵³ Skat. Direktīvas 2011/95 5. panta 3. punktu.

nepieciešamos nosacījumus ¹⁵⁴. Proti, ja šāda pieņemšana ir juridiski pietiekami pierādīta, to nekādi nevar pielīdzināt ļaunprātīgām un instrumentalizējošām darbībām, kuru izskaušana ir Direktīvas 2011/95 5. panta 3. punkta mērķis.

Otrām kārtām, Tiesa konstatē, ka tad, ja starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējs ir nepilngadīgs, kompetentajai valsts iestādei, izvērtējot viņa starptautiskās aizsardzības pieteikuma pamatotību, individuālā izvērtējuma beigās noteikti jāņem vērā šī nepilngadīgā intereses.

Šajā ziņā Tiesa precizē, pirmkārt, ka atbilstoši Pamattiesību hartas 51. panta 1. punktam dalībvalstīm jāievēro tās 24. panta 2. punkts, kad tās īsteno Savienības tiesības un tātad arī tad, kad tiek izskatīts "turpmākais pieteikums". Otrkārt, tā kā šīs Direktīvas 2013/32 40. panta 2. punktā nav paredzēta nekāda atšķirība starp pirmo starptautiskās aizsardzības pieteikumu un "turpmāku pieteikumu" attiecībā uz to elementu vai faktu raksturu, kas varētu pierādīt, ka pieteikuma iesniedzējs ir kvalificējams kā starptautiskās aizsardzības saņēmējs saskaņā ar Direktīvu 2011/95, šo pieteikumu pamatojumam norādīto faktu un apstākļu novērtējums abos gadījumos jāveic atbilstoši pēdējās minētās direktīvas 4. pantam.

Turklāt, lai izvērtētu starptautiskās aizsardzības pieteikumu, kas pamatots ar tādu vajāšanas iemeslu kā "piederība noteiktai sociālai grupai", var tikt ņemta vērā ilgstoša uzturēšanās dalībvalstī, it īpaši tad, ja tā sakrīt ar laikposmu, kurā nepilngadīgais pieteikuma iesniedzējs ir izveidojis savu identitāti.

2024. gada 4. oktobra spriedums (virspalāta) *Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor azylové a migrační politiky* (C-406/22, [EU:C:2024:841](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Patvēruma politika – Starptautiskā aizsardzība – Direktīva 2013/32/ES – Kopējās procedūras starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai – 36. un 37. pants – Jēdziens "droša izcelsmes valsts" – Norādīšana – I pielikums – Kritēriji – 46. pants – Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību – Trešās valsts norādīšanas par drošu izcelsmes valsti pārbaude tiesā

Saistībā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesa virspalātas sastāvā lemj par Direktīvā 2013/32 ¹⁵⁵ dalībvalstīm paredzētās iespējas robežām norādīt trešās valstis par drošām izcelsmes valstīm, kā arī par tiesai veicamās pārbaudes apjomu attiecībā uz šādu norādīšanu, kad tajā pārsūdzēts lēmums, ar ko noraidīts starptautiskās aizsardzības pieteikums, kuru iesniedzis par drošu norādītas trešās valsts valstspiederīgais.

2022. gada 9. februārī Moldovas valstspiederīgais CV iesniedza starptautiskās aizsardzības pieteikumu Čehijas Republikā. Starptautiskās aizsardzības pieteikuma pamatojumam CV atsaucās, pirmkārt, uz draudiem, ko viņam Moldovā izteikušas personas, kuras policijas iestādes nav varējušas identificēt, un, otrkārt, uz Krievijas Federācijas iebrukumu Ukrainā. Ar 2022. gada 8. marta lēmumu *Ministerstvo vnitra České republiky* (Čehijas Republikas Iekšlietu ministrija) noraidīja šo pieteikumu kā acīmredzami nepamatotu, balstoties it īpaši uz apstākli, ka Čehijas Republika atzīst Moldovas Republiku, izņemot

¹⁵⁴ Skat. Direktīvas 2011/95 4. panta 3. punkta d) apakšpunktu.

¹⁵⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2013/32/ES (2013. gada 26. jūnijs) par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (OV 2013, L 180, 60. lpp.). Kā noteikts šīs direktīvas 37. panta 1. punktā, dalībvalstis var saglabāt vai ieviest tiesību aktus, kas ļauj saskaņā ar direktīvas I pielikuma valsts līmenī norādīt drošas izcelsmes valstis, lai izskatītu starptautiskās aizsardzības pieteikumus.

Piedņemšanu, par drošu izcelsmes valsti, un ka CV nav izdevies pierādīt, ka konkrētajā gadījumā tas tā nav ¹⁵⁶.

CV apstrīdēja šo lēmumu *Krajský soud v Brně* (Apgabaltiesa Brno, Čehijas Republika). Pirmkārt, šai tiesai ir šaubas par to, vai par drošu izcelsmes valsti vairs nevar norādīt tādu trešo valsti, kas tāpat kā Moldovas Republika sākumā tajā radušās enerģētikas krīzes dēļ un vēlāk – Krievijas Federācijas iebrukuma Ukrainā dēļ – nolēmj izmantot tiesības atkāpties no saistībām, kas izriet no Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas ¹⁵⁷. Otrkārt, tā jautā, vai Savienības tiesībām ir pretrunā tas, ka dalībvalsts par drošu izcelsmes valsti norāda trešo valsti, izņemot atsevišķas tās teritorijas daļas. Treškārt, tā vēlas noskaidrot tai veicamās pārbaudes apjomu attiecībā uz šādu norādīšanu, it īpaši, ņemot vērā iespēju starptautiskās aizsardzības pieteikumus, kurus iesnieguši par drošām izcelsmes valstīm norādīto trešo valstu valstspiederīgie, izskatīt paātrinātā procedūrā un attiecīgā gadījumā noraidīt tos kā acīmredzami nepamatotus.

Tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, Tiesa uzskata, ka trešā valsts nezaudē atbilstību kritērijiem, kas ļauj to norādīt par drošu izcelsmes valsti Direktīvas 2013/32 37. panta izpratnē tikai tāpēc vien, ka tā atsaucas uz ECPAK 15. pantā paredzētajām atkāpšanās tiesībām. Proti, papildus garantijām, kas saistītas ar šo tiesību īstenošanu, no šādas atsaukšanās nevar secināt ne to, ka šī trešā valsts faktiski ir veikusi pasākumus, kuru rezultātā ir izdarītas atkāpes no šajā konvencijā paredzētajām saistībām, ne arī attiecīgā gadījumā veikto atkāpes pasākumu raksturu un apjomu.

Tomēr Tiesa vērs uzmanību, ka, ņemot vērā šādu atsaukšanos, tās dalībvalsts kompetentajām iestādēm, kura norādījusi attiecīgo trešo valsti kā drošu izcelsmes valsti, jāizvērtē, vai šāda norādīšana ir jāatstāj spēkā. Proti, Direktīvas 2013/32 37. panta 2. punkts prasa dalībvalstīm regulāri pārskatīt situāciju trešās valstīs, kas norādītas kā drošas izcelsmes valstis, jo apstākļi, kuri ļauj prezumēt, ka starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēji konkrētā izcelsmes valstī ir drošībā, pēc to būtības ir pakļauti izmaiņām. Šī regulāras pārskatīšanas prasība attiecas arī uz nozīmīgu gadījumu iestāšanos, jo to ievērojamības dēļ tie var ietekmēt par drošu izcelsmes valsti norādītas trešās valsts spēju saglabāt atbilstību kritērijiem, kas šajā nolūkā noteikti minētās direktīvas I pielikumā, un tādējādi uzturēt spēkā prezumpciju, ka tā var nodrošināt pieteikuma iesniedzēju drošību. Atsaukšanās uz ECPAK 15. pantā paredzētajām atkāpšanās tiesībām ir šāds gadījums, jo nevar izslēgt, ka atkāpes pasākumi, kas skar pamattiesības, nav saderīgi ar Direktīvas 2013/32 I pielikumā paredzētajiem kritērijiem. Turklāt šāda atsaukšanās katrā ziņā norāda uz ievērojamu risku, ka var būtiski mainīties veids, kādā attiecīgajā trešajā valstī tiek piemērotas tiesības un brīvības regulējošās tiesību normas.

Otrām kārtām, Tiesa precizē, ka Direktīvas 2013/32 37. pantam ir pretrunā trešās valsts norādīšana par drošu izcelsmes valsti, ja dažas tās teritorijas daļas neatbilst šādas norādīšanas materiālajiem nosacījumiem, kas izklāstīti šīs direktīvas I pielikumā.

To it īpaši apstiprina šīs tiesību normas izstrādes vēsture. Iespēja norādīt par drošu trešās valsts teritorijas daļu starptautiskās aizsardzības pieteikumu izskatīšanas nolūkā dalībvalstīm tika piešķirta

¹⁵⁶ Saskaņā ar Direktīvas 2013/32 31. panta 8. punkta b) apakšpunktu un 32. panta 2. punktu, ja pieteikuma iesniedzējs ir no drošas izcelsmes valsts, dalībvalstis var izlemt, ka izvērtēšanas procedūra tiek paātrināta un/vai veikta pie robežas vai tranzīta zonās, kā arī uzskatīt tā pieteikumu par acīmredzami nepamatotu.

¹⁵⁷ Parakstīta 1950. gada 4. novembrī Romā (turpmāk tekstā – “ECPAK”). ECPAK 15. panta “Atkāpes ārkārtējā stāvokļa laikā” 1. punktā paredzēts: “Kara vai cita ārkārtēja sabiedriska stāvokļa gadījumā, kas apdraud nācijas dzīvi, jebkura Augstā Līgumslēdzēja Puse var veikt pasākumus, kas atkāpjas no saistībām, ko tā uzņēmusies šīs Konvencijas ietvaros, tai apjomā, ko neizbēgami prasa situācijas ārkārtas raksturs, ar noteikumu, ka šie pasākumi nav pretrunā ar citām tās saistībām, ko nosaka starptautiskās tiesības.”

ar Direktīvu 2005/85¹⁵⁸, it īpaši ar tās 30. pantu. Pantā, ar kuru aizstāts iepriekš minētais pants, proti, Direktīvas 2013/32 37. pantā, šī iespēja vairs nav minēta. Nodoms to atcelt izriet no paša Direktīvas 2013/32 pamatā esošā Eiropas Komisijas priekšlikuma teksta¹⁵⁹, jo minētā iespēja no tā ir skaidri izsvītota. Turklāt šāds nodoms ir apstiprināts sīkākā šī priekšlikuma skaidrojumā¹⁶⁰, kurā skaidri pausta vēlme atcelt attiecīgo iespēju un norādītas tās radītās sekas, proti, ka turpmāk tiek prasīts, lai materiālie nosacījumi šādai norādīšanai būtu izpildīti visā attiecīgās trešās valsts teritorijā.

Turklāt šādas sekas nav pretrunā Direktīvas 2013/32 mērķiem – proti, ka starptautiskās aizsardzības pieteikumi tiek izskatīti “cik drīz vien iespējams, neskarot pieteikumu atbilstīgu un pilnīgu izskatīšanu”¹⁶¹. Ciktāl Savienības likumdevējs ar šo direktīvu vēlas garantēt gan drīzu, gan pilnīgu starptautiskās aizsardzības pieteikumu izskatīšanu, likumdevējam, īstenojot savu rīcības brīvību, ir pienākums līdzsvarot šos divus mērķus, kad tas paredz nosacījumus, saskaņā ar kuriem dalībvalstis var norādīt trešo valsti par drošu izcelsmes valsti. Tas, ka dalībvalstīm šādas norādīšanas nolūkā nav iespējas izslēgt trešās valsts teritorijas daļu, atspoguļo šo līdzsvarošanu un šī likumdevēja izvēli dot priekšroku to starptautiskās aizsardzības pieteikumu visaptverošai izskatīšanai, ko iesnieguši pieteikuma iesniedzēji, kuru izcelsmes valsts neatbilst minētās direktīvas I pielikumā paredzētajiem materiālajiem nosacījumiem attiecībā uz visu tās teritoriju. Lai gan Regulā 2024/1348¹⁶², ar kuru no 2026. gada 12. jūnija atceļ Direktīvu 2013/32, šāda iespēja ir ieviesta no jauna¹⁶³, Savienības likumdevējs izmanto savu prerogatīvu pārskatīt šo izvēli, veicot jaunu līdzsvarošanu. Turklāt tas, ka ar šo regulu šim nolūkam ieviestais tiesiskais režīms atšķiras no Direktīvā 2005/85 paredzētā, apstiprina interpretāciju, saskaņā ar kuru Savienības likumdevējs šādu iespēju Direktīvā 2013/32 nav paredzējis.

Visbeidzot, trešām kārtām, Tiesa atzīst, ka gadījumā, ja tiesā ir pārsūdzēts lēmums, ar kuru noraidīts starptautiskās aizsardzības pieteikums, kas izskatīts saskaņā ar īpašo režīmu, kurš piemērojams pieteikumiem, ko iesnieguši pieteikumu iesniedzēji no trešām valstīm, kas norādītas par drošām izcelsmes valstīm, šai tiesai, balstoties uz lietas materiālos ietvertajiem elementiem, kā arī faktiem, par kuriem tā informēta tajā notiekošās tiesvedības laikā, jāizvirza jautājums pat to, ka nav ievēroti Direktīvas 2013/32 I pielikumā noteiktie materiālie nosacījumi attiecībā uz šādu norādīšanu, pat ja neievērošana nav skaidri minēta šīs prasības pamatojumam.

Proti, Direktīvas 2013/32 46. panta 3. punktā ir precizēts, ka tiesā, kurā apstrīdēts lēmums par starptautiskās aizsardzības pieteikumu, tiek veikta “faktiskā un juridiskā pamatojuma pilnīga un *ex nunc* pārbaude, tostarp attiecīgā gadījumā pārbaude par starptautiskās aizsardzības nepieciešamību”. Ar formulējumu “attiecīgā gadījumā”, kas ietverts šajā frāzē, ir uzsvērts, ka pilnīga un *ex nunc* pārbaude, kas jāveic tiesai, var attiekties uz starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanas procesuālajiem aspektiem. Trešās valsts norādīšana par drošu izcelsmes valsti ir viens no šiem starptautiskās aizsardzības pieteikumu procesuālajiem aspektiem, jo tā var ietekmēt šo pieteikumu izskatīšanas procedūru.

¹⁵⁸ Padomes Direktīva 2005/85/EK (2005. gada 1. decembris) par minimāliem standartiem attiecībā uz dalībvalstu procedūrām, ar kurām piešķir un atņem bēgļa statusu (OV 2005, L 326, 13. lpp.). Šī direktīva tika atcelta ar Direktīvu 2013/32.

¹⁵⁹ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par minimāliem standartiem attiecībā uz dalībvalstu procedūrām, ar kurām piešķir un atņem starptautiskās aizsardzības statusu (COM(2009) 554 final, 60. lpp.).

¹⁶⁰ COM(2009) 554 final, Pielikums, 14959/09 ADD 1, 15. lpp.

¹⁶¹ Spriedums, 2018. gada 25. jūlijs, *Alheto* (C-585/16, [EU:C:2018:584](#), 109. punkts).

¹⁶² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/1348 (2024. gada 14. maijs), ar ko izveido kopīgu procedūru starptautiskajai aizsardzībai Savienībā un atceļ Direktīvu 2013/32/ES (OV L, 2024/1348).

¹⁶³ Regulas 2024/1348 61. panta 2. punktā noteikts, ka gan Savienības, gan valsts līmenī trešo valsti var atzīt par drošu izcelsmes valsti ar izņēmumiem attiecībā uz konkrētām tās teritorijas daļām vai skaidri identificējamām personu kategorijām.

Šajā gadījumā lēmums par noraidīšanu ir balstīts uz to, ka CV izcelsmes valsts ir Moldovas Republika, kuru Čehijas Republika norādījusi par drošu izcelsmes valsti, izņemot Piedņestru. Tādējādi šis trešās valsts norādīšana par drošu izcelsmes valsti ir viens no lietas materiālos ietvertajiem elementiem, par kuriem informēta iesniedzējtiesa un kurš tai jāizvērtē, izskatot minētā lēmuma pārsūdzību. No tā jāsecina, ka šādos apstākļos, pat ja prasītājs pamatlietā uz to nav tieši atsaucies, Direktīvā 2013/32 paredzēto noteikumu iespējama neievērošanu šādas norādīšanas nolūkā, lai starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanas procedūrai piemērotu īpašo režīmu, ir tiesību jautājums, kas iesniedzējtiesai jāapsver, veicot šīs direktīvas 46. panta 3punktā noteikto pilnīgo un *ex nunc* pārbaudi.

b. Starptautiskās aizsardzības pieteikumu izskatīšanas kārtība gadījumā, ja iesniegts jauns patvēruma pieteikums

2024. gada 8. februāra spriedums (virspalāta) *Bundesrepublik Deutschland* (Turpmāka pieteikuma pieņemamība) (C-216/22, [EU:C:2024:122](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Kopējās procedūras starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai – Direktīva 2013/32/ES – 33. panta 2. punkts un 40. panta 2. un 3. punkts – Turpmāks pieteikums – Nosacījumi, lai šādu pieteikumu noraidītu kā nepieņemamu – Jēdziens “jauns elements vai konstatējums” – Tiesas spriedums par Savienības tiesību interpretācijas jautājumu – 46. pants – Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību – Valsts tiesas kompetence lemt par šādu pieteikumu pēc būtības tāda lēmuma prettiesiskuma gadījumā, ar kuru pieteikums ir noraidīts kā nepieņemams – Procesuālās garantijas – 14. pants 2. punkts

Izskatot *Verwaltungsgericht Sigmaringen* (Zigmāringenes Administratīvā tiesa, Vācija) lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesa virspalātas sastāvā lemj tostarp par to, vai Tiesas spriedums prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā ir jauns elements, kas nozīmē, ka turpmākais patvēruma pieteikums ir jāizskata pēc būtības, nevis jānoraida kā nepieņemams.

Sīrijas valstspiederīgais 2017. gada 26. jūlijā Vācijā iesniedza patvēruma pieteikumu. Intervijā Vācijas kompetentajā iestādē viņš norādīja, ka laikā no 2003. līdz 2005. gadam viņš ir pildījis militāro dienestu Sīrijā un ka ir atstājis šo valsti, baidoties no atkārtotas iesaukšanas militārajā dienestā vai apcietināšanas, ja viņš atteiktos no savu militārā dienesta pienākumu izpildes.

Ar 2017. gada 16. augusta lēmumu Vācijas kompetentā iestāde piešķīra pieteikuma iesniedzējam alternatīvo aizsardzību, bet atteicās viņam piešķirt bēgļa statusu. Tā it īpaši konstatēja, ka nav pamata pieņemt, ka, tā kā pieteikuma iesniedzējs ir atstājis Sīriju, pirms tika aicināts pievienoties Sīrijas armijai, viņš savā valstī tiktu uzskatīts par dezertieri vai režīma pretinieku. Turklāt viņš neesot pierādījis, ka iesaukšana ir bijusi viņa izceļošanas iemesls. Viņš esot tikai vispārīgi atsaucies uz apdraudējuma situāciju, ko radījis karš Sīrijā.

Pieteikuma iesniedzējs šo lēmumu nepārsūdzēja, un tas tādējādi ir kļuvis galīgs. Taču 2021. gada 15. janvārī viņš iesniedza jaunu patvēruma pieteikumu (turpmāk tekstā – “turpmāks patvēruma pieteikums”), kurā viņš atsaucās uz Tiesas 2020. gada 19. novembra spriedumu *Bundesamt für Migration und Flüchtlinge* (Militārais dienests un patvērums)¹⁶⁴. Viņš apgalvoja, ka šajā spriedumā Tiesa ir norādījusi, ka noteiktos apstākļos pastāv “spēcīgs pieņēmums”, ka atteikums pildīt militāro dienestu ir saistīts ar kādu no Direktīvas 2011/95¹⁶⁵ 10. pantā uzskaitītajiem vajāšanas iemesliem.

¹⁶⁴ Spriedums, 2020. gada 19. novembris, *Bundesamt für Migration und Flüchtlinge* (Militārais dienests un patvērums) (C-238/19, [EU:C:2020:945](#)).

¹⁶⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/95/ES (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas

Ar 2021. gada 22. marta lēmumu Vācijas kompetentā iestāde kā nepieņemamu noraidīja pieteikuma iesniedzēja turpmāko patvēruma pieteikumu, pamatojoties uz to, ka no minētā Tiesas spriedums neizrietot, ka tai šis pieteikums būtu jāizskata pēc būtības.

Iesniedzējtiesa Zigmāringenes Administratīvā tiesa, kas izskata pieteikuma iesniedzēja pārsūdzību par šo lēmumu, šaubās par to, vai Tiesas spriedums, kurā ir vienīgi interpretēta Savienības tiesību norma, kas lēmuma par iepriekšēju pieteikumu pieņemšanas brīdī jau bija spēkā, var būt "jauns elements vai konstatējums", kurš izslēdz iespēju turpmāku patvēruma pieteikumu noraidīt kā nepieņemamu.

Tiesas vērtējums

Tiesa vispirms atgādina, ka no Direktīvas 2013/32 33. panta 2. punkta formulējuma un mērķa, kā arī no šīs direktīvas sistēmas izriet, ka šajā tiesību normā paredzētā iespēja noraidīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu kā nepieņemamu ir atkāpe no pienākuma izskatīt šādu pieteikumu pēc būtības. Tādējādi Tiesai jau ir konstatējusi – gan no minētajā tiesību normā ietvertā uzskaitījuma izsmeljošā rakstura, gan no šajā uzskaitījumā ietverto nepieņemamības pamatu atkāpes rakstura izriet, ka šie pamati ir jāinterpretē šauri ¹⁶⁶. Gadījumi, kuros Direktīvā 2013/32 ir noteikts pienākums turpmāku pieteikumu uzskatīt par pieņemamu, līdz ar to ir jāinterpretē plaši.

Turklāt no Direktīvas 2013/32 33. panta 2. punkta d) apakšpunkta formulējuma un konkrēti no tā, ka ir lietota frāze "jauni elementi vai konstatējumi", izriet, ka šī tiesību norma attiecas ne tikai uz faktiskām izmaiņām, kas notikušas pieteikuma iesniedzēja personiskajā situācijā vai situācijā viņa izcelsmes valstī, bet arī uz jauniem tiesību elementiem.

No judikatūras it īpaši izriet, ka turpmāku pieteikumu nevar atzīt par nepieņemamu saskaņā ar Direktīvas 2013/32 33. panta 2. punkta d) apakšpunktu ¹⁶⁷, ja atbildīgā iestāde šīs direktīvas izpratnē ¹⁶⁸ konstatē, ka iepriekšējā pieteikuma galīgais noraidījums ir pretrunā Savienības tiesībām. Šāds konstatējums šai atbildīgajai iestādei noteikti ir jāveic, ja šī pretruna izriet no Tiesas sprieduma vai to pakārtoti ir konstatējusi valsts tiesa ¹⁶⁹.

No tā ir jāsecina, ka Direktīvas 2013/32 īpašajā kontekstā jauna elementa jēdziens šīs direktīvas 33. panta 2. punkta d) apakšpunkta un 40. panta 2. un 3. punkta izpratnē ¹⁷⁰ var attiekties uz ikvienu Tiesas spriedumu. Šis konstatējums nav atkarīgs no tā, vai šis spriedums ir pasludināts pirms vai pēc lēmuma par iepriekšējo pieteikumu pieņemšanas vai no tā, vai minētajā spriedumā ir konstatēta tādas valsts tiesību normas nesaderība ar Savienības tiesībām, ar kuru ir pamatots šis lēmums, vai arī

saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu (OV 2011, L 337, 9. lpp.). Šīs direktīvas 10. pantā, kas iekļauts nodaļā "Kvalificēšana par bēgļi", ir ietverts to elementu saraksts, kuri dalībvalstīm ir jāņem vērā, novērtējot vajāšanas iemeslus.

¹⁶⁶ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2022. gada 1. augusts, *Bundesrepublik Deutschland* (Bēgļu bērns, kas dzimis ārpus uzņemošās valsts) (C-720/20, [EU:C:2022:603](#), 49. un 51. punkts).

¹⁶⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2013/32/ES (2013. gada 26. jūnijs) par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (OV 2013., L 180., 60. lpp.). Saskaņā ar šīs direktīvas 33. panta 2. punkta d) apakšpunktu dalībvalstis var uzskatīt par nepieņemamu starptautiskās aizsardzības pieteikumu, kurā nav ietverti jauni elementi vai konstatējumi, kas saistīti ar izvērtēšanu, vai pieteikuma iesniedzējs ir kvalificējams kā persona, kura ir tiesīga saņemt alternatīvo aizsardzību atbilstīgi Direktīvai 2011/95/ES, vai tādus nav iesniedzis pieteikuma iesniedzējs.

¹⁶⁸ Direktīvas 2013/32 2. panta f) punktā "atbildīgā iestāde" ir definēta kā "jebkura ar tieslietām saistīta vai administratīva struktūra dalībvalstī, kas atbildīga par starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu un kas ir kompetenta, lai šādos gadījumos pieņemtu lēmumus pirmajā instancē".

¹⁶⁹ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 14. maijs, *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság* (C-924/19 PPU un C-925/19 PPU, [EU:C:2020:367](#), 198. un 203. punkts).

¹⁷⁰ Direktīvas 2013/32 40. pantā ir ietvertas tiesību normas par turpmāku pieteikumu izskatīšanu.

tajā ir vienīgi interpretētas Savienības tiesības, tostarp tās, kas jau bijušas spēkā minētā lēmuma pieņemšanas brīdī.

Tomēr, lai turpmāks pieteikums būtu pieņemams atbilstoši Direktīvas 2013/32 40. panta 3. punktam, vēl ir nepieciešams, lai jaunie elementi vai konstatējumi būtu tādi, kas "ievērojami palielina iespēju pieteikuma iesniedzējam tikt kvalificētam kā starptautiskās aizsardzības saņēmējam saskaņā ar Direktīvu [2011/95]".

No tā izriet, ka ikviens Tiesas spriedums, tostarp spriedums, kurā ir vienīgi interpretēta Savienības tiesību norma, kas jau bijusi spēkā lēmuma par iepriekšējo pieteikumu pieņemšanas brīdī, ir jauns elements Direktīvas 2013/32 33. panta 2. punkta d) apakšpunkta un 40. panta 2. un 3. punkta izpratnē, neatkarīgi no tā, kurā datumā šis spriedums taisīts, ja tas ievērojami palielina iespēju pieteikuma iesniedzējam tikt kvalificētam kā personai, kas tiesīga saņemt starptautisko aizsardzību.

2024. gada 18. jūnija spriedums (virspalāta) *Bundesrepublik Deutschland* (Lēmuma par bēgļa statusa piešķiršanu sekas) (C-753/22, [EU:C:2024:524](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa – Kopējās procedūras starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai – Direktīva 2013/32/ES – 33. panta 2. punkta a) apakšpunkts – Neiespējamība dalībvalsts iestādēm noraidīt patvēruma pieteikumu kā nepieņemamu citā dalībvalstī iepriekš piešķirtā bēgļa statusa dēļ – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 4. pants – Risks tikt pakļautam necilvēcīgai vai pazemojošai attieksmei šajā citā dalībvalstī – Šo iestāžu veikta patvēruma pieteikuma izskatīšana, neraugoties uz bēgļa statusa piešķiršanu minētajā citā dalībvalstī – Direktīva 2011/95/ES – 4. pants – Individuāla izskatīšana

Izskatīdama *Bundesverwaltungsgericht* (Federālā administratīvā tiesa, Vācija) lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesa virspalātas sastāvā lemj par to, vai dalībvalsts iestādēm ir jāveic jauna patvēruma pieteikuma izskatīšana, neraugoties uz bēgļa statusa piešķiršanu citā dalībvalstī, ja tās nevar izmantot Direktīvā 2013/32 ¹⁷¹ paredzēto iespēju noraidīt šo pieteikumu kā nepieņemamu.

Sīrijas valstspiederīgā QY, kurai 2018. gadā Grieķijā tika piešķirts bēgļa statuss, iesniedza starptautiskās aizsardzības pieteikumu Vācijā. Pēc tam Vācijas administratīvā tiesa atzina, ka QY Grieķijā draud nopietns necilvēcīgas vai pazemojošas attieksmes risks Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 4. panta izpratnē un tādēļ viņa nevar atgriezties šajā valstī.

2019. gada oktobrī Vācijas kompetentā iestāde noraidīja QY pieteikumu par bēgļa statusa piešķiršanu, bet piešķīra viņai alternatīvo aizsardzību. QY cēla prasību par šo lēmumu, kuru Vācijas administratīvā tiesa noraidīja, pamatojoties uz to, ka QY Sīrijā nedraudot vajāšana. Tad QY iesniedza apelācijas sūdzību iesniedzējtiesā, apgalvojot, ka Vācijas kompetentajai iestādei ir saistošs Grieķijas iestāžu atzītais bēgļa statuss.

Iesniedzējtiesa precizē, ka šajā gadījumā QY starptautiskās aizsardzības pieteikumu nevarēja atzīt par nepieņemamu, jo šis statuss iepriekš Grieķijā bija piešķirts tādēļ, ka QY draud nopietns risks šajā dalībvalstī tikt pakļautai necilvēcīgai vai pazemojošai attieksmei Hartas 4. panta izpratnē. Šādos apstākļos tā būtībā vēlas noskaidrot, vai saskaņā ar Savienības tiesībām Vācijas kompetentā iestāde varēja izvērtēt šī starptautiskās aizsardzības pieteikuma pamatotību un tai nebija saistošs fakts, ka Grieķija jau bija piešķirusi QY šādu aizsardzību.

¹⁷¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2013/32/ES (2013. gada 26. jūnijs) par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (OV 2013, L 180, 60. lpp.). Saskaņā ar šīs direktīvas 33. panta 2. punkta a) apakšpunktu dalībvalstis starptautiskās aizsardzības pieteikumu var uzskatīt par nepieņemamu, tostarp tad, ja starptautisko aizsardzību ir piešķirusi cita dalībvalsts.

Tiesas vērtējums

Pirmkārt, Tiesa atgādina, ka LESD 78. panta 2. punkta a) apakšpunktā ir paredzēts, ka Eiropas Parlaments un Eiropas Savienības Padome paredz pasākumus par kopējo Eiropas patvēruma sistēmu, kuru veido "vienots patvēruma statuss trešo valstu pilsoņiem, kas ir derīgs visā Savienībā". Lai gan šajā tiesību normā tādējādi ir paredzēts juridiskais pamats, lai pieņemtu Savienības tiesību aktus, kuros ietverts šāds vienots statuss, tomēr Savienības likumdevēja iesaistīšanās ir nepieciešama, lai konkrēti īstenotu visas ar minēto statusu saistītās tiesības, kuras – tā kā tās ir piešķīrusi viena dalībvalsts un atzinušas visas pārējās – ir spēkā visā Savienībā.

Taču Savienības likumdevējs vēl nav pilnībā konkretizējis LESD 78. panta 2. punkta a) apakšpunkta mērķi, proti, minēto vienoto patvēruma statusu. It īpaši Savienības likumdevējs šajā stadijā nav nedz noteicis principu, atbilstoši kuram dalībvalstīm būtu pienākums automātiski atzīt citas dalībvalsts pieņemtos lēmumus par bēgļa statusa piešķiršanu, nedz arī precizējis šī principa īstenošanas noteikumus. Lai gan tādējādi dalībvalstis saskaņā ar pašreiz spēkā esošajām Savienības tiesībām visu ar bēgļa statusu saistīto tiesību atzīšanu savā teritorijā var brīvi pakārtot nosacījumam, ka to kompetentās iestādes pieņem jaunu lēmumu par šī statusa piešķiršanu, tās var paredzēt automātisku citas dalībvalsts šādu lēmumu atzīšanu, piemērojot labvēlīgākus noteikumus ¹⁷². Taču ir skaidrs, ka Vācija nav izmantojusi šo iespēju.

Šādos apstākļos Tiesa, otrkārt, nosaka tvērumu, kādā dalībvalsts kompetentā iestāde izskata starptautiskās aizsardzības pieteikumu, ko iesniedzis pieteikuma iesniedzējs, kuram cita dalībvalsts jau ir piešķīrusi bēgļa statusu.

Šādā kontekstā tā konstatē – ja dalībvalsts kompetentā iestāde nevar saskaņā ar Direktīvas 2013/32. panta 2. punkta a) apakšpunktu atzīt par nepieņemamu starptautiskās aizsardzības pieteikumu, ko iesniedzis pieteikuma iesniedzējs, kuram cita dalībvalsts jau ir piešķīrusi šādu aizsardzību – tādēļ ka pastāv nopietns risks, ka pieteikuma iesniedzējs šajā citā dalībvalstī tiks pakļauts necilvēcīgai vai pazemojošai attieksmei Hartas 4. panta izpratnē –, šai iestādei ir pienākums veikt jaunu individuālu, pilnīgu un aktualizētu pieteikuma izskatīšanu jaunā starptautiskās aizsardzības procedūrā atbilstoši Direktīvām 2011/95 un 2013/32. Ja pieteikuma iesniedzējs atbilst nosacījumiem, lai viņu atzītu par bēgli saskaņā ar Direktīvas 2011/95 II un III nodaļu, minētajai iestādei viņam jāpiešķir bēgļa statuss un tai nav nekādas rīcības brīvības.

Šajā ziņā, lai gan šai iestādei pašai nav pienākuma atzīt šim pieteikuma iesniedzējam bēgļa statusu tikai tādēļ, ka šis statuss viņam iepriekš ir ticis piešķirts ar citas dalībvalsts lēmumu, tai tomēr ir pilnībā jāņem vērā šis lēmums un tā pamatā esošie elementi. Kopēja Eiropas patvēruma sistēma, kurā ietverti vienoti kritēriji, lai identificētu personas, kam patiesi nepieciešama starptautiskā aizsardzība, ir balstīta uz savstarpējās uzticēšanās principu ¹⁷³, saskaņā ar kuru jāpieņem, ka attieksme pret starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem, izņemot ārkārtas apstākļus, ikvienā dalībvalstī atbilst Savienības tiesību prasībām, tostarp Hartas, Konvencijas par bēgļu statusu ¹⁷⁴, kā arī Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas ¹⁷⁵ prasībām.

¹⁷² Skat. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/95/ES (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu (OV 2011, L 337, 9. lpp.) 3. pantu un Direktīvas 2013/32 5. pantu.

¹⁷³ Skat. Direktīvas 2011/95 12. apsvērumu.

¹⁷⁴ Konvencija par bēgļa statusu, kas parakstīta Ženēvā 1951. gada 28. jūlijā.

¹⁷⁵ Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija, kas parakstīta Romā 1950. gada 4. novembrī.

Turklāt, ņemot vērā lojālas sadarbības principu¹⁷⁶ un lai cik vien iespējams nodrošinātu to lēmumu konsekvenci, ko divu dalībvalstu kompetentās iestādes pieņēmušas par viena un tā paša trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka nepieciešamību saņemt starptautisko aizsardzību, jāsecina, ka dalībvalsts kompetentajai iestādei, kurai jālemj par jauno pieteikumu, cik vien iespējams ātri jāsāk informācijas apmaiņa ar tās dalībvalsts kompetento iestādi, kas iepriekš tam pašam pieteikuma iesniedzējam piešķīrusi bēgļa statusu. Šajā ziņā pirmajai iestādei jāinformē otrā iestāde par jauno pieteikumu, jānosūta tai savs atzinums par šo jauno pieteikumu un jālūdz saprātīgā termiņā nosūtīt otrās iestādes rīcībā esošo informāciju, kuras dēļ piešķirts šis statuss. Šī informācijas apmaiņa ir paredzēta, lai dalībvalsts iestāde, kurā iesniegts jaunais pieteikums, pilnībā pārzinot lietas apstākļus, varētu veikt pārbaudes, kas tai jāveic starptautiskās aizsardzības procedūrā.

c. Lēmuma par bēgļa statusa piešķiršanu sekas trešās valsts iesniegta izdošanas lūguma gadījumā

2024. gada 18. jūnija spriedums (virspalāta) *Generalstaatsanwaltschaft Hamm* (Lūgums izdot bēgli Turcijai) (C-352/22, [EU:C:2024:521](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa – Direktīva 2011/95/ES – 21. pants 1. punkts – Direktīva 2013/32/ES – 9. panta 2. un 3. punkts – Dalībvalsts veikta bēgļa statusa galīga piešķiršana – Bēglis, kurš pēc šīs piešķiršanas dzīvo citā dalībvalstī – Dzīvesvietas dalībvalstij adresēts tādas trešās valsts izdošanas lūgums, kas ir bēgļa izcelsmes valsts – Lēmuma par bēgļa statusa piešķiršanu sekas uz attiecīgo izdošanas procedūru – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 18. pants un 19. panta 2. punkts – Minētā bēgļa aizsardzība pret šādi lūgto izdošanu

Izskatīdama *Oberlandesgericht Hamm* (Federālās zemes Augstākā tiesa Hammā, Vācija) lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesa virspalātas sastāvā precizē neizraidīšanas principa piemērojamību saistībā ar izdošanas lūgumu, kuru trešā valsts, kas ir bēgļa izcelsmes valsts, iesniegusi viņa dzīvesvietas dalībvalstij situācijā, kad viņam šāds statuss ir piešķirts citā dalībvalstī.

2010. gadā Itālijas iestādes piešķir A. – kurdu izcelsmes Turcijas valstspiederīgajam – bēgļa statusu, kas ir spēkā līdz 2030. gadam, jo viņam draud politiska vajāšana no Turcijas iestāžu puses viņa atbalsta Kurdistānas Strādnieku partijai (*PKK*) dēļ. Kopš 2019. gada jūlija A. dzīvo Vācijā.

Pamatojoties uz Turcijas tiesas 2020. gada 3. jūnijā izsniegtu apcietināšanas orderi, Starptautiskās Kriminālpolicijas organizācija (Interpols) attiecībā uz A. izsludināja brīdinājumu, lai viņu aizturētu un izdotu uz Turciju kriminālvajāšanai par slepkavību. Pēc tam, kad A. 2020. gada 18. novembri tika aizturēts Vācijā, viņam tika piemērots apcietinājums, vēlāk – apcietinājums izdošanas nolūkā līdz 2022. gada 14. aprīlim.

Federālās zemes Augstākā tiesa Hammā, kas ir iesniedzējtiesa, ar 2021. gada 2. novembra rīkojumu atzina par pieņemamu A. izdošanu Turcijai, uzskatīdama, ka tai nav saistošs Itālijas iestāžu pieņemtais lēmums par bēgļa statusa piešķiršanu. Kad A. iesniedza konstitucionālo sūdzību, *Bundesverfassungsgericht* (Federālā konstitucionālā tiesa, Vācija) tomēr šo rīkojumu atcēla, jo minētā tiesa uzskatīja, ka iesniedzējtiesa nav vērsusies Tiesā ar šo prejudiciālo jautājumu.

Šādā kontekstā pēc šīs lietas nodošanas atpakaļ iesniedzējtiesai, kurai no jauna tika iesniegts izdošanas lūgums attiecībā uz A., tā nolēma uzdot Tiesai jautājumu, vai dalībvalsts pieņemtais

¹⁷⁶ Saskaņā ar LES 4. panta 3. punktā ietverto lojālas sadarbības principu Savienība un dalībvalstis ar patiesu savstarpēju cieņu palīdz cita citai, lai nodrošinātu to pienākumu izpildi, kas izriet no Līgumiem. Šis princips ir konkrēti izteikts Direktīvas 2011/95 36. pantā un Direktīvas 2013/32 49. pantā.

lēmums par bēgļa statusa piešķiršanu saskaņā ar Savienības tiesībām ir saistošs citā dalībvalstī uzsāktā izdošanas procedūrā.

Tiesas vērtējums

Spriedumā Tiesa vispirms konstatē – tā kā dalībvalsts lēmuma apmierināt izdošanas lūgumu, ko izcelsmes valsts iesniegusi attiecībā uz trešās valsts valstspiederīgo, kuram piešķirts bēgļa statuss citā dalībvalstī, sekas būtu tādas, ka šim pilsonim tiktu liegtas Direktīvā 2011/95¹⁷⁷ paredzētās tiesības un priekšrocības, jākonstatē, ka pirmajā dalībvalstī veiktā izdošanas procedūra ietilpst Savienības tiesību īstenošanā Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 51. panta 1. punkta izpratnē. Tādēļ lūguma saņēmējas dalībvalsts kompetentā iestāde izdošanas jomā nevar atļaut tāda trešās valsts valstspiederīgā izdošanu, kuram cita dalībvalsts piešķirusi bēgļa statusu, šai trešai valstij, ja šāda izdošana būtu pretrunā Direktīvas 2011/95 21. panta 1. punktā – lasot to kopsakarā ar Hartas¹⁷⁸ 18. pantu un 19. panta 2. punktu – noteiktajam neizdošanas principam.

Šajā ziņā Tiesa uzsver, pirmkārt, ka, kamēr pieprasītā persona atbilst bēgļa statusa nosacījumiem, Hartas 18. pants nepieļauj tās izdošanu uz trešo valsti, no kuras viņš ir aizbēdzis un kurā pastāv risks, ka viņš varētu tik vajāts. Otrkārt, ja persona, uz kuru attiecas izdošanas lūgums, norāda uz nopietnu risku, ka izdošanas gadījumā tā tiks pakļauta necilvēcīgai vai pazemojošai attieksmei, lūguma saņēmējai dalībvalstij pirms varbūtējās izdošanas jāpārbauda, vai izdošana nelabvēlīgi neietekmēs Hartas 19. panta 2. punktā paredzētās tiesības.

Lai novērtētu risku, ka varētu tikt pārkāpts Direktīvas 2011/95 21. panta 1. punkts, kā arī Hartas 18. panta un 19. panta 2. punkts, apstākļi, ka cita dalībvalsts ir piešķirusi pieprasītajai personai bēgļa statusu, ir īpaši nopietns elements, kas lūguma saņēmējas dalībvalsts kompetentajai iestādei jāņem vērā, tādējādi lēmuma par bēgļa statusa piešķiršanu dēļ – ja vien dalībvalsts, kas šo statusu piešķirusi, to nav atcēlusi vai atņēmusi – šai iestādei, piemērojot minētās tiesību normas, izdošana jāatsaka. Kopēja Eiropas patvēruma sistēma ir balstīta uz savstarpējās uzticēšanās principu, saskaņā ar kuru jāpieņem, ka attieksme pret starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem, izņemot ārkārtas apstākļus, ikvienā dalībvalstī atbilst Savienības tiesību prasībām, tostarp Hartas, Ženēvas konvencijas¹⁷⁹, kā arī Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas¹⁸⁰ prasībām.

Turklāt Direktīvas 2011/95 un Direktīvas 2013/32¹⁸¹ tiesību normas attiecībā uz bēgļa statusa atcelšanu un atņemšanu un tajās paredzētā procedūra tiktu apieta, ja lūguma saņēmēja dalībvalsts varētu izdot trešās valsts valstspiederīgo – kuram cita dalībvalsts ir atzinusi bēgļa statusu – uz viņa izcelsmes valsti. Šāda izdošana faktiski nozīmētu, ka šis statuss tiek izbeigts un ieinteresētajai personai tiek liegta iespēja faktiski izmantot tai Hartas 18. pantā piešķirto aizsardzību, Direktīvas 2011/95 VII nodaļā paredzētās tiesības un priekšrocības saistībā ar starptautiskās aizsardzības saturu, kā arī Direktīvas 2013/32 45. pantā minētās procesuālās garantijas.

¹⁷⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/95/ES (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu (OV 2011, L 337, 9. lpp.).

¹⁷⁸ Lai gan Hartas 18. pantā ir nostiprinātas patvēruma tiesības, Hartas 19. panta 2. punktā ir paredzēts neizraidīšanas princips.

¹⁷⁹ Konvencija par bēgļa statusu, kas parakstīta Ženēvā 1951. gada 28. jūlijā.

¹⁸⁰ Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija, kas parakstīta Romā 1950. gada 4. novembrī.

¹⁸¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2013/32/ES (2013. gada 26. jūnijs) par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (OV 2013, L 180, 60. lpp.).

Tātad, pamatojoties uz lojālas sadarbības principu ¹⁸², lūguma saņēmējas dalībvalsts kompetentajai iestādei izdošanas jomā cik vien iespējams ātri jāuzsāk informācijas apmaiņa ar tās citas dalībvalsts kompetento iestādi, kas pieprasītajai personai piešķirusi bēgļa statusu. Šajā ziņā tai jāinformē pēdējā minētā iestāde par izdošanas lūgumu attiecībā uz šo personu, jānosūta tai savs atzinums par šo izdošanu un jālūdz saprātīgā termiņā nosūtīt gan otrās iestādes rīcībā esošo informāciju, kuras dēļ tika piešķirts šis statuss, gan lēmumu jautājumā par to, vai minētās personas bēgļa statuss ir jāatceļ vai jāatņem.

Pirmkārt, šī informācijas apmaiņa ir paredzēta, lai lūguma saņēmējas dalībvalsts kompetentā iestāde izdošanas jomā varētu, pilnībā pārzinot lietas apstākļus, īstenot pārbaudes, kas tai jāveic saskaņā ar Hartas 18. pantu un 19. panta 2. punktu.

Otrkārt, informācijas apmaiņa ļauj citas dalībvalsts kompetentajai iestādei atcelt vai attiecīgā gadījumā atņemt bēgļa statusu, pamatojoties uz Direktīvas 2011/95 14. pantu un pilnībā ievērojot Direktīvas 2013/32 45. pantā noteiktās garantijas.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Tiesa norāda, ka tikai gadījumā, ja tās dalībvalsts kompetentā iestāde, kura pieprasītajai personai piešķirusi bēgļa statusu, nolemj atcelt vai atņemt šo statusu, pamatojoties uz Direktīvas 2011/95 14. pantu, un ja lūguma saņēmējas dalībvalsts kompetentā iestāde izdošanas jomā nonāktu pie secinājuma, ka šī persona nav vai vairs nav bēglis un ka nepastāv nekāds nopietns risks, ka minētās personas izdošanas trešai valstij, kura to pieprasījusi, gadījumā šai pašai personai tiks piemērots nāvessods, tā tiks spīdzināta vai pakļauta necilvēcīgai un pazemojošai attieksmei vai sodiem, šī izdošana nebūs pretrunā Savienības tiesībām.

Tāpēc, piemērojot Direktīvas 2011/95 21. panta 1. punktu, lasot to kopsakarā ar Hartas 18. pantu un 19. panta 2. punktu, tad, ja attiecībā uz trešās valsts valstspiederīgo, kam dalībvalstī piešķirts bēgļa statuss, citā dalībvalstī, kuras teritorijā viņš dzīvo, ir iesniegts viņa izcelsmes valsts izdošanas lūgums, lūguma saņēmēja dalībvalsts nevar atļaut izdošanu, ja tā nav veikusi informācijas apmaiņu ar iestādi, kas pieprasītajai personai piešķirusi šo statusu, un ja šī iestāde minēto statusu nav atcēlusi.

d. Pagaidu aizsardzība pārvietoto personu masveida pieplūduma gadījumā

2024. gada 19. decembra spriedums (virspalāta) *Kaduna* (C-244/24 un C-290/24, [EU:C:2024:1038](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Patvēruma politika – Pagaidu aizsardzība pārvietoto personu masveida pieplūduma gadījumā – Direktīva 2001/55/EK – 4. un 7. pants – Krievijas bruņoto spēku iebrukums Ukrainā – Īstenošanas lēmums (ES) 2022/382 – 2. panta 3. punkts – Dalībvalsts iespēja piemērot pagaidu aizsardzību pārvietotajām personām, kuras nav minētas šajā lēmumā – Brīdis, kurā dalībvalsts, kas šādām personām sniegusi pagaidu aizsardzību, var šo aizsardzību izbeigt – To trešo valstu valstspiederīgo atgriešana, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi – Direktīva 2008/115/EK – 6. pants – Atgriešanas lēmums – Brīdis, kurā dalībvalsts var pieņemt atgriešanas lēmumu – Nelikumīga uzturēšanās

Izskatot divu Nīderlandes tiesu lūgumus sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesa virspalātas sastāvā precizē brīdi, kurā dalībvalsts, pirmkārt, var izbeigt fakultatīvo pagaidu aizsardzību, ko tā, balstoties uz

¹⁸² Tiesa precizē, ka šis princips, kas ir ietverts LES 4. panta 3. punkta pirmajā daļā, atbilstoši kuram Savienība un dalībvalstis ar patiesu savstarpēju cieņu palīdz cita citai, lai nodrošinātu to pienākumu izpildi, kas izriet no Līgumiem, ir konkrēti izteikts Direktīvas 2011/95 36. pantā, kā arī Direktīvas 2013/32 49. pantā.

Direktīvu 2001/55¹⁸³ un Īstenošanas lēmumu 2022/382¹⁸⁴, piešķīrusi noteiktām personu kategorijām papildus tām, kuras minētas lēmumā, un, otrkārt, pieņemt atgriešanas lēmumu Direktīvas 2008/115¹⁸⁵ izpratnē attiecībā uz personām, kas vairs nesaņem šo aizsardzību.

P, AI, ZY un BG ir trešo valstu valstspiederīgie, kuriem 2022. gada 24. februārī bija derīga pagaidu uzturēšanās atļauja Ukrainā. Pēc Krievijas bruņoto spēku iebrukuma Ukrainas teritorijā viņi aizbēga uz Nīderlandi, kur viņiem atbilstoši tobrīd piemērojamajam Nīderlandes tiesiskajam regulējumam¹⁸⁶ tika piešķirta pagaidu aizsardzība Direktīvas 2001/55 izpratnē. Saskaņā ar minēto Nīderlandes tiesisko regulējumu fakultatīvā pagaidu aizsardzība tika sniegta visiem, kuriem 2022. gada 23. februārī bijusi derīga – tostarp pagaidu – uzturēšanās atļauja Ukrainā, un kuri, visticamāk, atstājuši Ukrainu pēc 2021. gada 26. novembra¹⁸⁷. Turklāt šajā tiesiskajā regulējumā nebija noteikts, ka jāizvērtē, vai šīs personas varētu drošos un ilglaicīgos apstākļos atgriezties savā izcelsmes valstī vai reģionā.

Ar 2024. gada 17. janvāra spriedumu *Raad van State* (Valsts padome, Nīderlande) atzina, ka to trešo valstu valstspiederīgo pagaidu aizsardzība, kuri ir tādā situācijā kā P, AI, ZY un BG, *ipso iure* beigsies 2024. gada 4. martā, proti, termiņā¹⁸⁸, kurā pagaidu aizsardzība būtu beigusies, ja Padome nebūtu pieņēmusi lēmumu atbilstoši šīs direktīvas 4. panta 2. punktam¹⁸⁹. Tāpēc ar četriem atgriešanas lēmumiem Direktīvas 2008/115 izpratnē, kuri pieņemti 2024. gada 7. februārī, valsts sekretārs¹⁹⁰ uzdeva P, AI, ZY un BG atstāt Savienības teritoriju četru nedēļu laikā no 2024. gada 4. marta.

P cēla prasību *rechtbank Den Haag, zittingsplaats Amsterdam* (Hāgas tiesa, tiesas sēžu vieta Amsterdamā, Nīderlande), apstrīdot attiecībā uz viņu pieņemtā lēmuma tiesiskumu.

AI un BG celtās prasības par lēmumiem, kas attiecās uz viņiem, pirmajā instancē ar 2024. gada 19. marta un 2024. gada 27. marta spriedumiem tika apmierinātas. Valsts sekretārs par šiem spriedumiem iesniedza apelācijas sūdzību Valsts padomē. Savukārt, tā kā ZY celtā prasība par

¹⁸³ Padomes Direktīva 2001/55/EK (2001. gada 20. jūlijs) par obligātajiem standartiem, lai pārvietoto personu masveida pieplūduma gadījumā sniegtu tām pagaidu aizsardzību, un par pasākumiem, lai līdzsvarotu dalībvalstu pūliņus, uzņemot šādas personas un uzņemoties ar to saistītās sekas (OV 2001, L 212, 12. lpp.). Direktīvas 2001/55 7. panta 1. punktā dalībvalstīm ir atļauts šajā direktīvā paredzēto pagaidu aizsardzību paplašināt, to attiecinot arī uz citām personu kategorijām nekā tās, kuras noteikusi Padome savā lēmumā, kas paredzēts minētās direktīvas 5. pantā un ar ko īstenoja šī aizsardzība, ar nosacījumu, ka šīs personas pārvietotas tāda paša iemesla dēļ un no tās pašas izcelsmes valsts vai reģiona..

¹⁸⁴ Ar Padomes Īstenošanas lēmumu (ES) 2022/382 (2022. gada 4. marts), ar ko Direktīvas 2001/55/EK 5. panta izpratnē konstatē no Ukrainas pārvietoto personu masveida pieplūduma esamību un nosaka pagaidu aizsardzības ieviešanu (OV 2022, L 71, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “Īstenošanas lēmums”), Padome nolēma aktivizēt Direktīvā 2001/55 paredzēto pagaidu aizsardzības mehānismu. Saskaņā ar šī īstenošanas lēmuma 2. panta 3. punktu dalībvalstis šo lēmumu var piemērot arī citām personām nekā tās, kas minētas Īstenošanas lēmuma 2022/382 2. panta 1. un 2. punktā, tostarp bezvalstniekiem un trešo valstu, izņemot Ukrainu, valstspiederīgajiem, kuri likumīgi uzturējušies Ukrainā un kuri nevar drošos un ilglaicīgos apstākļos atgriezties savā izcelsmes valstī vai reģionā.

¹⁸⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/115/EK (2008. gada 16. decembris) par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi (OV 2008, L 348, 98. lpp.).

¹⁸⁶ *Voorschrift Vreemdelingen 2000* (2000. gada Ārvalstnieku noteikumi), redakcijā, kas bija spēkā no 2022. gada 4. marta līdz 2022. gada 18. jūlijam, 3.9.a panta 1. punkta c) apakšpunkts.

¹⁸⁷ Proti 90 dienas pirms Krievijas bruņoto spēku iebrukuma Ukrainā.

¹⁸⁸ Tas izriet no Direktīvas 2001/55 4. panta 1. punkta, kurā noteikts, ka “neatkarīgi no 6. panta pagaidu aizsardzība ilgst vienu gadu. Ja vien aizsardzība nav pārtraukta saskaņā ar 6. panta 1. punkta b) apakšpunkta noteikumiem, to var automātiski pagarināt par sešiem mēnešiem, ne ilgāk par vienu gadu”.

¹⁸⁹ Saskaņā ar Direktīvas 2001/55 4. panta 2. punktu, “ja cēloņi pagaidu aizsardzībai turpina pastāvēt, tad Padome ar kvalificētu balsu vairākumu pēc Komisijas priekšlikuma var nolemt pagaidu aizsardzību pagarināt līdz vienam gadam; Komisija izskata arī katru dalībvalstu lūgumu par to, lai Komisija iesniegtu Padomei šādu priekšlikumu”.

¹⁹⁰ Šajā gadījumā *Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie* (tieslietu un drošības valsts sekretārs, Nīderlande; turpmāk tekstā – “valsts sekretārs”).

lēmumu, kas attiecās uz viņu, pirmajā instancē ar 2024. gada 27. marta spriedumu tika noraidīta kā nepamatota, ZY par šo spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību tajā pašā tiesā.

Saistībā ar iepriekš minētajām tiesvedībām abas iesniedzējtiesas vērsās Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu. Pirmkārt, tā kā šo strīdu iznākumā jānosaka datums, kurā beidzas Nīderlandes iestāžu sniegtā fakultatīvā pagaidu aizsardzība Direktīvas 2001/55 izpratnē, šīm tiesām ir šaubas, vai šādu aizsardzību var atcelt, pirms beidzas obligātā pagaidu aizsardzība¹⁹¹. Otrkārt, tām nav skaidrības par attiecībā uz prasītājiem pamatlietā pieņemto atgriešanas lēmumu tiesiskumu, ņemot vērā, ka šie lēmumi pieņemti datumā, kurā viņi joprojām likumīgi uzturējās Nīderlandes teritorijā.

Tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, Tiesa izvērtē, vai Direktīvas 2001/55 4. un 7. pants pieļauj, ka dalībvalsts, kas sniegusi pagaidu aizsardzību citām personu kategorijām nekā tās, kuras minētas Īstenošanas lēmuma 2. panta 1. un 2. punktā, šīm personu kategorijām fakultatīvo pagaidu aizsardzību atņem pirms izbeidzas obligātā pagaidu aizsardzība, ko saskaņā ar šīs direktīvas 4. panta 2. punktu nolēmusi sniegt Padome.

Iesākumā tā atzīst, ka dalībvalsts, kas izmanto ar Direktīvas 2001/55 7. panta 1. punktu doto iespēju, īsteno Savienības tiesības tādējādi, ka tā nevar sniegt fakultatīvo pagaidu aizsardzību personām, kuras nav pārvietotas tāda paša iemesla dēļ un no tās pašas izcelsmes valsts vai reģiona kā personas, kas saņem pagaidu obligāto aizsardzību.

Šajā kontekstā Tiesa konstatē, ka minētā tiesību norma, kā arī Īstenošanas lēmuma 2. panta 3. punkts ļauj dalībvalstij fakultatīvo pagaidu aizsardzību piemērot trešo valstu valstspiederīgajiem vai bezvalstniekiem – kuriem 2022. gada 23. februārī bijusi derīga pagaidu uzturēšanās atļauja Ukrainā un kuri, visticamāk, atstājuši šo valsti pēc 2021. gada 26. novembra – neizvērtējot, vai viņi var drošos un ilglaicīgos apstākļos atgriezties savā izcelsmes valstī vai reģionā. Šajā ziņā, pirmkārt, obligātās pagaidu aizsardzības īstenošanas iemesls, ko Padome identificējusi minētajā īstenošanas lēmumā, ir Krievijas bruņoto spēku iebrukums Ukrainā, kas sākās 2022. gada 24. februārī. Trešo valstu valstspiederīgie vai bezvalstnieki, kuriem viņu tiesību uzturēties Savienības teritorijā ļoti ierobežotā ilguma dēļ būtu bijis jāatgriežas Ukrainā neilgi pēc šī iebrukuma var tikt pielīdzināti personām, kas pārvietotas šāda iebrukuma dēļ. Otrkārt, lai gan Īstenošanas lēmuma 2. panta 3. punktā starp potenciālajiem fakultatīvās pagaidu aizsardzības saņēmējiem skaidri minēti bezvalstnieki un trešo valstu valstspiederīgie, kuri likumīgi uzturas Ukrainā un kuri nevar drošos un ilglaicīgos apstākļos atgriezties savā izcelsmes valstī vai reģionā, jākonstatē, ka šī kategorija minēta tikai kā piemērs.

Turpinājumā, norādot, ka fakultatīvā pagaidu aizsardzība, ko Nīderlandes iestādes sniegušas tādiem trešo valstu valstspiederīgajiem kā pamatlietā aplūkotie, ir zaudējusi spēku, pirms izbeigusies obligātā pagaidu aizsardzība, Tiesa pārbauda, vai Direktīvas 2001/55 4. un 7. pantā ir noteikts, ka šai fakultatīvajai pagaidu aizsardzībai jāturpina pastāvēt tik ilgi, kamēr ir spēkā obligātā pagaidu aizsardzība, ko saskaņā ar šīs direktīvas 5. pantu īstenojusi Padome, vai vismaz līdz beidzas sākotnējā šīs obligātās pagaidu aizsardzības ilguma automātiskais pagarinājums, kas paredzēts 4. panta 1. punktā.

¹⁹¹ Proti, aizsardzība, kas izriet no Padomes lēmuma, kurš pieņemts saskaņā ar Direktīvas 2001/55 5. pantu un ar kuru konstatēta pārvietoto personu masveida pieplūduma esamība. Minētā lēmuma sekas ir pagaidu aizsardzības īstenošana visās dalībvalstīs, kurām saistoša Direktīva 2001/55, attiecībā uz konkrētajām personu grupām, kas aprakstītas šajā pašā lēmumā, no šajā lēmumā noteiktā datuma.

Šajā ziņā Tiesa nospriež, ka saskaņā ar Direktīvas 2001/55 7. panta 1. punktu dalībvalstis var brīvi lemt izbeigt to piešķirto fakultatīvo pagaidu aizsardzību pirms beigusies Savienības līmenī noteiktā obligātā pagaidu aizsardzība ¹⁹².

Šajā ziņā, pirmkārt, ar šo tiesību normu dalībvalstīm tāpat ir ļauts brīvi noteikt datumu, no kura tās plāno sniegt fakultatīvo pagaidu aizsardzību, ar nosacījumu, ka tas ir laikposmā no datuma, kad stājas spēkā obligātā pagaidu aizsardzība, līdz datumam, kad tā zaudē spēku. Otrkārt, dalībvalstis saglabā kontroli pār fakultatīvās pagaidu aizsardzības ilgumu, kādu tās vēlas sniegt, ar nosacījumu, ka šis ilgums iekļaujas Savienības līmenī noteiktajās pagaidu aizsardzības mehānisma īstenošanas laika robežās. Tā kā saskaņā ar šo tiesību normu sniegtās pagaidu aizsardzības pamatā ir nevis Savienības tiesībās paredzēts pienākums, bet gan autonomas dalībvalsts lēmums paplašināt šīs aizsardzības saņēmēju loku, šai dalībvalstij jābūt iespējai minēto aizsardzību autonomi atcelt.

Turklāt šādu Direktīvas 2001/55 7. panta 1. punkta interpretāciju apstiprina gan šīs tiesību normas mērķis – mudināt dalībvalstis paplašināt to pārvietoto personu kategorijas, kuras var saņemt pagaidu aizsardzību, gan šīs direktīvas vispārīgākais mērķis, proti, izvairīties no starptautiskās aizsardzības piešķiršanas sistēmas pārslogošanas. Ja dalībvalstij pašas noteiktu iemeslu dēļ tiktu aizliegts atcelt fakultatīvo pagaidu aizsardzību pirms Savienības līmenī paredzētās obligātās pagaidu aizsardzības beigām, dalībvalstis tiktu atturētas no Direktīvas 2001/55 7. pantā paredzētās iespējas īstenošanas un tiktu radīts šķērslis šajā pantā un šajā direktīvā izvirzīto mērķu īstenošanai.

Tomēr šāds atcelšanas lēmums nedrīkst apdraudēt ne šīs direktīvas mērķus, ne tās lietderīgo iedarbību un tam jāatbilst Savienības tiesību vispārējiem principiem, it īpaši tiesiskās palāvības aizsardzības principam.

Šajā ziņā, pirmkārt, runājot par Direktīvas 2001/55 mērķu un lietderīgās iedarbības saglabāšanu – šajā direktīvā izpaužas rūpes par to, lai trešo valstu valstspiederīgajiem un bezvalstniekiem, kuri saņem pagaidu aizsardzību, tiktu saglabāta efektīva iespēja saņemt starptautisko aizsardzību, kad ir pienācīgi izvērtēta viņu individuālā situācija, vienlaikus tiem tūlīt garantējot aizsardzību mazākā apjomā. Tāpēc šim minētās direktīvas mērķim un tās lietderīgajai iedarbībai būtu pretrunā tas, ja tāda starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšana, kuru šie trešo valstu valstspiederīgie un bezvalstnieki attiecīgā gadījumā iesnieguši un par kuru vēl nav pieņemts lēmums, netiktu pabeigta pēc fakultatīvās pagaidu aizsardzības termiņa beigām. Bez tam, tiklīdz beigusies fakultatīvā pagaidu aizsardzība, šīm personām nevar liegt efektīvi izmantot tiesības iesniegt starptautiskās aizsardzības pieteikumu, kas ir būtisks posms šīs aizsardzības piešķiršanas procedūrā. Tādējādi tas, ka pagaidu aizsardzības saņēmējs nav atbildējis uz attiecīgās dalībvalsts iestāžu lūgumu ar mērķi noteikt, vai šis saņēmējs ir vēlējis, lai viņa starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšana tiktu turpināta, nevar izraisīt to, ka iespējamais starptautiskās aizsardzības pieteikums, ko viņš iesniegtu vēlāk, tiktu kvalificēts kā turpmāks pieteikums Direktīvas 2013/32 ¹⁹³ 2. panta q) punkta izpratnē.

Otrkārt, runājot par tiesiskās palāvības aizsardzības principu – nav pamatota privātpersonu tiesiskā palāvība uz tādas esošās situācijas saglabāšanos, kura var tikt izmainīta, Savienības iestādēm izmantojot savu rīcības brīvību. Šajā gadījumā, no vienas puses, Padome obligāto pagaidu aizsardzību var izbeigt jebkurā laikā ¹⁹⁴ un, no otras puses, dalībvalstis nedrīkst saglabāt fakultatīvo pagaidu aizsardzību, ko tās attiecīgā gadījumā ieviesušas, ilgāk par datumu, kurā beigusies obligātā pagaidu

¹⁹² Tiesa precizē, ka dalībvalstīm tāpat nav šīs fakultatīvās pagaidu aizsardzības ilgums jāpielāgo šīs direktīvas 4. panta 1. punktā paredzētajam sākotnējam pagaidu obligātās aizsardzības vai tās automātiskā pagarinājuma ilgumam, ne arī ilgumam, kas attiecīgā gadījumā izriet no minētās direktīvas 4. panta 2. punktā paredzētās obligātās pagaidu aizsardzības brīvprātīgās pagarināšanas.

¹⁹³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2013/32/ES (2013. gada 26. jūnijs) par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (OV 2013, L 180, 60. lpp.).

¹⁹⁴ Skat. Direktīvas 2001/55 6. panta 1. punkta b) apakšpunktu.

aizsardzība¹⁹⁵. No tā izriet, ka Nīderlandes iestādes nebūtu varējušas fakultatīvās pagaidu aizsardzības saņēmējiem sniegt nekādus citus konkrētus Savienības tiesībām atbilstošus solījumus attiecībā uz šīs aizsardzības minimālo ilgumu kā vien solījumu, saskaņā ar kuru šīs iestādes apņēmtos neizbeigt fakultatīvo pagaidu aizsardzību, pirms spēku zaudē obligātā pagaidu aizsardzība. Tomēr nešķiet, ka tās būtu pamatlietā aplūkotojāiem trešo valstu valstspiederīgajiem sniegušas šādu solījumu, taču tas jāpārbauda iesniedzējtiesām.

Tiesa no tā secina, ka Direktīvas 2001/55 4. un 7. pants pieļauj, ka dalībvalsts, kas sniegusi pagaidu aizsardzību citām personu kategorijām nekā tās, kuras minētas Īstenošanas lēmumā, šīm personu kategorijām fakultatīvo pagaidu aizsardzību atņem pirms izbeidzas obligātā pagaidu aizsardzība, ko saskaņā ar šīs direktīvas 4. panta 2. punktu nolēmusi sniegt Padome¹⁹⁶.

Otrām kārtām, Tiesa konstatē, ka Direktīvas 2008/115 6. pants nepieļauj atgriešanas lēmuma pieņemšanu attiecībā uz trešās valsts valstspiederīgo – kurš likumīgi uzturas dalībvalsts teritorijā, pamatojoties uz šīs dalībvalsts izmantoto, Direktīvas 2001/55 7. pantā paredzēto iespēju tam piešķirt pagaidu aizsardzību –, pirms šī aizsardzība beigusies, ja zināms, ka minētā aizsardzība zaudēs spēku datumā, kas ir drīzā nākotnē, un ka šī lēmuma iedarbība tiek apturēta līdz šim datumam.

Šajā ziņā, pirmkārt, Direktīva 2008/115 nepieļauj, ka dalībvalsts pieņem atgriešanas lēmumu attiecībā uz trešās valsts valstspiederīgo, kurš likumīgi uzturas tās teritorijā; tas tā ir neatkarīgi no apstākļa, ka kompetentā valsts iestāde šādā lēmumā skaidri norāda, ka šis lēmums nav spēkā, kamēr attiecīgās personas uzturēšanās ir likumīga. No vienas puses, attiecīgajai dalībvalstij par ikvienu atgriešanas lēmumu no tā pieņemšanas brīža nekavējoties jāievieto brīdinājums Šengenas Informācijas sistēmā, lai “pārliecinātos, ka atgriešanās pienākums ir izpildīts, un lai atbalstītu atgriešanas lēmumu izpildi”¹⁹⁷, citastarp tad, ja šim lēmumam nav tūlītējas iedarbības. Taču pēdējā minētajā gadījumā datumā, kad šī brīdinājums tiek ievietots, attiecīgā persona joprojām likumīgi uzturas šīs dalībvalsts teritorijā un tai var būt tiesības doties uz citām dalībvalstīm. No otras puses, šāds priekšlaicīgs atgriešanas lēmums tiek pieņemts, neņemot vērā jebkādas apstākļu izmaiņas, kas notiktu laikā starp šī lēmuma pieņemšanu un attiecīgās personas likumīgās uzturēšanās beigām un kam būtu ievērojama ietekme uz šīs personas situācijas novērtējumu.

Otrkārt, tikmēr, kamēr trešās valsts valstspiederīgie turpina saņemt fakultatīvo pagaidu aizsardzību, tie likumīgi uzturas attiecīgās dalībvalsts teritorijā un tāpēc attiecībā uz tiem nevar tikt pieņemts atgriešanas lēmums. Šādas aizsardzības saņēmējiem jābūt pilnīgi visām tiesībām, kas ar Direktīvu 2001/55 piešķirtas obligātās pagaidu aizsardzības saņēmējiem¹⁹⁸. Tādējādi, tā kā attiecīgajai dalībvalstij obligātās pagaidu aizsardzības saņēmējam jāizsniedz uzturēšanās atļauja, kas tam ļauj uzturēties šīs dalībvalsts teritorijā¹⁹⁹, šāda atļauja jāpiešķir arī fakultatīvās pagaidu aizsardzības saņēmējiem.

Treškārt, lai gan pastāv risks, ka, beidzoties fakultatīvajai pagaidu aizsardzībai, par atgriešanas lēmumu pieņemšanu atbildīgās valsts iestādes varētu saskarties ar lielu skaitu individuālu situāciju, kas jāizskata vienlaikus, šāds risks pats par sevi nevar būt pietiekams, lai ļautu atkāpties no iepriekš

¹⁹⁵ Skat. Direktīvas 2001/55 7. pantu.

¹⁹⁶ Šī dalībvalsts var atcelt pagaidu aizsardzību, ko tā sniegusi minētajām personu kategorijām, pirms datuma, kurā zaudē spēku pagaidu aizsardzība, ko nolēmusi sniegt Padome, ar nosacījumu, ka minētā dalībvalsts it īpaši neapdraud ne Direktīvas 2001/55 mērķus, ne tās lietderīgo iedarbību un ievēro Savienības tiesību vispārējos principus.

¹⁹⁷ Skat. Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2018/1860 (2018. gada 28. novembris) par Šengenas informācijas sistēmas izmantošanu to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanai, kuri dalībvalstīs uzturas nelikumīgi (OV 2018, L 312, 1. lpp.), 3. panta 1. punktu

¹⁹⁸ Skat. Direktīvas 2001/55 7. pantu.

¹⁹⁹ Skat. Direktīvas 2001/55 8. pantu kopsakarā ar tās 2. panta g) punktu.

atgādinātā principa. Turklāt, lai gan tāda trešās valsts valstspiederīgā izraidīšanai, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi, principā jābūt dalībvalstu prioritātei, pēdējām minētajām jāievēro arī materiāltiesiskās un procesuālās prasības, kas tām noteiktas saskaņā ar Savienības tiesībām, lai šie valstspiederīgie tiktu repatriēti humānā veidā un pilnībā ievērojot viņu pamattiesības un cieņu. Tādējādi, kad dalībvalsts iestādes, kas atbildīgas par atgriešanas lēmumu pieņemšanu, saskaras ar ļoti lielu skaitu individuālu gadījumu, kuri jāizskata vienlaikus, jo ir beigusies fakultatīvā pagaidu aizsardzība, Direktīva 2008/115 nepieļauj vienīgi to, ka šīs iestādes, ņemot vērā šādu situāciju, tādu atgriešanas lēmumu pieņemšanu – kas jāpieņem attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgajiem un bezvalstniekiem, kuri minētās dalībvalsts teritorijā uzturas nelikumīgi tāpēc, ka beigusies tiem sniegtā fakultatīvā pagaidu aizsardzība, – atliek ilgāk par saprātīgu termiņu.

2. Imigrācijas politika

2024. gada 30. janvāra spriedums (virspalāta) *Landeshauptmann von Wien* (Ģimenes atkalapvienošanās ar nepilngadīgu bēgli) (C-560/20, [EU:C:2024:96](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa – Imigrācijas politika – Tiesības uz ģimenes atkalapvienošanās – Direktīva 2003/86/EK – 10. panta 3. punkta a) apakšpunkts – Nepilngadīga bēgļa bez pavadības ģimenes atkalapvienošanās ar pirmās pakāpes radniekiem taisnā augšupējā līnijā – 2. panta f) punkts – Jēdziens “nepilngadīgais bez pavadības” – Apgādnieks, kas pieteikuma iesniegšanas brīdī ir nepilngadīgs, bet ģimenes atkalapvienošanās procedūras laikā ir sasniedzis pilngadību – Atbilstošais datums, lai novērtētu nepilngadīgā statusu – Pieteikuma par ģimenes atkalapvienošanās iesniegšanas termiņš – Apgādnieka pilngadīgā māsa, kurai smagas slimības dēļ nepieciešama pastāvīga vecāku palīdzība – Nepilngadīga bēgļa bez pavadības tiesību uz ģimenes atkalapvienošanās lietderīgā iedarbība – 7. panta 1. punkts – 12. panta 1. punkta pirmā un trešā daļa – Iespēja ģimenes atkalapvienošanās pakļaut papildu nosacījumiem

Saņēmusi lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesa virspalātas sastāvā precizē nosacījumus saskaņā ar Direktīvu 2003/86²⁰⁰, lai nepilngadīga bēgļa bez pavadības vecāki un pilngadīgā māsa varētu pretendēt uz ģimenes atkalapvienošanās ar viņu, ja šis bēglis ģimenes atkalapvienošanās procedūras laikā ir kļuvis pilngadīgs.

RI, kurš ieradās Austrijā 2015. gadā kā nepilngadīgais bez pavadības, 2017. gada janvārī tika piešķirts bēgļa statuss. Trīs mēnešus un vienu dienu pēc šī lēmuma paziņošanas, kad RI vēl bija nepilngadīgs, viņa vecāki CR un GF, kā arī viņa pilngadīgā māsa TY, kura sirgst ar cerebrālo trieku, Austrijas Republikas vēstniecībā Sīrijā pirmo reizi iesniedza pieteikumus par ieceļošanu un uzturēšanos ģimenes atkalapvienošanās nolūkā ar RI. Šie pieteikumi ar galīgu lēmumu tika noraidīti, jo RI ģimenes atkalapvienošanās procedūras laikā bija sasniedzis pilngadību.

2018. gada jūlijā CR, GF un TY *Landeshauptmann von Wien* (Vīnes federālās zemes valdības vadītājs, Austrija) no jauna iesniedza pieteikumus par ieceļošanu un uzturēšanos ģimenes atkalapvienošanās nolūkā ar RI. Tie atkal tika noraidīti, jo nebija iesniegti trīs mēnešu laikā pēc bēgļa statusa piešķiršanas RI.

Verwaltungsgericht Wien (Vīnes Administratīvā tiesa, Austrija), kurā vērsušies CR, GF un TY, nolēma uzdot Tiesai jautājumus par Direktīvas 2003/86 interpretāciju. Iesniedzējtiesai konkrēti nav skaidrs, vai pieteikuma par ģimenes atkalapvienošanās ar nepilngadīgu bēgli bez pavadības iesniegšanai var paredzēt noteiktu termiņu, ja bēglis ģimenes atkalapvienošanās procedūras laikā sasniedz pilngadību.

²⁰⁰ Padomes Direktīva 2003/86/EK (2003. gada 22. septembris) par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanās (OV 2003, L 251, 12. lpp.).

Tai ir šaubas arī par to, kāds tvērums ir dalībvalstu tiesībām pieprasīt, lai bēglim būtu pajumte, apdrošināšana slimības gadījumiem un pietiekami ienākumi sev un tā ģimenes locekļiem, kā paredzēts Direktīvā 2003/86²⁰¹ un Austrijas transponējošajos tiesību aktos. Turklāt šī tiesa norāda, ka Austrijas tiesībās nav paredzētas tiesības uz ģimenes atkalapvienošanas apgādnieka māšai. Tomēr, tā kā TY ir pilnīgi un pastāvīgi atkarīga no vecāku palīdzības, viņi nevarētu Austrijā pievienoties savam dēlam, neņemot līdzi TY.

Tiesas vērtējums

Pirmkārt, attiecībā uz spriedumā A un S²⁰² noteikto prasību, ka nepilngadīga bēgļa bez pavadības pieteikums par ģimenes atkalapvienošanu ar vecākiem²⁰³ saskaņā ar Direktīvas 2003/86 10. panta 3. punkta a) apakšpunktu ir jāiesniedz trīs mēnešu laikā pēc bēgļa statusa piešķiršanas nepilngadīgajam, Tiesa uzsver, ka šī termiņa mērķis ir novērst risku, ka uz tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanu varētu atsaukties bez jebkāda ierobežojuma laikā situācijā, kad bēglis ir sasniedzis pilngadību jau patvēruma procedūras laikā un tātad vēl pirms pieteikuma par ģimenes atkalapvienošanu iesniegšanas.

Tomēr šāds risks nepastāv, ja bēglis ģimenes atkalapvienošanās procedūras laikā sasniedz pilngadību. Turklāt, ievērojot Direktīvas 2003/86 10. panta 3. punkta a) apakšpunkta mērķi – veicināt nepilngadīgu bēgļu bez pavadības atkalapvienošanu ar vecākiem un garantēt tiem paaugstinātu aizsardzību –, pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanu saskaņā ar šo tiesību normu nevar uzskatīt par novēlotu, ja tas iesniegts, kad attiecīgais bēglis vēl ir bijis nepilngadīgs. Tādējādi termiņš šāda pieteikuma iesniegšanai nevar sākties, pirms bēglis sasniedz pilngadību. Tāpēc, kamēr bēglis ir nepilngadīgs, viņa vecāki var iesniegt pieteikumu par ieceļošanu un uzturēšanos ģimenes atkalapvienošanās nolūkā ar to un viņiem nav pienākuma ievērot noteiktu termiņu.

Otrkārt, Tiesa norāda – no iesniedzējtiesas nolēmuma izriet, ka TY slimības dēļ ir pilnīgi un pastāvīgi atkarīga no praktiskās palīdzības, ko viņai sniedz vecāki, kuri tātad nevar viņu atstāt Sīrijā vienu. Šādos apstākļos, ja TY netiktu ļauts kopā ar vecākiem izmantot ģimenes atkalapvienošanu ar RI, RI faktiski tiktu liegtas tiesības uz ģimenes atkalapvienošanu ar vecākiem. Šāds rezultāts nebūtu saderīgs ar šo tiesību beznosacījuma raksturu un apdraudētu to lietderīgo iedarbību un nebūtu ievērots ne Direktīvas 2003/86 10. panta 3. punkta a) apakšpunkta mērķis, ne prasības attiecībā uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību, kuras izriet no Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 7. panta, ne arī no Hartas 24. panta 2. un 3. punkta²⁰⁴ izrietošās prasības attiecībā uz bērna tiesībām, kas jāgarantē minētajai direktīvai.

No tā izriet, ka, ņemot vērā pamatlietas izņēmuma situāciju, RI tiesību uz ģimenes atkalapvienošanu ar vecākiem lietderīgā iedarbība un minēto Hartas normu ievērošana ir saistītas ar prasību, lai ieceļošanas un uzturēšanās atļauja Austrijā tiktu piešķirta arī RI pilngadīgajai māšai, kurai smagas slimības dēļ ir nepieciešama pastāvīga vecāku palīdzība.

Visbeidzot – attiecībā uz Direktīvu 2003/86 un iepriekš minētajām pamattiesībām Tiesa secina, ka dalībvalsts kā priekšnoteikumu nepilngadīga bēgļa bez pavadības iespējai izmantot tiesības uz ģimenes atkalapvienošanu ar saviem vecākiem saskaņā ar Direktīvas 2003/86 10. panta 3. punkta a) apakšpunktu nevar pieprasīt, lai viņam vai viņa vecākiem būtu pajumte, apdrošināšana slimības gadījumiem, kā arī pietiekami ienākumi šīs direktīvas 7. panta 1. punkta izpratnē, turklāt neatkarīgi no

²⁰¹ Skat. Direktīvas 2003/86 7. panta 1. punktu un 12. panta 1. punkta trešo daļu.

²⁰² Spriedums, 2018. gada 12. aprīlis, A un S (C-550/16, [EU:C:2018:248](#), 61. punkts).

²⁰³ Saskaņā ar Direktīvas 2003/86 10. panta 3. punkta a) apakšpunktu "pirmās pakāpes radnieki taisnā augšupējā līnijā".

²⁰⁴ Pienākums ņemt vērā bērna intereses un nepieciešamības bērnam regulāri uzturēt personiskas attiecības ar abiem vecākiem atzīšana.

tā, vai pieteikums par ģimenes atkalapvienošanu ir iesniegts trīs mēnešu laikā pēc bēgļa statusa piešķiršanas ²⁰⁵.

Nepilngadīgam bēglim bez pavadības ir praktiski neiespējami izpildīt šos nosacījumus. Tāpat ārkārtīgi grūti izpildīt šos nosacījumus – vēl pirms pievienošanās savam bērnam – ir šāda nepilngadīgā vecākiem. Ja nepilngadīgu bēgļu bez pavadības ģimenes atkalapvienošanās iespēja ar vecākiem tiktu padarīta atkarīga no šo nosacījumu izpildes, šiem nepilngadīgajiem patiesībā tiktu liegtas tiesības uz šādu atkalapvienošanu.

Turklāt, ciktāl RI tiesību uz ģimenes atkalapvienošanu ar vecākiem lietderīgā iedarbība ietver prasību, lai, ņemot vērā TY situāciju, arī viņai tiktu piešķirta ieceļošanas un uzturēšanās atļauja, attiecīgā dalībvalsts arī nevar pieprasīt, lai RI vai viņa vecāki izpildītu šīs direktīvas 7. panta 1. punktā paredzētos nosacījumus attiecībā uz šī nepilngadīgā bēgļa smagi slimo māsu.

2024. gada 29. jūlija spriedums (virspalāta) CU un ND (Sociālā palīdzība – Netieša diskriminācija) (C-112/22 un C-223/22, [EU:C:2024:636](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tādu trešo valstu valstspiederīgo statuss, kuri ir kādas dalībvalsts pastāvīgie iedzīvotāji – Direktīva 2003/109/EK – 11. panta 1. punkta d) apakšpunkts – Vienlīdzīga attieksme – Sociālā nodrošinājuma, sociālās palīdzības un sociālās aizsardzības pasākumi – Nosacījums par pastāvīgu dzīvesvietu vismaz desmit gadus, no kuriem pēdējos divus gadus nepārtraukti – Netieša diskriminācija

Izskatot *Tribunale di Napoli* (Neapoles tiesa, Itālija) lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesa lēma par Direktīvas 2003/109 ²⁰⁶ 11. pantā paredzēto vienlīdzīgas attieksmes pret trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri ir pastāvīgie iedzīvotāji, un valsts pilsoņiem principu un it īpaši par to, vai piekļuve sociālā nodrošinājuma, sociālās palīdzības vai sociālās aizsardzības pasākumam šī 11. panta 1. punkta d) apakšpunkta izpratnē var tikt pakārtota nosacījumam par vismaz desmit gadu uzturēšanos attiecīgajā dalībvalstī bez pārtraukuma pēdējo divu gadu laikā.

2020. gadā CU un ND, trešo valstu valstspiederīgās, kuras pastāvīgi dzīvo Itālijā, iesniedza pieteikumus “pamata ienākumu” saņemšanai, kas ir sociālais pabalsts, kura mērķis ir nodrošināt iztikas minimumu. Pēc tam pret viņām ierosināti kriminālprocesi par to, ka tās pieteikumus nepareizi apliecinājušas, ka ir izpildījušas šī pabalsta piešķiršanas nosacījumus, tostarp nosacījumu par dzīvesvietu Itālijā vismaz desmit gadus, no kuriem pēdējos divus gadus nepārtraukti.

Šajā kontekstā Neapoles tiesai bija neskaidrības par šī piešķiršanas nosacījuma, kas piemērojams arī Itālijas pilsoņiem, atbilstību Savienības tiesībām. Šī tiesa uzskata, ka šī prasība rada nelabvēlīgu attieksmi pret trešo valstu valstspiederīgajiem, tostarp tiem, kuriem ir pastāvīgās uzturēšanās atļaujas, salīdzinājumā ar attieksmi pret pilsoņiem.

Tiesas vērtējums

Vispirms Tiesa atgādina – ja Savienības tiesību normā, kā, piemēram, Direktīvas 2003/109 11. panta 1. punkta d) apakšpunktā, ir tieša atsauce uz valsts tiesību aktiem, Tiesai nav jāsniedz autonoma un vienveidīga attiecīgo jēdzienu definīcija atbilstoši Savienības tiesībām. Tomēr autonomas un vienveidīgas definīcijas neesamība sociālā nodrošinājuma, sociālās palīdzības un sociālās aizsardzības

²⁰⁵ Atbilstoši Direktīvas 2003/86 12. panta 1. punkta trešajai daļai dalībvalstis var pieprasīt, lai bēglis izpildītu šīs pašas direktīvas 7. panta 1. punktā paredzētos nosacījumus, ja pieteikums par ģimenes atkalapvienošanu nav iesniegts šajā termiņā.

²⁰⁶ Padomes Direktīva 2003/109/EK (2003. gada 25. novembris) par to trešo valstu pilsoņu statusu, kuri ir kādas dalībvalsts pastāvīgie iedzīvotāji (OV 2004, L 16, 44. lpp.).

jēdzieniem Savienības tiesību izpratnē un šajā tiesību normā veiktā norāde uz valsts tiesībām saistībā ar minētajiem jēdzieniem nenozīmē, ka dalībvalstis var apdraudēt Direktīvas 2003/109 lietderīgo iedarbību, piemērojot šajā tiesību normā paredzēto vienlīdzīgas attieksmes principu. Turklāt, nosakot valsts tiesību aktos paredzētus sociālā nodrošinājuma, sociālās palīdzības un sociālās aizsardzības pasākumus, dalībvalstīm jāņem vērā Eiropas Savienības Pamattiesību hartā (turpmāk tekstā – “Harta”) paredzētās tiesības un principi, it īpaši tie, kas noteikti tās 34. pantā.

Tā kā gan Hartas 34. pantā, gan Direktīvas 2003/109 11. panta 1. punkta d) apakšpunktā ir atsauce uz valsts tiesībām, iesniedzējtiesai jānosaka, vai pamatlietā aplūkoto “pamata ienākumi” ir sociāls pabalsts, kas ir kāds no minētajā direktīvā paredzētajiem pabalstiem.

Turpinājumā Tiesa uzsver, ka ar Direktīvu 2003/109 ieviestā sistēma saskaņā ar šo direktīvu piešķirtā pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanu pakļauj īpašai procedūrai un turklāt pienākumam izpildīt noteiktus nosacījumus, tostarp prasību par piecu gadu likumīgu un nepārtrauktu uzturēšanos valsts teritorijā. Ciktāl šis pastāvīgā iedzīvotāja statuss atbilst visaugstākajam trešās valsts valstspiederīgā integrācijas līmenim, tas pamato to, ka viņiem tiek garantēta vienlīdzīga attieksme ar uzņemošās dalībvalsts pilsoņiem, it īpaši attiecībā uz sociālo nodrošinājumu, sociālo palīdzību un sociālo aizsardzību.

Turklāt, runājot par pamatlietā aplūkoto nosacījumu par dzīvesvietu, Tiesa uzskata, ka nosacījums par dzīvesvietu Itālijā vismaz desmit gadus, no kuriem pēdējos divus gadus nepārtraukti, ir pretrunā Direktīvas 2003/109 11. panta 1. punkta d) apakšpunktam.

Pirmkārt, atšķirīgā attieksme pret trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri ir pastāvīgie iedzīvotāji, un valsts pilsoņiem, kas izriet no tā, ka valsts tiesiskajā regulējumā paredzēts šāds nosacījums par dzīvesvietu, ir uzskatāma par netiešu diskrimināciju. Šis nosacījums galvenokārt skar nepilsoņus, kuru vidū ir ne tikai trešo valstu pilsoņi, bet arī to Itālijas pilsoņu intereses, kas atgriežas Itālijā pēc uzturēšanās perioda citā dalībvalstī. Proti, pasākums var tikt uzskatīts par netiešu diskrimināciju un nav nepieciešams, lai tas radītu labvēlīgāku stāvokli visiem valsts pilsoņiem vai radītu nelabvēlīgāku situāciju vienīgi tiem trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri ir pastāvīgie iedzīvotāji, izslēdzot pilsoņus.

Otrkārt, šāda diskriminācija principā ir aizliegta, ja vien tā nav objektīvi pamatota.

Tomēr Direktīvas 2003/109 11. panta 2. punktā izsmelīgi paredzētas situācijas, kurās dalībvalstis attiecībā uz dzīvesvietu var atkāpties no vienlīdzīgas attieksmes pret trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri ir pastāvīgie iedzīvotāji, un valsts pilsoņiem. Tādējādi pārējās situācijās atšķirīga attieksme pret šīm divām pilsoņu kategorijām pati par sevi ir šīs direktīvas 11. panta 1. punkta d) apakšpunkta pārkāpums.

It īpaši – atšķirīgu attieksmi pret trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri ir pastāvīgie iedzīvotāji, un attiecīgās dalībvalsts valstspiederīgajiem nevar attaisnot ar to, ka viņi varētu būt atšķirīgā situācijā, ņemot vērā viņu attiecīgās saiknes ar šo dalībvalsti.

Proti, Direktīvā 2003/109 paredzētais nosacījums par piecu gadu likumīgas un nepārtrauktas dzīvesvietas laikposmu pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanai liecina par “personas nostiprināšanos valstī”. Tādējādi jāuzskata par pietiekamu, lai šai personai pēc pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanas būtu tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi ar šīs valsts pilsoņiem, it īpaši attiecībā uz sociālo nodrošinājumu, sociālo palīdzību un sociālo aizsardzību saskaņā ar minētās direktīvas 11. panta 1. punkta d) apakšpunktu.

Līdz ar to dalībvalsts nevar vienpusēji pagarināt uzturēšanās laikposmu, kas nepieciešams, lai šāds pastāvīgais iedzīvotājs varētu izmantot šajā tiesību normā garantētās tiesības.

Visbeidzot, attiecībā uz kriminālsodu, kas valsts tiesiskajā regulējumā paredzēts nepatiesu ziņu sniegšanas gadījumā attiecībā uz nosacījumiem, ar kādiem var piekļūt attiecīgajam sociālajam

pabalstam, Tiesa atgādina, ka valsts sankciju sistēma nav saderīga ar Direktīvas 2003/109 normām, ja tā ir noteikta, lai nodrošinātu, ka tiek ievērots pienākums, kurš pats neatbilst šīm tiesību normām.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Tiesa nospriež, ka Direktīvas 2003/109 11. panta 1. punkta d) apakšpunktam, lasot to Hartas 34. panta gaismā, ir pretrunā tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums, ar kuru trešo valstu valstspiederīgo, kuri ir pastāvīgie iedzīvotāji, tiesības uz sociālā nodrošinājuma, sociālās palīdzības vai sociālās aizsardzības pasākumu ir pakārtotas nosacījumam – kas piemērojams arī šīs dalībvalsts pilsoņiem –, proti, ka attiecīgā persona minētajā dalībvalstī ir dzīvojusi vismaz desmit gadus, no kuriem pēdējos divus gadus nepārtraukti, un kurā paredzēts, ka par jebkādu nepatiesu ziņu sniegšanu attiecībā uz šo dzīvesvietas nosacījumu soda ar kriminālsodu.

3. Robežkontrole

2024. gada 21. marta spriedums (virspalāta) *Landeshauptstadt Wiesbaden* (C-61/22, [EU:C:2024:251](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Regula (ES) 2019/1157 – Eiropas Savienības pilsoņu personas apliecību drošības uzlabošana – Spēkā esamība – Juridiskais pamats – LESD 21. panta 2. punkts – LESD 77. panta 3. punkts – Regula (ES) 2019/1157 – 3. panta 5. punkts – Dalībvalstu pienākums personas apliecību datu nesējā iestrādāt divus pirkstu nospiedumus sadarbspējīgos digitālos formātos – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7. pants – Privātās un ģimenes dzīves neaizskaramība – Pamattiesību hartas 8. pants – Personas datu aizsardzība – Regula (ES) 2016/679 – 35. pants – Pienākums veikt ietekmes uz datu aizsardzību novērtējumu – Par spēkā neesošu atzītas regulas iedarbības saglabāšana laikā

Izskatījusi *Verwaltungsgericht Wiesbaden* (Vīsbādenes Administratīvā tiesa, Vācija) lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesa virspalātas sastāvā Regulu 2019/1157²⁰⁷ par Savienības pilsoņu personas apliecību drošības pastiprināšanu atzīst par spēkā neesošu, jo tā ir pieņemta uz nepareiza juridiskā pamata. Tomēr tā konstatē, ka šajā regulā paredzētā divu pirkstu nospiedumu obligāta iestrādāšana personas apliecībās ir saderīga it īpaši ar pamattiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību. Tādējādi Tiesa atstāj spēkā tās sekas līdz brīdim, kad stāsies spēkā jauna regula, kas balstīta uz atbilstošu īpašu juridisko pamatu un ar ko tā tiktu aizstāta.

2021. gada novembrī prasītājs pamatlietā lūdza Vīsbādenes pilsētai²⁰⁸ izdot jaunu personas apliecību, prasot, lai tajā netiktu iekļauti viņa pirkstu nospiedumi. Vīsbādenes pilsēta noraidīja šo lūgumu, tostarp balstoties uz to, ka kopš 2021. gada 2. augusta divu pirkstu nospiedumu iestrādāšana personas apliecību datu nesējā esot obligāta saskaņā ar valsts tiesību normām, ar kurām būtībā esot transponēts Regulas 2019/1157 3. panta 5. punkts.

2021. gada 21. decembrī prasītājs pamatlietā cēla prasību iesniedzējtiesā par Vīsbādenes pilsētas lēmumu, lūdzot tai izdot rīkojumu izsniegt viņam personas apliecību, nenoņemot viņa pirkstu nospiedumus.

Tā kā iesniedzējtiesai bija šaubas par apstrīdētā lēmuma pamatu tiesiskumu, jo pati Regulas 2019/1157 spēkā esamība bija apstrīdama, tā apturēja tiesvedību, lai uzdotu Tiesai jautājumu, vai šī regula ir spēkā neesoša tādēļ, ka, pirmkārt, tā esot kļūdaini pieņemta, pamatojoties uz LESD

²⁰⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2019/1157 (2019. gada 20. jūnijs) par Savienības pilsoņu personas apliecību un Savienības pilsoņiem un viņu ģimenes locekļiem, kuri izmanto tiesības brīvi pārvietoties, izsniegto uzturēšanās dokumentu drošības uzlabošanu (OV 2019, L 188, 67. lpp.).

²⁰⁸ *Landeshauptstadt Wiesbaden* (federālās zemes galvaspilsēta Vīsbādene, Vācija).

21. panta 2. punktu, tā vietā, lai to pieņemtu, pamatojoties uz LESD 77. panta 3. punktu, otrkārt, ar to tiekot pārkāpta Vispārīgā datu aizsardzības regula²⁰⁹ un, treškārt, ar to tiekot pārkāpts Eiropas Savienības Pamattiesību hartas²¹⁰ 7. un 8. pants.

Tiesas vērtējums

Par pirmo spēkā neesamības pamatu attiecībā uz nepareiza juridiskā pamata izmantošanu

Par LESD 21. panta 2. punkta un LESD 77. panta 3. punkta attiecīgajām piemērošanas jomām Tiesa norāda, ka kompetence, kas Savienībai piešķirta ar pirmo no šīm divām tiesību normām, lai pieņemtu tiesību normas, kas nepieciešamas, lai atvieglotu Savienības pilsoņu tiesību brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā izmantošanu²¹¹, tiek īstenota, ievērojot šajā ziņā Līgumos paredzētās rīcības pilnvaras. LESD 77. panta 3. punktā²¹² ir skaidri paredzētas šādas rīcības pilnvaras pieņemt tādus noteikumus, kas attiecas uz pasēm, personas apliecībām, uzturēšanās atļaujām vai citiem līdzīgiem dokumentiem, ko izsniedz Savienības pilsoņiem, lai atvieglotu brīvas pārvietošanās un uzturēšanās tiesību īstenošanu.

Protams, uz šo otro tiesību normu attiecas LESD sadaļa par brīvības, drošības un tiesiskuma telpu un nodaļa "Robežkontroles, patvēruma un imigrācijas politika". Tomēr no LESD 77. panta 1. punkta izriet, ka Savienība veido politiku, lai nodrošinātu gan to, ka personām, šķērsojot iekšējās robežas, neveic nekādu kontroli neatkarīgi no to pilsonības, gan to, lai veiktu personu kontroli un ārējo robežu šķērsošanas efektīvu uzraudzību, gan arī to, lai pakāpeniski ieviestu integrētu šo robežu pārvaldības sistēmu. LESD 77. panta 3. punktā minētās tiesību normas²¹³ ir šādas Savienības politikas neatņemama sastāvdaļa. Proti, Savienības pilsoņiem šie dokumenti tiem tostarp ļauj apliecināt, ka viņiem ir tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties, un tādējādi īstenot šīs tiesības. Līdz ar to LESD 77. panta 3. punkts var pamatot pasākumu pieņemšanu attiecībā uz minētajiem dokumentiem, ja šāda rīcība šķiet nepieciešama, lai veicinātu brīvas pārvietošanās un uzturēšanās tiesību īstenošanu.

Šādu LESD 77. panta 3. punkta piemērojamības interpretāciju neatspēko nedz Līgumu vēsturiskā attīstība Savienības kompetences jomā, lai noteiktu pasākumus tostarp attiecībā uz pasēm un personas apliecībām, nedz tas, ka šajā tiesību normā ir paredzēts, ka tā ir piemērojama, "izņemot gadījumus, kad Līgumos šajā nolūkā ir paredzētas rīcības pilnvaras".

Šajā ziņā Tiesa norāda, pirmkārt, ka ar Lisabonas līgumu, protams, ir atcelta tiesību norma²¹⁴, kas skaidri izslēdza iespēju Savienības likumdevējam izmantot EKL 18. panta 2. punktu (kļuvis par LESD 21. panta 2. punktu) kā juridisko pamatu, lai pieņemtu tostarp "noteikumus par pasēm [un] personas apliecībām". Tomēr tajā pašā laikā ar LESD 77. panta 3. punktu Savienībai ir skaidri piešķirtas pilnvaras

²⁰⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) (OV 2016, L 119, 1. lpp.; turpmāk tekstā – "VDAR").

²¹⁰ Turpmāk tekstā – "Harta". Šīs tiesību normas ir saistītas attiecīgi ar privātās dzīves neaizskaramību un ar personas datu aizsardzību.

²¹¹ LESD 20. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzētās tiesības. Turpmāk tekstā – "tiesības uz brīvu pārvietošanos un uzturēšanos".

²¹² Saskaņā ar šo tiesību normu, "ja Savienības pasākumi izrādās nepieciešami, lai veicinātu 20. panta 2. punkta a) apakšpunktā minēto tiesību īstenošanu, un ja vien Līgumos nav paredzētas nepieciešamās pilnvaras, Padome saskaņā ar īpašu likumdošanas procedūru var pieņemt noteikumus par pasēm, personu apliecībām, uzturēšanās atļaujām vai līdzīgiem dokumentiem. Padome pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu lēmumu pieņem vienprātīgi".

²¹³ Proti, noteikumi par pasēm, personas apliecībām, uzturēšanās atļaujām vai citiem līdzīgiem dokumentiem (turpmāk tekstā – "noteikumi par pasēm un personas apliecībām").

²¹⁴ Iepriekš noteikta EKL 18. panta 3. punktā.

rīkoties šajā jomā, pakļaujot pasākumu pieņemšanu minētajā jomā īpašai likumdošanas procedūrai un it īpaši – vienbalsīgi Padomei.

Šādos apstākļos minētā atcelšana nenozīmē, ka turpmāk būtu iespējams pieņemt noteikumus par pasēm un personas apliecībām, pamatojoties uz LESD 21. panta 2. punktu. Gluži pretēji, no vēsturiskās attīstības izriet, ka ar LESD 77. panta 3. punktu Līgumu autori ir vēlējušies Savienībai piešķirt kompetenci, kas ir specifiskāka šādu noteikumu, kuru mērķis ir atvieglot tiesību uz brīvu pārvietošanos un uzturēšanos īstenošanu, pieņemšanai, nekā vispārīgā kompetence, kas paredzēta LESD 21. panta 2. punktā.

Otrkārt, norādi, saskaņā ar kuru LESD 77. panta 3. punkts ir piemērojams, "izņemot gadījumus, kad Līgumos šajā ziņā ir paredzētas pilnvaras", Tiesa interpretē tādējādi, ka minētās rīcības pilnvaras ir nevis tādas, kas piešķirtas ar vispārīgāku tiesību normu, piemēram, LESD 21. panta 2. punktu, bet gan ar vēl specifiskāku tiesību normu.

Tiesa no tā secina, ka Regulu 2019/1157, pamatojoties uz LESD 21. panta 2. punktu, varēja pieņemt tikai ar nosacījumu, ka šīs regulas galvenais vai dominējošais mērķis vai komponente neattiecas uz LESD 77. panta 3. punkta īpašo piemērošanas jomu, proti, uz pasu, personas apliecību, uzturēšanās dokumentu vai citu līdzīgu dokumentu izsniegšanu, lai atvieglotu brīvas pārvietošanās un uzturēšanās tiesību īstenošanu.

No Regulas 2019/1157 mērķa un galvenajām sastāvdaļām izriet, ka tā ietilpst LESD 77. panta 3. punkta īpašajā piemērošanas jomā. Līdz ar to Savienības likumdevējs, pieņemdam šo regulu, pamatojoties uz LESD 21. panta 2. punktu un piemērojot parasto likumdošanas procedūru, ir izmantojis nepareizu juridisko pamatu, kas var izraisīt minētās regulas spēkā neesamību.

Par otro spēkā neesamības pamatu attiecībā uz VDAR 35. panta 10. punkta neievērošanu

Norādot, ka ar Regulu 2019/1157 netiek veiktas nekādas darbības, kuras piemēro personas datiem, bet ir vienīgi paredzēts, ka dalībvalstis apliecības pieprasīšanas gadījumā veic noteiktas apstrādes personas, Tiesa konstatē, ka VDAR ²¹⁵ 35. panta 1. punkts nebija piemērojams, pieņemot Regulu 2019/1157. Tā kā VDAR 35. panta 10. punktā ir paredzēta atkāpe no pēdējās minētās tiesību normas, Regulas 2019/1157 pieņemšana tātad nevarēja būt pretrunā minētajam 35. panta 10. punktam.

Par trešo spēkā neesamības pamatu attiecībā uz Hartas 7. un 8. panta neievērošanu

Pirmām kārtām, Tiesa norāda, ka Regulas 2019/1157 3. panta 5. punktā paredzētais pienākums personas apliecību datu nesējā iestrādāt divus pirkstu nospiedumus ir gan tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību, gan tiesību uz personas datu aizsardzību, kas nostiprinātas attiecīgi Hartas 7. un 8. pantā ²¹⁶, ierobežojums. Turklāt šis pienākums nozīmē divu secīgu personas datu apstrādes darbību iepriekšēju veikšanu, proti, minēto nospiedumu noņemšanu attiecīgajai personai un pēc tam to pagaidu uzglabāšanu personas apliecību personalizēšanas nolūkā – tie arī ir Hartas 7. un 8. pantā paredzēto tiesību ierobežojumi.

Otrām kārtām, Tiesa pārbauda, vai attiecīgie ierobežojumi ir pamatoti un samērīgi.

²¹⁵ Šajā tiesību normā ir paredzēts pienākums personas datu apstrādes pārzinim pirms šīs apstrādes, kas var radīt augstu risku fizisku personu tiesībām un brīvībām, veikt novērtējumu par to, kā plānotās apstrādes darbības ietekmēs personas datu aizsardzību.

²¹⁶ Šie Hartas 7. un 8. pantā garantēto pamattiesību īstenošanas ierobežojumi, no vienas puses, un pienākums personas apliecību uzglabāšanas līdzeklī iekļaut divus pilnīgus pirkstu nospiedumus, no otras puses, turpmāk tekstā tiks apzīmēti attiecīgi kā "attiecīgie ierobežojumi" un "attiecīgais pasākums".

Šajā ziņā tā uzskata, ka attiecīgie ierobežojumi atbilst tiesiskuma principam un neapdraud Hartas 7. un 8. pantā nostiprināto pamattiesību būtību.

Par samērīguma principu Tiesa precizē, pirmkārt, ka attiecīgajam pasākumam ir vairāki Savienības atzīti vispārējo interešu mērķi, proti, cīņa pret viltotu personas apliecību izgatavošanu un identitātes piesavināšanos, kā arī pārbaudes sistēmu sadarbība, un ka tas ir piemērots šo mērķu sasniegšanai. Proti, pirkstu nospiedumu iekļaušana personas apliecībās apgrūtina viltotu personas apliecību izgatavošanu. Tā ļauj arī ticami pārbaudīt personas apliecības autentiskumu un apliecības turētāja identitāti, tādējādi samazinot krāpšanas risku. Attiecībā uz personas apliecību pārbaudes sistēmu sadarbības mērķi pilnīgu pirkstu nospiedumu izmantošana ļauj nodrošināt saderību ar visām automatizētām pirkstu nospiedumu identifikācijas sistēmām, ko izmanto dalībvalstīs, pat ja šādās sistēmās ne vienmēr izmanto vienu un to pašu identifikācijas mehānismu.

Otrkārt, Tiesa uzskata, ka ierobežojumi tiek īstenoti tikai strikti nepieciešamajā apmērā, lai sasniegtu izvirzītos mērķus.

Proti, attiecībā uz pašu principu par pirkstu nospiedumu iestrādāšanu personas apliecību datu nesējā, jānorāda, ka tas ir uzticams un efektīvs līdzeklis, lai droši noteiktu personas identitāti. It īpaši sejas attēla iestrādāšana vien esot mazāk efektīvs identifikācijas veids nekā divu pirkstu nospiedumu iestrādāšana papildus šim attēlam, jo dažādi faktori var mainīt sejas anatomiskās īpašības. Turklāt šo nospiedumu ņemšana ir vienkārši īstenojama.

Attiecībā uz divu pilnīgu pirkstu nospiedumu, nevis tikai dažu šo pirkstu nospiedumu raksturojošo punktu iestrādāšanu papildus tam, ka šī otrā iespēja nesniegtu tādas pašas garantijas kā pilnīgs nospiedums, jānorāda, ka pilnīga nospieduma iestrādāšana ir nepieciešama arī identifikācijas dokumentu pārbaudes sistēmu sadarbībai. Proti, dalībvalstīs izmanto dažādas pirkstu nospiedumu identifikācijas tehnoloģijas. Tas, ka personas apliecības datu nesējā tiek iestrādāti tikai daži pirkstu nospiedumu raksturīgie punkti tādējādi apdraudētu sadarbības mērķa sasniegšanu.

Treškārt, Tiesa uzskata, ka šādi Hartas 7. un 8. pantā garantēto pamattiesību ierobežojumi, ņemot vērā attiecīgo datu raksturu, apstrādes darbību raksturu un kārtību, kā arī paredzētos aizsardzības mehānismus, nav tik nopietni, lai tie būtu nesamērīgi ar sasniedzamo mērķu nozīmīgumu, bet – gluži pretēji – attiecīgais pasākums ir balstīts uz līdzsvarotu izsvēršanu starp tā mērķiem, no vienas puses, un attiecīgajām pamattiesībām, no otras puses.

X. Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās

1. Eiropas apcietināšanas orderis ²¹⁷

2024. gada 29. jūlija spriedums *Breian* (C-318/24 PPU, [EU:C:2024:658](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās – Eiropas apcietināšanas orderis – Pamatlēmums 2002/584/TI – Pieprasīto personu nodošana izsniegšanas tiesu iestādēm – Pamattiesību ievērošana – Sistēmiski vai vispārēji trūkumi saistībā ar izsniegšanas dalībvalsts tiesu varas neatkarību – Trūkumi saistībā ar to, ka nav pierādījumu par tiesnešu zvēresta došanu – Necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās aizliegums – Apcietinājuma apstākļi izsniegšanas dalībvalstī – Izpildes tiesu iestādes vērtējums – Izpildes tiesu iestādes atteikums izpildīt Eiropas apcietināšanas orderi – Šā atteikuma sekas, kas rodas otras dalībvalsts izpildes tiesu iestādei

Saistībā ar *Curtea de Apel Braşov* (Braşovas apelācijas tiesa, Rumānija) prejudiciālo jautājumu uzdošanu Tiesa steidzamības prejudiciālā nolēmuma lietā precizē savu judikatūru par Eiropas apcietināšanas ordera (EAO) neizpildes pamatu saistībā ar risku pārkāpt attiecīgās personas pamattiesības gadījumā, ja tā tiks nodota Rumānijas iestādēm.

Curtea de Apel Braşov (Braşovas apelācijas tiesa) 2020. gada 17. decembrī izdeva EAO attiecībā uz P.P.R., lai izpildītu brīvības atņemšanas sodu. P.P.R. tika apcietināts Francijā 2022. gadā, tomēr netika nodots Rumānijas iestādēm. Ar 2023. gada 29. novembra spriedumu *cour d'appel de Paris* (Parīzes apelācijas tiesa, Francija) atteicās izpildīt EAO, pamatojoties uz to, ka pastāv risks, ka tiks pārkāptas pamattiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā, tiesību aktos noteiktā tiesā ²¹⁸. Minētās tiesas ieskatā varētu pastāvēt sistēmiski un vispārēji trūkumi, kas ietekmē tiesu varu Rumānijā, jo neesot skaidrības, kur glabājas tiesnešu zvēresta nodošanas protokoli, un tas varētu raisīt šaubas par tiesu sastāva likumību šajā dalībvalstī. Jāpiebilst, ka viena no šajā lietā šo sodu piemērojušā iztiesāšanas sastāva tiesnešiem zvēresta došanas protokols nebija atrodams, savukārt cits šā sastāva tiesnesis zvērestu ir devis, tikai stājoties prokurora amatā. Turklāt ar Interpola Lietu kontroles komisijas (CCF) Pieteikumu palātas lēmumu no Interpola datubāzes tika izņemts paziņojums par P.P.R. izsludināšanu starptautiskajā meklēšanā, pamatojoties uz to, ka ar viņu saistītie dati neatbilst Interpola noteikumiem par personas datu apstrādi. Tas varētu liecināt par to, ka pastāv nopietnas bažas tostarp par pamattiesību ievērošanu Rumānijā pret P.P.R. ierosinātajā procesā.

2024. gada 29. aprīlī P.P.R. tika apcietināts Maltā, pamatojoties uz EAO, kas izdots attiecībā uz viņu. Tajā pašā dienā Maltas izpildes tiesu iestāde lūdza iesniedzējtiesai sniegt papildu informāciju, precizējot, ka P.P.R. bija atsaucies uz *cour d'appel de Paris* (Parīzes apelācijas tiesa) 2023. gada 29. novembra spriedumu.

Pēc tam 2024. gada 20. maijā Maltas tiesa nolēma nenodot P.P.R. Rumānijas iestādēm, uzskatot, ka tās rīcībā esošā informācija par apcietinājuma apstākļiem Rumānijā neļauj tai secināt, ka gadījumā, ja P.P.R. tiktu nodots Rumānijas iestādēm, attiecībā pret viņu tiktu ievērots Hartas 4. pantā noteiktais aizliegums pakļaut necilvēcīgai vai pazemojošai attieksmei vai sodiem.

Šādos apstākļos iesniedzējtiesa nolēma uzdot Tiesai vairākus prejudiciālus jautājumus, kas būtībā ir šādi: vispirms par to, kādas sekas vienas izpildes iestādes atteikums izpildīt EAO rada citām izpildes iestādēm un izsniegšanas iestādei, tad par iemesliem, pamatojoties uz kuriem Francijas un Maltas

²¹⁷ Šajā sadaļā jānorāda arī uz šo spriedumu: 2024. gada 29. jūlija spriedums (virspalāta) *Alchaster* (C-202/24, [EU:C:2024:649](#)), kas izklāstīts XIX.2. sadaļā "Saturis un tvērums".

²¹⁸ Šīs tiesības ir nostiprinātas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 47. panta otrajā daļā.

izpildes iestādes pieņēma lēmumu atteikt izsniegšanas iestādes izdotā EAO izpildi, un visbeidzot par tās pienākumu vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu pēc šā atteikuma, kā arī par tās tiesībām piedalīties EAO izpildes iestādes vadītā procedūrā.

Tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, attiecībā uz lēmuma atteikt EAO izpildi sekām, kas rodas citām izpildes iestādēm, Tiesa konstatēja, ka pamatlēmumā par EAO ²¹⁹ nav noteikts, ka dalībvalsts izpildes iestāde var vai tai ir pienākums atteikt EAO izpildi tikai tāpēc, ka citas dalībvalsts izpildes iestāde ir atteikusies to izpildīt, un nepārbaudīt, vai šai citai dalībvalsts izpildes iestādei ir bijis pamats to nepildīt. Tādējādi dalībvalsts izpildes iestādei nav jāatsaka EAO izpilde tad, ja citas dalībvalsts izpildes iestāde iepriekš ir atteikusi tā izpildi, pamatojoties uz to, ka, nododot attiecīgo personu, pastāv pamattiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu pārkāpuma risks. Tomēr, kad šī iestāde pati izvērtē, vai pastāv izpildes atteikuma pamats, tai jāņem vērā pamatojums, ar kādu pirmā izpildes iestāde ir pieņēmusi lēmumu par atteikumu.

Saistībā ar šāda lēmuma sekām, kas rodas izsniegšanas iestādei, Tiesa norāda, ka Pamatlēmums 2002/584 neizslēdz iespēju šai iestādei atstāt spēkā savu lūgumu nodot personu, attiecībā uz kuru ir izdots EAO, neraugoties uz atteikumu izpildīt šo EAO. Tomēr, lai arī izsniegšanas iestādei pēc minētā atteikuma nav jāatsauc EAO, tai katrā ziņā ir jāpievērš uzmanība tam, ka ir pieņemts lēmums atteikt tā izpildi. Tai nebūtu jāatstāj spēkā EAO, it īpaši tad, ja nav mainījušies apstākļi un izpildes tiesu iestāde likumīgi ir atteikusi ²²⁰ tā izpildi, pamatojoties uz to, ka pastāv reāls pamattiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu risks. Savukārt, ja nav šāda riska, tostarp mainoties apstākļiem, tas vien, ka izpildes iestāde ir atteikusies izpildīt minēto EAO, neliedz izsniegšanas tiesu iestādei atstāt to spēkā. Turklāt šai iestādei jāpārbauda, vai, ņemot vērā lietas specifiku, EAO atstāšana spēkā ir samērīga.

Otrām kārtām, par iemesliem, pamatojoties uz kuriem Francijas un Maltas izpildes iestādes nolēma atteikt attiecīgo EAO, Tiesa atgādina, pirmkārt, ka, lai noteiktu, vai pastāv reāls risks, ka tiks pārkāptas pamattiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu izsniegšanas dalībvalsts tiesu sistēmas sistēmisku un vispārēju trūkumu dēļ, izpildes iestādei jāveic vērtējums, pamatojoties uz objektīvu, ticamu, precīzu un pienācīgi aktualizētu informāciju par šīs sistēmas darbību, kā arī, pamatojoties uz pieprasītās personas individuālās situācijas konkrētu un precīzu izvērtējumu. Tādēļ CCF lēmums par situāciju saistībā ar personu, attiecībā uz kuru ir izdots EAO ²²¹, nav pietiekams, lai attaisnotu atteikumu izpildīt šo EAO. Tomēr izpildes tiesu iestāde šo lēmumu var ņemt vērā, lai izlemtu, vai jāatsaka EAO izpilde.

Otrkārt, Tiesa uzskata, ka soda izpildei izsniegtā EAO izpildes tiesu iestāde nevar atteikties izpildīt šo EAO, pamatojoties uz to, ka nav atrodams šo sodu piemērojušā tiesneša zvēresta došanas protokols, vai pamatojoties uz apstākļiem, kad cits šā iztiesāšanas sastāva tiesnesis zvērestu ir devis, tikai stājoties prokurora amatā. Proti, ne kura katra nepilnība, kas var notikt tiesneša iecelšanas procedūrā vai tam stājoties amatā, var radīt šaubas par šī tiesneša neatkarību un objektivitāti un līdz ar to – par to, ka iztiesāšanas sastāvs, kurā šis tiesnesis darbojas, ir “neatkarīga un objektīva, tiesību aktos noteikta tiesa” Savienības tiesību izpratnē. Konkrētāk – par sistēmisku vai vispārēju nepilnību saistībā ar tiesu varas neatkarību nav uzskatāms apstāklis, ka dalībvalsts tiesībās, iespējams, ir paredzēts, ka prokuroram, kas zvērestu devis, stājoties amatā, nav no jauna jādod zvērests, kad to vēlāk iecel tiesneša amatā. Turklāt neskaidrība par to, kur glabājas dalībvalsts tiesnešu zvēresta došanas protokoli, vai nespēja noteikt šo protokolu atrašanās vietu, it īpaši, ja ir pagājuši vairāki gadi kopš

²¹⁹ Padomes Pamatlēmums 2002/584/TI (2002. gada 13. jūnijs) par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm (OV 2002, L 190, 1. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Padomes 2009. gada 26. februāra Pamatlēmumu 2009/299/TI (OV 2009, L 81, 24. lpp.) (turpmāk tekstā – “Pamatlēmums 2002/584”).

²²⁰ Saskaņā ar Pamatlēmuma 2002/584 1. panta 3. punktu, kurā noteikts: “Šis pamatlēmums [ne]groza pienākumu ievērot pamattiesības un tiesību pamatprincipus, kā tie minēti 6. pantā Līgumā par Eiropas Savienību”.

²²¹ Šajā lietā CCF ar lēmumu uzdeva izņemt paziņojumu par P.P.R. izsludināšanu starptautiskajā meklēšanā, jo tika pārkāpti Interpola noteikumi par personas datu apstrādi.

brīža, kad attiecīgais tiesnesis ir devis zvērestu, pati par sevi neliecina, ja vien nav citu būtisku norāžu, ka attiecīgie tiesneši savu amatu ir pildījuši bez prasītā zvēresta došanas. Katrā ziņā neskaidriība jautājumā, vai dalībvalsts tiesneši, stājoties amatā, ir devuši valsts tiesībās paredzēto zvērestu, nav uzskatāma par sistēmisku vai vispārēju nepilnību attiecībā uz tiesu varas neatkarību šajā dalībvalstī, ja valsts tiesībās ir paredzēti efektīvi tiesību aizsardzības līdzekļi, kas ļauj atsaukties uz to, ka tiesnesis, kurš pasludinājis spriedumu, iespējams, nav devis zvērestu, un tādējādi lūgt atcelt šo spriedumu. Iesniedzējtiesai būs jāpārbauda, vai Rumānijas tiesībās ir paredzēti šādi tiesību aizsardzības līdzekļi.

Treškārt, Tiesa atzīst, ka, pārbaudot apcietinājuma apstākļus izsniegšanas dalībvalstī, izpildes tiesu iestāde nevar atteikties izpildīt EAO, pamatojoties uz informāciju par apcietinājuma apstākļiem izsniegšanas dalībvalsts ieslodzījuma vietās, kuru tā pati ir ievākusi un attiecībā uz kuru tā nav prasījusi izsniegšanas dalībvalsts tiesu iestādei papildu informāciju. Turklāt izpildes tiesu iestāde apcietinājuma apstākļiem nevar piemērot augstāku standartu nekā Hartas 4. pantā paredzētais. Šajā ziņā tas vien, ka nav izstrādāts "precīzs sodu izpildes plāns" vai "precīzi konkrēta izpildes režīma noteikšanas kritēriji", neietilpst jēdzienā "necilvēcīga vai pazemojoša izturēšanās" Hartas 4. panta izpratnē.

Pieņemot, ka izpildes dalībvalstī ir prasīta šāda plāna vai šādu kritēriju izstrāde, dalībvalstīm saskaņā ar savstarpējas uzticēšanās principu var būt pienākums prezumēt, ka pārējās dalībvalstīs ievēro pamattiesības, un tas nozīmē, ka tās tostarp nevar kādai citai dalībvalstij pieprasīt ievērot valstī noteikto pamattiesību aizsardzības līmeni, kas ir augstāks par Savienības tiesībās nodrošināto līmeni. Tāpēc izpildes tiesu iestāde nevar atteikt pieprasītās personas nodošanu, pamatojoties vien uz to, ka izsniegšanas tiesu iestāde tai nav paziņojusi "precīzu soda izpildes plānu" vai "precīzus konkrēta izpildes režīma noteikšanas kritērijus".

Visbeidzot, trešām kārtām, saistībā ar izsniegšanas tiesu iestādes pienākumiem un tiesībām Tiesa skaidro, no vienas puses, ka šai iestādei nav jāvēršas Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, lai, ņemot vērā iemeslus, pamatojoties uz kuriem izpildes tiesu iestāde ir atteikusies izpildīt EAO, izlemtu par tā atsaukšanu vai atstāšanu spēkā, izņemot, ja tās lēmumus saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem nevar pārsūdzēt, un tādā gadījumā tai principā ir jāvēršas Tiesā. Tā var tikt atbrīvota no šī pienākuma tikai tad, ja tā konstatē, ka izvirzītajam jautājumam nav nozīmes, vai ja par attiecīgo Savienības tiesību normu Tiesa jau ir sniegusi interpretāciju, vai arī ja Savienības tiesību pareiza interpretācija ir tik acīmredzama, ka nerodas nekādas pamatotas šaubas. No otras puses, Tiesa uzskata, ka EAO izsniegšanas tiesu iestādei nav tiesību piedalīties kā dalībniecei izpildes tiesu iestādes vadītā procedūrā saistībā ar šā EAO izpildi. Faktiski šāda dalība nav nepieciešama, lai garantētu, ka tiek ievēroti savstarpējas atzišanas un lojālas sadarbības principi, kas ir EAO mehānisma darbības pamatā.

2. Eiropas izmeklēšanas rīkojums krimināllietās

2024. gada 30. aprīļa spriedums (virspalāta) M.N. (*EncroChat*) (C-670/22, [EU:C:2024:372](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās – Direktīva 2014/41/ES – Eiropas izmeklēšanas rīkojums krimināllietās – To pierādījumu iegūšana, kas jau ir izpildvalsts kompetento iestāžu rīcībā – Izdošanas nosacījumi – Šifrētu telesakaru pakalpojumi – “EncroChat” – Tiesneša lēmuma nepieciešamība – Tādu pierādījumu izmantošana, kas iegūti, pārkāpjot Savienības tiesības

Izskatot *Landgericht Berlin* (Berlīnes apgabaltiesa, Vācija) lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesa virspalātā lemj par nosacījumiem, ar kādiem prokurors izdod Eiropas izmeklēšanas rīkojumu krimināllietās, ja dalībvalsts izdevējieskāde vēlas panākt, lai tai tiktu nodoti pārtvertie telesakaru dati,

kas jau ir citas dalībvalsts rīcībā. Tā arī precizē, kādas sekas attiecībā uz šo datu izmantošanu ir Savienības tiesiskā regulējuma šajā jomā neievērošanai.

Francijas iestāžu veiktajā izmeklēšanā atklājās, ka, lai izdarītu noziedzīgus nodarījumus, kuri galvenokārt saistīti ar narkotisko vielu nelikumīgu tirdzniecību, apsūdzētie izmantoja šifrētus mobilos tālruņus, uz kuriem instalēts *EncroChat*. Šis pakalpojums ļāva ar Francijā uzstādīta servera starpniecību izveidot šifrētus sakarus, kurus nevar pārtvert, izmantojot tradicionālās izmeklēšanas metodes.

2020. gada pavasarī ar Francijas tiesas atļauju uz minētā servera tika uzstādīta Francijas un Nīderlandes izmeklēšanas grupas izstrādātā programmatūra "Trojas zirgs" un no tā – uz lietotāju mobilajiem tālruņiem 122 valstīs, tostarp uz aptuveni 4600 Vācijas lietotāju tālruņiem.

Konferencē, ko *Eurojust* ²²² organizēja 2020. gada martā, Francijas un Nīderlandes iestāžu pārstāvji informēja citu dalībvalstu iestādes par paredzēto datu pārtveršanu, tostarp attiecībā uz datiem no mobilajiem tālruņiem, kas atrodas ārpus Francijas teritorijas. *Bundeskriminalamt* (Federālais kriminālpolicijas birojs, Vācija, turpmāk tekstā – "BKA") un *Generalstaatsanwaltschaft Frankfurt am Main* (Frankfurtes Ģenerālprokuratūra, Vācija, turpmāk tekstā – "Frankfurtes Ģenerālprokuratūra") pārstāvji izrādīja interesi par Vācijas lietotāju datiem.

Laikā no 2020. gada jūnija līdz 2021. gada jūlijam procesā, kurš uzsākts pret X, Frankfurtes Ģenerālprokuratūra izdeva Eiropas izmeklēšanas rīkojumu, lai Francijas iestādēm lūgtu atļauju bez ierobežojumiem kriminālprocesos izmantot tās ievāktos datus. Savu lūgumu tā pamatoja, norādīdama, ka Eiropols bija informējis BKA, ka Vācijā, izmantojot mobilos tālruņus, kuros instalēts *EncroChat*, izdarīts liels skaits sevišķi smagu noziegumu un ka līdz šim neidentificētas personas tiek turētas aizdomās par sevišķi smagu noziegumu plānošanu un izdarīšanu Vācijā, izmantojot šifrētus sakarus. Francijas tiesa atļāva pārtvertos Vācijas lietotāju datus nodot un izmantot tiesā.

Tad Frankfurtes Ģenerālprokuratūra pārdalīja vietējām prokuratūrām izmeklēšanas procedūras, kas īstenotas tostarp pret M. N. Vienā no iesniedzējtiesā uzsāktajiem kriminālprocesiem tā jautā par minēto Eiropas izmeklēšanas rīkojumu likumību, ņemot vērā Direktīvu 2014/41 ²²³, un par Savienības tiesību iespējama pārkāpuma sekām attiecībā uz pārtverto datu izmantošanu šajā procedūrā. Attiecīgi tā nolēma vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

Tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, Tiesa atgādina, ka jēdziens "izdevējiestāde" Direktīvas 2014/41 izpratnē neattiecas tikai uz tiesām. Proti, šīs direktīvas 2. panta c) punkta i) apakšpunktā prokurors ir norādīts kā viena no iestādēm, kas ir "izdevējiestāde", tikai ar vienu nosacījumu – ka attiecīgā lieta ir tā kompetencē. Tādējādi, ja saskaņā ar izdevējvalsts tiesībām pilnīgi iekšējā situācijā prokurora kompetencē ir izdot rīkojumus par izmeklēšanas pasākumiem, lai panāktu tādu pierādījumus nodošanu, kas jau ir valsts kompetento iestāžu rīcībā, uz viņu attiecas jēdziens "izdevējiestāde", lai izdotu Eiropas izmeklēšanas rīkojumu par to pierādījumu nodošanu, kuri jau ir izpildvalsts kompetento iestāžu rīcībā.

Otrām kārtām, no Direktīvas 2014/41 6. panta 1. punkta izriet, ka Eiropas izmeklēšanas rīkojumā, kurā paredzēts nodot tādus iegūtos pierādījumus kā pamatlietā aplūkotie, kas jau ir izpildvalsts kompetento iestāžu rīcībā, jāievēro visi nosacījumi, kuri attiecīgā gadījumā ir paredzēti izdevējvalsts tiesību aktos attiecībā uz šādu pierādījumu nodošanu šīs valsts pilnībā iekšējā situācijā.

²²² Eiropas Savienības Aģentūra tiesu iestāžu sadarbībai krimināllietās.

²²³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/41/ES (2014. gada 3. aprīlis) par Eiropas izmeklēšanas rīkojumu krimināllietās (OV 2014, L 130, 1. lpp.).

Turpretī, lai arī Direktīvas 2014/41 6. panta 1. punkta b) apakšpunkts ir vērsts uz to, lai novērstu iespēju apiet izdevējvalsts tiesību aktos paredzētos noteikumus un garantijas, tajā nav prasīts – arī tādā situācijā kā pamatlietā aplūkotā, kurā attiecīgos datus izdevējvalsts teritorijā un tās interesēs ir savākušas izpildvalsts kompetentās iestādes –, lai Eiropas izmeklēšanas rīkojuma izdošana tādu pierādījumu nodošanai, kas jau ir izpildvalsts kompetento iestāžu rīcībā, būtu pakļauta tādiem pašiem materiāltiesiskajiem nosacījumiem, kādi tiek piemēroti izdevējvalstī attiecībā uz šo pierādījumu vākšanu.

Turklāt, ņemot vērā spriedumu un lēmumu savstarpējās atzišanas principu, kas ir tiesu iestāžu sadarbības krimināllietās pamatā un uz ko ir balstīta Direktīva 2014/41, izdevējvalsts nav tiesīga pārbaudīt tās atsevišķās procedūras tiesiskumu, ar ko izpildes dalībvalsts ir savākusi pierādījumus, kuri jau ir tās rīcībā un kurus izdevējvalsts lūdz nodot.

Tiesa arī precizē, ka, pirmkārt, Direktīvas 2014/41 6. panta 1. punkta a) apakšpunktā nav prasīts, lai Eiropas izmeklēšanas rīkojuma izdošana obligāti būtu pakļauta nosacījumam, ka brīdī, kad tiek izdots rīkojums par Eiropas izmeklēšanas rīkojumu, par katru personu pastāv uz konkrētiem faktiem balstīts pieņēmums par smagu nodarījumu, ja šāda prasība neizriet no izdevējvalsts tiesību aktiem attiecībā uz pierādījumu nodošanu starp valsts prokuratūrām. Otrkārt, šai tiesību normai nav pretrunā arī Eiropas izmeklēšanas rīkojuma izdošana, ja ar pārtveršanas pasākumu iegūto datu integritāte nevar tikt pārbaudīta tādēļ, ka tehniskās bāzes, kas ļāvušas veikt šo pasākumu, ir slepenas, ar nosacījumu, ka turpmākajā kriminālprocesā ir garantētas tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu. Proti, nodoto pierādījumu integritāte principā var tikt novērtēta tikai brīdī, kad kompetento iestāžu rīcībā faktiski ir attiecīgie pierādījumi.

Trešām kārtām, Tiesa norāda, ka slēpta piekļuve galiekārtām, lai iegūtu informāciju par datu plūsmu, atrašanās vietas un saziņas datus no interneta sakaru pakalpojuma, ir “telesakaru pārtveršana” Direktīvas 2014/41 31. panta 1. punkta izpratnē, kas jāpaziņo iestādei, kuru izraudzījusies tā dalībvalsts, kuras teritorijā atrodas pārtveršanas subjekts. Gadījumā, ja pārtvērēja dalībvalsts nespēj identificēt informētās dalībvalsts kompetento iestādi, šo paziņojumu var adresēt jebkurai informētās dalībvalsts iestādei, kuru pārtvērēja dalībvalsts uzskata par tam piemērotu.

Saskaņā ar Direktīvas 2014/41 31. panta 3. punktu gadījumā, ja pārtveršana nav atļauta līdzīgā vietējā lietā, informētās dalībvalsts kompetentā iestāde var paziņot, ka šo pārtveršanu nevar veikt vai ka tā jāpārtrauc, vai pat ka pārtvertos datus nevar izmantot vai arī var, bet tikai ar konkrētiem, tās norādītajiem nosacījumiem. Tādējādi Direktīvas 2014/41 31. panta mērķis ir ne tikai nodrošināt informētās dalībvalsts suverenitātes respektēšanu, bet arī aizsargāt to personu tiesības, uz kurām attiecas šāds telesakaru pārtveršanas pasākums.

Visbeidzot Tiesa uzsver, ka principā vienīgi valsts tiesībās ir jāparedz noteikumi par informācijas un pierādījumu, kas iegūti, pārkāpjot Savienības tiesības, pieļaujamību un izvērtēšanu kriminālprocesā.

Tomēr Direktīvas 2014/41 14. panta 7. punktā dalībvalstīm ir noteikts pienākums, neskarot valsts procesuālo tiesību normu piemērošanu, nodrošināt, lai kriminālprocesā izdevējvalstī, novērtējot pierādījumus, kas iegūti ar šā Eiropas izmeklēšanas rīkojuma palīdzību, tiktu ievērotas tiesības uz aizstāvību un tiesvedības taisnīgums. Tādēļ tad, ja tiesa uzskata, ka lietas dalībnieks nevar efektīvi izteikties par pierādījumu, kas var būtiski ietekmēt faktu vērtējumu, šai tiesai ir jākonstatē tiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu pārkāpums un nav jāņem vērā šis pierādījums.

3. Eiropola veikta personas datu apstrāde

2024. gada 5. marta spriedums (virspalāta) *Kočner*/Eiropols (C-755/21 P, [EU:C:2024:202](#))

Apelācija – Tiesībaizsardzības iestāžu sadarbība – Regula (ES) 2016/794 – 49. panta 3. punkts un 50. pants – Personas datu aizsardzība – Datu nelikumīga apstrāde – Slovākijā uzsākts kriminālprocess pret apelācijas sūdzības iesniedzēju – Eiropas Savienības Aģentūras tiesībaizsardzības sadarbībai (Eiropola) veikta ekspertīze izmeklēšanas nolūkos – Datu izgūšana no apelācijas sūdzības iesniedzējam piederošiem mobilajiem tālruņiem un USB datu glabāšanas ierīces – Šo datu izpaušana – Nemateriālais kaitējums – Prasība par kaitējuma atlīdzināšanu – Ārpuslīgumiskās atbildības raksturs

Izskatījusi apelācijas sūdzību, ko tās iesniedzējs *M. Kočner* iesniedzis par Vispārējās tiesas spriedumu lietā *Kočner*/Eiropols ²²⁴, Tiesas virspalāta daļēji apmierina šo apelācijas sūdzību un precizē to, kāda pēc sava rakstura ir ārpuslīgumiskā atbildība, kas Eiropas Savienības Aģentūrai tiesībaizsardzības sadarbībai (turpmāk tekstā – “Eiropols”) izriet no Regulas 2016/794 ²²⁵ 50. panta, kas interpretēts, ņemot vērā šīs regulas 57. apsvērumu.

Izmeklēšanā, ko Slovākijas iestādes veica saistībā ar Slovākijā 2018. gadā notikušo kāda žurnālista un viņa līgavas slepkavību, Eiropols pēc *Národná kriminálna agentúra* (Nacionālā noziedzības apkarošanas aģentūra, Slovākija; turpmāk tekstā – “NAKA”) lūguma sniedza atbalstu šīm iestādēm. Konkrēti tā izgūva datus, kas tika glabāti divos mobilajos tālruņos, kas esot piederējuši apelācijas sūdzības iesniedzējam. 2018. gada 23. oktobrī Eiropols nodeva NAKA cieto disku ar izgūtajiem šifrētajiem datiem, kā arī šos datus aizsargājošo paroli. 2019. gada 13. janvārī Eiropols arī nosūtīja NAKA savu atzinumu (turpmāk tekstā – “Eiropola atzinums”), kurā tostarp bija minēts, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja vārds ir tieši saistīts ar tā sauktajiem “mafijas locekļu sarakstiem”.

2019. gada 1. aprīlī Slovākijas tiesībsargājošās iestādes esot izmantojušas šo informāciju kriminālprocesā, kas uzsākts pret apelācijas sūdzības iesniedzēju. 2019. un 2020. gadā vairākos preses rakstos, kā arī tīmekļvietnēs esot atreferēts ļoti liels – citastarp no attiecīgajiem mobilajiem tālruņiem iegūtās – informācijas apjoms par apelācijas sūdzības iesniedzēju. Konkrēti kādā tīmekļvietnē un Slovākijas presē esot publiskotas transkripcijas no minētajos tālruņos esošās viņa ar šifrētas ziņojumapmaiņas lietotnes palīdzību veiktās intīmās saziņas ar kādu draudzeni.

Apelācijas sūdzības iesniedzējs, vispirms iesniedzis sūdzību Eiropolam, Vispārējā tiesā cēla atlīdzinājuma prasību, pamatojoties uz LESD 268. un 340. pantu un Eiropola regulas 50. panta 1. punktu, kurā ir noteikts režīms atbildībai par personas datu neatbilstošu apstrādi ²²⁶. Šī prasība bija vērsta uz to, lai saņemtu atlīdzinājumu par nemateriālo kaitējumu, kas apelācijas sūdzības iesniedzējam, viņaprāt, esot nodarīts Eiropola rīcības dēļ. Pēc tam, kad minēto prasību Vispārējā tiesa noraidīja, apelācijas sūdzības iesniedzējs par pārsūdzēto spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību. Šī apelācijas sūdzība bija par to, ka ir noraidīti gan apelācijas sūdzības iesniedzēja pirmais prasījums atlīdzināt nemateriālo kaitējumu, kas viņam esot nodarīts, publicējot no attiecīgajiem mobilajiem tālruņiem iegūtos personas datus, gan viņa otrais prasījums atlīdzināt nemateriālo kaitējumu, kas viņam esot nodarīts, iekļaujot viņa vārdu “mafijas locekļu sarakstos”.

²²⁴ 2021. gada 29. septembra spriedums *Kočner*/Eiropols (T-528/20, [EU:T:2021:631](#), turpmāk tekstā – “pārsūdzētais spriedums”).

²²⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/794 (2016. gada 11. maijs) par Eiropas Savienības Aģentūru tiesībaizsardzības sadarbībai (Eiropolu) un ar kuru aizstāj un atceļ Padomes Lēmumus 2009/371/TI, 2009/934/TI, 2009/935/TI, 2009/936/TI un 2009/968/TI (OV 2016, L 135, 53. lpp.; turpmāk tekstā – “Eiropola regula”).

²²⁶ Eiropola regulas 50. panta 1. punkts.

Tiesas vērtējums

Vispirms Tiesa izvērtē pret pārsūdzēto spriedumu izvirzītos apelācijas sūdzības pamatus.

Saistībā ar nemateriālo kaitējumu, kas esot nodarīts, publiskojot no attiecīgajiem mobilajiem tālruniem iegūtos personas datus, Tiesa precizē to, kāds pēc sava rakstura ir Eiropola regulas 50. panta 1. punktā paredzētais atbildības režīms.

Pirmām kārtām, Tiesa norāda, ka no šīs tiesību normas formulējuma un šīs regulas mērķa analīzes izriet, ka ar šo regulu, lasot to preambulas ²²⁷ gaismā, atbilstoši Savienības likumdevēja gribai atbalstīt cietušo fizisko personu tiek radīts Eiropola un attiecīgās dalībvalsts solidārās atbildības režīms. Šo interpretāciju apstiprina arī šīs tiesību normas konteksts. Proti, ar Eiropola regulas 50. pantu ir gribēts attiecībā uz datu nelikumīgas apstrādes darbībām ieviest īpašu ārpuslīgumiskās atbildības režīmu, kas ir atkāpe no šīs regulas 49. pantā paredzētā vispārējā atbildības režīma.

Tiesa no tā secina, ka Eiropola regulas 50. pants ievieš tādu režīmu, saskaņā ar kuru Eiropols atbild solidāri ar dalībvalsti, kurā nodarīts kaitējums, kas radies datu nelikumīgas apstrādes dēļ.

Otrām kārtām, par nosacījumiem tam, lai iestātos atbildība saskaņā ar Eiropola regulas 50. pantu, Tiesa atgādina, ka saskaņā ar LESD 340. pantā – uz kuru ir atsauce minētajā 50. pantā – paredzēto Savienības ārpuslīgumiskās atbildības režīmu šī atbildība ir atkarīga no tā, vai ir izpildīti vairāki nosacījumi.

Šajā ziņā tā norāda, ka Eiropola regulas īpašajā kontekstā no šīs regulas 50. panta 1. punkta formulējuma izriet, ka fiziskai personai, kura vēlas izmantot savas tiesības uz atlīdzinājumu, vienīgi jāpierāda, ka Eiropola un dalībvalsts atbilstoši minētajai regulai veiktās sadarbības gaitā ir notikusi datu nelikumīga apstrāde.

Šo gramatisko interpretāciju apstiprina Eiropola regulas 50. panta mērķis, kas atbilstoši šīs regulas preambulā teiktajam ir pārvarēt grūtības, ar kādām attiecīgā fiziskā persona var saskarties, mēģinādama noskaidrot, vai kaitējums, kas nodarīts šādas sadarbības gaitā notikušās datu nelikumīgās apstrādes rezultātā, izriet no Eiropola vai attiecīgās dalībvalsts rīcības. Taču, lai minētais 50. pants, lasot to Eiropola regulas preambulas gaismā, nezaudētu savu lietderīgo iedarbību, šai personai nevar prasīt, lai tā pierādītu, kam – proti, Eiropolam vai attiecīgajai dalībvalstij – ir piedēvējama šā kaitējuma nodarīšana, vai lai šī persona celtu prasību tiesā pret abiem šiem subjektiem, lai varētu saņemt pilnīgu atlīdzinājumu par tai nodarīto kaitējumu.

Tiesa arī norāda, ka tieši tālab, lai ņemtu vērā šīs pierādīšanas grūtības, Eiropola regulā paredzētās sadarbības gaitā notikušās datu nelikumīgās apstrādes dēļ nodarītā kaitējuma atlīdzināšanai Savienības likumdevējs ir paredzējis divu posmu atbildības mehānismu. Šis mehānisms pirmajā posmā atbrīvo attiecīgo fizisko personu no pienākuma pierādīt tā subjekta identitāti, kura rīcība ir izraisījusi apgalvoto kaitējumu, un otrajā posmā paredz, ka pēc tam, kad šī persona ir saņēmusi atlīdzinājumu, jautājums par to, "kurš ir galīgi atbildīgs" par šo kaitējumu, vajadzības gadījumā ir galu galā jāizspriež Eiropola valdē notiekošā procedūrā, kurā piedalās vairs tikai Eiropols un attiecīgā dalībvalsts.

Tiesa no tā secina, ka attiecīgajai fiziskajai personai Eiropola regulā nav noteikts pienākums identificēt, kurš no Eiropola un dalībvalsts sadarbībā iesaistītajiem subjektiem ir rīkojies veidā, kas uzskatāms par datu nelikumīgo apstrādi. Tādējādi, lai iestātos Eiropola vai attiecīgās dalībvalsts solidāra atbildība, pietiek ar to, ka šī persona pierāda, ka datu nelikumīga apstrāde, kuras dēļ tai ir nodarīts kaitējums, ir notikusi.

²²⁷ Preambulas 57. apsvērums.

Tomēr Tiesa norāda, ka atbildētājam ir iespēja ar jebkādiem tiesiskiem līdzekļiem pierādīt, ka apgalvotais kaitējums nav saistīts ar šādas sadarbības gaitā it kā notikušo datu nelikumīgo apstrādi, piemēram, tāpēc ka šis kaitējums ir nodarīts pirms attiecīgās apstrādes.

Tiesa no tā secina, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, nepamatoti uzskatīdama, ka Eiropola regulas 50. panta 1. punkts, lasot to šīs regulas preambulas gaismā, neatbrīvo attiecīgo fizisko personu no pienākuma pierādīt, kuram no abiem iesaistītajiem subjektiem ir piedēvējama datu nelikumīgā apstrāde. Līdz ar to tā atceļ pārsūdzēto spriedumu tiklīdz, ciktāl Vispārējā tiesa tajā ir noraidījusi pirmo prasījumu.

Attiecībā uz nemateriālo kaitējumu, par kuru ir otrais prasījums un kurš izrietot no apelācijas sūdzības iesniedzēja vārda iekļaušanas "mafijas locekļu sarakstos", Tiesa norāda: no pārsūdzētā sprieduma izriet, ka Eiropola atzinums ir vēlāks par apelācijas sūdzības iesniedzēja otrajā prasījumā apgalvoto kaitējumu radošo faktu un tāpēc vien nav ar šo faktu saistīts. Apelācijas sūdzības iesniedzējs nav pierādījis, ka saistībā ar šiem pārsūdzētā sprieduma pamatā esošajiem konstatējumiem būtu sagrozīti pierādījumi vai pieļauta tiesību kļūda. Tiesa uzskata, ka līdz ar to ir izslēgts, ka kaitējums, uz kuru otrajā prasījumā norāda apelācijas sūdzības iesniedzējs, varētu būt saistīts ar datu iespējami nelikumīgo apstrādi, kas notikusi sadarbības starp Eiropolu un Slovākijas iestādēm gaitā.

Tiesa nospriež, ka, tā kā, neraugoties uz tiesību kļūdu, ko Vispārējā tiesa pieļāvusi, noraidot pašu Eiropola solidārās atbildības principu Eiropola regulas kontekstā, šajā gadījumā nav izpildīta prasība prasītājam pierādīt, ka pastāv datu nelikumīga apstrāde, kas tam ir nodarījusi kaitējumu, līdz ar to Eiropola atbildība atbilstoši šim otrajam prasījumam tik un tā nevar iestāties. No iepriekš izklāstītā Tiesa secina, ka apelācijas sūdzības pamats par šā prasījuma noraidīšanu ir jānoraida kā neefektīvs.

Pēc tam, ņemot vērā, ka pārsūdzētais spriedums tiek daļēji atcelts, Tiesa, konstatējusi, ka tiesvedības stadija ļauj izspriest šo Vispārējā tiesā izskatīto lietu, nolemj pieņemt tajā galīgo nolēmumu un tālab pārbauda, vai šajā lietā ir izpildīti nosacījumi, lai iestātos Savienības ārpuslīgumiskā atbildība saskaņā ar Eiropola regulas 50. pantu.

Attiecībā uz prasību par tādas Savienības tiesību normas pārkāpumu, kuras mērķis ir piešķirt tiesības privātpersonām, Tiesa norāda, ka Eiropola regulā šai Savienības aģentūrai un dalībvalstu kompetentajām iestādēm, ar kurām tai jāsadarbojas kriminālvajāšanas nolūkā, ir noteikts pienākums aizsargāt privātpersonas pret viņu personas datu nelikumīgu apstrādi ²²⁸.

Vienkopus aplūkojusi virkni Eiropola reglamenta normu, Tiesa secina, ka, izpaužot Eiropola un kompetento valsts iestāžu saskaņā ar Eiropola regulu veicamās sadarbības gaitā apstrādātos personas datus personām, kuras nav tiesīgas iepazīties ar šiem datiem, tiek izdarīts tādas Savienības tiesību normas, kuras mērķis ir piešķirt tiesības privātpersonām, pārkāpums. Šajā gadījumā tā tas ir noticis, neatļauti izpaužot ar apelācijas sūdzības iesniedzēja intīmo saziņu saistītos personas datus.

Attiecībā uz prasību, ka Savienības tiesību normas pārkāpumam jābūt pietiekami būtiskam, Tiesa atgādina, ka šajā ziņā izšķirošais kritērijs ir acīmredzams un nopietns ar pārkāpto tiesību normu piešķirtās rīcības brīvības robežu pārkāpums. Veicamajā novērtējumā jāņem vērā arī joma, apstākļi un konteksts, kuros attiecīgajai iestādei ir uzlikts konkrētais pienākums. Turklāt jāņem vērā arī pārkāptās normas skaidrības un precizitātes pakāpe, kā arī attiecīgajai iestādei šajā normā atstātās rīcības brīvības apjoms, risināmās situācijas sarežģītība un grūtības tiesību normu piemērošanā vai interpretācijā.

Šajā gadījumā Tiesa konstatē šāda pietiekami būtiska pārkāpuma esamību. Proti, pirmkārt, jautājumā par nepieciešamību aizsargāt datu subjektus pret viņu personas datu nelikumīgu apstrādi Eiropola regulas normas neatstāj saskaņā ar šo regulu veicamajā sadarbībā starp Eiropolu un dalībvalsti

²²⁸ Eiropola regulas 2. panta h), i) un k) punkts, 28. panta 1. punkta a) un f) apakšpunkts, 38. panta 4. punkts un 50. panta 1. punkts, aplūkoti vienkopus.

iesaistītajiem subjektiem nekādu rīcības brīvību. Otrkārt, šis pienākums iekļaujas kriminālvajāšanas nolūkā veiktās sadarbības sensitīvajā kontekstā, kurā šādi dati tiek apstrādāti bez jebkādas datu subjektu dalības, visbiežāk šiem datu subjektiem pat nezinot, un tādējādi šiem datu subjektiem nav iespējas nekādā veidā iejaukties, lai novērstu iespējamo viņu datu nelikumīgo apstrādi.

Attiecībā uz nosacījumiem par kaitējuma esamību un cēloņsakarību Tiesa atgādina, ka Savienības ārpuslīgumiskā atbildība var iestāties tikai tad, ja prasītājs faktiski ir cietis reālu un droši zināmu kaitējumu un ja šis kaitējums pietiekami tieši izriet no apgalvotā Savienības tiesību normas pārkāpuma. Šajā gadījumā tā nospriež, ka ar datu par intīmo saziņu starp apelācijas sūdzības iesniedzēju un viņa draudzeni izpaušanu personām, kuras nav tiesīgas ar šiem datiem iepazīties, ir pārkāptas viņa tiesības uz privātās un ģimenes dzīves, kā arī saziņas neaizskaramību un aizskarts viņa gods un reputācija, tādējādi nodarot viņam nemateriālu kaitējumu.

Šajos apstākļos Tiesa nospriež, ka pārsūdzētais spriedums ir daļēji jāatceļ un piespriež Eiropalam samaksāt apelācijas sūdzības iesniedzējam 2000 EUR kā atlīdzinājumu par nodarīto nemateriālo kaitējumu.

XI. Tiesu iestāžu sadarbība civillietās

1. Regula Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību

2024. gada 20. jūnija spriedums *Greislzel* (C-35/23, [EU:C:2024:532](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesu iestāžu sadarbība civillietās – Vecāku atbildība – Regula (EK) Nr. 2201/2003 – 10. un 11. pants – Jurisdikcija bērna nelikumīgas aizvešanas gadījumos – Bērna pastāvīgā dzīvesvieta dalībvalstī pirms nelikumīgās aizvešanas – Procedūra atgriešanai starp trešo valsti un dalībvalsti – Jēdziens “prasība par atdošanu” – 1980. gada 25. oktobra Hāgas Konvencija par bērna starptautiskas nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem

Pēc *Oberlandesgericht Frankfurt am Main* (Federālās zemes Augstākā tiesa Frankfurtē pie Mainas, Vācija) lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesa precizē, kāds tvērums ir atsevišķām procesuālām normām, kuras, pamatojoties uz Regulu Nr. 2201/2003²²⁹, piemērojamas bērna starptautiskas nolaupīšanas gadījumā saistībā ar trešo valsti.

L piedzima 2014. gadā Šveicē, un viņa ir Vācijas un Polijas dubultpilsone. Viņas tēvs profesionālu iemeslu dēļ kopš 2013. gada jūnija dzīvo Šveicē, savukārt viņas māte no 2015. gada janvāra līdz 2016. gada aprīlim kopā ar L dzīvoja Vācijā, kur tēvs viņas regulāri apmeklēja. 2016. gada aprīlī māte un L pārcēlās uz Poliju, kur iesākumā tēvs viņas apmeklēja. No 2017. gada aprīļa māte neļāva tēvam izmantot viņa saskarsmes tiesības. Viņa reģistrēja L bērnudārzā Polijā bez tēva piekrišanas un informēja to, ka viņa ar meitu paliks Polijā.

2017. gada jūlijā tēvs ar Šveices centrālās iestādes²³⁰ starpniecību iesniedza pieteikumu par bērna atgriešanu uz Šveici saskaņā ar 1980. gada Hāgas konvenciju²³¹. Polijas tiesa noraidīja šo pieteikumu, pamatojoties uz to, ka tēvs uz nenoteiktu laiku ir devis piekrišanu, ka māte un L pārceļas uz Poliju. Sūdzība, ko tēvs iesniedza par šo lēmumu, tika noraidīta.

Kaut arī tēvs nebija rīkojies, lai tiktu turpināta otrā Vācijā iesniegtā pieteikuma par bērna atgriešanu izskatīšana, viņš 2018. gada jūlijā vērsās Vācijas tiesā ar lūgumu piešķirt viņam atsevišķu aizgādību pār bērnu, tiesības noteikt bērna dzīvesvietu, kā arī atgriezt bērnu pie viņa Šveicē. Tiesa, kurā tēvs bija vērsies, šo pieteikumu noraidīja starptautiskās jurisdikcijas neesamības dēļ. Tēvs šo lēmumu pārsūdzēja iesniedzējtiesā, apgalvojot, ka Vācijas tiesu jurisdikcija izrietot no Regulas Nr. 2201/2003 10. un 11. panta.

Tā kā tēvs ar Šveices – proti, valsts, kurai Regula Nr. 2201/2003 nav saistoša, – centrālās iestādes starpniecību bija nesekmīgi uzsācis bērna atgriešanas procedūru, pamatojoties uz 1980. gada Hāgas konvenciju, iesniedzējtiesai bija šaubas par šo tiesību normu piemērojamību. Tāpēc tā nolēma vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

²²⁹ Padomes Regula (EK) Nr. 2201/2003 (2003. gada 27. novembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu (OV 2003, L 338, 1. lpp.).

²³⁰ Bernes Federālais tieslietu birojs (Šveice).

²³¹ Hāgā 1980. gada 25. oktobrī noslēgtā Konvencija par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem (turpmāk tekstā – “1980. gada Hāgas konvencija”).

Tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, Tiesa lemj par to, kāds tvērums ir Regulas Nr. 2201/2003 10. pantā paredzētajam īpašajam jurisdikcijas noteikumam vecāku atbildības jomā. Saskaņā ar šo pantu tās dalībvalsts tiesas, kurā pirms bērna aizvešanas vai aizturēšanas bija viņa pastāvīgā dzīvesvieta, – principā un ar zināmiem nosacījumiem – saglabā savu starptautisko jurisdikciju.

Attiecībā uz jēdzienu “bērna nelikumīga aizvešana vai aizturēšana”, kas ir Regulas Nr. 2201/2003 10. panta pamatā, Tiesa vispirms atzīst, ka šā jēdziena definīcija²³² nav atkarīga no tā, vai persona, kurai ir “uzraudzības tiesības”, – noteikti vēlāk un eventuāli – uzsāk bērna atgriešanas procedūru uz 1980. gada Hāgas konvencijas pamata.

Turpinot – Regulas Nr. 2201/2003 10. panta b) punkta i) apakšpunktā, kurā noteikts, ka bērna iepriekšējās pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesām principā vairs nav jurisdikcijas, ja dalībvalstī, uz kuras teritoriju bērns ir ticis nelikumīgi aizvests vai kurā tas tiek nelikumīgi aizturēts, viena gada laikā nav ticis iesniegts pieteikums par bērna atdošanu, nav nedz precizēts, ka ir jāiesniedz atgriešanas pieteikums saskaņā ar 1980. gada Hāgas konvenciju, nedz arī izslēgts, ka tas var tikt iesniegt ar trešās valsts centrālās iestādes starpniecību. Proti, pirmkārt, atbilstoši Regulas Nr. 2201/2003 60. pantam dalībvalstu attiecībās 1980. gada Hāgas konvencijas noteikumi neprevalē pār šīs regulas normām. Otrkārt, nav pienākuma atsaukties uz šīs konvencijas noteikumiem, lai pieprasītu bērna atgriešanu, jo atgriešanas procedūra var balstīties uz citām normām vai citiem līgumu, tostarp divpusēju, noteikumiem.

Visbeidzot – tā kā Regulā Nr. 2201/2003 nekas nav teikts, nevar pieņemt, ka šīs regulas 10. panta piemērošana būtu pakārtota to procesuālo normu piemērošanai, kuras norādītas minētās regulas²³³ 11. panta 6. un 7. punktā un kuru primārais mērķis ir regulēt informācijas pārsūtīšanu un paziņošanu²³⁴.

Otrām kārtām, Tiesa – ņemot vērā tostarp Regulas Nr. 2201/2003 mērķus – norāda, ka nedz pieteikums par bērna atgriešanu uz citu valsti, nevis valsti, kurā bija šā bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms viņa nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas, nedz pieteikums par aizgādības noteikšanu pār minēto bērnu, kas iesniegti šīs dalībvalsts tiesās, neietilpst jēdzienā “prasība par atdošanu” Regulas Nr. 2201/2003 10. panta b) punkta i) apakšpunkta izpratnē.

Noslēgumā Tiesa precizē, ka no Regulas Nr. 2201/2003 11. panta formulējuma skaidri izriet, ka šī tiesību norma kopsakarā ar 1980. gada Hāgas konvenciju ir piemērojama vienīgi starp dalībvalstīm. Tādējādi ne minētās regulas 11. panta 6. un 7. punktā paredzētie informēšanas un paziņošanas pienākumi, ne arī tās 11. panta 8. punktā paredzētā nolēmuma izpildu spēks nav piemērojams bērna atgriešanas procedūrā, kas īstenota starp trešās valsts centrālo iestādi un tās dalībvalsts iestādēm, kurā bērns atrodas pēc nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas.

²³² Skat. Regulas Nr. 2201/2003 2. panta 11. punktu.

²³³ Šīs regulas 11. pants papildina 1980. gada Hāgas konvencijā paredzētās bērna atgriešanas procedūras īstenošanu.

²³⁴ Runa ir par informāciju, kas skar uz 1980. gada Hāgas konvencijas 13. panta pamata pieņemtu lēmumu par bērna neatgriešanu un kas jāpaziņo tās dalībvalsts kompetentajai tiesai, kurā bērna pastāvīgā dzīvesvieta bija tieši pirms viņa nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas.

2. Regula Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās

2024. gada 4. oktobra spriedums (virspalāta) *Real Madrid Club de Fútbol* (C-633/22, [EU:C:2024:843](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa – Tiesu iestāžu sadarbība civillietās – Jurisdikcija un nolēmumu izpilde civillietās un komercietās – Regula (EK) Nr. 44/2001 – 34. un 45. pants – Nolēmumu atzīšana un izpilde – Tāda paziņojuma atsaukšana, ar kuru nolēmumi atzīti par izpildāmiem – Atteikuma pamati – Dalībvalsts, kurā atzīšana vai izpilde prasīta, sabiedriskā kārtība – Laikraksta un viena no tā žurnālistiem notiesāšana par sporta kluba reputācijas aizskārums – Zaudējumu atlīdzība – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 11. pants – Preses brīvība

Izskatot *Cour de cassation* (Kasācijas tiesa, Francija) lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesa virspalātas sastāvā lemj par atsaukšanos uz sabiedriskās kārtības klauzulu, lai atteiktos izpildīt nolēmumu, kuru pieņēmusi kādas dalībvalsts tiesa un kurš ir pretrunā preses brīvībai.

2006. gada decembrī laikrakstā *Le Monde* tika publicēts raksts, kurā tā autors EE, šī laikraksta algots žurnālists, apgalvoja, ka *Real Madrid Club de Fútbol* (turpmāk tekstā – “*Real Madrid*”) un *Fútbol Club Barcelona* ir izmantojuši dopinga tīkla iniciatora riteņbraucēju vidē pakalpojumus. Daudzi mediji, it īpaši Spānijā, atsaucās uz šo publikāciju. Tajā pašā mēnesī laikrakstā *Le Monde* bez jebkāda komentāra tika publicēta atspēkojuma vēstule, ko laikrakstam bija nosūtījis *Real Madrid*.

2007. gada maijā *Real Madrid* un AE, viens tā mediķu komandas loceklis, Spānijas pirmās instances tiesā cēla prasību par atbildību, pamatojoties uz goda aizskārums, pret *Société éditrice du Monde SA* un EE. Šī tiesa, pirmkārt, pēdējiem minētajiem piesprieda samaksāt 300 000 EUR *Real Madrid* un 30 000 EUR AE kā nodarītā morālā kaitējuma atlīdzību un, otrkārt, izdeva rīkojumu par šī sprieduma publicēšanu laikrakstā *Le Monde*, kā arī kādā Spānijas laikrakstā. Minētais spriedums tika apstiprināts otrajā instancē, un par to iesniegto apelācijas sūdzību *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa, Spānija) noraidīja.

2014. gadā Spānijas pirmās instances tiesa ar diviem rīkojumiem uzdeva izpildīt šo Augstākās tiesas spriedumu, kā arī papildus minētajām pamatsummām uzdeva samaksāt 90 000 EUR par labu *Real Madrid* un 3000 EUR par labu AE kā procentus un izdevumus.

Šo spriedumu un šos rīkojumus *tribunal de grande instance de Paris* (Parīzes Vispārējā pirmās instances tiesa, Francija) pasludināja par izpildāmiem Francijā. Tomēr *cour d'appel de Paris* (Parīzes apelācijas tiesa, Francija) atcēla šīs izpildāmības deklarācijas, pamatojoties uz to, ka piespriesto sodu izpilde nepieļaujamā veidā esot pretrunā Francijas starptautiskajai sabiedriskajai kārtībai, jo tā apdraudot vārda brīvību.

Cour de cassation (Kasācijas tiesa), kurā *Real Madrid* un AE iesniedza kasācijas sūdzību, jautā par nosacījumiem, ar kādiem sprieduma, ar kuru laikraksta izdevējam sabiedrībai un vienam no tās žurnālistiem ir piespriests samaksāt zaudējumu atlīdzību morālā kaitējuma atlīdzināšanai, kā tas ir šajā gadījumā, izpilde ir jāatsaka saskaņā ar Briseles I regulu²³⁵, pamatojoties uz to, ka tā veido acīmredzamu Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 11. pantā nostiprinātās preses brīvības pārkāpumu.

²³⁵ Padomes Regula (EK) Nr. 44/2001 (2000. gada 22. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās (OV 2001, L 12, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “Briseles I regula”).

Tiesas vērtējums

Iesākumā Tiesa atgādina tādas atsaukšanās uz sabiedriskās kārtības klauzulu, kas paredzēta Briseles I regulas 34. panta 1. punktā, izņēmuma raksturu, kura pieļaujama tikai tad, ja ārvalstī pieņemta nolēmuma atzīšana vai izpilde būtu nepieļaujamā pretrunā dalībvalsts, kurā atzīšana vai izpilde prasīta, tiesību sistēmai, jo tādējādi tiktu aizskarts kāds no šīs dalībvalsts tiesību vai Savienības tiesību pamatprincipiem. Šajā ziņā valsts tiesai ar tādu pašu efektivitāti jānodrošina valsts tiesību sistēmā paredzēto un Savienības tiesību sistēmā piešķirto tiesību aizsardzība.

Tas tā it īpaši ir attiecībā uz Hartā nostiprinātajām pamattiesībām, kuras valsts tiesai jāievēro, kad tā piemēro Briseles I regulu un līdz ar to īsteno Savienības tiesības²³⁶. Tomēr, ņemot vērā savstarpējas uzticēšanās principa fundamentālo nozīmi, dalībvalstīm, īstenojot šīs tiesības, var tikt prasīts prezumēt, ka pārējās dalībvalstis ievēro pamattiesības, izņemot ārkārtas gadījumus. Līdz ar to tikai tad, ja nolēmuma izpilde dalībvalstī, kurā izpilde prasīta, izraisītu acīmredzamu Hartā nostiprināto pamattiesību pārkāpumu, jāatsakās izpildīt šo nolēmumu vai, attiecīgā gadījumā, jāatceļ tā pasludināšana par izpildāmu.

It īpaši attiecībā uz vārda brīvību Tiesa precizē, ka tā veido vienu no demokrātiskas un plurālistiskas sabiedrības būtiskajiem pamatiem, kas ir starp tām vērtībām, uz kurām pamatojoties saskaņā ar LES 2. pantu ir dibināta Savienība. Tāpēc tāda iejaukšanās vārda brīvībā kā tā, kas attiecas uz žurnālistiem, kā arī preses izdevējiem un struktūrām, ir jāierobežo līdz absolūti nepieciešamajam.

Tāpat no Eiropas Cilvēktiesību tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka ECPAK²³⁷ praktiski nav paredzēta iespēja ierobežot vārda brīvību it īpaši vispārējo interešu jautājumu jomā²³⁸, kurā ietilpst jautājumi par profesionālo sportu. Šajā kontekstā liela nozīme jāpiešķir demokrātiskās sabiedrības interesei nodrošināt un saglabāt preses brīvību tad, ja ir jānosaka, vai attiecīgā iejaukšanās ir samērīga ar sasniedzamo leģitīmo mērķi. Tādējādi ikvienam nolēmumam, ar kuru tiek piešķirta zaudējumu atlīdzība par reputācijas aizskārumu, ir jāpiemīt saprātīgam samērīgumam starp piešķirto summu un attiecīgo aizskārumu.

Šajā ziņā jānošķir soda piespriešana par labu juridiskai personai no soda piespriešanas par labu fiziskai personai, jo fiziskas personas reputācijas aizskārumus var ietekmēt šīs pēdējās minētās cieņu, savukārt juridiskas personas reputācijai nepiemīt šāda morālā dimensija. Attiecībā uz soda samērīgumu jebkurš nepamatots vārda brīvības ierobežojums ietver risku, ka nākotnē tiks traucēta vai paralizēta līdzīgu jautājumu atspoguļošana medijos. It īpaši saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru ir jāizrāda vislielākā piesardzība, ja veiktie pasākumi vai piemērotie sodi var atturēt presi no piedalīšanās diskusijā par jautājumiem, kas skar vispārējās likumīgās intereses, un tādējādi var radīt preventīvu iedarbību attiecībā uz preses brīvības izmantošanu saistībā ar šādiem jautājumiem.

Pamatojoties uz šiem apsvērumiem, Tiesa secina, ka sprieduma, ar kuru laikrakstam un vienam no tā žurnālistiem piespriests samaksāt zaudējumu atlīdzību morālā kaitējuma atlīdzināšanai, kas sporta klubam un vienam no tā mediķu komandas locekļiem nodarīts reputācijas aizskāruma dēļ, izpilde ir jāatsaka, ja tā izraisītu acīmredzamu Hartas 11. panta pārkāpumu. Proti, šāds acīmredzams Hartas 11. panta pārkāpums ietilpst dalībvalsts, kurā atzīšana vai izpilde prasīta, sabiedriskajā kārtībā un

²³⁶ Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē.

²³⁷ Romā 1950. gada 4. novembrī parakstītā Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija (turpmāk tekstā – "ECPAK").

²³⁸ Skat. ECPAK 10. panta 2. punktu.

tādējādi ir izpildes atteikuma pamats, kas paredzēts Briseles I regulas 34. panta 1. punktā, lasot to kopsakarā ar tās 45. pantu ²³⁹.

Iesniedzējtiesai, ņemot vērā visus lietas apstākļus, kuru vidū ir ne tikai notiesāto personu resursi, bet arī viņu izdarītā pārkāpuma smagums un kaitējuma apmērs, kādi tie konstatēti pamatlietā aplūkojamajos nolēmumos, jāizvērtē, vai šo nolēmumu izpilde izraisītu šādu acīmredzamu pārkāpumu. Šajā ziņā tai jāpārbauda, vai minētajos nolēmumos piešķirtās zaudējumu atlīdzības ir acīmredzami nesamērīgas salīdzinājumā ar attiecīgo reputācijas aizskārumu un tādējādi tām dalībvalstī, kurā atzīšana vai izpilde prasīta, var būt preventīva iedarbība attiecībā uz līdzīgu jautājumu atspoguļošanu medijos nākotnē vai, vispārīgāk, uz Hartas 11. pantā nostiprinātās preses brīvības izmantošanu.

Veicot šo pārbaudi, tā var ņemt vērā summas, kas par salīdzināmu aizskārumu tiek piešķirtas dalībvalstī, kurā atzīšana vai izpilde prasīta. Tomēr ar iespējamo atšķirību starp šīm summām un pamatlietā aplūkojamajos nolēmumos piespriesto zaudējumu atlīdzību apmēru pašu par sevi nepietiek, lai uzskatītu, ka šīs zaudējumu atlīdzības ir acīmredzami nesamērīgas salīdzinājumā ar attiecīgo reputācijas aizskārumu. Turklāt minētā pārbaude nevar ietvert izcelsmes dalībvalsts tiesu izdarīto vērtējumu pēc būtības kontroli, kas skaidri ir aizliegta ar Briseles I regulas 36. pantu un 45. panta 2. punktu. Visbeidzot gadījumā, ja tā konstatētu acīmredzama preses brīvības pārkāpuma esamību, atteikums izpildīt minētos nolēmumus šai tiesai būtu jāattiecina tikai uz piešķirto zaudējumu atlīdzību acīmredzami nesamērīgo daļu dalībvalstī, kurā izpilde prasīta.

²³⁹ Attiecībā uz tādu prasību kā šajā lietā, kura attiecas uz nolēmumu, kas pieņemts saistībā ar pārsūdzību par izpildāmības pasludināšanu, Briseles I regulas 45. pantā ir atsauce uz atzīšanas atteikuma pamatiem, kas konkrēti minēti šīs regulas 34. pantā.

XII. Transports

2024. gada 4. oktobra spriedums (virspalāta) Lietuva u.c./Parlaments un Padome (Mobilitātes pakotne) (C-541/20 à C-555/20, [EU:C:2024:818](#))

Atcelšanas prasība – Pirmais tiesību aktu kopums par mobilitāti (“Mobilitātes pakotne”) – Regula (ES) 2020/1054 – Maksimālie transportlīdzekļa ikdienas un iknedēļas vadīšanas laiki – Minimālie pārtraukumi un ikdienas un iknedēļas atpūtas laikposmi – Transportlīdzekļu vadītāju darba organizācija tādā veidā, lai tie varētu ik pēc trim vai četrām nedēļām – atkarībā no gadījuma – atgriezties savā dzīvesvietā vai darba devēja darbības centrā, lai tajā sāktu izmantot vai izmantotu transportlīdzekļa vadītāja iknedēļas regulāro vai kompensācijas atpūtas laikposmu – Aizliegums pavadīt regulāro vai kompensācijas iknedēļas atpūtas laikposmu transportlīdzeklī – Otrās paaudzes viedo tahogrāfu (V2) uzstādīšanas termiņš – Spēkā stāšanās datums – Regula (ES) 2020/1055 – Ar uzņēmējdarbības veikšanas vietu saistīti nosacījumi – Pienākums attiecībā uz transportlīdzekļu atgriešanos darbības centrā dalībvalstī, kurā veic uzņēmējdarbību – Pienākums attiecībā uz transportlīdzekļu un transportlīdzekļu vadītāju, kas parasti atrodas darbības centrā dalībvalstī, kurā veic uzņēmējdarbību, skaitu – Kabotāža – Četru dienu nogaidīšanas periods attiecībā uz kabotāžu – Atkāpe attiecībā uz kabotāžu saistībā ar kombinētajiem pārvadājumiem – Direktīva (ES) 2020/1057 – Īpaši noteikumi autotransporta nozarē strādājošo transportlīdzekļu vadītāju norīkošanai darbā – Transponēšanas termiņš – Iekšējais tirgus – Transporta pakalpojumu sniegšanas brīvībai piemērojamais īpašais režīms – Kopējā transporta politika – LESD 91. un 94. pants – Pamatbrīvības – Samērīguma princips – Ietekmes novērtējums – Vienlīdzīgas attieksmes un diskriminācijas aizlieguma principi – Tiesiskās drošības un tiesiskās palāvības aizsardzības principi – Vides aizsardzība – LESD 11. pants – Apspriešanās ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju un ar Eiropas Reģionu komiteju

Tiesas virspalāta, kura izskatīja piecpadsmit prasības, ko cēlusi Lietuvas Republika, Bulgārijas Republika, Rumānija, Kipras Republika, Ungārija, Maltas Republika un Polijas Republika, par atsevišķu tiesību normu vai, dažreiz pakārtoti, par trīs lēģislatīvu aktu ²⁴⁰, kuri ietilpst “tiesību aktu kopumā par mobilitāti”, ko dēvē arī par “Mobilitātes pakotni” (“Mobility Package”), atcelšanu pilnībā, tās noraida, izņemot, ciktāl tās attiecas uz Regulas 2020/1055 1. panta 3. punkta, ar kuru Regulas Nr. 1071/2009 ²⁴¹ 5. pantā ir ieviests 1. punkta b) apakšpunkts, atcelšanu.

Šie trīs lēģislatīvie akti tika pieņemti, lai līdz šim spēkā esošo tiesisko regulējumu pielāgotu norisēm autotransporta nozarē. Tie konkrēti attiecas, pirmkārt, uz maksimālajiem transportlīdzekļa ikdienas un iknedēļas vadīšanas laikiem un minimālajiem pārtraukumiem un ikdienas un iknedēļas atpūtas laikposmiem, kā arī uz pozicionēšanu ar tahogrāfu (Regula 2020/1054), otrkārt, uz kopīgajiem noteikumiem attiecībā uz autopārvadātāja profesionālās darbības veikšanas nosacījumiem un

²⁴⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2020/1054 (2020. gada 15. jūlijs), ar ko Regulu (EK) Nr. 561/2006 groza attiecībā uz minimālajām prasībām par maksimālajiem transportlīdzekļa ikdienas un iknedēļas vadīšanas laikiem, minimālajiem pārtraukumiem un ikdienas un iknedēļas atpūtas laikposmiem un ar ko Regulu (ES) Nr. 165/2014 groza attiecībā uz pozicionēšanu ar tahogrāfu palīdzību (OV 2020, L 249, 1. lpp.).

Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2020/1055 (2020. gada 15. jūlijs), ar ko groza Regulas (EK) Nr. 1071/2009, (EK) Nr. 1072/2009 un (ES) Nr. 1024/2012, lai tās pielāgotu norisēm autotransporta nozarē (OV 2020, L 249, 17. lpp.).

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2020/1057 (2020. gada 15. jūlijs), ar ko attiecībā uz izpildes nodrošināšanas prasībām groza Direktīvu 2006/22/EK un attiecībā uz Direktīvu 96/71/EK un Direktīvu 2014/67/ES nosaka īpašus noteikumus autotransporta nozarē strādājošo transportlīdzekļu vadītāju norīkošanai darbā, un groza Regulu (ES) Nr. 1024/2012 (OV 2020, L 249, 49. lpp.).

²⁴¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1071/2009 (2009. gada 21. oktobris), ar ko nosaka kopīgus noteikumus par autopārvadātāja profesionālās darbības veikšanas nosacījumiem un atceļ Padomes Direktīvu 96/26/EK (OV 2009, L 300, 51. lpp.).

kopīgajiem noteikumiem attiecībā uz piekļuvi starptautisko kravas autopārvadājumu tirgum (Regula 2020/1055), un, treškārt, uz īpašiem noteikumiem autotransporta nozarē strādājošo transportlīdzekļu vadītāju norīkošanai darbā (Direktīva 2020/1057).

Tiesas vērtējums

Aplūkoto legīslatīvo aktu dažādo normu tiesiskuma pārbaude, ko veic Tiesa, balstās uz dažiem transversāliem principiem un konstatējumiem.

Tādējādi Tiesa atgādina, pirmkārt, ka pakalpojumu sniegšanas brīvības principu transporta jomā reglamentē LESD 58. panta 1. punkts, atbilstoši kuram šī principa piemērošana jāīsteno, ieviešot kopējo transporta politiku, uz kuru attiecas tiesību normas, ko Eiropas Parlaments un Eiropas Savienības Padome pieņēmusi, pamatojoties it īpaši uz LESD 91. panta 1. punktu. No tā izriet, ka Savienības likumdevējam ir tiesības mainīt nosacījumus, ar kādiem īsteno pakalpojumu sniegšanas brīvību autotransporta jomā, jo atbilstoši LESD 58. panta 1. punktam liberalizācijas pakāpi šajā jomā nosaka pats likumdevējs, īstenojot kopējo transporta politiku. Tā kā šai pēdējai minētajai politikai jāļauj īstenot Līgumu mērķus²⁴², pasākumiem, ko noteicis minētais likumdevējs transporta pakalpojumu sniegšanas brīvības jomā, tālād var būt mērķis ne tikai atvieglot šīs brīvības īstenošanu, bet arī attiecīgā gadījumā nodrošināt citu LESD atzītu Savienības pamatinteresu aizsardzību, piemēram, nodarbinātības nosacījumu uzlabošanu²⁴³, pienācīgas sociālās aizsardzības nodrošināšanu²⁴⁴, kā arī vienlīdzīgu konkurences apstākļu uzturēšanu.

Tiesa atgādina, otrkārt, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, ja ar kādu legīslatīvo aktu jau ir tikuši koordinēti dalībvalstu tiesību akti kādā konkrētā Savienības darbības jomā, Savienības likumdevējam nevar tikt liegta iespēja pielāgot šo aktu jebkādai apstākļu maiņai vai jebkādai zināšanu attīstībai, ņemot vērā tā uzdevumu nodrošināt LESD atzīto vispārējo interešu aizsardzību un ņemt vērā LESD atzītos Savienības transversālos mērķus, kuru starpā ir prasības, kas ir saistītas ar augsta līmeņa nodarbinātības veicināšanu, iekšējā tirgus normāla darbība, kā arī atbilstīgas sociālās aizsardzības nodrošināšana. Proti, šādā situācijā Savienības likumdevējs savu uzdevumu uzraudzīt šo vispārējo interešu un transversālo mērķu aizsardzību var pienācīgi izpildīt tikai tad, ja tas, ņemot vērā būtiskās pārmaiņas, kuras ir ietekmējušas iekšējo tirgu, ir tiesīgs pielāgot legīslatīvo aktu, lai atjaunotu līdzsvaru starp iesaistītajām interesēm.

Treškārt, pārbaudot iebildumus par prettiesiskumu, kas attiecas uz samērīguma principa pārkāpumu vai diskriminācijas aizlieguma principa pārkāpumu, Tiesa uzsver, ka nevar izslēgt, ka apstrīdēto legīslatīvo aktu ietekme var būt lielāka tiem transporta uzņēmumiem, neatkarīgi no dalībvalsts, kurā tie veic uzņēmējdarbību, kuri ir izvēlējušies noteiktu saimnieciskās darbības modeli, piemēram, izvēloties sniegt lielāko daļu pakalpojumu vai pat visus savus pakalpojumus saņēmējiem, kuri uzņēmējdarbību veic dalībvalstīs, kas atrodas tālu no pirmās minētās dalībvalsts, un kuru transportlīdzekļu vadītāji tādējādi veic pārvadājumus tālu no savām dzīvesvietām vai īstenojot kabotāžas pārvadājumus pastāvīgi vai nepārtraukti vienas un tās pašas uzņēmējas dalībvalsts teritorijā. Tomēr, pieņemot, ka šādu saimnieciskās darbības modeli galvenokārt izmanto transporta uzņēmumi, kuri uzņēmējdarbību veic noteiktās dalībvalstīs, ja attiecīgajam Savienības tiesību aktam ir ietekme visās dalībvalstīs un tas nozīmē, ka ir nodrošināts līdzsvars starp dažādām iesaistītajām interesēm, tiekšanos uz šādu līdzsvaru, ņemot vērā visu Savienības dalībvalstu situāciju, pašu par sevi nevar uzskatīt par pretēju samērīguma un diskriminācijas aizlieguma principiem.

Attiecībā uz Regulu 2020/1054 prasību mērķis bija panākt it īpaši šādu tiesību normu atcelšanu:

²⁴² Atbilstoši LESD 90. pantam.

²⁴³ Minēta LESD preambulā un LESD 151. panta pirmajā daļā.

²⁴⁴ LESD 9. panta un 151. panta pirmās daļas izpratnē.

- šīs regulas 1. panta 6. punkta c) apakšpunkts, atbilstoši kuram transportlīdzekļu vadītāji nevar izmantot regulāro vai kompensācijas iknedēļas atpūtas laikposmu transportlīdzeklī, bet šie laikposmi jāizmanto atbilstošā un katram dzimumam piemērotā izmitināšanas vietā, kurā ir pienācīgas guļasvietas un sanitārās telpas, par darba devēja līdzekļiem;
- šīs regulas 1. panta 6. punkta d) apakšpunkts, kurā paredzēts, pirmkārt, pienākums transporta uzņēmumiem organizēt transportlīdzekļu vadītāju darbu tā, lai tie reizi trīs vai četrās nedēļās, atkarībā no tā, vai tie iepriekš ir izmantojuši divus secīgus saīsinātus iknedēļas atpūtas laikposmus, varētu atgriezties darba devēja darbības centrā vai savā dzīvesvietā, lai attiecīgi sāktu tur izmantot vai izmantotu vismaz vienu regulāro vai kompensācijas iknedēļas atpūtas laikposmu, un, otrkārt, pienākums šiem transporta uzņēmumiem dokumentēt to, kā tie izpilda šo pienākumu;
- tās pašas regulas 2. panta 2. punkts, kurā ir noteikts jauns grafiks, atbilstoši kuram dažādas transportlīdzekļu kategorijas jāaprīko ar jaunu otrās paaudzes viedo tahogrāfu (V2).

Runājot par iebildumiem par prettiesiskumu, kas izvirzīti pret Regulas 2020/1054 1. panta 6. punkta d) apakšpunktu, kurus Tiesa izskata vispirms un kurus tā pilnībā noraida, tie attiecās uz samērīguma principa pārkāpumu, vienlīdzīgas attieksmes un diskriminācijas aizlieguma principu pārkāpumu, tiesiskās drošības principa pārkāpumu, Savienības pilsoņu brīvas pārvietošanās pārkāpumu, iekšējā tirgus normālas darbības pārkāpumu, darba ņēmēju brīvas pārvietošanās pārkāpumu, brīvības veikt uzņēmējdarbību pārkāpumu, Savienības tiesību normu kopējās transporta politikas jomā pārkāpumu un Savienības tiesību normu vides aizsardzības jomā pārkāpumu.

Šīs tiesību normas mērķis ir uzlabot ²⁴⁵ transportlīdzekļu vadītāju darba apstākļus un ceļu satiksmes drošību Savienībā, nodrošinot, ka viņi var regulāri nokļūt savā dzīvesvietā, lai izmantotu regulāro vai kompensācijas iknedēļas atpūtas laikposmu, tā, lai laikposms, ko transportlīdzekļu vadītāji pavadā, veicot starptautiskus pārvadājumus tālu no šīs dzīvesvietas, nebūtu pārmērīgi ilgs. Minētās tiesību normas mērķis tādējādi ir novērst to, ka nepastāv skaidri noteikumi par iknedēļas atpūtas laikposmu un transportlīdzekļu vadītāju atgriešanos to dzīvesvietā, un līdz ar to novērst nevienlīdzīgus konkurences apstākļus transporta uzņēmumiem, kurus agrāk varēja sekmēt atšķirīgas interpretācijas un valstu prakses.

Pirmām kārtām, Tiesa noraida vairākus no minētajiem iebildumiem par prettiesiskumu ar pamatojumu, ka tie ir balstīti uz diviem kļūdainiem pieņēmumiem.

Pirmkārt, dažas dalībvalstis prasītājas kļūdaini ir apgalvojušas, ka Regulas 2020/1054 1. panta 6. punkta d) apakšpunkts nosakot pienākumu transportlīdzekļu vadītājiem atgriezties tikai darba devēja darbības centrā vai to dzīvesvietā, izmantojot smagos kravas transportlīdzekļus – bieži bez kravas.

Vispirms – transportlīdzekļu vadītāji, tostarp trešo valstu transportlīdzekļu vadītāji, var brīvi izvēlēties pavadīt savu regulāro vai kompensācijas iknedēļas atpūtas laikposmu vietā, kur tie vēlas, neatkarīgi no tā, vai tas ir viņu darba devēja darbības centrā, savā dzīvesvietā vai jebkurā citā vietā pēc viņu izvēles. Ar apstrīdēto tiesību normu transporta uzņēmumiem netiek noteikts pienākums likt transportlīdzekļu vadītājiem faktiski izmantot savu regulāro vai kompensācijas iknedēļas atpūtas laikposmu savā dzīvesvietā. Taču transporta uzņēmumiem ir pienākums organizēt transportlīdzekļu vadītāju darbu tā, lai tiem būtu iespēja atgriezties vietā, kuru tie būs izvēlējušies, lai tur attiecīgi sāktu pavadīt vai pavadītu šo atpūtas laiku.

Turpinājumā – Savienības likumdevējs ir paredzējis ņemt vērā spiedienu, ar kuru transportlīdzekļu vadītājiem varēja nākties saskarties iepriekš. Proti, tā kā darba ņēmējs jāuzskata par vājāko darba

²⁴⁵ Skat. it īpaši Regulas 2020/1054 1., 2., 6., 8., 13. un 36. apsvērumu.

tiesisko attiecību pusi, jānovērš tas, ka darba devējam ir iespēja viņam noteikt viņa tiesību ierobežojumu vai ka darba ņēmējs tiek atturēts no skaidras savu tiesību ievērošanas pieprasīšanas no darba devēja. Tādējādi darba devējs nevar atbrīvot sevi no pienākuma organizēt savu transportlīdzekļu vadītāju darbu tā, lai padarītu iespējamu viņu atgriešanos, ar pamatojumu, ka šie vadītāji iepriekš un vispārējā veidā būtu atteikušies no apstrīdētajā tiesību normā piešķirtajām tiesībām.

Visbeidzot – Savienības likumdevējs ir paredzējis transporta uzņēmumiem to darba devēju statusā sniegt zināmu elastību, no vienas puses, lai lemtu par konkrētiem transportlīdzekļu vadītājiem piešķirto saistīto tiesību izmantošanas noteikumiem atkarībā no katra atsevišķā gadījuma un, no otras puses, lai, izmantojot jebkādus šim nolūkam atbilstīgus dokumentus, apliecinātu gan Regulas 2020/1054 1. panta 6. punkta d) apakšpunktā paredzētā pienākuma izpildi, gan veidu, kā šis pienākums, ja nepieciešams, ir ticis salāgots ar transportlīdzekļa vadītāja pausto izvēli pavadīt savu iknedēļas laikposmu citā vietā, kas nav viņa dzīvesvieta.

Otrkārt, dažas dalībvalstis prasītājas ir kļūdaini apgalvojušas, ka transporta uzņēmumu pienākums organizēt transportlīdzekļu vadītāju darbu tā, lai šie vadītāji varētu atgriezties savu darba devēja darbības centrā vai savā dzīvesvietā, radot ievērojamu satiksmes pieaugumu. Šis pieņēmums paredz, ka pirms šī pasākuma veikšanas tikai ierobežots skaits transportlīdzekļu vadītāju atgriezās vienā no šīm divām vietām, un ka šī atgriešanās būtu obligāti jāveic ar transportlīdzekļa vadītāja izmantoto transportlīdzekli.

Taču, no vienas puses, jau pirms minētā pasākuma noteikšanas lielākā daļa transportlīdzekļu vadītāju atgriezās savā dzīvesvietā regulāri ilgākais ik pēc četrām nedēļām. No otras puses, transporta uzņēmumi, lai nodrošinātu Regulas 2020/1054 1. panta 6. punkta d) apakšpunktā paredzētā pienākuma izpildi, var izmantot citus transporta veidus, piemēram, sabiedrisko transportu, un var paredzēt, ka atgriešanos vienā no abām šajā tiesību normā minētajām vietām var apvienot ar transporta uzņēmuma transportlīdzekļu atgriešanos tā darbības centrā, veicot ierastos pārvadājumus.

Otrām kārtām, Tiesa spriež par vairākiem izvirzītiem tiesību jautājumiem, it īpaši par tiem, kas minēti turpmāk.

Pirmkārt, runājot par Savienības likumdevēja tiesībām pielāgot leģislatīvu aktu, šis likumdevējs, grozot Savienības tiesisko regulējumu par transportlīdzekļu vadītāju darba laiku, ir konkrēti vēlējis rast jaunu līdzsvaru, kurā ņemta vērā, no vienas puses, transportlīdzekļu vadītāju interese strādāt labākos darba apstākļos un uzlabot ceļu satiksmes drošību un, no otras puses, darba devēju interese veikt pārvadājumus taisnīgos uzņēmējdarbības apstākļos.

Šajā lietā, šādi izsverot dažādās iesaistītās intereses, Savienības likumdevējs, izmantojot plašo rīcības brīvību, kas tam ir kopējās transporta politikas jomā, varēja uzskatīt, ka fakts, ka laikposmi, ko Savienībā nodarbinātie transportlīdzekļu vadītāji pavadā tālu no savām dzīvesvietām, ir kļuvuši ievērojami ilgāki, radīja nepieciešamību ieviest īpašu pasākumu attiecīgo transportlīdzekļu vadītāju darba apstākļu uzlabošanai un ka ilgo, tālu no dzīvesvietas pavadīto laikposmu nelabvēlīgās sekas uz viņu veselību ir nopietnākas par nelabvēlīgajām sekām noteiktam skaitam uzņēmumu, kuri vairāk vai mazāk pastāvīgi sniedz pakalpojumus citās dalībvalstīs, kas nav tās, kurās tie veic uzņēmējdarbību. Šāda līdzsvara atjaunošana atbilst Savienības sociālajiem mērķiem.

Otrkārt, Regulas 2020/1054 1. panta 6. punkta d) apakšpunktā paredzētais noteikums ir piemērojams bez izšķirības visiem attiecīgajiem transporta uzņēmumiem neatkarīgi no tā, kurā dalībvalstī tie veic uzņēmējdarbību, visiem transportlīdzekļu vadītājiem neatkarīgi no viņu valstspiederības un no dalībvalsts, kurā uzņēmējdarbību veic viņu darba devējs, kā arī visām dalībvalstīm tādējādi, ka tas nerada tiešu diskrimināciju, kas ir aizliegta Savienības tiesībās. Turklāt Tiesa nospriež, ka šis noteikums nav netieša diskriminācija, kas aizliegta Savienības tiesībās, tādā ziņā, ka tas pēc savas būtības varot vairāk ietekmēt transporta uzņēmumus, kas uzņēmējdarbību veic dalībvalstīs, kuras to

ieskatā atrodas "Savienības perifērijā", šo uzņēmumu nodarbinātos transportlīdzekļu vadītājus un šo dalībvalstu grupu. Tādēļ nevar uzskatīt, ka Savienības tiesību norma pati par sevi ir pretrunā vienlīdzīgas attieksmes un diskriminācijas aizlieguma principiem tikai tādēļ, ka tā izraisa atšķirīgas sekas atsevišķiem saimnieciskās darbības subjektiem, ja šī situācija izriet no atšķirīgiem darbības veikšanas apstākļiem, kādos tie atrodas, it īpaši ģeogrāfiskās atrašanās vietas dēļ, nevis no nevienlīdzības tiesībās, kas raksturotu apstrīdēto tiesību normu.

Runājot par iebildumiem par prettiesiskumu, kas izvirzīti pret Regulas 2020/1054 1. panta 6. punkta c) apakšpunktu un ko Tiesa noraida pilnībā, tie attiecas uz samērīguma principa pārkāpumu, vienlīdzīgas attieksmes un diskriminācijas aizlieguma principu pārkāpumu, LESD tiesību normu, kas attiecas uz pakalpojumu sniegšanas brīvību, pārkāpumu, kā arī LESD 91. panta 2. punkta un 94. panta pārkāpumu.

Šīs tiesību normas mērķis ir uzlabot ²⁴⁶ transportlīdzekļu vadītāju darba apstākļus un ceļu satiksmes drošību Savienībā, nodrošinot, ka tiem ir pieejama kvalitatīva izmitināšanas vieta, kurā pavadīt regulāro vai kompensācijas iknedēļas atpūtas laikposmu, lai aizsargātu it īpaši tādu transportlīdzekļu vadītājus, kuri veic starptautiskos tālsatiksmes pārvadājumus un kuri pavadā ilgus laikposmus tālu no dzīvesvietas. Šīs tiesību normas mērķis ir novērst to, ka nepastāv skaidri noteikumi par iknedēļas atpūtas laikposmiem, un precīzāk – novērst nevienlīdzīgo attieksmi, kas agrāk varēja izrietēt no valstu atšķirīgo sankciju režīmu piemērošanas dalībvalstīs tā iemesla dēļ, ka kompetentās valsts iestādes atšķirīgi interpretēja un piemēroja Regulas Nr. 561/2006 ²⁴⁷ 8. panta 8. punktu. Proti, lai ar skaidrāku saskaņošanas noteikumu nodrošinātu, ka aizliegums pavadīt regulāro vai kompensācijas iknedēļas atpūtas laikposmu transportlīdzeklī tiek piemērots vienveidīgi, Savienības likumdevējs kodificēja šī 8. panta 8. punkta interpretāciju, ko Tiesa sniegusi spriedumā *Vaditrans* ²⁴⁸.

Ar šo aizliegumu, kurš ir piemērojams tikai regulārajiem vai kompensācijas iknedēļas atpūtas laikposmiem, nevis pārējiem atpūtas laikposmiem, tiek ievērots gan samērīguma princips, gan transportlīdzekļu vadītāju, uzņēmumu vai dalībvalstu diskriminācijas aizlieguma princips. Turklāt ar minēto tiesību normu transportlīdzekļu vadītājiem nav noteikts pienākums sistemātiski izmantot regulāros vai kompensācijas iknedēļas atpūtas laikposmus ārpus savas dzīvesvietas, novietojot savu transportlīdzekli drošās un apsargātās stāvvietās, nedz izmitināšanas vietā, kas atrodas blakus stāvvietai.

Runājot par iebildumiem par prettiesiskumu, kas izvirzīti pret Regulas 2020/1054 2. panta 2. punktu un ko Tiesa arī noraida pilnībā, tie attiecas uz samērīguma principa pārkāpumu, uz tiesiskās drošības principa un tiesiskās palāvēības aizsardzības principa pārkāpumu, kā arī uz LESD 151. panta otrās daļas pārkāpumu.

Tiesa uzskata, ka tikai fakts, ka leģislatīvā aktā, kas piemērojams pirms Regulas 2020/1054 stāšanās spēkā, viedo tahogrāfu uzstādīšana varēja būt paredzēta citā datumā, kas atšķiras no datuma, kurš galu galā tika noteikts ar šo pēdējo minēto regulu, nevar būt pietiekams, lai pierādītu tiesiskās drošības vai tiesiskās palāvēības aizskārumu. Tas tā ir vēl jo mazāk tāda leģislatīvā akta gadījumā, kurš, kā šajā lietā, attiecas uz tāda aprīkojuma ieviešanu, kuru var skart jauno tehnoloģiju strauja attīstība, un kurš tādējādi var prasīt pastāvīgu pielāgošanos atkarībā no šīs attīstības.

Attiecībā uz Regulu 2020/1055 prasību mērķis bija panākt it īpaši šādu tiesību normu atcelšanu:

²⁴⁶ Skat. it īpaši Regulas 2020/1054 1., 2., 6., 8., 13. un 36. apsvērumu.

²⁴⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 561/2006 (2006. gada 15. marts), ar ko paredz dažu sociālās jomas tiesību aktu saskaņošanu saistībā ar autotransportu, groza Padomes Regulu (EEK) Nr. 3821/85 un Padomes Regulu (EK) Nr. 2135/98 un atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 3820/85 (OV 2006, L 102, 1. lpp.).

²⁴⁸ Spriedums, 2017. gada 20. decembris, *Vaditrans* (C-102/16, [EU:C:2017:1012](#)).

- šīs regulas 1. panta 3. punkts, ciktāl ar to Regulas Nr. 1071/2009 5. pantā ir ieviests 1. punkta b) apakšpunkts, kurā transportlīdzekļiem, kas tiek izmantoti starptautiskos pārvadājumos, ir paredzēts pienākums atgriezties darbības centrā dalībvalstī, kurā attiecīgais transporta uzņēmums veic uzņēmējdarbību, ik pēc astoņām nedēļām,
- Regulas 2020/1055 2. panta 4. punkta a) apakšpunkts, atbilstoši kuram pārvadātājiem nav atļauts ar to pašu transportlīdzekli veikt kabotāžas pārvadājumus tajā pašā uzņēmējā dalībvalstī četru dienu laikā pēc pēdējā kabotāžas pārvadājuma beigām šajā dalībvalstī.

Pirmkārt, attiecībā uz iebildumiem par pretprettiesiskumu, kas izvirzīti pret šīs regulas 1. panta 3. punktu, ciktāl ar to Regulas Nr. 1071/2009 5. pantā ir ieviests 1. punkta b) apakšpunkts, Tiesa atceļ šo tiesību normu, pamatojoties uz samērīguma principa pārkāpumu, ar pamatojumu, ka Savienības likumdevējs nav pietiekami pierādījis, ka tas ir pārbaudījis minētajā tiesību normā paredzētā pienākuma attiecībā uz transportlīdzekļu atgriešanos samērīgumu.

Šajā ziņā Tiesa konstatē, ka, protams, šī likumdevēja rīcībā jebkuros apstākļos nav jābūt ietekmes novērtējumam un ka šāds ietekmes novērtējums tam nav saistošs. Tomēr tam sava izvēle jābalsta uz objektīviem kritērijiem un jāpārbauda, vai izraudzītā pasākuma mērķi var attaisnot pat būtiskas negatīvas ekonomiskas sekas dažiem operatoriem. No tā izriet, ka minētajam likumdevējam, kad attiecīgais akts tiek pārsūdzēts, jāspēj vismaz iesniegt un skaidri un nepārprotami izklāstīt pamatdatus, kuri bijuši jāņem vērā, lai pamatotu apstrīdētos minētajā tiesību aktā iekļautos pasākumus, un no kuriem bija atkarīga tā rīcības brīvības īstenošana.

Tiesa uzskata, ka, lai arī par pienākumu attiecībā uz transportlīdzekļu atgriešanos nav veikts ietekmes novērtējums, atsaukšanās uz datiem, kas minēti ietekmes novērtējumā par sociālajiem jautājumiem, ciktāl tajos ir aprakstīts attiecīgais tirgus un tam raksturīgās grūtības vai ciktāl tie ir saistīti ar citu pienākumu, kas nav pienākums attiecībā uz transportlīdzekļu atgriešanos, seku novērtējumu, nenožīmē iesniegt un skaidri un nepārprotami izklāstīt pamatdatus, uz kuru pamata tika pieņemts šis Regulas 2020/1055 1. panta 3. punkts, ciktāl ar to Regulas Nr. 1071/2009 5. pantā ir ieviests 1. punkta b) apakšpunkts, un no kuriem bija atkarīga Savienības likumdevēja faktiskā rīcības brīvības īstenošana. Tas pats attiecas uz citiem pamatdatiem, uz kuriem Tiesā ir atsaucies Eiropas Parlaments un Padome, ņemot vērā, ka tie nav saistīti ar pienākumu attiecībā uz transportlīdzekļu atgriešanos vai arī tie ir izklāstīti pārmērīgi īsi. Un tas pats skar vienkāršu atsaukšanos uz informāciju, kuru, kā apgalvots, sniegušas dalībvalstis prasītājas un kurai šis likumdevējs esot varējis piekļūt.

Otrkārt, attiecībā uz iebildumiem par pretprettiesiskumu, kas izvirzīti pret Regulas 2020/1055 2. panta 4. punkta a) apakšpunktu un ko Tiesa noraida pilnībā, tie attiecas uz samērīguma principa pārkāpumu, vienlīdzīgas attieksmes un diskriminācijas aizlieguma principu pārkāpumu, Savienības tiesību normu kopējās transporta politikas jomā pārkāpumu, iekšējā tirgus normālas darbības pārkāpumu, pakalpojumu sniegšanas brīvības pārkāpumu, preču brīvas aprites pārkāpumu, kā arī Savienības tiesību normu un Savienības starptautisko saistību vides aizsardzības jomā pārkāpumu.

Runājot par iebildumu par samērīguma principa pārkāpumu, Tiesa it īpaši norāda, ka Regulas 2020/1055 2. panta 4. punkta a) apakšpunktā paredzētajam nogaidīšanas periodam, kura laikā, pēc tam, kad ir pabeigts uzņēmējā dalībvalstī veiktas kabotāžas cikls, pārvadātājiem vairs nav atļauts veikt kabotāžas pārvadājumus šajā pašā dalībvalstī, ir mērķis novērst negaidītās sekas, ko, kamēr bija spēkā Regula Nr. 1072/2009²⁴⁹, izraisīja sistemātiskas kabotāžas prakse, un sasniegt sākotnējo Savienības likumdevēja izvirzīto mērķi, nodrošinot kabotāžas pagaidu raksturu saskaņā ar liberalizācijas līmeni, ko tas noteicis, lai veicinātu iekšējā pārvadājumu tirgus normālu darbību.

²⁴⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1072/2009 (2009. gada 21. oktobris) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz piekļuvu starptautisko kravas autopārvadājumu tirgum (OV 2009, L 300, 72. lpp.).

Tiesa turklāt uzsver, ka nogaidīšanas perioda ievērošana pēc kabotāžas cikla uzņēmējā dalībvalstī neprasa, lai attiecīgais transporta uzņēmums apturētu jebkādu pārvadājumu darbību. Tādējādi tiek kļūdaini apgalvots, ka minētā perioda laikā transportlīdzeklis esot dīkstāvē bez iespējas to norīkot veikt citus pārvadājumus, kas nav kabotāžas pārvadājumi, tajā pašā uzņēmējā dalībvalstī vai ka transporta uzņēmumam šī perioda laikā esot jāliek transportlīdzeklim atgriezties tā darbības centrā, turklāt bez kravas.

Runājot par iebildumu par Savienības tiesību normu un Savienības starptautisko saistību vides aizsardzības jomā pārkāpumu, Tiesa it īpaši norāda, ka Regulas 2020/1055 2. panta 4. punkta a) apakšpunktā paredzētais nogaidīšanas periods neradīs ievērojamu negatīvu ietekmi uz vidi, ņemot vērā, pirmkārt, to, ka nav pienākuma šī perioda laikā likt transportlīdzeklim atgriezties bez kravas transporta uzņēmuma darbības centrā, un, otrkārt, to, ka iespējama transportlīdzekļa dīkstāve minētā perioda laikā neietekmē vidi.

Runājot par Direktīvu 2020/1057, prasību mērķis būtībā bija panākt šīs direktīvas 1. panta normu atcelšanu, ciktāl ar tām ir ieviests nošķirums starp dažādiem autopārvadājumu veidiem, un atsevišķi šie pārvadājumu veidi tiek atbrīvoti no Direktīvā 96/71²⁵⁰ paredzēto noteikumu par norīkošanu darbā piemērošanas.

Būtībā Direktīvā 2020/1057 ir paredzēti īpaši noteikumi saistībā ar transportlīdzekļu vadītāju norīkošanu darbā autotransporta nozarē, ar kuriem, lai atvieglotu to piemērošanu, ir nošķirti dažādi pārvadājumu veidi atkarībā no tā, cik cieša ir transportlīdzekļa vadītāja un sniegtā pakalpojuma saikne ar uzņēmējas dalībvalsts teritoriju.

It īpaši Direktīvas 2020/1057 1. pantā šajā ziņā ir paredzēts, ka tad, kad transportlīdzekļa vadītājs veic divpusējus pārvadājumus, kas ir pārvadājumi no dalībvalsts, kurā transporta uzņēmums veic uzņēmējdarbību, uz citas dalībvalsts teritoriju vai uz trešās valsts teritoriju vai, otrādi, pārvadājumi no dalībvalsts vai trešās valsts uz dalībvalsti, kurā transporta uzņēmums veic uzņēmējdarbību, vai tranzīta pārvadājumus, kas ir pārvadājumi, kuros transportlīdzekļa vadītājs šķērso dalībvalsti, neveicot kravas iekraušanu vai izkraušanu, šo vadītāju neuzskata par norīkotu darbā Direktīvas 96/71 izpratnē.

Turpretim, ja transportlīdzekļa vadītājs veic trešo valstu pārvadājumus, kas ir pārvadājumi no dalībvalsts, kas nav dalībvalsts, kurā šis uzņēmums veic uzņēmējdarbību, vai no trešās valsts uz citas dalībvalsts, kas arī nav minētā dalībvalsts, kurā uzņēmums veic uzņēmējdarbību, teritoriju vai uz trešās valsts teritoriju, vai kabotāžas pārvadājumus, kas ir definēti kā pakalpojumi, ko pārvadātājs sniedz dalībvalstī, kurā tas neveic uzņēmējdarbību, šo transportlīdzekļa vadītāju uzskata par norīkotu darbā Direktīvas 96/71 izpratnē.

Kombinēto pārvadājumu gadījumā, kas ir kravu pārvadājumi starp dalībvalstīm, kuros kravas automašīna vai cits ar to saistīts kravas transportlīdzeklis brauciena sākuma vai beigu posmā izmanto sauszemes ceļu, bet atlikušajā brauciena posmā izmanto dzelzceļu vai iekšzemes ūdensceļu, vai jūras ceļu, transportlīdzekļa vadītājs netiek uzskatīts par norīkotu darbā, kad tas veic kombinēta pārvadājuma sākuma vai beigu autoceļa posmu, ja šis autoceļa posms pats par sevi sastāv no divpusējiem pārvadājumiem.

Iebildumi par prettiesiskumu, kas izvirzīti pret Direktīvas 2020/1057 1. panta normām un ko Tiesa noraida pilnībā, attiecas uz Direktīvas 96/71 1. panta 3. punkta a) apakšpunkta pārkāpumu, vienlīdzīgas attieksmes un diskriminācijas aizlieguma principu pārkāpumu, samērīguma principa pārkāpumu, Savienības tiesību normu kopējās transporta politikas jomā pārkāpumu, preču brīvas aprites pārkāpumu, pakalpojumu sniegšanas brīvības un Savienības tiesību normu vides aizsardzības jomā pārkāpumu.

²⁵⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 96/71/EK (1996. gada 16. decembris) par darba ņēmēju norīkošanu darbā pakalpojumu sniegšanas jomā (OV 1997, L 18, 1. lpp.).

Attiecībā it īpaši uz apgalvoto vienlīdzīgas attieksmes un diskriminācijas aizlieguma principu pārkāpumu Tiesa norāda, ka, pieņemot nozarei specifiskos noteikumus darba ņēmēju norīkošanas darbā jomā, ko paredzēts īstenot visā Savienībā, lai nodrošinātu iekšējā tirgus normālu darbību, Savienības likumdevējs ir vēlējies sasniegt ²⁵¹ līdzsvaru starp, no vienas puses, transportlīdzekļu vadītāju sociālo un darba apstākļu uzlabošanu un, no otras puses, faktu, ka tiek sekmēta uz transporta uzņēmumu godīgu konkurenci balstītas autotransporta pakalpojumu sniegšanas brīvības īstenošana. Šajā kontekstā pieejai, ar kuru tiek nošķirti dažādu veidu pārvadājumi nolūkā piemērot noteikumus par norīkošanu darbā, kas neapdraud dalībvalstu vienlīdzību, gluži pretēji, ir mērķis novērst nevienlīdzīgo attieksmi, kas iepriekš varēja rasties tā iemesla dēļ, ka dalībvalstis atšķirīgi interpretēja, piemēroja un īstenoja noteikumus, kuri bija piemērojami pirms minētās direktīvas stāšanās spēkā, radot smagu administratīvo slogu transportlīdzekļu vadītājiem un transporta uzņēmumiem.

Ņemot vērā šo pieeju, lai novērtētu, vai pastāv apgalvota diskriminācija starp transporta uzņēmumiem un to nodarbinātajiem transportlīdzekļu vadītājiem atkarībā no tā, vai tie veic trešo valstu pārvadājumus vai divpusējos pārvadājumus, Tiesa noraida pieņēmumu par to, ka šo transportlīdzekļu vadītāju attiecīgo situāciju salīdzināmības novērtēšana, lai noteiktu darbā norīkošanas noteikumu piemērošanu, jāveic tikai atkarībā no to darba veida, kaut arī, lai veiktu šo novērtējumu, nozīme ir saiknei, kas, ņemot vērā apstrīdēto Direktīvas 2020/1057 1. panta normu mērķi, attiecīgo transportlīdzekļa vadītāju un sniegto pakalpojumu saista ar dalībvalsti, kurā veic uzņēmējdarbību, vai ar uzņēmēju dalībvalsti.

Tiesa nospriež, ka kļūdains ir arī pieņēmums par to, ka kombinēts pārvadājums kopumā ir salīdzināms ar divpusēju pārvadājumu, ņemot vērā Direktīvas 2020/1057 1. pantā paredzēto noteikumu mērķi. Proti, šīs direktīvas mērķis ir noteikt īpašus noteikumus tikai autotransporta nozarē strādājošo transportlīdzekļu vadītāju norīkošanai darbā. Nepielīdzinot kombinētos pārvadājumus, kad viens un tas pats transportlīdzekļa vadītājs pavada transportlīdzekli un kravu, divpusējiem pārvadājumiem, Savienības likumdevējs nav pārkāpis vienlīdzīgas attieksmes un diskriminācijas aizlieguma principus.

²⁵¹ Kā izriet no Direktīvas 2020/1057 3., 7. un 9. apsvēruma.

XIII. Konkurence

1. Aizliegtas vienošanās (LESD 101. pants)

2024. gada 27. jūnija spriedums Komisija/Servier u.c. (C-176/19, [EU:C:2024:549](#))

Apelācija – Konkurence – Farmaceutiskie produkti – Perindoprila tirgus – LESD 101. pants – Aizliegtas vienošanās – Tirgus sadale – Potenciāla konkurence – Konkurences ierobežojums mērķa dēļ – Stratēģija, kuras mērķis ir aizkavēt perindoprila ģenērisko versiju ienākšanu tirgū – Strīdos patentu jomā noslēgts mierizlīguma nolīgums – Patentu licences līgums – Tehnoloģijas nodošanas un licencēšanas nolīgums – LESD 102. pants – Konkrētais tirgus – Dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana

2024. gada 27. jūnija spriedums Komisija/KRKA (C-151/19 P, [EU:C:2024:546](#))

Apelācija – Konkurence – Farmaceutiskie produkti – Perindoprila tirgus – LESD 101. pants – Aizliegtas vienošanās – Tirgus sadale – Potenciāla konkurence – Konkurences ierobežojumu mērķa dēļ – Stratēģija, kuras mērķis ir aizkavēt perindoprila ģenērisko versiju ienākšanu tirgū – Strīdos patentu jomā noslēgts mierizlīguma nolīgums – Patentu licences līgums – Tehnoloģijas nodošanas un licencēšanas nolīgums

Tiesa apmierina Eiropas Komisijas apelācijas sūdzības par diviem Vispārējās tiesas spriedumiem ²⁵², ar kuriem daļēji atcelts lēmumus, ar ko Komisija konstatēja, ka pastāv aizliegta vienošanās un dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana farmaceutiskā produkta perindoprils tirgū, un uzlika iesaistītajiem zāļu ražotājam naudas sodus ²⁵³. Tiesa, šādi rīkodamās, precīzē demarkācijas līniju starp, no vienas puses, zāļu ražotāja legītimu rīcību, kas ietver izlīgšanu patiesos patentu strīdos farmācijas nozarē un, no otras puses, nolīgumus, ar kuriem nelikumīgi – strīda izlīgumu patentu jomā aizsegā – tiek sadalīts farmaceutiskā produkta tirgus.

Farmācijas grupa *Servier*, kuras mātesuzņēmums *Servier SAS* ir reģistrēts Francijā (turpmāk tekstā atsevišķi vai kopā – “*Servier*”), izstrādāja perindoprilu, proti, angiotensīna konvertējošā enzīma inhibitoru klasē ietilpstošas zāles, kas paredzētas sirds un asinsvadu slimību ārstēšanai un galvenokārt, lai ārstētu hipertensiju un sirds mazspēju. Eiropas Patentu iestādē (EPI) 1981. gadā iesniegtais patenta attiecībā uz perindoprila molekulu termiņš beidzās 2000. gados.

Perindoprila farmaceutiski aktīvā viela ir sāls erbumīna formā. 1988. gadā *Servier* par minētās aktīvās vielas ražošanas procesiem iesniedza EPI vairākus patentus, kuru termiņš beidzās 2008. gada 16. septembrī.

Jaunu patentu attiecībā uz perindoprilu un tā ražošanas procesu *Servier* iesniedza EPI 2001. gadā, un šis patents tika piešķirts 2004. gadā (turpmāk tekstā – “patents 947”). Turklāt *Servier* vairākus dalībvalstīs, pirms tās bija pievienojušās Konvencijai par Eiropas patentu piešķiršanu, saņēma valsts patentus, kas atbilst patentam 947.

Kopš 2003. gada starp *Servier* un ģenērisko zāļu ražotājiem, kas gatavojas tirgot perindoprila ģenērisko versiju, bija vairāki strīdi. Šajā kontekstā desmit ģenērisko zāļu ražotāji par patentu 947 iesniedza iebildumu EPI, kuras Tehniskā apelācijas padome 2009. gada maijā atcēla apstrīdēto patentu. Vairāki ģenērisko zāļu ražotāji arī apstrīdēja patenta 947 spēkā esamību attiecīgajās valstu

²⁵² Spriedumi, 2018. gada 12. decembris, *Servier u.c./Komisija* (T-691/14, [EU:T:2018:922](#)), un *Krka/Komisija* (T-684/14, [EU:T:2018:918](#)) (turpmāk tekstā kopā – “pārsūdzētie spriedumi”).

²⁵³ Komisijas Lēmums C(2014) 4955 final (2014. gada 9. jūlijs) par [LESD] 101. un 102. panta piemērošanas procedūru (lieta AT.39612 – Perindoprils (*Servier*)) (turpmāk tekstā – “strīdīgais lēmums”).

tiesās. Savukārt *Servier* cēla prasības par patenta pārkāpumu, kā arī lūgumus izdot pagaidu rīkojumus pret attiecīgajiem ģenērisko zāļu ražotājiem, tostarp Slovēnijas sabiedrību *KRKA, tovarna zdravil, d.d.* (turpmāk tekstā – “*Krka*”).

Lai izbeigtu minētās tiesvedības, *Servier* laikposmā no 2005. līdz 2007. gadam noslēdza izlīguma nolīgumus ar vairākiem ģenērisko zāļu ražotājiem. Tādējādi *Krka* ar *Servier* noslēdza izlīguma nolīgumu attiecībā uz patentu 947 un līdzvērtīgiem valsts patentiem, licences nolīgumu un cesijas un licences nolīgumu (turpmāk tekstā – “*Krka* nolīgumi”). Šie nolīgumi attiecās uz visām valstīm, kas fakti rašanās laikā bija Eiropas Savienības dalībvalstis, kā arī uz tām, kuras nebija Savienības dalībvalstis un kuras bija *Krka* galvenie tirgi.

Komisijas ieskatā *Servier* un *Krka* šos nolīgumus noslēdza ar prettiesisko mērķi sadalīt aptverto valstu teritoriju divās ietekmes jomās, katram no tiem ietverot savus galvenos tirgus, kuros tie varēja veikt savu darbību attiecībā uz *Servier*, lai tie neciestu no *Krka* konkurences spiediena, kas pārsniegtu no šiem nolīgumiem izrietošās robežas, un attiecībā uz *Krka* neriskētu, ka *Servier* pret to varētu vērsties pārkāpuma dēļ.

Ar 2014. gada 9. jūlija lēmumu ²⁵⁴ Komisija konstatēja, ka nolīgumi, ko *Servier* bija noslēgusi ar *Krka* un pārējiem ģenērisko zāļu ražotājiem, bija ar LESD 101. pantu aizliegtie konkurences ierobežojumi. Turklāt tā uzskatīja, ka *Servier* ir pārkāpusi LESD 102. pantu, izstrādājot un īstenojot izslēgšanas stratēģiju attiecībā uz perindoprila un šo zāļu aktīvās vielas tehnoloģiju Francijā, Nīderlandē, Polijā un Apvienotajā Karalistē.

Tādējādi Komisija uzlika *Servier* naudas sodus kopumā 289 727 200 EUR apmērā par LESD 101. panta pārkāpumiem, no kuriem 37 661 800 EUR par tā dalību *Krka* nolīgumos, kā arī naudas sodu 41 270 000 EUR par LESD 102. panta pārkāpumu. Savukārt *Krka* tika uzlikts 10 miljonu EUR naudas sods par LESD 101. panta pārkāpumu.

Izskatīdama *Servier* un *Krka* celtās prasības, Vispārējā tiesa konstatēja, ka Komisija ir pieļāvusi tiesību kļūdas, kvalificējot *Krka* nolīgumus par LESD 101. panta 1. punkta pārkāpumu, nepierādīdama konkurences ierobežojuma mērķa dēļ vai seku dēļ esamību. Attiecībā uz *Servier* pārmesto LESD 102. panta pārkāpumu Vispārējā tiesa uzskatīja, ka Komisijas izmantotajā perindoprila tirgus definīcijā bija pieļautas kļūdas vērtējumā, kas varēja padarīt par spēkā neesošiem tās konstatējumus par *Servier* dominējošo stāvokli konkrētajā tirgū.

Līdz ar to ar diviem spriedumiem, kas pasludināti 2018. gada 12. decembrī ²⁵⁵, Vispārējā tiesa atcēla strīdīgo lēmumu, ciktāl tajā konstatēts LESD 101. panta pārkāpums saistībā ar *Krka* nolīgumiem un LESD 102. panta pārkāpums, kā arī naudas sodus, kas par šiem pārkāpumiem uzlikti attiecīgi *Servier* un *Krka*.

Komisija iesniedza Tiesā divas apelācijas sūdzības par šiem Vispārējās tiesas spriedumiem.

Tiesas vērtējums

1. Par LESD 101. panta interpretāciju

a) Potenciālas konkurences pastāvēšana starp *Servier* un *Krka*

Tiesa, pirmām kārtām, izvērtē Komisijas iebildumus par Vispārējās tiesas pieļautajām kļūdām potenciālās konkurences jēdziena interpretācijā un piemērošanā.

²⁵⁴ Skat. 253. zemsvītras piezīmi.

²⁵⁵ Skat. 252. zemsvītras piezīmi.

Iesākumā Tiesa norāda, ka, lai izvērtētu, ņemot vērā LESD 101. panta 1. punktu, koluzīvas darbības, kuras izpaužas kā horizontālās sadarbības nolīgumi starp uzņēmumiem, piemēram, *Krka* nolīgumi, pirmajā posmā jānosaka, vai šīs darbības var kvalificēt kā konkurences ierobežojumus, ko īsteno uzņēmumi, kuri atrodas – kaut vai tikai potenciālas – konkurences situācijā. Ja tas tā ir, otrajā posmā jāpārbauda, vai, ņemot vērā to ekonomiskās iezīmes, minētā prakse ir kvalificējama kā konkurences ierobežojums mērķa dēļ. Ja nav pierādīts minēto darbību pretkonkurences mērķis, jāpārbauda to sekas.

Pēc šī precizējuma veikšanas Tiesa atzīst iebildumus par kļūdām potenciālas efektīvas konkurences jēdziena interpretācijā un piemērošanā, jo Vispārējā tiesa pārbaudīja vairākus strīdīgā lēmuma apsvērumus attiecībā uz jautājumu par potenciālo konkurenci starp *Krka* un *Servier*, kā arī dažus iebildumus, kurus šajā ziņā izvirzīja pēdējais minētais.

Pēc būtības Tiesa konstatē, ka, nosprieždama, ka izlīguma un *Krka* licences nolīgumu noslēgšanas brīdī pastāvēja saskanīgi netiešie pierādījumi, kas varēja likt *Servier* un *Krka* domāt, ka patents 947 bija spēkā esošs, Vispārējā tiesa no šiem netiešajiem pierādījumiem secināja, ka konkurence starp šiem uzņēmumiem valstu tirgos Savienības iekšienē turpmāk bija izslēgta un ka tādējādi starp tiem vairs nepastāvēja potenciāla konkurence.

Lai nonāktu pie šāda secinājuma attiecībā uz potenciālas konkurences neesamību, Vispārējai tiesai esot bijis jāpārbauda, vai Komisija *Krka* nolīgumu noslēgšanas datumā nebija pierādījusi, ka *Krka* pastāvēja reālas un konkrētas iespējas ienākt attiecīgajā tirgū un konkurēt ar *Servier*, ņemot vērā pietiekamas sagatavošanas darbības un to, ka šai ienākšanai nebija šķēršļu, kas būtu nepārvarami.

Tomēr tā vietā, lai veiktu vajadzīgās pārbaudes šajā jautājumā, Vispārējā tiesa vienīgi apgalvoja, ka *Servier* un *Krka* bija pārliecinātas, ka patents 947 bija spēkā un ka *Krka* rīcība, kas izpaudās kā konkurences spiediena saglabāšana uz *Servier*, varēja tikt izskaidrota ar tā vēlmi nostiprināt savu pozīciju iespējamajās sarunās, lai panāktu izlīguma nolīgumu, kuram pievienots licences nolīgums. Šādi rīkodamās, Vispārējā tiesa ir kļūdījusies attiecībā uz attiecīgajos tirgos konstatētās patentaizsardzības situācijas atbilstību tiesību aktos, kā arī pušu nodomiem. Turklāt tā nav pamatojusi savu netiešo konstatējumu, saskaņā ar kuru *Servier* un *Krka* vairs nebija potenciāli konkurenti, neraugoties uz strīdīgā lēmuma elementiem, kuru mērķis bija pierādīt pretējo.

Turklāt Tiesa uzsver, ka, izvērtēdama kontekstu, kādā noslēgti izlīguma un *Krka* licences nolīgumi, Vispārējā tiesa ne tikai ir sagrozījusi skaidru un precīzu Apvienotās Karalistes tiesas nolēmuma formulējumu attiecībā uz *Krka* iesniegto pretprasību par patenta 947 atcelšanu, bet arī strīdīgā lēmuma jēgu un tvērumu saistībā ar EPI iebildumu nodaļas, kura bija apstiprinājusi šo patentu, lēmuma sekām.

Tādējādi Tiesa apmierina Komisijas iebildumus par Vispārējās tiesas pieļautajām kļūdām potenciālās konkurences jēdziena interpretācijā un piemērošanā.

b) Krka nolīgumu kvalificēšana par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ

Otrām kārtām, Tiesa konstatē, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdas, secinādama, ka nepastāv konkurences ierobežojums mērķa dēļ.

Pārsūdzētajos spriedumos Vispārējā tiesa ir uzskatījusi, ka, pastāvot faktiskam ar patentu saistītam strīdam, izlīguma nolīgumu šajā strīdā, kas ietver konkurenci ierobežojošus noteikumus un kas ir saistīts ar licences nolīgumu par šo patentu, var kvalificēt kā konkurences ierobežojumu mērķa dēļ tikai tad, ja Komisija var pierādīt, ka šis licences nolīgums nav darījums, kas noslēgts parastos tirgos apstākļos, un tādējādi slēpj apgriezto maksājumu.

Tomēr Tiesa uzskata, ka šajā argumentācijā nav ņemts vērā pats aplūkojamo nolīgumu raksturs, kas ir nevis vienkāršs izlīguma nolīgums patentu strīdā pret apgrieztu maksājumu, bet gan nolīgums par tirgu sadali divās zonās, no kurām viena turklāt neietilpst LESD 101. panta pārkāpuma jomā.

Šī tiesību kļūda lika Vispārējai tiesai pārbaudīt *Servier* un *Krka* pārmestās pārkāpjošās prakses kvalifikāciju par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ, analizējot šo darbību īstenošanai paredzēto nolīgumu juridisko formu un pazīmes, lai gan tai bija jānovērtē minēto nolīgumu ekonomiskā kaitējuma pakāpe, veicot to īpašību, kā arī to mērķu un ekonomiskā un juridiskā konteksta, kurā tie iekļaujas, detalizētu analīzi.

Turklāt, uzskatīdama, ka, tā kā izlīguma un *Krka* licences nolīgumi daļu no tirgus nav rezervējuši *Krka*, nevarēja secināt, ka pastāv tirgus sadale, Vispārējā tiesa arī ir pieļāvusi kļūdu LESD 101. panta 1. punkta c) apakšpunkta interpretācijā, jo šajā tiesību normā noteiktais aizliegums sadalīt tirgus nav ierobežots tikai ar nolīgumiem, ar kuriem tiek ieviesta "cieša" tirgu sadale.

Vispārējā tiesa ir pieļāvusi arī vēl vienu tiesību kļūdu, savā argumentācijā par konkurences ierobežojuma mērķa dēļ neesamību iekļaudama apsvērumus par attiecīgo nolīgumu potenciālo seku iespējami hipotētisko raksturu, lai gan nav ne jāmeklē, ne *a fortiori* jāpierāda darbību, kas kvalificēta par konkurences ierobežojumiem mērķa dēļ, ietekme uz konkurenci, tostarp saistībā ar iespējamu pārbaudi par to, vai attiecīgajai rīcībai piemīt tāda kaitējuma pakāpe, kāda tiek prasīta šādas kvalifikācijas veikšanai.

Tāpat, pārmetot Komisijai, ka tā būtībā nav pierādījusi, ka *Servier* vai *Krka* bija nodoms ierobežot konkurenci starp tiem, lai gan šāds pierādījums nebija nepieciešams, lai pierādītu konkurences ierobežojuma mērķa dēļ esamību, Vispārējā tiesa arī pieļāva tiesību kļūdu.

Turklāt Vispārējā tiesa ir pārkāpusi pierādījumu brīvas iegūšanas principu Savienības tiesībās, nosprieždama, ka attiecībā uz fragmentāru un izkaisītu elementu ņemšanu vērā, lai konstatētu pārkāpumu, juridiski pastāv atšķirība starp situācijām, kurās Komisijas rīcībā ir pretkonkurences nolīgumu saturs, un situācijām, kurās tai nav šādu nolīgumu satura. Pēc tam Vispārējā tiesa ir pieļāvusi papildu tiesību kļūdu, nosprieždama, ka secinājumi, kas izdarīti no elektroniskā pasta vēstuļu vai citu dokumentu daļējiem fragmentiem, ar kuriem it kā tiek pierādīts pušu nodoms, nevar brīvi likt apstrīdēt secinājumu, kas esot pamatots ar pašu nolīgumu saturu.

Visbeidzot Tiesa atgādina, ka iespējai, ka patenta licence noteiktos ģeogrāfiskajos tirgos var radīt konkurenci veicinošas sekas, nav nekādas nozīmes, izvērtējot, vai tā ir kvalificējama kā konkurences ierobežojums mērķa dēļ saskaņā ar LESD 101. panta 1. punktu. Ņemot vērā *Krka* licences nolīguma pozitīvo ietekmi uz *Krka* galvenajiem tirgiem, Vispārējā tiesa tāpat ir pieļāvusi kļūdu LESD 101. panta 1. punkta interpretācijā un piemērošanā, vēl jo vairāk tāpēc, ka *Krka* galvenie tirgi neietilpst LESD 101. panta pārkāpuma ģeogrāfiskajā piemērošanas jomā.

Ņemot vērā iepriekš minētās kļūdas, Tiesa secina, ka Vispārējās tiesas argumentācija par to, ka *Krka* nolīgumos nav radīts konkurences ierobežojums mērķa dēļ, kopumā ir prettiesiska.

c) *Krka* nolīgumu kvalificēšana par konkurences ierobežojumu seku dēļ

Trešām kārtām, Tiesa kritizē Vispārējās tiesas secinājumu, saskaņā ar kuru Komisija nebija pierādījusi, ka *Krka* nolīgumu sekas bija potenciālās konkurences ierobežošana, jo šai iestādei nebija izdevies pierādīt, ka strīdīgo nolīgumu neesamības gadījumā *Krka*, iespējams, būtu ienākusi *Servier* galvenajos tirgos.

Šajā ziņā Tiesa atgādina, ka, lai novērtētu, vai pastāv pret konkurenci vērstas sekas, ko rada nolīgums starp uzņēmumiem, jāsalīdzina konkurences situācija, kas izriet no šī nolīguma, un situācija, kāda pastāvētu, ja nolīguma nebūtu. Šī tā sauktā "hipotētiskā" metode nozīmē nepieciešamību ņemt vērā

konkrētos apstākļus, kuros šis nolīgums iekļaujas. Tādējādi hipotētiskajam scenārijam, kas paredzēts, ņemot vērā minētā nolīguma neesamību, jābūt reālistiskam un ticamam.

Ņemot vērā šo precizējumu, Tiesa nospriež, ka Vispārējā tiesa trijos galvenajos aspektos nav ņēmusi vērā hipotētiskās metodes iezīmes LESD 101. panta piemērošanai.

Pirmkārt, Vispārējā tiesa nosprieda, ka *Krka* izlīguma nolīguma pretkonkurences seku vērtējums bija balstīts uz hipotētisku pieeju un nepilnīgu šo seku pārbaudi, jo Komisija hipotētiskajā scenārijā nav ietvērusi notikumu faktisko norisi pēc šī nolīguma. Tomēr šajā Vispārējās tiesas argumentācijā nav ņemts vērā tas, ka hipotētiskais scenārijs, kas pēc definīcijas ir hipotētisks tādā ziņā, ka tas nav īstenots, nevar tikt balstīts uz apstākļiem, kuri radušies pēc minētā nolīguma noslēgšanas.

Otrkārt, Vispārējā tiesa esot pieļāvusi kļūdu, nosprieždama, ka judikatūra, saskaņā ar kuru nolīgums starp uzņēmumiem var tikt kvalificēts kā konkurences ierobežojums seku dēļ tā potenciālo seku dēļ, vairs nav piemērojama, ja šis nolīgums ir ticis īstenots, jo var tikt novērota minētā nolīguma faktiskā ietekme uz konkurenci. Ja, kā tas ir šajā lietā, nolīguma rezultātā nevis tiek grozīts, bet, tieši pretēji, tiek saglabāts tirgū jau esošo konkurējošo uzņēmumu skaits vai rīcība, vienkāršs salīdzinājums starp minētajā tirgū konstatētajām situācijām pirms un pēc šī nolīguma īstenošanas būtu nepietiekams, lai ļautu secināt, ka nepastāv pretkonkurences sekas, jo pretkonkurences sekas ir tādas, ka minētā nolīguma dēļ noteikti izzudīs konkurences avots, kas šī nolīguma noslēgšanas brīdī joprojām ir potenciāls.

Treškārt, no judikatūras izriet, ka tad, ja Komisijai ir noteikts hipotētiskais scenārijs, lai izvērtētu izlīguma nolīgumu patentu strīdā starp oriģinālo zāļu ražotāju un ģenērisko zāļu ražotāju, tai nav pienākuma izdarīt galīgu konstatējumu par pēdējā minētā izredzēm gūt panākumus strīdā par patentu vai par mazāk ierobežojoša nolīguma noslēgšanas iespējamību. No tā izriet, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu LESD 101. panta 1. punkta interpretācijā un piemērošanā, nosprieždama, ka Komisija nav pierādījusi, ka izlīguma nolīguma neesamības gadījumā *Krka*, iespējams, būtu ienācis aplūkojamajos tirgos un ka to tiesvedību turpināšana, kurās apstrīdēta patenta 947 spēkā esamība, varbūtēji vai pat ticami būtu jāvusi ātrāk vai pilnīgāk atzīt šo patentu par spēkā neesošu.

Tiesa secina, ka šādi konstatētās tiesību kļūdas padara prettiesisku visu Vispārējās tiesas argumentāciju, ar kuru noraidīta *Krka* nolīgumu kvalifikācija par konkurences ierobežojumu seku dēļ.

2. Par LESD 102. panta interpretāciju

Ceturtām kārtām, Tiesa noraida Vispārējās tiesas secinājumu, saskaņā ar kuru konkrētā produkta tirgus definīcijā, ko Komisija izmantoja, lai pārbaudītu *Servier* dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas esamību, bija pieļautas kļūdas, kuras varēja padarīt par spēkā neesošu šo pārbaudi. Šajā ziņā Vispārējā tiesa tostarp pārmeta Komisijai, ka tā ir kļūdaini ierobežojusi konkrēto tirgu tikai ar perindoprilu, izslēdzot pārējās angiotensīna konvertējošā enzīma inhibitoru klasē ietilpstošās zāles (turpmāk tekstā – “AKE zāles”).

Šajā ziņā Tiesa atgādina, ka konkrētā tirgus noteikšana pirms iespējamā dominējošā stāvokļa novērtējuma LESD 102. panta izpratnē nozīmē, ka jānosaka, pirmkārt, preču tirgus un, otrkārt, tā ģeogrāfiskā dimensija.

Turklāt no judikatūras izriet, ka konkrētā tirgus jēdziens nozīmē pietiekamu savstarpējās aizstājamības līmeni starp tajā ietilpstošajām precēm vai pakalpojumiem. Konkrētāk, zāļu ekonomiskās aizstājamības vērtējums jāvērtē, ņemot vērā pārdošanas apjomu sadalījumu starp zālēm, kas paredzētas vienai un tai pašai terapeitiskajai indikācijai, kuru rezultātā ir mainījušās šo zāļu relatīvās cenas. Konstatējums, ka šāda aizstājamība nepastāv, parāda, ka pastāv atsevišķs tirgus neatkarīgi no tās cēloņiem.

Tā kā Komisija secināja, ka nepastāv savstarpēja aizstājamība starp perindoprilu un pārējām AKE zālēm, ņemot vērā *Servier* neapstrīdēto konstatējumu par perindoprila pieprasījuma relatīvo elastību salīdzinājumā ar pārējo AKE cenu straujo samazināšanos attiecīgajos tirgos, Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, nosodīdama Komisiju par to, ka tā konkrēto tirgu ir ierobežojusi tikai ar perindoprilu.

Tā kā Vispārējā tiesa pēc tam uzskatīja, ka Komisijas secinājums par *Servier* dominējošā stāvokļa esamību ar perindoprila aktīvo vielu saistītās tehnoloģijas tirgū bija balstīts uz kļūdainu konkrētā tirgus noteikšanu, Tiesa konstatē, ka šie Vispārējās tiesas vērtējumi ir balstīti uz kļūdainu premisu un līdz ar to arī ir prettiesiski.

Tā kā Komisijas pamati par iepriekš minētajām kļūdām ir apmierināti, Tiesa daļēji atceļ pārsūdzētos spriedumus.

3. Par "*Servier*" un "*Krka*" celtajām prasībām atcelt tiesību aktu

Piektām kārtām, Tiesa uzskata, ka lieta ir izskatāmā stāvoklī attiecībā uz pamatiem, kurus *Servier* un *Krka* izvirzīja Vispārējā tiesā, lai apstrīdētu izlīguma un *Krka* licences nolīgumu kvalifikāciju strīdīgajā lēmumā par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ, kā arī izlīguma nolīguma un *Krka* cesijas un licences nolīguma kvalifikāciju par konkurences ierobežojumu seku dēļ.

Pirmkārt, attiecībā uz izlīguma nolīgumu un *Krka* licences kvalificēšanu par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ Tiesa vispirms pārbauda, vai Komisija varēja likumīgi kvalificēt šos nolīgumus kā potenciālu konkurences ierobežojumu, ko pret *Servier* īstenoja *Krka*. Šajā nolūkā jāpārbauda, vai šo nolīgumu noslēgšanas datumā pastāvēja reālas un konkrētas iespējas, ka *Krka* ienāks perindoprila tirgū un konkurēs ar *Servier*.

Šajā ziņā Tiesa uzsver, ka tāda patenta esamība, kas aizsargā tādas aktīvās vielas ražošanas paņēmienu, kura ir kļuvusi vispārpieejama, pati par sevi nevar tikt uzskatīta par nepārvaramu šķērsli ģenērisko zāļu, kuru pamatā ir šī aktīvā viela, ienākšanai tirgū. No tā izriet, ka šāda patenta esamība neliedz par attiecīgā oriģinālo zāļu ražotāja potenciālo konkurentu kvalificēt ģenērisko zāļu ražotāju, kuram faktiski ir stingra apņemšanās, kā arī atbilstoša spēja iekļūt tirgū un kurš ar savām darbībām pierāda, ka ir gatavs apstrīdēt šī patenta spēkā esamību un uzņemties risku, ka, ieejot tirgū, tas saskarsies ar prasību par patenta pārkāpumu, ko ir iesniedzis šī patenta īpašnieks.

Attiecībā uz to, ka *Krka* ir stingri apņēmiens turpināt centienus tirgot savu perindoprilu, neraugoties uz sakāvēm tiesās, ar kurām tas saskārās 2006. gadā patentu strīdos pret *Servier*, Tiesa norāda, ka no pierādījumiem, ko Komisija minējusi apstrīdētajā lēmumā, izriet, ka *Krka* nebija pārtraucis savus centienus ienākt *Servier* galvenajos tirgos.

Turklāt tas, ka *Krka* risināja sarunas ar *Servier*, lai noslēgtu izlīguma nolīgumus un *Krka* licences nolīgumus, arī nav pietiekams, lai pierādītu, ka *Krka* vairs nebija stingras apņemšanās konkurēt ar *Servier*.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Tiesa secina, ka *Krka* izlīguma nolīgumu un *Krka* licences nolīgumu noslēgšanas datumā bija *Servier* potenciāls konkurents.

Pēc tam Tiesa pārbauda, vai Komisija ir kļūdaini uzskatījusi, ka izlīguma un *Krka* licences nolīgumu mērķis bija sadalīt perindoprila tirgus.

Šajā ziņā tā uzsver – tas, ka izlīguma nolīgumi patentu jomā, tāpat kā ar šādiem nolīgumiem saistītie licences nolīgumi, var tikt noslēgti ar mērķi, kas var būt leģitīms, nevar likt tiem izvairīties no LESD 101. panta piemērošanas, ja izrādās, ka minēto nolīgumu mērķis ir ierobežot konkurenci. Šajā gadījumā turklāt no izlīguma un *Krka* licences nolīgumu noteikumiem un apstākļiem, kas saistīti ar to noslēgšanu, skaidri izriet, ka tie ir saistīti ekonomiskā ziņā un nevar tikt izvērtēti atsevišķi.

Krka licences nolīguma, ar ko *Servier* atteicās iebilst pret to, ka *Krka* tirgo perindoprila ģenērisko versiju tā galvenajos tirgos, un izlīguma nolīguma, kurā paredzēts *Krka* pienākums nepārkāpt patenta pārkāpumu *Servier* galvenajos tirgos, kopīgā iedarbība no ekonomiskā viedokļa ir līdzvērtīga *quid pro quo*, ļaujot *Servier* un *Krka* savos attiecīgajos galvenajos tirgos saglabāt labvēlīgāku stāvokli. Šāds nolīgumu kopums principā nozīmē šo tirgu sadali un tāvad konkurences ierobežojumu mērķa dēļ, kuru nevar padarīt par relatīvu vai kompensēt eventuālas pozitīvas vai konkurenci veicinošas sekas jebkādā tirgū.

Nemot vērā šos apstākļus, Tiesa uzskata, ka strīdīgajā lēmumā izvirzītie pierādījumi pierāda, ka pastāvēja prakse, kuras mērķis bija attiecībā uz *Servier* un *Krka* sadalīt perindoprila tirgu, izmantojot izlīguma nolīgumus un *Krka* licences, un pietiek, lai pamatotu šīs prakses kvalifikāciju par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ.

Otrkārt, attiecībā uz izlīguma nolīguma un cesijas un *Krka* licences nolīguma kvalifikāciju par konkurences ierobežojumu seku dēļ Tiesa atgādina, ka Komisijai bija jāsalīdzina no šiem nolīgumiem izrietošā konkurences situācija ar konkurences situāciju, kas izriet no reālistiska un ticama hipotētiska scenārija. Ciktāl šajā gadījumā aplūkots konkurences ierobežojums bija saistīts ar *Krka* īstenotā potenciālās konkurences avota likvidēšanu attiecībā uz *Servier*, hipotētiskā scenārija analīze būtībā atbilda analīzei par šīs potenciālās konkurences esamību.

Nemot vērā šos precizējumus, Tiesa konstatē, ka Komisija varēja pamatoti uzskatīt, ka *Krka* attiecībā pret *Servier* bija viens no vistiešākajiem draudiem tādēļ, ka tam bija reālas un konkrētas iespējas ienākt tirgos Francijā, Nīderlandē un Apvienotajā Karalistē. *Krka* nolīgumu neesamības gadījumā šī *Krka* ienākšanas iespēja, izmantojot tā ražoto perindoprilu, nebūtu tikusi izslēgta. Tādēļ Komisija konstatēja, ka šī potenciālās konkurences avota likvidēšana minēto nolīgumu īstenošanas dēļ būtiski ierobežoja konkurenci. Šīs sekas, kas nav ne hipotētiskas, ne potenciālas, bet gan reālas, var pamatot apstrīdētajā lēmumā veikto kvalifikāciju par konkurences ierobežojumu seku dēļ.

Pēc tam, kad tā bija lēmusi par atsevišķiem *Servier* un *Krka* izvirzītajiem pamatiem Vispārējā tiesā, Tiesa konstatē, ka tiesvedības stadija neļauj taisīt galīgo spriedumu kopumā. Līdz ar to tā nodod lietu atpakaļ Vispārējai tiesai, lai tā lemtu par cesijas un licences nolīguma kvalifikāciju par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ, kā arī lietā Komisija/*Servier* u.c. (C-176/19 P) par atlikušajiem pamatiem saistībā ar LESD 102. panta pārkāpumu un par pakārtotiem pamatiem, kuru mērķis ir apstrīdēt naudas soda apmēru.

2024. gada 4. oktobra spriedums *FIFA* (C-650/22, [EU:C:2024:824](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Iekšējais tirgus – Konkurence – Starptautiskas sporta apvienības izveidots un kopīgi ar biedriem īstenots regulējums – Profesionālais futbols – Privāttiesību subjekti, kam ir regulējošas, kontroles un sankciju pilnvaras – Reglaments par spēlētāju statusu un pāreju – Noteikumi par darba līgumiem starp klubiem un spēlētājiem – Darba līguma priekšlaicīga laušana, ko veicis spēlētājs – Zaudējumu atlīdzība, kas jāmaksā spēlētājam – Jaunā kluba solidāra atbildība – Sankcijas – Aizliegums izsniegt spēlētāja starptautiskā transfēra sertifikātu un to reģistrēt, kamēr tiek izskatīts strīds saistībā ar darba līguma priekšlaicīgu laušanu – Aizliegums reģistrēt citus spēlētājus – LESD 45. pants – Šķērslis darba ņēmēju pārvietošanās brīvībai – Pamatojums – LESD 101. pants – Uzņēmumu apvienības lēmums, kura mērķis ir nepieļaut vai ierobežot konkurenci – Darba tirgus – Spēlētāju piesaiste klubiem – Starpkлубu futbola sacensību tirgus – Klubu un spēlētāju dalība sporta sacensībās – Konkurences ierobežojums mērķa dēļ – Atbrīvojums

Izskatot *Cour d'appel de Mons* (Monsas apelācijas tiesa, Beļģija) lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesa atkal spriež par Savienības ekonomisko tiesību piemērošanu starptautiskas sporta federācijas

pieņemtiem noteikumiem ²⁵⁶. Šajā spriedumā Tiesa precizē to LESD pantu, kuros paredzēti darba ņēmēju pārvietošanās brīvības un aizliegtu vienošanos aizlieguma principi ²⁵⁷, piemērošanu starptautiskas sporta federācijas pieņemtajiem noteikumiem par spēlētāju statusu un pārejām (transfēru).

Fédération internationale de football association (FIFA) (Starptautiskā Futbola federācija, *FIFA*) ir atbilstoši Šveices tiesībām iedibināta apvienība, kuras mērķi citastarp ir pieņemt noteikumus, kas regulē futbolu un ar to saistītos jautājumus pasaules līmenī. *FIFA* sastāv no nacionālajām futbola apvienībām, kurām citastarp ir pienākums likt saviem biedriem un citiem ar to saistītajiem subjektiem ievērot visus tās pieņemtos noteikumus.

2014. martā *FIFA* pieņēma "Reglamentu par spēlētāju statusu un pārejām (transfēru)" (turpmāk tekstā – "RSSP"). RSSP citastarp ir paredzēts, ka ikviens jauns futbola klubs, kurš pieņem darbā spēlētāju pēc darba līguma nepamatotas laušanas, ir solidāri atbildīgs par zaudējumu atlīdzības izmaksu, kas šim spēlētājam var būt jāveic par labu savam iepriekšējam klubam, un šī zaudējumu atlīdzība tiek noteikta, balstoties uz dažādiem šajā reglamentā uzskaitītiem kritērijiem ²⁵⁸. RSSP ir arī noteikts, ka tiek prezumēts, ka jaunais klubs ir bijis iniciators tam, ka spēlētājs lauž darba līgumu ar iepriekšējo klubu, un dažos gadījumos šis jaunais klubs tiek pakļauts sporta sankcijai, proti, aizliegumam noteiktu laika periodu reģistrēt jaunus spēlētājus ²⁵⁹. Visbeidzot RSSP ir paredzēts, ka nacionālā futbola apvienība, kuras biedrs ir iepriekšējais klubs, nedrīkst izsniegt starptautiskās pārejas sertifikātu (STS) spēlētājam, ja starp iepriekšējo klubu un spēlētāju pastāv strīds, kura pamatā ir darba līguma priekšlaicīga izbeigšana, kas notikusi bez savstarpējas vienošanās ²⁶⁰.

BZ ir bijušais profesionālais futbolists, kurš dzīvo Parīzē (Francija). 2013. gada 20. augustā viņš uz četriem gadiem parakstīja darba līgumu ar Krievijas profesionālo futbola klubu. Nākamajā gadā šis klubs izbeidza šo līgumu tādu iemeslu dēļ, kas kluba ieskatā bija saistīti ar BZ neatbilstīgu rīcību, un vērsās *FIFA* Strīdu izšķiršanas palātā ar lūgumu piespriest BZ samaksāt zaudējumu atlīdzību – 20 miljonus EUR, apgalvojot, ka "līgums ir laužts bez pamatota iemesla" RSSP izpratnē.

2015. gada maijā *FIFA* Strīdu izšķiršanas palāta daļēji apmierināja kluba lūgumu un piesprieda BZ samaksāt šim klubam zaudējumu atlīdzību – 10,5 miljonus EUR. Turklāt tā nosprieda, ka RSSP, ciktāl tajā paredzēts, ka ikviens jauns profesionālā futbola klubs, kurš pieņemtu darbā šo spēlētāju, ir solidāri atbildīgs par šādas zaudējumu atlīdzības samaksu, turpmāk BZ vairs nebūs piemērojams. 2016. gada maijā *Tribunal arbitral du sport* (Sporta šķīrējtiesa) apstiprināja šo nolēmumu apelācijas tiesvedībā.

2015. decembrī BZ vērsās *Tribunal de commerce du Hainaut (division de Charleroi)* (Eno Komerclietu tiesa, Šarleruā teritoriālā nodaļa, Beļģija), lūdzot piespriest *FIFA* un *Union royale belge des sociétés de football association ASBL (URBSFA)* (Beļģijas Karaliskā futbola klubu apvienība, *URBSFA*) samaksāt viņam zaudējumu atlīdzību – 6 miljonus EUR par kaitējumu, kas viņam esot radies tādēļ, ka RSSP izvirzīto prasību dēļ Beļģijas klubs *Sporting du Pays de Charleroi SA* 2015. gadā nevarēja pieņemt viņu darbā.

²⁵⁶ Skat. spriedumus, 2023. gada 21. decembris, *Royal Antwerp Football Club* (C-680/21, [EU:C:2023:1010](#)), 2023. gada 21. decembris, *European Superleague Company* (C-333/21, [EU:C:2023:1011](#)), un 2023. gada 21. decembris, *International Skating Union/Komisija* (C-124/21 P, [EU:C:2023:1012](#)).

²⁵⁷ Attiecīgi LESD 45. un 101. pants.

²⁵⁸ Skat. RSSP 17. panta 1. un 2. punktu.

²⁵⁹ Skat. RSSP 17. panta 4. punktu.

²⁶⁰ Tā kā starptautiskās pārejas (transfēra) sertifikāts ir nepieciešams spēlētāja reģistrācijai jaunajā klubā, šis spēlētājs attiecīgi nevar piedalīties futbola sacensībās šā jaunā kluba sastāvā. Skat. RSSP 9. panta 1. punktu un šā reglamenta 3. pielikuma 8.2.7. pantu.

2017. janvārī šī tiesa atzina šo prasību par principā pamatotu un piesprieda abām apvienībām samaksāt BZ provizorisku summu.

Iesniedzējtiesa, kurā FIFA iesniedza apelācijas sūdzību, jautā Tiesai, vai, ņemot vērā sporta specifiku, kas citastarp saistīta ar sporta sacensību pareizu norisi, aplūkoto noteikumi ir uzskatāmi par tādiem, kas ierobežo darba ņēmēju pārvietošanās brīvību un konkurenci.

Tiesas vērtējums

Iesākumā Tiesa norāda, ka pamatlietā aplūkoto noteikumi tieši ietekmē spēlētāju darba nosacījumus un tātad viņu saimniecisko darbību. Turklāt, tā kā komandu sastāvs ir viens no sacensību būtiskajiem parametriem, aplūkoto noteikumi ir uzskatāmi par tādiem, kas tieši ietekmē ar šīm sacensībām saistītās saimnieciskās darbības veikšanas nosacījumus un konkurenci starp klubiem, kuri veic šo darbību. Tādēļ aplūkoto noteikumi ietilpst LESD 45. un 101. panta piemērošanas jomā un, ņemot vērā abu šo tiesību normu atšķirīgos piemērošanas nosacījumus, Tiesa tās arī secīgi interpretē.

Pirmām kārtām, saistībā ar LESD 45. pantu Tiesa secina, ka pastāv darba ņēmēju pārvietošanās brīvības ierobežojums. Šajā ziņā tā norāda, ka pamatlietā aplūkoto noteikumi var radīt nelabvēlīgu situāciju spēlētājiem, kuri vēlas īstenot saimniecisko darbību tāda jauna kluba sastāvā, kas iedibināts citā dalībvalstī, nevis viņu dzīvesvietas vai esošās darba vietas valstī, vienpusēji laužot darba līgumu ar iepriekšējo klubu tāda iemesla dēļ, kuru šis iepriekšējais klubs uzskata vai var uzskatīt par nepamatotu. Patiesībā šo noteikumu un to kombināciju pastāvēšana rada klubiem, kuri vēlas pieņemt darbā šādus spēlētājus, nozīmīgus juridiskus riskus, neparedzamus un potenciāli ļoti lielus finansiālus riskus, kā arī milzīgus sportiskus riskus, kas, kopumā ņemot, pilnīgi noteikti var tos atturēt no šādu spēlētāju pieņemšanas darbā.

Par iespējama pamatojuma esamību Tiesa precizē, ka mērķis nodrošināt sporta sacensību likumību ir leģitīms vispārējo interešu mērķis, kuru sporta apvienība var īstenot. Šim mērķim turklāt ir īpaša nozīme futbola gadījumā, ņemot vērā būtisko lomu, kas sacensību norisē piešķirta sportiskajam sniegunam. Tiesa arī norāda – tā kā komandu sastāvs ir viens no sacensību būtiskajiem parametriem, zināmas stabilitātes klubu sastāvā un līdz ar to zināmas līgumu turpinātības saglabāšanu tādējādi var uzskatīt par vienu no līdzekļiem, kas var palīdzēt sasniegt šo mērķi.

Tomēr – neskarot iesniedzējtiesas veikamo pārbaudi – Tiesas skatījumā šie dažādie pamatlietā aplūkoto RSSP noteikumi šķietami pārsniedz šā mērķa sasniegšanai nepieciešamo, vēl jo vairāk tādēļ, ka tos lielā mērā ir paredzēts vienoti un – dažus no tiem – ilgu laika periodu piemērot spēlētājiem, kuru karjera tāpat ir salīdzinoši īsa. Tas pats attiecas citastarp uz kritērijiem, kā aprēķināma zaudējumu atlīdzība, ja spēlētājs vienpusēji lauza darba līgumu “bez pamatota iemesla”. Faktiski šķiet, ka šādu zaudējumu atlīdzības kritēriju nolūks drīzāk ir aizsargāt klubu finansiālās intereses ar spēlētāju pāreju starp tiem saistītajā ekonomiskajā kontekstā, nevis nodrošināt apgalvoto sporta sacensību pareizu norisi. Tas šķietami tā ir arī saistībā ar noteikumu, kas paredz – principā un tātad neņemot vērā katra atsevišķā gadījuma apstākļus un it īpaši jaunā kluba, kurš pieņem darbā šo spēlētāju, reālo rīcību –, ka klubs ir solidāri atbildīgs par zaudējumu atlīdzību, kas darbā pieņemtajam spēlētājam jāmaksā savam iepriekšējam klubam līguma vienpusējas laušanas bez pamatota iemesla gadījumā. Tas pats attiecas arī uz iespēju gandrīz automātiski noteikt sporta sankciju pret jauno klubu, balstoties uz prezumpciju par tā atbildību par notikušo līguma laušanu, kā arī vispārējo aizliegumu izsniegt STS, kamēr pastāv strīds saistībā ar šo līguma laušanu, lai arī kādos apstākļos minētā līguma laušana būtu notikusi.

Tādēļ Tiesa nospriež, ka tādi noteikumi kā pamatlietā aplūkoto ir pretrunā LESD 45. pantam, ja vien netiek pierādīts, ka šie noteikumi, kā tie ir interpretēti un piemēroti Savienības teritorijā, nepārsniedz attiecīgā mērķa sasniegšanai nepieciešamo – proti, nodrošināt starpkлубu futbola sacensību likumību, saglabājot zināmu stabilitātes līmeni profesionālā futbola klubu sastāvos.

Otrām kārtām, Tiesa atgādina – lai varētu uzskatīt, ka uz uzņēmumu apvienības lēmumu ir attiecināms LESD 101. panta 1. punktā paredzētais aizliegums, jāpierāda vai nu tas, ka šā lēmuma mērķis ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci, vai arī, ka tam ir šādas sekas. Par pretkonkurences mērķi, saistībā ar kuru Tiesa atgādina, ka tas attiecas tikai uz noteiktiem uzņēmumu savstarpējās koordinēšanas veidiem, kam ir pietiekama kaitējuma konkurencei pakāpe, Tiesa norāda, ka uzņēmumu koluzīvo rīcību var veidot, piemēram, konkurences galvenā elementa – kas dažās nozarēs vai tirgos var būt augsta līmeņa darbinieku, kādi profesionālā futbola nozarē ir pieredzējuši futbolisti, pieņemšana darbā – ierobežošana vai kontrolēšana.

Šajā lietā aplūkoto RSSP noteikumu kopīga interpretācija, pirmkārt, liecina, ka tie var vispārīgi un drastiski no materiālā viedokļa ierobežot konkurenci, kas – ja šādu noteikumu nebūtu – varētu ikvienu kādā dalībvalstī iedibinātu profesionālā futbola klubu nostādīt pret ikvienu citās dalībvalstīs iedibinātu profesionālā futbola klubu saistībā ar to spēlētāju piesaistīšanu, kurus jau pieņēmis darbā kāds noteikts klubs. Otrkārt, šī pārrobežu konkurences starp klubiem, tiem vienpusēji piesaistot spēlētājus, kuri jau ir darba attiecībās, ierobežošana aptver visu Savienības teritoriju un tai ir pastāvīgs raksturs, jo tā aptver visu katra tā darba līguma spēkā esamības termiņu, ko spēlētājs var secīgi noslēgt ar vienu klubu un pēc tam – pārejas uz citu klubu līguma gadījumā – ar šo pēdējo klubu.

Protams, tā kā starpklubu profesionālā futbola sacensību norises pamatā Savienībā ir tas, ka komandas spēlē savā starpā un pakāpeniski izslēdz cita citu no tālākas dalības, un tā kā šīs norises pamatā galvenokārt ir sportiskais sniegums, tāda apvienība kā FIFA var leģitīmi mēģināt zināmā līmenī nodrošināt spēlētāju sastāva stabilitāti, kas kalpo kā rezerve šo klubu kādā noteiktā sezonā vai gadā veidotajām komandām. Tomēr futbola specifika un tirgus, kuru no ekonomiskā viedokļa veido profesionālā futbola starpklubu sacensību rīkošana un komercializācija, darbības reālie apstākļi nevar likt atzīt, ka visā Savienības teritorijā būtu vispārēji, drastiski un pastāvīgi ierobežota vai pat kavēta jebkāda iespēja klubiem īstenot pārrobežu konkurenci, vienpusēji piesaistot spēlētājus, kuri jau ir nodarbināti citā dalībvalstī iedibinātā klubā, vai spēlētājus, par kuriem tiek apgalvots, ka viņu darba līgums ar šādu klubu ir ticis laužts bez pamatota iemesla. Galu galā šādi noteikumi, pat ja tie ir ierosināti ar mērķi novērst spēlētāju pārvilināšanas praksi, ko īsteno klubi, kuriem ir lielāki finanšu līdzekļi, ir pielīdzināmi vispārējam, absolūtam un pastāvīgam aizliegumam vienpusēji piesaistīt jau nodarbinātus spēlētājus, kas ar uzņēmumu apvienības lēmumu ir noteikts visiem uzņēmumiem, kuri ir profesionālā futbola klubi, un ir saistošs visiem darba ņēmējiem, kuri ir šie spēlētāji. Tādēļ tie ir acīmredzams tādas konkurences ierobežojums, kādu minētie klubi būtu varējuši īstenot, ja šādu noteikumu nebūtu.

Tādējādi pamatlietā aplūkotajiem noteikumiem to rakstura dēļ vien piemīt augsta kaitējuma pakāpe attiecībā pret konkurenci, kādu būtu varējuši īstenot profesionālā futbola klubi. Šādos apstākļos jāuzskata, ka šo noteikumu mērķis ir ierobežot, pat nepieļaut, minēto konkurenci, turklāt visā Savienības teritorijā. Tādēļ nav nepieciešams izvērtēt to ietekmi.

Visbeidzot, precizējot nosacījumus, ar kādiem rīcībai, kam ir pretkonkurences mērķis, var piemērot LESD 101. panta 3. punktā paredzēto atbrīvojumu, Tiesa norāda, ka, lai noteiktu, vai šajā gadījumā ir izpildīts nosacījums par aplūkotās rīcības neaizstājamo vai nepieciešamo raksturu, iesniedzējtiesai būs jāņem vērā, ka attiecīgos RSSP noteikumus raksturo tādu elementu kombinācija, no kuriem ievērojamam skaitam ir diskrecionārs vai nesamērīgs raksturs. Tai būs jāņem vērā arī tas, ka šie noteikumi paredz vispārēju, drastisku un pastāvīgu tās pārrobežu konkurences ierobežojumu, kādu būtu varējuši īstenot profesionālā futbola klubi, vienpusēji piesaistot augsta līmeņa spēlētājus. Patiesībā katrs no šiem abiem apstākļiem atsevišķi pirmšķietami neļauj uzskatīt šos noteikumus par neaizstājamiem vai nepieciešamiem, lai ļautu sasniegt efektivitātes pieaugumu, pieņemot, ka šāda pieauguma esamība ir pierādīta.

Tādējādi Tiesa atzīst, ka atbilstoši LESD 101. pantam iepriekš minētie RSSP noteikumi ir uzņēmumu apvienības lēmums, kas ir aizliegts un uz ko nevar tikt attiecināts atbrīvojums saskaņā ar šo tiesību normu, ja vien ar pārliecinošiem argumentiem un pierādījumiem netiek pierādīts, ka ir izpildīti visi šajā ziņā paredzētie nosacījumi.

2. Dominējoša stāvokļa ļaunprātīga izmantošana (LESD 102. pants)²⁶¹

2024. gada 18. aprīļa spriedums (virspalāta) *Heureka Group* (Cenu salīdzināšanas vietnes) (C-605/21, [EU:C:2024:324](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – LESD 102. pants – Efektivitātes princips – Valstu tiesībās reglamentētas zaudējumu atlīdzināšanas prasības par konkurences tiesību pārkāpumiem – Direktīva 2014/104/ES – Direktīvas novēlota transponēšana – Piemērošana laikā – 10. pants – Noilguma termiņš – “Dies a quo” noteikumi – Pārkāpuma izbeigšana – Zaudējumu atlīdzināšanas prasības celšanai vajadzīgās informācijas iegūšana – Tāda Eiropas Komisijas lēmuma kopsavilkuma publicēšana “Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī”, ar kuru konstatēts konkurences noteikumu pārkāpums – Tāda Komisijas lēmuma saistošais spēks, kurš vēl nav galīgs – Noilguma termiņa atlikšana vai pārtraukšana uz Komisijas izmeklēšanas laiku vai arī līdz datumam, kurā šis lēmums kļūst galīgs

Izskatījusi lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesas virspalāta lemj par prasībām, kam jāatbilst zaudējumu atlīdzināšanas prasībām, kuras valstu tiesās celtas par Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem, piemērojamiem valstu noilguma regulējumiem. Šie precizējumi sniegti saistībā ar zaudējumu atlīdzināšanas prasību, kuru Čehijas uzņēmums cēlis pret *Google LLC*, pamatojoties uz dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, kuru šī sabiedrība un tās mātesuzņēmums *Alphabet Inc.* esot īstenojuši Čehijas Republikā.

2017. gada 27. jūnija lēmumā²⁶² Eiropas Komisija konstatēja, ka kopš 2013. gada februāra *Google* ir pārkāpusi LESD 102. pantu, ļaunprātīgi izmantojot savu dominējošo stāvokli trīspadsmit vispārējo meklēšanas pakalpojumu valstu tirgos, tostarp Čehijas Republikā, samazinot datplūsmu no savām vispārējo rezultātu lapām uz konkurējošiem pirkumu salīdzināšanas pakalpojumiem un palielinot šo datplūsmu uz savu pirkumu salīdzināšanas pakalpojumu. Šī lēmuma kopsavilkums 2018. gada 12. janvārī tika publicēts *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*²⁶³.

Google un *Alphabet* par minēto lēmumu cēla prasību Vispārējā tiesā, un tā tika noraidīta pēc būtības²⁶⁴. Tomēr, tā kā šī lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniegšanas laikā apelācijas sūdzība par Vispārējās tiesas spriedumu bija izskatīšanas procesā Tiesā, Komisijas lēmums vēl nebija kļuvis galīgs²⁶⁵.

2020. gada jūnijā *Heureka Group a.s.* (turpmāk tekstā – “*Heureka*”), Čehijā reģistrēta komercsabiedrība, kura darbojas pārdošanas cenu salīdzināšanas pakalpojumu tirgū, cēla prasību *Městský soud v Praze* (Pilsētas tiesa Prāgā, Čehijas Republika), lūdzot piespriest *Google* atlīdzināt zaudējumus, kuri esot nodarīti saistībā ar Komisijas lēmumā konstatēto LESD 102. panta pārkāpumu, kas īstenots Čehijas Republikā laikposmā no 2013. gada februāra līdz 2017. gada 27. jūnijam. *Heureka* uzskata, ka *Google* pretkonkurences darbību dēļ esot samazinājušies tās portāla *Heureka.cz* apmeklējumi.

²⁶¹ Šajā sadaļā jānorāda arī uz šiem spriedumiem: 2024. gada 27. jūnija spriedums **Komisija/Servier u.c.** (C-176/19, [EU:C:2024:549](#)), un 2024. gada 27. jūnija spriedums **Komisija/KRKA** (C-151/19 P, [EU:C:2024:546](#)), kas izklāstīti XIII.1. sadaļā “Aizliegtas vienošanās”.

²⁶² Komisijas Lēmums C(2017) 4444 final par procedūru saskaņā ar [LESD] 102. pantu un EEZ līguma 54. pantu (Lieta AT.39740 – *Google* meklēšana (iepirkšanās)).

²⁶³ OV 2018, C 9, 11. lpp.

²⁶⁴ Spriedums, 2021. gada 10. novembris, *Google* un *Alphabet*/Komisija (*Google Shopping*) (T-612/17, [EU:T:2021:763](#)).

²⁶⁵ Vēlāk Tiesa noraidīja minēto apelācijas sūdzību ar 2024. gada 10. septembra spriedumu *Google* un *Alphabet*/Komisija (*Google Shopping*) (C-48/22 P, [EU:C:2024:726](#)), tātad kopš tā laika Komisijas lēmums ir galīgs.

Savai aizstāvībai *Google* atsaucas uz to, ka *Heureka* tiesībām uz atlīdzinājumu vismaz daļēji esot iestājies noilgums.

Šajā ziņā Pilsētas tiesa Prāgā precizē, ka *Heureka* prasībai piemērojamie valsts tiesību akti paredz trīs gadu noilguma termiņu, kas neatkarīgi un atsevišķi attiecībā uz katriem daļējiem zaudējumiem, kuri izriet no konkurences noteikumu pārkāpuma, sākas brīdī, kad cietusī persona ir uzzinājusi vai pamatoti var tikt uzskatīta par tādu, kas uzzinājusi, ka tai ir nodarīti šādi daļēji zaudējumi, kā arī uzzinājusi tās personas identitāti, kurai tie jāatlīdzina. Savukārt, lai šis termiņš sāktos, netiek prasīts, lai cietusī persona būtu uzzinājusi, ka attiecīgā rīcība ir uzskatāma par konkurences tiesību pārkāpumu, vai lai šis pārkāpums būtu beidzies. Turklāt piemērojamais valsts tiesību akts nav noteikta minētā termiņa apturēšana vai pārtraukšana uz laiku, kamēr Komisija izmeklē pārkāpumu. Šis termiņš nevar arī tikt apturēts vismaz līdz vienam gadam pēc datuma, kad Komisijas lēmums, kurā konstatēts šis pats pārkāpums, kļūst galīgs.

Pilsētas tiesa Prāgā uzskata, ka no tā šajā lietā izriet, ka katrs *Google* tīmekļvietnē veiktais vispārējais meklējums, kas izraisījis *Google* cenu salīdzināšanas pakalpojuma rezultātu labvēlīgāku izvietojumu un atveidošanu, esot izraisījis jauna autonoma noilguma termiņa sākšanos.

Turklāt, tā kā Direktīva 2014/104²⁶⁶ Čehijas tiesībās ir transponēta novēloti, Pilsētas tiesa Prāgā norāda, ka *Google* pārkāpums esot beidzies pēc šīs direktīvas transponēšanai noteiktā termiņa, proti, 2016. gada 27. decembra, tomēr, ņemot vērā, ka pirms transponēšanas tiesību aktu stāšanās spēkā 2017. gada 1. septembrī.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Pilsētas tiesa Prāgā uzdeva Tiesai vairākus prejudiciālus jautājumus, lai būtībā noskaidrotu, vai Direktīvas 2014/104 10. pantam un/vai LESD 102. pantam un efektivitātes principam ir pretrunā tāds noilguma valsts regulējums kā pamatlietā aplūkotais, kas piemērojams zaudējumu atlīdzināšanas prasībām par turpinātiem Savienības konkurences tiesību normu pārkāpumiem.

Tiesas vērtējums

Lai atbildētu uz prejudiciālajiem jautājumiem, Tiesa vispirms izvērtē Direktīvas 2014/104 10. panta piemērojamību laikā – tajā noteikts zaudējumu atlīdzināšanas prasībām par konkurences tiesību pārkāpumiem piemērojams minimālais noilguma termiņš un agrākais tā sākšanās brīdis, kā arī apstākļi, kādos šis noilguma termiņš jāaptur vai jāpārtrauc.

Šajā ziņā Tiesa atgādina, ka Direktīvas 2014/104 10. pants ir materiālā tiesību norma, tādēļ saskaņā ar šīs direktīvas 22. panta 1. punktu dalībvalstīm jānodrošina, lai šī panta transponēšanas noteikumi netiktu piemēroti ar atpakaļejošu spēku. Tomēr, sākot no šīs direktīvas transponēšanas termiņa beigām, proti, no 2016. gada 27. decembra, valsts tiesības jāinterpretē atbilstoši jebkurai tās normai.

Šādā kontekstā, lai noteiktu Direktīvas 2014/104 10. panta piemērojamību laikā šajā lietā, Tiesa pārbauda, vai pamatlietā aplūkotā juridiskā situācija bija beigusies līdz 2016. gada 27. decembrim vai arī tā turpināja radīt sekas.

Šajā nolūkā jānosaka, vai 2016. gada 27. decembrī bija beidzies pamatlietā aplūkotajai situācijai piemērojams valsts noilguma termiņš. To darot, tomēr jāpatur prātā, ka pat pirms Direktīvas 2014/104 transponēšanas termiņa beigām piemērojamiem valsts noteikumiem par noilgumu bija jāatbilst līdzvērtības un efektivitātes principiem un tie nevar atņemt LESD 101. un 102. pantam pilnīgu efektivitāti.

²⁶⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/104/ES (2014. gada 26. novembris) par atsevišķiem noteikumiem, kuri valstu tiesībās reglamentē zaudējumu atlīdzināšanas prasības par dalībvalstu un Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem (OV 2014, L 349, 1. lpp.).

Taču LESD 102. panta pilnīga efektivitāte un it īpaši tajā norādītā aizlieguma lietderīgā iedarbība prasa, lai zaudējumu atlīdzināšanas prasībām par šī panta pārkāpumiem piemērojamie valsts noilguma termiņi nesāktos, pirms pārkāpums nav beidzies un cietusī persona nav uzzinājusi vai saprātīgi var uzskatīt, ka tā ir uzzinājusi informāciju, kas vajadzīga tās zaudējumu atlīdzināšanas prasības celšanai.

Attiecībā uz pirmo nosacījumu par pārkāpuma izbeigšanu Tiesa uzskata: ņemot vērā, ka strīdus, kas attiecas uz konkurences tiesību pārkāpumiem, principā raksturo informācijas asimetrija par sliktu cietušajai personai un tai bieži vien būs īpaši grūti pirms pārkāpuma beigām pierādīt šāda pārkāpuma esamību un apjomu, kā arī no tā izrietošos zaudējumus, prasība, saskaņā ar kuru noilguma termiņš nevar sākties pirms attiecīgā pārkāpuma beigām, ir nepieciešama, lai cietusī persona varētu efektīvi īstenot savas no LESD 102. panta izrietošās tiesības prasīt pilnīgu atlīdzinājumu. Turklāt, tā kā parasti cietušajai personai ir grūti iesniegt pierādījumus šī panta pārkāpumam, ja nav Komisijas vai valsts iestādes lēmuma, kurā konstatēts šis pārkāpums, tāds noilguma regulējums, kas varētu izraisīt noilguma termiņa beigšanos labu laiku pirms šāda lēmuma pieņemšanas, pārmērīgi apgrūtinātu tās tiesību prasīt pilnīgu atlīdzinājumu īstenošanu.

Saistībā ar otro nosacījumu par zaudējumu atlīdzināšanas prasības celšanai vajadzīgās informācijas uzzināšanu Tiesa atgādina, ka šajā informācijā ietilpst konkurences tiesību pārkāpuma esamība, zaudējumu esamība, cēloņsakarība starp šiem zaudējumiem un šo pārkāpumu, kā arī pārkāpuma izdarītāja identitāte.

Lai gan šajā gadījumā datums, kurā *Heureka* šo informāciju uzzināja, jānosaka iesniedzējtiesai, Tiesa tomēr uzskata par lietderīgu norādīt, ka principā uzzināšanas brīdis sakrīt ar datumu, kad *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* publicēts tāda Komisijas lēmuma kopsavilkums, kurā konstatēts pārkāpums, neatkarīgi no tā, vai šis lēmums ir kļuvis galīgs.

Tiesa arī precizē, ka LESD 102. pants un efektivitātes princips paredz noilguma termiņa apturēšanu vai pārtraukšanu Komisijas veiktās izmeklēšanas laikā. Savukārt šis pants un šis princips neprasa, lai noilguma termiņš tiktu apturēts līdz brīdim, kad Komisijas lēmums kļūst galīgs. Cietusī persona var pamatoties uz Komisijas lēmumā, kurš nav kļuvis galīgs, ietvertajiem konstatējumiem, lai pamatotu savu zaudējumu atlīdzināšanas prasību, jo, kamēr tas nav atcelts, tam ir saistošs spēks.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Tiesa uzskata, ka pamatlietā aplūkotais valsts noilguma regulējums, saskaņā ar ko, pirmkārt, trīs gadu noilguma termiņš neatkarīgi un atsevišķi attiecībā uz katriem daļējiem zaudējumiem, kuri izriet no LESD 102. panta pārkāpuma, sākas brīdī, kad cietusī persona ir uzzinājusi vai pamatoti var tikt uzskatīta par tādu, kas uzzinājusi, ka tai ir nodarīti šādi daļēji zaudējumi, kā arī uzzinājusi tās personas identitāti, kurai tie jāatlīdzina, un nav nepieciešams, lai pārkāpums būtu beidzies un lai šī persona būtu uzzinājusi, ka attiecīgā rīcība ir uzskatāma par konkurences tiesību normu pārkāpumu, un, otrkārt, minēto termiņu nevar apturēt vai pārtraukt uz laiku, kamēr Komisija izmeklē šādu pārkāpumu, nav saderīgs ar LESD 102. pantu un efektivitātes principu, ciktāl tas tiesību prasīt atlīdzināt zaudējumus, kas radušies šī paša pārkāpuma dēļ, īstenošanu padara praktiski neiespējamu vai pārmērīgi grūtu.

Līdz ar to tas, vai dienā, kad beidzās Direktīvas 2014/104 transponēšanas termiņš, proti, 2016. gada 27. decembrī, bija beidzies valsts tiesībās noteiktais noilguma termiņš, kas bija piemērojams pamatlietā aplūkotajā situācijā līdz šim datumam, jānoskaidro, abstrahējoties no šī noilguma regulējuma elementiem, kuri nav saderīgi ar LESD 102. pantu un efektivitātes principu.

Šajā ziņā no Komisijas lēmuma, kurā konstatēta *Google* dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana, izriet, ka šis pārkāpums šī lēmuma pieņemšanas dienā, proti, 2017. gada 27. jūnijā, vēl nebija beidzies. Tādējādi Direktīvas 2014/104 transponēšanas termiņa beigās noilguma termiņš ne tikai nebija beidzies, bet tas pat vēl nebija sācies.

Tā kā pamatlietā aplūkotā situācija nebija beigusies pirms Direktīvas 2014/104 transponēšanas termiņa beigām, tās 10. pants tajā ir piemērojams *ratione temporis*. Tiesa konstatē, ka no 10. panta

2. un 4. punkta skaidrā formulējuma izriet, ka aplūkotais valsts noilguma regulējums nav saderīgs arī ar šo tiesību normu. Tā it īpaši norāda, ka minētā 10. panta 4. punktā tagad ir prasīts, ka noilguma termiņa apturēšanai pēc konkurences iestādes akta, kas vērsts uz konkurences tiesību pārkāpuma izmeklēšanu vai iztiesāšanu saistībā ar konkurences tiesību pārkāpumu, uz kuru attiecas zaudējumu atlīdzināšanas prasība, jābeidzas ne agrāk kā vienu gadu pēc dienas, kurā lēmums, ar ko konstatēts šis pārkāpums, ir kļuvis galīgs, vai kurā procedūra ir izbeigta citā veidā. Tādēļ šī tiesību norma šajā ziņā pārsniedz no LESD 102. panta un efektivitātes principa izrietošās prasības.

Visbeidzot Tiesa atgādina, ka, lai gan uz netransponētu direktīvu nevar tieši atsaukties strīdā starp privātpersonām, valsts tiesai, kura izskata šādu strīdu, valsts tiesības jāinterpretē atbilstīgi šai direktīvai, tiklīdz ir beidzies tās transponēšanas termiņš, tomēr neveicot valsts tiesību *contra legem* interpretāciju.

2024. gada 10. septembra spriedums (virspalāta) *Google un Alphabet/Komisija (Google Shopping)* (C-48/22 P, [EU:C:2024:726](#))

Apelācija – Konkurence – Dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana – Produktu vispārējās meklēšanas un specializētās meklēšanas internetā tirgi – Lēmums, ar kuru konstatēts LESD 102. panta un Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ) līguma 54. panta pārkāpums – Ļaunprātīga izmantošana ar sviras efekta palīdzību – Uz sniegumu balstīta konkurence vai pretkonkurences prakse – Priekšrocību nodrošināšana, parādot sava specializētās meklēšanas pakalpojuma rezultātus, ko veic dominējošs uzņēmums – Potenciālas pretkonkurences sekas – Cēloņsakarība starp ļaunprātīgu izmantošanu un sekām – Pierādīšanas pienākums – Hipotētisks scenārijs – Izstumšanas spēja – Tikpat efektīva konkurenta tests

Tiesa, spriežot virspalātas sastāvā, noraida *Google LLC* un tā mātesuzņēmuma *Alphabet Inc.* iesniegto apelācijas sūdzību par Vispārējās tiesas spriedumu, ar kuru apstiprināts naudas sods, ko tiem bija uzlikusi Eiropas Komisija par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu vairāku valstu meklēšanas internetā tirgos. Šajā ziņā Tiesa sniedz precizējumus par savu judikatūru par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, ko veido piekļuves būtiskai iekārtai atteikums, kā arī par kritērijiem, kuri ļauj novērtēt, vai dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma rīcība atkāpjas no uz konkurences, kas balstīta uz sniegumu.

Ar 2017. gada 27. jūnija lēmumu²⁶⁷ Komisija uzskatīja, ka *Google* ir ļaunprātīgi izmantojis savu dominējošo stāvokli 13 valstu vispārējās meklēšanas internetā tirgos Eiropas Ekonomikas zonā (EEZ).

Rīcība, kas tika identificēta kā ļaunprātīgas izmantošanas pamats, būtībā bija tāda, ka *Google* savu salīdzinošās iepirkšanās pakalpojumu tās meklētājprogrammas izvēlētajās vispārējās rezultātu lapās uzrādīja uzkrītoši un pievilcīgi – speciālās *boxes* –, uz to neattiecinot savus pielāgojumu algoritmus, lai gan tajā pašā laikā konkurējošie salīdzinošās iepirkšanās pakalpojumi šajās lapās varēja parādīties tikai kā vispārējas meklēšanas rezultāti un nekad nevarēja parādīties bagātinātā formātā, turklāt ar šiem pielāgojumu algoritmiem vispārējo rezultātu klasifikācijā tie tika ierindoti zemāk. Šādi *Google* būtībā samazināja datplūsmu no savām vispārējām rezultātu lapām uz konkurējošiem salīdzinošās iepirkšanās pakalpojumiem, palielinot šo datplūsmu uz savu salīdzinošās iepirkšanās pakalpojumu.

Komisija uzskata, ka šī prakse radīja potenciālas pretkonkurences sekas gan valstu specializētās meklēšanas tirgos attiecībā uz produktu salīdzināšanu, gan valstu vispārējās meklēšanas tirgos.

Tādējādi, secinot, ka 13 pārbaudītajās valstīs ir pārkāpts LESD 102. pantā un EEZ līguma 54. pantā paredzētais dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas aizliegums, Komisija *Google* uzlika naudas sodu 2 424 495 000 EUR, no kuriem 523 518 000 EUR – solidāri ar *Alphabet*.

²⁶⁷ Komisijas Lēmums C(2017) 4444 final (2017. gada 27. jūnijs) par procedūru saskaņā ar LESD 102. pantu un EEZ līguma 54. pantu (Lieta AT.39740 – *Google* meklēšana (iepirkšanās)) (turpmāk tekstā – “strīdīgais lēmums”).

Vispārējā tiesa būtībā noraidīja prasību, ko *Google* un *Alphabet* bija cēlušī pret šo lēmumu, apstiprinot Komisijas analīzi attiecībā uz produktu salīdzināšanas specializētās meklēšanas tirgu ²⁶⁸. Īstenojot neierobežoto kompetenci, tā turklāt pilnībā atstāja spēkā Komisijas uzlikto naudas sodu.

Google un *Alphabet* iesniedza Tiesā apelācijas sūdzību, galvenokārt prasot atcelt šo spriedumu, kā arī Komisijas lēmumu.

Tiesas vērtējums

Apelācijas sūdzības pamatojumam apelācijas sūdzības iesniedzēji it īpaši norādīja, ka, atsakoties šajā lietā piemērot spriedumā *Bronner* ²⁶⁹ paredzētos nosacījumus attiecībā uz dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, kas izpaužas kā atteikums piekļūt būtiskai iekārtai, Vispārējā tiesa esot izmantojusi kļūdainu juridisku kritēriju, lai novērtētu, vai *Google* ir ļaunprātīgi izmantojis dominējošo stāvokli.

Par šo jautājumu Tiesa atgādina, ka LESD 102. pants ir vērsts uz to, lai sodītu par tādu dominējošā stāvoklī esošu uzņēmumu rīcību, kuri ierobežo uz sniegumu balstītu konkurenci un tādējādi var nodarīt tiešu kaitējumu individuāliem uzņēmumiem un patērētājiem vai kuri kavē vai izkropļo šo konkurenci un var radīt tiem netiešu kaitējumu. Šāda rīcība ietver tādu, kas ar citiem līdzekļiem, nevis konkurenci, kura balstīta uz sniegumu, rada šķēršļus tādā tirgū esošās konkurences līmeņa saglabāšanai vai šīs konkurences attīstībai, kurā tieši viena vai vairāku dominējošā stāvoklī esošu uzņēmumu esamības dēļ konkurences līmenis jau ir vājš.

Šajā kontekstā Tiesa spriedumā *Bronner* ir nospriedusi, ka atteikums sniegt piekļuvi infrastruktūrai, kuru dominējošā stāvoklī esošs uzņēmums ir attīstījis savas darbības veikšanai un kura tam pieder, var veidot dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu ne tikai tad, ja šis atteikums ir tāds, kas var izslēgt jebkādu piekļuves pieprasītāja konkurenci attiecīgajā tirgū, un šim atteikumam nav objektīva pamatojuma, bet arī tad, ja infrastruktūra pati ir noteikti nepieciešama, lai veiktu tā darbību tādā nozīmē, ka šai infrastruktūrai nav nekāda reāla vai potenciāla aizstājēja. Šajā ziņā Tiesa uzsver, ka šo nosacījumu noteikšana bija pamatota ar lietai *Bronner* raksturīgiem apstākļiem, kuros dominējošā stāvoklī esošs uzņēmums atteicās piešķirt konkurentam piekļuvi infrastruktūrai, ko tas bija attīstījis savas darbības vajadzībām, izslēdzot jebkādu citu rīcību. Proti, konstatējuma, ka dominējošā stāvoklī esošs uzņēmums ir ļaunprātīgi izmantojis savu stāvokli atteikuma dēļ slēgt līgumu ar konkurentu, sekas ir tādas, ka šis uzņēmums ir spiests slēgt līgumus ar šo konkurentu. Taču šāds pienākums īpaši aizskar brīvību slēgt līgumu un dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma tiesības uz īpašumu, kurš principā ir tiesīgs atteikties slēgt līgumu un izmantot infrastruktūru, ko tas ir attīstījis, savām vajadzībām.

Turpretim šī lieta no lietas *Bronner* atšķiras, jo *Google* pēc savas gribas konkurentiem sniedz piekļuvi infrastruktūrai, proti, savam vispārējās meklēšanas pakalpojumam un vispārējām rezultātu lapām. No tā izriet, ka konstatējums par to, ka *Google* ir ļaunprātīgi izmantojis dominējošo stāvokli piekļuves šai infrastruktūrai negodīgu nosacījumu dēļ, nevar būt pamats pasākumiem, kas apgrūtinātu tā brīvību slēgt līgumus un tā tiesības uz īpašumu tādā pašā mērā kā pasākumi lietā *Bronner*.

Ņemot vērā šo precizējumu, Tiesa norāda, ka tad, ja tāds dominējošā stāvoklī esošs uzņēmums kā *Google* sniedz piekļuvi savai infrastruktūrai, bet pakļauj šo piekļuvi negodīgiem nosacījumiem, sprieduma *Bronner* nosacījumi nav piemērojami.

²⁶⁸ Spriedums, 2021. gada 10. novembris, *Google* un *Alphabet*/Komisija (*Google Shopping*) (T-612/17, [EU:T:2021:763](#), turpmāk tekstā – “pārsūdzētais spriedums”).

²⁶⁹ Spriedums, 1998. gada 26. novembris, *Bronner* (C-7/97, [EU:C:1998:569](#)).

Tātad Vispārējā tiesa ir pamatoti uzskatījusi, ka Komisija nav pieļāvusi tiesību kļūdu, neizvērtējuma, vai *Google* pārņemšana prakse atbilst spriedumā *Bronner* paredzētajiem nosacījumiem, lai kvalificētu to saistībā ar LESD 102. pantu.

Turpinājumā Tiesa noraida pamatu, kas balstās uz tiesību kļūdu saistībā ar to, ka Vispārējā tiesa ir apstiprinājusi strīdīgo lēmumu, lai gan tajā neesot identificēta rīcība, kura neatbilstu uz sniegumu balstītai konkurencei.

Apelācijas sūdzības iesniedzēji it īpaši pārmet Vispārējai tiesai, ka tā ir apstiprinājusi, ka trīs konkrētie apstākļi, uz kuriem Komisija ir atsaukusies apstrīdētajā lēmumā, ir nozīmīgi, lai novērtētu, vai *Google* īsteno uz sniegumu balstītu konkurenci. Runa ir, pirmkārt, par *Google* vispārējās meklēšanas meklētājprogrammas radītās datplūsmas nozīmi salīdzinošās iepirkšanās pakalpojumiem, otrkārt, lietotāju uzvedību, kad tie veic meklēšanu internetā, un, treškārt, faktu, ka novirzītā datplūsma no *Google* vispārējām rezultātu lapām ir liela daļa no datplūsmas uz konkurējošiem salīdzinošās iepirkšanās pakalpojumiem un to nevar efektīvi aizstāt ar citiem avotiem.

Tiesa vispirms noraida iebildi par nepieņemamību saistībā ar to, ka šī argumentācija pirmo reizi tikusi izvirzīta apelācijas tiesvedībā, norādot, ka tā ir apelācijas sūdzības iesniedzēju pirmajā instancē izvirzīta pamata paplašināšana un ka šī argumentācija turklāt izriet no paša pārsūdzētā sprieduma.

Runājot par lietas būtību, Tiesa atgādina, ka ar LESD 102. pantu tiek inkriminēta nevis dominējošā stāvokļa esamība, bet tikai tā ļaunprātīga izmantošana. Proti, šīs tiesību normas mērķis nav nedz novērst dominējošā stāvokļa radīšanu, nedz arī mazāk efektīvu uzņēmumu saglabāšanu tirgū. Gluži pretēji – uz sniegumu balstīta konkurence pēc definīcijas var izraisīt to izzušanu vai marginalizāciju.

Lai konstatētu “dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu” LESD 102. panta izpratnē, parasti ir jāpierāda, ka, izmantojot līdzekļus, kas neatbilst uz sniegumu balstītai konkurencei, konkrētas rīcības faktiskās vai potenciālās sekas ir konkurences ierobežošana attiecīgajā tirgū vai tirgos, kuri var būt gan tie, kuros ir ieņemts dominējošais stāvoklis, gan saistītie vai blakustirgi.

Šī pierādīšana var ietvert dažādu vērtējuma skalu izmantošanu atkarībā no konkrētā gadījumā. Tomēr tajā vienmēr jāņem vērā visi attiecīgie faktiskie apstākļi – gan tie, kas attiecas uz pašu rīcību, aplūkoto tirgu vai tirgiem, gan arī uz konkurences darbību tajā vai tajos. Šajā ziņā “dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana” var izrietēt ne tikai no rīcības, kas var radīt izstumšanas iedarbību, bet arī no rīcības, kuras faktiskās vai potenciālās sekas vai pat tās mērķis, izmantojot bloķēšanas pasākumus vai citus uz sniegumu balstītai konkurencei pretējus līdzekļus, ir panākt, lai potenciāli konkurējošie uzņēmumi nespētu ienākt tirgū.

No tā izriet, ka nozīmīgie faktiskie apstākļi, lai novērtētu, vai dominējošā stāvoklī esošs uzņēmums ļaunprātīgi izmanto šo stāvokli, ietver tos, kas attiecas ne tikai uz pašu rīcību, bet arī uz konkrēto tirgu vai tirgiem vai konkurences darbību tajā vai tajos. Tādējādi apstākļi, kas attiecas uz kontekstu, kādā īstenoja šī uzņēmuma rīcība, tādi kā attiecīgās nozares raksturiezīmes, jāuzskata par nozīmīgiem, lai konstatētu dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu LESD 102. panta izpratnē.

Ņemot vērā šos precizējumus, Tiesa norāda, ka strīdus lēmumā norādītie trīs īpašie apstākļi ir tā konteksta elementi, kurā darbojas *Google* vispārējās meklēšanas meklētājprogramma un produktu salīdzināšanas pakalpojumi un kurā īstenoja attiecīgā rīcība. Tā kā šie apstākļi ir ļāvuši nostādīt *Google* praksi abu attiecīgo tirgu un konkurences darbības šajos tirgos kontekstā, tiem ir bijusi nozīme, lai noskaidrotu minētās prakses atbilstību uz sniegumu balstītai konkurencei.

Tāpat Tiesa noraida apelācijas sūdzības iesniedzēju apgalvojumu, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, uzskatot, ka *Google* tā vispārējās meklēšanas lapās ir īstenojis diskrimināciju starp savu salīdzinošās iepirkšanās pakalpojumu un konkurējošiem salīdzinošās iepirkšanās pakalpojumus, un nekonstatē patvaļīgu atšķirīgu attieksmi.

Šajā ziņā Tiesa precizē, ka vispārīgi nevar uzskatīt, ka dominējošs uzņēmums, kas savām precēm vai pakalpojumiem piemēro labvēlīgāku attieksmi nekā tā, ko tas piemēro saviem konkurentiem, neatkarīgi no lietas apstākļiem rīkojas, novirzoties no konkurences, kas balstīta uz sniegumu. Tomēr šajā lietā Vispārējā tiesa ir pierādījusi, ka, ņemot vērā augšupējā tirgus raksturiezīmes un konkrētos norādītos apstākļus, *Google* rīcība bija diskriminējoša un neatbilda uz sniegumu balstītai konkurencei.

Turklāt Tiesa uzskata, ka Vispārējā tiesa nav nedz apvērsusi pierādīšanas pienākumu, nedz arī izslēgusi hipotētiskās analīzes lietderību, konstatējuma, pirmkārt, ka Komisijai nav bijis pienākuma veikt šādu analīzi, lai novērtētu cēloņsakarību starp īstenoto praksi un tās faktiskajām vai potenciālajām sekām, vienlaikus norādot, otrkārt, ka *Google* ir varējis izvirzīt hipotētisku analīzi, lai apstrīdētu Komisijas secinājumus šajā jautājumā. Šādi rīkodamās, Vispārējā tiesa ir vienīgi pamatoti konstatējusi, ka Komisijai ir tiesības pamatoties uz pierādījumu kopumu un tai nav pienākuma sistemātiski izmantot vienu līdzekli, lai pierādītu cēloņsakarības esamību starp pārbaudītajām darbībām un to pretkonkurences sekām tirgū.

Visbeidzot Tiesa nospriež, ka Vispārējā tiesa nav pieļāvusi tiesību kļūdu, uzskatīdama, ka, analizējot *Google* pārņemšanas prakses pretkonkurences sekas, Komisijai nav bijis pienākuma pārbaudīt, vai šī prakse varēja izstumt tikpat efektīvus konkurentus kā *Google*.

Proti, lai gan LESD 102. panta mērķis nav nodrošināt, lai tirgū paliktu mazāk efektīvi konkurenti nekā dominējošā stāvoklī esošais uzņēmums, no tā neizriet, ka jebkurš pārkāpuma saistībā ar šo tiesību normu konstatējums būtu atkarīgs no tā, vai ir pierādīts, ka attiecīgā rīcība var izstumt tikpat efektīvu konkurentu.

Tādējādi šajā lietā Vispārējā tiesa ir norādījusi – un apelācijas sūdzības iesniedzēji šo konstatējumu nav apstrīdējuši –, ka Komisijai nebūtu bijis iespējams iegūt objektīvus un ticamus rezultātus par *Google* konkurentu efektivitāti, ņemot vērā konkrētā tirgus īpašos apstākļus. Tātad tā ir pamatoti nospriedusi, pirmkārt, ka šādam testam nav imperatīva rakstura, īstenojot LESD 102. pantu, un, otrkārt, ka šīs lietas apstākļos šis tests nebūtu bijis nozīmīgs.

Tā kā neviens no šīs apelācijas sūdzības pamatiem nav apmierināts, Tiesa noraida to pilnībā.

3. Koncentrācija

2024. gada 3. septembra spriedums (virspalāta) *Illumina* un *Grail*/Komisija (C-611/22 P un C-625/22 P, [EU:C:2024:677](#))

Apelācija – Konkurence – Koncentrācijas – Farmācijas nozares tirgus – Ģenētiskās sekvenču sistēmas – “Illumina Inc.” pilnīgas kontroles pār “Grail LLC” iegūšana – Regula (EK) Nr. 139/2004 – 22. pants – Lietas nodošanas pieprasījums, ko iesniegusi konkurences iestāde, kurai atbilstoši valsts tiesību aktiem nav kompetences izvērtēt koncentrācijas darījumu – Eiropas Komisijas lēmums izvērtēt šo darījumu – Komisijas lēmumi, ar kuriem apmierināti citu valsts konkurences iestāžu lēmumi pievienoties lietas nodošanas pieprasījumam – Komisijas kompetence – Tiesiskā drošība

Atceldama Vispārējās tiesas spriedumu *Illumina*/Komisija²⁷⁰, Tiesa virspalātas sastāvā precizē koncentrācijas projektu pārbaudes pilnvaru, kas Eiropas Komisijai piešķirtas ar Apvienošanās regulu²⁷¹, apjomu. Tiesa norāda, ka Komisijai atbilstoši šīs regulas 22. pantam nav atļauts veicināt vai

²⁷⁰ Spriedums, 2022. gada 13. jūlijs, *Illumina*/Komisija (T-227/21, [EU:T:2022:447](#)).

²⁷¹ Padomes Regula (EK) Nr. 139/2004 (2004. gada 20. janvāris) par kontroli pār uzņēmumu koncentrāciju (OV 2004, L 24, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “Apvienošanās regula”).

pieņemt tādu koncentrācijas darījumu nodošanu Komisijai, kuriem nav Eiropas mēroga un kurus iesniegušas konkurences iestādes, ja tās saskaņā ar valsts tiesību aktiem nav kompetentas izskatīt šos darījumus, it īpaši ja koncentrācijas darījums nav sasniedzis šajos tiesību aktos paredzētās robežvērtības.

ASV sabiedrība *Illumina Inc*, kas piedāvā sekvencēšanas un uz datu masīviem balstītus risinājumus ģenētiskajai un genomu analīzei, 2020. gada 20. septembrī noslēdza vienošanos un sagatavoja apvienošanās plānu, lai iegūtu pilnīgu kontroli pār sabiedrību *Grail*, kas arī ir reģistrēta Amerikas Savienotajās Valstīs. Ar 2020. gada 21. septembrī publicēto paziņojumu presei *Illumina* un *Grail* informēja par šo koncentrāciju.

Tā kā apgrozījums nepārsniedza attiecīgās robežvērtības, paziņotā koncentrācija nebija Eiropas mēroga koncentrācija Apvienošanās regulas 1. panta izpratnē un tāpēc par to netika paziņots Komisijai. Par aplūkoto koncentrāciju netika paziņots arī Savienības dalībvalstīs vai citās Eiropas Ekonomikas zonas līguma (turpmāk tekstā – “EEZ līgums”) dalībvalstīs, jo uz šo koncentrāciju nebija attiecināmi šo valstu noteikumi par apvienošanās kontroli.

Ņemot to vērā, Komisija 2020. gada 7. decembrī, saņēmusi sūdzību par attiecīgo koncentrāciju starp *Illumina* un *Grail*, sākotnēji secināja, ka šī koncentrācija šķietami atbilst nosacījumiem, kas nepieciešami, lai valsts konkurences iestāde to varētu nodot izskatīšanai atbilstoši Apvienošanās regulas 22. pantam. Tāpēc Komisija, piemērojot šīs regulas 22. panta 5. punktu, nosūtīja dalībvalstīm un citām EEZ līguma dalībvalstīm vēstuli, pirmkārt, lai informētu tās par šo koncentrāciju, un, otrkārt, lai aicinātu tās iesniegt Komisijai lietas nodošanas pieprasījumu atbilstoši minētās regulas 22. panta 1. punktam, lai Komisija izvērtētu minēto koncentrāciju.

Atbilstoši šīs tiesību normas formulējumam “viena vai vairākas dalībvalstis var pieprasīt, lai Komisija pārbauda visas [...] koncentrācijas, kas nav [Eiropas] mēroga koncentrācijas 1. panta nozīmē, bet ietekmē tirdzniecību starp dalībvalstīm un būtiski apdraud konkurenci to dalībvalstu teritorijā, kas iesniedz pieprasījumu”.

2021. gada 9. martā Francijas konkurences iestāde, pamatojoties uz minēto tiesību normu, iesniedza Komisijai lietas nodošanas pieprasījumu, kuram atļauju pievienoties vēlāk lūdza Islandes, Norvēģijas, Beļģijas, Nīderlandes un Grieķijas konkurences iestādes, ciktāl tas uz tām attiecas.

Informējusi *Illumina* un *Grail* par Francijas valsts konkurences iestādes iesniegto lietas nodošanas pieprasījumu (turpmāk tekstā – “informatīvā vēstule”), Komisija apmierināja šo pieprasījumu, kā arī attiecīgos pievienošanās pieprasījumus (turpmāk tekstā – “strīdīgie lēmumi”).

Illumina, kuru atbalsta *Grail*, cēla prasību atcelt minētos lēmumus, kā arī informatīvo vēstuli, ko Vispārējā tiesa noraidīja ar 2022. gada 13. jūlija spriedumu ²⁷².

Izskatījusi divas apelācijas sūdzības, ko iesniegušas attiecīgi *Illumina* un *Grail*, Tiesa atceļ šo Vispārējās tiesas spriedumu, kā arī strīdīgos lēmumus un pati pieņem galīgo nolēmumu šajā lietā.

Tiesas vērtējums

Vispārējā tiesa pārsūdzētajā spriedumā būtībā nosprieda, ka no Apvienošanās regulas 22. panta 1. punkta pirmās daļas gramatiskās, vēsturiskās, kontekstuālās un teleoloģiskās interpretācijas izriet, ka Komisija – kā tā ir atzinusi strīdīgajos lēmumos – var pieņemt koncentrācijas lietas nodošanas pieprasījumu saskaņā ar minēto pantu situācijā, kad dalībvalsts, kas iesniegusi šo lietas nodošanas pieprasījumu, atbilstoši tās valsts noteikumiem par apvienošanās kontroli nav tiesīga pārbaudīt šo koncentrāciju. Parasti tā tas ir gadījumā, kad koncentrācijas projekts nesasniedz valsts tiesību aktos noteiktās robežvērtības, lai valsts iestāde varētu to pārbaudīt.

²⁷² Skat. 270. zemsvītras piezīmi.

Tā kā *Illumina* un *Grail* apstrīdēja šo vērtējumu, Tiesa pārbauda Vispārējās tiesas veiktās interpretācijas pamatotību.

Par saikni starp dažādām Vispārējās tiesas izmantotajām interpretācijas metodēm

Lai interpretētu Apvienošanās regulas 22. panta 1. punkta pirmo daļu, Vispārējā tiesa balstījās uz konstatējumu, ka, neizdarot galīgo secinājumu, šīs tiesību normas gramatiskā interpretācija skaidri parāda, ka dalībvalsts ir tiesīga Komisijai nodot jebkādu koncentrācijas lietu, kas atbilst tajā minētajiem kumulatīvajiem nosacījumiem, neatkarīgi no tā, vai pastāv valsts noteikumi par apvienošanās kontroli un vai tie ir tai piemērojami. Pēc tam Vispārējā tiesa veica minētās tiesību normas vēsturisko, kontekstuālo un teleoloģisko interpretāciju.

Šajā ziņā Tiesa konstatē, ka minētajā Vispārējās tiesas pieejā, kurā apvienotas dažādas interpretācijas metodes, kļūdas nav pieļautas.

Lai gan no pastāvīgās judikatūras izriet, ka Savienības tiesību normu nedrīkst interpretēt tādējādi, ka šīs tiesību normas skaidrajam un precīzajam formulējumam tiktu atņemta jebkāda lietderīga iedarbība, Savienības tiesai tomēr nav liegta iespēja konkrētās situācijās izmantot interpretācijas metodes, kuras tā uzskata par piemērotām, lai noskaidrotu Savienības tiesību normas precīzu tvērumu.

Šīs lietas apstākļos, kad Vispārējai tiesai bija darīti zināmi vairāki elementi, lai izskaidrotu Apvienošanās regulas 22. panta 1. punkta pirmās daļas šķietami skaidrā formulējuma tvērumu, Vispārējā tiesa ir pamatoti nospriedusi, ka tā nevarēja izolēti ņemt vērā šīs tiesību normas vienlaikus kodolīgo un vispārīgo formulējumu un atturēties no kontekstuālas un teleoloģiskas interpretācijas, ko izskaidro minētās tiesību normas rašanās vēsture.

Par vēsturisko interpretāciju

Lai apstrīdētu Vispārējās tiesas atspoguļoto Apvienošanās regulas 22. panta 1. punkta pirmās daļas vēsturisko interpretāciju, *Grail* it īpaši ir atsaukusies uz dokumentiem, kas izstrādāti Regulas Nr. 4064/89²⁷³ un Regulas Nr. 1310/97²⁷⁴, kā arī Apvienošanās regulas pieņemšanas sagatavošanas darbu ietvaros un kas netika apspriesti Vispārējā tiesā.

Tā kā Komisija ir apstrīdējusi minēto elementu pieņemamību, Tiesa norāda, ka gadījumā, ja, kā tas ir šajās lietās, tiek apšaubīta atvasināto tiesību normas interpretācija, Savienības tiesai jāvar – vai nu pēc savas ierosmes, vai arī, pamatojoties uz elementiem, kas ir atbilstoši iesniegti tās vērtējumam, – izskatīt dokumentus, kuri izstrādāti sagatavošanas darbu ietvaros un kuru rezultātā tā pieņemta. Savienības tiesību normas likumdošanas vēsture var sniegt norādes par Savienības likumdevēja nodomu.

Pēc būtības Tiesa konstatē, ka pretēji tam, ko nospriedusi Vispārējā tiesa, vēsturiskā interpretācija neļauj secināt, ka ar Apvienošanās regulas 22. panta 1. punkta pirmo daļu Komisijai ir piešķirta kompetence izvērtēt koncentrāciju, kam nav Eiropas mēroga šīs regulas 1. panta izpratnē, neatkarīgi no dalībvalsts, kura iesniegusi lietas nodošanas pieprasījumu, noteikumu par apvienošanās kontroli tvēruma.

Šajā ziņā Tiesa uzskata, ka Vispārējās tiesas izvirzītie argumenti par Apvienošanās regulas 22. panta izstrādāšanas vēsturi nepierāda, ka Savienības likumdevējs būtu paredzējis piešķirt tiesības

²⁷³ Padomes Regula (EEK) Nr. 4064/89 (1989. gada 21. decembris) par uzņēmumu koncentrācijas kontroli (OV 1989, L 395, 1. lpp.).

²⁷⁴ Padomes Regula (EK) Nr. 1310/97 (1997. gada 30. jūnijs), ar ko groza Regulu Nr. 4064/89 (OV 1997, L 180, 1. lpp.).

dalībvalstīm, kurām ir valsts noteikumi par apvienošanās kontroli, nodot Komisijai darījumus, uz kuriem neattiecas šie noteikumi.

Tāpat vēsturiskie dokumenti, kas attiecas uz Regulas Nr. 4064/89 un Apvienošanās regulas pieņemšanu, neliecina par Savienības likumdevēja nodomu izmantot konkrēti Regulas Nr. 4064/89 22. panta 3. punktā un Apvienošanās regulas 22. pantā paredzētos lietas nodošanas mehānismus, lai novērstu iespējamās nepilnības, kas izriet no to robežvērtību neelastības, kuras paredzētas abu minēto regulu 1. pantā, lai identificētu Eiropas mēroga koncentrācijas.

Par kontekstuālo interpretāciju

Attiecībā uz Apvienošanās regulas 22. panta kontekstuālo interpretāciju Tiesa konstatē, ka arī Vispārējās tiesas izvērtētie konteksta elementi nav pārliecinoši, lai noteiktu, vai Komisijai bija kompetence pieņemt strīdīgos lēmumus.

Turklāt Tiesa norāda, ka Vispārējā tiesa nav ņēmusi vērā citus konteksta elementus, kas varētu būt pretrunā pārsūdzētajā spriedumā sniegtajai interpretācijai un kuri ir saistīti ar:

- pirmkārt, Apvienošanās regulas 22. panta 1. punkta pirmajā daļā paredzēto lietas nodošanas mehānisma piemērošanas nosacījumiem,
- otrkārt, atšķirībām starp šo lietas nodošanas mehānismu un citu minētās regulas 4. panta 5. punktā paredzēto lietas nodošanas mehānismu, kā arī
- treškārt, vienkāršoto procedūru, kas paredzēta šajā regulā, lai pārskatītu robežvērtības un kritērijus, kuri nosaka tās darbības jomu.

Nemot vērā šos apsvērumus, Tiesa secina, ka Vispārējā tiesa ir kļūdaini nospriedusi, ka no Apvienošanās regulas 22. panta kontekstuālās interpretācijas izriet, ka pieprasījumu atbilstoši šai tiesību normai var iesniegt neatkarīgi no valsts noteikumu par apvienošanās *ex ante* kontroli esamības vai tvēruma.

Par teleoloģisko interpretāciju

Papildus Tiesa uzskata, ka kļūdaini ir Vispārējās tiesas secinājums, ka Apvienošanās regulas 22. panta teleoloģiskā interpretācija apstiprina, ka šis pants ir korektīvs mehānisms, kas attiecas uz efektīvu kontroli pār visām koncentrācijām, kurām ir būtiska ietekme uz konkurences struktūru Savienībā, neatkarīgi no valsts noteikumu par apvienošanās *ex ante* kontroli esamības vai tvēruma.

Šajā ziņā Tiesa it īpaši uzsver, ka šīs regulas 22. pantā paredzētajam lietas nodošanas mehānismam ir tikai divi galvenie mērķi. Pirmais mērķis ir ļaut kontrolēt koncentrācijas, kas var izkropļot konkurenci vietējā līmenī, ja attiecīgajai dalībvalstij nav valsts noteikumu par apvienošanās kontroli. Otrais mērķis ir "vienas institūcijas apstiprinājuma" principa paplašināšana, lai ļautu Komisijai pārbaudīt vairākās dalībvalstīs paziņotu vai paziņojamu koncentrāciju ar nolūku izvairīties no vairākiem paziņojumiem valstu līmenī un tādējādi stiprināt tiesisko drošību uzņēmumiem.

Savukārt nav pierādīts, ka šis mehānisms bija paredzēts, lai novērstu nepilnības kontroles sistēmā, kas raksturīgas tādām režīmam, kura pamatā galvenokārt ir apgrozījuma robežvērtības un kurš pēc definīcijas nevar aptvert visus potenciāli problemātiskos koncentrācijas darījumus.

Turklāt Vispārējās tiesas interpretācija, saskaņā ar kuru Apvienošanās regulas 22. pants attiecoties uz efektīvu kontroli pār visām koncentrācijām, kurām ir būtiska ietekme uz konkurences struktūru Savienībā, var izjaukt līdzsvaru starp dažādiem šīs regulas mērķiem. It īpaši šāda interpretācija apdraud efektivitāti, paredzamību un tiesisko drošību, kas jāgarantē koncentrācijas dalībniekiem.

Turklāt šķiet, ka Vispārējās tiesas sniegtā Apvienošanās regulas 22. panta 1. punkta pirmās daļas plašā interpretācija, kas potenciāli izraisa šīs regulas piemērošanas jomas un Komisijas kontroles kompetences attiecībā uz koncentrācijas darījumiem paplašināšanu, ir pretrunā institucionālā līdzsvara principam, kas ir raksturīgs Savienības institucionālajai struktūrai, kura izriet no LES 13. panta 2. punkta un kura pieprasa, lai katra iestāde savas pilnvaras īstenotu, ievērojot citu iestāžu pilnvaras.

Šajā ziņā Tiesa uzsver, pirmkārt, ka Apvienošanās regulā ir paredzēta vienkāršota procedūra, lai pārskatītu robežvērtības, kas nosaka tās piemērošanas jomu. Tāpēc, ja šajā regulā paredzēto uz apgrozījumu balstīto kompetences robežvērtību efektivitāte izrādītos nepietiekama, lai kontrolētu noteiktus darījumus, kuriem var būt būtiska ietekme uz konkurenci, tās pārskatīt vai paredzēt aizsardzības mehānismu, kas ļautu Komisijai kontrolēt šādu darījumu, ir tikai Savienības likumdevēja ziņā.

Otrkārt, ja dalībvalstis uzskata par nepieciešamu paplašināt tādu darījumu spektru, attiecībā uz kuriem jāveic iepriekšēja pārbaude atbilstoši tiesību aktiem par koncentrācijām, tās var pārskatīt un samazināt savas kompetences robežvērtības, kuru pamatā ir valsts tiesību aktos paredzētais apgrozījums.

Pārsūdzētā sprieduma, kā arī strīdīgo lēmumu atcelšana

Ņemot vērā iepriekš minēto, Tiesa secina – Vispārējā tiesa, nosprieždama, ka dalībvalstis atbilstoši Apvienošanās regulā izklāstītajiem nosacījumiem var iesniegt pieprasījumu saskaņā ar šīs regulas 22. panta 1. punkta pirmo daļu neatkarīgi no valsts noteikumu par apvienošanās *ex ante* kontroli piemērošanas jomas, ir pieļāvusi tiesību kļūdu šīs tiesību normas interpretācijā. Tādējādi Vispārējā tiesa ir kļūdaini nospriedusi, ka Komisija ar strīdīgajiem lēmumiem ir pamatoti pieņēmusi Francijas valsts konkurences iestādes iesniegto lietas nodošanas pieprasījumu un citu valstu konkurences iestāžu pievienošanās pieprasījumus, kas iesniegti saskaņā ar minētās regulas 22. pantu.

Tāpēc Tiesa atceļ Vispārējās tiesas spriedumu. Tiesa pati pieņem galīgo nolēmumu šajā lietā un atceļ arī strīdīgos lēmumus.

4. Valsts atbalsts

2024. gada 10. septembra spriedums (virspalāta) Komisija/Īrija u.c. (C-465/20 P, [EU:C:2024:724](#))

Apelācija – Valsts atbalsts – LESD 107. panta 1. punkts – Dalībvalsts pieņemti iepriekšēji nodokļu nolēmumi ("tax rulings") – Selektīvas nodokļu priekšrocības – Intelektuālā īpašuma licenču radītas peļņas attiecināšana uz sabiedrību nerezidenšu filiālēm – Nesaistītu pušu darījuma princips

Atceļot Vispārējās tiesas spriedumu Īrija u.c./Komisija²⁷⁵, ar kuru tā atcēla Eiropas Komisijas lēmumu par valsts atbalstu, ko Īrija ir sniegusi *Apple*²⁷⁶, un tad pašai pieņemot galīgo spriedumu par vēl izskatāmajiem strīda elementiem, Tiesa virspalātas sastāvā, ņemot vērā apstrīdētajā lēmumā ietvertu analīzi, kā arī neapstrīdētos Vispārējās tiesas secinājumus, nospriež, ka Komisija ir pamatoti nonākusi pie secinājuma par tādas priekšrocības selektīvo raksturu, kas ar diviem Īrijas nodokļu iestāžu pieņemtiem iepriekšējiem nodokļu lēmumiem piešķirta divām saskaņā ar Īrijas tiesībām reģistrētām

²⁷⁵ Spriedums, 2020. gada 15. jūlijs, Īrija u.c./Komisija (T-778/16 un T-892/16, [EU:T:2020:338](#)).

²⁷⁶ Komisijas Lēmums (ES) 2017/1283 (2016. gada 30. augusts) par valsts atbalstu SA.38373 (2014/C) (ex 2014/NN) (ex 2014/CP), ko Īrija ir sniegusi *Apple* (OV 2017, L 187, 1. lpp.; turpmāk tekstā – "apstrīdētais lēmums").

Apple grupas sabiedrībām saistībā ar attiecīgo sabiedrību Īrijas filiāļu nodokļu bāzes noteikšanu. Šajā ziņā Tiesas analīze ietilpst nesen konsolidēto judikatūras principu ietvarā ²⁷⁷ par atsaucē satvara, saskaņā ar kuru nodokļu pasākumu selektivitāte ir jāizvērtē LESD 107. panta 1. punkta izpratnē, definīciju un analīzi. Šajā ziņā tā atgādina, ka atbilstošā atsaucē satvara pienācīga noteikšana un līdz ar to pareiza to veidojošo valsts tiesību normu interpretācija ir tiesību jautājums, kas ir Tiesas pārbaudes priekšmets apelācijas stadijā tās priekšmeta robežās.

Apple grupā Kupertino [*Cupertino*] (Amerikas Savienotās Valstis) iedibinātā *Apple Inc.* kontrolē dažādas saskaņā ar Īrijas tiesībām dibinātas sabiedrības ar tai pilnībā piederoša meitasuzņēmuma *Apple Operations International* starpniecību. Pēdējam minētajam pilnībā pieder meitasuzņēmums *Apple Operations Europe* (AOE), kuram savukārt pilnībā pieder meitasuzņēmums *Apple Sales International* (ASI). Gan ASI, gan AOE ir saskaņā ar Īrijas tiesībām dibinātas sabiedrības, bet nav Īrijas nodokļu rezidentes. Katrai no tām ir filiāle Īrijā, kam nav atsevišķas juridiskas personas statusa ²⁷⁸.

ASI un AOE ar *Apple Inc.* bija saistītas ar izmaksu dalīšanas nolīgumu, kurā tām it īpaši bija paredzēta no autortiesību maksas atbrīvotu licenču piešķiršana, lai tās varētu izmantot *Apple* grupas intelektuālā īpašuma tiesības. Šī izmantošana tostarp ietvēra attiecīgo preču ražošanu un pārdošanu visā teritorijā, kas neatrodas Amerikas kontinentā.

Saskaņā ar attiecīgajā laikposmā spēkā esošajām Īrijas tiesību normām par sabiedrību aplikšanu ar nodokļiem (turpmāk tekstā – “atsauces noteikumi”) sabiedrības nerezidentes tika apliktas ar nodokli par komercienākumiem, kas tieši vai netieši gūti ar tādas filiāles starpniecību, kura darbojas Īrijā. Šajā gadījumā 1990. gadā Īrijas nodokļu iestādēm tika iesniegti ASI un AOE priekšteču lūgumi precizēt to ar nodokli aplikamās peļņas noteikšanu. Šādā kontekstā Īrijas nodokļu iestādes pirmo iepriekšējo nodokļu nolēmumu pieņēma 1991. gadā (tas vēlāk pēc ASI un AOE lūguma tika pārskatīts) un otro lēmumu – 2007. gadā (turpmāk tekstā abi kopā – “apstrīdētie nodokļu nolēmumi”).

2014. gadā uzsāktās formālās izmeklēšanas procedūras rezultātā Komisija pieņēma apstrīdēto lēmumu par apstrīdētajiem nodokļu nolēmumiem. Šajā lēmumā Komisija īpaši uzskatīja – tā kā ar apstrīdētajiem nodokļu nolēmumiem tika samazināta ASI un AOE nodokļu bāze, nosakot uzņēmumu ienākuma nodokli Īrijā, ar tiem tika radīta priekšrocība šīm abām sabiedrībām. Lai pierādītu selektīvas priekšrocības esamību šajā lietā, Komisija pārbaudīja selektīvas priekšrocības esamību, kas izriet no atkāpes no atsaucē satvara. Pamatojoties uz galvenokārt, pakārtoti un alternatīvi sniegto argumentāciju, Komisija būtībā uzskatīja, ka apstrīdētie nodokļu nolēmumi ir ļāvuši ASI un AOE samazināt nodokļa apmēru, kas tām bija jāmaksā Īrijā laikposmā, kurā tie bija spēkā, proti, no 1991. līdz 2014. gadam, un ka šāds nodokļa apmēra samazinājums ir radījis priekšrocību salīdzinot ar citām sabiedrībām, kas bija salīdzināmā situācijā. Konkrētāk, Komisija galvenokārt norādīja – tā kā Īrijas nodokļu iestādes apstrīdētajos nodokļu nolēmumos piekrita premisai, saskaņā ar kuru *Apple* grupas intelektuālā īpašuma (turpmāk tekstā – “IĻ”) tiesību licences, kas piederēja ASI un AOE, neattiecās uz Īriju, tas radīja tādu ASI un AOE ar nodokli aplikamo gada peļņu Īrijā, kas bija atkāpe no ticamas tirgus rezultāta aptuvenas aplēses atbilstoši nesaistītu pušu darījuma principam.

Lemjot par attiecīgi Īrijas, kā arī ASI un AOE celtajām prasībām par apstrīdētā lēmuma atcelšanu, Vispārējā tiesa, uzskatīdama, ka Komisija nav juridiski pietiekami pierādījusi priekšrocības esamību LESD 107. panta 1. punkta izpratnē, pilnībā atcēla apstrīdēto lēmumu.

²⁷⁷ Tostarp skat. spriedumu, 2023. gada 5. decembris, Luksemburga u.c./Komisija (C-451/21 P un C-454/21 P, [EU:C:2023:948](#)).

²⁷⁸ ASI Īrijas filiāle tostarp ir atbildīga par pirkšanas, pārdošanas un izplatīšanas darbībām, kas saistītas ar “Apple” preču zīmes preču pārdošanu saistītajām pusēm un klientiem – trešām personām reģionos, kas aptver Eiropu, Tuvos Austrumus, Indiju un Āfriku, kā arī Āziju un Kluso okeānu. AOE Īrijas filiāle ir atbildīga par specializētu datorpreču, tostarp *iMac* biroja datoru, *MacBook* portatīvo datoru un citu datorpiederumu, ko tā piegādā saistītajām pusēm Eiropā, Tuvajos Austrumos, Indijā un Āfrikā, ražošanu un montāžu Īrijā.

Vispārējā tiesa spriedumā iesākumā atgādināja, ka saistībā ar valsts atbalsta pārbaudi, izvērtējot, vai apstrīdētie nodokļu nolēmumi ir uzskatāmi par šādu atbalstu, Komisijai it īpaši jāpierāda, ka šie nodokļu nolēmumi ir radījuši selektīvu priekšrocību.

Vispārējā tiesa šajā ziņā noraidīja Komisijas galvenokārt sniegto argumentāciju par priekšrocības esamību divu iemeslu dēļ, kuri attiecās, pirmkārt, uz Komisijas vērtējumu par parasto aplikšanu ar nodokli saskaņā ar šajā lietā piemērojamām Īrijas nodokļu tiesībām un, otrkārt, uz Komisijas vērtējumiem par darbībām *Apple* grupā.

Noraidījusi arī pakārtoti un alternatīvi sniegto argumentāciju šajā ziņā, Vispārējā tiesa atcēla apstrīdēto lēmumu pilnībā, neizvērtējot pārējos Īrijas, kā arī *ASI* un *AOE* izvirzītos pamatus un iebildumus.

Apelācijas sūdzības pamatojumam Komisija izvirza divus pamatus attiecīgi par pārsūdzētā sprieduma pamatojumu, kas skar galvenokārt sniegtās argumentācijas vērtējumu, un pamatojumu, kas skar pakārtoti sniegtās argumentācijas vērtējumu.

Tiesas vērtējums

Iesākumā Tiesa atgādina – lai valsts nodokļu pasākumu kvalificētu par “selektīvu” LESD 107. panta 1. punkta piemērošanas nolūkā, Komisijai vispirms jāidentificē atsaucē sistēma, proti, attiecīgajā dalībvalstī piemērojamais “parastais” nodokļu režīms, un tad jāpierāda, ka attiecīgais nodokļu pasākums ir atkāpe no šīs atsaucē sistēmas, jo ar to tiek ieviesta diferenciācija starp uzņēmējiem, kuri – no šīs sistēmas mērķa skatpunkta – atrodas faktiski un juridiski salīdzināmā situācijā.

Tiesa precizē, ka atsaucē satvara noteikšanai ir īpaši liela nozīme nodokļu pasākumu gadījumā, jo ekonomiskas priekšrocības esamību LESD 107. panta 1. punkta izpratnē var konstatēt, tikai to salīdzinot ar tā dēvēto “parasto” nodokļu režīmu.

Šajā ziņā Tiesa turklāt norāda, ka ārpus jomām, kurās Savienības nodokļu tiesības ir saskaņotas, tieši attiecīgā dalībvalsts, īstenojot savu kompetenci tiešo nodokļu jomā, nosaka raksturīgās iezīmes, kas veido nodokli un kas principā nosaka atsaucē sistēmu vai “parasto” nodokļu režīmu. Tas it īpaši attiecas uz nodokļa bāzes, tā iekasējamības gadījuma un iespējamo atbrīvojumu, kas tam piemērojami, noteikšanu. No tā izriet, ka, lai identificētu minēto atsaucē sistēmu, jāņem vērā vienīgi attiecīgajā dalībvalstī piemērojamās valsts tiesības. Tomēr šis secinājums neietekmē iespēju konstatēt, ka pats atsaucē satvars, kāds izriet no valsts tiesībām, nav saderīgs ar Savienības tiesībām valsts atbalsta jomā, jo attiecīgā nodokļu sistēma bija veidota atbilstoši acīmredzami diskriminējošiem parametriem, kuru mērķis bija apiet minētās tiesības.

Tiesa izskata apelācijas sūdzību, ņemot vērā šos principus.

Šajā ziņā Tiesa vispirms norāda, ka Komisijas galvenokārt izvirzītā argumentācija ir balstīta uz pieņēmumu, ka, lai pareizi attiecinātu peļņu saskaņā ar atsevišķas vienības pieeju un nesaistītu pušu darījuma principu, kas nostiprināti piemērojamās valsts tiesību normās²⁷⁹, Īrijas kompetentajām iestādēm bija jāpārbauda, vai peļņa, kas gūta no *Apple* grupas IĻ licenču, kuras pieder *ASI* un *AOE*, izmantošanas, pilnībā vai daļēji nav jāattiecinā uz to Īrijas filiālēm. Komisijas skatījumā tas, ka netika veiktas minētajās tiesību normās prasītās pārbaudes, izraisīja šo sabiedrību nodokļu nastas samazināšanos, piešķirot tām selektīvu priekšrocību.

Pēc šī precizējuma Tiesa nospriež, ka Komisija ir tiesīga apstrīdēt Vispārējās tiesas vērtējumus par Īrijas tiesībās noteikto atsaucē satvaru. Jautājums par to, vai Vispārējā tiesa ir pienācīgi noteikusi atbilstošā atsaucē satvara robežas un līdz ar to pareizi interpretējusi šo sistēmu veidojošās tiesību

²⁷⁹ Piemēram, it īpaši tajās, kas paredzētas 1997. gada *Taxes Consolidation Act* (1997. gada Nodokļu konsolidācijas likums, turpmāk tekstā – “TCA 97”) 25. pantā.

normas, ir tiesību jautājums, kas var būt Tiesas pārbaudes priekšmets apelācijas stadijā. Tādēļ Komisijas argumenti ar mērķi apstrīdēt atsaucē satvara izvēli vai tā nozīmi selektīvās priekšrocības pastāvēšanas analīzes pirmajā posmā ir pieņemami, jo šī analīze izriet no valsts tiesību juridiskās kvalifikācijas, pamatojoties uz Savienības tiesību normu. Šajā gadījumā tas tā ir gan attiecībā uz iebildumu par to, ka Vispārējā tiesa esot kļūdaini interpretējusi lēmumu, norādot, ka savā galvenokārt izvirzītajā argumentācijā Komisija ir vienīgi izmantojusi pieeju “pēc izslēgšanas metodes”, gan attiecībā uz iebildumu, ar kuru Komisija pārmet Vispārējai tiesai, ka tā ir balstījusies uz *Apple Inc.* veiktajām funkcijām.

Tādēļ Tiesa, pirmām kārtām, izvērtē iebildumu par apstrīdētā lēmuma interpretācijas kļūdas esamību, ciktāl Vispārējā tiesa esot uzskatījusi, ka Komisijas galvenokārt sniegtā argumentācija ir balstīta vienīgi uz darbinieku un fiziskas klātbūtnes *ASI* un *AOE* galvenajos birojos neesamību un līdz ar to uz pieeju “pēc izslēgšanas metodes”.

Šajā ziņā Tiesa vispirms konstatē, ka šīs Komisijas argumentācijas pamatā ir pieņēmums, saskaņā ar kuru, pirmkārt, lai piemērotu atsaucē noteikumus, vispirms bija jānosaka peļņas sadales metode, kas šajos noteikumos nav definēta, un, otrkārt, ka ar šo metodi bija jānonāk pie rezultāta, kas atbilst nesaistītu pušu darījuma principam. Vispārējā tiesa šo pieņēmumu nav apšaubījusi, jo ir piebildusi, ka tā sauktā “parastā” aplikšana ar nodokļiem ir definēta valsts nodokļu noteikumos un pati priekšrocības esamība ir jānosaka saistībā ar šiem noteikumiem, tomēr vēlāk precizējot – ja šajās valsts tiesību normās ir paredzēts, ka sabiedrību nerezidenšu filiāles, ciktāl tas attiecas uz peļņu, kas izriet no to komercdarbības Īrijā, un sabiedrības rezidentes tiek apliktas ar nodokļiem vienādos apstākļos, LESD 107. panta 1. punkts ļauj Komisijai pārbaudīt, vai uz filiālēm attiecināmais peļņas līmenis, ko apstiprinājušas valsts iestādes, lai noteiktu minēto sabiedrību nerezidenšu ar nodokli aplikamo peļņu, atbilst peļņas līmenim, kāds tiktu panākts, īstenojot komercdarbību tirgus apstākļos.

Tiesa uzskata, ka no tā izriet, ka nesaistītu pušu darījuma principa piemērošana šajā lietā ir pamatota ar Īrijas nodokļu tiesību normām par uzņēmumu aplikšanu ar nodokli un tātad – ar Komisijas identificēto un Vispārējās tiesas apstiprināto atsaucē sistēmu. Šajā gadījumā Vispārējā tiesa ir skaidri atzinusi, ka, pretēji Īrijas apgalvotajam, atsaucē noteikumu piemērošana, kā to aprakstījusi šī dalībvalsts, būtībā atbilda funkcionālajai un faktiskajai analīzei ESAO atļautās pieejas saistībā ar peļņas attiecināšanu uz pastāvīgu uzņēmumu pirmajā posmā. Šie Vispārējās tiesas secinājumi tostarp lika tai nospriest, ka Komisija nav pieļāvusi kļūdu, atsaucoties uz nesaistītu pušu darījuma principu, lai pārbaudītu, vai, Īrijas nodokļu iestādēm piemērojot atsaucē noteikumus, uz *ASI* un *AOE* filiālēm attiecinātais peļņas līmenis par to komercdarbību Īrijā, kāds pieņemts apstrīdētajos nodokļu nolēmumos, atbilda peļņas līmenim, kas būtu gūts, ja komercdarbība tiktu veikta tirgus apstākļos un būtībā pamatojoties uz ESAO atļauto pieeju šai piemērošanai, ņemot vērā aktīvu, funkciju un risku sadalījumu starp šīm filiālēm un citām šo sabiedrību daļām. Minētie secinājumi jāuzskata par apstiprinātiem, jo pārējie lietas dalībnieki tos šajā apelācijas tiesvedībā nav pienācīgi apstrīdējuši.

Tādējādi no apstrīdētajā lēmumā izklāstītās argumentācijas posmiem izriet, ka Komisija vispirms uzskatīja, ka, lai saskaņā ar atbilstošajām valsts tiesību normām noteiktu *ASI* un *AOE* ar nodokli aplikamo peļņu Īrijā atbilstoši nesaistītu pušu darījuma principam, jāsalīdzina attiecīgi šo sabiedrību Īrijas galveno biroju un filiāļu funkcijas saistībā ar IĻ licencēm. Tad, piemērojot šo kritēriju, tā atsevišķi pārbaudīja lomu, ko katrs no šiem galvenajiem birojiem un katra no šīm filiālēm uzņēmās saistībā ar minētajām licencēm. Šīs pārbaudes beigās tā konstatēja, pirmkārt, ka galvenajiem birojiem nav funkciju saistībā ar IĻ licencēm un, otrkārt, ka Īrijas filiālēm ir aktīva loma, kas izriet no vairāku ar šo licenču pārvaldību un izmantošanu saistīto funkciju un risku izpildes. Turklāt konstatējumu, ka nav “aktīvu vai būtisku” funkciju, ko veiktu galvenie biroji, pamato apstāklis, ka *Apple* nesniedza pierādījumus par pretējo, kā arī secinājums, ka šie galvenie biroji faktiski nebija spējīgi uzņemties minētās funkcijas. Tādējādi Komisijas galvenokārt izvirzītā argumentācija ir balstīta ne tikai uz to, ka galvenie biroji neveic funkcijas saistībā ar IĻ licencēm, bet arī uz to funkciju analīzi, kuras filiāles faktiski veic saistībā ar šīm licencēm.

Līdz ar to Komisijas secinājuma, ka IĪ licences un ar tām saistītā peļņa jāattiecina uz šīm filiālēm, pamatā nebija konstatējums, ka galvenajiem birojiem nav ne darbinieku, ne fiziskas klātbūtnes ārpus Īrijas filiālēm. Komisija šo secinājumu izdarīja, sasaistot divus atšķirīgus konstatējumus, proti, pirmkārt, veikto aktīvo vai būtisko funkciju un risku, ko uzņēmās galvenie biroji, neesamību un, otrkārt, minēto filiāļu veikto funkciju un risku, ko tās uzņemušās, skaitu un centrālo raksturu, piemērojot apstrīdētajā lēmumā minēto juridisko kritēriju.

Šādos apstākļos Tiesa nospriež, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, uzskatot, ka Komisija galvenokārt sniegtajā argumentācijā izmantoja vienīgi pieeju "pēc izslēgšanas metodes", kas ir uzskatāma par apstrīdētā lēmuma kļūdainu interpretāciju.

Otrām kārtām, attiecībā uz apelācijas sūdzībā norādīto pamatojumu, uz kuru Vispārējā tiesa ir balstījusies, lai uzskatītu, ka ASI un AOE filiāles Īrijā nekontrolēja Apple grupas IĪ licences un neradīja Komisijas apgalvoto peļņu, Tiesa vispirms nospriež, ka Komisija pamatoti norāda, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi procesuālu pārkāpumu, savas analīzes vajadzībām ņemot vērā pierādījumus, kas netika iesniegti administratīvajā procesā un kas līdz ar to ir jāuzskata par nepieņemamiem. Turklāt attiecībā uz atbilstoši Īrijas tiesībām prasīto ar nodokli apliekamās peļņas sadales metodi Tiesa norāda, ka sabiedrības nerezidentes peļņas noteikšanas kritērijs, kas Vispārējās tiesas skatījumā bija piemērojams saskaņā ar TCA 97 25. pantu, pieprasa ņemt vērā aktīvu, funkciju un risku sadali starp Īrijas filiālēm un citām attiecīgo sabiedrību daļām, izslēdzot lomu, kāda, iespējams, bija tādām atsevišķām vienībām, kāda šajā lietā ir Apple Inc. Šajā ziņā Tiesa konstatē, ka Vispārējā tiesa kritizētajā pamatojumā tieši vai netieši pamatojās uz funkcijām, ko Apple Inc. īstenoja saistībā ar Apple grupas IĪ, lai pamatotu savu konstatējumu par kļūdu, kas pieļauta Komisijas izklāstītajā analīzē. Attiecīgi Tiesa nosaka, ka Komisija pamatoti apgalvo, ka, nospriežot, ka nav pietiekamu pierādījumu, kas ļauj peļņu, kura izriet no IĪ licenču izmantošanas, attiecināt uz ASI un AOE filiālēm, Vispārējā tiesa ir kļūdaini salīdzinājusi šo filiāļu veiktās ar šīm licencēm saistītās funkcijas ar tām, ko Apple Inc. veic saistībā ar Apple grupas IĪ, nevis ar tām, kuras faktiski veic galvenie biroji attiecībā uz minētajām licencēm.

Trešām kārtām, Tiesa izvērtē secinājumu, ka ASI un AOE nolīgumi un darbības ārpus Īrijas liecina par to, ka šīs sabiedrības varēja attīstīt un pārvaldīt Apple grupas IĪ un gūt peļņu ārpus Īrijas un ka līdz ar to šī peļņa nav apliekama ar nodokli Īrijā. Šajā ziņā tā uzskata, ka, lai gan lietas materiālu pierādījuma spēka vērtējums principā jāveic tikai Vispārējai tiesai, tai tomēr ir jāpārbauda iebildums par kļūdainu pierādīšanas pienākuma noteikšanu. Šajā gadījumā, uzskatot, ka Komisijai ir jāpierāda, ka pastāv būtiski komerciāli lēmumi, kas nav minēti attiecīgo sabiedrību valdes protokolos, Vispārējā tiesa ir uzlikusi Komisijai pārmērīgu pierādīšanas pienākumu.

Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, Tiesa atceļ pārsūdzēto spriedumu, ciktāl ar to ir apmierināti iebildumi pret galvenokārt sniegto argumentāciju par selektīvas priekšrocības esamību un līdz ar to apstrīdētais lēmums ir atcelts.

Papildus – uzskatot, ka tiesvedības stadija ļauj taisīt galīgo spriedumu, Tiesa pati izskata Īrijas, kā arī ASI un AOE celtās prasības atcelt apstrīdēto lēmumu.

Šajā ziņā Tiesa vispirms nospriež, ka jānoraida visi pamati, kas vērsti pret Komisijas vērtējumiem saistībā ar tās galvenokārt izvirzīto argumentāciju un kas attiecas, pirmkārt, uz atsauces satvara noteikšanu un, otrkārt, uz parasto aplikšanu ar nodokli saskaņā ar šajā lietā piemērojamām Īrijas tiesībām, ciktāl Vispārējā tiesa šajā ziņā izvirzītos iebildumus ir noraidījusi ar pamatojumu, kas apelācijas tiesvedībā nav apstrīdēts. Tā kā pretapelācijas sūdzība nav iesniegta, šādam pamatojumam ir *res judicata* spēks.

Turpinājumā – pretēji Vispārējās tiesas nospriestajam – Tiesa uzskata, ka Komisija ir pierādījusi, ka, ņemot vērā, pirmkārt, ASI un AOE Īrijas filiāļu faktiski veiktās darbības un funkcijas un, otrkārt, tādu saskanīgu elementu neesamību, kas varētu pierādīt tādu stratēģisku lēmumu esamību, kurus ir pieņēmuši un īstenojuši šo sabiedrību galvenie biroji, kas atrodas ārpus Īrijas, lai noteiktu ASI un AOE ar nodokli apliekamo ikgadējo peļņu Īrijā, peļņa, kas gūta no Apple grupas IĪ licenču izmantošanas, bija

jāattiecina uz minētajām filiālēm. Turklāt Komisija ir pietiekami pierādījusi, ka apstrīdētie nodokļu nolēmumi izraisa to, ka *ASI* un *AOE* tiek piemērots labvēlīgāks nodokļu režīms salīdzinājumā ar Īrijā ar nodokli apliekamajām sabiedrībām rezidentēm, kuras nevar gūt labumu no šādiem nodokļu administrācijas iepriekšējiem lēmumiem, proti, it īpaši neintegrētām autonomām sabiedrībām, grupas integrētajām sabiedrībām, kas veic darījumus ar trešām personām, vai grupas integrētajām sabiedrībām, kas veic darījumus ar grupas sabiedrībām, ar kurām tās ir saistītas, nosakot šo darījumu cenu nesaistītu pušu darījuma principam atbilstošos apstākļos, lai gan šīs sabiedrības atrodas faktiski un juridiski salīdzināmā situācijā attiecībā uz atsaucē sistēmas mērķi aplikt ar nodokli gūto peļņu Īrijā. Visbeidzot – Komisija apstrīdētajā lēmumā ir pareizi uzskatījusi, ka atšķirības *ASI* un *AOE* peļņas nodokļu režīmā, ko rada apstrīdētie nodokļu nolēmumi, nav pamatojamas ar Īrijas nodokļu sistēmas raksturu vai struktūru. Šādos apstākļos jānoraida apelācijas sūdzības iesniedzēju izvirzītie iebildumi par šo nodokļu nolēmumu selektivitātes vērtējumu apstrīdētajā lēmumā.

Turklāt Komisija nav pieļāvusi kļūdu, uzskatot, ka Īrija ir atteikusies no *ASI* un *AOE* nodokļu ieņēmumiem, ciktāl apstrīdētajos nodokļu nolēmumos ir apstiprinātas peļņas sadales metodes, kas rada rezultātu, kuru nebūtu akceptējuši atsevišķi un autonomi uzņēmumi, kas rīkojas tirgus apstākļos. Šie nodokļu nolēmumi faktiski samazina *ASI* un *AOE* ar nodokli apliekamo peļņu atsaucē noteikumu piemērošanas nolūkā, un tādējādi uzņēmumu ienākuma nodokļa summu, kas tām jāmaksā Īrijā salīdzinājumā ar citām šajā dalībvalstī ar nodokli apliekamām sabiedrībām, kuru ar nodokli apliekamā peļņa atspoguļo tirgū noteiktās cenas atbilstoši nesaistītu pušu darījuma principam. Tādējādi šādi pasākumi samazina izmaksas, kas principā gulstas uz uzņēmuma budžetu, līdz ar to tie patiešām rada priekšrocību, kas piešķirta “no valsts līdzekļiem”.

Visbeidzot Tiesa kā nepamatotus noraida pamatus, kas it īpaši attiecas uz tiesību tikt uzklaušītam pārkāpumu procedūrā, kuras rezultātā tika pieņemts apstrīdētais lēmums, un tiesiskās drošības un tiesiskās palāpības aizsardzības principu pārkāpumu, kā arī Komisijas kompetences pārsniegšanu un tās iejaukšanos dalībvalstu kompetencē, pārkāpjot to nodokļu autonomijas principu.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Tiesa pilnībā noraida Vispārējā tiesā celtās atcelšanas prasības.

5. Naudas soda atmaksa

2024. gada 11. jūnija spriedums (virspalāta) Komisija/*Deutsche Telekom* (C-221/22 P, [EU:C:2024:488](#))

Apelācija – Konkurence – LESD 266. un 340. pants – Spriedums, ar kuru samazināts Eiropas Komisijas uzliktais naudas sods – Komisijas veikta nepamatoti iekasētās summas atmaksa – Pienākums samaksāt procentus – Kvalifikācija – Paušāla kompensācija par liegumu izmantot nepamatoti samaksāto naudas soda summu – Piemērojamā likme

Tiesa virspalātas sastāvā noraida Eiropas Komisijas iesniegto apelācijas sūdzību par Vispārējās tiesas spriedumu, ar kuru Komisijai piespriests samaksāt *Deutsche Telekom AG* zaudējumu atlīdzību 1 750 522 EUR kā kompensāciju par kaitējumu, kas radies sakarā ar šīs iestādes atteikumu samaksāt procentus par šim uzņēmumam atmaksājamo summu pēc tam, kad tika samazināts tā provizoriski jau samaksātais naudas sods.

Komisija ar 2014. gada 15. oktobra lēmumu ²⁸⁰ uzlika *Deutsche Telekom* naudas sodu 31 070 000 EUR par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu Slovākijas platjoslas telekomunikāciju pakalpojumu tirgū.

Deutsche Telekom cēla prasību, lūdzot atcelt šo lēmumu, taču 2015. gada 16. janvārī provizoriski samaksāja minēto naudas sodu. Ar 2018. gada 13. decembra spriedumu ²⁸¹ Vispārējā tiesa daļēji apmierināja šo prasību un samazināja naudas sodu par 12 039 019 EUR. 2019. gada 19. februārī Komisija atmaksāja šo summu *Deutsche Telekom*.

Ar 2019. gada 28. jūnija vēstuli Komisija savukārt atteicās samaksāt *Deutsche Telekom* procentus par laikposmu no naudas soda samaksas dienas līdz dienai, kad tika atmaksāta tā naudas soda daļa, kas tika atzīta par nepamatotu.

Izskatot *Deutsche Telekom* celto prasību, Vispārējā tiesa ²⁸² citastarp nosprieda, ka šis Komisijas atteikums samaksāt procentus ir pietiekami būtisks LESD 266. panta pirmās daļas ²⁸³ pārkāpums, kas var izraisīt Eiropas Savienības ārpuslīgumisko atbildību. Ņemot vērā, ka pastāv tieša cēloņsakarība starp šo pārkāpumu un kaitējumu, ko veido nokavējuma procentu par nepamatoti samaksāto naudas soda summu nesaņemšana attiecīgajā laikposmā, Vispārējā tiesa piešķīra *Deutsche Telekom* 1 750 522 EUR atlīdzību, kas aprēķināta, pēc analogijas piemērojot Deleģētās regulas Nr. 1268/2012 ²⁸⁴ 83. panta 2. punkta b) apakšpunktā paredzēto likmi, proti, 2015. gada janvārī spēkā esošo ECB refinansēšanas likmi, palielinot šo likmi par 3,5 procentpunktiem.

Komisija šo spriedumu pārsūdzēja Tiesā.

Tiesas vērtējums

Vispirms Tiesa noraida *Deutsche Telekom* izvirzīto iebildi par nepieņemamību, ar kuru apgalvots, ka apelācijas sūdzība patiesībā ir vērsta nevis pret pārsūdzēto spriedumu, bet gan pret Tiesas spriedumu *Printeos* ²⁸⁵, uz kuru Vispārējā tiesa balstījies savā spriedumā.

Šajā ziņā Tiesa norāda, ka Komisijai, tāpat kā visiem pārējiem apelācijas tiesvedības dalībniekiem, jābūt iespējai apstrīdēt tiesību principus, ko Vispārējā tiesa ir piemērojusi spriedumā, kuru tiek lūgts atcelt, pat ja šie principi ir izstrādāti spriedumos, par ko nevar vai vairs nevar iesniegt apelācijas sūdzību.

Šajā lietā Komisija pati ir norādījusi, ka tās apelācijas sūdzības mērķis ir lūgt Tiesu pārskatīt no sprieduma *Printeos* izrietošo judikatūru, kuru Vispārējā tiesa ir piemērojusi pārsūdzētajā spriedumā. Turklāt, tā kā Komisijas izvirzītajā argumentācijā ir pietiekami precīzi identificēti kritizētie pārsūdzētā sprieduma aspekti, kā arī iemesli, kuru dēļ Komisijas ieskatā tajā ir pieļautas tiesību kļūdas, Tiesa atzīst apelācijas sūdzību par pieņemamu.

²⁸⁰ Komisijas 2014. gada 15. oktobra Lēmums C(2014) 7465 final par procedūru saskaņā ar LESD 102. pantu un EEZ līguma 54. pantu (lieta AT.39523 – *Slovak Telekom*), kurš labots ar tās 2014. gada 16. decembra Lēmumu C(2014) 10119 final, kā arī ar 2015. gada 17. aprīļa Lēmumu C(2015) 2484 final.

²⁸¹ 2018. gada 13. decembra spriedums, *Deutsche Telekom*/Komisija (T-827/14, [EU:T:2018:930](#)).

²⁸² 2022. gada 19. janvāra spriedums *Deutsche Telekom*/Komisija (T-610/19, [EU:T:2022:15](#), turpmāk tekstā – “pārsūdzētais spriedums”).

²⁸³ Šajā tiesību normā iestādēm, kuru pieņemtais akts ir ticis atcelts ar Savienības tiesas spriedumu, ir paredzēts pienākums veikt visus vajadzīgos pasākumus, lai izpildītu šo spriedumu.

²⁸⁴ Komisijas Deleģētā regula (ES) Nr. 1268/2012 (2012. gada 29. oktobris) par Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES, Euratom) Nr. 966/2012 par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam, piemērošanas noteikumiem (OV 2012, L 362, 1. lpp.).

²⁸⁵ 2021. gada 21. janvāra spriedums *Komisija/Printeos* (C-301/19 P, [EU:C:2021:39](#)).

Būtībā Tiesa, pirmkārt, noraida Komisijas izvirzīto pamatu par tiesību kļūdu, ko Vispārējā tiesa esot pieļāvusi, interpretējot LESD 266. pantu.

Šajā ziņā Tiesa atgādina, ka no LESD 266. panta pirmās daļas izriet, ka iestādei, kura pieņēmusi atcelto aktu, jāveic vajadzīgie pasākumi, lai izpildītu spriedumu, ar kuru šis akts atzīts par spēkā neesošu ar *ex tunc* iedarbību. Tas citastarp nozīmē summu, kas nepamatoti iekasētas, balstoties uz minēto aktu, kā arī nokavējuma procentu samaksu. Šajā kontekstā nokavējuma procentu samaksa ir sprieduma, ar kuru atceļ tiesību aktu, izpildes pasākums, ciktāl ar to ir paredzēts paušāli kompensēt liegumu izmantot attiecīgos līdzekļus un stimulēt parādnieku pēc iespējas drīzāk izpildīt šo spriedumu.

Vispārīgāk – ja naudas summas ir iekasētas, pārkāpjot Savienības tiesības, neatkarīgi no tā, vai tās iekasējusi valsts iestāde vai Savienības iestāde, struktūra, birojs vai aģentūra, šīs naudas summas ir jāatmaksā kopā ar procentiem par visu laikposmu no šo naudas summu samaksas dienas līdz to atmaksas dienai, un tas ir uzskatāms par nepamatotu maksājumu atgūšanas vispārējā principa izpausmi.

No tā izriet, ka Vispārējā tiesa nav pieļāvusi tiesību kļūdu, nosprieždama, ka Komisija nav ievērojusi LESD 266. panta pirmo daļu, atsakoties samaksāt *Deutsche Telekom* procentus par to naudas soda summu, ko tā nepamatoti bija iekasējusi par attiecīgo laikposmu.

Šī secinājuma spēkā esamību neatspēko tas, ka Vispārējā tiesa vairākkārt ir kvalificējusi šajā lietā Komisijas maksājamus procentus kā “nokavējuma procentus” vai kā “kavējuma procentus”, kas ir jēdzieni, kuri norāda uz parādnieka kavēta maksājuma esamību, kā arī uz nodomu sodīt šo parādnieku. Lai cik apšaubāma arī nebūtu šāda kvalifikācija, ievērojot attiecīgo procentu mērķi, Vispārējā tiesa tomēr atzina, ka Komisijai nepamatoti iekasētās summas atmaksai bija jāpiemēro procenti, lai atbilstoši iepriekš atgādinātajiem principiem paušāli kompensētu *Deutsche Telekom* liegumu izmantot šo summu.

Tāpat Vispārējā tiesa nav pieļāvusi tiesību kļūdu, noraidīdama Komisijas argumentus par Deleģētās regulas Nr. 1268/2012 90. panta 4. punkta a) apakšpunktu, atbilstoši kuram Komisijai attiecīgajai trešai personai jāatmaksā nepamatoti iekasētā summa kopā ar “uzkrātajiem procentiem”. Tomēr šis iespējamaais pienākums neskar Komisijai atbilstīgi LESD 266. panta pirmajai daļai pastāvošo pienākumu jebkurā gadījumā paušāli kompensēt attiecīgajam uzņēmumam līdzekļu izmantošanas liegumu, tam pārskaitot Komisijai nepamatoti samaksātajai naudas soda summai atbilstošo naudas summu, citastarp arī tad, ja šī uzņēmuma provizoriski samaksātās naudas soda summas ieguldījums nav radījis ienākumus.

Tiesa arī apstiprina Vispārējās tiesas analīzi, ka Komisijas pienākums maksāt procentus, sākot no naudas soda provizoriskās saņemšanas dienas, neapdraud naudas sodu preventīvo funkciju, kas jāsaņemo ar prasībām par efektīvu tiesību aizsardzību tiesā. Katrā ziņā uz naudas sodu preventīvo iedarbību nevar atsaukties saistībā ar tādiem naudas sodiem, kurus Savienības tiesa ir atcēlusi vai samazinājusi, jo Komisija preventīvos nolūkos nevar atsaukties uz aktu, kas atzīts par prettiesisku.

Otrkārt, Tiesa izvērtē Komisijas izvirzīto pamatu par to, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, atzīdama, ka likme, kas piemērojama procentiem, kuri Komisijai jāsamaksā *Deutsche Telekom*, pēc analogijas ar Deleģētās regulas Nr. 1268/2012 83. panta 2. punkta b) apakšpunktu ir ECB refinansēšanas likme, kas palielināta par 3,5 procentpunktiem.

Šajā ziņā tā atgādina, ka no Tiesas judikatūras izriet – nosakot procentus, kas jāizmaksā uzņēmumam, kurš samaksājis Komisijas noteikto naudas sodu, pēc šī naudas soda atcelšanas vai samazināšanas, šai iestādei bija jāpiemēro tobrīd spēkā esošais Deleģētās regulas Nr. 1268/2012 83. pants, kurā bija paredzētas vairākas procentu likmes par noteiktajā termiņā neatmaksātajiem prasījumiem.

Tiesa norāda, ka 83. panta 2. punkta b) apakšpunktā, kuru Vispārējā tiesa pēc analogijas ir piemērojusi šajā lietā, protams, nav noteikta procentu likme, kas atbilstu tādai paušālai

kompensācijai, kāda aplūkota šajā lietā, bet šī tiesību norma ir attiecināma uz citu gadījumu, kurš saistīts ar maksājuma kavējumu. Tieši šī iemesla dēļ Vispārējā tiesa pēc analogijas piemēroja šo tiesību normu. Pēc analogijas piemērodama ECB refinansēšanas likmi un palielinādama šo likmi par 3,5 procentpunktiem – šī likme turklāt nešķiet nesaprātīga vai nesamērīga, ievērojot attiecīgo procentu mērķi –, Vispārējā tiesa nav pieļāvusi tiesību kļūdu, īstenodama procedūrās par Savienības ārpuslīgumiskās atbildības iestāšanos tai piešķirto kompetenci.

Tāpat Tiesa noraida Komisijas pakārtoti izvirzīto argumentāciju, kas vērsta uz to, lai pēc analogijas tiktu piemērota 1,55 % likme, kas Deleģētās regulas Nr. 1268/2012 83. panta 4. punktā paredzēta gadījumiem, kad ir sniegts finanšu nodrošinājums.

Šajā ziņā Tiesa norāda, ka tāda uzņēmuma situācija, kurš, lai gan ir cēlis prasību par Komisijas lēmumu uzlikt tam naudas sodu, ir provizoriski samaksājis šo naudas sodu, atšķiras no tāda uzņēmuma situācijas, kas iesniedzis bankas garantiju, gaidot tiesību aizsardzības līdzekļu izsmelšanu. Proti, ja pēdējais minētais uzņēmums nav pārskaitījis uzliktā naudas soda summai atbilstošo naudas summu, Komisijai nevar būt pienākums atmaksāt tam nepamatoti iekasēto summu. Vienīgais finansiālais kaitējums, kas, iespējams, nodarīts attiecīgajam uzņēmumam, izriet no tā paša lēmuma iesniegt bankas garantiju.

Visbeidzot Tiesa uzsver – ja Komisija uzskatītu, ka spēkā esošajos reglamentējošos noteikumos nav pienācīgi ņemta vērā tāda situācija, kāda ir šobrīd izskatāmās lietas pamatā, Komisijai – vai attiecīgā gadījumā Savienības likumdevējam – būtu jānovērš šīs nepilnības. Paturot to prātā, tā kā Komisijas pienākums kopā ar procentiem atmaksāt naudas sodu, ko Savienības tiesa ir pilnībā vai daļēji atcēlusi, izriet no LESD 266. panta pirmās daļas, jebkurai jaunai šo procentu aprēķināšanas metodei vai kārtībai jāatbilst šo procentu mērķiem. Tādēļ ar šiem procentiem piemērojamo likmi nevar tikai kompensēt naudas vērtības samazināšanos, neaptverot paušālu kompensāciju par liegumu noteiktu laiku izmantot Komisijas nepamatoti iekasētajai summai atbilstošos līdzekļus.

Šo iemeslu dēļ Tiesa noraida Komisijas izvirzīto otro pamatu un tādējādi – arī apelācijas sūdzību kopumā.

XIV. Tiesību aktu tuvināšana

1. Kopienas dizainparaugi

2024. gada 27. februāra spriedums (virspalāta) *EUIPO/The KaiKai Company Jaeger Wichmann* (C-382/21 P, [EU:C:2024:172](#))

Apelācija – Intelektuālais īpašums – Kopienas dizainparaugi – Patentu kooperācijas līgums (PCT) – Līgums par intelektuālā īpašuma tiesību komercaspektiem – Parīzes Konvencija par rūpnieciskā īpašuma aizsardzību – 4. pants – Regula (EK) Nr. 6/2002 – 41. pants – Dizainparauga reģistrācijas pieteikums – Prioritātes tiesības – Prioritātes pieprasījums, pamatojoties uz starptautisku pieteikumu, kas iesniegts saskaņā ar PCT – Termins – Šīs konvencijas 4. pantam atbilstoša interpretācija – Ierobežojumi

Apmierinot apelācijas sūdzību, ko Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma birojs (*EUIPO*) iesniedzis par Vispārējās tiesas spriedumu lietā *The KaiKai Company Jaeger Wichmann/EUIPO* (Vingrošanas vai sporta ierīces un rīki)²⁸⁶, Tiesas virspalāta sniedz precizējumus par starptautisko nolīgumu tiešās iedarbības nošķiršanu no atvasināto tiesību aktu interpretācijas atbilstoši šiem nolīgumiem un lemj par šādas atbilstīgas interpretācijas robežām.

2018. gada 24. oktobrī prasītāja *The KaiKai Company Jaeger Wichmann GbR* lūdza *EUIPO* reģistrēt divpadsmit Kopienas dizainparaugus un pieprasīja prioritātes tiesības, pamatojoties uz starptautisku patenta pieteikumu, kas 2017. gada 26. oktobrī iesniegts saskaņā ar Patentu kooperācijas līgumu (*PCT*)²⁸⁷.

EUIPO apmierināja reģistrācijas pieteikumu, bet noraidīja prioritātes tiesības, pamatojoties uz to, ka agrākā starptautiskā pieteikuma iesniegšanas datums bija vairāk nekā sešus mēnešus agrāks par reģistrācijas pieteikuma iesniegšanas datumu. Proti, Regulas Nr. 6/2002²⁸⁸ 41. panta 1. punktā ir paredzēts, ka personai, kas ir pareizi iesniegusi pieteikumu uz agrāka dizainparauga tiesībām vai uz funkcionālu modeli, iesniedzot pieteikumu par vēlāka Kopienas dizainparauga reģistrēšanu, ir sešu mēnešu ilgas tiesības uz prioritāti pēc pirmā pieteikuma iesniegšanas datuma. *EUIPO* uzskatīja, ka, lai gan starptautiskais pieteikums, kas iesniegts saskaņā ar *PCT*, principā var pamatot prioritātes tiesības atbilstoši 41. panta 1. punktam, ņemot vērā, ka *PCT* 2. pantā ietvertā jēdziena “patents” plašā definīcija ietver arī minētā 41. panta 1. punktā norādītos funkcionālos modeļus, šādai prioritātes tiesību pieprasīšanai arī ir piemērojams sešu mēnešu termiņš, kas šajā lietā nav ievērots.

Ar 2021. gada 14. aprīļa spriedumu Vispārējā tiesa atcēla *EUIPO* lēmumu. Tā nosprieda, ka Regulas Nr. 6/2002 41. panta 1. punktā ir robs, jo tajā nav noteikts termiņš “starptautiska patenta pieteikuma” prioritātes pieprasīšanai vēlāka dizainparauga pieteikuma ietvaros. Vispārējā tiesa uzskatīja, ka šīs tiesību normas mērķis bija saskaņot šo regulu ar saistībām, kas izriet no Parīzes konvencijas²⁸⁹ 4. panta, un ka tādēļ bija lietderīgi novērst šo robu, piemērojot minēto 4. pantu. Vispārējā tiesa būtībā uzskatīja, ka saskaņā ar norādīto 4. pantu tieši agrāko tiesību raksturs nosaka šāda prioritātes termiņa

²⁸⁶ Spriedums, 2021. gada 14. aprīlis, *The KaiKai Company Jaeger Wichmann/EUIPO* (Vingrošanas vai sporta ierīces un rīki) (T-579/19, [EU:T:2021:186](#)).

²⁸⁷ *PCT* ir noslēgts Vašingtonā 1970. gada 19. jūnijā un pēdējo reizi grozīts 2001. gada 3. oktobrī (*Recueil des traités des Nations unies*, 1160. sējums, Nr. 18336, 231. lpp.).

²⁸⁸ Padomes Regula (EK) Nr. 6/2002 (2001. gada 12. decembris) par Kopienas dizainparaugiem (OV 2002, L 3, 1. lpp.).

²⁸⁹ Parīzes Konvencija par rūpnieciskā īpašuma aizsardzību, kas parakstīta Parīzē 1883. gada 20. martā, pēdējo reizi pārskatīta Stokholmā 1967. gada 14. jūlijā un grozīta 1979. gada 28. septembrī (*Recueil des traités des Nations unies*, 828. sējums, Nr. 11851, 305. lpp.).

ilgumu un līdz ar to šis termiņš ir divpadsmit mēneši. Tādējādi tā secināja, ka *EUIPO* ir pieļāvis tiesību kļūdu, uzskatot, ka aplūkotajai prioritātes pieprasīšanai piemērojamais termiņš ir seši mēneši.

2021. gada 23. jūnijā *EUIPO* par šo spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību, izvirzot vienu vienīgu pamatu, kas attiecas uz Regulas Nr. 6/2002 41. panta 1. punkta pārkāpumu. Ar šo pamatu *EUIPO* būtībā pārmet Vispārējai tiesai, ka tā ir tieši piemērojusi Parīzes konvencijas 4. pantu, noraidot minētā 41. panta 1. punkta skaidrās un izsmeļošās tiesību normas piemērošanu, lai to aizstātu ar kļūdainu 4. panta interpretāciju.

Ar tajā pašā datumā iesniegtu dokumentu *EUIPO* lūdza, lai tā apelācijas sūdzība tiktu atzīta par pieļaujamu saskaņā ar Statūtu 58.a panta trešo daļu. Ar 2021. gada 10. decembra rīkojumu ²⁹⁰ Tiesa nolēma apelācijas sūdzību atzīt par pieļaujamu.

Tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, runājot par Parīzes konvencijas iedarbību Savienības tiesību sistēmā Tiesa vispirms atgādina, ka, lai gan Savienība šo konvenciju nav noslēgusi, dažos tās pantos – tostarp 4. pantā – minētie noteikumi ir iekļauti *TRIPS* līgumā ²⁹¹, kuru savukārt Savienība ir noslēgusi. Līdz ar to šie noteikumi ir jāuzskata par tādiem, kuriem ir tāda pati iedarbība kā *TRIPS* līguma noteikumiem.

Turpinājumā Tiesa precizē, ka, ņemot vērā *TRIPS* līguma normu raksturu un struktūru, tiem nav tiešas iedarbības. Turklāt Parīzes konvencijas 4. pants arī neietilpst divās izņēmuma situācijās, kurās privātpersonas Savienības tiesā var tieši atsaukties uz PTO nolīgumu noteikumiem. Proti, pirmkārt, Regulas Nr. 6/2002 41. pantā nav ietverta neviena tieša atsauce uz 4. pantu. Otrkārt, minētā 41. panta mērķis nav Savienības tiesību sistēmā īstenot īpašu PTO nolīgumos nostiprinātu pienākumu. Gluži pretēji – šajā regulā ir pausta Savienības likumdevēja griba attiecībā uz vienu no rūpnieciskā īpašuma tiesībām, uz ko attiecas Parīzes konvencija, pieņemt Savienības tiesību sistēmai raksturīgu pieeju, izveidojot tādu īpašu vienotas un nedalāmas Kopienas dizainparaugu aizsardzības sistēmu tās teritorijā, kuras neatņemama sastāvdaļa ir minētajā 41. pantā paredzētās prioritātes tiesības.

Tiesa no tā secina, ka Parīzes konvencijas 4. pantā ietvertajiem noteikumiem nav tiešas iedarbības un tādējādi tie privātpersonām nevar radīt tiesības, uz kurām tās varētu tieši atsaukties saskaņā ar Savienības tiesībām. Līdz ar to prioritātes tiesības, lai veiktu Kopienas dizainparauga pieteikuma iesniegšanu, ir reglamentētas Regulas Nr. 6/2002 41. pantā un saimnieciskās darbības subjekti nevar tieši atsaukties uz minēto 4. pantu.

Visbeidzot Tiesa tomēr uzsver, ka, tā kā *TRIPS* līgums Savienībai ir saistošs un līdz ar to ir pārkāps par Savienības atvasināto tiesību aktiem, pēdējie minētie ir jāinterpretē cik vien iespējams atbilstoši šī līguma noteikumiem. No tā izriet, ka Regula Nr. 6/2002 ir jāinterpretē cik vien iespējams atbilstoši Parīzes konvencijas pantos – tostarp tās 4. pantā – paredzētajiem noteikumiem, kuri iekļauti *TRIPS* līgumā.

Otrām kārtām, Tiesa secina, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, jo tā acīmredzami ir pārsniegusi atbilstīgas Regulas Nr. 6/2002 41. panta 1. punkta interpretācijas robežas un patiesībā ir tieši piemērojusi Parīzes konvencijas 4. pantu, kā to ir interpretējusi šī tiesa, nelabvēlīgi ietekmējot 41. panta 1. punkta skaidro formulējumu un neievērojot pēdējās minētās tiesību normas izsmeļošo raksturu.

²⁹⁰ Rīkojums, 2021. gada 10. decembris, *EUIPO/The KaiKai Company Jaeger Wichmann* (C-382/21 P, [EU:C:2021:1050](#)).

²⁹¹ Līgums par ar tirdzniecību saistītajām intelektuālā īpašuma tiesībām (*TRIPS*) ir 1.C pielikums Līgumam par Pasaules tirdzniecības organizācijas (PTO) izveidošanu, kurš 1994. gada 15. aprīlī parakstīts Marakešā un apstiprināts ar Padomes Lēmumu 94/800/EK (1994. gada 22. decembris) par daudzpusējo sarunu Urugvajes kārtā (no 1986. gada līdz 1994. gadam) panākto nolīgumu slēgšanu Eiropas Kopienas vārdā jautājumos, kas ir tās kompetencē (OV 1994, L 336, 1. lpp.).

Proti, no minētā 41. panta 1. punkta skaidrā formulējuma un izsmeljošā rakstura nepārprotami izriet, ka, pirmkārt, starptautiskais pieteikums, kas iesniegts saskaņā ar *PCT*, tikai tad var pamatot prioritātes tiesības, piemērojot šo tiesību normu, ja attiecīgā starptautiskā pieteikuma priekšmets ir funkcionālais modelis, un, otrkārt, termiņš šo prioritātes tiesību pieprasīšanai, pamatojoties uz šādu pieteikumu, ir sešu mēnešu termiņš, kas ir skaidri noteikts minētajā tiesību normā.

Trešām kārtām, runājot par Vispārējās tiesas sniegto Parīzes konvencijas 4. panta interpretāciju, saskaņā ar kuru šī tiesību norma ļauj pieprasīt agrāka "starptautiska patenta pieteikuma" prioritāti, kad divpadsmit mēnešu laikā tiek iesniegts vēlāks dizainparauga pieteikums, Tiesa norāda, ka arī šajā interpretācijā ir pieļautas tiesību kļūdas.

Proti, no 4. panta A, C un E iedaļas, lasot tās kopsakarā, izriet, ka tajā nav atļauta šāda prioritātes pieprasīšana un tātad *a fortiori* nav paredzēti noteikumi par pieprasītājam šim nolūkam noteikto termiņu. Tādējādi tikai starptautisks pieteikums, kas iesniegts saskaņā ar *PCT* attiecībā uz funkcionālo modeli, var radīt prioritātes tiesības dizainparauga pieteikumam atbilstoši minētajam 4. pantam un tā E sadaļas 1. punktā paredzētajā sešu mēnešu termiņā.

Ņemot vērā visus šos apstākļus, Tiesa apmierina vienīgo apelācijas sūdzības pamatu, atceļ Vispārējās tiesas spriedumu un lemj par prasību pirmajā instancē, to noraidot.

2. Cilvēkiem paredzētas zāles

2024. gada 14. marta spriedums *D & A Pharma*/Komisija (C-291/22 P, [EU:C:2024:228](#))

Apelācija – Cilvēkiem paredzētas zāles – Pieteikums tirdzniecības atļaujas izsniegšanai – Tādu ekspertu neatkarība, ar kuriem apspriedusies Eiropas Zāļu aģentūras (EMA) Cilvēkiem paredzēto zāļu komiteja (CHMP) – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 41. pants – Tiesības uz labu pārvaldību – Objektīvās objektivitātes prasība – Kritēriji interešu konflikta neesamības pārbaudei – EMA politika attiecībā uz konkurējošām interesēm – Farmācijas nozares galvenā pētnieka, konsultanta vai stratēģiskā padomnieka darbības – Konkurējoši produkti – Pārskatīšanas procedūra – Regula (EK) Nr. 726/2004 – 56., 62. un 63. pants – EMA pamatnostādnes – Apspriešanās ar zinātnisko padomdevēju grupu (GSC) vai "ad hoc" ekspertu grupu

Tiesa apmierina *Debrégeas et associés Pharma SAS (D&A Pharma)* (turpmāk tekstā – "*D&A Pharma*") apelācijas sūdzību par Vispārējās tiesas spriedumu lietā *D&A Pharma*/Komisija un EMA (turpmāk tekstā – "pārsūdzētais spriedums")²⁹². Šajā spriedumā tā izskaidro to principu tvērumu, kas jāievēro Eiropas Zāļu aģentūras (EMA) veiktajā zāļu novērtēšanas procedūrā.

Apelācijas sūdzības iesniedzēja saskaņā ar Regulu Nr. 507/2006²⁹³ iesniedza EMA pieteikumu tirdzniecības atļaujas (turpmāk tekstā – "TA") ar nosacījumiem saņemšanai attiecībā uz zālēm "Hopveus". Cilvēkiem paredzēto zāļu komiteja (turpmāk tekstā – "CHMP") par šo pieteikumu sniedza nelabvēlīgu atzinumu. Pēc šī atzinuma pārskatīšanas pieteikuma, kas iesniegts pamatojoties uz

²⁹² Spriedums, 2022. gada 2. marts, *D&A Pharma*/Komisija un EMA (T-556/20, [EU:T:2022:111](#)).

²⁹³ Komisijas Regula (EK) Nr. 507/2006 (2006. gada 29. marts) par cilvēkiem paredzēto zāļu tirdzniecības atļauju ar nosacījumiem, uz ko attiecas Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 726/2004 (OV 2006, L 92, 6. lpp.).

Regulu Nr. 726/2004²⁹⁴, saņemšanas *CHMP* sasauca *ad hoc* ekspertu grupu, kurā citastarp piedalījās eksperts, kas vienlaikus bija galvenais pētnieks saistībā ar zālēm "AD 04". Kad arī šī grupa bija sniegusi negatīvu atzinumu, Komisija 2020. gada 6. jūlijā noraidīja pieteikumu piešķirt TA ar nosacījumiem (turpmāk tekstā – "strīdīgais lēmums").

Pēc tam, kad Vispārējā tiesa noraidīja apelācijas sūdzības iesniedzējas prasību par strīdīgo lēmumu, tā iesniedza šo apelācijas sūdzību par pārsūdzēto spriedumu.

Tiesas vērtējums

Par prasību atcelt pārsūdzēto spriedumu

Tiesa atgādina, ka *CHMP* un tāvad *EMA* objektīvā objektivitāte ir apdraudēta, ja interešu konflikts attiecībā uz kādu no *CHMP* locekļiem var izrietēt no funkciju pārklāšanās neatkarīgi no šī locekļa personiskās rīcības. Šāds pārkāpums var padarīt procedūras beigās Komisijas pieņemto lēmumu par prettiesisku. *CHMP* objektīvā objektivitāte ir apdraudēta arī tad, ja eksperts, kas atrodas interešu konflikta situācijā, ietilpst ekspertu grupā, ar kuru šī komiteja konsultējas pārskatīšanā, kuras nobeigumā tiek taisīts *EMA* atzinums un Komisija pieņem lēmumu par TA pieteikumu.

CHMP sasauktās ekspertu grupas viedoklim ir potenciāli izšķiroša ietekme uz *EMA* atzinumu un ar šo atzinumu – uz Komisijas lēmumu. Katrs šīs grupas loceklis attiecīgā gadījumā var būtiski ietekmēt diskusijas un apspriedes, kas konfidenciāli notiek minētajā grupā.

Līdz ar to – pretēji tam, ko nospriedusi Vispārējā tiesa, – interešu konflikts attiecībā uz ekspertu grupas locekli, ar kuru konsultējās *CHMP*, ir būtisks procesuāls pārkāpums. Tas, ka pēc diskusijām un apspriedēm šī ekspertu grupa koleģiāli formulē savu viedokli, neizslēdz šādu pārkāpumu.

Nevar prasīt, lai personas, kuru lietas izskata Savienības iestāde vai struktūra, sniegtu pierādījumus par konkrētām norādēm par neobjektivitāti. Objektīvā objektivitāte tiek vērtēta, pamatojoties uz kritērijiem, kas nav atkarīgi no attiecīgo ekspertu konkrētās rīcības.

Attiecībā uz šiem kritērijiem, kuriem jāļauj pārliedzināties par personu, kas piedalās *EMA* zinātnisko atzinumu izstrādē, objektivitāti un neatkarību, Tiesa norāda, pirmkārt, ka, lai ļautu *EMA* efektīvi sasniegt tai noteikto mērķi un ņemot vērā tai uzticētos sarežģītos tehniskos vērtējumus, tās plašā rīcības brīvība izpaužas it īpaši minēto kritēriju definēšanā.

Tomēr, neraugoties uz šīs plašās rīcības brīvības esamību un sabiedrības interešu nozīmīgumu, *EMA*, īstenojot pilnvaras, ir saistošas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas prasības – tajā noteikts, ka visos tiesību un brīvību izmantošanas ierobežojumos jārespektē šo tiesību un brīvību būtība, kā arī samērīguma princips.

No tā izriet: lai gan vispārējo interešu mērķis saistībā ar nepieciešamību iegūt labākos iespējamus zinātniskos atzinumus var attaisnot personu objektīvās objektivitātes prasības – kas ir prasība, kura izriet no pamattiesībām uz labu pārvaldību, – mīkstināšanu, *EMA* jāievēro šo pamattiesību būtība, kā arī samērīguma princips. It īpaši nevar tikt atzīts, ka šī aģentūra, aizbildinoties ar vēlmi maksimāli palielināt pieejamo ekspertu skaitu, paredz viņu pilnvaru īstenošanas ierobežojumus, kas šķiet nepietiekami, lai nodrošinātu objektīvu procedūru. Tā tas būtu gadījumā, ja ekspertiem, kuru darbība atklāj faktisku interesi attiecībā uz produktu, kas konkurē ar attiecīgo produktu, būtu atļauts piedalīties *CHMP* sasauktajā ekspertu grupā pēdējā minētā produkta TA pieteikuma pārskatīšanai.

²⁹⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 726/2004 (2004. gada 31. marts), ar ko nosaka cilvēkiem paredzēto un veterināro zāļu reģistrēšanas un uzraudzības Savienības procedūras un izveido Eiropas Zāļu aģentūru (OV 2004, L 136, 1. lpp.).

Otrkārt, Tiesa konstatē, ka *EMA* konkurējošo interešu politikā jēdziens "konkurējošs produkts" ir definēts kā "zāles, kas paredzētas līdzīgai pacientu grupai un kam ir tāds pats klīniskais mērķis (proti, ārstēt, novērst vai diagnosticēt konkrētu saslimšanu), un kas rada potenciālu komerciālu konkurenci".

Šī definīcija atspoguļo Tiesas judikatūrā izmantoto kritēriju, lai novērtētu, vai konkrētajā tirgū divi farmaceitiskie produkti ir konkurējoši. Saskaņā ar šo judikatūru tā tas ir gadījumā, ja attiecībā uz vienu un to pašu terapeitisko indikāciju šie produkti ir savstarpēji aizstājami vai aizvietojami.

Tātad, pamatojoties uz pārbaudi, kuras mērķis ir noteikt, vai "AD 04" un "Hopveus" tirdzniecības gadījumā šiem produktiem, kas abi izstrādāti, lai ārstētu atkarību no alkohola, ir šāds savstarpējās aizstājamības līmenis, būtu jāsecina, ka starp šiem diviem produktiem pastāv vai nepastāv potenciāla komerciāla konkurence.

Šis savstarpējās aizstājamības vai aizvietojamības vērtējums nav jāveic, ņemot vērā tikai minēto produktu objektīvās īpašības. Proti, potenciālās komerciālās konkurences starp attiecīgajiem produktiem pārbaudei jābalstās uz to elementu visaptverošu vērtējumu, kas var tikt ņemti vērā, lai novērtētu, vai pacienti un viņu ārstējošie ārsti vienā produktā var saskatīt alternatīvu citam produktam.

Izslēdzot komerciālas konkurences iespēju, jo "AD 04" un "Hopveus" ir atšķirīgi klīniskie mērķi un tie attiecas uz dažādām pacientu grupām, proti, pirmais minētais uz grupu, kas vēlas ierobežot alkohola patēriņu, un otrs, uz grupu, kura vēlas pilnībā pārtraukt šo patēriņu, Vispārējā tiesa nav veikusi šādu visaptverošu vērtējumu.

Šajā ziņā Tiesa uzskata, ka vienkārša terapeitiskās iedarbības apjoma atšķirība starp diviem produktiem, kuru mērķis ir ārstēt vienu un to pašu patoloģiju, tieši var mudināt noteiktus pacientus, kas cieš no šīs patoloģijas, ārstēšanas laikā vienu no šiem produktiem aizstāt ar otru atkarībā no simptomu attīstības vai viņu ārstējošo ārstu izdarītajiem ārstnieciskās lietderības un iedarbīguma apsvērumiem.

Tātad Vispārējā tiesa nav pārbaudījusi, vai minētie produkti varēja savstarpēji konkurēt, ņemot vērā it īpaši to, ka viena un tā paša pacienta ārstēšanas attīstība var likt ārstam ārstēšanas laikā alternatīvi parakstīt abus šos produktus, ņemot vērā simptomus un ārstnieciskās lietderības un iedarbīguma apsvērumus.

Treškārt, Tiesa norāda: *EMA* sava politika attiecībā uz konkurējošām interesēm katrā ziņā jāinterpretē un jāpiemēro atbilstoši Eiropas Savienības Pamattiesību hartai.

Šajā lietā konkurējošo interešu politikā ekspertiem, kuriem kā vadošajiem pētniekiem ir faktiskā konkurējoša interese, ir noteikts ietekmes mazināšanas pasākums, saskaņā ar kuru tie var tikt iesaistīti "vienīgi diskusijās", nepiedaloties "galīgajās apspriedēs un balsošanā". Šo ietekmes mazināšanas pasākumu, lai nesamērīgi neierobežotu objektīvās objektivitātes aizsardzību, nevar interpretēt vai piemērot tādējādi, ka eksperts, kas vienlaikus ir galvenais pētnieks attiecībā uz attiecīgā produkta konkurējošu produktu, var piedalīties tādas ekspertu grupas darbā, ar kuru *CHMP* apspriežas procedūrā par attiecīgā produkta TA pieteikuma pārskatīšanu.

Šāda dalība pēc savas būtības neesot atbilstoša, lai garantētu attiecīgās pārskatīšanas procedūras objektīvu norisi. TA atteikums konkurējošam produktam, uz ko attiecas pārskatīšana, var radīt ievērojamu komerciālu interesi uzņēmumam, kura uzsāktā un/vai finansētā procedūrā eksperts darbojas kā galvenais pētnieks.

No tā izriet, ka pārsūdzētajā spriedumā ir pieļauta tiesību kļūda, jo Vispārējās tiesas veiktā konkurējošo interešu politikas interpretācija nav saderīga ar objektīvās objektivitātes principu.

Tāpat ekspertiem noteiktos ierobežojumus konkurējošo interešu politikas izpratnē – pretēji tam, ko uzskatīja Vispārējā tiesa, – nevar interpretēt un piemērot tādējādi, ka kāds farmācijas uzņēmuma atsevišķu zāļu konsultants vai stratēģiskais padomnieks var ietilpt *ad hoc* ekspertu grupā, kuru CHMP sasaukusi, lai pārskatītu TA pieteikumu, kas iesniegts attiecībā uz produktu, kurš ir konkurents šīm atsevišķajām zālēm. Šāda interpretācija nav saderīga arī ar objektīvās objektivitātes principu.

Tātad pamats par objektīvās objektivitātes principa neievērošanu ir pamatots un ir iemesls pārsūdzētā sprieduma atcelšanai.

Par prasību Vispārējā tiesā

Tiesa vispirms norāda, ka no Pārskatīšanas procedūras pamatnostādņēm izriet, ka EMA apņemas nodrošināt, ka CHMP sistemātiski apspriežas ar zinātnisko padomdevēju grupu (turpmāk tekstā – “GSC”), ja pārskatīšanas pieteikuma iesniedzējs savlaicīgi un pienācīgi pamatoti lūdz to darīt. No tā arī izriet, ka šajā nolūkā sasauktajai GSC jābūt tai, kas ir izveidota ārstniecības jomā, kurā ietilpst attiecīgais produkts, un ka gadījumā, ja šajā jomā nav GSC, tiek sasaukta *ad hoc* ekspertu grupa.

CHMP kā kompetentajai EMA komitejai jāpiemēro šīs aģentūras noteiktie rīcības noteikumi, kuros ietilpst pārskatīšanas procedūras pamatnostādnes. Proti, no pastāvīgās judikatūras izriet, ka, pieņemot rīcības noteikumus un ar to publicēšanu darot zināmu, ka tos piemēros šajos noteikumos paredzētajos gadījumos, Savienības iestāde vai struktūra pati ierobežo savas rīcības brīvības izmantošanas iespējas.

Ņemot vērā EMA novērtējuma brīvības ierobežojumu, kas tādā pašā veidā ir noteikts CHMP, Tiesa uzskata, ka pēdējā minētā acīmredzami pārsniedz šīs novērtējuma brīvības robežas, kad tā nolemj sasaukt *ad hoc* ekspertu grupu, lai gan tā ir konstatējusi, ka attiecīgā produkta terapeitiskā indikācija vismaz pārsvarā attiecas uz terapeitisko jomu, kurā jau ir GSC, vai ja tā nolemj sasaukt *ad hoc* ekspertu grupu, pamatojoties uz elementiem, kas jau attiecas uz to, kā CHMP izskata pārskatīšanas pieteikumu pēc būtības, vai uz hipotētiskiem apsvērumiem.

Šajā ziņā Tiesa norāda, ka apspriešanās ar GSC ļauj CHMP saņemt šīs GSC pastāvīgo ekspertu izstrādātu viedokli. Turklāt šai tā sauktajai GSC “galvenajai” grupai var pievienot papildu ekspertus, kuri specializējušies to īpašo problēmu risināšanā, kas ir izvirzītas CHMP paredzētajos jautājumos. Apspriešanās ar šādu ekspertu kopumu, kurā ietilpst, pirmkārt, grupa, kas tās pastāvīgā rakstura un līdzsvarotā sastāva dēļ nodrošina dokumentācijas izskatīšanas turpinātību un saskaņotību, un, otrkārt, papildu eksperti, kas specializējušies pārskatīšanas gaitā radušos īpašu problēmu risināšanā, garantē “labāko iespējamo zinātnisko atzinumu” izstrādi un tādējādi ļauj EMA pildīt tai uzticēto uzdevumu.

Šādos apstākļos *ad hoc* ekspertu grupas sasaukšana ārstniecības jomā, kurā jau pastāv GSC, nevar tikt pieļauta, pamatojoties uz CHMP apsvērumu, ka *ad hoc* ekspertu grupa būtu piemērotāka, lai atbildētu uz tās jautājumiem, nekā jau esošā GSC, vajadzības gadījumā to pastiprinot ar papildu ekspertiem.

Tiesa no tā secina, ka lēmums par *ad hoc* ekspertu grupas sasaukšanu psihiatrijas GSC vietā ir pārkāpums, kas pieļauts EMA atzinuma pieņemšanas procedūrā. Tātad pašā strīdīgā lēmuma pieņemšanas procedūrā ir pieļauts formāls trūkums.

Tādēļ Tiesa atceļ apstrīdēto lēmumu.

3. Ieroču iegādes un glabāšanas kontrole

2024. gada 5. marta spriedums (virspalāta) *Défense Active des Amateurs d'Armes* u.c. (C-234/21, [EU:C:2024:200](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesību aktu tuvināšana – Direktīva 91/477/EEK – Ieroču iegādes un glabāšanas kontrole – Aizliegti šaujamieroči vai tādi, par kuriem jāsaņem atļauja – Pusautomātiskie šaujamieroči – Direktīva 91/477, kurā grozījumi izdarīti ar Direktīvu (ES) 2017/853 – 7. panta 4.a punkts – Dalībvalstu pilnvaras apstiprināt, atjaunot vai pagarināt atļaujas – Prezumēta neiespējamība šīs tiesības izmantot attiecībā uz pusautomātiskajiem šaujamieročiem, kas pārveidoti tukšu patronu izšaušanai vai par salūta un akustiskajiem ieročiem – Spēkā esamība – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 17. panta 1. punkts un 20. un 21. pants – Tiesiskās palāvības aizsardzības princips

Izskatījusi *Cour constitutionnelle* (Konstitucionālā tiesa, Beļģija) lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesa virspalātas sastāvā apstiprina Direktīvas 91/477 par ieroču iegādes un glabāšanas kontroli ²⁹⁵, kurā grozījumi izdarīti ar Direktīvu 2017/853, 7. panta 4.a punkta spēkā esamību, no tiesību uz īpašumu ²⁹⁶, kā arī vienlīdzības likuma priekšā ²⁹⁷, diskriminācijas aizlieguma ²⁹⁸ un tiesiskās palāvības aizsardzības principu viedokļa. Tiesa uzskata, ka šī tiesību norma, pretēji iesniedzējtiesas izmantotajai interpretācijas premisai, ļauj dalībvalstīm īstenot iespēju paredzēt pārejas noteikumus, kas attiecas uz visiem pusautomātiskajiem šaujamieročiem, kuri likumīgi iegādāti un reģistrēti pirms Direktīvas 2017/853 stāšanās spēkā 2017. gada 13. jūnijā, neatkarīgi no tā, vai tie ir pusautomātiski šaujamieroči, kas ir piemēroti lodes raidīšanai ²⁹⁹, vai šādi ieroči, kuri pārveidoti tukšu patronu, kairinošu līdzekļu, citu aktīvu vielu vai pirotehnikas priekšmetu šaušanai vai par ieročiem izmantošanai izrādēs (turpmāk tekstā – “pārveidoti pusautomātiski šaujamieroči”) ³⁰⁰.

Défense Active des Amateurs d'Armes ASBL, NG un WL vērsās *Cour constitutionnelle* (Konstitucionālā tiesa) ar atcelšanas prasību pret Beļģijas likuma normu, kurā – pretēji gadījumam, kad runa ir par pusautomātiskajiem ieročiem, no kā var izšaut lodes, – kā pārejas noteikums nebija paredzēta iespēja turpināt paturēt īpašumā pusautomātiskos pārveidotos ieročus, kuri iegādāti pirms 2017. gada 13. jūnija ³⁰¹. *Cour constitutionnelle* (Konstitucionālā tiesa) uzskata, ka ar 2019. gada 5. maija likuma 153. panta 5. punktu, lasot to kopsakarā ar šī likuma 163. pantu, ir ieviesta atšķirīga attieksme pret, no vienas puses, personām, kas pirms 2017. gada 13. jūnija bija likumīgi iegādājušās un reģistrējušās

²⁹⁵ Saskaņā ar Padomes Direktīvas 91/477/EEK (1991. gada 18. jūnijs) par ieroču iegādes un glabāšanas kontroli (OV 1991, L 256, 51. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2017. gada 17. maija Direktīvu (ES) 2017/853 (OV 2017, L 137, 22. lpp.) (turpmāk tekstā – “Direktīva 91/477”), 7. panta 4.a punktu “dalībvalstis var izlemt apstiprināt, atjaunot vai pagarināt atļaujas pusautomātiskiem šaujamieročiem, kuri klasificēti A kategorijas 6., 7. vai 8. punktā, attiecībā uz šaujamieročiem, kas bija klasificēti B kategorijā un likumīgi iegādāti un reģistrēti pirms 2017. gada 13. jūnija, ievērojot pārējos šīs direktīvas nosacījumus. Dalībvalstis turklāt var atļaut šādus šaujamieročus iegādāties citām personām, kurām dalībvalstis ir piešķirušas atļauju saskaņā ar šo direktīvu [...]”.

²⁹⁶ Paredzēts Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 17. panta 1. punktā.

²⁹⁷ Paredzēts Hartas 20. pantā.

²⁹⁸ Paredzēts Hartas 21. pantā.

²⁹⁹ Noteikts Direktīvas 91/477 I pielikuma II daļas “A kategorijas – Aizliegtie šaujamieroči” 6.–8. punktā (turpmāk tekstā – “A.6.–A.8. kategorija”).

³⁰⁰ Noteikts Direktīvas 91/477 I pielikuma II daļas “A kategorijas – Aizliegtie šaujamieroči” 9. punktā (turpmāk tekstā – “A.9 kategorija”).

³⁰¹ 2019. gada 5. maija *Loi portant des dispositions diverses en matière pénale et en matière de cultes* (Likums par dažādiem noteikumiem krimināltiesību jomā un reliģiskajos jautājumos; 2019. gada 24. maija *Moniteur belge*, 50023. lpp.; turpmāk tekstā – “2019. gada 5. maija likums”). Ar šī likuma 151.–163. pantu Beļģijas tiesību sistēmā daļēji ir transponēta Direktīva 2017/853.

pusautomātisku šaujamieroci, no kura var izšaut lodes, un, no otras puses, personām, kas pirms šī paša datuma bija likumīgi iegādājušās un reģistrējušās pārveidotu pusautomātisko šaujamieroci, lai to izmantotu vienīgi tukšu patronu izšaušanai, jo tikai pirmās no šīm personām var izmantot pārejas noteikumus, kuri ļauj pie noteiktiem nosacījumiem turpināt saglabāt īpašumā pašreiz aizliegtu pusautomātisko šaujamieroci. Iesniedzējtiesa uzskata, ka šīs atšķirīgās attieksmes pamatā ir Direktīvas 91/477 7. panta 4.a punkts, jo šī tiesību norma neesot ļāvusi dalībvalstij attiecināt šādu pārejas kārtību uz šo otro pusautomātisko šaujamieroču kategoriju. Tāpēc tā nolēma uzdot Tiesai jautājumu par šī panta spēkā esamību.

Tiesas vērtējums

Vispirms Tiesa pārbauda, vai pieņēmums, uz kuru balstīts tai iesniegtais jautājums un saskaņā ar kuru Direktīvas 91/477 7. panta 4.a punktā dalībvalstīm esot atļauts paredzēt pārejas noteikumus tikai pusautomātiskajiem šaujamieročiem, ar ko var izšaut lodes un ko ir A.6.–A.8. kategorijā, un nevis tiem pārveidotiem pusautomātiskiem šaujamieročiem, kuri ir A.9 kategorijā, ir pareizs.

Šajā ziņā, pirmām kārtām, tā konstatē, ka, ņemot vērā šīs tiesību normas formulējumu, dalībvalstīm sniegtā iespēja apstiprināt, atjaunot vai pagarināt atļaujas attiecas tikai uz pusautomātiskajiem šaujamieročiem, kas ietilpst A.6.–A.8. kategorijā un kas pirms Direktīvas 2017/853 stāšanās spēkā bija klasificēti B kategorijā “šaujamieroči, par kuriem jāsaņem atļauja”³⁰² un kuri bija likumīgi iegādāti un reģistrēti pirms 2017. gada 13. jūnija³⁰³, ievērojot pārējos Direktīvā 91/477 paredzētos nosacījumus.

Otrām kārtām, runājot par Direktīvas 91/477 7. panta 4.a punkta kontekstu, Tiesa pārbauda, pirmkārt, vai pārveidotie pusautomātiskie šaujamieroči, kas ietilpst A.9 kategorijā un ir likumīgi iegādāti un reģistrēti pirms 2017. gada 13. jūnija, tika klasificēti “B kategorijā – šaujamieroči, par kuriem jāsaņem atļauja”. Šajā ziņā tā uzsver, ka šie ieroči, neskatoties uz to, ka tie ir pārveidoti, atbilst kritērijiem, kas definē Direktīvā 91/477 paredzēto jēdzienu “šaujamierocis”³⁰⁴. Turklāt, kā norādīts Direktīvas 2017/853 20. apsvērumā³⁰⁵, pastāv būtisks risks, ka šādi pusautomātiskie šaujamieroči, kas pārveidoti tukšu patronu šaušanai, var atgūt savu iepriekšējo bīstamības pakāpi, ja tie tiek no jauna pārveidoti, lai raidītu šāviņu, lodi vai lādiņu šaujampulvera iedarbības rezultātā.

Tādējādi attiecībā uz šiem pārveidotajiem pusautomātiskajiem šaujamieročiem Tiesa norāda, no vienas puses, ka Savienības likumdevējs tos nav skaidri izslēdzis no šaujamieroču definīcijas. No otras puses, Direktīvā 2017/853 ietvertais precizējums, saskaņā ar kuru ir būtiski risināt problēmu, ko rada šādi ieroči, tos iekļaujot Direktīvas 91/477 piemērošanas jomā³⁰⁶, nevar tikt saprasts tādējādi, ka šie ieroči ietilpst šīs direktīvas piemērošanas jomā tikai kopš minētās Direktīvas 2017/853 stāšanās spēkā. Tā mērķis drīzāk ir apstiprināt, ka pārveidotie pusautomātiskie šaujamieroči ietilpst Direktīvas 91/477, kurā grozījumi izdarīti ar Direktīvu 2017/853, piemērošanas jomā. Līdz ar to A.9 kategorijas pusautomātiskie šaujamieroči, kas likumīgi iegādāti un reģistrēti pirms 2017. gada 13. jūnija, jāuzskata par klasificētiem Direktīvas 91/477, kas bija piemērojama pirms Direktīvas 2017/853 stāšanās spēkā, B kategorijā.

³⁰² Ietverts Direktīvas 91/477 I pielikuma II daļas A daļā, redakcijā, kas bija piemērojama pirms Direktīvas 2017/853 stāšanās spēkā.

³⁰³ Ietverts Direktīvas 91/477, kurā grozījumi izdarīti ar Direktīvu 2008/51, I pielikuma II daļas A daļas “B kategorijā” – šaujamieroči, par kuriem jāsaņem atļauja” (turpmāk tekstā – “B kategorija”).

³⁰⁴ Skat. Direktīvas 91/477 1. panta 1. punktu, redakcijā pirms Direktīvas 2017/853 stāšanās spēkā un Direktīvas 91/477, redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Direktīvu 2017/853, 1. panta 1. punkta 1. apakšpunktu.

³⁰⁵ Skat. it īpaši Direktīvas 2017/853 20. apsvērumu.

³⁰⁶ Skat. Direktīvas 2017/853 20. apsvērumu.

Otrkārt, Tiesa pārbauda, vai pārveidotie šaujamieroči var tikt iekļauti vienlaicīgi A.9 kategorijā un vienā no A.6 līdz A.8 kategorijām. Šajā ziņā atbilstoši A.9. kategorijas tekstam, tajā ir ietverams "jebkurš šīs kategorijas šaujamierocis", kas ir pārveidots. Līdz ar to, lai šaujamierocis varētu ietilpt šajā kategorijā, tam jābūt ne tikai pārveidotam tukšo patronu, kairinošu vielu, citu aktīvo vielu vai pirotehnikas priekšmetu izšaušanai vai par ieroci izmantošanai izrādēs, bet tam jāatbilst arī "A kategorijas – Aizliegtie šaujamieroči" 2., 3., 6., 7. vai 8. punktā minētajiem kritērijiem³⁰⁷. Tādējādi šī formulējuma mērķis ir norādīt: tas, ka ierocis ir šādi pārveidots, nozīmē tā iekļaušanu A.9 kategorijā, bet neizslēdz no klasifikācijas A.2, A.3, A.6, A.7 vai A.8 kategorijā. Proti, no vienas puses, A.9 kategorijā iekļautie ieroči atbilst jēdzienu "šaujamierocis" definējošiem kritērijiem, un, no otras puses, A.2, A.3, A.6, A.7 vai A.8 kategorijas nekādā veidā netiek nošķirtas atkarībā no tā, vai šaujamierocis, uz kuru tās attiecas, ir ticis pārveidots vai nē.

Trešām kārtām, attiecībā uz Direktīvu 91/477 un 2017/853 mērķiem Tiesa konstatē, pirmkārt, ka A.9 kategorijas pievienošanas likumdošanas procesa, kura noslēgumā pieņemta Direktīva 2017/853, mērķis bija precizēt, ka pārveidotie šaujamieroči ietilpst Direktīvas 91/477 piemērošanas jomā. Savukārt neviens no šiem elementiem nenorāda, ka Eiropas Savienības likumdevējs ar šo pievienošanu būtu vēlējis šaujamieročus, kas ir šādi pārveidoti, izslēgt no A.2, A.3, A.6, A.7, A.8 kategorijas vai no Direktīvas 91/477 7. panta 4.a punkta piemērošanas jomas.

Otrkārt, tā kā Direktīvā 2017/853 tiek ievērotas pamattiesības un atzīti principi, it īpaši Hartā³⁰⁸ atzītie principi, Tiesa konstatē, ka Direktīvas 91/477 7. panta 4.a punkta mērķis ir nodrošināt iegūto tiesību – un it īpaši tiesību uz īpašumu – ievērošanu³⁰⁹. Šajā nozīmē šis pants būtībā ļauj dalībvalstīm saglabāt jau piešķirtās atļaujas pusautomātiskajiem šaujamieročiem, kas ietilpst A.6 līdz A.8 kategorijā, kas pirms šīs direktīvas stāšanās spēkā bija klasificēti B kategorijā un kas arī bija iegādāti un reģistrēti pirms 2017. gada 13. jūnija. Līdz ar to Direktīva 91/477 nevar tikt saprasta tādējādi, ka ar to ir noteikta šādu ieroču turētāju ekspropriācija. Taču, ievērojot šo mērķi garantēt iegūtā īpašuma tiesību ievērošanu, tā kā 7. panta 4.a punktā ir paredzēts izņēmums no A.6 līdz A.8 kategorijām piederošo šaujamieroču uzglabāšanas aizlieguma principa, tas var tikt interpretēts tikai tādējādi, ka tā dēļ no tā piemērošanas jomas tādi ieroči tiek izslēgti, jo tie atbilst arī attiecībā uz A.9 kategoriju noteiktajiem papildus kritērijiem.

Treškārt, Tiesa atgādina, ka Direktīvas 91/477 mērķis ir stiprināt dalībvalstu savstarpējo uzticēšanos personu drošības aizsardzības jomā un nodrošināt Savienības pilsoņu sabiedrisko drošību. Neviens no šiem mērķiem neliedz tādu šaujamieroču glabātājiem, kas ietilpst gan vienā no A.6 līdz A.8 kategorijām, gan A.9 kategorijā, izmantot Direktīvas 91/477 7. panta 4.a punktā paredzētos pārejas noteikumus.

Proti, no vienas puses, ar šādu interpretāciju var sasniegt mērķi veicināt iekšējā tirgus darbību. No otras puses, attiecībā uz mērķi nodrošināt Savienības pilsoņu sabiedrisko drošību vispirms jānorāda: šķiet, ka šaujamieroči, kas atbilst A.9 kategorijas kritērijiem, ir mazāk tieši bīstami nekā tie, kuri ietilpst tikai A.6 līdz A.8 kategorijā. Turpinājumā – no Direktīvas 91/477 7. panta 4.a punkta formulējuma izriet, ka šajā tiesību normā paredzētā iespēja attiecas tikai uz šaujamieročiem, kas ir arī likumīgi iegādāti un reģistrēti pirms 2017. gada 13. jūnija. Tas it īpaši nozīmē, ka prasības, it īpaši tās, kas attiecas uz drošību, kuras šajā ziņā paredzētas Direktīvas 91/477 redakcijā, kas bija piemērojama pirms Direktīvas 2017/853 stāšanās spēkā, ir tikušas ievērotas. Visbeidzot šis formulējums nozīmē, ka brīdī, kad dalībvalsts, piemērojot minēto tiesību normu, plāno apstiprināt, atjaunot vai pagarināt atļauju pusautomātiskam šaujamierocim, kas ietilpst A.6–A.8 kategorijā, ir izpildīti pārējie Direktīvā 91/477 paredzētie nosacījumi, it īpaši attiecībā uz drošību.

³⁰⁷ Ietvertas Direktīvas 91/477 I pielikuma II daļas A daļā (turpmāk tekstā – "A.2., A.3., A.6., A.7. vai A.8. kategorija").

³⁰⁸ Skat. Direktīvas 2017/853 31. apsvērumu.

³⁰⁹ Paredzēts Hartas 17. panta 1. punktā.

Līdz ar to Tiesa secina, ka mērķis nodrošināt Savienības pilsoņu sabiedrisko drošību nevarētu tikt apdraudēts tādēļ, ka šaujamieroču glabātāji, kas ietilpst gan vienā no A.6 līdz A.8. kategorijām, gan A.9 kategorijā, saskaņā ar Direktīvas 91/477 7. panta 4.a punktu var saglabāt atļaujas, kas jau piešķirtas attiecībā uz A.6–A.8 kategorijas šaujamieročiem.

Ceturtām kārtām, šāda 7. panta 4.a punkta interpretācija, kas atbilst šīs tiesību normas formulējumam un kontekstam, kādā tā iekļaujas, kā arī tiesiskā regulējuma, kurā tā ietilpst, sistēmai un mērķiem, arī neatņem minētajai tiesību normai lietderīgo iedarbību, ne arī ar Direktīvu 2017/853 pievieno A.9 kategoriju.

Gluži pretēji, šī interpretācija nodrošina minētā 7. panta 4.a punkta lietderīgo iedarbību, jo tā mērķis ir nodrošināt iegūto tiesību, it īpaši tiesību uz īpašumu, ievērošanu. Turklāt tā nekādā veidā neietekmē paskaidrošanas mērķi, kuru Savienības likumdevējs cenšas sasniegt, pievienojot A.9 kategoriju. Turklāt šajā kategorijā tiek sagrupēti ne tikai tie šaujamieroči, kuri ietilpst vienlaikus A.6–A.8 kategorijā un A.9 kategorijā, bet arī tie, kas pieder pie A.2 un A.3 kategorijas un ir pārveidoti tādējādi, ka uz tiem pašiem neattiecas dalībvalstīm ar Direktīvas 91/477 7. panta 4.a punktu piešķirtā iespēja.

Ievērojot šādu Direktīvas 91/477 7. panta 4.a punkta interpretāciju, Tiesa secina, ka pieņēmums, uz kuru balstīts *Cour constitutionnelle* (Konstitucionālā tiesa) jautājums, ir kļūdains un ka šādos apstākļos, izskatot šo jautājumu, nav atklāts neviens apstāklis, kas varētu ietekmēt minētā panta spēkā esamību, ņemot vērā tiesības uz īpašumu, kā arī vienlīdzības likuma priekšā, diskriminācijas aizlieguma un tiesiskās palāvības aizsardzības principus.

XV. Ekonomikas un monetārā politika

2024. gada 18. jūnija spriedums (virspalāta) Komisija/VNV (C-551/22 P, [EU:C:2024:520](#))

Apelācija – Ekonomikas un monetārā politika – Banku savienība – Regula (ES) Nr. 806/2014 – Vienotais noregulējuma mehānisms – Noregulējuma procedūra, kas piemērojama gadījumā, ja vienība kļūst vai, iespējams, kļūs maksātnespējīga – 18. panta 7. punkts – Vienotā noregulējuma valdes pieņemta noregulējuma shēma – Eiropas Komisijas veikts šīs shēmas apstiprinājums – 86. panta 2. punkts – Akts, par kuru var celt prasību – Atcelšanas prasība – Pieņemamība

Izskatot Eiropas Komisijas apelācijas sūdzību par Vispārējās tiesas 2022. gada 1. jūnija spriedumu lietā *Fundación Tatiana Pérez de Guzmán el Bueno* un *SFL/VNV* ³¹⁰, Tiesas virspalāta apmierina šo apelācijas sūdzību un, pieņemot galīgo nolēmumu pēc būtības, kā nepieņemamu noraida *Fundación* un *Stiftung für Forschung und Lehre* Vispārējā tiesā celto prasību par Vienotās noregulējuma valdes (VNV) 2017. gada 7. jūnija lēmumu par noregulējuma shēmas pieņemšanu attiecībā uz *Banco Popular Español SA* ³¹¹ (turpmāk tekstā – “strīdīgā noregulējuma shēma”), kas pieņemts, pamatojoties uz Regulu (ES) Nr. 806/2014 ³¹².

Vērtējuma noslēgumā Tiesa nospriež, ka strīdīgā noregulējuma shēma nav apstrīdams akts LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē, un līdz ar to atceļ pārsūdzēto spriedumu, ciktāl ar to prasība atcelt šo noregulējuma shēmu ir atzīta par pieņemamu. Tiesa šo vērtējumu tostarp balsta uz tādiem principiem par pilnvaru deleģēšanu aģentūrām, kuri noteikti 1958. gada 13. jūnija spriedumā *Meroni*/Augstā iestāde ³¹³ un atgādināti 2014. gada 22. janvāra spriedumā *Apvienotā Karaliste/Parlaments un Padome* ³¹⁴.

Tiesas vērtējums

Tiesa atgādina, ka atcelšanas prasību LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē, lasot to kopsakarā ar tā pirmo daļu, var celt par visām Savienības iestāžu vai struktūru pieņemtajām tiesību normām vai veiktajiem pasākumiem – neatkarīgi no to formas –, kas paredzēti tādu saistošu tiesisko seku radīšanai, kuras var ietekmēt fiziskas vai juridiskas personas intereses, būtiski mainot tās tiesisko stāvokli. Lai noskaidrotu, vai akts rada šādas sekas un vai līdz ar to tas var būt šādas prasības priekšmets, jāaplūko šī akta būtība un jāizvērtē minētās sekas, ievērojot tādos objektīvus kritērijus kā šī akta saturs, vajadzības gadījumā ņemot vērā tā pieņemšanas kontekstu, kā arī iestādes vai struktūras, kas to ir pieņēmusi, pilnvaras.

Pirmām kārtām, attiecībā uz strīdīgās noregulējuma shēmas saturu Tiesa konstatē, ka šī shēma vēl nebija apstiprināta brīdī, kad tā tika pieņemta VNV 2017. gada 7. jūnija izpildsesijā, jo pēc tam tā tika

³¹⁰ Spriedums, 2022. gada 1. jūnijs, *Fundación Tatiana Pérez de Guzmán el Bueno* un *SFL/VNV*, T-481/17, [EU:T:2022:311](#), turpmāk tekstā – “pārsūdzētais spriedums”).

³¹¹ Vienotās noregulējuma valdes (VNV) izpildsesijas 2017. gada 7. jūnija Lēmums SRB/EES/2017/08 par noregulējuma shēmas pieņemšanu attiecībā uz *Banco Popular Español S.A.*

³¹² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 806/2014 (2014. gada 15. jūlijs), ar ko izveido vienādus noteikumus un vienotu procedūru kredītiestāžu un noteiktu ieguldījumu brokeru sabiedrību noregulējumam, izmantojot vienotu noregulējuma mehānismu un vienotu noregulējuma fondu, un groza Regulu (ES) Nr. 1093/2010 (OV 2014, L 225, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “VNM regula”).

³¹³ Spriedums, 1958. gada 13. jūnijs, *Meroni*/Augstā iestāde (9/56, [EU:C:1958:7](#)).

³¹⁴ Spriedums, 2014. gada 22. janvāris, *Apvienotā Karaliste/Parlaments un Padome* (C-270/12, [EU:C:2014:18](#)).

paziņota Komisijai apstiprināšanai, no kuras bija atkarīga tās stāšanās spēkā un tādējādi arī tas, ka tā rada saistošas tiesiskās sekas.

Otrām kārtām, attiecībā uz strīdīgās noregulējuma shēmas pieņemšanas kontekstu Tiesa norāda, ka tās preambulā ir minēts, ka tās juridiskais pamats ir MVN regula ³¹⁵. Ar šo regulu ieviestā sistēma ir balstīta uz konstatējumu ³¹⁶, ka tajā paredzēto noregulējuma pilnvaru īstenošana ietilpst Savienības banku noregulējuma politikā, ko var definēt vienīgi Savienības iestādes, un ka, tostarp ņemot vērā noregulējuma lēmumu būtisko ietekmi uz dalībvalstu finanšu stabilitāti un pašu Savienību, kā arī uz dalībvalstu budžeta suverenitāti, pastāv novērtējuma brīvība katras konkrētās noregulējuma shēmas pieņemšanā. Šo iemeslu dēļ Savienības likumdevējs ir uzskatījis par nepieciešamu paredzēt atbilstošu Padomes un Komisijas līdzdalību, proti, līdzdalību, kas stiprina nepieciešamo VNV darbības neatkarību, vienlaikus ievērojot principus par pilnvaru deleģēšanu aģentūrām.

Attiecībā uz pēdējo minēto Tiesa atgādina, ka spriedumos *Meroni*/Augstā iestāde un Apvienotā Karaliste/Parlaments un Padome tā būtībā nosprieda, ka sekas, kas izriet no pilnvaru deleģēšanas, ir ļoti atšķirīgas, pirmkārt, atkarībā no tā, vai izpildes pilnvaras ir skaidri ierobežotas un līdz ar to tās var tikt stingri kontrolētas atbilstoši deleģējošās iestādes noteiktajiem kritērijiem, vai, otrkārt, atkarībā no "rīcības brīvības, kas ietver plašu novērtējuma brīvību, kuru izmantojot, ir iespējams īstenot reālu ekonomikas politiku". Pirmā veida deleģēšana nevar būtiski grozīt sekas, kuras izraisa tās ietekmēto pilnvaru īstenošana, taču ar otrā veida deleģēšanas, ar ko tiek aizvietota deleģējošās iestādes izvēle ar iestādes, kurai tiek deleģētas pilnvaras, izvēli, tiek īstenota "patiesa atbildības nodošana". Tiesa norāda, ka lietā, kurā pasludināts spriedums *Meroni*/Augstā iestāde, tā nosprieda, ka pilnvaru deleģēšana šajā lietā, piešķirot attiecīgajām iestādēm "rīcības brīvību, kas ietver plašu novērtējuma brīvību", nevar tikt uzskatīta par saderīgu ar "Līguma prasībām", vienlaikus precizējot, ka Augstā iestāde, paturēdama sev tikai iespēju atteikties apstiprināt šo iestāžu lēmumus, nav izmantojusi pietiekamas pilnvaras, lai izvairītos no šādas atbildības pārņemšanas.

Tiesa uzskata, ka judikatūra, kas izriet no šī sprieduma, ir balstīta uz premisu, ka Savienības institucionālajai struktūrai raksturīgais pilnvaru līdzsvars ir Līgumos piešķirta pamatgarantija un ka plašas rīcības brīvības deleģēšana apdraudētu šo garantiju, jo ar to šīs pilnvaras tiktu piešķirtas iestādēm, kuras nav Līgumos noteiktās iestādes, lai nodrošinātu un kontrolētu to īstenošanu saskaņā ar savām attiecīgajām pilnvarām. Šajā judikatūrā paredzētā plaša rīcības brīvība tostarp skar attiecīgās politikas jomas pamatjautājumus, kas ietver plašu novērtējuma brīvību, lai saskaņotu dažādus mērķus, kuri dažkārt ir pretrunīgi.

Tiesa piebilst, ka konkrētāk no minētās judikatūras izriet, ka tās radīto pilnvaru deleģēšanas principu piemērojamība aģentūrām ir atkarīga nevis no to aktu individuālā vai vispārīgā rakstura, kurus aģentūras ir tiesīgas pieņemt, bet tikai no tā, vai deleģēšana attiecas uz plašu rīcības brīvību vai, gluži pretēji, uz precīzi noteiktām īstenošanas pilnvarām.

Ar VNM regulu ³¹⁷ ieviestās sistēmas mērķis ir konkretizēt principus, kas izstrādāti spriedumā *Meroni*/Augstā iestāde un atgādināti spriedumā Apvienotā Karaliste/Parlaments un Padome.

Nav šaubu, ka VNV uzdevums ir pieņemt visus noregulējuma lēmumus, tostarp saistībā ar finanšu iestādēm un grupām, kuras tiek uzskatītas par nozīmīgām finanšu stabilitātei Savienībā, kā arī citām pārrobežu grupām ³¹⁸. Šajā ziņā VNV pieņem noregulējuma shēmu attiecībā uz šīm vienībām un grupām tikai tad, ja tā pēc tam, kad ir saņēmusi paziņojumu no ECB novērtējuma par attiecīgās

³¹⁵ Īpaši tās 18. pants.

³¹⁶ Būtībā skat. VNM regulas 24. un 26. apsvērumu.

³¹⁷ Kā izriet no VNM regulas 24. un 26. apsvēruma.

³¹⁸ Atbilstoši VNM regulas 7. panta 2. punktam.

vienības maksātnespēju vai maksātnespējas iespējamību, vai pēc savas iniciatīvas ³¹⁹ konstatē, ka ir izpildīti noregulējuma nosacījumi ³²⁰, kas attiecas uz vienības maksātnespēju vai maksātnespējas iespējamību noregulējumam alternatīvu pasākumu neesamības gadījumā, kā arī uz tā nepieciešamību sabiedrības interesēs. Šādā gadījumā VNV pieņem ³²¹ noregulējuma shēmu, ar kuru attiecīgā vienība tiek pakļauta noregulējuma procedūrai, un nosaka, kā tai piemēro ³²² noregulējuma instrumentus, kā arī izmanto Vienotā noregulējuma fondu.

Tomēr, lai gan VNV ir piešķirta plaša rīcības brīvība attiecībā uz to, vai un ar kādiem līdzekļiem attiecīgajai vienībai jāpiemēro noregulējuma procedūra, šī brīvība ir ierobežota ar objektīviem kritērijiem un nosacījumiem, kas sašaurina VNV darbības jomu un ir saistīti gan ar noregulējuma nosacījumiem, gan tā instrumentiem ³²³. Turklāt VNM regulā ir paredzēta Komisijas un Padomes dalība noregulējuma shēmas pieņemšanas procedūrā, kurai, lai tā stātos spēkā, jāsaņem Komisijas un – attiecīgā gadījumā – Padomes piekrišana.

Tādējādi VNV jāinformē Komisija par visiem pasākumiem, kurus tā veic, lai sagatavotu noregulējumu, un jāapmainās ar Komisiju un Padomi ar visu informāciju, kas nepieciešama to uzdevumu veikšanai ³²⁴. Turklāt Komisija norīko pārstāvi, kuram ir tiesības piedalīties VNV izpildsesiju un plenārsesiju sanāsmēs kā pastāvīgam novērotājam, un šim pārstāvim ir tiesības piedalīties debatēs un piekļūt visiem dokumentiem ³²⁵. Arī noregulējuma shēmu VNV nosūta Komisijai tūlīt pēc tās pieņemšanas, un tai 24 stundu laikā pēc nosūtīšanas vai nu jāapstiprina minētā shēma vai jāizsaka iebildumi par diskrecionārajiem aspektiem, izņemot tos, kas attiecas uz sabiedrības interešu kritērija ievērošanu un Vienotā noregulējuma fonda izmantošanai paredzēto summu ³²⁶. Attiecībā uz šiem pēdējiem diskrecionārajiem aspektiem Komisija 12 stundu laikā pēc minētās nosūtīšanas var ieteikt Padomei izteikt iebildumus ³²⁷. Visbeidzot – noregulējuma shēma var stāties spēkā tikai tad, ja 24 stundu laikā no brīža, kad VNV nosūtījusi noregulējuma shēmu, Padome vai Komisija nav izteikušas iebildumus ³²⁸. Komisijai apstiprinot šādu noregulējumu, tai pilnībā jāuzņemas Līgumos noteiktie pienākumi.

Ņemot vērā visus šos apsvērumus, Tiesa secina, ka VNM regulas 18. panta noteikumi, uz kuru pamata ir pieņemta strīdīgā noregulējuma shēma, izvairās no “atbildības nodošanas” judikatūras, kas izriet no sprieduma *Meroni*/Augstā iestāde, izpratnē. Lai gan VNV ir piešķirtas pilnvaras izvērtēt, vai šajā gadījumā ir izpildīti noregulējuma shēmas pieņemšanas nosacījumi, un noteikt šādas shēmas vajadzībām nepieciešamos instrumentus, šīs tiesību normas piešķir Komisijai vai attiecīgā gadījumā Padomei atbildību par tās diskrecionāro aspektu galīgo vērtējumu. Šie pēdējie ietilpst Savienības politikā kredītiestāžu noregulējuma jomā un ietver dažādu mērķu un interešu izsvēršanu nolūkā saglabāt Savienības finanšu stabilitāti un iekšējā tirgus integritāti, ņemt vērā dalībvalstu fiskālo suverenitāti, kā arī akcionāru un kreditoru interešu aizsardzību.

³¹⁹ Atbilstoši VNM regulas 18. panta 1. un 6. punktam.

³²⁰ Norādīti VNM regulas 18. panta 1. punkta a)–c) apakšpunktā.

³²¹ Pamatojoties uz VNM regulas 18. panta 6. punktu.

³²² Norādīti VNM regulas 22. panta 2. punktā.

³²³ Atbilstoši VNM regulas 18. panta 1. un 4.–6. punktam.

³²⁴ Atbilstoši VNM regulas 30. panta 1. un 2. punktam.

³²⁵ Atbilstoši VNM regulas 43. panta 3. punktam.

³²⁶ VNM regulas 18. panta 7. punkta pirmā līdz trešā daļa.

³²⁷ VNM regulas 18. panta 7. punkta trešā daļa.

³²⁸ VNM regulas 18. panta 7. punkta piektā daļa.

Trešām kārtām, attiecībā uz VNV pilnvarām jānorāda, ka Vispārējās tiesas izmantotajā interpretācijā, saskaņā ar kuru noregulējuma shēma var radīt saistošas tiesiskās sekas neatkarīgi no Komisijas apstiprinājuma lēmuma, nav ievērotas ne pilnvaras, kuras VNV piešķirtas ar VNM regulu, ne judikatūra, kas izriet no sprieduma *Meroni*/Augstā iestāde.

Proti, lai gan VNM regulā ³²⁹ ir paredzēts, ka VNV uzdevums ir izstrādāt un pieņemt noregulējuma shēmu, tajā tai tomēr nav piešķirtas pilnvaras pieņemt tiesību aktu, kas rada patstāvīgas tiesiskās sekas. Noregulējuma procedūrā Komisijas apstiprinājums ir obligāts elements, lai noregulējuma shēma stātos spēkā.

Šim apstiprinājumam ir izšķiroša nozīme arī attiecīgās noregulējuma shēmas saturā. Proti, lai gan VNM regula Komisijai ļauj apstiprināt šādu shēmu, neceļot iebildumus par tās diskrecionārajiem aspektiem, ne arī iesakot Padomei tos formulēt, tā arī ļauj Komisijai un Padomei ar savu vērtējumu aizstāt VNV vērtējumu attiecībā uz šiem diskrecionārajiem aspektiem, paužot iebildumus pret tiem ³³⁰, un tādā gadījumā VNV astoņu stundu laikā jāgroza šis noregulējums atbilstoši Komisijas vai Padomes izteiktajiem pamatiem, lai minētais noregulējums stātos spēkā ³³¹. Turklāt Padomes iebildums, kas pamatots ar to, ka nav izpildīts sabiedrības interešu kritērijs, galu galā kavē attiecīgās vienības noregulējumu saskaņā ar minēto regulu, un šī vienība tad ir jālikvidē kārtībā, kāda noteikta piemērojamās valsts tiesību aktos ³³².

Šajā lietā, kā Komisija tieši uzsvēra lēmumā par strīdīgās noregulējuma shēmas apstiprināšanu ³³³, Komisija pauda savu "piekrišanu" tās saturam, kā arī "VNV sniegtajam pamatojumam, kāpēc noregulējums ir nepieciešams sabiedrības interesēs". Noregulējuma shēmas diskrecionārie aspekti, kas attiecas gan uz noregulējuma nosacījumu noteikšanu, gan uz noregulējuma instrumentu noteikšanu, ir nesaraujami saistīti ar tehniskākiem noregulējuma aspektiem. Līdz ar to pretēji Vispārējās tiesas apgalvotajam, nosakot apstrīdamo aktu noregulējuma shēmas, kuru Komisija ir apstiprinājusi kopumā, kontekstā, šos diskrecionāros un tehniskos aspektus nevar nošķirt.

Tādējādi VNV strīdīgajā noregulējuma shēmā noteiktais noregulējuma pasākums tika noteikts galīgi tikai ar Komisijas apstiprinājuma lēmumu, un šī darbība radīja saistošas tiesiskās sekas, tādēļ tieši Komisijai, nevis VNV jāatbild par minēto noregulējuma darbību Savienības tiesā.

Tiesa tāpat secina, ka no strīdīgās noregulējuma shēmas satura, pieņemšanas konteksta un VNV pilnvarām izriet, ka tā nav radījusi saistošas tiesiskās sekas, kas varētu ietekmēt juridiskas vai fiziskas personas intereses, tādēļ tā nav akts, par kuru var celt atcelšanas prasību saskaņā ar LESD 263. panta ceturto daļu.

Tiesa piebilst, pirmkārt, ka pretēji tam, ko nospriedusi Vispārējā tiesa, no VNM regulas 86. panta 1. un 2. punkta nevar secināt, ka strīdīgā noregulējuma shēma būtu akts, par kuru Vispārējā tiesā var tikt celta atcelšanas prasība, jo tas ne tikai nebija attiecīgās noregulējuma procedūras galīgais rezultāts, tas arī materializējās tikai ar to, ka Komisija apstiprināja šo shēmu, un neradīja patstāvīgas tiesiskās sekas.

Ar regulas noteikumiem nevar grozīt LESD paredzēto prasību celšanas sistēmu. Turklāt no VNM regulas 86. panta formulējuma paša izriet, ka tajā paredzētās prasības jāceļ Tiesā "saskaņā ar [LESD]

³²⁹ Atbilstoši VNM regulas 7. un 18. pantam.

³³⁰ VNM regulas 18. panta 7. punkts.

³³¹ VNM regulas 18. panta 7. punkta septītā daļa.

³³² VNM regulas 18. panta 8. punkts.

³³³ Komisijas Lēmuma (ES) 2017/1246 (2017. gada 7. jūnijs), ar ko apstiprina *Banco Popular Español SA* noregulējuma shēmu (OV 2017, L 178, 15. lpp.), 4. apsvēruma, kas labots 2017. gada 6. decembrī (OV 2017, L 320, 31. lpp.).

263. pantu”, un tas nozīmē, ka tām jāatbilst tajā ietvertajam nosacījumam par apstrīdētā tiesību akta apstrīdamību.

Protams, Tiesa norāda, ka 2021. gada 6. maija spriedumā *ABLV Bank u.c./ECB* ³³⁴ tā būtībā nosprieda, ka noregulējuma shēma kā sarežģītas noregulējuma procedūras galīgais rezultāts var tikt pārbaudīta Savienības tiesā. Tomēr lietā, kurā taisīts šis spriedums, Tiesai tika lūgts izvērtēt tāda Vispārējās tiesas nolēmuma tiesiskumu, ar kuru par nepieņemamām atzītas atcelšanas prasības, kas vērstas nevis pret šādu noregulējuma shēmu, bet gan pret Eiropas Centrālās bankas sagatavojošiem aktiem, kuros konstatēta vienību maksātnespēja vai maksātnespējas iespējamība ³³⁵. Šajā spriedumā izklāstītie apsvērumi tādēļ jālasa, ņemot vērā Tiesas pastāvīgo judikatūru par sarežģītām procedūrām, no kuras izriet, ka šādā procedūrā akti, kas pieņemti galīgā akta pieņemšanas sagatavošanas posmos, ja tie nerada patstāvīgas tiesiskās sekas, nevar būt atcelšanas prasības priekšmets.

Otrkārt, Tiesa nospriež, ka Vispārējā tiesa pārsūdzētajā spriedumā ir kļūdaini uzskatījusi – tas, ka strīdīgā noregulējuma shēma netiek atzīta par apstrīdamu, izraisītu prasītāju pirmajā instancē tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā pārkāpumu.

Komisijas lēmumam par apstiprināšanu, kāds ir šajā lietā aplūkotais lēmums, piemīt tāda tiesību akta iezīmes, par kuru var celt atcelšanas prasību saskaņā ar LESD 263. panta ceturto daļu. Atcelšanas prasībā, kas vērsta pret šādu lēmumu, attiecīgās fiziskās vai juridiskās personas var atsaukties uz šīs iestādes apstiprinātas noregulējuma shēmas prettiesiskumu, tādējādi piešķirot tai saistošas tiesiskās sekas, un tas tām nodrošina pietiekamu tiesību aizsardzību tiesā. Turklāt Tiesa atgādina, ka Komisija ar šādu apstiprinājumu piekrīt šajā noregulējuma shēmā ietvertajiem elementiem un pamatiem, līdz ar to tai vajadzības gadījumā par tiem jāatbild Savienības tiesā.

³³⁴ Spriedums, 2021. gada 6. maijs, *ABLV Bank u.c./ECB* (C-551/19 P un C-552/19 P, [EU:C:2021:369](#), 56. un 66. punkts).

³³⁵ VNM regulas 18. panta 1. punkta izpratnē.

XVI. Publiski līgumi

2024. gada 22. oktobra spriedums (virspalāta) *Kolin İnşaat Turizm Sanayi ve Ticaret* (C-652/22, [EU:C:2024:910](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Publiskais iepirkums Eiropas Savienībā – Direktīva 2014/25/ES – 43. pants – Ekonomikas dalībnieki no trešām valstīm, kuras nav noslēgušas tādu starptautisku nolīgumu ar Savienību, kas uz savstarpīguma un vienlīdzības pamata nodrošinātu piekļuvi publiskā iepirkuma tirgiem – Šo ekonomikas dalībnieku tiesību uz “tikpat labvēlīgu attieksmi” neesamība – Šāda ekonomikas dalībnieka dalība publiskā iepirkuma procedūrā – Direktīvas 2014/25 nepiemērojamība – Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu par šīs direktīvas noteikumu interpretāciju saistībā ar prasību, ko cēlis minētais ekonomikas dalībnieks, nepieņemamība

Tiesa, lemjot virspalātā, atzīst par nepieņemamu *Visoki upravni sud* (Augstā administratīvā tiesa, Horvātija) iesniegto lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, jo Direktīvas 2014/25 ³³⁶ tiesību normas, kuru interpretāciju ir lūgusi šī valsts tiesa, nav piemērojamas to trešo valstu ekonomikas dalībniekiem, kas nav noslēgušas tādu starptautisku nolīgumu ar Eiropas Savienību, kurš nodrošinātu vienlīdzīgu un savstarpēju piekļuvi publiskā iepirkuma tirgiem. Turklāt Tiesa uzskata, ka šo direktīvu transponējošās valsts tiesību normas dalībvalsts iestādes nevarot padarīt par piemērojamām šiem ekonomikas dalībniekiem, jo pretējā gadījumā netiktu ievērota Savienības ekskluzīvā kompetence kopējās tirdzniecības politikas jomā.

2020. gada septembrī atbilstoši Horvātijas tiesībām iedibinātā sabiedrība *HŽ Infrastruktura d.o.o.* (turpmāk tekstā – “līgumslēdzēja iestāde”) sāka publiskā iepirkuma procedūru dzelzceļa infrastruktūras būvniecībai, kas savieno divas apdzīvotas vietas Horvātijā, piešķirot līguma slēgšanas tiesības saskaņā ar kritēriju par saimnieciski visizdevīgāko piedāvājumu. Atbilstoši norādījumiem, kurus līgumslēdzēja iestāde sniedza pretendentiem, tiem bija jāpierāda tehniskās un profesionālās spējas, iesniedzot dokumentu, kas apliecina, ka pēdējo desmit gadu laikā pirms minētās procedūras sākšanas šie pretendenti ir veikuši dzelzceļa vai autoceļu infrastruktūras būvniecības darbus.

2022. gada janvārī līgumslēdzēja iestāde nolēma piešķirt attiecīgās līguma slēgšanas tiesības *Strabag* grupai, kurā ietilpst trīs sabiedrības, kuras iedibinātas atbilstoši Austrijas, Horvātijas un Čehijas tiesībām. *Kolin İnşaat Turizm Sanayi ve Ticaret AŞ* (turpmāk tekstā – “*Kolin*”), atbilstoši Turcijas tiesībām iedibināta sabiedrība, kas bija viens no pretendentiem, lēmumu par līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu pārsūdzēja *Državna komisija za kontrolu postupaka javne nabave* (Publisko iepirkumu procedūru uzraudzības valsts komisija, Horvātija; turpmāk tekstā – “uzraudzības komisija”). Uzraudzības komisija, uzskatot, ka nebija pienācīgi pierādīts, ka *Strabag* grupai bija prasītās tehniskās un profesionālās spējas, atcēla lēmumu par attiecīgā līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu.

Pēc šīs atcelšanas līgumslēdzēja iestāde lūdza *Strabag* grupai iesniegt papildinātu veikto būvdarbu sarakstu, kam pievienots apliecinājums par šo būvdarbu atbilstību un pabeigšanu. *Strabag* grupa iesniedza prasīto sarakstu, kam bija pievienots apliecinājums, kurā bija jauna atsauce uz pārējo būvdarbu veikšanu. Pēc piedāvājumu pārskatīšanas un atkārtotas novērtēšanas līgumslēdzēja iestāde 2022. gada aprīlī pieņēma jaunu lēmumu par pamatlietā aplūkotā līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu *Strabag* grupai. Tā uzskatīja, ka jaunā atsauce pati par sevi bija pietiekama, lai pierādītu, ka šai grupai bija prasītās tehniskās un profesionālās spējas.

Kolin, apgalvojot, ka līgumslēdzējas iestādes iniciatīva uzaicināt *Strabag* grupu papildināt tās būvdarbu sarakstu bija prettiesiska, šo jauno līguma tiesību piešķiršanas lēmumu pārsūdzēja uzraudzības

³³⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/25/ES (2014. gada 26. februāris) par iepirkumu, ko īsteno subjekti, kuri darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs, un ar ko atceļ Direktīvu 2004/17/EK (OV 2014, L 94, 243. lpp.).

komisijā. Tā noraidīja šo sūdzību, pamatojoties uz to, ka neviena valsts tiesību norma neliedz *Strabag* grupai papildināt būvdarbu sarakstu ar norādi par citiem veiktajiem būvdarbiem, kuri tajā sākotnēji nebija norādīti, jo Horvātijas Publisko iepirkumu likums ļauj līgumslēdzējai iestādei aicināt pretendentu papildināt vai paskaidrot iesniegtos pierādījumus ³³⁷.

Tālab *Kolin* cēla prasību atcelt uzraudzības komisijas lēmumu Horvātijas Augstajā administratīvajā tiesā, kas ir iesniedzējtiesa. Ņemot vērā Direktīvas 2014/25 36. un 76. pantu, šai tiesai ir šaubas par līgumslēdzējas iestādes iespēju pēc tam, kad uzraudzības komisija ir atcēlusi tās pirmo lēmumu par attiecīgā līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu, ņemt vērā papildu dokumentus par grupas tehniskajām un profesionālajām spējām, kuri nebija iekļauti šīs grupas iesniegtajā sākotnējā piedāvājumā un kurus tā bija iesniegusi pēc šīs līgumslēdzējas iestādes lūguma. Līdz ar to iesniedzējtiesa nolēma vērsties Tiesā ar vairākiem prejudiciāliem jautājumiem par šo tiesību normu interpretāciju.

Tiesas vērtējums

Ciktāl valsts tiesas uzdotie jautājumi attiecas uz Savienības tiesību interpretāciju, Tiesai principā ir pienākums pieņemt nolēmumu. Tiesai tomēr ir jāizvērtē apstākļi, kādos valsts tiesa tajā vērsusies, lai pārbaudītu savu kompetenci vai tai iesniegtā lūguma pieņemamību. Tiesai tostarp var nākties pārbaudīt, vai Savienības tiesību normas, uz kurām attiecas prejudiciālie jautājumi, ir piemērojamas pamatlietā. Ja tas tā nav, šīm tiesību normām nav nozīmes šī strīda atrisināšanā un lūgtais prejudiciālais nolēmums nav nepieciešams, lai iesniedzējtiesa varētu taisīt spriedumu, līdz ar to šie jautājumi jāatzīst par nepieņemamiem.

Pirmām kārtām, Tiesa mēģina pārbaudīt, vai prasību, ko dalībvalsts tiesā cēlis trešās valsts, šajā gadījumā Turcijas Republikas, ekonomikas dalībnieks, lai apstrīdētu dalībvalstī pieņemto lēmumu par publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu, var izskatīt, ņemot vērā Savienības likumdevēja ieviestos noteikumus publiskā iepirkuma jomā, piemēram, Direktīvas 2014/25 36. un 76. pantu, uz kuriem attiecas uzdotie prejudiciālie jautājumi.

Šajā ziņā Tiesa vispirms norāda, ka Savienībai attiecībā uz dažām trešām valstīm ir saistoši starptautiski nolīgumi, it īpaši Pasaules Tirdzniecības organizācijas Nolīgums par valsts iepirkumu ("NVI") ³³⁸, kas uz savstarpīguma un vienlīdzības pamata nodrošina Savienības ekonomikas dalībnieku piekļuvi publiskā iepirkuma tirgiem šajās trešajās valstīs un minēto trešo valstu ekonomikas dalībnieku piekļuvi publiskā iepirkuma tirgiem Savienībā. Šīs Savienības starptautiskās saistības ir atspoguļotas Direktīvas 2014/25 43. pantā, nosakot, ka, ciktāl tas paredzēts NVI vai citos starptautiskos nolīgumos, kuri ir saistoši Savienībai, dalībvalstu līgumslēdzējiem to trešo valstu ekonomikas dalībniekiem, kas ir šāda nolīguma puses, jānodrošina tikpat labvēlīga attieksme kā Savienības ekonomikas dalībniekiem. Šīs trešo valstu ekonomikas dalībnieku tiesības uz tikpat labvēlīgu attieksmi nozīmē, ka tie var atsaukties uz šīs direktīvas noteikumiem.

Citas trešās valstis, tostarp Turcijas Republika, līdz šim ar Savienību nav noslēgušas tādu starptautisku nolīgumu kā Direktīvas 2014/25 43. pantā minētie. Attiecībā uz šo trešo valstu ekonomikas dalībniekiem Tiesa norāda, ka, lai gan Savienības tiesībām nav pretrunā tas, ka šiem ekonomikas dalībniekiem, nepastāvot Savienības veiktiem izslēgšanas pasākumiem, ir atļauts piedalīties publiskā iepirkuma procedūrā, kuru reglamentē Direktīva 2014/25, tās savukārt nepieļauj, ka minētie dalībnieki, piedaloties šādā procedūrā, varētu atsaukties uz direktīvu un tādējādi pieprasīt vienlīdzīgu attieksmi pret to piedāvājumu salīdzinājumā ar piedāvājumiem, ko iesnieguši dalībvalstu pretendenti un to trešo valstu pretendenti, kuras ar Savienību ir noslēgušas šīs direktīvas 43. pantā minēto

³³⁷ *Zakon o javnoj nabavi* (Publisko iepirkumu likums), redakcijā, kas piemērojama pamatlietā, 263. panta 2. punkts.

³³⁸ Nolīgums ir apstiprināts ar Padomes Lēmumu 94/800/EK (1994. gada 22. decembris) par daudzpusējo sarunu Urugvajes kārtā (no 1986. gada līdz 1994. gadam) panākto nolīgumu slēgšanu Eiropas Kopienas vārdā jautājumos, kas ir tās kompetencē (OV 1994, L 336, 1. lpp.).

starptautisku nolīgumu. Proti, to trešo valstu ekonomikas dalībnieku, kuras nav noslēgušas šādu starptautisku nolīgumu ar Savienību, iekļaušana Direktīvas 2014/25 piemērošanas jomā, tiem dotu tiesības uz tikpat labvēlīgu attieksmi, neievērojot šīs direktīvas 43. pantu, kurā šo tiesību izmantošana ir ierobežota ar to trešo valstu ekonomikas dalībniekiem, kuras ar Savienību ir noslēgušas tādu starptautisku nolīgumu šīs tiesību normas izpratnē.

Tālab tiesības, kas Direktīvas 2014/25 45. panta 1. punktā “visiem ieinteresētiem ekonomikas dalībniekiem” piešķirtas, lai iesniegtu piedāvājumu atklātā publiskā iepirkuma procedūrā Savienībā, neattiecas uz ekonomikas dalībniekiem no trešām valstīm, kuras nav noslēgušas šādu starptautisku nolīgumu ar Savienību. Tas arī nenozīmē, ka šiem ekonomikas dalībniekiem, ja tiem ir atļauts piedalīties šādā procedūrā, būtu tiesības atsaukties uz šo direktīvu. Tādējādi tādā situācijā kā pamatlietā, ko raksturo Turcijas ekonomikas dalībnieka dalība, kurai ir piekritusi līgumslēdzēja iestāde, publiskā iepirkuma procedūrā, ko reglamentē Direktīva 2014/25, šis dalībnieks, lai apstrīdētu lēmumu par attiecīgā līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu, nevar atsaukties uz šīs direktīvas 36. un 76. pantu.

Otrām kārtām, Tiesa pārbauda, vai uzdotie jautājumi, kas attiecas uz šo Direktīvas 2014/25 pantu interpretāciju, tomēr ir pieņemami, ņemot vērā apstākli, ka Horvātijas tiesību aktu normas, ar kurām transponēti minētie panti, tiek interpretētas kā vienādi piemērojamas visiem Savienības un trešo valstu pretendentiem un tādējādi attiecīgais Turcijas ekonomikas dalībnieks uz tām var atsaukties.

Šajā ziņā Tiesa atgādina, ka atbilstoši judikatūrai, protams, ir pieņemami lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu par Savienības tiesību normu interpretāciju situācijās, kuras neietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā, bet kurās šīs tiesību normas, negrozot to priekšmetu vai tvērumu, ir kļuvušas piemērojamas ar tiešu un beznosacījumu atsauci valsts tiesībās. Šādās situācijās Savienības tiesību sistēmas interesēs acīmredzami ir atbilstīgi interpretēt no Savienības tiesībām pārņemtās normas.

Tomēr šī judikatūra nav piemērojama, ja valsts tiesību normas, ar kurām transponē direktīvu, dalībvalsts iestādes ir padarījušas par piemērojamām, neievērojot Savienības ekskluzīvo kompetenci. Tas šajā gadījumā ir attiecināms uz tādu trešo valstu ekonomikas dalībnieku dalību publiskā iepirkuma procedūrās, kuras nav noslēgušas starptautisku nolīgumu ar Savienību par vienlīdzīgu un savstarpēju piekļuvi šiem iepirkuma tirgiem.

LESD 207. pantā paredzētā kopējas tirdzniecības politika, attiecībā uz kuru Savienībai ir ekskluzīva kompetence saskaņā ar LESD 3. panta 1. punkta e) apakšpunktu, attiecas uz tirdzniecību ar trešām valstīm un aptver ikvienu Savienības aktu, kas galvenokārt domāts, lai veicinātu, atvieglotu vai reglamentētu šo tirdzniecību, un kam ir tieša un tūlītēja ietekme uz šo tirdzniecību. Jebkurš vispārpiemērojams tiesību akts, kura īpašais mērķis ir paredzēt noteikumus, ar kādiem trešās valsts ekonomikas dalībnieki var piedalīties publiskā iepirkuma procedūrās Savienībā, var tieši un tūlītēji ietekmēt preču un pakalpojumu tirdzniecību starp Savienību un šo trešo valsti, līdz ar to tas ietilpst Savienības ekskluzīvajā kompetencē atbilstoši šai tiesību normai ³³⁹.

Tiesa piebilst, ka, lai gan kopējā tirdzniecības politika savukārt neietver starptautisko nolīgumu apspriešanu un noslēgšanu transporta jomā ³⁴⁰ un tāad tā nevar pilnībā aptvert jautājumu par trešo valstu ekonomikas dalībnieku piekļuvi Direktīvā 2014/25 minētajiem nozaru publiskā iepirkuma tirgiem, tomēr tāda nolīguma noslēgšana, ar kuru tiek nodrošināta šāda piekļuve, arī ietilpst Savienības ekskluzīvajā, proti, LESD 3. panta 2. punktā paredzētajā kompetencē.

Tādējādi vienīgi Savienības kompetencē ir veikt likumdošanas funkciju un līdz ar to pieņemt juridiski saistošu vispārpiemērojamu tiesību aktu par tādas trešās valsts ekonomikas dalībnieku piekļuvi

³³⁹ Šī ekskluzīvā kompetence ir atspoguļota Direktīvas 2014/25 86. pantā, atbilstoši kam Savienībai, nevis dalībvalstīm ir piešķirta kompetence atlikt vai ierobežot šīs trešās valsts uzņēmumu dalību Savienības publiskā iepirkuma procedūrās.

³⁴⁰ Kā izriet no LESD 207. panta 5. punkta.

publiskā iepirkuma procedūrām, kura nav noslēgusi starptautisku nolīgumu ar Savienību par vienlīdzīgu un savstarpēju piekļuvi publiskā iepirkuma tirgiem.

Tālab Tiesa konstatē, ka valsts iestāžu kompetencē nav atzīt, ka trešo valstu ekonomikas dalībniekiem, kuriem līgumslēdzēja iestāde būtu atļāvusi piedalīties publiskā iepirkuma procedūrā attiecīgajā dalībvalstī, ir piemērojamas valsts tiesību normas, ar kurām transponēti Direktīvā 2014/25 ietvertie noteikumi, jo pretējā gadījumā netiktu ievērota Savienības ekskluzīvā kompetence. Līdz ar to Tiesa uzskata, ka Direktīvas 2014/25 36. un 76. panta interpretācijai nekādā ziņā nav nozīmes risinājumam pamatlietā, un atzīst lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par nepieņemamu.

1. Uz noteiktu laiku nodarbināto darba ņēmēju aizsardzība

2024. gada 20. februāra spriedums (virspalāta) X (Līguma uzteikšanas iemeslu neesamība) (C-715/20, [EU:C:2024:139](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Sociālā politika – Direktīva 1999/70/EK – UNICE, CEEP un EAK noslēgtais pamatnolīgums par darbu uz noteiktu laiku – 4. klauzula – Diskriminācijas aizlieguma princips – Atšķirīga attieksme atlaišanas gadījumā – Uz noteiktu laiku noslēgta darba līguma izbeigšana – Pienākuma norādīt darba līguma izbeigšanas iemeslus neesamība – Pārbaude tiesā – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants

Izskatot lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesa, izskatīdama lietu virspalātas sastāvā, precizē noteikta laika darba ņēmēju diskriminācijas aizlieguma principa tvērumu, ņemot vērā pienākumu pamatot darba līguma izbeigšanu, kā arī valstu tiesu pienākumus minētā principa pārkāpuma gadījumā strīdā starp privātpersonām.

Darba ņēmējs K.L. un X *sp. z o.o.* – saskaņā ar Polijas tiesībām dibināta sabiedrība – noslēdza darba līgumu uz noteiktu laiku nepilna laika darbam uz laikposmu no 2019. gada 1. novembra līdz 2022. gada 31. jūlijam. 2020. gada 15. jūlijā X izsniedza K.L. paziņojumu par šī darba līguma izbeigšanu ar uzteikumu, nenorādot šīs izbeigšanas iemeslus. Saskaņā ar Polijas Darba kodeksa ³⁴² 30. panta 4. punktu darba devējam ir jānorāda darba līguma izbeigšanas iemesls tikai gadījumā, kad tiek uzteikts uz nenoteiktu laiku noslēgts līgums ³⁴³.

Pēc atlaišanas K.L. vērsās iesniedzējtiesā – *Sąd Rejonowy dla Krakowa – Nowej Huty w Krakowie* (Krakovas Novas Hutās rajona tiesa Krakovā, Polija), lūdzot atlīdzināt zaudējumus viņa nelikumīgās atlaišanas dēļ. Viņš it īpaši norādīja uz Pamatnolīguma par darbu uz noteiktu laiku ³⁴⁴ 4. klauzulā paredzētā noteikta laika darba ņēmēju diskriminācijas aizlieguma principa pārkāpumu.

Iesniedzējtiesas nolēmumā ir norādīts – lai gan *Trybunał Konstytucyjny* (Konstitucionālā tiesa, Polija) jau ir nospriedusi, ka Darba kodeksa 30. panta 4. punkts ir saderīgs ar demokrātiskā tiesiskuma un vienlīdzības likuma priekšā konstitucionālajiem principiem, *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa, Polija) ir paudusi šaubas par šīs valsts tiesību normas saderību ar Savienības tiesībām. Tomēr šī pēdējā minētā tiesa neesot varējusi nepiemērot attiecīgo tiesību normu, pamatojoties uz to, ka noteikta laika darba ņēmēju diskriminācijas aizlieguma principam neesot tiešas iedarbības strīdā starp privātpersonām.

Šajā kontekstā iesniedzējtiesa būtībā jautāja Tiesai, vai pamatnolīguma 4. klauzulai ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums kā pamatlietā un vai uz šo klauzulu var atsaukties strīdā starp privātpersonām.

Tiesas vērtējums

³⁴¹ Šajā sadaļā jānorāda arī uz šo spriedumu: 2024. gada 4. oktobra spriedums (virspalāta) **Lietuva u.c./Parlaments un Padome (Mobilitātes pakotne)** (no C-541/20 līdz C-555/20, [EU:C:2024:818](#)), kas izklāstīts XII. sadaļā "Transports".

³⁴² 1974. gada 26. jūnija *ustawa – Kodeks pracy* (Likums, ar ko izveido Darba kodeksu) (*Dz. U.* Nr. 24, 141. pozīcija), redakcijā, kas piemērojama pamatlietā (2020. gada *Dz. U.*, 1320. pozīcija ar grozījumiem; turpmāk tekstā – "Darba kodekss").

³⁴³ Vai arī darba līguma izbeigšanas bez uzteikuma termiņa gadījumā, neatkarīgi no tā, vai līgums ir noslēgts uz noteiktu vai nenoteiktu laiku.

³⁴⁴ 1999. gada 18. martā noslēgtais Pamatnolīgums par darbu uz noteiktu laiku, kas iekļauts pielikumā Padomes Direktīvai 1999/70/EK (1999. gada 28. jūnijs) par UNICE, CEEP un EAK noslēgto pamatnolīgumu par darbu uz noteiktu laiku (OV 1999, L 175, 43. lpp.; turpmāk tekstā – "pamatnolīgums").

Vispirms precizējusi, ka attiecīgā darba līguma izbeigšanas sistēma ietilpst jēdzienā “darba nosacījumi” pamatnolīguma 4. klauzulas 1. punkta izpratnē, kurš attiecas uz diskriminācijas aizlieguma principu, Tiesa izvērtē, vai ar šo sistēmu ir radīta atšķirīga attieksme, ko veido mazāk labvēlīga attieksme pret noteikta laika darba ņēmējiem nekā pret salīdzināmā situācijā esošiem pastāvīgajiem darba ņēmējiem, un pēc tam attiecīgā gadījumā noskaidro, vai šādu atšķirīgu attieksmi var pamatot ar “objektīviem iemesliem”.

Pirmkārt, par attiecīgo situāciju salīdzināmību Tiesa atgādina, ka iesniedzējtiesai ir jāizvērtē, vai attiecīgās personas veic identisku vai līdzīgu darbu pamatnolīguma³⁴⁵ izpratnē, ņemot vērā visus faktorus, piemēram, darba raksturu, mācību nosacījumus un darba nosacījumus.

Otrkārt, Tiesa konstatē, ka, neskarot iesniedzējtiesas veicamo pārbaudi, mazāk labvēlīga attieksme pret noteikta laika darba ņēmējiem salīdzinājumā ar pastāvīgajiem darba ņēmējiem izriet no apstākļa, ka pēdējiem minētajiem nav piemērojams attiecīgais ierobežojums, kas saistīts ar informēšanu par atlaišanas iemesliem. Pat pieņemot, ka pēc tam, kad noteikta laika darba ņēmējs ir cēlis prasību par viņa darba līguma izbeigšanu, ir nodrošināta minētā līguma izbeigšanas iemeslu pamatotības pārbaude tiesā un attiecīgi ir nodrošināta ieinteresētās personas efektīva tiesību aizsardzība tiesā, šī darba ņēmēja rīcībā iepriekš nav informācijas, kam varētu būt izšķiroša nozīme, izlemjot, vai celt šādu prasību vai ne.

Treškārt, runājot par “objektīvu iemeslu” esamību pamatnolīguma 4. klauzulas 1. punkta izpratnē, Polijas valdība, pamatojoties uz iepriekš minēto Konstitucionālās tiesas spriedumu, atsaucās uz pilnīgas nodarbinātības politikas īstenošanu, kurai ir nepieciešams liels elastīgums darba tirgū, ko veicinot uz noteiktu laiku noslēgti darba līgumi.

Tiesas skatījumā šie apstākļi drīzāk ir pielīdzināmi kritērijam, kas vispārīgi un abstrakti attiecas tikai uz nodarbinātības ilgumu kā tādu un tādēļ neļauj pārliecināties, ka attiecīgā atšķirīgā attieksme atbilst patiesai vajadzībai. Tas arī nešķiet nepieciešams, ievērojot Polijas valdības norādīto mērķi. Attiecīgais darba nosacījums skar nevis darba devēja faktisko iespēju ar uzteikumu izbeigt uz noteiktu laiku noslēgto darba līgumu kā tādu, bet to, vai darba ņēmējs ir rakstveidā jāinformē par iemeslu(-iem), kas pamato viņa atlaišanu. Pat ja darba devējiem būtu pienākums norādīt uz noteiktu laiku noslēgta darba līguma pirmstermiņa izbeigšanas iemeslus, tiem tādēļ vien netiktu liegts elastīgums, kas ir raksturīgs šim darba līguma veidam.

Šādos apstākļos iesniedzējtiesai būs jāizvērtē, vai Darba kodeksa 30. panta 4. punktu var interpretēt atbilstoši pamatnolīguma 4. klauzulai. Pretējā gadījumā šai tiesai tikai uz Savienības tiesību pamata vien nav pienākuma nepiemērot valsts tiesību normu, kas ir pretrunā pamatnolīguma 4. klauzulai, kurai nav tiešas iedarbības starp privātpersonām.

Paturot to prātā, dalībvalsts, pieņemdama tiesisko regulējumu, kurā precizēti un konkretizēti darba nosacījumi, kas tostarp ir reglamentēti pamatnolīguma 4. klauzulā, īsteno Savienības tiesības³⁴⁶ un tādējādi tai cita starpā ir jānodrošina Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantā nostiprināto tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību ievērošana. Šai pēdējai minētajai tiesību normai ir tieša iedarbība. Tiesa konstatē, ka atšķirīgā attieksme, kas ir tikusi ieviesta ar attiecīgo valsts tiesību normu, apdraud minētās tiesības, jo noteikta laika darba ņēmējam ir liegta iespēja – kura turpretī ir pastāvīgajam darba ņēmējam – iepriekš izvērtēt, vai ir lietderīgi celt prasību tiesā par lēmumu izbeigt viņa darba līgumu, un attiecīgā gadījumā celt prasību, kurā būtu konkrēti apstrīdēti šādas izbeigšanas iemesli.

Valsts tiesai, kas izskata strīdu starp privātpersonām, – gadījumā, ja tā nevar interpretēt piemērojamās valsts tiesības atbilstīgi pamatnolīguma 4. klauzulai – ir pienākums nodrošināt

³⁴⁵ Skat. pamatnolīguma 3. klauzulas 2. punktu un 4. klauzulas 1. punktu.

³⁴⁶ Pamattiesību hartas 51. panta 1. punkta izpratnē.

Pamattiesību hartas 47. panta pilnīgu iedarbību, attiecīgā gadījumā nepiemērojot nevienu tam pretrunā esošu valsts tiesību normu.

2. Nepilna darba laika darba ņēmēju aizsardzība

2024. gada 29. jūlija spriedums *KfH Kuratorium für Dialyse und Nierentransplantation* (C-184/22 un C-185/22, [EU:C:2024:637](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Sociālā politika – LESD 157. pants – Vienlīdzīga attieksme pret vīriešiem un sievietēm nodarbinātības un profesijas jautājumos – Direktīva 2006/54/EK – 2. panta 1. punkta b) apakšpunkts un 4. panta pirmā daļa – Netiešas diskriminācijas dzimuma dēļ aizliegums – Nepilna laika darbs – Direktīva 97/81/EK – Pamatnolīgums par nepilna darba laika darbu – 4. klauzula – Aizliegums nepilna darba laika darba ņēmējiem paredzēt mazāk labvēlīgus darba nosacījumus nekā salīdzināmiem pilna darba laika darba ņēmējiem – Piemaksas samaksa tikai par virsstundām, ko nepilna darba laika darba ņēmēji nostrādājuši virs pilna darba laika darba ņēmējiem paredzētā parastā darba laika

Tiesa, kurā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu vērsusies *Bundesarbeitsgericht* (Federālā darba lietu tiesa, Vācija), precīzē apstākļus, kādos piemaksas samaksa par virsstundām, kas attiecībā uz nepilna darba laika darba ņēmējiem paredzēta tikai par tām darba stundām, kas pārsniedz salīdzināmā situācijā esošiem pilna darba laika darba ņēmējiem paredzēto parasto darba laiku, ir uzskatāma par “mazāk labvēlīgu” attieksmi un netiešu diskrimināciju dzimuma dēļ.

IK (lieta C-184/22) un CM (lieta C-185/22) kā nepilna darba laika medmāsu palīdzes pieņēma darbā *KfH Kuratorium für Dialyse und Nierentransplantation eV*, kas ir ambulatorās dialīzes pakalpojumu sniedzēja, kura darbojas visā Vācijas Federatīvās Republikas teritorijā. Viņas atbilstoši darba līgumiem tiek nodarbinātas attiecīgi 40 % un 80 % no parastā nedēļas darba laika, kas noteikts pilna darba laika darbiniekam un kas atbilstoši attiecīgajā nozarē piemērojamam vispārīgajam darba koplīgumam ir 38,5 stundas.

Prasītājas pamatlietās cēla prasību *Arbeitsgericht* (Darba lietu tiesa, Vācija) par piemaksai atbilstoša darba laika uzkrājuma piešķiršanu par virsstundām, kas nostrādātas virs viņu darba līgumā nolīgtā darba laika, kā arī par kompensācijas saņemšanu. Tās apgalvo, ka pret viņām ir bijusi mazāk labvēlīga attieksme nekā pret pilna darba laika darba ņēmējiem, pamatojoties uz to, ka viņas strādā nepilnu darba laiku, un ka viņas esot netieši diskriminētas dzimuma dēļ, jo atbildētāja pamatlietās uz nepilnu darba laiku galvenokārt nodarbina sievietes.

Tā kā šīs prasības tika noraidītas, IK un CM iesniedza apelācijas sūdzības par šīs tiesas spriedumiem *Landesarbeitsgericht Hessen* (Hesenes federālās zemes Darba lietu tiesa, Vācija), kas piesprieda darba devējai kreditēt viņu darba laika uzskaites kontus, taču prasība samaksāt kompensāciju tika noraidīta.

Iesniedzējtiesa, kurā iesniegta revīzijas sūdzība, nolēma uzdot Tiesai jautājumus par to, vai pret IK un CM ir bijusi “mazāk labvēlīga” attieksme nekā pret nepilna darba laika darba ņēmējiem Pamatnolīguma par nepilna darba laika darbu³⁴⁷ 4. klauzulas 1. punkta izpratnē, kā arī, vai viņas ir netieši diskriminētas dzimuma dēļ Direktīvas 2006/54³⁴⁸ izpratnē.

³⁴⁷ 1997. gada 6. jūnijā noslēgtais Pamatnolīgums par nepilna darba laika darbu (turpmāk tekstā – “pamatnolīgums”), kas ietverts pielikumā Padomes Direktīvai 97/81/EK (1997. gada 15. decembris) par UNICE, CEEP un EAK noslēgto pamatnolīgumu par nepilna darba laika darbu (OV 1998, L 14, 9. lpp.).

³⁴⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2006/54/EK (2006. gada 5. jūlijs) par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgas iespējas un attieksmi pret vīriešiem un sievietēm nodarbinātības un profesijas jautājumos (OV 2006, L 204, 23. lpp.).

Tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, Tiesa konstatē, ka valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru piemaksas par virsstundu darbu samaksa attiecībā uz nepilna darba laika darba ņēmējiem paredzēta tikai par tām darba stundām, kas pārsniedz salīdzināmā situācijā esošiem pilna darba laika darba ņēmējiem paredzēto parasto darba laiku, ir uzskatāms par “mazāk labvēlīgu” attieksmi pret nepilna darba laika darba ņēmējiem pamatnolīguma 4. klauzulas 1. punkta izpratnē.

Šajā ziņā tā vispirms uzsver, ka šī klauzula nav jāinterpretē šauri un ka tā ir paredzēta diskriminācijas aizlieguma principa piemērošanai attiecībā uz nepilna darba laika darba ņēmējiem.

Tā kā nešķiet, ka lietā būtu apstrīdēts, ka prasītāju pamatlietās pienākumi ir salīdzināmi ar tiem, ko pilda pilna darba laika darba ņēmēji, Tiesa turpinot aplūko jautājumu, vai pastāv atšķirīga attieksme pret personām, kas strādā kā nepilna darba laika medmāsu palīgi, un personām, kuras strādā kā pilna darba laika medmāsu palīgi.

Šajā ziņā no iesniedzējtiesas nolēmumiem izriet, ka, lai persona, kas strādā nepilnu darba laiku kā medmāsu palīgs, varētu saņemt piemaksu par virsstundām, tai jānostrādā tikpat daudz darba stundu kā personai, kura strādā kā medmāsu palīgs pilnu darba laiku, neņemot vērā šīs personas darba līgumā individuāli nolīgto parasto darba laiku. Personas, kas strādā pilnu darba laiku kā medmāsu palīgi, saņem piemaksu par virsstundām, sākot no pirmās nostrādātās stundas virs sava parastā darba laika, proti, 38,5 stundu darba nedēļas, savukārt personas, kuras strādā nepilnu darba laiku kā medmāsu palīgi, nesaņem piemaksu par darba stundām, kas pārsniedz viņu darba līgumos nolīgto parasto darba laiku, bet nesaņem parasto darba laiku, kas noteikts kā pilns darba laiks par medmāsu palīgiem strādājošām personām.

Līdz ar to šķiet, ka attieksme pret personām, kas strādā kā medmāsu palīgi nepilnu darba laiku, ir “mazāk labvēlīga” salīdzinājumā ar personām, kuras kā medmāsu palīgi strādā pilnu darba laiku.

Visbeidzot, Tiesa sniedz iesniedzējtiesai nepieciešamās norādes, lai tā varētu izvērtēt, vai šāda atšķirīga attieksme ir attaisnojama ar “objektīvu pamatu” pamatnolīguma 4. klauzulas 1. punkta izpratnē.

Šajā ziņā tā atgādina, ka jēdziens “objektīvs pamats” nozīmē, ka konstatētajai atšķirīgajai attieksmei jābūt attaisnojamai ar precīziem un konkrētiem apstākļiem, kas raksturo attiecīgo nodarbinātības apstākli tā īpašajā kontekstā, balstoties uz objektīviem un pārskatāmiem kritērijiem, lai varētu nodrošināt, ka šī atšķirība atbilst ticamai vajadzībai, ka tā ir noderīga īstenojamā mērķa sasniegšanai un nepieciešama šim nolūkam.

Kas attiecas uz jautājumu, vai mērķis darba devēju atturēt no darba ņēmēju nodarbināšanas virsstundu darbā virs viņu darba līgumā individuāli noteiktā darba laika var būt “objektīvs pamats” pamatnolīguma 4. klauzulas 1. punkta izpratnē, vienota sliekšņa noteikšana nepilna darba laika darba ņēmējiem un pilna darba laika darba ņēmējiem piemaksas par virsstundām piešķiršanā attiecībā uz nepilna darba laika darba ņēmējiem nav tāda, kas sasniegtu šo mērķi.

Turklāt, kas attiecas uz mērķi novērst nelabvēlīgu attieksmi pret pilna darba laika darba ņēmējiem salīdzinājumā ar nepilna darba laika darba ņēmējiem, pret pilna darba laika darba ņēmējiem attiecībā uz virsstundām būtu tāda pati attieksme kā pret nepilna darba laika darba ņēmējiem, ar nosacījumu, ka tiek piemērots *pro rata temporis* princips. Tādējādi ar šo otro mērķi nevar pamatot atšķirīgo attieksmi pret nepilna darba laika darba ņēmējiem un pilna darba laika darba ņēmējiem.

Otrām kārtām, Tiesa secina, ka attiecīgais valsts tiesiskais regulējums uzskatāms arī par netiešu diskrimināciju dzimuma dēļ LESD 157. panta, kā arī Direktīvas 2006/54 2. panta 1. punkta b) apakšpunkta un 4. panta pirmās daļas izpratnē.

Lai gan tas ir šķietami neitrāls pasākums šajā gadījumā, no iesniedzējtiesas nolēmumiem izriet, ka šāds pasākums nostāda nelabvēlīgā situācijā ievērojami lielāku sieviešu dzimuma personu daļu salīdzinājumā ar vīriešu dzimuma personu daļu, turklāt nav nepieciešams, lai darba ņēmēju grupā, kuru minētais tiesiskais regulējums nenostāda nelabvēlīgā situācijā, pilna darba laika darba ņēmēju grupā vīriešu būtu daudz vairāk nekā sieviešu. Iesniedzējtiesai jāizvērtē, kādā apjomā tās rīcībā esošie dati par darba ņēmēju situāciju ir atbilstoši un vai tie var tikt ņemti vērā. Valsts tiesai jāizvērtē visi atbilstošie kvalitatīvie elementi, lai noteiktu, vai šāda nelabvēlīga situācija pastāv, ņemot vērā visus darba ņēmējus, uz kuriem attiecas valsts tiesiskais regulējums, kas ir attiecīgās atšķirīgās attieksmes pamatā.

Būtu jāpiebilst, ka šī netiešā diskriminācija – ne lielākā mērā kā “mazāk labvēlīga” attieksme pret nepilna darba laika darba ņēmējiem salīdzinājumā ar pilna darba laika darba ņēmējiem un to pašu iemeslu dēļ – nevar tikt pamatota, pirmkārt, ar mērķi atturēt darba devēju no darba ņēmēju nodarbināšanas virsstundu darbā virs viņu darba līgumā individuāli nolīgtā darba laika un, otrkārt, ar mērķi novērst to, ka pret pilna darba laika darba ņēmējiem ir mazāk labvēlīga attieksme nekā pret nepilna darba laika darba ņēmējiem.

2024. gada 25. jūnija spriedums (virspalāta) *Ilva* u.c. (C-626/22, [EU:C:2024:542](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Vide – LESD 191. pants – Rūpnieciskās emisijas – Direktīva 2010/75/ES – Piesārņojuma integrēta novēršana un kontrole – 1., 3., 8., 11., 12., 14., 18., 21. un 23. pants – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 35. un 37. pants – Iekārtas darbības atļaujas piešķiršanas un pārskatīšanas procedūras – Vides un cilvēku veselības aizsardzības pasākumi – Tiesības uz tīru, veselīgu un ilgtspējīgu vidi

Izskatot *Tribunale di Milano* (Milānas tiesa, Itālija) lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesa virspalātas sastāvā precīzē iekārtas darbības atļaujas nosacījumus saskaņā ar Direktīvu 2010/75 par rūpnieciskajām emisijām ³⁴⁹.

Metalurģijas rūpnīca *Ilva* (turpmāk tekstā – “rūpnīca *Ilva*”) atrodas Taranto (Itālija) pašvaldībā un darbojas, pamatojoties uz 2011. gadā piešķirto “integrēto vides atļauju”.

Neraugoties uz 2012. gada arestu, šai rūpnīcai saskaņā ar īpašiem izņēmuma noteikumiem tika atļauts turpināt ražošanu 36 mēnešus ar nosacījumu, ka tiek ievērots vides un veselības aizsardzības pasākumu plāns. Šī plāna ievērošanas beigu datums tika vairākkārt atlikts kopā vairāku gadu laikposmā, lai gan attiecīgā aktivitāte radīja smagus un būtiskus draudus vides un tuvumā dzīvojošo iedzīvotāju veselības integritātei.

Šajā kontekstā prasītāji, kas atsaucas uz aptuveni 300 000 Taranto pašvaldības un blakus esošo pašvaldību iedzīvotāju tiesībām, vērsās iesniedzējtiesā ar kolektīvu prasību it īpaši par rūpnīcas *Ilva* vai tās daļu ekspluatācijas izbeigšanu piesārņojuma, ko rada tās rūpnieciskās emisijas, un no tām izrietošā kaitējuma cilvēku veselībai dēļ.

Tā kā Itālijas tiesiskajā regulējumā rūpnieciskās darbības atļaujas izsniegšana vai pārskatīšana nav pakļauta iepriekšējam iekārtas ietekmes uz cilvēku veselību novērtējumam, iesniedzējtiesa nolēma uzdot Tiesai jautājumu par šāda novērtējuma nepieciešamību, par kompetento iestāžu pārbaudes apjomu, kā arī par termiņu, kas piešķirts iekārtas operatoram, lai izpildītu izsniegtajā atļaujā paredzētos nosacījumus.

Tiesas vērtējums

Pirmkārt, attiecībā uz nepieciešamību veikt novērtējumu, kas aptver attiecīgās iekārtas darbības ietekmi uz cilvēku veselību, Tiesa atgādina, ka vides kvalitātes aizsardzība un uzlabošana, kā arī cilvēku veselības aizsardzība ir divas cieši saistītas Savienības vides politikas sastāvdaļas. Paredzot noteikumus par tāda piesārņojuma integrētu novēršanu un kontroli, ko rada rūpnieciskās darbības, Direktīvā 2010/75 ir konkrētizēti Savienības pienākumi vides un cilvēku veselības aizsardzības jomā, kas tostarp izriet no LESD 191. panta, tādējādi palīdzot aizsargāt ikvienas personas tiesības dzīvot vidē, kas var nodrošināt viņa veselības stāvokli un labklājību. Šajā ziņā Tiesa atsaucas uz Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 35. un 37. pantu un konstatē ciešo saikni, kas pastāv starp vides un cilvēku veselības aizsardzību.

Viens no šajā direktīvā paredzētajiem darbības atļaujas nosacījumiem ir operatora pienākums veikt visus atbilstošos aizsargpasākumus pret “piesārņojumu”, kā arī monitoringa pasākumus emisiju vidē. Šim operatoram arī jānodrošina, ka viņa darbība nerada nekādu “būtisku piesārņojumu”. Turklāt atļaujas nosacījumus pārskata, ja tam pamatu rada iekārtas radītais “piesārņojums”. Šis pārskatīšanas

³⁴⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2010/75/ES (2010. gada 24. novembris) par rūpnieciskajām emisijām (piesārņojuma integrēta novēršana un kontrole) (OV 2010, L 334, 17. lpp., un labojums – OV 2012, L 158, 25. lpp.).

periodiskums jāpielāgo iekārtas apjomam un raksturam, un tajā it īpaši jāņem vērā tās vietas vietējās īpatnības, kur notiek rūpnieciskā darbība, un it īpaši mājokļu tuvums.

Šajā ziņā Tiesa norāda, ka Direktīvā 2010/75 minētais jēdziens "piesārņojums" ietver kaitējumu, kas nodarīts vai var tikt nodarīts gan videi, gan cilvēku veselībai. Šo ciešo saikni, kas pastāv starp vides kvalitātes aizsardzību un cilvēku veselības aizsardzību, papildus Savienības primāro tiesību normām turklāt apstiprina vairākas Direktīvas 2010/75 normas, kā arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūra. Attiecībā tieši uz rūpnīcas *Ilva* radīto piesārņojumu pēdējā minētā tiesa tādējādi konstatēja prasītāju tiesību uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību pārkāpumu, pamatojoties uz šīs rūpnīcas emisiju piesārņojošo ietekmi gan uz vidi, gan uz cilvēku veselību ³⁵⁰.

No tā izriet, ka Direktīvas 2010/75 piemērošanas jomā ietilpstošas iekārtas operatoram atļaujas pieteikumā jāsniedz atbilstoša informācija par emisijām no tā iekārtas un pēc tam visā šīs iekārtas ekspluatācijas laikā jānodrošina šajā direktīvā paredzēto pienākumu, kā arī pasākumu ievērošana, pastāvīgi izvērtējot iekārtas darbību ietekmi gan uz vidi, gan uz cilvēku veselību.

Tāpat kompetentajām valsts iestādēm jāparedz, ka šāds novērtējums ir darbības atļaujas izsniegšanas un pārskatīšanas procedūru neatņemama sastāvdaļa un priekšnosacījums šīs atļaujas izsniegšanai vai pārskatīšanai. Ja no šāda novērtējuma izriet rezultāti, kas liecina par nepieļaujamiem draudiem piesārņojošām emisijām pakļauta liela iedzīvotāju skaita veselībai, attiecīgā atļauja īsā termiņā jāpārskata. Šajā gadījumā rūpnīcas *Ilva* emitēto piesārņojošo vielu, proti, no PM2,5 un PM10, vara, dzīvsudraba un naftalīna, no difūziem avotiem iegūtu daļiņu ietekme uz vidi un cilvēku veselību neesot tikusi novērtēta attiecīgajās vides atļaujās.

Otrkārt, kas attiecas uz kompetento iestāžu veicamā novērtējuma apjomu, šīm iestādēm papildus tām piesārņojošām vielām, kas ir paredzamas, ievērojot attiecīgās rūpnieciskās darbības raksturu un veidu, jāņem vērā visas vielas, kuras ir zinātniski atzītas par kaitīgām un var tikt emitētas no attiecīgās iekārtas ievērojamā daudzumā, ņemot vērā to raksturu un piesārņojuma pārneses iespējas no vienas vides daļas citā. Saskaņā ar prevencijas principu tādu piesārņojošo vielu daudzuma noteikšanai, kuru emisija var tikt atļauta, jābūt saistītai ar attiecīgo vielu kaitīguma pakāpi.

Tātad iekārtas operatoram darbības atļaujas pieteikumā jāsniedz informācija par to emisiju raksturu, daudzumu un iespējamo negatīvo ietekmi, kuras var radīt minētā iekārta, lai kompetentās iestādes varētu noteikt robežvērtības šīm emisijām, izņemot tās, kuras to rakstura vai daudzuma dēļ nevar radīt risku videi vai cilvēku veselībai.

Savukārt atļaujas pārskatīšanas procedūrā nevar aprobežoties tikai ar robežvērtību noteikšanu vienīgi tām piesārņojošām vielām, kuru emisija bija paredzama un kura tika ņemta vērā sākotnējās atļaujas izsniegšanas procedūrā. Šajā ziņā jāņem vērā pieredze, kas gūta no attiecīgās iekārtas darbības, un tātad faktiski konstatētās emisijas. Ja vides kvalitātes standartu ievērošana prasa, lai attiecīgajai iekārtai tiktu noteiktas stingrākas emisiju robežvērtības, atļaujā jāiekļauj papildu pasākumi, bet var veikt arī citus pasākumus, lai ievērotu minētos standartus.

Treškārt, attiecībā uz termiņu, kas piešķirts iekārtas operatoram, lai nodrošinātu atbilstību darbības atļaujai, Tiesa vispirms norāda, ka tādām iekārtām kā rūpnīca *Ilva* kompetentajām valsts iestādēm, kā noteikts Direktīvā 2010/75, līdz 2016. gada 28. februārim atļauju nosacījumi bija jāpielāgo jaunajiem pieejamiem tehniskajiem paņēmieniem. Ja tiek pārkāpti iekārtas darbības atļaujas nosacījumi, dalībvalstīm saskaņā ar šo direktīvu jāveic vajadzīgie pasākumi, lai nodrošinātu tūlītēju šo nosacījumu izpildi.

Ņemot vērā šos apsvērumus, Tiesa nolēma, ka Direktīva 2010/75 nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, atbilstoši kuram termiņš, kas piešķirts iekārtas operatoram, lai izpildītu vides un cilvēku

³⁵⁰ ECT spriedums, 2019. gada 24. janvāris, *Cordella u.c.* pret Itāliju (CE:ECHR:2019:0124JUD005441413).

veselības aizsardzības pasākumus, kuri paredzēti šīs iekārtas darbības atļaujā, atkārtoti tiek pagarināts, lai gan ir pierādīti smagi un būtiski draudi vides un cilvēku veselības integritātei. Tā piebilst, ka tad, ja darbība rada šādus draudus, saskaņā ar šo direktīvu attiecīgās iekārtas darbība tiek apturēta.

XIX. Starptautiskie nolīgumi

1. Sarunu vešana un slēgšana

2024. gada 9. aprīļa spriedums Komisija/Padome (Starptautisku nolīgumu parakstīšana) (C-551/21, [EU:C:2024:281](#))

Atcelšanas prasība – Lēmums (ES) 2021/1117 – Protokols, ar ko īsteno Partnerattiecību nolīgumu zivsaimniecības nozarē starp Gabonas Republiku un Eiropas Kopien (2021.–2026. gadam) – Parakstīšana Savienības vārdā – Iestāde, kuras kompetencē ietilpst iecelt personu ar paraksta tiesībām – LES 13. panta 2. punkts – Savienības iestādēm piešķirto pilnvaru nepārsniegšana, kas jāievēro katrai no tām – Savienības iestāžu lojāla sadarbība – LES 16. panta 1. un 6. punkts – Eiropas Savienības Padomes pilnvaras veidot politiku un izstrādāt Savienības ārējo darbību – LES 17. panta 1. punkts – Eiropas Komisijas pilnvaras nodrošināt Savienības ārējo pārstāvību – LESD 218. pants

Tiesa virspalātas sastāvā, izskatot Eiropas Komisijas prasību atcelt Lēmuma 2021/1117 par to, lai Eiropas Savienības vārdā parakstītu un provizoriski piemērotu protokolu, ar ko īsteno Partnerattiecību nolīgumu zivsaimniecības nozarē starp Gabonas Republiku un Eiropas Kopien ³⁵¹, 2. pantu, kā arī Eiropas Savienības Padomes veikto personas, kas tiesīga parakstīt šo protokolu, iecelšanu, atceļ gan šo tiesību normu, gan uz tās pamata veikto iecelšanu. Tā norāda, ka LESD 218. panta 5. punktā ir minētas Padomes pilnvaras atļaut parakstīt un provizoriski piemērot starptautisku nolīgumu, nevis pilnvaras iecelt tā parakstītāju, jo Komisijas kompetencē ir nodrošināt šā nolīguma parakstīšanu atbilstoši LES 17. panta 1. punkta sestajam teikumam ³⁵².

Padome, pamatojoties uz Komisijas ieteikumu, 2015. gada 22. oktobrī pieņēma lēmumu, ar ko pilnvaro Komisiju Savienības vārdā risināt sarunas ar Gabonas Republiku par to, lai 2021.–2026. gada laikposmam atjaunotu protokolu, ar ko īsteno Partnerattiecību nolīgumu zivsaimniecības nozarē starp Eiropas Savienību un Gabonas Republiku. Komisijas iesniegtā priekšlikuma Padomes lēmumam par to, lai parakstītu un provizoriski piemērotu protokolu, 2. pantā Padome precizēja, ka Padomes Ģenerālsēkretariāts "sagatavo pilnvaru instrumentu, ar ko Komisijas norādīto personu pilnvaro parakstīt protokolu ar noteikumu, ka tas tiks noslēgts". Lēmuma 2021/1117 2. pantā ir noteikts, ka "ar šo Padomes priekšsēdētājs tiek pilnvarots norīkot personu vai personas, kas tiesīgas Savienības vārdā parakstīt protokolu". Tā kā Portugāles Republika ir Padomes rotējošā prezidentvalsts, Padome galu galā iecēla minētās dalībvalsts pastāvīgo pārstāvi Savienībā kā personu, kas ir pilnvarota parakstīt protokolu Savienības vārdā ³⁵³.

Komisija lūdza Tiesu atcelt Lēmuma 2021/1117 2. pantu, pamatojoties it īpaši uz LES 17. panta 1. punkta, lasot to kopsakarā ar LES 13. panta 1. un 2. punktu ³⁵⁴, pārkāpumu.

³⁵¹ Padomes Lēmums (ES) 2021/1117 (2021. gada 28. jūnijs) par to, lai Eiropas Savienības vārdā parakstītu un provizoriski piemērotu protokolu, ar ko īsteno Partnerattiecību nolīgumu zivsaimniecības nozarē starp Gabonas Republiku un Eiropas Kopien (2021.–2026. gadam) (OV 2021, L 242, 3. lpp.).

³⁵² LES 17. panta 1. punktā paredzēts: "Komisija sekmē vispārējās Savienības intereses un šajā nolūkā uzņemas atbilstīgu iniciatīvu. Tā nodrošina Līgumu piemērošanu, kā arī iestāžu saskaņā ar Līgumiem pieņemto pasākumu piemērošanu. Tā uzrauga Savienības tiesību piemērošanu, ko kontrolē Eiropas Savienības Tiesa. Tā veic budžeta izpildi un vada programmas. Tā arī veic saskaņošanas, izpildvaras un vadības funkcijas, kas paredzētas Līgumos. Tā nodrošina Savienības ārējo pārstāvību, izņemot kopējās ārpolitikas un drošības politikas jomu un citus Līgumos paredzētus gadījumus. Tā ierosina Savienības gada un daudzgadu programmu izstrādi, lai panāktu iestāžu savstarpējas vienošanās."

³⁵³ 2021. gada 29. jūnijā šis pastāvīgais pārstāvis parakstīja protokolu Savienības vārdā. 2021. gada 30. jūnijā Komisija un dalībvalstis tika informētas par šo parakstīšanu un protokola provizorisku piemērošanu no 2021. gada 29. jūnija.

³⁵⁴ LES 13. panta 2. punktā paredzēts: "Katra iestāde darbojas saskaņā ar Līgumos noteiktajām pilnvarām un atbilstīgi tajos izklāstītajām procedūrām, nosacījumiem un mērķiem. Iestādes īsteno pilnīgu savstarpēju sadarbību."

Tiesa atgādina, pirmām kārtām, ka saskaņā ar LES 17. panta 1. punktu, kā arī LESD 218. panta 2. un 5. punktā paredzēto kompetenču sadalījumu Padomei pēc sarunu vadītāja priekšlikuma ir jāatļauj Savienības vārdā parakstīt starptautisku nolīgumu, proti, aktu, kas ir daļa no Savienības politikas veidošanas un tās ārējās darbības plānošanas LES 16. panta 1. punkta otrā teikuma un 6. punkta trešās daļas izpratnē. Tomēr lēmumā, ar kuru atļauj parakstīt starptautisku nolīgumu, nav iekļauts vēlāks akts, kas ir šā nolīguma parakstīšana. Šī parakstīšana pēc atļaujas saņemšanas ir jāizdara pēc tam, kad ir veikti visi šim nolūkam vajadzīgie pasākumi, it īpaši attiecībā uz atbilstošo trešo valsti. Viens no šiem pasākumiem ir izsniegt pilnvaras iecelt personu, kas ir pilnvarota parakstīt nolīgumu Savienības vārdā. Šajā ziņā Tiesa uzsver, ka šī iecelšana neprasa vērtējumu, kas ietilpst Savienības "politikas veidošanā" vai tās "koordinēšanas" vai "ārpolitiskās darbības izstrādāšanas" funkcijās LES 16. panta 1. un 6. punkta izpratnē, un tādējādi nav daļa no politiskā vērtējuma, kas ir šī lēmuma pamatā, kurā šī iestāde piekrita juridiskajām sekām, ko radīs parakstīšana saskaņā ar atbilstošajām starptautisko tiesību normām.

Otrām kārtām, attiecībā uz to, vai parakstītāja iecelšana ir darbība, kas "nodrošina Savienības ārējo pārstāvību" LES 17. panta 1. punkta sestā teikuma izpratnē, ir jānorāda, ka atbilstoši tā parastajai nozīmei "pārstāvības" juridiskais jēdziens nozīmē rīcību personas vārdā attiecībā pret trešo personu, jo šāda rīcība var būt šīs personas gribas izpauzme attiecībā pret šo trešo personu. Taču tas, ka šim nolūkam ieceltā persona Savienības vārdā apstiprina starptautisku nolīgumu ar parakstu, tieši atspoguļo Padomes definēto Savienības gribas izpauzmi attiecībā uz trešo valsti, ar kuru šis nolīgums ir ticis apspriests. Tādējādi LES 17. panta 1. punkta sestā teikuma formulējums, saskaņā ar kuru Komisija "nodrošina Savienības ārējo pārstāvību", ir vērst uz to, lai pierādītu, ka ar šo tiesību normu Komisijai ir piešķirtas pilnvaras – ārpus kopējās ārpolitikas un drošības politikas (KĀDP) un ja vien Līgumos šajā ziņā nav paredzēts atšķirīgs kompetenču sadalījums – veikt ikvienu darbību, kas pēc Padomes lēmuma atļaut starptautisku nolīgumu parakstīšanu Savienības vārdā nodrošina, ka šī parakstīšana notiek.

Tiesa konstatē, trešām kārtām, ka LES 17. panta 1. punkta sestā teikuma gramatiskā interpretācija atbilst starptautiskajām paražu tiesībām³⁵⁵, saskaņā ar kurām ikviena persona, kas dokumentā, kuru izdevusi kādas valsts kompetenta iestāde vai starptautiskas organizācijas kompetenta struktūrvienība parakstīšanas izpildei, ir norādīta atbilstoši šim pilnvarām, ir jāuzskata par šīs valsts vai šīs starptautiskās organizācijas pārstāvi. Tādējādi tas, ka šāda persona Savienības vārdā paraksta starptautisku nolīgumu – raugoties no starptautisko paražu tiesību normu viedokļa – ietilpst Savienības "pārstāvībā". Tālab, ņemot vērā LES 17. panta 1. punkta sesto teikumu, ir jāuzskata, ka pasākumi, kas nepieciešami, lai parakstītu starptautisku nolīgumu pēc tam, kad šo parakstīšanu ir atļāvusi Padome, kuras uzdevums ir iecelt parakstītāju, ārpus KĀDP jomas ietilpst Komisijas kompetencē "nodrošināt Savienības ārējo pārstāvību", ja vien ar LES vai LESD kompetence organizēt šo parakstīšanu nav piešķirta citai Savienības iestādei.

Šajā ziņā Tiesa precizē, ka pretēji LESD 218. panta 3. punktam, ar kuru attiecībā uz sarunām par starptautiskiem nolīgumiem Padomei ir piešķirtas pilnvaras ne tikai atļaut sākt sarunas, bet arī izvirzīt Savienības sarunu vadītāju vai sarunu grupas vadītāju, LESD 218. panta 5. punktā ir norādītas Padomes pilnvaras atļaut parakstīt un provizoriski piemērot starptautisku nolīgumu, nevis pilnvaras iecelt tā parakstītāju, un tādējādi šī pēdējā minētā tiesību norma neietver izņēmumu no LES 17. panta 1. punkta sestā teikuma. No tā izriet, ka gadījumā, ja Padome ir atļāvusi parakstīt starptautisku nolīgumu, kas, kā tas ir šajā lietā, neattiecas uz KĀDP vai uz "citiem Līgumos paredzētiem gadījumiem", Komisijai saskaņā ar LES 17. panta 1. punkta sesto teikumu ir jānodrošina šī nolīguma parakstīšana. Šajā ziņā Tiesa norāda, ka, lai gan pēc LES un LESD stāšanās spēkā Padome turpināja

³⁵⁵ Kodificēts Vīnes 1969. gada 23. maija Konvencijas par starptautisko līgumu tiesībām (*United Nations Treaties Series*, 1155. sēj., 331. lpp.) 2. panta 1. punkta c) apakšpunktā un 7. panta 1. punkta a) apakšpunktā.

iecelt starptautisku nolīgumu parakstītājus, pat pastāvīgā prakse nevar grozīt Līgumu noteikumus, kas iestādēm ir jāievēro.

Ceturtām kārtām un visbeidzot, Tiesa atgādina, ka Komisijai arī atbilstoši LES 17. panta 1. punkta pirmajam teikumam savas pilnvaras attiecībā uz starptautisku nolīgumu parakstīšanu ir jāīsteno Savienības vispārējās interesēs un ka tai ir jāievēro LES 13. panta 2. punktā noteiktais lojālas sadarbības pienākums.

2. Saturs un tvērums ³⁵⁶

a. EK un Alžīrijas asociācijas nolīgums

2024. gada 29. februāra spriedums *Raad van bestuur va de Sociale verzekeringsbank* (Apgādnieka zaudējuma pabalstu pārskaitīšana) (C-549/22, [EU:C:2024:184](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – EK un Alžīrijas asociācijas nolīgums – Alžīrijas migrējošo darba ņēmēju un viņu pārdzīvojušo ģimenes locekļu sociālais nodrošinājums – Pabalstu pārskaitīšana uz Alžīriju atbilstoši likmēm, kuras piemēro saskaņā ar debitora dalībvalsts tiesību aktiem – Apgādnieka zaudējuma pabalsts – Valsts tiesiskais regulējums, ar ko piemēro dzīvesvietas valsts principu – Dzīvesvietas klauzula, kas ietver apgādnieka zaudējuma pabalsta summas samazinājumu Alžīrijā dzīvojošiem saņēmējiem

Izskatījusi *Centrale Raad van Beroep* (Sociālā nodrošinājuma un civildienesta lietu apelācijas tiesa, Nīderlande, turpmāk tekstā – “iesniedzējtiesa”) lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesa nospriež, ka 68. panta 4. punktam ³⁵⁷, kas iekļauts EK un Alžīrijas asociācijas nolīgumā ³⁵⁸, par tiesībām brīvi pārskaitīt sociālā nodrošinājuma pabalstus ir tieša iedarbība un tam nav pretrunā apgādnieka zaudējuma pabalstu apmēra samazināšana tādēļ, ka to saņēmēji dzīvo Alžīrijā, ja to mērķis ir nodrošināt pamata ienākumus, kas aprēķināti atkarībā no dzīves dārdzības dalībvalstī, kura ir debitore, un ja ar minēto samazinājumu tiek ievērota minēto tiesību būtība.

³⁵⁶ Šajā sadaļā jānorāda arī uz šo spriedumu: 2024. gada 27. februāra spriedums (virspalāta) *EU IPO/The KaiKai Company Jaeger Wichmann* (C-382/21 P, [EU:C:2024:172](#)), kas izklāstīts XIV.1. sadaļā “Kopienas dizainparaugi”.

³⁵⁷ Šā nolīguma 68. pants ir izteikts šādā redakcijā:

“1. Neskarot turpmāko punktu noteikumus pret Alžīrijas valstspiederīgajiem darba ņēmējiem un viņu ģimenes locekļiem, kas dzīvo kopā ar viņiem, sociālā nodrošinājuma jomā attiecas bez diskriminācijas valstspiederības dēļ salīdzinājumā ar tās dalībvalsts valstspiederīgajiem, kurā tie tiek nodarbināti. Sociālā nodrošinājuma jēdziens aptver tās sociālā nodrošinājuma jomas, kas attiecas uz slimības un maternitātes pabalstiem, invaliditātes, vecuma un apgādnieka zaudējuma pabalstiem, nelaimes gadījumu darbā un arodslimību pabalstiem, apbedīšanas, bezdarba un ģimenes pabalstiem.

Tomēr saskaņā ar šiem noteikumiem citus uz Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 42. panta pamata pieņemtos Kopienas tiesību aktos paredzētus koordinācijas noteikumus var piemērot tikai kārtībā, kas noteikta šā nolīguma 70. pantā.

[...]

4. Attiecīgie darba ņēmēji atbilstoši likmēm, kuras piemēro saskaņā ar debitora dalībvalsts vai debitoru dalībvalstu tiesību aktiem, var brīvi pārskaitīt uz Alžīriju jebkuru vecuma pensiju, apgādnieka zaudējuma pabalstus, pabalstus saistībā ar nelaimes gadījumu darbā vai arodslimību vai pabalstus saistībā ar invaliditāti, kas iegūta nelaimes gadījuma darbā vai arodslimības dēļ, izņemot no iemaksām neatkarīgus pabalstus. [...]”.

³⁵⁸ Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu nolīgums, ar ko izveido asociāciju starp Eiropas Kopienas un tās dalībvalstīm, no vienas puses, un Alžīrijas Tautas Demokrātisko Republiku, no otras puses, kas Eiropas Kopienas vārdā apstiprināts ar Padomes 2005. gada 18. jūlija Lēmumu 2005/690/EK (OV 2005, L 265, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “EK un Alžīrijas asociācijas nolīgums”).

X dzīvo Alžīrijā. Kā sava vīra, kurš nāves brīdī strādāja Nīderlandē un bija apdrošināts saskaņā ar *Algemene nabestaandenwet* (Vispārējais likums par apgādnieku zaudējušām personām, turpmāk tekstā – “ANW”), pārdzīvojis laulātā viņa kopš 1999. gada 1. janvāra ir tiesīga saņemt apgādnieka zaudējuma pabalstu. Pēc tam, kad *Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank* (Sociālās apdrošināšanas bankas valde, Nīderlande) 2018. gadā ar atpakaļejošu spēku atjaunoja X apgādnieka zaudējuma pabalstu, kuru tā bija izbeigusi 2012. gadā, tā informēja X, ka šis pabalsts no 2013. gada 1. janvāra tiek samazināts, pamatojoties uz to, ka tas esot bijis jāizmaksā saskaņā ar dzīvesvietas valsts principu, proti, šajā lietā – atbilstoši procentu likmei, kas atspoguļo dzīves dārdzības līmeni Alžīrijā salīdzinājumā ar dzīves dārdzību Nīderlandē ³⁵⁹.

Pēc tam, kad vairākas prasības par šo lēmumu tika noraidītas, X iesniedza apelācijas sūdzību iesniedzējtiesā, kura nolēma uzdot Tiesai dažādus prejudiciālus jautājumus par EK un Alžīrijas asociācijas nolīguma 68. panta 4. punkta interpretāciju, lai noskaidrotu, vai šis nolīgums liedz uz dzīvesvietas valsts principa pamata samazināt X apgādnieka zaudējuma pabalsta summu.

Tiesas vērtējums

Tiesa vispirms atbild uz jautājumu, vai, ņemot vērā EK un Alžīrijas asociācijas nolīguma formulējumu, mērķi un raksturu, tā 68. panta 4. punktam ir tieša iedarbība.

Šajā ziņā tā konstatē, ka ar EK un Alžīrijas asociācijas nolīguma 68. panta 4. punktu skaidri, precīzi un bez nosacījumiem ir noteiktas tiesības brīvi pārskaitīt uz Alžīriju šajā tiesību normā minētās pensijas un pabalstus atbilstoši likmēm, kuras piemēro saskaņā ar debitora dalībvalsts tiesību aktiem. Tādējādi ar šo tiesību normu dalībvalstīm ir paredzēts skaidrs un precīzs pienākums attiecībā uz sasniedzamo rezultātu, proti, ļaut ieinteresētajām personām izmantot šādu brīvu pārskaitīšanu, un tas ir pienākums, kurš kā tāds tā izpildes vai seku ziņā nav atkarīgs ne no viena vēlāka tiesību akta pieņemšanas.

Lai gan Tiesa norāda, ka šīs tiesības brīvi veikt pārskaitījumus nav absolūtas, jo to konkrētā iedarbība katrā atsevišķā gadījumā ir atkarīga no “likmēm, ko piemēro saskaņā ar debitora dalībvalsts vai debitoru dalībvalstu tiesību aktiem”, to nevar interpretēt tādējādi, ka tas ļauj dalībvalstīm pēc saviem ieskatiem ierobežot minētās tiesības brīvi veikt pārskaitījumus un līdz ar to atņemt tām jēgu. Tā arī norāda, ka šajā tiesību normā paredzēto tiesību īstenošana vai iedarbība nav atkarīga no cita tiesību akta pieņemšanas, it īpaši no tā, ka Asociācijas padome pieņem EK un Alžīrijas asociācijas nolīguma 70. panta 1. punktā paredzētos noteikumus; šo tiesību normu nevar uzskatīt par tādu, kas rada nosacījumu šo tiesību tūlītējai piemērošanai. Tiesa par šo jautājumu secina, ka EK un Alžīrijas asociācijas nolīguma 68. panta 4. punktam ir tieša iedarbība, tātad personām, kurām šī tiesību norma ir piemērojama, ir tiesības uz to tieši atsaukties dalībvalstu tiesās, lai panāktu, ka netiek piemērotas ar to nesaderīgas valsts tiesību normas.

Pēc tam Tiesa atbild uz jautājumu par EK un Alžīrijas asociācijas nolīguma 68. panta 4. punkta piemērojamību personām.

Atzīmējot, ka 68. panta 4. punktā ir tieši minēti tikai “darba ņēmēji”, kas norāda uz šā paša panta 1. punktā minētajiem “Alžīrijas valstspiederīgajiem darba ņēmējiem”, Tiesa konstatē, ka apgādnieka zaudējuma pabalsti ir to pabalstu skaitā, kurus var brīvi pārskaitīt uz Alžīriju, un to saņēmēji pēc definīcijas var būt tikai minēto darba ņēmēju apgādību zaudējušās personas. Tādējādi EK un Alžīrijas asociācijas nolīguma 68. panta 4. punktam tiktu atņemta lietderīgā iedarbība, ja šie pārdzīvojušie ģimenes locekļi tiktu izslēgti no tā piemērojamības personām. Tiesa arī norāda: prasība, ka

³⁵⁹ Šī procentuālā daļa ir noteikta saskaņā ar *Regeling woonlandbeginsel in de sociale zekerheid 2012* (2012. gada Noteikumi par dzīvesvietas valsts principu sociālā nodrošinājuma jomā), kas pieņemti, pamatojoties uz ANW 17. panta 3. punktu, kurā grozījumi izdarīti ar *Wet woonlandbeginsel in de sociale zekerheid* (Likums par dzīvesvietas valsts principu sociālā nodrošinājuma jomā). Šī procentu likme Alžīrijai no 2013. gada 1. janvāra bija noteikta 60 % apmērā no apgādnieka zaudējuma pabalsta maksimālās summas un no 2016. gada 1. janvāra – 40 % apmērā no minētās maksimālās summas.

saņēmējam jādzīvo dalībvalstī, kas ir debitore, šajā lietā – Nīderlandē, būtu pretrunā paša brīvas pabalstu pārskaitīšanas uz Alžīriju principa loģikai. Tiesa šajā ziņā norāda, ka EK un Alžīrijas asociācijas nolīguma 68. panta 4. punkts ir piemērojams darba ņēmēja apgādnieku zaudējušām personām, kuras vēlas pārskaitīt savu apgādnieka zaudējuma pabalstu uz Alžīriju, bet pašas nav darba ņēmējas un dzīvo Alžīrijā.

Visbeidzot attiecībā uz apgādnieka zaudējuma pabalsta apmēra samazinājuma, pamatojoties uz to, ka šī pabalsta saņēmējs dzīvo Alžīrijā, saderību ar EK un Alžīrijas asociācijas nolīguma 68. panta 4. punktu Tiesa atgādina, ka šajā tiesību normā ir paredzētas tiesības brīvi pārskaitīt tajā minētos pabalstus uz Alžīriju “atbilstoši likmēm, kuras piemēro saskaņā ar debitoras dalībvalsts vai debitoru dalībvalstu tiesību aktiem”. Tādējādi dalībvalstij, kas ir debitore, ir rīcības brīvība, lai paredzētu noteikumus minētajā tiesību normā norādīto pabalstu apmēra aprēķināšanai, un šī dalībvalsts tāad var paredzēt noteikumus, kas vērsti uz to, lai pielāgotu minēto pabalstu apmēru saistībā ar šo pārskaitīšanu – tādus kā noteikums, kas balstīts uz dzīvesvietas valsts principu.

Tomēr Tiesa norāda, ka ar šādiem noteikumiem jāievēro tiesību brīvi pārskaitīt šos pabalstus būtība, neatņemot šīm tiesībām to lietderīgo iedarbību, un šajā nolūkā pārbauda apstākļus, kas raksturo pamatlietā aplūkojamo apgādnieka zaudējuma pabalstu. Tā konstatē, ka šī pabalsta apmērs tiek noteikts atkarībā no dzīves dārdzības Nīderlandē un ka līdz ar to šī pabalsta mērķis ir nodrošināt, lai pārdzīvojušajiem ģimenes locekļiem būtu pamata ienākumi, kas aprēķināti atkarībā no dzīves dārdzības šajā dalībvalstī. Tādējādi Tiesa uzskata: apstākļi, ka pārskaitīta pabalsta apmērs tiek pielāgots, lai ņemtu vērā dzīves dārdzību Alžīrijā, nešķiet tāds, kas varētu atņemt jēgu tiesībām brīvi veikt pārskaitījumus, ja vien šai pielāgošanai izmantotās likmes noteikšana ir balstīta uz objektīviem apstākļiem, un tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

b. Tirdzniecības un sadarbības nolīgums starp Savienību un Eiropas Atomenerģijas kopien, no vienas puses, un Apvienoto Karalisti, no otras puses

2024. gada 29. jūlija spriedums (virspalāta) *Alchaster* (C-202/24, [EU:C:2024:649](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tirdzniecības un sadarbības nolīgums starp Eiropas Savienību un Eiropas Atomenerģijas kopien, no vienas puses, un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienoto Karalisti, no otras puses – Personas nodošana Apvienotajai Karalistei kriminālvajāšanai – Izpildes tiesu iestādes kompetence – Pamattiesību pārkāpuma risks – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 49. panta 1. punkts un 52. panta 3. punkts – Noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības princips – Šai personai nelabvēlīgi grozījumi nosacītas atbrīvošanas režīmā

Tiesa, kurai *Supreme Court* (Augstākā tiesa, Īrija) ir iesniegusi lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, virspalātas sastāvā precizē izpildes tiesu iestādes pienākumus, ja persona, uz kuru attiecas apcietināšanas orderis, kas izdots, pamatojoties uz Tirdzniecības un sadarbības nolīgumu, kas noslēgts ar Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienoto Karalisti (turpmāk tekstā – “TSN”) ³⁶⁰, norāda uz pamattiesību pārkāpuma risku nodošanas Apvienotajai Karalistei gadījumā.

Magistrates’ Courts of Northern Ireland (Ziemeļīrijas Miertiesas, Apvienotā Karaliste) apgabala tiesnesis izdeva četrus apcietināšanas orderus pret MA par noziedzīgiem nodarījumiem, kas saistīti ar terorismu, kuri esot izdarīti 2020. gada jūlijā un no kuriem daži var pamatot mūža ieslodzījuma piespriešanu.

³⁶⁰ Tirdzniecības un sadarbības nolīgums starp Eiropas Savienību un Eiropas Atomenerģijas kopien, no vienas puses, un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienoto Karalisti, no otras puses (OV 2021, L 149, 10. lpp.).

2022. gada rudenī *High Court* (Augstā tiesa, Īrija) izdeva rīkojumu par MA nodošanu Apvienotajai Karalistei. MA par šo nolēmumu iesniedza apelācijas sūdzību iesniedzējtiesā. Viņš apgalvo, ka viņa nodošana Apvienotajai Karalistei neesot saderīga ar noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības principu, kas it īpaši ir nostiprināts ECPAK ³⁶¹ 7. pantā.

Iesniedzējtiesa precizē, ka MA nodošanas Apvienotajai Karalistei un notiesāšanas Apvienotajā Karalistē gadījumā viņa iespējamo nosacīto atbrīvošanu reglamentēs Apvienotās Karalistes tiesiskais regulējums, kas pieņemts pēc attiecīgo nodarījumu prezumētās izdarīšanas. Personas, kas notiesāta par tādiem nodarījumiem kā tie, par kuriem tiek turēts aizdomās MA, nosacīta atbrīvošana turpmāk ir jāapstiprina specializētai iestādei, un šī atbrīvošana var notikt tikai pēc tam, kad šī persona ir izcietusi divas trešdaļas no soda. Tā tas nebija saskaņā ar agrāko režīmu, kurā bija paredzēta automātiska nosacītā atbrīvošana pēc tam, kad notiesātā persona bija izcietusi pusi no soda.

Šajā saistībā, ņemdamā vērā it īpaši Apvienotās Karalistes tiesu sistēmas sniegtās garantijas attiecībā uz ECPAK piemērošanu, to, ka nav pierādīts, ka pastāvētu sistēmisks trūkums, kurš ļautu MA nodošanas gadījumā pieņemt, ka pastāv iespējams un klajš ECPAK garantēto tiesību pārkāpums, kā arī pēdējās minētās personas iespēju vērsties Eiropas Cilvēktiesību tiesā, iesniedzējtiesa noraidīja MA argumentus, kas balstīti uz ECPAK 7. panta pārkāpuma risku.

Šī tiesa tomēr vēlas noskaidrot, vai ir iespējams izdarīt līdzīgu secinājumu attiecībā uz Hartas ³⁶² 49. panta 1. punkta – kurā tostarp ir noteikts, ka nevar piemērot bargāku sodu par to, kas bijis spēkā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīdī, – pārkāpuma risku. Turklāt tā šaubās par izpildes valsts kompetenci lemt par argumentiem, kas balstīti uz to, ka ar Hartas 49. panta 1. punktu nav saderīgas tiesību normas sodu jomā, kuras var tikt piemērotas izsniegšanas valstī, lai gan pēdējai minētajai nav jāievēro Harta un lai gan Tiesa ir izvirzījusi augstas prasības attiecībā uz pamattiesību pārkāpuma riska ņemšanu vērā izsniegšanas dalībvalstī.

Tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, Tiesa, noraidījusi Pamatlēmuma 2002/584 ³⁶³ piemērojamību pamatlietā aplūkoto apcietināšanas orderu izpildei, norāda, ka no TSN trešās daļas VII sadaļas – kas attiecas uz sadarbību krimināltiesību jomā – struktūras un it īpaši no attiecīgajām šī paša nolīguma 600.–604. panta ³⁶⁴ funkcijām izriet, ka dalībvalsts var atteikties izpildīt Apvienotās Karalistes izsniegtu apcietināšanas orderi tikai tādu iemeslu dēļ, kuri izriet no TSN.

Šajā saistībā, kā atgādināts TSN 524. panta 2. punktā, dalībvalstīm ir pienākums ievērot Hartu, jo lēmums par nodošanu ir Savienības tiesību īstenošana Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē. Tātad dalībvalstu izpildes tiesu iestādēm ir jānodrošina pamattiesību, kas cita starpā atzītas Hartas 49. panta 1. punktā, ievērošana attiecībā uz personu, uz kuru attiecas uz TSN pamata izsniegtais apcietināšanas orderis; apstāklis, ka Harta nav piemērojama Apvienotajā Karalistē, šajā ziņā nav nozīmes.

Otrām kārtām, Tiesa uzsver, ka prasība veikt šādu pārbaudi divos posmos, kas izriet no judikatūras par Pamatlēmumu 2002/584 ³⁶⁵, nevar tikt pārņemta attiecībā uz TSN. Proti, ar šo Pamatlēmumu

³⁶¹ Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija, kas parakstīta Romā 1950. gada 4. novembrī (turpmāk tekstā – “ECPAK”).

³⁶² Eiropas Savienības Pamattiesību harta (turpmāk tekstā – “Harta”).

³⁶³ Padomes Pamatlēmums 2002/584/TI (2002. gada 13. jūnijs) par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm (OV 2002, L 190, 1. lpp.).

³⁶⁴ Šie panti tostarp attiecas uz gadījumiem, kad tiek atteikts izpildīt uz TSN pamata izsniegtu apcietināšanas orderi, kā arī uz garantijām, kas izsniegšanas valstij ir jāsniedz īpašos gadījumos.

³⁶⁵ Attiecībā uz Eiropas apcietināšanas ordera izpildi izpildes tiesu iestādei pirmajā posmā ir jānosaka, vai pastāv informācija, kas liecina par reālu risku, ka izsniegšanas dalībvalstī tiks pārkāptas atbilstīgās pamattiesības vai nu sistēmisku vai vispārēju nepilnību dēļ, vai arī tādu nepilnību dēļ, kas konkrētāk ietekmē objektīvi identificējamu personu grupu. Otrajā

ieviestā vienkāršotā un efektīvā nodošanas sistēma ir balstīta uz savstarpējas uzticēšanās principu, kas īpaši raksturo attiecības starp dalībvalstīm un no kura izriet prezumpcija, ka izsniegšanas dalībvalsts ievēro pamattiesības. Protams, nav izslēgts, ka ar starptautisku nolīgumu var tikt ieviests augsts uzticēšanās līmenis starp dalībvalstīm un atsevišķām trešām valstīm, kādas ir atsevišķas Eiropas Ekonomikas zonas dalībvalstis. Tomēr šo apsvērumu nevar attiecināt uz visām trešām valstīm un it īpaši uz Apvienoto Karalisti.

Vispirms ar TSN starp Savienību un Apvienoto Karalisti nav izveidotas privileģētas attiecības, kas varētu pamatot šo augsto uzticēšanās līmeni. It īpaši, Apvienotā Karaliste nav daļa no Eiropas telpas bez iekšējām robežām, kuras izveide cita starpā ir atļauta saskaņā ar savstarpējas uzticēšanās principu. Turpinājumā, lai gan no TSN izriet, ka sadarbība starp Apvienoto Karalisti un dalībvalstīm ir balstīta uz personu pamattiesību un pamatbrīvību aizsardzības ilglaicīgu ievērošanu ³⁶⁶, šī sadarbība nav norādīta kā tāda, kuras pamatā būtu savstarpējās uzticēšanās saglabāšana starp attiecīgajām valstīm, kāda pastāvēja pirms Apvienotās Karalistes izstāšanās no Savienības 2020. gada 31. janvārī. Visbeidzot, pastāv būtiskas atšķirības starp TSN normām par nodošanas mehānismu un atbilstošajām Pamatlēmuma 2002/584 normām.

Trešām kārtām, Tiesa šajos apstākļos precīzē pārbaudi, kāda izpildes tiesu iestādei ir jāveic tad, ja attiecīgā persona tajā atsaucas uz Hartas 49. panta 1. punkta pārkāpuma risku nodošanas Apvienotajai Karalistei gadījumā. Tā uzsver, ka pienākums ievērot pamattiesības liek šai izpildes tiesu iestādei pēc atbilstošas pārbaudes konkrēti noteikt, vai ir pamatoti iemesli uzskatīt, ka minētā persona ir pakļauta reālam šāda pārkāpuma riskam. Šajā nolūkā izpildes tiesu iestādei ir jāizskata visa atbilstošā informācija, lai novērtētu pieprasītās personas paredzamo situāciju tās nodošanas Apvienotajai Karalistei gadījumā, kas nozīmē, ka atšķirībā no iepriekš minētās divu posmu pārbaudes vienlaikus ir jāņem vērā gan noteikumi un prakse, kas vispārīgi pastāv šajā valstī, gan šīs personas individuālās situācijas īpatnības. Tā var atteikties izpildīt uz TSN pamata izsniegtu apcietināšanas orderi tikai tad, ja tās rīcībā, ņemot vērā pieprasītās personas individuālo situāciju, ir objektīva, ticama, precīza un pienācīgi atjaunināta informācija, kas pierāda, ka ir pamatoti iemesli uzskatīt, ka pastāv reāls Hartas 49. panta 1. punkta pārkāpuma risks.

Turklāt, lai izpildes tiesu iestāde varētu atteikties izpildīt apcietināšanas orderi, tai saskaņā ar TSN 3. panta 1. punktā paredzēto pienākumu labticīgi sniegt savstarpēju palīdzību iepriekš ir jālūdz izsniegšanas tiesu iestādei sniegt informāciju par izsniegšanas valsts tiesību normām un veidu, kādā tās var tikt piemērotas pieprasītās personas individuālajai situācijai, kā arī attiecīgā gadījumā jālūdz papildu garantijas, lai novērstu Hartas 49. panta 1. punkta pārkāpuma risku.

Visbeidzot, attiecībā uz šīs pēdējās minētās tiesību normas piemērojamību Tiesa precīzē, ka pasākums, kas attiecas uz soda izpildi, būs nesaderīgs ar šo tiesību normu tikai tad, ja ar to ar atpakaļejošu spēku tiks grozīts attiecīgā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas dienā paredzētā soda apmērs, tādējādi izraisot bargāka soda piemērošanu. Tas tā nav, ja ar šo pasākumu tiek vienīgi pagarināts nosacītās atbrīvošanas pieļaujamības sliekšnis. Tomēr citādi var būt tad, ja ar minēto pasākumu būtībā tiek atcelta nosacītās atbrīvošanas iespēja vai ja tas iekļaujas pasākumu kopumā, kas padara smagāku sākotnēji paredzētā soda būtību.

posmā tai ir konkrēti un precīzi jāpārbauda, kādā mērā pirmajā posmā konstatētās nepilnības var ietekmēt personu, attiecībā uz kuru ir izsniegts Eiropas apcietināšanas orderis, un vai, ņemot vērā tās personisko situāciju, pastāv būtiski un pamatoti iemesli uzskatīt, ka šī persona gadījumā, ja tā tiks nodota izsniegšanas dalībvalstij, būs pakļauta reālam atbilstīgo pamattiesību pārkāpuma riskam.

³⁶⁶ TSN 524. panta 1. punkts.

c. Starptautiskie nolīgumi starp Savienību un Marokas Karalisti

2024. gada 4. oktobra spriedums (virspalāta) *Confédération paysanne* (Melones un tomāti no Rietumsahāras) (C-399/22, [EU:C:2024:839](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Kopējā tirdzniecības politika – Starptautiskie nolīgumi – Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu nolīgums par asociācijas izveidi starp Eiropas Kopienām un to dalībvalstīm, no vienas puses, un Marokas Karalisti, no otras puses – Grozījumu izdarīšana Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu nolīguma 1. un 4. protokolā – Regula (ES) Nr. 1169/2011 – 9. pants – 26. panta 2. punkts – Īstenošanas regula (ES) Nr. 543/2011 – 3. panta 1. un 2. punkts – 5. panta 1. un 2. punkts – 8. pants – 15. panta 1. un 4. punkts – I pielikums – IV pielikums – Regula (ES) Nr. 1308/2013 – 76. pants – Patērētāju informēšana par pārtikas produktiem – Pārtikas produkta izcelsmes valsts vai izcelsmes vietas obligāta norāde – Augļi un dārzeņi, kas ievākti Rietumsahārā – Dalībvalstij adresēta prasība vienpusēji aizliegt šo produktu importu tās teritorijā – Rietumsahāras kā šajā teritorijā ievāktu tomātu un meloņu izcelsmes vietas obligāta norāde

Izskatot *Conseil d'État* (Valsts padome, Francija) lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesas virspalāta nospriež, ka LESD 207. pants, Regula Nr. 2015/478³⁶⁷ un Regula Nr. 1308/2013³⁶⁸ neatļauj dalībvalstīm vienpusēji veikt pasākumus, ar ko aizliedz tādu lauksaimniecības produktu importu, kuru marķējums sistemātiski neatbilst Eiropas Savienības tiesību aktiem par izcelsmes valsts vai teritorijas norādēm. Tā turklāt uzsver, ka Regulas Nr. 1308/2013 76. pants, to skatot kopsakarā ar Īstenošanas regulas Nr. 543/2011³⁶⁹ 3. panta 1. punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka uz Rietumsahāras teritorijā ievāktu Šarantas meloņu un ķirštomātu marķējuma šo produktu importēšanas un pārdošanas patērētājiem posmos ir jābūt norādītai tikai Rietumsahārai kā to izcelsmes valstij.

Šis lūgums tika iesniegts saistībā ar tiesvedību starp *Confédération paysanne* ([Francijas] zemnieku konfederācija), Francijas lauksaimnieku arodbiedrību, un *ministre de l'Agriculture et de la Souveraineté alimentaire* (lauksaimniecības un pārtikas apgādes ministrs, Francija), kā arī *ministre de l'Économie, des Finances et de la Souveraineté industrielle et numérique* (ekonomikas, finanšu un rūpnieciskās un digitālās suverenitātes ministrs, Francija) attiecībā uz tiesiskumu šo pēdējo netiešam lēmumam noraidīt *Confédération paysanne* lūgumu izdot rīkojumu, ar ko aizliegtu Rietumsahāras teritorijā ievāktu ķirštomātu un Šarantas meloņu (turpmāk tekstā – “pamatlietā aplūkojamie produkti”) importu.

2020. gada 2. oktobrī *Confédération paysanne* vērsās *Conseil d'État* (Valsts padome), iesniedzējtiesā, ar prasību, pirmām kārtām, atcelt šo ministru netiešo noraidošo lēmumu un, otrām kārtām, uzdot šiem ministriem izdot minēto rīkojumu. Tā norāda, ka Rietumsahāras teritorija neietilpst Marokas Karalistes teritorijā un ka tādējādi ar marķējumu, kurā ir norādīts, ka pamatlietā aplūkojamie produkti ir Marokas izcelsmes, tiek pārkāptas Savienības tiesību normas attiecībā uz patērētāju informēšanu par pārdošanā piedāvāto augļu un dārzeņu izcelsmi.

Iesniedzējtiesa it īpaši vaicā, vai ar atbilstīgo Savienības tiesisko regulējumu dalībvalstīm ir atļauts veikt valsts pasākumus, ar ko aizliedz tādu produktu importu no trešām valstīm, kuru marķējumā nav

³⁶⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2015/478 (2015. gada 11. marts) par kopīgiem importa noteikumiem (OV 2015, L 83, 16. lpp.; turpmāk tekstā – “aizsardzības pasākumu pamatregula”).

³⁶⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1308/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko izveido lauksaimniecības produktu tirgu kopīgu organizāciju un atceļ Padomes Regulas (EEK) Nr. 922/72, (EEK) Nr. 234/79, (EK) Nr. 1037/2001 un (EK) Nr. 1234/2007 (OV 2013, L 347, 671. lpp.).

³⁶⁹ Komisijas Īstenošanas regula (ES) Nr. 543/2011 (2011. gada 7. jūnijs), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus Padomes Regulas (EK) Nr. 1234/2007 piemērošanai attiecībā uz augļu un dārzeņu un pārstrādātu augļu un dārzeņu nozari (OV 2011, L 157, 1. lpp.), redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Komisijas 2013. gada 21. jūnija Īstenošanas regulu (ES) Nr. 594/2013 (OV 2013, L 170, 43. lpp.).

pareizi norādīta to izcelsmes valsts vai teritorija, un vai ar minēto regulējumu ir atļauts gan pamatlietā aplūkojamo produktu importēšanas posmā, gan to pārdošanas patērētājiem posmā minēto produktu marķējumā norādīt Marokas Karalisti kā izcelsmes valsti, vai arī tajā ir jābūt norādītai tikai Rietumsahāras teritorijai.

Tiesas vērtējums

Pirmkārt, attiecībā uz jautājumu par to, vai LESD 207. pants, aizsardzības pasākumu pamatregula un Regula Nr. 1308/2013 ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem dalībvalstīm ir atļauts vienpusēji veikt pasākumus, ar ko aizliedz tādu lauksaimniecības produktu importu, kuru marķējums sistemātiski neatbilst Savienības tiesību aktiem par izcelsmes valsts vai teritorijas norādēm, Tiesa, pirmām kārtām, atgādina, ka ar LESD 3. panta 1. punkta e) apakšpunktu Savienībai ir piešķirta ekskluzīva kompetence kopējās tirdzniecības politikas jomā; saskaņā ar LESD 207. panta 1. punktu šīs politikas pamatā ir vienādi principi un to īsteno, ievērojot Savienības ārējās darbības principus un mērķus.

Otrām kārtām, Tiesa precizē, ka tad, ja Līgumos Savienībai ir piešķirta ekskluzīva kompetence kādā konkrētā jomā, tad veikt likumdošanas funkciju un pieņemt juridiski saistošus aktus drīkst tikai Savienība³⁷⁰. Dalībvalstis šādā jomā var veikt likumdošanas funkciju un pieņemt juridiski saistošus aktus tikai tad, ja Savienība tās ir pilnvarojusi vai tas ir vajadzīgs Savienības pieņemto aktu īstenošanai. Neesot šādam pilnvarojumam, dalībvalstis līdz ar to nevar vienpusēji veikt pasākumus, ar ko aizliedz kādas kategorijas produktu importu no trešās teritorijas vai valsts, ja turklāt šo importu atļauj un regulē Savienības noslēgts tirdzniecības nolīgums.

Ir taisnība, ka aizsardzības pasākumu pamatregulas 24. panta 2. punkta a) apakšpunktā ir paredzēts, ka šī regula neliedz dalībvalstīm pieņemt vai piemērot aizliegumus, kvantitatīvos ierobežojumus vai uzraudzības pasākumus noteiktu īpašu iemeslu dēļ. Tomēr Tiesa norāda, ka šī norma neskar citus atbilstīgos Savienības tiesību noteikumus. Tādējādi lauksaimniecības produktu importa jomā ar Regulas Nr. 1308/2013 194. pantu Komisijai ir rezervēta kompetence veikt aizsardzības pasākumus attiecībā uz tādu produktu importu Savienībā, kas ietilpst Regulas Nr. 1308/2013 piemērošanas jomā. Līdz ar to aizsardzības pasākumu pamatregulas 24. panta 2. punkta a) apakšpunkts nav saprotams tādējādi, ka tas pilnvarotu dalībvalstis vienpusēji veikt aizsardzības pasākumus attiecībā uz lauksaimniecības produktu importu.

Tiesa šajā ziņā uzsver, ka gadījumā, ja eksportētāji vispārēji neievērotu Savienības tiesību normas attiecībā uz patērētāju informēšanu par pārdošanā piedāvāto augļu un dārzeņu izcelsmi, attiecīgajā gadījumā nevis kādai dalībvalstij, bet Komisijai pienāktos rīkoties atbilstoši asociācijas nolīgumā paredzētiem sadarbības mehānismiem.

Otrkārt, Tiesa vērtē jautājumu par to, vai Regulas Nr. 1308/2013 76. pants, to skatot kopsakarā ar Īstenošanas regulas Nr. 543/2011 3. panta 1. punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka pamatlietā aplūkojamo produktu importēšanas un pārdošanas patērētājiem posmos uz šo produktu marķējuma ir jābūt norādītai Rietumsahārai kā to izcelsmes valstij un nedrīkst būt norādīta Marokas Karaliste.

Tiesa šajā ziņā atgādina, ka Īstenošanas regulas Nr. 543/2011 8. apsvērumā, kuru ņemot vērā ir jāskata šīs Īstenošanas regulas 3. panta 1. punktā paredzētās prasības, būtībā ir norādīts, ka informācijai, kas saskaņā ar tirdzniecības standartiem ir obligāti norādāma, uz attiecīgo produktu iepakojuma un/vai marķējuma ir jābūt skaidri salasāmai, tostarp lai izvairītos no tā, ka patērētājs tiktu maldināts. Tādējādi izcelsmes valsts norāde, kurai noteikti ir jāatrodas uz tādiem produktiem kā pamatlietā aplūkojamie, nedrīkst būt maldinoša.

³⁷⁰ LESD 2. panta 1. punkts.

Nemot vērā Regulas Nr. 952/2013³⁷¹ 60. pantu, pienākums norādīt pamatlietā aplūkojamo produktu izcelsmes valsti, kurš izriet, pirmām kārtām, no Īstenošanas regulas Nr. 543/2011 I pielikuma A daļā paredzētā vispārīgā tirdzniecības standarta, kā arī šīs Īstenošanas regulas I pielikuma B daļas 10. daļā minētajiem specifiskajiem tirdzniecības standartiem un, otrām kārtām, no Regulas Nr. 1308/2013 76. panta 1. punkta, ir piemērojams ne tikai produktiem, kuru izcelsme ir "valsts [pays]", bet arī produktiem, kuru izcelsme ir "teritorija"; šādas teritorijas var ietvert ģeogrāfiskās telpas, kurām, lai gan tās atrodas kādas valsts jurisdikcijā vai starptautiskās atbildības jomā, saskaņā ar starptautiskajām tiesībām tomēr ir pašām savs statuss, kas atšķiras no minētās valsts statusa.

Tā kā pamatlietā aplūkojamie produkti ir ievākti Rietumsahāras teritorijā, Tiesa atgādina, ka tā ir no Marokas Karalistes teritorijas atšķirīga teritorija³⁷². Turklāt Īstenošanas regulas 2020/1470³⁷³ 1. pielikumā ir paredzēti atšķirīgi kodi un nosaukumi Rietumsahārai un Marokas Karalistei.

Šajos apstākļos Tiesa secina, ka Rietumsahāras teritorija ir jāuzskata par muitas teritoriju Regulas Nr. 952/2013 60. panta un līdz ar to Regulas Nr. 1308/2013, kā arī Īstenošanas regulas Nr. 543/2011 izpratnē. Līdz ar to izcelsmes valsts norādē, kurai ir jāatrodas uz pamatlietā aplūkojamajiem produktiem, kā izcelsmes valsts var būt norādīta tikai Rietumsahāra, jo minētie produkti ir ievākti šajā teritorijā. Tiesa precizē, ka jebkāda cita norāde būtu maldinoša, jo tā varētu maldināt patērētājus par pamatlietā aplūkojamo produktu patieso izcelsmi, ciktāl tā varētu ļaut domāt, ka šo produktu izcelsme ir cita vieta, nevis teritorija, kurā tie ir ievākti.

2024. gada 4. oktobra spriedums (virspalāta) Komisija un Padome/Front Polisario (C-778/21 P un C-798/21 P, [EU:C:2024:833](#))

Apelācija – Ārējā darbība – Starptautiskie nolīgumi – Ilgtspējīgas zivsaimniecības partnerattiecību nolīgums starp Eiropas Savienību un Marokas Karalisti – Lēmums par šā nolīguma un tā īstenošanas protokola noslēgšanu – Apgalvojumi par starptautisko tiesību pārkāpumiem sakarā ar minētā nolīguma piemērojamību Rietumsahārai piegulošajiem ūdeņiem – Atcelšanas prasība – Pieņemamība – Procesuālā rīcībspēja – "Locus standi" – Nosacījums, saskaņā ar kuru noteiktos gadījumos strīdīgajam pasākumam prasītājs ir jāskar tieši un individuāli – Līgumu relatīvās iedarbības princips – Pašnoteikšanās princips – Teritorijas, kurām nav savas pārvaldes – ANO Statūtu 73. pants – Eiropas Savienības Padomes rīcības brīvība – Starptautiskās paražu tiesības – Savienības tiesību vispārējie principi – Teritorijas, kurai nav savas pārvaldes, tautas, kam ir tiesības uz pašnoteikšanos, kā trešās puses piekrišana starptautiskam nolīgumam

2024. gada 4. oktobra spriedums (virspalāta) Komisija un Padome/Front Polisario (C-779/21 P un C-799/21 P, [EU:C:2024:835](#))

Apelācija – Ārējā darbība – Starptautiskie nolīgumi – Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu nolīgums par asociācijas izveidi starp Eiropas Kopienām un to dalībvalstīm, no vienas puses, un Marokas Karalisti, no otras puses – Nolīgums par grozījumu izdarīšanu šā nolīguma 1. un 4. protokolā – Noslēgšanas akts – Apgalvojumi par starptautisko tiesību pārkāpumiem sakarā ar otrā nolīguma piemērojamību Rietumsahāras teritorijai – Atcelšanas prasība – Pieņemamība – Procesuālā rīcībspēja – "Locus standi" – Nosacījums, saskaņā ar kuru noteiktos gadījumos strīdīgajam pasākumam prasītājs ir jāskar tieši un individuāli – Līgumu relatīvās iedarbības princips – Pašnoteikšanās princips – Teritorijas, kurām nav savas

³⁷¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 952/2013 (2013. gada 9. oktobris), ar ko izveido Savienības Muitas kodeksu (OV 2013, L 269, 1. lpp.).

³⁷² Skat. spriedumus, 2016. gada 21. decembris, Padome/Front Polisario (C-104/16 P, [EU:C:2016:973](#), 92. punkts), un 2018. gada 27. februāris, Western Sahara Campaign UK (C-266/16, [EU:C:2018:118](#), 62. punkts).

³⁷³ Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2020/1470 (2020. gada 12. oktobris) par valstu un teritoriju nomenklatūru, kura izmantojama Eiropas statistikā par preču starptautisko tirdzniecību, un par ģeogrāfisko dalījumu, kas izmantojams citā uzņēmējdarbības statistikā (OV 2020, L 334, 2. lpp.).

pārvaldes – ANO Statūtu 73. pants – Eiropas Savienības Padomes rīcības brīvība – Starptautiskās paražu tiesības – Savienības tiesību vispārējie principi – Teritorijas, kurai nav savas pārvaldes, tautas, kam ir pašnoteikšanās tiesības, kā trešās puses piekrišana starptautiskam nolīgumam

Tiesas virspalāta ar diviem spriedumiem – pirmais apvienotajās lietās C-778/21 P un C-798/21 P un otrs apvienotajās lietās C-779/21 P un C-799/21 P – noraida Eiropas Komisijas un Eiropas Savienības Padomes apelācijas sūdzības, kas iesniegtas par diviem Vispārējās tiesas spriedumiem, ar kuriem tika atcelti Padomes lēmumi, ar ko apstiprināja nolīgumu noslēgšanu starp Eiropas Savienību un Marokas Karalisti; atcelšanas prasības attiecībā uz šiem lēmumiem bija cēlušies *Front populaire pour la libération de la Saguia el-Hamra et du Rio de Oro* (*Front Polisario*).

Ar Lēmumu 2019/217³⁷⁴ Padome bija apstiprinājusi nolīguma starp Savienību un Marokas Karalisti par grozījumu izdarīšanu noteiktos protokolos Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu nolīgumam par asociācijas izveidi starp Eiropas Kopienām un to dalībvalstīm, no vienas puses, un Marokas Karalisti, no otras puses,³⁷⁵ noslēgšanu. Tāpat ar Lēmumu 2019/441³⁷⁶ Padome bija apstiprinājusi zivsaimniecības partnerattiecību nolīguma starp Eiropas Savienību un Marokas Karalisti un tā īstenošanas protokola noslēgšanu, kā arī nolīgumam pievienoto vēstuļu apmaiņu, savukārt ar Regulu 2019/440³⁷⁷ – zvejas iespēju iedalīšanu atbilstoši minētajam nolīgumam un tā īstenošanas protokolam. Šie abi lēmumi tika pieņemti pēc tam, kad tika pasludināts 2016. gada 21. decembra spriedums Padome/*Front Polisario* (C-104/16 P, EU:C:2016:973), kurā Tiesa it īpaši bija precizējusi, ka Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu asociācijas nolīgums attiecas tikai uz Marokas Karalistes teritoriju, bet ne uz Rietumsahāras teritoriju, kurai nav savas pārvaldes, kā arī 2018. gada 27. februāra spriedums *Western Sahara Campaign UK* (C-266/16, EU:C:2018:118), kurā Tiesa bija izmantojusi ļoti līdzīgu argumentāciju saistībā ar zivsaimniecības nolīgumiem ar Marokas Karalisti attiecībā uz Rietumsahārai piegulošajiem ūdeņiem.

Ar nolīgumu, kuru apstiprināja ar Lēmumu 2019/217, izdarīja grozījumus Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu asociācijas nolīguma protokolos par pasākumiem, kas piemērojami Marokas izcelsmes lauksaimniecības produktu, zivju un zivsaimniecības produktu importam Eiropas Savienībā, un par jēdziena “noteiktas izcelsmes produkti” definīciju, lai uz Rietumsahāras izcelsmes produktiem, kuru eksportu kontrolē Marokas muitas iestādes, attiecinātu tarifa preferences, kas piešķirtas Marokas izcelsmes produktu eksportam uz Savienību. Savukārt Eiropas Kopienas un Marokas zivsaimniecības nolīgums³⁷⁸ tika grozīts tādējādi, ka šā nolīguma piemērošanas jomā iekļāva Rietumsahāras teritorijai piegulošos ūdeņus.

Ar prasībām, kas 2019. gadā tika celtas attiecībā uz šiem tiesību aktiem trīs lietās *Front Polisario*/Padome (T-279/19, T-344/19 un T-356/19), *Front Polisario* lūdza atcelt strīdīgos lēmumus un regulu.

³⁷⁴ Padomes Lēmums (ES) 2019/217 (2019. gada 28. janvāris) par to, lai noslēgtu Nolīgumu vēstuļu apmaiņas veidā starp Eiropas Savienību un Marokas Karalisti par grozījumu izdarīšanu 1. un 4. protokolā Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu nolīgumam par asociācijas izveidi starp Eiropas Kopienām un to dalībvalstīm, no vienas puses, un Marokas Karalisti, no otras puses (OV 2019, L 34, 1. lpp.).

³⁷⁵ Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu nolīgums par asociācijas izveidi starp Eiropas Kopienām un to dalībvalstīm, no vienas puses, un Marokas Karalisti, no otras puses, kas parakstīts Briselē 1996. gada 26. februārī (OV 2000, L 70, 2. lpp.).

³⁷⁶ Padomes Lēmums (ES) 2019/441 (2019. gada 4. marts) par to, lai noslēgtu Ilgtspējīgas zivsaimniecības partnerattiecību nolīgumu starp Eiropas Savienību un Marokas Karalisti, tā īstenošanas protokolu un nolīgumam pievienoto vēstuļu apmaiņu (OV 2019, L 77, 4. lpp.).

³⁷⁷ Padomes Regula (ES) 2019/440 (2018. gada 29. novembris) par zvejas iespēju iedalīšanu saskaņā ar Ilgtspējīgas zivsaimniecības partnerattiecību nolīgumu starp Eiropas Savienību un Marokas Karalisti un tā īstenošanas protokolu (OV 2019, L 77, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “strīdīgā regula”).

³⁷⁸ Partnerattiecību nolīgums zivsaimniecības nozarē starp Eiropas Kopienu un Marokas Karalisti (OV 2006, L 141, 4. lpp.).

Vispārējā tiesa, pirmkārt, lietā, kurā tika pasludināts spriedums *Front Polisario*/Padome (T-279/19)³⁷⁹, un, otrkārt, apvienotajās lietās, kurās tika pasludināts spriedums *Front Polisario*/Padome (T-344/19 un T-356/19)³⁸⁰, atcēla strīdīgos lēmumus un regulu ar pamatojumu, ka nebija ievērota prasība par Rietumsahāras tautas piekrišanu. Padome nebija pietiekami ņēmusi vērā visus atbilstīgos elementus saistībā ar Rietumsahāras situāciju un bija kļūdaini uzskatījusi, ka tai ir rīcības brīvība izlemt, vai bija jāievēro prasība, saskaņā ar kuru šīs teritorijas tautai kā strīdīgo nolīgumu trešai pusei bija jāizsaka piekrišana strīdīgo nolīgumu piemērošanai šajā teritorijā atbilstoši līgumu relatīvās iedarbības principam saistībā ar pašnoteikšanās principu.

Gan Padome, gan Komisija vērsās Tiesā, iesniedzot apelācijas sūdzības par šiem spriedumiem.

Tiesas vērtējums

1. Par “Front Polisario” Vispārējā tiesā celto atcelšanas prasību pieņemamību

a) “Front Polisario” procesuālā rīcībspēja

Pirmkārt, Tiesa atgādina, ka jebkura fiziska vai juridiska persona ar noteiktiem nosacījumiem var celt prasību par tiesību aktu, kas adresēts šai personai vai kas viņu skar tieši un individuāli, kā arī par reglamentējošu aktu, kas viņu skar tieši, bet nav saistīts ar īstenošanas pasākumiem. Tomēr Tiesa jau ir atzinusi struktūru procesuālo rīcībspēju Savienības tiesās neatkarīgi no jautājuma par šo struktūru kā juridisku personu dibināšanu atbilstoši valsts tiesībām.

Front Polisario ir pašpasludināta atbrīvošanas kustība, kas tika izveidota, lai cīnītos par Rietumsahāras teritorijas, kurai nav savas pārvaldes, neatkarību no Marokas Karalistes un patstāvīgas Rietumsahāras valsts izveidi. Ciktāl *Front Polisario*, pamatojoties uz Rietumsahāras tautas tiesību uz pašnoteikšanos īstenošanu, tieši cenšas panākt, lai šai teritorijai tiktu noteikta valsts tiesību sistēma, šīs kustības procesuālās rīcībspējas Savienības tiesās atzīšanai nevar prasīt, lai tā būtu dibināta kā juridiska persona saskaņā ar kādu konkrētu valsts tiesību sistēmu. Turklāt *Front Polisario* ir viens no likumīgajiem sarunu partneriem ANO Drošības padomes vadībā notiekošajā procesā ar mērķi noteikt Rietumsahāras nākotni; ANO Drošības padomes lēmumi ir saistoši visām Savienības dalībvalstīm un iestādēm. No tā izriet, ka *Front Polisario*, kurai ir arī divpusējas tiesiskās attiecības starptautiskā līmenī, ir pietiekams juridiskais statuss, lai tai būtu procesuālā rīcībspēja Savienības tiesās³⁸¹. Līdz ar to Tiesa uzskata, ka Vispārējā tiesa varēja, nepieļaujot tiesību kļūdu, secināt, ka *Front Polisario* ir procesuālā rīcībspēja Savienības tiesās LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē.

b) “Front Polisario” locus standi

Otrkārt, Tiesa vērtē *Front Polisario locus standi*. Attiecībā uz jautājumu par to, vai strīdīgie lēmumi un regula tieši skar *Front Polisario*, Tiesa atgādina divus nosacījumus, kam šajā ziņā ir jābūt kumulatīvi izpildītiem, proti, pirmām kārtām, apstrīdētajam pasākumam ir tieši jāskar attiecīgās personas tiesiskais stāvoklis, un, otrām kārtām, tas nedrīkst atstāt nekādu rīcības brīvību adresātiem, kuri ir atbildīgi par tā īstenošanu.

Tiesa šajā ziņā konstatē, ka ar savām atcelšanas prasībām Vispārējā tiesā *Front Polisario* tiecās aizsargāt Rietumsahāras tautas tiesības uz pašnoteikšanos³⁸² un ka tādējādi jautājums par to, vai

³⁷⁹ Spriedums, 2021. gada 29. septembris, *Front Polisario*/Padome (T-279/19, [EU:T:2021:639](#)).

³⁸⁰ Spriedums, 2021. gada 29. septembris, *Front Polisario*/Padome (T-344/19 un T-356/19, [EU:T:2021:640](#)).

³⁸¹ Tiesa šajā ziņā precizē, ka jautājums par to, vai šī struktūra var likumīgi pārstāvēt Rietumsahāras tautas intereses, attiecas uz tās *locus standi* saistībā ar atcelšanas prasību par apstrīdēto lēmumu, nevis uz tās procesuālo rīcībspēju Savienības tiesā.

³⁸² Skat. spriedumu, 2016. gada 21. decembris, Padome/*Front Polisario* (C-104/16 P, [EU:C:2016:973](#), 88., 91. un 105. punkts).

strīdīgie tiesību akti tieši skāra *Front Polisario*, ir jāvērtē, ņemot vērā šo tiesību aktu un sekojoši arī attiecīgo nolīgumu ietekmi uz šīs tautas tiesisko stāvokli.

Tā atgādina, ka, lai gan *Front Polisario* nav oficiāli atzīta par Rietumsahāras tautas ekskluzīvo pārstāvi, šī kustība saskaņā ar ANO augstāko instanču rezolūcijām ir privileģēta sarunu partnere procesā, kura mērķis ir noteikt Rietumsahāras turpmāko statusu. Šie īpašie apstākļi ļauj uzskatīt, ka *Front Polisario* var apstrīdēt Savienības tiesā tāda Savienības akta tiesiskumu, kas rada tiešas sekas uz šīs tautas tiesisko stāvokli. Šajā ziņā strīdīgie tiesību akti un līdz ar to arī strīdīgie nolīgumi, ņemot vērā to ietekmi uz Rietumsahāras tautas tiesībām uz pašnoteikšanos, atbilst juridiskajam nosacījumam, saskaņā ar kuru fiziskā vai juridiskā persona ir tieši jāskar lēmumam, kas ir šīs personas prasības priekšmets. Ņemot vērā ANO Statūtu 73. pantu un efektīvas tiesību aizsardzības tiesā principu, šis nosacījums šajā gadījumā ir jāvērtē attiecībā uz Rietumsahāras tautas, kuru šo lietu vajadzībām pārstāv *Front Polisario*, tiesisko stāvokli.

Lēmums par starptautiska nolīguma noslēgšanu turklāt ir galīgs tiesību akts Savienības tiesību sistēmā, kas atspoguļo Savienības gribu uzņemties no šā nolīguma izrietošās saistības. Tiesa, kuras kompetencē nav atcelt starptautisku nolīgumu, atgādina, ka šis lēmums ir apstrīdams akts. Turpretī pretēji tam, ko apgalvo daži lietas dalībnieki, paziņojums par šāda nolīguma apstiprināšanu otrai līgumslēdzējai pusei ir izpildes pasākums, kurš principā ir uzskatāms par aktu, kas nav apstrīdams.

Tiesa no tā secina, ka apstrīdētie lēmumi skāra *Front Polisario* tieši un ka Vispārējā tiesa šajā ziņā nepieļāva tiesību kļūdas.

Arī attiecībā uz *Front Polisario* individuālo skārumsu Tiesa apstiprina Vispārējās tiesas izmantoto pieeju, saskaņā ar kuru, ņemot vērā apstākļus, kas lika secināt tās tiešo skārumsu, bija jāuzskata, ka strīdīgie lēmumi skar *Front Polisario* individuāli. Šajā ziņā Tiesa konstatē, ka strīdīgais lēmums Rietumsahāras tautu, kuru pārstāv *Front Polisario*, skar individuāli, ciktāl Rietumsahāras teritorijas skaidra iekļaušana attiecīgo nolīgumu – kuri saskaņā ar strīdīgajiem lēmumiem ir saistoši Savienībai – piemērošanas jomā groza šīs tautas tiesisko stāvokli sakarā ar tās tiesību uz pašnoteikšanos attiecībā uz šo teritoriju īpašnieces statusu, jo šis statuss to atšķir no jebkuras citas personas vai struktūras, tostarp no jebkura cita starptautisko tiesību subjekta.

2. Par Rietumsahāras tautas piekrišanu strīdīgajiem nolīgumiem un par Vispārējās tiesas veiktās pārbaudes tiesā apjomu

Saskaņā ar strīdīgajiem lēmumiem Savienība apstiprināja aplūkojamos nolīgumus pēc tam, kad Komisija kopā ar Eiropas Ārējās darbības dienestu bija veikusi “visus [...] pamatotos un iespējamus pasākumus, lai pienācīgā veidā iesaistītu attiecīgos iedzīvotājus nolūkā pārliecināties par viņu piekrišanu”³⁸³. Tomēr Tiesa šajā saistībā norāda, ka lielākā daļa no pašreizējiem Rietumsahāras iedzīvotājiem nepieder pie tautas, kurai ir tiesības uz pašnoteikšanos, proti, Rietumsahāras tautas, kuras liela daļa ir pārvietojusies uz citurieni. Tiesa piebilst, ka pastāv atšķirība starp jēdzienu “teritorijas, kurai nav savas pārvaldes, “iedzīvotāji”” un jēdzienu “šīs teritorijas “tauta””. Pēdējais minētais jēdziens apzīmē politisku vienību, kam ir tiesības uz pašnoteikšanos, savukārt jēdziens “iedzīvotāji” apzīmē kādā teritorijā dzīvojošos.

Turpinot Tiesa atgādina, ka saskaņā ar vispārējo starptautisko tiesību līgumu relatīvās iedarbības principu līgumi nedrīkst ne uzlikt pienākumus, ne piešķirt tiesības attiecībā uz trešām valstīm. Šajā ziņā trešo valsti var ietekmēt nolīguma īstenošana gadījumā, ja tā piemērošanas jomā iekļauj teritoriju, attiecībā uz kuru trešai valstij ir suverēnā vara vai tiesības uz pašnoteikšanos. Tādējādi Rietumsahāras tautai ir jāpiekrīt starp Savienību un Marokas Karalisti noslēgta starptautiska nolīguma īstenošanai Rietumsahāras teritorijā³⁸⁴. Tā kā Savienības ārējai darbībai it īpaši ir jāsekmē

³⁸³ Lēmuma 2019/217 10. apsvērums un Lēmuma 2019/441 11. apsvērums.

³⁸⁴ Skat. spriedumu, 2016. gada 21. decembris, Padome/*Front Polisario* (C-104/16 P, [EU:C:2016:973](#), 106. punkts).

starptautisko tiesību stingra ievērošana un ANO Statūtu principu ievērošana³⁸⁵, Tiesa uzsver, ka Rietumsahāras tautas piekrišanas neesamība minētajiem nolīgumiem, kuru īstenošana ietver Rietumsahāras teritoriju vai tai piegulošos ūdeņus, var ietekmēt spēkā esamību Savienības tiesību aktiem par šo nolīgumu noslēgšanu.

3. *Par Rietumsahāras tautas piekrišanas nepieciešamību un par "Front Polisario" noteikšanu par struktūru, kurai pienāktos izteikt šo piekrišanu*

Vispirms Tiesa norāda, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, uzskatot, ka strīdīgie nolīgumi, ar ko Marokas iestādēm tika piešķirtas noteiktas kompetences, kuru īstenošana bija paredzēta Rietumsahāras teritorijā, noteica Rietumsahāras tautai pienākumu³⁸⁶. Lai gan strīdīgo nolīgumu īstenošana ietver to, ka Marokas iestāžu darbībām Rietumsahāras teritorijā ir tādas tiesiskās sekas, kuras groza šīs teritorijas tautas tiesisko stāvokli, tas tomēr neļauj uzskatīt, ka minētie nolīgumi rada tiesiskus pienākumus, kas attiektos uz šo tautu kā starptautisko tiesību subjektu. Šajā ziņā strīdīgie nolīgumi nenozīmē, ka Savienība atzītu Marokas iespējamo suverēno varu pār Rietumsahāru. Tāpat Rietumsahāras tauta nav adresāte ne, piemēram, zvejas atļaujām vai citiem administratīvajiem aktiem, ko izdod Marokas iestādes, īstenojot Ilgtspējīgas zivsaimniecības partnerattiecību nolīgumu starp Eiropas Savienību un Marokas Karalisti, kuru tai būtu pienākums atzīt, ne Savienības un dalībvalstu iestāžu šajā ziņā veiktajiem pasākumiem. Līdz ar to Tiesa uzskata, ka Vispārējā tiesa balstījās uz kļūdainu premisu, konstatējot, ka Rietumsahāras tautas piekrišanai strīdīgajiem nolīgumiem bija jābūt skaidri izteiktai.

Tomēr Tiesa norāda, ka starptautiskajās paražu tiesībās nav paredzēts īpašs veids, kā ir jābūt izteiktai trešās puses piekrišanai nolīgumam, ar kuru tai tiek piešķirtas tiesības,³⁸⁷ un nav izslēgts, ka noteiktos apstākļos šādu piekrišanu var dot netieši. Tādējādi teritorijas, kurai nav savas pārvaldes, tautas piekrišanu starptautiskam nolīgumam, attiecībā uz kuru tai ir trešās puses statuss un kura piemērošana ir paredzēta teritorijā, uz ko attiecas tās tiesības uz pašnoteikšanos, var prezumēt, ja ir izpildīti divi nosacījumi. Pirmām kārtām, aplūkojamais nolīgums nedrīkst radīt minētajai tautai noteiktu pienākumu. Otrām kārtām, tajā it īpaši ir jābūt paredzētam, ka attiecīgā tauta pati saņem precīzu, konkrētu, būtisku un pārbaudāmu priekšrocību, kas izriet no šīs teritorijas dabas resursu izmantošanas un kas ir proporcionāla šīs izmantošanas apmēram. Aplūkojamajā nolīgumā ir arī jābūt paredzētam regulāras kontroles mehānismam, kas ļauj pārbaudīt attiecīgajai tautai piešķirtās priekšrocības patiesumu. Ir nepieciešams ievērot šos nosacījumus, lai šāds nolīgums atbilstu no ANO Statūtu 73. panta izrietošajam un starptautiskajās paražu tiesībās noteiktajam principam par teritoriju, kurām nav savas pārvaldes, tautu interešu pārākumu.

Ja šie abi nosacījumi ir izpildīti, ir jāuzskata, ka attiecīgās tautas piekrišana ir saņemta. Līdz ar to apstāklis, ka kustība, kura sevi uzskata par šīs tautas likumīgo pārstāvi, iebilst pret šo nolīgumu, pats par sevi nav pietiekams, lai liktu apšaubīt šādas piekrišanas esamību. Šo prezumpciju tomēr var atspēkot, ciktāl minētās tautas likumīgie pārstāvji pierāda, ka ar attiecīgo nolīgumu šai tautai piešķirtais priekšrocības režīms vai regulāras kontroles mehānisms, kuram ir jābūt ar to saistītam, neatbilst minētajiem nosacījumiem.

Šajā gadījumā Tiesa konstatē, ka, lai gan strīdīgie nolīgumi groza Rietumsahāras tautas tiesisko situāciju Savienības tiesībās attiecībā uz tiesībām uz pašnoteikšanos, kas ir šai tautai, tie nerada tiesiskus pienākumus attiecībā uz šo tautu kā starptautisko tiesību subjektu. Pirmais no abiem nosacījumiem tādā ir izpildīts.

³⁸⁵ LES 3. panta 5. punkts un 21. panta 1. punkts.

³⁸⁶ Spriedumi, 2021. gada 29. septembris, *Front Polisario*/Padome (T-279/19, [EU:T:2021:639](#), 322. un 323. punkts), kā arī 2021. gada 29. septembris, *Front Polisario*/Padome (T-344/19 un T-356/19, [EU:T:2021:640](#), 318. punkts).

³⁸⁷ Skat. Pastāvīgās starptautiskās tiesas spriedumu, 1932. gada 7. jūnijs, lieta "*Zones Franches de la Haute-Savoie et du Pays de Gex* [Augšsavoja un Žeksas apgabala brīvās zonas]" (PST Krājums, 1927, A/B sērijas, Nr. 46, 148. lpp.).

Runājot par otro nosacījumu, Tiesa secina, ka strīdīgajā nolīgumā acīmredzami trūkst tādas priekšrocības Rietumsahāras tautai, kas atbilstu iepriekš minētajam raksturojumam. Tiesa arī precizē – ja nākotnē nolīgums dotu labumu Rietumsahāras tautai saskaņā ar minētajām prasībām, iespēja, ka šis nolīgums dod labumu arī šīs teritorijas iedzīvotājiem kopumā, nevarētu liegt konstatēt prezumēto šīs tautas piekrišanu.

4. *Par iespēju atsaukties uz starptautiskajām tiesībām*

Tiesa atgādina, ka Savienībai ir jāīsteno sava kompetence, ievērojot starptautiskās tiesības, un ka tādējādi Tiesas kompetencē atcelšanas prasības ietvaros ir izvērtēt, vai Savienības noslēgts starptautiskais nolīgums ir saderīgs ar starptautisko tiesību normām. Saskaņā ar Līgumiem šīs normas ir Savienībai saistošas un tiesību akta, ar kuru Savienība ir noslēgusi šādu starptautisku nolīgumu, Tiesas veikta spēkā esamības pārbaude var attiekties uz šā tiesību akta likumību, ņemot vērā paša attiecīgā starptautiskā nolīguma saturu³⁸⁸. Tādējādi Vispārējā tiesa varēja pamatoti uzskatīt, ka, pārbaudot apstrīdēto lēmumu spēkā esamību, varēja atsaukties uz pašnoteikšanās principu un līgumu relatīvās iedarbības principu.

Secinājumi

Tā kā Tiesa neapmierināja nevienu no pamatiem, kurus Padome un Komisija bija izvirzījušas apelācijas sūdzību atbalstam, tā šīs apelācijas sūdzības noraida pilnībā.

5. *Par apstrīdēto lēmumu seku atstāšanu spēkā Padomes un Komisijas iesniegto apelācijas sūdzību noraidīšanas gadījumā*

Apvienotajās lietās C-778/21 P un C-798/21 P ar pārsūdzēto spriedumu bija atstātas spēkā strīdīgā lēmuma sekas līdz šā sprieduma pasludināšanai. Tomēr, ņemot vērā, ka attiecīgā īstenošanas protokola termiņš bija beidzies 2023. gada 17. jūlijā un ka pats zivsaimniecības nolīgums nedod tiesības Savienības kuģiem piekļūt attiecīgajai “zvejas zonai”, Tiesa uzskata, ka Komisijas un Padomes pakārtoti izvirzītie prasījumi par strīdīgā lēmuma seku atstāšanu spēkā ir kļuvuši par nepamatotiem.

Apvienotajās lietās C-779/21 P un C-799/21 P nolīgums, kas bija noslēgts ar strīdīgo lēmumu, bija stājies spēkā 2019. gada 19. jūlijā. ņemot vērā, ka šā lēmuma atcelšana, nesaglabājot tā sekas uz noteiktu laikposmu, varētu radīt nopietnas nelabvēlīgas sekas uz Savienības ārējo darbību un apdraudēt to starptautisko saistību tiesisko drošību, kurām tā ir piekritusi un kuras ir saistošas iestādēm un dalībvalstīm, Tiesa nospriež šā lēmuma sekas saglabāt divpadsmit mēnešus ilgā laikposmā no sprieduma pasludināšanas dienas.

³⁸⁸ Spriedums, 2018. gada 27. februāris, *Western Sahara Campaign UK* (C-266/16, [EU:C:2018:118](#), 47.–51. punkts).

XX. Kopējā ārpolitika un drošības politika

1. Ierobežojoši pasākumi

2024. gada 5. septembra spriedums *Jemerak* (C-109/23, [EU:C:2024:681](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Kopējā ārpolitika un drošības politika – Ierobežojošie pasākumi saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā – Regula (ES) Nr. 833/2014 – 5.n panta 2. un 6. punkts – Aizliegums tieši vai netieši sniegt juridiskās konsultācijas Krievijas valdībai vai juridiskām personām, vienībām vai struktūrām, kas reģistrētas Krievijā – Atbrīvojums tādu pakalpojumu sniegšanai, kas noteikti nepieciešami, lai nodrošinātu piekļuvi tiesas, administratīvajām vai arbitrāžas procedūrām dalībvalstī – Nekustamā īpašuma pirkuma līguma apliecināšana un izpilde, ko veic notārs – Tulka palīdzība šādas apliecināšanas laikā

Izskatot *Landgericht Berlin* (Berlīnes apgabaltiesa, Vācija) lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesa lemj par Regulas Nr. 833/2014 ³⁸⁹, kurā grozījumi izdarīti ar Regulu 2022/1904 ³⁹⁰, 5.n panta 2. punktā paredzētā tāda aizlieguma sniegt juridisko konsultāciju pakalpojumus Krievijā reģistrētām juridiskām personām tvērumu, kas attiecas uz ierobežojošiem pasākumiem, kurus Eiropas Savienības Padome noteikusi saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā.

GM un ON, Vācijas pilsoņi, gatavojās iegādāties dzīvokli Berlīnē (Vācija), kas piederēja sabiedrībai *Visit-Moscow Ltd*, kas ir Krievijā reģistrēta juridiska persona. Lai veiktu šo darījumu, GB, ON un *Visit-Moscow* vērsās pie Vācijā praktizējoša notāra PR, lūdzot tam noformēt apliecinātu pirkuma līgumu un pēc tam to izpildīt. 2022. gadā PR tomēr atteicās apliecināt pirkuma līgumu, pamatojoties uz to, ka viņš nevar izslēgt, ka ar tā apliecināšanu netiktu pārkāpts Regulas Nr. 833/2014 5.n panta 2. punkta b) apakšpunktā noteiktais aizliegums. Tā kā PR nebija izpildījis GB, ON un *Visit-Moscow* lūgumu pārskatīt šo atteikumu, PR prasību, ko pirmie minētie bija cēlušī par šo atteikumu, pārsūtīja Berlīnes apgabaltiesai, kura šajā ziņā uzdeva Tiesai dažādus prejudiciālus jautājumus.

Tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, Tiesa norāda, ka atbilstoši tā ierastajai nozīmei ikdienas valodā jēdziens “juridiskās konsultācijas” vispārīgi apzīmē atzinumu par tiesību jautājumu. Lietojot kopā ar Regulas Nr. 833/2014 5.n panta 2. punktā izmantoto jēdzienu “pakalpojumi”, tas norāda uz tādas saimnieciska rakstura darbības veikšanu, kuras pamatā ir attiecības starp pakalpojumu sniedzēju un tā klientu un kuras mērķis ir tādu juridisku konsultāciju sniegšana, saistībā ar kurām pakalpojumu sniedzējs sniedz atzinumus par tiesību jautājumiem personām, kas tos lūdz.

Šo jēdziena “juridiskie konsultāciju pakalpojumi” nozīmi apstiprina Regulas 2022/1904 19. apsvērums. Pirmkārt, tas attiecas uz attiecībām starp pakalpojumu sniedzēju un tā klientu un norāda uz šī pakalpojuma sniedzēja lomu klienta interesēs, kad tas palīdz šim klientam un konsultē šo klientu par darījumu ar trešām personām juridiskajiem aspektiem. Otrkārt, tas norāda uz papilddarbībām attiecībā pret “juridisko dokumentu sagatavošanu, izpildi un pārbaudi”.

Tādējādi darbības, uz kurām attiecas jēdziens “juridisko konsultāciju pakalpojumi” Regulas Nr. 833/2014 5.n panta 2. punkta izpratnē, skaidri atšķiras no darbībām, kuras var būt jāveic valsts

³⁸⁹ Padomes Regula (ES) Nr. 833/2014 (2014. gada 31. jūlijs) par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā (OV 2014, L 229, 1. lpp.).

³⁹⁰ Padomes Regula (ES) 2022/1904 (2022. gada 6. oktobris), ar kuru groza Regulu (ES) Nr. 833/2014 par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā (OV 2022, L 259 I, 3. lpp.).

iestādēm. Proti, šo valsts iestāžu uzdevums nav sniegt pakalpojumus, kas ietver atzinumu sniegšanu par tiesību jautājumiem personām, lai veicinātu vai aizstāvētu šo personu personīgās intereses.

Šajā gadījumā Tiesa norāda, ka saistībā ar nekustamā īpašuma pirkuma līguma apliecināšanu notārs šķietami nerīkojas ar mērķi veicināt kādas puses vai abu pušu personīgās intereses, bet gan rīkojas objektīvi, vienādi distancējoties no pusēm un to attiecīgajām interesēm, vienīgi tiesiskuma un tiesiskās drošības interesēs. Līdz ar to, ņemot vērā attiecīgās valsts tiesību sistēmas īpašo kārtību aktu notariālai apliecināšanas procedūrai un ar apliecinātiem aktiem saistītās tiesiskās sekas, tāda notāra veikta apliecināšana, kāda ir reglamentēta Vācijas tiesībās, par tāda nekustamā īpašuma pirkuma līgumu, kas pieder Krievijā reģistrētai juridiskai personai, neietilpst Regulas Nr. 833/2014 5.n panta 2. punktā minētajā jēdzienā "juridisko konsultāciju pakalpojumi" un līdz ar to šīs tiesību normas b) apakšpunktā paredzētā aizlieguma sniegt šādus pakalpojumus šādai juridiskajai personai tvērumā.

Šajā ziņā Tiesa norāda – ja minētās regulas 5.n panta 2. punkts tiktu interpretēts pretēji, tas radītu nekonsekveni, pirmkārt, šīs regulas piemērošanā un, otrkārt, starp minēto regulu un Regulu Nr. 269/2014 ³⁹¹.

Proti, darījumi attiecībā uz nekustamajiem īpašumiem, kas atrodas Savienības teritorijā un kas pieder Krievijā reģistrētām juridiskām personām, joprojām ir atļauti saskaņā ar Regulu Nr. 833/2014. Šie darījumi praksē varētu tikt kavēti dažās dalībvalstīs, kurās nekustamā īpašuma pirkuma līguma notariāla apliecināšana ir būtisks šāda īpašuma atsavināšanas nosacījums, un tas tā ir neatkarīgi no tā, vai uz šīm juridiskajām personām attiecas aizliegums rīkoties ar saviem aktīviem saskaņā ar Regulu Nr. 269/2014.

Šādu Regulas Nr. 833/2014 5.n panta 2. punktā paredzētā aizlieguma seku atšķirības dalībvalstīs atkarībā no piemērojamās notariālās sistēmas Savienības likumdevējs nav vēlējies panākt.

Turklāt izmantotā interpretācija nav pretrunā ne Regulas Nr. 833/2014, ne Regulas Nr. 269/2014 mērķim.

Vispirms jānorāda – ne no Lēmuma 2022/1909 ³⁹², ne no Regulas Nr. 833/2014 vai Regulas 2022/1904 neizriet, ka, ieviešot aizliegumu sniegt juridisko konsultāciju pakalpojumus, Padome būtu vēlējusies panākt, lai Krievijā reģistrētām juridiskām personām dažās dalībvalstīs varētu būt neiespējami rīkoties ar saviem nekustamajiem īpašumiem.

Turpinot – Regulas Nr. 833/2014 5.n panta 2. punktā paredzētā aizlieguma pamatā esošais mērķis ir apgrūtināt Krievijas juridiskajām personām, kas darbojas Savienības teritorijā, to komercdarbības turpināšanu šajā teritorijā un tādējādi ietekmēt Krievijas ekonomiku. Taču tāda nekustamā īpašuma pirkuma līguma notariāla apliecināšana, kas pieder Krievijā reģistrētai juridiskai personai, nav pretēja šim mērķim.

Visbeidzot – nav skaidrs, kādā veidā Krievijā reģistrētai juridiskai personai piederoša nekustamā īpašuma pirkuma līguma notariāla apliecināšana *a priori* un vispārīgi varētu veicināt noteikto ierobežojošo pasākumu apiešanu.

Otrām kārtām, Tiesa uzsver, ka iesniedzējtiesai attiecībā uz katru no notāra veiktajiem uzdevumiem šāda pirkuma līguma izpildei būs jāizvērtē, vai tie ietver notāra sniegtas juridiskās konsultācijas pusēm iepriekš minētajā jēdziena "juridisko konsultāciju pakalpojumi" interpretācijas izpratnē.

³⁹¹ Padomes Regula (ES) Nr. 269/2014 (2014. gada 17. marts) par ierobežojošiem pasākumiem attiecībā uz darbībām, ar ko tiek grauta vai apdraudēta Ukrainas teritoriālā integritāte, suverenitāte un neatkarība (OV 2014, L 78, 6. lpp.).

³⁹² Padomes Lēmums (KĀDP) 2022/1909 (2022. gada 6. oktobris), ar ko groza Lēmumu 2014/512/KĀDP par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā (OV 2022, L 259 I, 122. lpp.).

Visbeidzot, trešām kārtām, attiecībā uz jautājumu par to, vai tulkošanas pakalpojumi, ko sniedz tulks notariālas apliecināšanas laikā, ir juridisko konsultāciju pakalpojumi Regulas Nr. 833/2014 5.n panta 2. punkta izpratnē, Tiesa norāda: ņemot vērā, ka tulka profesijai nav juridiska rakstura, šie pakalpojumi nevar būt "juridisko konsultāciju" elements pat tad, ja attiecīgie pakalpojumi ir palīdzības sniegšana tiesību speciālistam, kas darbojas juridiskā jomā. Turklāt nešķiet, ka Vācijas notāra veikta nekustamā īpašuma, kas atrodas Vācijā un pieder Krievijā reģistrētai juridiskai personai, pirkuma akta apliecināšana ietilptu Regulas Nr. 833/2014 5.n panta 2. punktā paredzētā aizlieguma sniegt juridisko konsultāciju pakalpojumus tvērumā. No tā izriet, ka, sniedzot tulkošanas pakalpojumus šāda akta notariālas apliecināšanas procesā, lai palīdzētu šīs juridiskās personas pārstāvim, kurš nepārvalda apliecināšanas procedūras valodu, tulks nesniedz šādai juridiskai personai "juridisko konsultāciju pakalpojumus" šīs tiesību normas izpratnē.

2024. gada 10. septembra spriedums (virspalāta) *Neves 77 Solutions* (C-351/22, [EU:C:2024:723](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Kopējā ārpolitika un drošības politika (KĀDP) – Ierobežojošie pasākumi saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā – Lēmums 2014/512/KĀDP – 2. panta 2. punkta a) apakšpunkts – Tiesas kompetence – LES 24. panta 1. punkta otrās daļas pēdējais teikums – LESD 275. pants – LESD 215. pants – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 17. pants – Tiesības uz īpašumu – Tiesiskās drošības un sodu likumības principi – Starptautiskās pakalpojumi saistībā ar militārām precēm – Aizliegums sniegt šādus pakalpojumus – Paziņojuma nenosūtīšana kompetentajai valsts iestādei – Administratīvs pārkāpums – Naudas sods – Tādu naudas summu automātiska konfiskācija, kas saņemtas kā atlīdzība par aizliegtu darījumu

Tiesa, kurai *Tribunalul București* (Bukarestes apgabaltiesa, Rumānija) iesniedza lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, precizē savas kompetences ierobežojumu apjomu kopējās ārpolitikas un drošības politikas (KĀDP) jomā ³⁹³. Turklāt tā lemj par Lēmuma 2014/512/KĀDP ³⁹⁴ par ierobežojošiem pasākumiem, kurus Eiropas Savienības Padome pieņēmusi saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā, 2. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzētā aizlieguma sniegt starptautiskās pakalpojumus saistībā ar militārām precēm piemērošanas jomu.

Rumānijas sabiedrības *Neves 77 Solutions SRL* (turpmāk tekstā – "*Neves*") galvenais darbības veids ir preču tirdzniecības starptautiskās pakalpojumu sniegšana aviācijas nozarē.

2019. gadā *Neves* ar Ukrainas uzņēmumu *SFTE Spetstechnoexport* (turpmāk tekstā – "*SFTE*") noslēdza līgumu par īpašuma tiesību nodošanu uz 32 radio stacijām, kuras bija jāpiegādā Apvienotajos Arābu Emirātos. Pēc tam, kad *Neves* no kāda Portugāles uzņēmuma bija nopirkusi šīs radio stacijas, no kurām 20 bija ražotas Krievijā un eksportētas uz Apvienotajiem Arābu Emirātiem, šī sabiedrība tās pēc *SFTE* lūguma nodeva Indijas uzņēmumam.

Uzskatot tostarp, ka ar šo starptautiskās darījumu ir pārkāpts Lēmuma 2014/512 2. panta 2. punkta a) apakšpunkts, Rumānijas nodokļu administrācija 2020. gadā sastādīja administratīvā pārkāpuma protokolu, ar kuru *Neves* tika uzlikts naudas sods un tika konfiscētas kā atlīdzība par šo darījumu saņemtās summas.

Lai atceltu minēto administratīvā pārkāpuma protokolu, *Neves* cēla prasību *Judecătoria Sectorului 1 București* (Bukarestes 1. rajona pirmās instances tiesa, Rumānija), kura šo prasību noraidīja. Tad *Neves* par šo spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību Bukarestes apgabaltiesā, kas ir iesniedzējtiesa.

³⁹³ Šie ierobežojumi ir noteikti LES 24. panta 1. punktā un LESD 275. panta 1. punktā.

³⁹⁴ Padomes Lēmums 2014/512/KĀDP (2014. gada 31. jūlijs) par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā (OV 2014, L 229, 13. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Padomes 2014. gada 8. septembra Lēmumu 2014/659/KĀDP (OV 2014, L 271, 54. lpp.).

Tiesas vērtējums

Attiecībā uz Tiesas kompetenci interpretēt Lēmuma 2014/512 2. panta 2. punkta a) apakšpunktu Tiesa vispirms konstatē, ka ar šo tiesību normu ir ieviests vispārpiemērojams ierobežojošs pasākums, kas ir valsts sankciju pasākuma pamatā. Lai gan Tiesas kompetence nekādi nav ierobežota attiecībā uz regulu, kas pieņemta, pamatojoties uz LESD 215. pantu, un ar ko tiek īstenotas KĀDP kontekstā pieņemtās Savienības nostājas, šā lēmuma 2. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzētais aizliegums sniegt starpniecības pakalpojumus tomēr nebija ieviests ar regulu pamatlietas faktu rašanās laikā.

Tomēr, pirmkārt, pārbaudot LES 40. panta pirmās daļas ³⁹⁵ ievērošanu, Tiesai it īpaši ir jāraugās, lai saistībā ar LESD 215. panta īstenošanu Padome nevarētu apiet Tiesas kompetenci attiecībā uz regulu atbilstoši šim pantam. Šajā ziņā no LESD 215. panta 1. punkta skaidrā formulējuma izriet, ka Padomei ir jāveic vajadzīgie pasākumi, lai īstenotu KĀDP lēmumu, ar ko tiek pieņemta Savienības nostāja attiecībā uz ekonomikas un finanšu sakaru ar trešo valsti pārtraukšanu vai mazināšanu. Tādējādi gadījumā, uz kuru attiecas minētais 1. punkts, šī iestāde ir saistošās kompetences situācijā.

Otrkārt, iespējai vērsties Tiesā Līgumos paredzētā prejudiciālā nolēmuma ietvaros saistībā ar regulu, kas pieņemta, balstoties uz LESD 215. panta 1. punktu, jābūt pieejamai attiecībā uz visām tiesību normām, kas Padomei būtu bijis jāiekļauj šādā regulā un kas ir pamats valsts sankciju pasākumam attiecībā uz trešām personām. Šī interpretācija ļauj nodrošināt ne tikai Savienības tiesību vienveidīgu piemērošanu valsts tiesās, bet arī Savienības tiesībās paredzētās tiesību aizsardzības tiesā sistēmas saskaņotību. Proti, prejudiciālā nolēmuma tiesvedība ³⁹⁶, kas ir tiesu sistēmas stūrakmens Savienībā, būtiski veicina tiesiskas valsts vērtības, uz kuru balstīta Savienība ³⁹⁷, saglabāšanu.

Tādējādi Tiesai ir kompetence interpretēt vispārpiemērojamu ierobežojošu pasākumu gadījumā, ja Padomei šis pasākums, kas ir valsts sankciju pasākuma pamatā, būtu bijis jāīsteno regulā atbilstoši LESD 215. pantam. Šajā lietā aizlieguma sniegt attiecīgos starpniecības pakalpojumus mērķis ir ierobežot saimnieciskās darbības subjektu spēju veikt darījumus, kas ietilpst LESD piemērošanas jomā ³⁹⁸. Tas var tikt īstenots Savienības līmenī tikai tad, ja pēc aizlieguma tiek pieņemta šāda regula, un ir viens no nepieciešamajiem pasākumiem, lai Savienības līmenī īstenotu Lēmumu 2014/512, kas Padomei būtu bijis jāīsteno ar Regulu Nr. 833/2014.

Līdz ar to Tiesai ir kompetence atbildēt uz prejudiciālajiem jautājumiem.

Attiecībā uz lietas būtību Tiesa uzskata, pirmkārt, ka Lēmuma 2014/512 2. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzētais aizliegums sniegt starpniecības pakalpojumus ir piemērojams pat tad, ja militārās iekārtas, kas ir attiecīgā starpniecības darījuma priekšmets, nekad nav bijušas importētas dalībvalsts teritorijā.

Otrkārt, Tiesa uzsver, ka minētā tiesību norma, aplūkota Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 17. pantā nostiprināto tiesību uz īpašumu, kā arī tiesiskās drošības un sodu likumības principu gaismā, pieļauj valsts konfiskācijas pasākumu, ar kuru konfiscē visus minētajā 2. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzētā starpniecības darījuma ienākumus un kurš automātiski tiek piemērots pēc tam, kad valsts kompetentās iestādes ir konstatējušas aizlieguma veikt šādu darījumu un pienākuma paziņot par to pārkāpumu.

³⁹⁵ Saskaņā ar LES 40. panta pirmo daļu KĀDP īstenošana neietekmē iestāžu veikto procedūru un iestādēm piešķirto pilnvaru piemērošanu, kuras paredzētas Līgumos, lai īstenotu Savienības kompetenci, kas minēta LESD 3.–6. pantā.

³⁹⁶ Prejudiciālā nolēmuma tiesvedība paredzēta LES 19. panta 3. punkta b) apakšpunktā un LESD 267. pantā.

³⁹⁷ Skat. LES 2. pantu, kā arī LES 21. pantu, uz kuru ir atsauce LES 23. pantā par KĀDP.

³⁹⁸ Ieroču, militārā aprīkojuma un pakalpojumu, kas minēti Lēmuma 2014/512 2. panta 2. punkta a) apakšpunktā, tirdzniecība ietilpst šajā piemērošanas jomā atbilstoši LESD 114. un 207. pantam.

Attiecībā uz tiesībām uz īpašumu Tiesa vispirms atgādina Eiropas Cilvēktiesību tiesas (turpmāk tekstā – “ECT”) judikatūru, saskaņā ar kuru konfiskācijas pasākumi, kuri attiecas uz noziedzīgā nodarījumā vai nelikumīgā darbībā iegūtiem līdzekļiem vai noziedzīgā nodarījumā izmantotu instrumentu, kas nepieder labticīgai trešai personai, parasti ietilpst īpašuma izmantošanas regulējuma jomā, pat ja tie pēc savas būtības atņem personai tās īpašumu ³⁹⁹.

Šajā lietā šis tiesību uz īpašumu īstenošanas ierobežojums, šķiet, atbilst samērīguma principam un līdz ar to ir attaisnots, ņemot vērā Hartas 52. panta 1. punktā paredzētos nosacījumus, tomēr tas jāpārbauda iesniedzējtiesai. Proti, šis ierobežojums ir paredzēts tiesību aktos ⁴⁰⁰, un ar to tiek ievērota tiesību uz īpašumu būtība, jo uz to attiecas tiesiskais regulējums par īpašuma izmantošanu Hartas 17. panta 1. punkta trešā teikuma izpratnē un tā nav īpašuma atņemšana 17. panta 1. punkta otrā teikuma izpratnē. Turklāt šis pasākums atbilst Savienības atzītajiem vispārējo interešu mērķiem.

Attiecībā uz samērīguma principu – atlīdzības par aizliegto starpniecības darījumu konfiskācija pilnā apmērā šķiet nepieciešama, lai reāli un efektīvi atturētu saimnieciskās darbības subjektus pārkāpt aizliegumu sniegt starpniecības pakalpojumus saistībā ar militārām precēm. Tāpat tas, ka konfiskācijas pasākums tiek veikts automātiski, ir nepieciešams, lai nodrošinātu sankcijas pilnu iedarbīgumu. Tomēr, piemērojot konfiskācijas sankciju neatkarīgi no kriminālsoda, saskaņā ar ECT judikatūru ir svarīgi, lai procedūra kopumā ļautu ieinteresētajai personai sevi aizstāvēt gan valsts iestādēs, kuras tai piemērojušas šo sankciju, gan tiesās, kas izskata pieteikumu par šo iestāžu lēmumiem, lai tās varētu veikt dažādo iesaistīto interešu visaptverošu izvērtējumu ⁴⁰¹.

2. Prasība par zaudējumu atlīdzību

2024. gada 10. septembra spriedums (virspalāta) KS u.c./Padome u.c. (C-29/22 P un C-44/22 P, [EU:C:2024:725](#))

Apelācija – Kopējā ārpolitika un drošības politika (KĀDP) – Vienotā rīcība 2008/124/KĀDP – Eiropas Savienības Tiesiskuma misija Kosovā (“Eulex Kosovo”) – Prasība par zaudējumu atlīdzību – Kaitējums, kas iespējami nodarīts ar dažādām Eiropas Savienības Padomes, Eiropas Komisijas un Eiropas Ārējās darbības dienesta (EĀDD) darbībām un bezdarbību saistībā ar šīs vienotās rīcības īstenošanu – Nepietiekama izmeklēšana attiecībā uz personu spīdzināšanu, pazušanu un nogalināšanu – Eiropas Savienības Tiesas kompetence lemt par šo prasību – LES 24. panta 1. punkta otrās daļas pēdējais teikums – LESD 275. pants

Atceļot Vispārējās tiesas rīkojumu KS un KD/Padome u.c. ⁴⁰² (turpmāk tekstā – “pārsūdzētais rīkojums”), ciktāl šī tiesa ir atzinusi, ka KS un KD celtās prasības izskatīšana acīmredzami nav tās kompetencē, pamatojoties uz to, ka tā attiecas uz kopējās ārpolitikas un drošības politikas (KĀDP) ietvaros veiktām politiskām vai stratēģiskām izvēlēm ⁴⁰³, Tiesa virspalātas sastāvā precīzē tvērumu

³⁹⁹ Skat. it īpaši ECT spriedumus, 1986. gada 24. oktobris, *Agosi* pret Apvienoto Karalisti, CE:ECHR:1986:1024JUD000911880, 51. punkts; 2015. gada 12. maijs, *Gogitidze* u.c. pret Gruziju, CE:ECHR:2015:0512JUD003686205, 94. punkts, kā arī 2020. gada 15. oktobris, *Karapetyan* pret Gruziju, CE:ECHR:2020:1015JUD006123312, 32. punkts.

⁴⁰⁰ Šis pasākums balstīts uz 2008. gada 4. decembra *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 202/2008 privind punerea în aplicare a sancțiunilor internaționale* (Valdības ārkārtas rīkojums Nr. 202/2008 “Par starptautisko sankciju īstenošanu”; 2008. gada 8. decembra *Monitorul Oficial al României*, I daļa, Nr. 825), kā arī Kopējās nostājas 2008/944 12. pantā paredzēto militāro tehnoloģiju un preču dalībvalsts sarakstu, kas attiecībā uz Rumāniju izveidots ar Rīkojumiem Nr. 156/2018 un Nr. 901/2019.

⁴⁰¹ Šajā nozīmē skat. ECT spriedumu, 2020. gada 15. oktobris, *Karapetyan* pret Gruziju, CE:ECHR:2020:1015JUD006123312, 35. punkts.

⁴⁰² Rīkojums, 2021. gada 10. novembris, KS un KD/Padome u.c. (T-771/20, [EU:T:2021:798](#)).

⁴⁰³ Iepriekš minētais rīkojums tiek atcelts, ciktāl KS un KD celtā prasība tostarp attiecās uz vairāku pamattiesību pārkāpumu, kā arī Savienības struktūras un iestāžu veiktu izpildvaras nepareizu vai ļaunprātīgu izmantošanu. Pārējā daļā prasības ir noraidītas.

Savienības tiesu kompetencei KĀDP jomā, kas paredzēta LES 24. panta 1. punkta otrās daļas pēdējā teikumā ⁴⁰⁴ un LESD 275. panta pirmajā daļā ⁴⁰⁵. KS un KD ir tuvas ģimenes locekles personām, kas ir spīdzinātas, pazudušas vai nogalinātas Kosovā 1999. gadā notikušā konflikta laikā. 2008. gadā ar Vienoto rīcību 2008/124 ⁴⁰⁶ Eiropas Savienība šajā trešā valstī izveidoja civilo Tiesiskuma misiju ar nosaukumu *Eulex Kosovo*, lai izmeklētu it īpaši šādus noziegumus. 2009. gadā, balstoties uz šo vienoto rīcību, Savienība izveidoja Cilvēktiesību ievērošanas izvērtēšanas komisiju (turpmāk tekstā – “izvērtēšanas komisija”), kuras uzdevums ir izskatīt sūdzības, kas iesniegtas par cilvēktiesību pārkāpumiem, kurus *Eulex Kosovo* ir izdarījusi, īstenojot savas pilnvaras.

Pēc KS un KD iesniegtajām sūdzībām izvērtēšanas komisija 2015. gada novembrī un 2016. gada oktobrī secināja, ka ir pārkāptas vairākas Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk tekstā – “ECPAK”) aizsargātās pamattiesības ⁴⁰⁷. 2017. gada martā šī komisija nolēma izbeigt attiecīgās lietas, vienlaikus konstatējot, ka ieteikumus, kurus šī komisija bija nosūtījusi *Eulex Kosovo* vadītājam, visās lietās viņš bija īstenojis tikai daļēji.

2017. gada decembrī ar rīkojumu KS/Padome u.c. ⁴⁰⁸ Vispārējā tiesa tās acīmredzamās kompetences neesamības dēļ noraidīja KS celto prasību pret Eiropas Savienības Padomi, Eiropas Komisiju un Eiropas Ārējās darbības dienestu (EĀDD) tostarp par “Vienotās rīcības 2008/124 atcelšanu vai grozīšanu” un par ārpuslīgumisko atbildību vairāku ECPAK normu pārkāpuma dēļ.

2021. gada novembrī ar pārsūdzēto rīkojumu Vispārējā tiesa tā paša iemesla dēļ noraidīja KS un KD celto prasību atlīdzināt zaudējumus, kas viņām esot nodarīti ar dažādām Padomes, Komisijas un EĀDD darbībām un bezdarbību, it īpaši saistībā ar izmeklēšanu, kas veikta *Eulex Kosovo* misijas laikā un attiecas uz viņu ģimenes locekļu spīdzināšanu, pazušanu un nogalināšanu. Pa to laiku 2021. gada jūnijā KS un KD bija iesniegušas pieteikumu par pierādījumu savākšanas pasākumiem, lai panāktu, ka tiek iesniegta *Eulex Kosovo* operācijas plāna (OPLAN) pilna versija par laiku kopš šīs misijas izveides 2008. gadā.

Apstrīdētajā rīkojumā Vispārējā tiesa tostarp konstatēja, ka KS un KD prasības pamatā ir akti vai rīcība, kas attiecas uz politiskiem vai stratēģiskiem jautājumiem saistībā ar *Eulex Kosovo* darbību, prioritāšu un resursu noteikšanu, kā arī ar lēmumu izveidot izvērtēšanas komisiju šīs misijas ietvaros, un ka saskaņā ar Vienoto rīcību 2008/124 uz *Eulex Kosovo* misijas izveidi un darbībām attiecas LES noteikumi par KĀDP. Turklāt Vispārējā tiesa būtībā nosprieda, ka, piemērojot LES 24. panta 1. punkta otrās daļas pēdējo teikumu un LESD 275. panta pirmo daļu, Eiropas Savienības Tiesai principā nav kompetences attiecībā uz noteikumiem par KĀDP, kā arī tiesību aktiem, kas pieņemti, pamatojoties uz šiem noteikumiem, un ka izņēmumi no šī principa, kas paredzēti šajā pirmajā tiesību normā un 275. panta otrajā daļā, šajā lietā nebija piemērojami, jo minētā prasība neattiecas ne uz ierobežojošiem

⁴⁰⁴ Saskaņā ar šo tiesību normu “Eiropas Savienības Tiesai nav jurisdikcijas attiecībā uz [noteikumiem par KĀDP], izņemot tās jurisdikciju pārraudzīt atbilstību [LES] 40. pantam un izskatīt dažu lēmumu likumību, kā paredzēts [LESD] 275. panta otrajā daļā”.

⁴⁰⁵ Atbilstoši šim LESD 275. pantam “Eiropas Savienības Tiesai nav kompetences attiecībā uz noteikumiem par [KĀDP], kā arī attiecībā uz tiesību aktiem, kas pieņemti saistībā ar noteikumiem par kopējo ārpolitiku un drošības politiku. Tiesas kompetencē tomēr ir pārraudzīt [LES] 40. panta piemērošanu un izlemt lietas, kuras ierosinātas saskaņā ar 263. panta ceturtajā daļā paredzētajiem nosacījumiem par lēmumu likumību, kuri paredz ierobežojošus pasākumus pret fiziskām vai juridiskām personām un kurus pieņēmusi Padome, pamatojoties uz [LES] V sadaļas 2. nodaļu”.

⁴⁰⁶ Padomes Vienotā rīcība 2008/124/KĀDP (2008. gada 4. februāris) par Eiropas Savienības Tiesiskuma misiju Kosovā, *EULEX KOSOVO* (OV 2008, L 42, 92. lpp.).

⁴⁰⁷ Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija, kas parakstīta 1950. gada 4. novembrī Romā.

⁴⁰⁸ Rīkojums, 2017. gada 14. septembris, KS/Padome u.c. (T-840/16, [EU:T:2017:938](#)).

pasākumiem attiecībā uz fiziskām vai juridiskām personām šīs pēdējās minētās tiesību normas izpratnē, ne uz LES 40. panta ievērošanu ⁴⁰⁹.

Izskatot abas apelācijas sūdzības, ko iesniegušas attiecīgi KS un KD (lieta C-29/22 P) un Komisija (lieta C-44/22 P), Tiesa daļēji atceļ šo Vispārējās tiesas rīkojumu un nodod tai lietu atpakaļ, lai Vispārējā tiesa lemtu par šīs prasības pieņemamību un attiecīgā gadījumā par tās būtību.

Tiesas vērtējums

Tā kā KS un KD, kā arī Komisija apstrīdēja Vispārējās tiesas konstatējumu, ka tās kompetencē nav izskatīt KS un KD celto prasību, Tiesa pārbauda Vispārējās tiesas veiktās šo aspektu interpretācijas pamatotību.

Par LES 24. panta 1. punkta otrās daļas un LESD 275. panta pirmās daļas interpretāciju

Interpretējot Līgumu normas, kurās ir paredzēts Savienības tiesu kompetences ierobežojums KĀDP jomā, Tiesa vispirms konstatē, ka šīs politikas iekļaušana Savienības konstitucionālajā ietvarā nozīmē, ka tajā ir piemērojami arī Savienības tiesību sistēmas pamatprincipi. To vidū ir tostarp tiesiskuma un pamattiesību ievērošana, kas ir vērtības, kuras citastarp prasa, lai Savienības iestādes tiktu pakļautas pārbaudei tiesā.

Tomēr, pirmām kārtām, Tiesa norāda, ka saskaņā ar LES 24. panta 1. punkta otrās daļas pirmo teikumu "uz [KĀDP] attiecas īpaši noteikumi un procedūras", tostarp tie, kas ierobežo Eiropas Savienības Tiesas kompetenci attiecībā uz noteikumiem par KĀDP un uz to pamata pieņemtajiem tiesību aktiem. Šāds ierobežojums var tikt saskaņots gan ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 47. pantu, gan ar ECPAK 6. un 13. pantu.

Šajā ziņā, pirmkārt, Tiesa jau ir nospriedusi, ka Hartas 47. pants nevar nedz radīt tai kompetenci, ja Līgumos tā ir izslēgta, nedz grozīt Līgumos paredzēto pārbaudes tiesā sistēmu, kurā ietilpst noteikumi par tiešo prasību pieņemamību. Turklāt [kompetences] piešķiršanas un institucionālā līdzsvara principi ir piemērojami arī KĀDP jomā. Līdz ar to apgalvojums, ka darbība vai bezdarbība, kas ir privātpersonas prasības priekšmets, pārkāpj šīs privātpersonas pamattiesības, pats par sevi nav pietiekams, lai Eiropas Savienības Tiesa atzītu, ka tās kompetencē ir izskatīt šo prasību. Otrkārt, Tiesai, protams, ir gan jānodrošina, lai tās veiktā Hartas 47. panta – kura pirmā un otrā daļa atbilst ECPAK 6. panta 1. punktam un 13. pantam – interpretācija nodrošinātu aizsardzības līmeni, kas atbilst minētajiem ECPAK noteikumiem, kā tos ir interpretējusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa. Tomēr, no vienas puses, šajā ECPAK 6. panta 1. punktā garantētās tiesības nav absolūtas un tām var tikt noteikti leģitīmi ierobežojumi. No otras puses, ECPAK 13. pantā sniegtā aizsardzība, kas garantē, ka valsts tiesībās ir tiesību aizsardzības līdzeklis, kas ļauj atsaukties uz ECPAK tiesībām un brīvībām, arī nevar tikt uzskatīta par absolūtu, jo apgalvotā pārkāpuma vai apgalvoto pārkāpumu kategorijas konteksts var pamatot iespējamo tiesību aizsardzības līdzekļu ierobežošanu.

Tādējādi Vispārējā tiesa nav pieļāvusi tiesību kļūdu, būtībā uzskatot, ka ne LES 24. panta 1. punkta otrās daļas pēdējais teikums un LESD 275. pants, no vienas puses ⁴¹⁰, ne atsaukšanās uz pamattiesību pārkāpumiem, no otras puses, paši par sevi nepamato to, ka tā sevi atzītu par kompetentu izskatīt KS un KD celto prasību. Turklāt LES 6. panta 2. punktu, kurā paredzēta Savienības pievienošanās ECPK, nevar interpretēt tādējādi, ka ar to tiktu paplašināta Eiropas Savienības Tiesas kompetence, to

⁴⁰⁹ Šajā pantā ir paredzēts: "Kopējās ārpolitikas un drošības politikas īstenošana neietekmē iestāžu veikto procedūru un iestādēm piešķirto pilnvaru piemērošanu, kas paredzētas Līgumos, lai īstenotu Savienības kompetenci, kas minēta [LESD] 3. līdz 6. pantā. Tāpat arī to politiku īstenošana, kas minēta šajos pantos, neietekmē iestāžu veikto procedūru un iestādēm piešķirto pilnvaru piemērošanu, kas Līgumos noteiktas Savienības kompetences īstenošanai saskaņā ar šo nodaļu."

⁴¹⁰ Lasot tos kopsakarā ar Hartas 47. pantu, ECPAK 6. panta 1. punktu un 13. pantu, kā arī LES 2. panta, 3. panta 5. punktu un 6., 19., 21. un 23. pantu.

attiecinot uz KĀDP jomu, jo tiesiskais regulējums, kas attiecas uz šo pievienošanos, paredz, ka nolīgums par pievienošanos neietekmē ne Savienības kompetenci, ne tās iestāžu pilnvaras.

Otrām kārtām, it īpaši attiecībā uz LES 24. panta 1. punkta otrās daļas pēdējā teikuma un LESD 275. panta piemērošanu prasībām par Savienības ārpuslīgumisko atbildību, kas reglamentētas LESD 268. un 340. pantā, Tiesa norāda, ka ne Eiropas Savienības Tiesai atzītās kompetences lemt par šādām prasībām ekskluzīvais raksturs, ne šīs kategorijas prasību autonomija nevar paplašināt šai iestādei ar Līgumiem piešķirtās kompetences robežas. LES 24. panta 1. punkta otrās daļas pēdējais teikums un LESD 275. pants, kuros ir ierobežota Savienības tiesu kompetence KĀDP jomā, attiecībā uz šajā jomā ietilpstošām prasībām jāuzskata par *leges speciales* attiecībā pret LESD 268. un 340. pantu. Līdz ar to nevar atzīt, ka LES 24. panta 1. punkta otrās daļas pēdējais teikums un LESD 275. pants neattiecas uz prasībām par Savienības ārpuslīgumisko atbildību.

Trešām kārtām un visbeidzot, Tiesa, pamatojoties uz spriedumu *Carvalho* u.c./Parlaments un Padome⁴¹¹, kurā ir pausts interpretācijas princips, kas piemērojams visiem Līgumos paredzētajiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, arī apstiprina Vispārējās tiesas veikto Līgumu normu par Savienības tiesas kompetenci interpretāciju, ņemot vērā pamattiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā tādā ziņā, ka minētās pamattiesības nevar likt izslēgt LESD skaidri paredzētos nosacījumus.

Par attiecīgo darbību un bezdarbības saistību ar KĀDP ietvaros veiktām politiskām vai stratēģiskām izvēlēm saistībā ar KĀDP noteikšanu un īstenošanu

Tiesa atgādina, ka, pārbaudot Eiropas Savienības Tiesas kompetenci izskatīt prasību, kuras priekšmets ir akti vai bezdarbība, kas ietilpst KĀDP, vispirms ir jāpārbauda, vai uz attiecīgo situāciju attiecas kāds no LES 24. panta 1. punkta otrās daļas pēdējā teikumā un LESD 275. panta otrajā daļā paredzētajiem gadījumiem, kuros šī kompetence ir *expressis verbis* atzīta⁴¹². Ja tas tā nav, pēc tam jāpārbauda, vai minēto kompetenci var balstīt uz apstākli, ka attiecīgās darbības un bezdarbība nav tieši saistītas ar politiskām vai stratēģiskām izvēlēm, ko Savienības iestādes, struktūras un organizācijas izdara KĀDP un it īpaši – kopējās drošības un aizsardzības politikas (KDAP) jomā⁴¹³. Tādējādi, lai gan tad, ja attiecīgās darbības un bezdarbība nav tieši saistītas ar šīm politiskajām vai stratēģiskajām izvēlēm, Eiropas Savienības Tiesas kompetencē ir izvērtēt šo darbību vai bezdarbības tiesiskumu vai tās interpretēt, tai šīs kompetences nav, ja šīs darbības vai bezdarbība ir tieši saistītas ar minētajām politiskajām vai stratēģiskajām izvēlēm⁴¹⁴.

Šajā ziņā Tiesa pārbauda Vispārējās tiesas vērtējumu⁴¹⁵, konkrēti analizējot katru no KS un KD celtajā prasībā minētajiem aktiem un bezdarbību, kas attiecas uz KĀDP un it īpaši KDAP⁴¹⁶.

Šajā lietā, pirmām kārtām, no pārsūdzētā rīkojuma izriet, ka Vispārējā tiesa ir konstatējusi, ka uz šo prasību neattiecas gadījumi, kuros Līgumu noteikumos ir skaidri paredzēta Eiropas Savienības Tiesas kompetence KĀDP jomā, turklāt apelācijas sūdzībās tas nav apstrīdēts. Otrām kārtām, Vispārējā tiesa

⁴¹¹ Spriedums, 2021. gada 25. marts, *Carvalho* u.c./Parlaments un Padome (C-565/19, [EU:C:2021:252](#), 69. un 78. punkts).

⁴¹² Spriedumi, 2017. gada 28. marts, *Rosneft* (C-72/15, [EU:C:2017:236](#), 60. punkts), un 2020. gada 6. oktobris, *Bank Refah Kargarani*/Padome (C-134/19 P, [EU:C:2020:793](#), 27. punkts).

⁴¹³ Tas izriet no Tiesas judikatūras, kuras pamatā ir 2015. gada 12. novembra sprieduma *Elitaliana/Eulex Kosovo* (C-439/13 P, [EU:C:2015:753](#)) 49. punkts, 2016. gada 19. jūlija sprieduma *H/Padome* u.c. (C-455/14 P, [EU:C:2016:569](#)) 55. punkts, kā arī 2020. gada 25. jūnija sprieduma *Satcen/KF* (C-14/19 P, [EU:C:2020:492](#)) 66. punkts.

⁴¹⁴ Līdz ar to Eiropas Savienības Tiesas kompetencē neietilpst izvērtēt tādu darbību vai bezdarbības tiesiskumu vai tās interpretēt, kuras ir tieši saistītas ar KĀDP, it īpaši KDAP, noteikšanu, veikšanu un īstenošanu, proti, it īpaši tas attiecas uz Savienības stratēģisko interešu identificēšanu, kā arī gan uz Savienības veicamo darbību un ieņemamās nostājas noteikšanu, gan uz vispārējām pamatnostādnēm LES 24.–26., 28., 29., 37., 38., 42. un 43. panta izpratnē.

⁴¹⁵ Šis vērtējums ietverts pārsūdzētā rīkojuma 28. un 39. punktā.

⁴¹⁶ Lai to izdarītu, Tiesa ņem vērā, ka tiesiskās drošības mērķis prasa, lai Savienības tiesa varētu lemt par savu kompetenci, nebūdamā spiesta izskatīt lietu pēc būtības.

būtībā uzskatīja, ka šajā prasībā minētās darbības un bezdarbība⁴¹⁷, ņemot vērā to politisko un stratēģisko raksturu, kā arī to saistību ar KĀDP noteikšanu un īstenošanu, ir tieši saistītas ar šo politiku, un tas ir iemesls, kāpēc tā atzina, ka tai nav kompetences izskatīt šo prasību.

Šajā ziņā Tiesa norāda, pirmkārt, ka KĀDP misijas, it īpaši KDAP misijas, rīcībā nodotie līdzekļi, kā to pamatoti ir uzskatījuši Vispārējā tiesa, ir tieši saistīti ar KĀDP ietvaros veiktām politiskām vai stratēģiskām izvēlēm.

Savukārt Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, uzskatot, ka apgalvotā atbilstošā personāla neesamība ir saistīta ar politiskiem vai stratēģiskiem jautājumiem, kas attiecas uz KĀDP noteikšanu un īstenošanu. Proti, *Eulex Kosovo* misijas spēja nodarbināt personālu⁴¹⁸ ir ikdienas pārvaldības akts, kas ietilpst minētās misijas pilnvaru īstenošanā. Tādējādi *Eulex Kosovo* pieņemtie lēmumi attiecībā uz šīs misijas personāla izvēli nav tieši saistīti ar politiskām un stratēģiskām izvēlēm, ko šī misija veic KĀDP ietvaros.

Otrām kārtām, Tiesa nonāk pie šī paša secinājuma par Vispārējās tiesas pieļauto tiesību kļūdu attiecībā uz to, ka nav tiesību normu, kurās būtu paredzēta juridiskā palīdzība procedūrās, kas norisinās izvērtēšanas komisijā. Šī KS un KD celtās prasības daļa attiecas uz šīs komisijas procesuālajiem noteikumiem, kas nav tieši saistīti ar KĀDP ietvaros veiktām politiskām vai stratēģiskām izvēlēm.

Tāpat attiecībā uz izvērtēšanas komisijai piešķirto īstenošanas pilnvaru neesamību vai tiesību aizsardzības līdzekļu neesamību saistībā ar šīs izvērtēšanas komisijas konstatētajiem pārkāpumiem Tiesa, pamatojoties uz mērķiem, kas noteica *Eulex Kosovo* misijas izveidi⁴¹⁹, norāda, ka lēmums pakļaut vai nepakļaut šīs misijas darbību vai bezdarbību šīm normām atbilstošam kontroles mehānismam nav tieši saistīts ar politiskām vai stratēģiskām izvēlēm, kuras attiektos uz minēto misiju, bet gan tikai ar tās administratīvās pārvaldības aspektu.

Trešām kārtām, Tiesa norāda, ka gan tas, ka netika veikti korektīvi pasākumi, kuri ļautu novērst izvērtēšanas komisijas konstatētos pamattiesību pārkāpumus, gan tas, ka KD lietā netika veikta rūpīga juridiska pārbaude, attiecas uz to, ka netika noteikti individuāli pasākumi saistībā ar KS un KD īpašajām situācijām, un tas nav tieši saistīts ar KĀDP ietvaros veiktām politiskām vai stratēģiskām izvēlēm. Tas pats attiecas uz Padomes un EĀDD apgalvojumu, ka šī misija ir darījusi visu iespējamo, lai

⁴¹⁷ Šīs darbības un bezdarbība ir minētas sprieduma 20. punktā. Būtībā runa ir par:

to, ka nav veikta pienācīga izmeklēšana par KS un KD ģimenes locekļu pazušanu un nogalināšanu, jo nebija pietiekamu līdzekļu un atbilstoša šīs misijas personāla, lai īstenotu tās izpildpilnvaras;

to, ka nebija tiesību normu, kurās būtu paredzēta juridiskā palīdzība prasītājiem, kuri ir tiesīgi piedalīties procedūrās izvērtēšanas komisijā, un ka šī izvērtēšanas komisija izveidota bez pilnvarām izpildīt savus lēmumus un bez tiesībām piedāvāt tiesiskās aizsardzības līdzekļus attiecībā uz konstatētajiem pārkāpumiem;

to, ka nav veikti korektīvi pasākumi, lai pilnībā vai daļēji novērstu pirmajā un otrajā ievilkumā minētos pārkāpumus, lai gan *Eulex Kosovo* vadītājs bija informējis Savienību par izvērtēšanas komisijas secinājumiem;

Padomes un EĀDD pieļauto nepareizu vai ļaunprātīgu izpildvaras izmantošanu, it īpaši tiem apgalvojot, ka *Eulex Kosovo* bija darījusi visu iespējamo, lai izmeklētu KS laulātā nolaupīšanu un iespējamo slepkavību, kā arī KD laulātā un dēla slepkavību;

nepareizu vai nepienācīgu izpildvaras izmantošanu, ar Padomes Lēmumu (KĀDP) 2018/856 (2018. gada 8. jūnijs), ar ko groza Vienoto rīcību 2008/124 par Eiropas Savienības Tiesiskuma misiju Kosovā (OV 2018, L 146, 5. lpp.), atceļot *Eulex Kosovo* izpildpilnvaras, lai gan pirmajā un otrajā ievilkumā minētie pārkāpumi joprojām pastāvēja;

nepareizu vai ļaunprātīgu izpildvaras vai publiskās varas izmantošanu, nenodrošinot, ka *Eulex Kosovo* un/vai Specializētā prokuratūra izmeklēšanas jautājumos veic juridiski rūpīgu pārbaudi KD lietā par kara noziegumu, kas *prima facie* ir pamatota, un par to notiek saukšana pie atbildības Kosovas specializētajā palātā.

⁴¹⁸ Šī spēja izriet no Vienotās rīcības 2008/124, kurā grozījumi izdarīti ar Padomes 2014. gada 12. jūnija Lēmumu 2014/349/KĀDP (OV 2014, L 174, 42. lpp.), 15.a panta formulējuma.

⁴¹⁹ Skat. Vienotās rīcības 2008/124 1. un 2. pantu.

izmeklētu attiecīgos noziegumus. Līdz ar to Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdas arī attiecībā uz šiem prasības aspektiem.

Savukārt, ceturtām kārtām, lēmums atsaukt KĀDP misijas, it īpaši KDAP misijas, izpildpilnvaras ir tieši saistīts ar šādām KĀDP ietvaros veiktām politiskām vai stratēģiskām izvēlēm LES 28. panta 1. punkta un 43. panta 2. punkta izpratnē. Tādējādi Vispārējā tiesa nav pieļāvusi tiesību kļūdu, atzīstot, ka tās kompetencē nav lemt par iebildumiem saistībā ar *Eulex Kosovo* izpildpilnvaru atsaukšanu ar Lēmumu 2018/856 ⁴²⁰.

Par prasību Vispārējā tiesā

Tiesa, konstatējusi, ka tās rīcībā nav nepieciešamās informācijas, lai taisītu galīgo spriedumu ne par Padomes, Komisijas un EĀDD izvirzītajām iebildēm par nepieņemamību, ne arī par KS un KD celtās prasības pamatotību, nodod lietu atpakaļ Vispārējai tiesai, lai tā lemtu par šīs prasības pieņemamību un attiecīgā gadījumā pēc būtības, kā arī par pieteikumu par piekļuvi *Eulex Kosovo OPLAN*.

⁴²⁰ Ar šo lēmumu tika atcelts Vienotās rīcības 2008/124 3. panta d) punktā noteiktais pienākums nodrošināt, lai noteiktus noziegumus "pienācīgi izmeklē, par tiem sauc pie atbildības, tos izskata un sodus izpilda".

2. nodaļa – Vispārējā tiesa

I. Eiropas Savienības tiesvedība

1. Atcelšanas prasības

2024. gada 4. jūnija rīkojums (virspalāta) *Medel* u.c./Padome (apvienotās lietas no T-530/22 līdz T-533/22, [EU:T:2024:363](#))

Atcelšanas prasība – Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 – Padomes Īstenošanas lēmums (2022. gada 17. jūnijs) par Polijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu – Tieša skāruma neesamība – Nepieņemamība

Vispārējā tiesa, lemjot virspalātā, noraida kā nepieņemamas četru tiesnešu apvienību⁴²¹ celtās prasības par Padomes lēmuma par Polijas Republikas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu⁴²² atcelšanu.

Prasītājas ir apvienības, kuras starptautiskā līmenī pārstāv tiesnešus un kuru biedri parasti ir valstu profesionālās apvienības, tostarp Polijas tiesnešu apvienības.

2021. gada 12. februārī Eiropas Parlaments un Eiropas Savienības Padome pieņēma Regulu 2021/241, ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (turpmāk tekstā – “mehānisms”) ⁴²³. Saskaņā ar šo mehānismu dalībvalstīm var piešķirt līdzekļus finanšu iemaksas veidā, ko veido neatmaksājams finansiāls atbalsts vai aizdevums.

Apstrīdētajā lēmumā Padome apstiprināja Polijas Republikas atveseļošanas un noturības plāna novērtējumu un lēmuma pielikumā noteica starpposma rādītājus un mērķrādītājus, kas jāsasniedz šai dalībvalstij, lai varētu tikt piešķirtas finanšu iemaksas, kas tai darītas pieejamas apstrīdētajā lēmumā. Šā pielikuma pirmā daļa ietver tostarp pasākumus saistībā ar tiesu reformu Polijā, kas precizēti starpposma rādītājos F1G, F2G un F3G ⁴²⁴. Prasītājas ir apstrīdējušas šo apstrīdēto lēmumu, ciktāl šie starpposma rādītāji neatbilstot Savienības tiesībām.

Rīkojumā Vispārējā tiesa apmierina iebildi par nepieņemamību, ko Padome izvirzījusi atbilstoši Vispārējās tiesas Reglamenta 130. panta 1. punktam, un līdz ar to noraida prasītāju prasības.

⁴²¹ *Magistrats européens pour la démocratie et les libertés (Medel)* lietā T-530/22, *International Association of Judges (IAJ)* lietā T-531/22, *Association of European Administrative Judges (AEAJ)* lietā T-532/22 un *Stichting Rechters voor Rechters* lietā T-533/22.

⁴²² Padomes Īstenošanas lēmums (2022. gada 17. jūnijs) par Polijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu, kas grozīts ar Padomes Īstenošanas lēmumu (2023. gada 8. decembris) (turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”).

⁴²³ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (OV 2021, L 57, 17. lpp.).

⁴²⁴ Šie starpposma rādītāji, kuri ir progresu reformas īstenošanā rādītāji, uzliek pienākumu stiprināt Polijas tiesnešu neatkarību un objektivitāti (starpposma rādītājs F1G), garantēt, ka tiesnešiem, kurus skar *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa, Polija) *Izba Dyscyplinarna* (Disciplinārlietu palāta) (turpmāk tekstā – “Disciplinārlietu palāta”) lēmumi, ir pieejama procedūra, kas ļauj pārskatīt minētās palātas lēmumus, kuri tos skar (starpposma rādītājs F2G), un raudzīties, lai starpposma rādītājā F2G minētās pārskatīšanas procedūras atbilstoši orientējošajam grafikam principā būtu pabeigtas 2023. gada ceturtajā ceturksnī (starpposma rādītājs F3G).

Vispārējās tiesas vērtējums

Iesākumā Vispārējā tiesa norāda, ka, tā kā apstrīdētais lēmums ir adresēts Polijas Republikai, tad prasību pieņemamība jāpārbauda saistībā ar LESD 263. panta ceturtās daļas teikuma otro un trešo daļu, kurās ir prasīts tiešs skārums ⁴²⁵.

Vispārējā tiesa vispirms analizē prasītāju prasību pieņemamību, ja tās rīkojas pašas savā vārdā.

Šajā sakarā Vispārējā tiesa secina, ka neviena tiesību norma saistībā ar šo mehānismu nav piešķirusi prasītājam šādu procesuālu iespēju. Tāpat arī fakts, ka tās regulāri darbojas kā sarunu partneres ar Eiropas iestādēm jautājumā par tiesu neatkarību, nepamato viņu *locus standi*.

Pēc tam Vispārējā tiesa pārbauda prasītāju prasību pieņemamību, ja tās rīkojas savu biedru, kuru intereses tās aizstāv, vārdā.

Šajā sakarā prasītājas nošķir trīs tiesnešu grupas, proti, tostarp Polijas tiesnešus, uz kuriem attiecas Disciplinārlietu palātas lēmumi un kurus tieši skartu starpposma rādītājos F2G un F3G paredzētā pārskatīšanas procedūra, visus Polijas tiesnešus, kurus tieši skartu šī pārskatīšanas procedūra, kā arī starpposma rādītājs F1G, un visus citus Eiropas tiesnešus, kurus arī tieši skartu šie starpposma rādītāji.

Attiecībā uz pirmās grupas tiesnešiem Vispārējā tiesa pārbauda, pirmkārt, apstrīdētā lēmuma būtību, ko tā vērtē, ņemot vērā šā lēmuma saturu un kontekstu.

Tā secina, ka apstrīdētais lēmums finanšu iemaksas maksājumu pakārto nosacījumu ievērošanai, proti, atveseļošanas un noturības plānu, kurus novērtē Eiropas Komisija un apstiprina Padome, īstenošanai, tostarp starpposma rādītāju un mērķrādītāju, kas ir progresa reformas īstenošanā starpposma rādītāji, izpildei. Tā kā starpposma rādītājiem F1G, F2G un F3G piemīt budžeta savstarpējas atbilstības raksturs, jo to īstenošana ir nosacījums finansējumam saskaņā ar šo mehānismu, tie atspoguļo saikni starp tiesiskuma vērtības ievērošanu, no vienas puses, un Savienības budžeta pareizu izpildi atbilstoši pareizai finanšu pārvaldībai, kā arī Savienības finanšu interešu aizsardzībai, no otras puses.

Taču Padome, nosakot šos starpposma rādītājus, nav centusies aizvietot normas par tiesiskuma vērtību vai efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, kā tās izskaidrotas Tiesas judikatūrā. No tā izriet, ka Padome, tos izstrādājot, nav vēlējusies atļaut Polijas Republikai nepildīt Tiesas spriedumus, kuros konstatēts, ka Polija neesot ievērojusi tiesiskuma vērtību vai efektīvas tiesību aizsardzības tiesā principu.

Ņemot vērā šos apsvērumus, Vispārējā tiesa pārbauda, otrkārt, pirmās grupas tiesnešu tiešu skārums ar apstrīdēto lēmumu saistībā ar starpposma rādītāju F2G. Tā norāda, ka, lai tiesneši, kurus skar Disciplinārlietu palātas lēmumi, būtu tieši skarti, jāpastāv tiešai saiknei starp apstrīdēto lēmumu un tā ietekmi uz šiem tiesnešiem.

Šajā ziņā starpposma rādītājs F2G vienīgi izvirza nosacījumu, kas jāizpilda Polijas Republikai, lai tā varētu saņemt finansējumu. Apstrīdētā lēmuma sekas nebija tiesnešu, kurus skar Disciplinārlietu palātas lēmumi, pakļaušana šajā lēmumā paredzētajiem nosacījumiem, un tas arī nepadarīja tiem tieši piemērojamu kādu konkrētu noteikumu. Tādējādi Padome, paredzot starpposma rādītāju F2G, nav galīgi uzlikusi konkrētus pienākumus Polijas Republikai tās attiecībās ar tiesnešiem, kurus skar Disciplinārlietu palātas lēmumi, un tieša saikne nepastāv.

⁴²⁵ Saskaņā ar LESD 263. panta ceturto daļu jebkura fiziska vai juridiska persona ar pirmajā un otrajā daļā minētajiem nosacījumiem var celt prasību par tiesību aktu, kas adresēts šai personai vai kas viņu skar tieši un individuāli, un par reglamentējošu aktu, kas viņu skar tieši, bet nav saistīts ar īstenošanas pasākumiem.

Līdz ar to pat pēc apstrīdētā lēmuma pieņemšanas tiesnešu, kurus skar Disciplinārlietu palātas lēmumi, stāvokli joprojām regulēja atbilstošās Polijas tiesību normas, kas piemērojamas viņu stāvoklim, kā arī Savienības tiesību normas un Tiesas spriedumi, jo šajā lēmumā noteiktais starpposma rādītājs F2G tieši nemaina šo tiesnešu tiesisko stāvokli tādā nozīmē, kādu prasa LESD 263. panta ceturtais daļa.

Attiecībā uz otrās grupas tiesnešiem Vispārējā tiesa secina, ka prasītājas nav pierādījušas pietiekami ciešas saiknes esamību starp visu Polijas tiesnešu stāvokli un starpposma rādītāju F1G. Kas attiecas uz trešās grupas tiesnešiem, Vispārējā tiesa arī noraida prasītāju argumentu, ka starpposma rādītāji F1G, F2G un F3G tieši skar visus citus Eiropas tiesnešus.

Tādējādi, tā kā tiesneši, kuru intereses aizstāv prasītājas, paši nav tiesīgi celt prasību, prasītājas neizpilda arī nosacījumus, lai to prasības būtu pieņemamas.

Visbeidzot, Vispārējā tiesa noraida prasītāju argumentu par pieņemamības nosacījumu mīkstināšanu. Šāda mīkstināšana būtu pretrunā gan LESD 263. panta ceturtajai daļai, gan Tiesas judikatūrai. Tādējādi tiesu sistēmas sistēmiskie trūkumi Polijā, uz kuriem atsaucas prasītājas, katrā ziņā nevar pamatot Vispārējās tiesas atkāpšanos no nosacījuma par tiešu skārumu, kas piemērojams fizisku vai juridisku personu celtām prasībām.

Vispārējā tiesa uzsver, ka šis secinājums neatceļ Polijas Republikas pienākumu, ko tai uzliek LES 19. panta 1. punkta otrā daļa un LESD 266. pants, iespējami ātri novērst Tiesas konstatētos pārkāpumus attiecībā uz tiesiskuma krīzi. Tāpat šis lēmums neietekmē arī dalībvalstu un Savienības iestāžu iespēju celt prasību pret visām Savienības iestāžu, struktūru, biroju un aģentūru pieņemtajām tiesību normām, kuru mērķis ir radīt saistošas tiesiskas sekas, kā arī neietekmē Komisijas rīcību, lai palīdzētu nodrošināt to prasību ievērošanu, kas izriet no Savienības normām tiesiskuma jomā.

2. Prasības par ārpuslīgumisko atbildību

2024. gada 23. oktobra spriedums *Keserű Művek*/Eiropas Savienība (T-519/23, [EU:T:2024:733](#))

Ārpuslīgumiskā atbildība – Ieroču iegādes un glabāšanas kontrole – Īstenošanas direktīva (ES) 2019/69 – Cēloņsakarība – Jēdziens “šaujamierocis” – Jēdziens “trauksmes un signālieroči”

Vispārējā tiesa, izskatīdama prasību par ārpuslīgumisko atbildību, kas pamatota ar LESD 268. pantu un 340. panta otro daļu, un to noraidīdama tāpēc, ka nav izpildīts nosacījums par cēloņsakarības esamību, lemj par vēl neaplūkotu jautājumu: vai ieroči, kas gumijas lodes izsviešanai izmanto šaujampulveri, ietilpst šaujamieroču kategorijā Savienības tiesību izpratnē un vai to turētājiem tāpēc jāpiemēro atļauju izsniegšanas vai deklarēšanas sistēma.

Prasītāja *Keserű Művek Fegyvergyár Kft.* ir Ungārijā reģistrēta sabiedrība, kas nodarbojas ar ieroču ražošanu un tirdzniecību. Tā apgalvo, ka tai esot bijušas ekskluzīvas tiesības ražot un tirgot ieroča modeli, kas ļauj šaut gumijas lodes (turpmāk tekstā – “*Keserű* ierocis”). Pēc Īstenošanas direktīvas 2019/69 ⁴²⁶ transponēšanas Ungārijā prasītāja cēla šo prasību, jo uzskatīja, ka šī direktīva tai ir radījusi kaitējumu tāpēc, ka tās pieņemšanas dēļ *Keserű* ieroci var pārdot tikai personām, kurām ir ieroču glabāšanas atļauja.

⁴²⁶ Komisijas Īstenošanas direktīva (ES) 2019/69 (2019. gada 16. janvāris), ar ko nosaka trauksmes un signālieroču tehniskās specifikācijas saskaņā ar Padomes Direktīvu 91/477/EEK par ieroču iegādes un glabāšanas kontroli (OV 2019, L 15, 22. lpp.).

Vispārējās tiesas vērtējums

Vispārējā tiesa vispirms atgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Savienības ārpuslīgumiskās atbildības iestāšanās ir atkarīga no tā, vai ir izpildīti visi kumulatīvie nosacījumi, proti, pietiekami būtiska tādas tiesību normas pārkāpuma esamība, kuras mērķis ir piešķirt tiesības privātpersonām, zaudējumu esamība un cēloņsakarības esamība starp akta autora pienākumu neizpildi un cietušajām personām nodarītajiem zaudējumiem, un pēc tam tā vispirmām kārtām pārbauda nosacījumu par cēloņsakarības pastāvēšanu.

Šajā ziņā tā norāda, ka Īstenošanas direktīvas 2019/69 mērķis ir noteikt trauksmes un signālieroču tehniskās specifikācijas ⁴²⁷. Tātad Vispārējā tiesa vispirms pārbauda, vai ierocis, kam piemīt *Keserű* ieroča raksturiezīmes, var tikt kvalificēts kā "trauksmes un signālierocis" Direktīvas 2021/555 izpratnē un vai tāpēc Īstenošanas direktīvā 2019/69, kas, pēc prasītājas domām, ir tai nodarītā kaitējuma pamatā, bija jāparedz izņēmums attiecībā uz tādu ieroču veidu, kuru īpašības ir līdzīgas *Keserű* ieroča īpašībām.

Proti, jēdziens "šaujamerocis" ⁴²⁸ ietver visus pārnēsājamus ieročus ar stobru, kuri šaujampulvera iedarbības rezultātā raida šāviņu, lodi vai lādiņu. "Šaujamerocis" ⁴²⁹ definīcijā nav iekļauti priekšmeti, kas atbilst šai definīcijai, bet ir paredzēti trauksmes, signalizēšanas, dzīvības glābšanas, dzīvnieku kaušanas, zvejas ar harpūnu vai arī rūpnieciskiem vai tehniskiem nolūkiem, ar nosacījumu, ka tos var izmantot tikai minētajiem nolūkiem.

Pats jēdziens "trauksmes un signālieroči" ⁴³⁰ ir definēts kā "ierīces ar čaulīšu turētāju, kuras paredzētas vienīgi tukšu patronu, kairinošu vielu, citu aktīvu vielu vai pirotehniskas signālmunīcijas izšaušanai un kuras nevar pārveidot šaušanai vai lodes vai lādiņa izsviešanai no stobra kanāla šaujampulvera iedarbības rezultātā".

Šajā lietā Vispārējā tiesa konstatē, ka *Keserű* ierocis ir pārnēsājams ierocis ar stobru, kurš izsviež no stobra kanāla "lodes", šajā gadījumā – no gumijas, un tāpēc tas jākvalificē kā "šaujamerocis". Tādējādi ar to vien, ka minētais ierocis ir paredzēts, lai šautu gumijas lodes, sadedzinot šaujampulvera lādiņu, pietiek, lai to kvalificētu kā "šaujameroci".

Turklāt *Keserű* ierocis neietilpst arī Direktīvas 2021/555 I pielikuma III punkta a) apakšpunktā minētajā ieroču kategorijā, uz kuriem neattiecas "šaujamerocis" definīcija. Proti, šis ierocis nav paredzēts trauksmes vai signalizācijas nolūkiem un tātad neatbilst nosacījumam, ka to var izmantot tikai precīzi šajā nolūkā. Katrā ziņā, pat pieņemot, ka minētais ierocis bija paredzēts trauksmei, tas tomēr nemaina faktu, ka ar to var šaut arī gumijas lodes, jo šādu izmantošanu nevar uzskatīt par izmantošanu tikai trauksmes nolūkā. Visbeidzot – tas, ka šis ierocis izveidots kā ierocis, kas nav nāvējošs, nav atbilstošs kritērijs, lai noteiktu, vai tas ir "šaujamerocis".

No tā izriet, ka *Keserű* ierocis nevar tikt kvalificēts kā "trauksmes un signālierocis" Direktīvas 2021/555 izpratnē un ka tāpēc tas neietilpst Īstenošanas direktīvas 2019/69 piemērošanas jomā. Tātad Īstenošanas direktīva 2019/69 nevarēja izraisīt prasītājas apgalvoto kaitējumu.

Vispārējā tiesa secina, ka nosacījums par cēloņsakarības pastāvēšanu starp pārmesto rīcību un norādīto kaitējumu nav izpildīts.

⁴²⁷ Atbilstoši Padomes Direktīvai 91/477/EEK (1991. gada 18. jūnijs) par ieroču iegādes un glabāšanas kontroli (OV 1991, L 256, 51. lpp.), kas atcelta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2021/555 (2021. gada 24. marts) par ieroču iegādes un glabāšanas kontroli (OV 2021, L 115, 1. lpp.).

⁴²⁸ Atbilstoši Direktīvas 2021/555 1. panta 1. punkta 1. apakšpunktam.

⁴²⁹ Direktīvas 2021/555 I pielikuma III punkta a) apakšpunkts.

⁴³⁰ Atbilstoši Direktīvas 2021/555 1. panta 1. punkta 4. apakšpunktam.

II. Institucionālās tiesības: darbība, kas nav saderīga ar amata pienākumiem

2024. gada 11. septembra spriedums CQ/Revīzijas palāta (T-386/19, [EU:T:2024:613](#))

Institucionālās tiesības – Revīzijas palātas loceklis – Darbība, kas nav saderīga ar Revīzijas palātas locekļa pienākumiem – Izdevumi, kas uzskatīti par nepamatotiem – Atgūšanas lēmums – Tiesas lēmums par Revīzijas palātas locekļa amata uzlikto pienākumu pārkāpumu – OLAF izmeklēšanas un galīgā ziņojuma likumība – Pienākums norādīt pamatojumu – Noilguma termiņš – Regulas (ES, Euratom) 2018/1046 98. panta 2. punkts – Tiesiskā palāvība – Kļūda vērtējumā – Ārpuslīgumiskā atbildība – Morālais kaitējums

Vispārējā tiesa piecu tiesnešu paplašinātajā sastāvā pirmo reizi spriež par finansiālajām sekām amata pienākumu izpildē pieļautiem apgalvotiem pārkāpumiem, kuros apsūdzēta persona, kas ieņem augstu amatu Eiropas Savienības iestādē, – pēc Tiesas sprieduma, kurā konstatēta šo pienākumu neizpilde.

Prasītājs CQ bija Eiropas Revīzijas palātas loceklis, pabeidzot divus pilnvaru termiņus. Tā kā CQ ieņēma šo amatu, tam tika atlīdzināti dažādi izdevumi, viņš izmantoja dienesta automašīnu un viņa rīcībā bija šoferis.

Prasītāja pilnvaru laikā Revīzijas palāta saņēma informāciju par vairākiem nopietniem pārkāpumiem, kuros vainots prasītājs.

Pēc tam Revīzijas palātas ģenerālsekretārs nosūtīja Eiropas Birojam krāpšanas apkarošanai (OLAF) lietas materiālus saistībā ar CQ darbībām, kuru rezultātā, iespējams, radīti nepamatoti izdevumi Savienības budžetam.

OLAF, pabeidzis izmeklēšanu, nosūtīja Revīzijas palātai galīgo ziņojumu, kurā tas tostarp secināja, ka CQ ir ļaunprātīgi izmantojis Revīzijas palātas resursus saistībā ar darbībām, kas nav saistītas ar amata pienākumiem.

Pēc OLAF ziņojuma saņemšanas Revīzijas palāta konstatēja prasītāja parādu un kvalificēja summu 153 407,58 EUR apmērā par tādu, kas ir nepamatoti izmaksāta kā komandējuma izdevumi un dienas nauda, reprezentācijas izdevumi, kā arī izdevumi par šofera pakalpojumu izmantošanu. Tā šajā saistībā uzdeva šo summu atgūt (turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”).

Prasības pieteikumā, kas iesniegts 2019. gada 24. jūnijā, prasītājs lūdz, pirmkārt, atcelt apstrīdēto lēmumu un, otrkārt, atlīdzināt morālo kaitējumu, kas viņam esot nodarīts ⁴³¹.

Nesaistīti ar šo atcelšanas prasību Revīzijas palāta cēla Tiesā prasību saistībā ar CQ Eiropas Revīzijas palātas locekļa amata pienākumu neizpildi ⁴³². Šajā ziņā Tiesa nosprieda, ka prasītājs patiešām nebija izpildījis šos pienākumus, un nosprieda, ka viņam tiek atņemtas divas trešdaļas no tiesībām uz pensiju.

⁴³¹ Pamatojoties uz LESD 263. un 268. pantu.

⁴³² LESD 286. panta 6. punkta izpratnē.

Vispārējās tiesas vērtējums

Attiecībā uz apstrīdētā lēmuma pamatotību Vispārējā tiesa, pirmām kārtām, vērtē pamatu par to, ka Revīzijas palāta nevarēja nosūtīt prasītājam tādu debetnotu, kas izdota vairāk nekā piecus gadus pēc parāda konstatēšanas, ņemot vērā Regulas 2018/1046 98. pantā paredzēto termiņu ⁴³³.

Vispārējā tiesa norāda, ka šā termiņa sākums, proti, brīdis, kurā attiecīgajai iestādei parastos apstākļos ir iespēja pieprasīt parāda apmaksu, ne vienmēr atbilst brīdim, kurā tāda persona kā prasītājs lūdz iestādei veikt naudas summas maksājumu. Noteiktos apstākļos šis termiņa sākums var būt brīdis, kurā OLAF iesniedz šai iestādei ziņojumu.

Tādējādi Vispārējā tiesa uzskata, ka attiecībā uz lielāko parāda daļu, ko Revīzijas palāta uzskata par prasītāja nepamatoti saņemtām summām, nav iestājies noilgums, jo Revīzijas palāta pieprasīt parāda apmaksu varēja tikai pēc OLAF izmeklēšanas. Turpretī tikai dažos gadījumos parādi – par kopējo summu 3170,19 EUR – tiek uzskatīti par tādiem, attiecībā uz kuriem iestājies noilgums, jo, ja Revīzijas palāta būtu rīkojusies ar pienācīgu rūpību, tā būtu varējusi pieprasīt parāda apmaksu jau kopš attiecīgo lūgumu atlīdzināt izdevumus iesniegšanas brīža.

Otrām kārtām, Vispārējā tiesa pārbauda pamatu, kas būtībā attiecas uz tiesiskās palāvības aizsardzības principa pārkāpumu un “acīmredzamu kļūdu” esamību apstrīdētajā lēmumā saistībā ar to, kā Revīzijas palāta bija noteikusi summas, kas prasītājam esot jāmaksā.

Attiecībā uz pārbaudes Vispārējā tiesā apjomu šī tiesa vispirms uzsver, ka Tiesa spriedumā Revīzijas palāta/*Pinxten* ⁴³⁴ precizēja, ka tās vērtējums par iespējamajiem prasītāja pārkāpumiem neattiecas uz to summu noteikšanu, kuras viņam, iespējams, būtu jāmaksā, un tādējādi neskar vērtējumu, kas saistībā ar šo lēmumu būtu jāveic Vispārējai tiesai atcelšanas prasības gadījumā.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa norāda, pirmkārt, – ka prasības, kura celta, pamatojoties uz LESD 286. panta 6. punktu, un attiecībā uz kuru Tiesa ieņēma nostāju par prasītāju, priekšmets atšķiras no šīs prasības priekšmeta. Pirmais attiecas uz Revīzijas palātas locekļa amata pienākumu neizpildes konstatējumu un uz iespējamu soda piemērošanu. Turpretī šīs prasības, kas celta saskaņā ar LESD 263. panta ceturto daļu, priekšmets attiecas uz jautājumu par nepamatoti izmaksātu summu atgūšanu un apstrīdētā lēmuma atcelšanu.

Otrkārt, pierādīšanas pienākums tiesvedībā Tiesā un tiesvedībā Vispārējā tiesā ir atšķirīgs. Šajā lietā uz prasītāju gulstas pienākums attiecībā uz katru lūgumu atlīdzināt izdevumus pierādīt, ka viņš izmantoja šos izdevumus, ievērojot piemērojamos noteikumus.

Turklāt Vispārējā tiesa konstatē, ka Tiesa spriedumā Revīzijas palāta/*Pinxten* no juridiskā viedokļa vērtēja katru no prasītāja darbībām, kuras Revīzijas palāta uzskatīja par nelikumīgām. Tā attiecībā uz daļu no šīm darbībām secināja, ka tās ir likumīgas vai ka nav acīmredzami nelikumīgas, un attiecībā uz daļu – ka tās ir nelikumīgas vai acīmredzami nelikumīgas.

Tomēr, ņemot vērā abu prasību atšķirīgos priekšmetus, atšķirīgos pierādīšanas pienākumus, kā arī to, ka šajā gadījumā daži procesuālie dokumenti tika iesniegti tikai pēc sprieduma Revīzijas palāta/*Pinxten*

⁴³³ Konkrētāk, saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES, Euratom) 2018/1046 (2018. gada 18. jūlijs) par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam, ar kuru groza Regulas (ES) Nr. 1296/2013, (ES) Nr. 1301/2013, (ES) Nr. 1303/2013, (ES) Nr. 1304/2013, (ES) Nr. 1309/2013, (ES) Nr. 1316/2013, (ES) Nr. 223/2014, (ES) Nr. 283/2014 un Lēmumu Nr. 541/2014/ES un atceļ Regulu Nr. 966/2012 (OV 2018, L 193, 1. lpp.), 98. panta 2. punkta otro daļu: “Kreditārs nosūta debetnotu uzreiz pēc debitoru parāda summas konstatēšanas un vēlākais piecu gadu laikā, sākot no brīža, kad Savienības iestādei parastos apstākļos bija iespēja pieprasīt parāda apmaksu. Šo termiņu nepiemēro, ja atbildīgais kreditārs konstatē, ka, neraugoties uz Savienības iestādes īstenotajiem centieniem, rīcības aizkavēšanās ir notikusi debitora rīcības dēļ.”

⁴³⁴ Spriedums (plēnums), 2021. gada 30. septembris, Revīzijas palāta/*Pinxten* (C-130/19, [EU:C:2021:782](#)).

pasludināšanas, lietas dalībniekiem bija iespēja šajā tiesvedībā iesniegt jaunus paskaidrojumus, argumentus un pierādījumus.

Tādējādi Vispārējā tiesa katru no prasītāja darbībām, kas saistītas ar attiecīgo lūgumu atlīdzināt izdevumus, vērtē, ņemot vērā lietas dalībnieku iesniegtos argumentus un paskaidrojumus, lai noteiktu, vai jāizmanto tāds pats vērtējums kā spriedumā Revīzijas palāta/*Pinxten*.

It īpaši Vispārējā tiesa uzskata, ka nav saistīti ar prasītāja kā Revīzijas palātas locekļa pienākumu izpildi izdevumi, kuri attiecas uz prasītāja tikšanās reizēm ar politiķiem, valsts mēroga politiskās partijas biedriem. Tā nospriež, ka šie izdevumi ir nelikumīgi, tostarp atsaucoties uz šādu tikšanos īpašo kontekstu, kas izriet no *OLAF* ziņojuma. Tādēļ Vispārējā tiesa noraida prasību attiecībā uz šiem izdevumiem.

Turpretī Vispārējā tiesa atceļ apstrīdēto lēmumu, ciktāl ar to uzdots atgūt maksājumus atbilstoši atsevišķiem lūgumiem atlīdzināt izdevumus par kopējo summu 16 084,01 EUR. Tā secina, ka uz šiem izdevumiem neattiecas nekādi pārkāpumi.

Ņemot vērā visus šos apsvērumus, Vispārējā tiesa, noraidījusi pārējos prasības pamatus, kuri attiecās tostarp uz pārkāpumiem *OLAF* izmeklēšanā un pienākuma norādīt pamatojumu neizpildi, atceļ apstrīdēto lēmumu, ciktāl tas attiecas uz summu 19 254,20 EUR, un precizē par šo summu maksājamos nokavējuma procentus. Turklāt Vispārējā tiesa noraida prasību par kaitējuma atlīdzību saistībā ar morālo kaitējumu, kas esot nodarīts prasītājam.

III. Konkurence

1. Aizliegtas vienošanās (LESD 101. pants)

2024. gada 2. oktobra spriedums *Crown Holdings* un *Crown Cork & Seal Deutschland*/Komisija (T-587/22, [EU:T:2024:661](#))

Konkurence – Aizliegtas vienošanās – Metāla iepakojumu tirgus – Lēmums, ar kuru konstatēts LESD 101. panta pārkāpums – Sadarbība starp Komisiju un valsts konkurences iestādēm – Izmeklēšanas procedūras uzsākšana, ko veic Komisija pēc valsts konkurences iestādes lūguma – Pārdales termiņš – Pienākums norādīt pamatojumu – Tiesiskā palāvība – Subsidiaritātes princips – Tiesības uz aizstāvību – Samērīgums – Labas pārvaldības princips – Pretprasība par naudas soda apmēra pārskatīšanu pēc izlīguma procedūras

Ar šo spriedumu Vispārējā tiesa noraida *Crown Holdings, Inc.* un *Crown Cork & Seal Deutschland Holdings GmbH* celto prasību atcelt Eiropas Komisijas lēmumu, ar kuru tām uzlikts naudas sods par LESD 101. panta ⁴³⁵ pārkāpumu, kā arī tās pretprasību palielināt uzliktā naudas soda apmēru. Šajā ziņā Vispārējā tiesa sniedz precizējumus par kompetenču sadalījumu starp Komisiju un valsts konkurences iestādēm, kad lieta tiek pārdaļīta Komisijai pēc šo iestāžu lūguma. Šajā ziņā tā paskaidro, ka paziņojums par sadarbību Konkurences iestāžu tīklā ⁴³⁶ nevar attiecīgajiem uzņēmumiem radīt tiesisko palāvību, ka lietas pārdaļē notiks divu mēnešu termiņā. Tā saskaņā ar savu neierobežoto kompetenci lemj arī par Komisijas pretprasību atcelt prasītājām par sadarbību izlīguma procedūrā piešķirto priekšrocību, jo, ceļot šo prasību, tās Vispārējā tiesā pirmo reizi apšaubīja Komisijas kompetenci izskatīt lietu valsts konkurences iestādes vietā.

2015. gadā *Bundeskartellamt* (Federālais karteļu birojs, Vācija) uzsāka izmeklēšanu attiecībā uz vairākām metāla iepakojumu nozares sabiedrībām, tostarp prasītājām. 2018. gadā, uzskatīdams, ka iespējamā pretkonkurences rīcība varēja attiekties uz citiem tirgiem, nevis Vācijas Federatīvās Republikas tirgu un ka tolaik piemērojamās Vācijas tiesības tam neļāva sodīt prasītājām piederošos uzņēmumus, kuri pirms izmeklēšanas pabeigšanas tika likvidēti vai reorganizēti, Federālais karteļu birojs lūdza izmeklēšanu pārdaļīt Komisijai, kura attiecībā uz prasītājām sāka procedūru saskaņā ar LESD 101. pantu.

Šīs procedūras noslēgumā Komisija pieņēma apstrīdēto lēmumu, kurā tā atzina, ka prasītājas ir piedalījušies vienotā un turpinātā LESD 101. panta pārkāpumā metāla iepakojumu nozarē Vācijā, un uzlika tām 7 670 000 EUR naudas sodu. Šai prasītāju naudas soda summai tika piemērots 50 % samazinājums par sadarbību saskaņā ar 2006. gada sadarbības paziņojumu ⁴³⁷, kā arī 10 % samazinājums par sadarbību izlīguma procedūrā ⁴³⁸.

Šajā kontekstā prasītājas cēla prasību par apstrīdēto lēmumu, nevis lai apstrīdētu tā saturu, ko tās jau bija akceptējušas izlīguma procedūrā, bet vairāku procesuālu pārkāpumu dēļ, kas noveduši pie tā, ka lieta tika pārdaļīta Komisijai un galu galā pieņemts apstrīdētais lēmums.

⁴³⁵ Komisijas 2022. gada 12. jūlija Lēmums C(2022) 4761 final par procedūru saskaņā ar LESD 101. pantu (lieta AT.40522 – Metāla iepakojumi) (turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”).

⁴³⁶ Komisijas paziņojums par sadarbību Konkurences iestāžu tīklā (OV 2004, C 101, 43. lpp.; turpmāk tekstā – “sadarbības paziņojums”).

⁴³⁷ Komisijas paziņojums par atbrīvojumu no sodanaudas [naudas soda] un sodanaudas [naudas soda] samazināšanu karteļu [aizliegtu vienošanos] gadījumos (OV 2006, C 298, 17. lpp.).

⁴³⁸ Komisijas paziņojums par izlīguma procedūras kārtību karteļu [aizliegtu vienošanos] lietās, lai pieņemtu lēmumus saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 1/2003 7. un 23. pantu (OV 2008, C 167, 1. lpp.).

Vispārējās tiesas vērtējums

Ar atcelšanas prasību prasītājas apgalvoja – tā kā lietas pārdale no valsts konkurences iestādes Komisijai notika pēc sadarbības paziņojumā noteiktā sākotnējā divu mēnešu termiņa, Komisija neesot ievērojusi minētajā paziņojumā izklāstītos principus un prasītāju tiesisko palāvību.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa atgādina, ka tad, kad Komisija pieņem rīcības noteikumus un, tos publicējot, paziņo, ka turpmāk tos piemēros attiecīgajās lietās, tā ierobežo savu rīcības brīvību un nevar atkāpties no šiem noteikumiem, jo pretējā gadījumā tā būtu vainojama tāda vispārējā tiesību principa kā tiesiskās palāvības aizsardzības principa pārkāpumā.

Šī judikatūra ir piemērojama arī sadarbības paziņojumam, jo Vispārējā tiesa spriedumā *Sped-pro/Komisija*⁴³⁹ ir nospriedusi, ka, pieņemot šo paziņojumu, kurā ietvertas pamatnostādnes tās konkurences iestādes noteikšanai, kas vislabāk spēj izskatīt sūdzību, Komisija pati ir ierobežojusi savu rīcības brīvību sūdzību izskatīšanā konkurences jomā.

Tādējādi Komisijas argumentāciju, ka šis spriedums nav piemērojams, jo tas attiecas uz lietu, kas ierosināta pēc sūdzības saņemšanas, lai gan šajā lietā Komisija pēc valsts konkurences iestādes lūgumu rīkojās *ex officio*, nevar atbalstīt. Proti, sadarbības paziņojumā abi gadījumi ir aplūkoti kopā un tajā – konkrēti attiecībā uz pārdali – nav nekādas atšķirības, vai lieta ierosināta *ex officio* vai pēc sūdzības saņemšanas. Tālab jāuzskata – neraugoties uz to, ka informācijas apmaiņa tīklā ir jautājums starp konkurences iestādēm, kas rīkojas sabiedrības interesēs un nekādi negroza uzņēmumu tiesības vai pienākumus, Komisija, pieņemdama šo paziņojumu, pati ir ierobežojusi savu rīcību ne tikai attiecībā uz sūdzības iesniedzējiem, bet arī uz uzņēmumiem, par kuru darbībām tiek veikta izmeklēšana.

Pēc šī precizējuma Vispārējā tiesa izskata jautājumu, vai sadarbības paziņojuma 18. un 19. punkts par pārdales jautājumiem varēja prasītājam radīt tiesisko palāvību, ka ikviena lietas pārdale bija jāveic sākotnējā divu mēnešu termiņā.

Šajā ziņā no pastāvīgās judikatūras izriet – lai konstatētu, ka Komisija pārkāpusi tiesiskās palāvības principu, tai bija administrācijai pakļautajai personai jāsniedz precīzi solījumi, kas tai radīja pamatotas cerības. Taču sadarbības paziņojumā nav sniegti precīzi solījumi, ka pārdales termiņš nevarētu būt ilgāks par diviem mēnešiem.

Proti, pirmkārt, saskaņā ar sadarbības paziņojuma 18. punktu pārdalei “principā” jānotiek divu mēnešu termiņā, un no šī formulējuma izriet, ka šis termiņš nav obligāts. Katrā ziņā šis termiņš attiecas uz gadījumiem, kad starp konkurences iestādēm rodas pārdales problēmas, kuru šajā lietā nav, jo Komisija izmeklēšanu sāka pēc Federālā kartelju biroja lūguma.

Otrkārt, attiecībā uz sadarbības paziņojuma 19. punktu, saskaņā ar kuru lietas pārdale pēc sākotnējā divu mēnešu termiņa jāveic tikai tad, ja tiesvedības laikā ir būtiski mainījušies par lietu zināmie fakti, Vispārējā tiesa paskaidro, ka frāzi “par lietu zināmie fakti” nevar interpretēt kā tādu, kas attiecas tikai uz tiem faktiem, kas ir būtiski, lai noteiktu, vai ir izdarīts konkurences noteikumu pārkāpums. Proti, no šī punkta konteksta⁴⁴⁰ izriet, ka pēc sākotnējā divu mēnešu pārdales termiņa Komisija var pamatot izmeklēšanas procedūras sākšanu vairākos gadījumos, kas ir ārpus faktiem, kuri ir būtiski, lai noteiktu, vai ir izdarīts pārkāpums. Tāpēc šī frāze jāinterpretē tādējādi, ka tā attiecas uz jebkuru būtisku faktu, kas atklājas izmeklēšanas gaitā.

⁴³⁹ Spriedums, 2022. gada 9. februāris, *Sped-Pro/Komisija* (T-791/19, [EU:T:2022:67](#)).

⁴⁴⁰ Šajā nozīmē skat. sadarbības paziņojuma 54. punktu.

Turpinot analīzi, Vispārējā tiesa noraida arī pamatu, ar kuru tiek apgalvots, kas esot pārkāpts subsidiaritātes princips. Lai gan saskaņā ar šo principu ar Regulu Nr. 1/2003⁴⁴¹ tiek organizēta plašāka valsts konkurences iestāžu iesaistīšanās, Komisijai joprojām ir izšķiroša loma pārkāpumu izmeklēšanā un procesa ierosināšanā. Tālab Regulas Nr. 1/2003 11. panta 6. punktā paredzēts, izvirzot vienīgi prasību konsultēties ar attiecīgo valsts iestādi, ka Komisija saglabā iespēju uzsākt izmeklēšanu pat tad, ja – kā tas ir šajā gadījumā – valsts iestāde jau izmeklē lietu. No tā izriet, ka Komisija, uzsākdama izmeklēšanu pēc Vācijas valsts konkurences iestādes lūguma, tādējādi ir ievērojusi šajā tiesību normā paredzēto nosacījumu un nav pārkāpusi attiecīgās dalībvalsts prerogatīvas.

Saistībā ar Komisijas pretprasību Vispārējā tiesa vispirms noraida prasītāju izvirzīto iebildi par nepieņemamību, uzsverot – lai gan tās neierobežoto kompetenci attiecībā uz Komisijas uzliktā naudas soda atcelšanu samazināšanu vai palielināšanu visbiežāk izmanto prasītāji, lūdzot samazināt naudas sodu, nekas neliedz Komisijai iesniegt lūgumu palielināt šo apmēru.

Attiecībā uz šīs pretprasības būtību Vispārējā tiesa norāda, ka, pirmkārt, Komisija nav spējusi pierādīt, ka prasītājas izlīguma procedūras gaitā bija atzinušas tās kompetenci valsts konkurences iestādes vietā, nedz arī to, ka tā varēja saprātīgi pieņemt, ka prasītājas neapstrīd minēto kompetenci.

Proti, Komisija nav iesniegusi nevienu pierādījumu, lai pierādītu, ka prasītājas, iespējams, ir atzinušas tās kompetenci. Tikai tiesas sēdē Komisija norādīja, ka tā ir gatava Vispārējās tiesas noteikta pierādījumu savākšanas pasākuma kontekstā iesniegt izlīguma iesniegumu, kurā būtu ietvertas norādes par šīs kompetences atzīšanu. Tomēr Komisija nav sniegusi pienācīgu pamatojumu tās rīcības kavējumam un nav arī paskaidrojusi, kāpēc šajā lietā bija nepieciešams pierādījumu savākšanas pasākums, bet tikai vispārīgi atsaukusies uz iespējamiem konfidencialitātes un sensibilitātes iemesliem, lai gan dokumentus, ko tā piedāvāja iesniegt, bija sagatavojušas pašas prasītājas.

Turklāt no izlīguma iesniegumā ietvertajiem faktiem, it īpaši no tā, ka prasītājas ir atzinušas savu atbildību, kā arī no tā, ka ir norādīts naudas soda maksimālais apmērs, kuru tās sagaida, nevar secināt, ka tās būtu atzinušas Komisijas kompetenci izskatīt lietu, jo šīs kompetences atzīšana atšķirībā no iepriekš minētajiem apstākļiem nav paredzēta izlīguma paziņojumā. Bez tam Tiesa jau ir nospridusi, ka tādos apstākļos, kādi ir šajā lietā⁴⁴², jautājums par akta autora kompetenci ir pakļauts pārbaudei, ko veic Eiropas Savienības tiesa, kurai jāpārbauda, vai šajā ziņā nav pieļautas nelikumības.

Otrkārt, naudas soda palielinājumu nevar pamatot nedz ar apgalvoto procesuālo ieguvumu zaudēšanu, nedz ar apgalvoto papildu administratīvo slogu, ko radījusi šīs prasības celšana. Proti, procesuālie ieguvumi, ko Komisija saņēmusi izlīguma procedūrā, paliek spēkā, neatkarīgi no šīs prasības celšanas. Komisijas līdzekļu mobilizēšana, lai aizstāvētu apstrīdēto lēmumu Vispārējā tiesā, ir raksturīga katrai tiesvedībai un neapšaubā minētos procesuālos ieguvumus.

2024. gada 6. novembra spriedums *Crédit agricole* u.c./Komisija (apvienotās lietas T-386/21 un T-406/21, [EU:T:2024:776](#))

Konkurence – Aizliegtas vienošanās – ASV dolāros denominētās pārvalstiskās obligācijas, valsts obligācijas un aģentūru obligācijas – Lēmums, ar kuru konstatēts LESD 101. panta un EEZ līguma 53. panta pārkāpums – Cenu un obligāciju tirdzniecības darbību saskaņošana – Apmaiņa ar komerciāli sensitīvu informāciju – Vienots un turpināts pārkāpums – Konkurences ierobežojums mērķa dēļ – Naudas soda apmēra aprēķināšana – Pamatsumma – Pārdevumu vērtības aizstājējvērtība – Prasība atcelt tiesību aktu – Neierobežota kompetence

⁴⁴¹ Padomes Regula (EK) Nr. 1/2003 (2002. gada 16. decembris) par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti LESD [101.] un [102.] pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp.).

⁴⁴² Rīkojums, 2020. gada 29. janvāris, *Silgan Closures* un *Silgan Holdings*/Komisija, (C-418/19 P, [EU:C:2020:43](#), 63. un 64. punkts).

Vispārējā tiesa paplašinātā sastāvā būtībā apstiprina Eiropas Komisijas lēmumu⁴⁴³, ar kuru konstatēts, ka bankas *Crédit agricole SA* un *Crédit agricole Corporate and Investment Bank* (turpmāk tekstā – “*Crédit agricole*”), kā arī *Credit Suisse Group AG* un *Credit Suisse Securities (Europe) Ltd* (turpmāk tekstā – “*Credit Suisse*”) ir bijušas aizliegtas vienošanās dalībnieces pārvalstisko obligāciju, valsts obligāciju un publisko iestāžu obligāciju, kas denominētas ASV dolāros (turpmāk tekstā – “SSA obligācijas”), nozarē. Tādējādi Vispārējā tiesa atstāj spēkā minētajām bankām uzliktos naudas sodus par LESD 101. panta un Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu (EEZ) 53. panta pārkāpumu.

2015. gadā *Deutsche Bank* vērsās Komisijā ar pieteikumu par iecietības režīma piemērošanu, to informējot par aizliegtas vienošanās esamību SSA obligāciju sekundārajā tirgū. SSA obligācijas ir parāda vērtspapīri, kas ļauj to emitentam piesaistīt līdzekļus noteiktu izdevumu vai ieguldījumu finansēšanai. Šīs obligācijas pirmo reizi piedāvā pārdošanai to emitents vai tas notiek tā vārdā primārajā tirgū. Pēc tam tās tiek tirgotas “ārpusbiržas” apstākļos starp ieguldītājiem sekundārajā tirgū bez centrālās biržas.

Šajā sekundārajā tirgū bankas cenšas gūt ienākumus, radot starpību starp SSA obligāciju pirkšanas piedāvājuma cenu un pārdošanas cenu.

Uzsākusi izmeklēšanu, lai pārbaudītu *Deutsche Bank* norādītās darbības, Komisija konstatēja, ka vairāku banku, tostarp *Crédit agricole* un *Credit Suisse*, tirgotāji sadarbojās un apmainījās ar informāciju, lai iegūtu konkurences priekšrocības SSA obligāciju sekundārajā tirgū. Turklāt, uzskatot, ka šī rīcība ietilpst vispārējā plānā, kam ir viens un tas pats pretkonkurences mērķis, Komisija uzskatīja, ka attiecīgās bankas ir izdarījušas vienotu un turpinātu LESD 101. panta 1. punkta pārkāpumu, noslēdzot nolīgumus vai īstenojot saskaņotas darbības, kuru mērķis ir ierobežot vai izkropļot konkurenci SSA obligāciju nozarē EEZ. Līdz ar to *Crédit agricole* un *Credit Suisse* tika uzlikti naudas sodi attiecīgi 3 993 000 EUR un 11 859 000 EUR apmērā.

UBS Group AG, *Credit Suisse* tiesību pārņēmēja, kā arī *Crédit agricole* vērsās Vispārējā tiesā ar divām prasībām atcelt Komisijas lēmumu, ciktāl tas uz tām attiecas. *Crédit agricole* arī lūdza Vispārējo tiesu, īstenojot LESD 261. pantā un Regulas Nr. 1/2003 31. pantā paredzēto neierobežoto kompetenci, samazināt tai uzliktā naudas soda apmēru.

Vispārējās tiesas vērtējums

Iesākumā Vispārējā tiesa norāda, ka apstrīdētajā lēmumā Komisija konstatēja, ka pastāv tikai viens vienots un turpināts *Crédit agricole* izdarīts pārkāpums. Tādējādi tā noraida šīs bankas argumentus par to, ka Komisija esot konstatējusi piecu tādu autonomu pārkāpumu esamību, kuri kvalificējami kā “ierobežojums mērķa dēļ”, jo šie argumenti esot balstīti uz kļūdainu apstrīdētā lēmuma izpratni.

Turpinājumā Vispārējā tiesa precizē, ka prasītāju atcelšanas pamati būtībā ir iedalīti trīs kritikas kategorijās, kas attiecas uz:

- pirmkārt, kļūdām, kvalificējot attiecīgās rīcības kā “vienotu un turpinātu” LESD 101. panta 1. punkta pārkāpumu, kā arī to dalības šajā pārkāpumā apjomu,
- otrkārt, kļūdām, kvalificējot šo pārkāpumu kā “ierobežojumu mērķa dēļ”, un
- treškārt, kļūdām uzlikto naudas sodu apmēra noteikšanā.

Pirms šo trīs abām prasībām kopīgo pamatu grupas izskatīšanas Vispārējā tiesa vispirms izvērtē *Crédit agricole* pamatu par nevainīguma prezumpcijas principa pārkāpumu.

⁴⁴³ Komisijas 2021. gada 28. aprīļa Lēmums C(2021) 2871 final par lietas izskatīšanu saskaņā ar LESD 101. pantu un EEZ līguma 53. pantu (Lieta AT.40346 – *SSA Bonds*) (turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”).

Attiecībā uz nevainīguma prezumpcijas ievērošanu *Crédit agricole* apgalvoja, pirmkārt, ka Komisija esot kļūdaini pieņēmusi, ka iesaistītie tirgotāji, un it īpaši tās tirgotāji, zināja par visu informāciju, ar kuru notika apmaiņa pastāvīgajās tērzētavās, kurām viņi bija pieslēgušies, neatkarīgi no viņu aktīvas piedalīšanās minētajās informācijas apmaiņās.

Šo iebildumu Vispārējā tiesa noraidīja, uzsverot, ka attiecīgajām tērzētavām bija raksturīga ziņojumu piegādāšana reāllaikā visām savienotajām personām. Komisijai, ņemot vērā šo īpatnību, bija tiesības uzskatīt, ka *Crédit agricole* bija informēta par diskusijām, kas notika pastāvīgajās tērzētavās, kurām bija pieslēdzies tās tirgotājs, pa ja viņš neesot aktīvi piedalījies šajās diskusijās, vai arī tad, ja viņa rīcībā būtu bijuši vairāki citi vienlaicīgi informācijas avoti. Citādi varētu būt tikai tad, ja *Crédit agricole* ar noteiktiem un precīzi laikapzīmogotiem pierādījumiem būtu pierādījusi, ka tās tirgotājs faktiski nav iepazinies ar inkriminēto ziņojumu vai ziņojumiem. Tomēr *Crédit agricole* šādu pierādījumu nav iesniegusi. Šajā ziņā attiecīgo diskusiju norises kārtība atšķiras no tās, kas bija pamatā spriedumam *Eturas* u.c.⁴⁴⁴

Savukārt, un otrkārt, Vispārējā tiesa konstatē, ka Komisija ir pārkāpusi nevainīguma prezumpcijas principu, nosakot *Crédit agricole* dalības pārkāpumā sākumpunktu datumā, kad tās tirgotājs pirmo reizi pievienojās strīdīgajai tērzētavai ar šīs bankas identifikatoriem, kas notika 2013. gada 10. janvārī.

Lai šo pirmo saistību uzskatītu par pierādījumu pretkonkurences rīcībai, kas iezīmēja *Crédit agricole* dalības pārkāpumā sākumu, Komisijai bija jāpierāda, ka pirmās pievienošanās dienā *Crédit agricole* tirgotājs vismaz pasīvi piedalījās pretkonkurences diskusijās. Taču šajā lietā ne no apstrīdētā lēmuma, ne no Vispārējās tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem neizriet, ka 2013. gada 10. janvārī attiecīgajā tērzētavā apmaiņa ar pretkonkurences paziņojumiem būtu notikusi pēc *Crédit agricole* tirgotāja pirmās pieslēgšanās šai tērzētavai.

Par prasītāju piedalīšanos vienotā un turpinātā pārkāpumā

Attiecībā uz pamatiem, ar kuriem tiek apstrīdēta attiecīgās rīcības kvalificēšana par “vienotu un turpinātu pārkāpumu”, kurā ir vainojamas prasītājas, Vispārējā tiesa, pirmām kārtām, norāda, ka tikai tāda rīcība, kas ietilpst “kopējā plānā”, kam ir vienots pretkonkurences mērķis, var tikt kvalificēta kā vienots un turpināts pārkāpums.

Attiecībā uz pārkāpuma vienoto raksturu Vispārējā tiesa uzskata, ka Komisija ir pareizi uzskatījusi, ka attiecīgo banku tirgotāju vienotais pretkonkurences mērķis bija palielināt šo banku ienākumus, vienlaikus ierobežojot zaudējumus, kas varēja rasties no nenoteiktības, kura saistīta ar citu tirgotāju rīcību.

Tā kā Komisija ir juridiski pietiekami pierādījusi, ka attiecīgo tirgotāju rīcība laikā no 2010. gada janvāra līdz 2013. gada februārim iekļaujas kopējā plānā, kuram ir šis vienotais pretkonkurences mērķis, Vispārējā tiesa turklāt uzskata, ka *Deutsche Bank* 2013. gada februārī noteiktais aizliegums saviem tirgotājiem izmantot pastāvīgās daudzpusējās tērzētavas neliedza attiecīgo banku tirgotājiem īstenot minēto mērķi. Šajā ziņā Vispārējā tiesa norāda, ka pārkāpuma vienotais raksturs izriet no aizliegtās vienošanās dalībnieku izvirzītā mērķa vienotības. Netika apstrīdēts, ka attiecīgo banku tirgotāji 2013. gada februārī bija apgājuši *Deutsche Bank* tirgotājiem noteikto aizliegumu, izmantojot divpusēju tērzētavu tīklu, kas darbojās tāpat kā pastāvīgās daudzpusējās tērzētavas.

Attiecībā uz pārkāpuma turpināto raksturu Vispārējā tiesa apstiprina, ka konstatētās aizliegtās vienošanās darbības konteksts ļauj pamatot Komisijas secinājumu, ka attiecīgās bankas bija piedalījušās turpinātā pārkāpumā laikposmā no 2010. gada janvāra līdz 2015. gada martam. Proti, lai gan informācijas apmaiņa starp minēto banku tirgotājiem pēc 2013. gada februāra ir kļuvusi retāka,

⁴⁴⁴ Spriedums, 2016. gada 21. janvāris, *Eturas* u.c. (C-74/14, [EU:C:2016:42](#)).

tomēr viņi savas pretkonkurences diskusijas ir turpinājuši atkārtoti, brīvi apmainoties ar informāciju par savām notiekošajām tirdzniecības darbībām.

Crédit agricole arguments par tās nepiedalīšanos pārkāpumā noteiktos laikposmos arī nevar likt apšaubīt pārkāpuma turpināto raksturu kopumā, jo šīs bankas norādītajos pārtraukumos nav ņemta vērā citu dalībnieku rīcība.

Saistībā ar prasītāju saukšanu pie atbildības par vienotu un turpinātu pārkāpumu Vispārējā tiesa atgādina, otrām kārtām, ka šī saukšana pie atbildības ir jāvērtē, ņemot vērā divus faktorus, proti, pirmkārt, to apzinātu ieguldījumu visu attiecīgo banku kopīgo mērķu sasniegšanā un, otrkārt, to zināšanas par citu banku paredzēto vai īstenoto rīcību, kas vērsta uz to pašu mērķu sasniegšanu, vai arī to, ka šīs bankas varēja minētās rīcības saprātīgi paredzēt un bija gatavas uzņemties šo risku.

Pēc šī precizējuma Vispārējā tiesa noraida visus prasītāju izvirzītos argumentus, lai apstrīdētu gan to apzināto ieguldījumu Komisijas identificētajā kopējā plānā, gan to informētību par visām attiecīgajām pārkāpjošajām rīcībām vai, attiecīgā gadījumā, to spēju tās paredzēt.

Šajā kontekstā Vispārējā tiesa norāda, ka Komisijas secinājumu, saskaņā ar kuru *Crédit agricole* varēja vismaz saprātīgi paredzēt visas citu banku prettiesiskās rīcības, it īpaši apstiprina tas, ka pirms stāšanās darbā *Crédit agricole* tirgotājs kā citas bankas tirgotājs bija tieši piedalījies attiecīgajās pārkāpjošajās rīcībās.

Šajā aspektā Vispārējā tiesa uzsver, ka zināšanas, ko darbinieks ir ieguvis pirms stāšanās darbā jaunā uzņēmumā un kuras viņš faktiski dara pieejamas šim jaunajam darba devējam, var uzskatīt par zināšanām, kuras ir viņa jaunajam darba devējam. Turklāt saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Komisija var atsaukties uz kontaktiem pirms vai pēc pārkāpuma laikposma, lai veidotu kopainu un parādītu aizliegtās vienošanās sagatavošanās posmus, kā arī, lai apstiprinātu noteiktu pierādījumu interpretāciju.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Vispārējā tiesa noraida visus prasītāju iebildumus, ar kuriem tiek apstrīdēta, pirmkārt, attiecīgo rīcību kvalificēšana par "vienotu un turpinātu pārkāpumu" un, otrkārt, prasītāju atbildība par šo pārkāpumu.

Par attiecīgās rīcības kvalificēšanu par "ierobežojumu mērķa dēļ"

Atsaucoties uz Tiesas judikatūru, Vispārējā tiesa atgādina, ka, lai attiecīgo rīcību kvalificētu par "ierobežojumu mērķa dēļ", Komisijai bija jāpierāda, ka šai rīcībai bija nevis ārkārtīgi augsts kaitējuma konkurencei sliekšnis, kā to apgalvo *Crédit agricole*, bet tikai pietiekama kaitējuma pakāpe konkurencei.

Vispārējā tiesa turklāt precizē, ka vērtējums par rīcības kaitīguma konkurencei pakāpi ir jāveic, ņemot vērā minētās rīcības objektīvās īpašības un neņemot vērā katra uzņēmuma, kas tajā piedalījies, īpašo situāciju. Tādējādi uzņēmuma nenozīmīgā loma aizliegtās vienošanās ietvaros nevar ietekmēt tās kvalifikāciju par "ierobežojumu mērķa dēļ" attiecībā uz visiem uzņēmumiem, kas tajā piedalījušies. Šo pašu iemeslu dēļ *Crédit agricole*, lai apstrīdētu attiecīgo rīcību kvalificēšanu par "ierobežojumu mērķa dēļ", nevar lietderīgi atsaukties uz faktu, ka tā nav piedalījies noteiktās diskusijās.

Ņemot vērā šos precizējumus, Vispārējā tiesa pēc tam noraida prasītāju iebildumus par Komisijas pieļautajām kļūdām, pirmkārt, novērtējot attiecīgo rīcību ekonomisko kontekstu, otrkārt, novērtējot to kaitīgumu konkurencei, kā arī, treškārt, novērtējot to pamatoto raksturu ar konkurenci veicinošo ietekmi.

Pirmkārt, saistībā ar attiecīgo rīcību ekonomiskā konteksta vērtējumu Vispārējā tiesa konstatē, ka, lai gan tādā sarežģītā tirgū kā šajā lietā Komisija nevar ierobežot savu šī konteksta analīzi ar to, kas ir

absolūti nepieciešams, lai secinātu, ka pastāv konkurences ierobežojums mērķa dēļ, prasītājas nav pierādījušas, ka Komisijas veiktā ekonomiskā un juridiskā konteksta analīze būtu nepietiekama.

Otrkārt, attiecībā uz vērtējumu par attiecīgo rīcību kaitīgumu konkurencei Vispārējā tiesa apstiprina Komisijas secinājumu, ka SSA obligāciju sekundārajā tirgū konfidencialas komercinformācijas apmaiņa, kas notika starp attiecīgajām bankām, kuras visas bija "tirgus uzturētājas"⁴⁴⁵, attiecībā uz konkurenci bija pietiekami kaitīga, lai veicinātu pārbaudītās rīcības kvalificēšanu kopumā kā "ierobežojumu mērķa dēļ".

Šo secinājumu nevar atspēkot ar *Crédit agricole* apgalvojumu, kas būtībā attiecas uz to, ka SSA obligāciju sekundārais tirgus esot tirgus, kurā pastāv būtiska informācijas asimetrija starp tirgus uzturētājiem, un tas nozīmē, ka šīs iepriekš pastāvošās asimetrijas pieaugums attiecīgās informācijas apmaiņas dēļ neesot pietiekami kaitējošs konkurencei. Proti, pat pieņemot, ka šāda informācijas asimetrija pastāv, *Crédit agricole* argumentācija ir pretrunā lietderīgajai iedarbībai, kas jāgarantē jēdzienam "ierobežojums mērķa dēļ" un plašāk LESD 101. pantam.

Treškārt, attiecībā uz prasītāju argumentiem, saskaņā ar kuriem attiecīgā rīcība esot pamatota, ņemot vērā tās konkurenci veicinošo ietekmi, Vispārējā tiesa atgādina, ka prasītāju apgalvotā konkurenci veicinošā ietekme pati par sevi nav jāņem vērā, kvalificējot attiecīgo rīcību kā "ierobežojumu mērķa dēļ".

Katrā ziņā, pat pieņemot, ka apgalvoto attiecīgo rīcību "labvēlīgā" ietekme vienā vai otrā veidā var tikt vai ir jāņem vērā, lai to kvalificētu kā "ierobežojumu mērķa dēļ", prasītājas nav pierādījušas tādu labvēlīgu seku esamību, kuras varētu likt apšaubīt minēto rīcību kvalificēšanu par "ierobežojumu mērķa dēļ".

Attiecībā uz to, ka prasītājas attiecīgās rīcības norādīja arī kā "aksesuārus ierobežojumus" to SSA obligāciju tirgus uzturētāja funkcijas izpildei, Vispārējā tiesa norāda, ka judikatūra, kas attiecas uz leģitīmu nolīgumu aksesuāru ierobežojumu izņēmumu, katrā ziņā nav piemērojama šajā lietā, ņemot vērā, ka prasītājas nav pierādījušas, ka to tirgus uzturētāja darbība būtu bijusi neiespējama, ja nebūtu pārkāpjošo rīcību.

Turklāt Vispārējā tiesa noraida argumentus par to, ka SSA obligāciju tirgus uzturētāji esot sistemātiski neizdevīgākā situācijā no informatīvā viedokļa salīdzinājumā ar darījuma partneriem, kas nebija pastāvīgi pārstāvēti tirgū, līdz ar to tiem esot bijis jākompensē šis informācijas trūkums, meklējot informāciju no vairākiem avotiem.

Nav pieļaujams, ka uzņēmumi cenšas mazināt faktisku situāciju, kuras tie uzskata par pārmērīgi nelabvēlīgām, sekas (piemēram, iespējamās risku asimetrijas, kas pastāv starp tirgus dalībniekiem) ar koluzīvām darbībām, kuru mērķis ir novērst šos nelabvēlīgos apstākļus. Šādas faktiskas situācijas nevar leģitimizēt LESD 101. panta pārkāpumu, vēl jo vairāk tāpēc, ka prasītājas nedarbojās sekundārajā SSA obligāciju tirgū tikai kā tirgus uzturētāji un ka tās šo darbību veica brīvprātīgi.

Par prasītājām uzliktā naudas soda apmēra noteikšanu

Lai noteiktu prasītājām uzlikto naudas sodu apmēru, Komisija būtībā izmantoja 2006. gada pamatnostādnes paredzēto metodi⁴⁴⁶. Tomēr attiecībā uz pamatsummu aprēķināšanu Komisija nolēma izmantot aizstājējvērtību minēto pamatnostādņu 13. punktā paredzētās pārdevumu vērtības vietā. Kā atskaites punktu šīs aizstājējvērtības aprēķināšanai Komisija izmantoja SSA obligāciju

⁴⁴⁵ "Tirgus uzturētāji" (*market makers*) ir iestādes vai privātpersonas, kas vēlas pirkt vai pārdot finanšu produktus SSA obligāciju sekundārajā tirgū kopumā un pastāvīgi, nevis atsevišķos darījumos, par cenām, ko tie paši nosaka.

⁴⁴⁶ Pamatnostādnes naudas soda aprēķināšanai, piemērojot Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta a) apakšpunktu (OV 2006, C 210, 2. lpp.; turpmāk tekstā – "2006. gada pamatnostādnes").

apjomus un nosacītās vērtības gadā (turpmāk tekstā – “nosacītās summas gadā”), ar kurām attiecīgās bankas tirgojās to individuālās dalības strīdīgajā pārkāpumā laikposmā. Šīs nosacītās summas gadā pēc tam tika reizinātas ar korekcijas koeficientu, ko Komisija aprēķināja, izmantojot 33 reprezentatīvas SSA obligāciju kategorijas, ko emitēja astoņi emitenti.

Šajā kontekstā prasītājas tostarp pārmeta Komisijai, ka tā ir pārkāpusi 2006. gada pamatnostādnes, pamatojoties uz reprezentatīvu SSA obligāciju apriti, nevis uz datiem par to pašu darījumiem, lai aprēķinātu korekcijas koeficientu, kā arī izmantojot publiskus datus no *Bloomberg* platformas, kas palielināja šo korekcijas koeficientu (turpmāk tekstā – “BGN dati”).

Credit Suisse turklāt pārmeta Komisijai, ka tā ir pārvērtējusi aizstājējvērtību, tajā iekļaujot tai noteiktajās nosacītajās summās likvīdo līdzekļu iegādes darījumus (*hedging*).

Vispirms Vispārējā tiesa konstatē, ka, lai gan, pieņemot 2006. gada pamatnostādnes, Komisija pati ir ierobežojusi tai piešķirto plašo rīcības brīvību attiecībā uz naudas sodu aprēķināšanas metodi, tai ir iespēja no tās atkāpties, ar nosacījumu, ka tā juridiski pietiekami pamato un attaisno savu izvēli.

Tomēr, ja Komisija atkāpjas no 2006. gada pamatnostādņēm nevis kopumā – kā tas ir atļauts 37. punktā –, bet tikai, kā tas ir šajā lietā, no 13. punkta, tā nevar neievērot pamatprincipus, kā arī minēto pamatnostādņu pamatā esošo loģiku. Tādējādi, īstenojot tajā noteikto metodoloģiju, tai jo īpaši jānodrošina, ka tā ņem vērā labākos pieejamos datus, kurus Savienības tiesa rūpīgi pārbauda gan juridiski, gan faktiski.

Ņemot vērā šos precizējumus, Vispārējā tiesa norāda, pirmkārt, ka apstrīdētajā lēmumā Komisija ir juridiski pietiekami pamatojusi un attaisnojusi savu izvēli noraidīt Pamatnostādņu 13. punktā paredzēto metodoloģiju un balstīt savu pamatsummas aprēķinu uz pārdevumu vērtības aizstājējvērtību, kas tika izstrādāta, reizinot katras attiecīgās bankas nosacītās summas gadā ar korekcijas koeficientu, kas aprēķināts, pamatojoties uz 33 SSA obligāciju kategoriju izlasi.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa noraida prasītāju argumentus, saskaņā ar kuriem Komisijai esot bijusi jāizmanto korekcijas koeficienta aprēķināšanas metodoloģija, kas balstīta uz to pašu darījumiem.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa norāda, ka metodoloģija, kas balstīta uz attiecīgo banku darījumu datiem, nozīmētu arī veikt daudz sarežģītākus aprēķinus nekā šajā lietā jau veiktie, lai gan izvēlēto SSA obligāciju reprezentatīvais raksturs tieši garantē, ka vērā ņemtajiem datiem saglabājas nozīme naudas soda aprēķināšanā un tie ļauj atspoguļot strīdīgā pārkāpuma ekonomisko nozīmīgumu ar judikatūrā prasīto precizitātes pakāpi. Taču šāda alternatīva metodoloģija radītu Komisijai nesamērīgu administratīvo slogu.

Otrām kārtām, Vispārējā tiesa noraida prasītāju argumentus par to, ka Komisijas izmantotie BGN dati neesot bijuši atbilstoši aizstājējvērtības aprēķināšanai, jo tie palielinot korekcijas koeficientu.

Atgādinājusi, ka Komisijai jāraugās, lai tiktu ņemti vērā labākie pieejamie dati, Vispārējā tiesa norāda, ka apstrīdētajā lēmumā Komisija ir pamatoti noraidījusi argumentus, uz kuriem attiecīgās bankas ir atsaukušās administratīvā procesa laikā, lai apstrīdētu BGN datu izmantošanu. No tā izriet, ka prasītājas nevar Vispārējā tiesā vienīgi apgalvot, ka Komisijas izmantotajos datos ir viens vai vairāki trūkumi, bet, gluži pretēji, tām ir jāpierāda, ka šīs iestādes likumīgi noteiktās metodoloģijas ietvaros faktiski pastāv labāki dati nekā tie, kurus ir izmantojusi šī iestāde, un ka tie faktiski ir pieejami.

Konstatējot, ka prasītājas nav varējušas iesniegt labākus datus par tiem, kurus izmantojusi Komisija, Vispārējā tiesa turklāt noraida *Credit Suisse* kritiku par BGN datu izstrādes veida nezināmo raksturu. Šajā ziņā Vispārējā tiesa uzsver, ka BGN dati ir atsaucē dati starp tirgotājiem un šos datus ir izstrādājusi trešā persona procedūrā, pamatojoties uz vairāku tirgus dalībnieku cenām. Līdz ar to nevar pamatoti apgalvot, ka tādēļ, ka to izstrādes veids ir daļēji nezināms, Komisija nevar izmantot

šādus atsaucē datus, it īpaši tad, ja *Credit Suisse* nekādi nav norādījusi tirgus platformas, kas sniegtu precīzāku vai atbilstošāku informāciju nekā *Bloomberg* platforma.

Vispārējā tiesa uzskata, ka Komisijai nevar pārņemt arī to, ka tā ir izmantojusi datus, kas visos aspektos neatbilstoši *Credit Suisse* situāciju, ja šīs iestādes rīcībā tieši nebija precīzu pietiekami reprezentatīvu datu, un ka līdz ar to šai iestādei bija pienākums izmantot metodoloģiju, balstoties uz alternatīviem datiem, kuri noteikti ir mazāk precīzi, lai rekonstruētu aizstājējvērtību.

Treškārt, Vispārējā tiesa noraida *Credit Suisse* iebildumu, ka Komisija esot pārvērtējusi pārdevumu vērtības aizstājējvērtību, iekļaujot attiecībā uz to nosacītajās summās darījumus, kas saistīti ar likviditātes pirkšanu.

Šajā aspektā Vispārējā tiesa atgādina, ka 2006. gada pamatnostādņu kontekstā jēdziens "aizstājējvērtība", tāpat kā jēdziens "pārdevumu vērtība", ir vērsts uz to, lai uzņēmumam uzliktā naudas soda aprēķinā par sākumpunktu tiktu izmantota summa, kas atspoguļo strīdīgā pārkāpuma ekonomisko nozīmi un šī uzņēmuma nozīmi tajā. No tā izriet, ka, lai noteiktu aizstājējvērtību, ir jāņem vērā visi darījumi, kas veikti tirgū, uz kuru attiecas pārkāpums, un tas ir jāveic attiecībā uz katru uzņēmumu, kas ir piedalījies strīdīgajā pārkāpumā.

Lai gan Komisijas izvēlētais metodoloģijas rezultātā, protams, tiek ņemta vērā nosacītā summa, par kuru ir likviditātes pirkšanas darījums, kas noteikta gan attiecīgajam SSA obligāciju pārdevējam, gan to pircējam, ja tie abi ir piedalījušies strīdīgajā pārkāpumā, šī dubultā ņemšana vērā izriet no pašiem principiem, kas regulē naudas sodu noteikšanu, piemērojot 2006. gada pamatnostādnes šīs lietas specifiskajā kontekstā. Turklāt, ja no aizstājējvērtības aprēķina tiktu izslēgta daļa no darījumiem, kas neapstrīdami ietilpst pārņemtajās aizliegtās vienošanās piemērošanas jomā, tas mākslīgi samazinātu strīdīgā pārkāpuma ekonomisko nozīmi, tādējādi apdraudot LESD 101. panta pārkāpumu efektīvas izmeklēšanas un sodīšanas mērķi.

Pēc tam, kad Vispārējā tiesa tādējādi bija apstiprinājusi attiecībā uz prasītājam izmantotās aizstājējvērtības, tā visbeidzot noraidīja to argumentus, ar kuriem tiek apstrīdēts smaguma reizināšanas koeficients, ko Komisija bija piemērojusi minētajām vērtībām saskaņā ar 2006. gada pamatnostādņu 20.–23. punktu.

Ņemot vērā, ka šīs smaguma reizināšanas koeficients tika noteikts 16 % apmērā visām attiecīgajām bankām, *Crédit agricole* tostarp apgalvoja, ka Komisijai attiecībā uz to bija jāizmanto individualizēts un zemāks reizināšanas koeficients.

Tā kā *Crédit agricole* šī argumenta pamatojumam atsaucās uz Tiesas spriedumiem pirms 2006. gada pamatnostādņu publicēšanas datuma, Vispārējā tiesa vispirms norāda, ka ar šiem spriedumiem Komisijai nevar likt ņemt vērā citus apstākļus kā vien strīdīgā pārkāpuma smagumu, nosakot smaguma reizināšanas koeficientu saskaņā ar 2006. gada pamatnostādņēm.

Turklāt, lai gan, aprēķinot naudas sodus, kas uzlikti, pamatojoties uz LESD 101. pantu, Komisija nevar atkāpties no vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošanas, gan no 2006. gada pamatnostādņu 22. punkta, gan no ar to saistītās judikatūras izriet, ka smaguma reizināšanas koeficients principā atspoguļo strīdīgā pārkāpuma smagumu, nevis katra attiecīgā uzņēmuma dalības šajā pārkāpumā relatīvo smagumu. Šādā nozīmē 2006. gada pamatnostādņu 19.–22. punktā ir paredzēta smaguma reizināšanas koeficienta noteikšana attiecīgajam pārkāpumam, nevis katram uzņēmumam, kas tajā piedalījies. Tādējādi individuālo apstākļu novērtēšana principā tiek veikta, nevis novērtējot pārkāpuma smagumu, proti, nosakot naudas soda pamatsummu, bet gan pielāgojot pamatsummu atkarībā no atbildību mīkstinošiem un pastiprinošiem apstākļiem.

Turklāt, norādot, ka reizināšanas koeficientu 16 % apmērā par pārkāpumu, kāds konstatēts apstrīdētajā lēmumā, nevar uzskatīt par neatbilstošu vai nesamērīgu, Vispārējā tiesa noraida *Crédit agricole* šajā ziņā izvirzītos argumentus.

Nemot vērā visu iepriekš minēto, Vispārējā tiesa pilnībā noraida *Crédit agricole* prasību. Savukārt apstrīdēto lēmumu attiecībā uz *Crédit agricole* tā atceļ, ciktāl, pirmkārt, tajā ir konstatēts, ka *Crédit agricole* piedalījās pārkāpumā no 2013. gada 10. janvāra līdz 2015. gada 24. martam, nevis no 2013. gada 11. janvāra līdz 2015. gada 24. martam, un, otrkārt, *Crédit agricole* uzliktais naudas sods ir 3 993 000 EUR. Tomēr, īstenojot savu neierobežoto kompetenci, Vispārējā tiesa saglabā *Crédit agricole* uzliktā naudas soda apmēru.

2. Koncentrācija ⁴⁴⁷

2024. gada 13. novembra spriedums *NetCologne*/Komisija (T-58/20, [EU:T:2024:813](#))

Konkurence – Koncentrācija – Vācijas televīzijas pakalpojumu un telekomunikāciju pakalpojumu tirgi – Lēmums, ar kuru koncentrācija atzīta par saderīgu ar iekšējo tirgu un EEZ līgumu – Saistības – Darījuma horizontālās, vertikālās un konglomerāta ietekmes uz konkurenci vērtējums – Koncentrācijas dalībnieku konkurences attiecības – Koncentrācijas radītas izmaiņas – Acīmredzama kļūda vērtējumā

2024. gada 13. novembra spriedums *Deutsche Telekom*/Komisija (T-64/20, [EU:T:2024:815](#))

Konkurence – Koncentrācija – Vācijas televīzijas pakalpojumu un telekomunikāciju pakalpojumu tirgi – Lēmums, ar kuru koncentrācija atzīta par saderīgu ar iekšējo tirgu un EEZ līgumu – Saistības – Darījuma horizontālās un vertikālās ietekmes uz konkurenci vērtējums – Koncentrācijas dalībnieku konkurences attiecības – Koncentrācijas radītas izmaiņas – Acīmredzama kļūda vērtējumā

2024. gada 13. novembra spriedums *Tele Columbus*/Komisija (T-69/20, [EU:T:2024:816](#))

Konkurence – Koncentrācija – Vācijas televīzijas pakalpojumu un telekomunikāciju pakalpojumu tirgi – Lēmums, ar kuru koncentrācija atzīta par saderīgu ar iekšējo tirgu un EEZ līgumu – Saistības – Darījuma horizontālās un vertikālās ietekmes uz konkurenci vērtējums – Koncentrācijas dalībnieku konkurences attiecības – Koncentrācijas radītas izmaiņas – Acīmredzama kļūda vērtējumā

Ar tajā pašā dienā pasludinātiem spriedumiem Vispārējā tiesa noraida trīs prasības atcelt Eiropas Komisijas lēmumu, ar kuru kā saderīgs ar iekšējo tirgu atļauts koncentrācijas darījums televīzijas un telekomunikāciju pakalpojumu nozarē, ar ko *Vodafone Group plc* plānoja iegādāties noteiktus *Liberty Global plc* aktīvus ⁴⁴⁸. Tādējādi Vispārējā tiesa nospriež – Komisijai nevar pārnest, ka tā, atbilstoši Regulas Nr. 139/2004 ⁴⁴⁹ 2. panta 2. punktam izvērtējot šīs koncentrācijas saderību ar iekšējo tirgu, ir devusi prioritāti būtiska kaitējuma efektīvai konkurencei kritērijam, nevis dominējošā stāvokļa kritērijam.

⁴⁴⁷ Kopīgais rezumējums lietās *NetCologne*/Komisija (T-58/20), *Deutsche Telekom*/Komisija (T-64/20) un *Tele Columbus*/Komisija (T-69/20).

⁴⁴⁸ Komisijas 2019. gada 18. jūlija Lēmums C(2019) 5187 *final*, ar kuru Komisija par saderīgu ar iekšējo tirgu un EEZ līguma darbību ir atzinusi koncentrācijas darījumu, ar ko *Vodafone Group plc* iegādājas noteiktus *Liberty Global plc* aktīvus (lieta COMP/M.8864 – *Vodafone/Certain Liberty Global Assets*) (turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”).

⁴⁴⁹ Padomes Regula (EK) Nr. 139/2004 (2004. gada 20. janvāris) par kontroli pār uzņēmumu koncentrāciju (EK Apvienotās regula) (OV 2004, L 24, 1. lpp.).

Vodafone un *Liberty Global* ir divi operatori, kas darbojas televīzijas un telekomunikāciju pakalpojumu nozarē vairākās Savienības valstīs, tostarp Vācijā. Minētajā valstī *Liberty Global* pārstāv tās filiāle *Unitymedia GmbH*.

2018. gadā *Vodafone* saskaņā ar EK Apvienošanās regulu paziņoja Komisijai par koncentrācijas projektu, kas paredz, ka tas iegādāsies ekskluzīvu kontroli pār *Liberty Global* telekomunikāciju darbībām vairākās dalībvalstīs, tostarp Vācijā. Darījumu veidoja pirkšanas un pārdošanas līgums, ar kuru *Vodafone* plānoja iegādāties 100 % *Unitymedia* akciju (turpmāk tekstā – “attiecīgā koncentrācija”).

Uzskatot, ka šis darījums rada pamatotas šaubas par saderību ar iekšējo tirgu, Komisija nolēma sākt padziļinātas pārbaudes procedūru. Šīs procedūras noslēgumā koncentrācija tika atzīta par saderīgu ar iekšējo tirgu un Līgumu par Eiropas Ekonomikas zonu (EEZ), ja *Vodafone* ievēros noteiktas saistības ⁴⁵⁰.

Apstrīdētajā lēmumā Komisija vispirms izvērtēja koncentrācijas horizontālo, vertikālo un konglomerāta ietekmi, it īpaši Vācijā. Lai arī vērtējuma noslēgumā Komisija secināja, ka televīzijas signālu pārraides pakalpojumu mazumtirdzniecības tirgū, daudzpakalpojumu mazumtirdzniecības tirgū un televīzijas pakalpojumu sniegšanas mazumtirdzniecības tirgū nav nodarīts būtisks kaitējums efektīvai konkurencei (turpmāk tekstā – “BKEK”), tā konstatēja BKEK fiksētās interneta piekļuves tirgū un televīzijas signālu iepirkuma tirgū.

Pēc tam tā izvērtēja, vai *Vodafone* piedāvātās saistības spēj nodrošināt darījuma saderību ar iekšējo tirgu, it īpaši saistībā ar diviem tirgiem, kuros bija identificētas konkurences problēmas.

Prasītājas – *Deutsche Telekom AG*, *Tele Columbus AG* un *NetCologne Gesellschaft für Telekommunikation mbH* – ir Vācijā iedibinātas sabiedrības, kas piedāvā televīzijas, interneta un sakaru pakalpojumus. Tās vērsās Vispārējā tiesā ar prasību atcelt apstrīdēto lēmumu, ciktāl tas attiecās uz katru no tām.

Katra no tām savā prasībā it īpaši norādīja, pirmkārt, uz Komisijas kļūdu vērtējumā saistībā ar attiecīgās koncentrācijas horizontālo ietekmi tostarp uz televīzijas signālu pārraides mazumtirdzniecības pakalpojumu tirgu un televīzijas signālu iepirkuma tirgu, kā arī koncentrācijas vertikālo ietekmi uz televīzijas signālu pārraides starpniecības tirgu. Otrkārt, tās apstrīd, ka saistības, kuras apstrīdētajā lēmumā atzītas par saistošām, bija pietiekamas un atbilstošas, lai nodrošinātu koncentrācijas saderību ar iekšējo tirgu.

Vispārējās tiesas vērtējums

Iesākumā Vispārējā tiesa atgādina piemērojamos judikatūras principus gan attiecībā uz to, kādā intensitātē tai ir jāveic pārbaude tiesā, gan attiecībā uz pierādījumiem, ka nav nodarīts būtisks kaitējums efektīvai konkurencei, kas Komisijai ir jāpierāda.

Šajā ziņā tā precizē, ka koncentrāciju jomā EK Apvienošanās regula piešķir Komisijai zināmu rīcības brīvību, it īpaši attiecībā uz ekonomiskas dabas vērtējumiem. Šajā saistībā, lai arī Vispārējā tiesa nevar aizstāt Komisijas vērtējumu ar savu ekonomisko vērtējumu, tai ir jāpārbauda ne vien izvērīto pierādījumu saturiskā pareizība, ticamība un konsekvence, bet arī tas, vai šie pierādījumi veido visu attiecīgo datu kopumu, kas ir jāņem vērā, lai izvērtētu sarežģītu situāciju, un tas, vai tie var pamatot no tiem izdarītos secinājumus.

⁴⁵⁰ Šīs saistības bija šādas – platjoslas kabelpiekļuves vairumtirdzniecības saistības jeb *WCBA* (*Wholesale Cable Broadband Access*) saistības, kas paredzēja, ka operatoram, kas ir trešā persona, tiks atvērta piekļuve apvienotā uzņēmuma kabeltīklam, lai ļautu tam piedāvāt fiksētās interneta piekļuves mazumtirdzniecības pakalpojumus, kā arī savus vai trešo personu *OTT* (*over the top*) televīzijas pakalpojumus; *OTT* saistības, ar kurām apvienotais uzņēmums apņēmas raidorganizācijām, kuru saturs tiek pārraidīts tā platformā, neierobežot iespēju izplatīt šo saturu, izmantojot *OTT* pakalpojumu, un, lai tās to varētu darīt, garantēt tām pietiekamu tiešo starpsavienojumu jaudu; *HBTV* (*Hybrid Broadcast Broadband TV*) saistības, ar kurām apvienotais uzņēmums apņēmas turpināt pārraidīt bezmaksas raidorganizāciju *HBTV* signālu; un iepirkuma maksas saistības, ar kurām apvienotais uzņēmums apņēmas nepalielināt iepirkuma maksas, ko tam maksā bezmaksas raidorganizācijas.

Par Komisijai noteiktajām pierādīšanas prasībām, lai apstiprinātu, ka paziņotā koncentrācija var vai nevar radīt būtisku kaitējumu efektīvai konkurencei, un lai to tādējādi varētu atzīt par saderīgu vai nesaderīgu ar iekšējo tirgu, Vispārējā tiesa uzsver – ņemot vērā, ka prasīts veikt perspektīvu ekonomisko analīzi, Komisijai ir pietiekami pierādīt, izmantojot pietiekami nozīmīgus un saskanīgus pierādījumus, ka drīzāk ir iespējams nekā neiespējams, ka minētā koncentrācija varētu vai nevarētu radīt būtisku kaitējumu efektīvai konkurencei iekšējā tirgū vai nozīmīgā tā daļā.

Ņemot vērā šos apsvērumus, Vispārējā tiesa vispirms analizē koncentrācijas ietekmi uz Vācijas tirgu un pēc tam apstrīdētajā lēmumā par saistošām atzītās saistības.

1. Par koncentrācijas ietekmes analīzi

a) Par koncentrācijas horizontālo nekoordinēto ietekmi uz televīzijas signālu pārraides mazumtirdzniecības pakalpojumu sniegšanas tirgu klientiem, kas dzīvo daudzdzīvokļu ēkās

Vispirms Vispārējā tiesa pārbauda acīmredzamas kļūdas vērtējumā un tiesību kļūdas, ko Komisija, iespējams, pieļāvusi, analizējot horizontālo ietekmi uz televīzijas signālu pārraides mazumtirdzniecības pakalpojumu sniegšanas tirgu klientiem, kas dzīvo daudzdzīvokļu ēkās (*multi dwelling units (MDU)*; turpmāk tekstā – “MDU tirgus”).

Attiecībā uz koncentrācijas dalībnieku savstarpēji īstenoto konkurences spiedienu Vispārējā tiesa, pirmām kārtām, atzīst – tā kā to darbības būtiski nepārklājas, Komisija nav pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā, uzskatot, ka šie dalībnieki pirms koncentrācijas nebija tiešie konkurenti, lai gan Komisija bija ņēmusi vērā izņēmuma situācijas, kurās to darbības pārklājās, bet tās bija nebūtiskas un tas arī nav ticis apstrīdēts ar pierādījumiem. Tas nozīmē, ka koncentrācijas dalībnieku tirgotie produkti praktiski nekonkurēja.

Otrām kārtām, Komisija nav pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā, secinot, ka koncentrācijas dalībnieki nebija netieši konkurenti. Šajā ziņā Vispārējā tiesa atgādina, ka uzņēmumi var atrasties netiešas konkurences attiecībās, it īpaši tad, ja tos pakļauj līdzīgam konkurences spiedienam citi uzņēmumi, ar kuriem katrs no tiem konkurē tieši, vai ja citi faktori, piemēram, klientu izvīrītās prasības, ierobežo to iespējas salīdzināmā veidā noteikt cenas un komerciālos nosacījumus.

Šajā lietā Vispārējā tiesa konstatē, ka saistībā ar to, ka koncentrācijas dalībnieki uzraudzīja viens otra darbības un salīdzināja produktu piedāvājumus, šie salīdzinošie novērtējumi bija tikai vienkārša komerciāla salīdzinošā novērtēšana, kuras mērķis ir novērot labāko praksi nozarē un iespējami to atdarināt. Šāda veida salīdzinājumu, kas ir tirgus darbības vai labākās prakses novērtējums nozarē, citstarp citās dalībvalstīs vai trešās valstīs, nevar klasificēt kā netiešas konkurences spiedienu. Turklāt no apstrīdētā lēmuma izriet, ka ar MDU īpašniekiem (turpmāk tekstā – “MDU klienti”) noslēgtie līgumi ir sarunu, iepirkumu konkurences vai oficiālu konkursa procedūru rezultāts. Tādēļ tie nav standarta līgumi, kuriem varētu viegli veikt salīdzinošo novērtējumu, pamatojoties uz nozares prakses vienkāršu novērošanu.

Tāpat par koncentrācijas dalībnieku konkurenci infrastruktūras jomā Komisija konstatēja, ka ieguldījumu un inovāciju darbības, ko savā tīklā īstenoja katrs attiecīgais koncentrācijas dalībnieks, konkurences ziņā nekādi tieši neietekmēja otra dalībnieka tīkla inovāciju un ieguldījumu stratēģiju un ka abu dalībnieku darbību savstarpējā uzraudzība šajā kontekstā bija vienkārša komerciāla salīdzinošā novērtēšana, kas neatbilst netiešas konkurences spiedienam.

Trešām kārtām, prasītājas nav pierādījušas, ka koncentrācijas dalībnieki ir iespējamie konkurenti, tādējādi tās nevar pārmest Komisijai, ka tā ir uzskatījusi par maz ticamu, ka gadījumā, ja koncentrācija nenotiktu, katrs no dalībniekiem būtu paplašinājis savas darbības attiecīgi otra dalībnieka kabeltīkla darbības teritorijā, lai novērstu iespējamo konkurenci un tādējādi radītu BKEK.

Ceturtām kārtām, attiecībā uz iespējamā kolektīvā dominējošā stāvokļa esamību pirms attiecīgās koncentrācijas, kas radies koncentrācijas dalībnieku klusējot noslēgtas kolūzijas rezultātā un kas izskaidro faktiskas vai iespējamās konkurences neesamību starp dalībniekiem *MDU* tirgū, Vispārējā tiesa norāda – ja šis arguments ir izvirzīts ar nolūku vērst uzmanību uz aizliegtu vienošanos, šis iebildums ir neefektīvs, jo minētais arguments attiecas nevis uz apstrīdētā lēmuma priekšmetu, bet gan drīzāk uz praksi, kas, iespējams, ietilpst LESD 101. vai 102. panta piemērošanas jomā. Katrā ziņā saistībā ar koncentrācijas darījuma kontroli nav nozīmes koncentrācijas dalībnieku konkurences neesamības iemeslu izmeklēšanai, ņemot vērā, ka tas attiecīgā gadījumā skar Savienības konkurences tiesību normu pārkāpumu.

Turpretim, ja šis arguments izvirzīts, lai vērstu uzmanību uz kolektīva dominējošā stāvokļa esamību, šiem apgalvojumiem netika gūts apstiprinājums, pārbaudot minēto dalībnieku iekšējos dokumentus, un tiem bija pretrunā iemesli, kas, iespējams, bija pretēji Savienības konkurences tiesībām un kuru dēļ koncentrācijas dalībnieki pirms koncentrācijas necentās savstarpēji konkurēt.

Piektām kārtām, attiecībā uz iebildumu par to, ka Komisija nav ņēmusi vērā resursu palielināšanos koncentrācijas rezultātā, kas ļautu koncentrācijas dalībniekiem izstumt no tirgus konkurentus, it īpaši piemērojot plēsonīgas cenas, Vispārējā tiesa norāda, ka tas vien, ka palielinās šie resursi, pat ja tas tiek pierādīts, nav pietiekami, lai atzītu minēto darījumu par nesaderīgu ar iekšējo tirgu. Proti, Komisija koncentrāciju var atzīt par nesaderīgu ar iekšējo tirgu vienīgi tad, ja tā konstatē BKEK, kas ir tiešas un tūlītējas koncentrācijas sekas. Šāds BKEK, kas izrietētu no apvienotā uzņēmuma nākotnē pieņemtiem lēmumiem, var tikt uzskatīts par koncentrācijas tiešām un tūlītējām sekām, ja šī nākotnes rīcība ir padarīta par iespējamu un ekonomiski izdevīgu ar koncentrācijas izraisītām tirgus pazīmju un struktūras izmaiņām. Tomēr šajā lietā koncentrācijas dalībnieki jau spēja zināmā mērā rīkoties neatkarīgi no saviem konkurentiem un konkurentu *MDU* klientiem, neatkarīgi no tā, ka koncentrācijas rezultātā tiem, iespējams, palielinātos resursi.

Šo pašu iemeslu dēļ Vispārējā tiesa noraida argumentāciju, ka attiecīgā koncentrācija būtiski mazinātu konkurences spiedienu, ko rada konkurenti *MDU* tirgū, kas varētu radīt BKEK. Precīzāk, apvienotā uzņēmuma finansiālās ietekmes palielināšanās attiecībā pret tā konkurentiem ļautu aizkavēt to attīstību. Tomēr, lai arī ir taisnība, ka konkurences spiediena samazināšanās koncentrācijas darījuma rezultātā varētu radīt BKEK, pats konstatējums, ka palielinās apvienotā uzņēmuma finansiālā ietekme, neļauj secināt, ka tā radīs šādu kaitējumu. Proti, Komisijai ir jāņem vērā visu citu faktoru kopums, lai izvērtētu koncentrācijas saderību ar iekšējo tirgu, piemēram, iesaistīto tirgu struktūra, faktiskā vai iespējamā konkurence no uzņēmumiem, iesaistīto uzņēmumu tirgus pozīcija un to ekonomiskais un finansiālais potenciāls, piegādātājiem un lietotājiem pieejamās alternatīvas, šķēršļi iekļūšanai tirgū, kā arī piedāvājuma un pieprasījuma tendences.

Par iebildumu, ka Komisija nav ņēmusi vērā to, ka *Vodafone* iegūst dominējošu stāvokli *MDU* tirgū, kas varētu radīt BKEK, Vispārējā tiesa atgādina, ka saskaņā ar EK Apvienošanās regulu ⁴⁵¹, veicot koncentrācijas kontroli, Komisijai ir jāizvērtē, vai koncentrācija varētu būtiski kaitēt efektīvai konkurencei iekšējā tirgū vai nozīmīgā tā daļā, jo pats apstāklis, ka koncentrācija radītu vai stiprinātu dominējošo stāvokli, nav pietiekams, lai uzskatītu, ka šī koncentrācija nav saderīga ar iekšējo tirgu. Veicot šādu perspektīvo analīzi, tiek izvērtēts, kā koncentrācijas darījums varētu mainīt faktorus, kas nosaka konkurences stāvokli attiecīgajā tirgū. Līdz ar to Komisijai nevarēja pārmest, ka tā šajā lietā veica perspektīvo analīzi, jo īpaši attiecībā uz koncentrācijas nekoordinētu horizontālo ietekmi uz *MDU* tirgu. Saistībā ar šo analīzi, tā kā Komisija secināja, ka nav BKEK, jo attiecīgā koncentrācija nenovērstu dalībnieku savstarpējo konkurences spiedienu un nevājinātu atlikušo konkurentu radīto konkurences spiedienu, tai nebija jāizvērtē, vai minētā koncentrācija radītu vai stiprinātu dominējošo stāvokli, it īpaši tā iemesla dēļ, ka koncentrācijas dalībnieku apvienotajam kabeļtīklam pēc darījuma būtu valsts mēroga pārklājums.

⁴⁵¹ EK Apvienošanās regulas 2. panta 2. un 3. punkts.

Turklāt apvienotā uzņēmuma kabeļtīkla pārklājumu nevar uzskatīt par faktoru, kas nosaka koncentrācijas stāvokli *MDU* tirgū, kura maiņa radītu BKEK. Tas nozīmē, ka apvienotā uzņēmuma kabeļtīkla ģeogrāfiska paplašināšanās, neatkarīgi no tā, vai tā ir vai nav saistīta ar koncentrāciju, ne vienmēr kļūst par iemeslu, lai mainītos faktors, kas nosaka konkurences stāvokli *MDU* tirgū, un tādējādi, lai tiktu radīts BKEK.

b) Par koncentrācijas vertikālo ietekmi

Turpinot, saistībā ar attiecīgās koncentrācijas vertikālās ietekmes analīzi, kurā Komisijai bija jāizvērtē konkrēti varbūtība, ka televīzijas signālu pārraides mazumtirdzniecības pakalpojumu sniedzējiem vairs nebūs piekļuves *MDU* klientiem, Vispārējā tiesa atzīst – izvērtējot pret konkurenci vērstas norobežošanas no izejmateriāliem scenārija iespējamību Komisija saskaņā ar Pamatnostādnēm par nehorizontālo apvienošanu⁴⁵² pārbauda, pirmkārt, vai apvienotais uzņēmums pēc koncentrācijas darījuma noslēgšanas varēs būtiski ierobežot piekļuvi resursam, otrkārt, vai tam būs motivācija to darīt un, treškārt, vai piekļuves ierobežošanas stratēģijai būs būtiska negatīva ietekme uz lejupējo konkurenci. Šie trīs nosacījumi ir kumulatīvi, tādējādi pietiek ar vienu no tiem neizpildi, lai izslēgtu piekļuves resursiem ierobežošanas riska esamību.

Attiecībā konkrētāk uz trešo nosacījumu Komisija bija secinājusi, ka iespējamā tirgus ierobežošanas stratēģija jebkurā gadījumā būtiski negatīvi neietekmētu lejupējo konkurenci, jo attiecīgā koncentrācija neradītu īpašas izmaiņas ne attiecīgā augšupējā, ne attiecīgā lejupējā tirgus struktūrā. Konkrētāk, attiecīgā koncentrācija nekādi nemainītu dalībnieku spēju un motivāciju izstumt televīzijas signālu pārraides mazumtirdzniecības pakalpojumu sniedzējus, it īpaši *Tele Columbus*, no *MDU* klientu tirgus Vācijā. Tā kā prasītājas nav pierādījušas, ka Komisijas izvērtējums ir acīmredzami kļūdainais, ar trešā nosacījuma neizpildi pietiek, lai izslēgtu pretkonkurences risku, ka tiek ierobežota piekļuve resursiem.

c) Par nekoordinētu horizontālo ietekmi uz televīzijas signālu iepirkuma tirgu

Visbeidzot, Vispārējā tiesa atzīst, ka *Tele Columbus* nevar sekmīgi apgalvot, ka Komisija ir acīmredzami kļūdaini izvērtējusi nekoordinētu horizontālo ietekmi uz televīzijas signālu iepirkuma tirgu, kas rastos, apvienotajam uzņēmumam noslēdzot ekskluzivitātes līgumus ar raidorganizācijām.

Pirmkārt, ciktāl Komisijai tika pārņemts, ka tā nav veikusi visus izvērtējumus, kurus prasītāja bija vēlējusies vai uzskatījusi par lietderīgiem, piemēram, nav izvērtējusi noteiktas tehniskas funkcionalitātes un noteiktus komercaspektus, prasītāja nekādi nav paskaidrojusi, kā koncentrācija varētu tos ietekmēt, un it īpaši nav paskaidrojusi iemeslus, kā un kāpēc apvienotajam uzņēmumam būtu spēja un, pats galvenais, motivācija pasliktināt šīs funkcionalitātes un komerciālos aspektus sarunās ar raidorganizācijām, kā, ņemot vērā it īpaši to nozīmību, tas varētu būtiski kaitēt efektīvai konkurencei televīzijas signālu iepirkuma tirgū un kā šāda šo funkcionalitāšu un komerciālo nosacījumu iespējamā pasliktināšanās varētu būt saistīta ar koncentrāciju.

Otrkārt, par apgalvojumu, ka Komisija nav ņēmusi vērā to, ka apvienotajam uzņēmumam būtu spēja un motivācija īstenot daļēju ekskluzivitāti, lai aizliegtu satura izplatīšanu dažiem saviem konkurentiem, piemēram, pašai prasītājai, prasītāja nav pierādījusi, ka šāda stratēģija varētu būtiski negatīvi ietekmēt lejupējo konkurenci. Turklāt bija maz ticams, ka apvienotais uzņēmums būtu motivēts noslēgt pilnīgas vai daļējas ekskluzivitātes līgumus ar raidorganizāciju, ņemot vērā šādas rīcības iespējamo prettiesiskumu, kas būtu pretrunā konkurences tiesībām.

Treškārt, par apgalvojumu, ka apvienotais uzņēmums varētu *MDU* tirgū izmantot priekšrocības, kas tam ir televīzijas signālu iepirkuma tirgū, proti, iekasēt iepirkuma maksas un iegādāties saturu ar izdevīgākiem nosacījumiem, nekā to var izdarīt mazāki kabeļtīkla operatori, ir jānorāda, pirmām

⁴⁵² Pamatnostādnes par nehorizontālo apvienošanu novērtēšanu saskaņā ar Padomes Regulu par kontroli pār uzņēmumu koncentrāciju (OV 2008, C 265, 6. lpp.).

kārtām, ka, ja šīs priekšrocības ļauj *MDU* klientiem piedāvāt izdevīgākas cenas, tās varētu būt pozitīvas sekas patērētājiem, jo pastāv varbūtība, ka šāds cenu samazinājums atainotos mēneša īres maksās, ko maksā attiecīgo ēku īrnieki, nevis tas radītu BKEK. Otrām kārtām, prasītāja nav pierādījusi, ka šādas priekšrocības būtu saistītas ar koncentrāciju.

2. Par saistībām, kas apstrīdētajā lēmumā atzītas par saistošām

Tā kā apstrīdētajā lēmumā Komisija secināja, ka fiksētās interneta piekļuves tirgū un televīzijas signālu iepirkuma tirgū ir radies BKEK, tā izvērtēja *Vodafone* piedāvātās saistības un konstatēja, ka attiecīgā koncentrācija, kurā izdarīti grozījumi, ņemot vērā minētās saistības, neradīs būtisku kaitējumu efektīvai konkurencei minētajos tirgos.

Vispārējās tiesas ieskatā saistībā ar analīzi, ko Komisija veica šajā jautājumā, nevar izteikt nekādus pārmetumus, ka *Vodafone* piedāvātās saistības attiecībā uz televīzijas signālu iepirkuma tirgu⁴⁵³ nebūtu bijušas pietiekamas un neatbilstošas, kā arī saistības attiecībā uz fiksētās piekļuves interneta tirgu (*WCBA* saistības) būtu neefektīvas.

Šajā ziņā tā noraida iebildumu, ka šīs saistības ir tikai rīcības saistības un tāpēc ir nepietiekamas, lai novērstu horizontālās konkurences problēmas. Proti, lai arī Paziņojumā par pieņemamiem aizsardzības līdzekļiem Komisija dod priekšroku strukturālām saistībām, it īpaši tāpēc, ka tās ir viegli īstenojamas, saistību pieņemamību nosaka galvenokārt tas, vai tās ir atbilstošas un pietiekamas, lai atrisinātu konstatēto konkurences problēmu, kā arī, vai ir pārliecība, ka tās izdosies īstenot.

Konkrētāk, attiecībā uz televīzijas signālu iepirkuma tirgū uzņemtajām saistībām apgalvojums, ka Komisijas apstrīdētajā lēmumā lietotā terminoloģija atklāj, ka Komisija nav bijusi pārliecināta, ka šīs saistības būtu bijušas pietiekamas un efektīvas, lai novērstu televīzijas signālu iepirkuma tirgū konstatēto BKEK, nav atbalstāms. Proti, lai arī Komisijai jābūt pārliecinātai, ka ierosinātās saistības var īstenot un ka tās būs pietiekami dzīvotspējīgas un ilglaicīgas, tā var atzīt koncentrāciju par saderīgu, ja ir pietiekami ticams, ka saistības būs pietiekamas un efektīvas, lai novērstu konstatēto BKEK.

Turklāt, runājot par to, ka iepirkuma maksu saistības tika iesniegtas novēloti, Komisija var pieņemt novēloti iesniegtas saistības, pirmkārt, ja šīs saistības skaidri atrisina pirms tam konstatētās konkurences problēmas, neesot nepieciešamībai veikt papildu aptauju, un, otrkārt, ir pietiekams laiks konsultācijām ar dalībvalstīm par šīm saistībām. Tā kā abi šie kumulatīvie nosacījumi šajā lietā ir izpildīti, Komisija varēja ņemt vērā iepirkuma maksas saistības, lai arī tās tika iesniegtas novēloti.

Attiecībā uz *WCBA* saistībām Vispārējā tiesa noraida iebildumu par iespējamo neefektivitāti, kas pamatots ar to, ka šīs saistības neļautu kompensēt to, ka zudīs konkurences spiediens, ko pirms darījuma īstenojis *Unitymedia* ar savu infrastruktūru un inovācijām.

Proti, šo saistību, kas paredz trešā operatora, t.i., *Telefónica*, ienākšanu tirgū, mērķis ir novērst konkurences problēmu, ko rada viena operatora (*Vodafone*) pazušana no *Unitymedia* kabeļtīkla darbības teritorijas, nevis kompensēt to, ka zudīs konkurences spiediens, ko pirms darījuma īstenojis *Unitymedia* ar savu infrastruktūru un inovācijām. Turklāt un katrā ziņā nav pierādīts, ka apvienotais uzņēmums vairs neveiktu ieguldījumus un inovācijas *Unitymedia* agrākajā kabeļtīkla darbības teritorijā, un tādējādi darījuma rezultātā zustu šo ieguldījumu un inovāciju radītais konkurences spiediens.

Par *Telefónica* iespējamo nespēju izdarīt spēcīgu konkurences spiedienu uz fiksētās interneta piekļuves tirgu, jākonstatē, ka šāds apgalvojums izriet no daži konstatējumiem, ko Komisija sniegusi apstrīdētajā lēmumā par *Telefónica* situāciju, kamēr nebija iesniegtas attiecīgās saistības, un tāpēc šajos konstatējumos nav ņemts vērā viss pienākumu kopums, ko *Vodafone* uzņēmās ar šīm

⁴⁵³ Šīs saistības ietver *OTT* saistības, iepirkuma maksas saistības un *HBTV* saistības.

saistībām. Tāpēc šie konstatējumi neļauj izdarīt nekādu secinājumu par *Telefónica* spēju un motivāciju darboties kā konkurētspējīgam un aktīvam spēkam, kad uzņemtas saistības tiks īstenotas.

Par apgalvojumu, ka *WCBA* saistības varētu nelabvēlīgi ietekmēt tirgu un stiprināt tā oligopola struktūru, piešķirot vairumtirdzniecības piekļuvi ar nosacījumiem, kas ir labvēlīgi *Telefónica*, Komisija ir paskaidrojusi, ka šīs tiesiskās aizsardzības līdzeklis stiprinātu šo operatoru, bet neradītu konkurences problēmas, jo *Telefónica* nebija spēcīgs konkurents it īpaši fiksētās interneta piekļuves tirgū.

Vispārējā tiesa noraida arī iebildumu par to, ka Komisija nav pietiekami izvērtējusi *WCBA* saistības un apstrīdētajā lēmumā nav pietiekami pamatojusi minētās saistības, jo Komisija pienācīgi pārbaudīja, ka ar šīm saistībām tiktu novērstas visas konstatētās konkurences problēmas un ka tām nebūtu negatīvas ietekmes, tostarp uz ieguldījumiem optiskās šķiedras tīklā vai uz daudzpakalpojumu mazumtirdzniecību. Komisija arī sīki izklāstīja, kādu iemeslu dēļ tā uzskatīja, ka šajā gadījumā šīs ietekmes nebūtu.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Vispārējā tiesa noraida prasību kopumā.

3. Valsts atbalsts

2024. gada 24. janvāra spriedums Vācija/Komisija (T-409/21, [EU:T:2024:34](#))

Valsts atbalsts – Atbalsts, kas piešķirts ar noteiktām grozītā Vācijas likuma par siltuma un elektroenerģijas koģenerāciju normām – Koģenerācijas atbalsta sistēmas reforma – Lēmums, ar kuru atbalsts atzīts par saderīgu ar iekšējo tirgu – Jēdziens “valsts atbalsts” – Valsts līdzekļi

Saistībā ar Vācijas Federatīvās Republikas celtu prasību Vispārējā tiesa atceļ Eiropas Komisijas lēmumu, ar kuru konstatēts, ka dažādie šīs dalībvalsts pasākumi ar mērķi atbalstīt elektroenerģijas ražošanu siltuma un elektroenerģijas koģenerācijas (turpmāk tekstā – “CHP”) stacijās ir uzskatāmi par valsts atbalstu⁴⁵⁴. Šajā ziņā Vispārējā tiesa precizē LESD 107. panta 1. punktā paredzēto nosacījumu, ka šīs tiesību normas izpratnē par valsts atbalstu ir uzskatāma vienīgi valsts iejaukšanās vai iejaukšanās ar valsts līdzekļiem.

Laikposmā no 2019. līdz 2021. gadam Vācijas Federatīvā Republika paziņoja Komisijai likumu grozījumus, ar kuriem, pirmkārt, paredzēti pasākumi CHP elektrostaciju un citu ar siltuma un elektroenerģijas koģenerāciju saistītu iekārtu operatoriem (turpmāk tekstā kopā – “CHP operatori”) un, otrkārt, paredzēts ierobežojums iemaksai, kuru šajā kontekstā var iekasēt no ūdeņraža ražotājiem.

Apstrīdētajā lēmumā Komisija atzina, ka attiecīgais pasākums ir valsts atbalsts LESD 107. panta 1. punkta izpratnē, taču šo atbalstu var atzīt par saderīgu ar iekšējo tirgu saskaņā ar LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunktu.

Lai pamatotu paziņoto pasākumu kvalificēšanu par valsts atbalstu Komisija citastarp norādīja, ka šie pasākumi ir piešķirti no valsts līdzekļiem. Atcelšanas prasībā Vācijas Federatīvā Republika apstrīd šo Komisijas secinājumu.

⁴⁵⁴ Komisijas 2021. gada 3. jūnija Lēmums C(2021) 3918 final par valsts atbalstu SA.56826 (2020/N) – Vācija – 2020. gada reforma attiecībā uz koģenerācijas atbalstu un valsts atbalstu SA.53308 (2019/N) – Vācija – Grozījumi esošo elektroenerģijas un siltuma koģenerācijas staciju atbalsta regulējumā (2015. gada 21. decembra *Gesetz zur Neuregelung des Kraft-Wärme-Kopplungsgesetzes* (Likuma par siltuma un elektroenerģijas koģenerācijas likuma pārstrādi (*BGBI.* 2015 I, 2498. lpp.) 13. pants; turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”).

Vispārējās tiesas vērtējums

Vispārējā tiesa atgādina – lai atbalstu kvalificētu par valsts atbalstu LESD 107. panta 1. punkta izpratnē, ir jābūt izpildītiem vairākiem nosacījumiem, tai skaitā jākonstatē valsts iejaukšanās vai valsts līdzekļu izmantošana.

Saskaņā ar judikatūru par valsts līdzekļiem LESD 107. panta 1. punkta izpratnē var tikt kvalificēti, pirmām kārtām, līdzekļi, kas veidojas no nodokļa vai citiem obligātiem maksājumiem saskaņā ar valsts tiesību aktiem un tiek pārvaldīti un sadalīti atbilstoši šiem tiesību aktiem (pirmais kritērijs), un, otrām kārtām, līdzekļi, kurus pastāvīgi kontrolē valsts un kuri tādējādi ir kompetento valsts iestāžu rīcībā (otrais kritērijs). Šie divi kritēriji ir alternatīvi kritēriji, kuri raksturo jēdzienu “valsts līdzekļi” LESD 107. panta 1. punkta izpratnē.

Pirmkārt, runājot par pasākumiem *CHP* operatoru atbalstam, Komisija apstrīdētajā lēmumā norāda, ka šie pasākumi ir finansēti no ieņēmumiem, kuri gūti no juridiski obligāta valsts uzlikta maksājuma un kuri tiek pārvaldīti un sadalīti saskaņā ar tiesību aktiem (pirmais kritērijs).

Šajā ziņā Vispārējā tiesa norāda, ka Vācijas Federatīvās Republikas paziņotos pasākumus *CHP* operatoru atbalstam raksturo “divu līmeņu” esamība elektroenerģijas piegādes ķēdē: “pirmo līmeni” veido attiecības starp *CHP* operatoriem un sistēmas operatoriem, bet “otro līmeni” – attiecības starp sistēmas operatoriem un to klientiem.

Apgādes ķēdes “pirmajā līmenī” ar paredzētajiem pasākumiem bija paredzēts sistēmas operatoru – kuri ir privāttiesiski subjekti – likumisks pienākums pārskaitīt finanšu atbalstu *CHP* operatoriem. “Otrajā līmenī” šie operatori var – taču viņiem nav likumiska pienākuma to darīt – pārnest savu no šā pienākuma izrietošo finansiālo slogu uz saviem klientiem ar iemaksas starpniecību.

Ņemot vērā šos precizējumus, Vispārējā tiesa konstatē, ka Komisija ir pieļāvusi tiesību kļūdu, atzīstot, ka sistēmas operatoru pienākums pārskaitīt summas *CHP* operatoriem piegādes ķēdes “pirmajā līmenī” ir pietiekams, lai konstatētu, ka pastāv nodoklis vai cits obligāts maksājums, kas var raksturot valsts līdzekļu izmantošanu, un nav nepieciešams identificēt citu obligātu maksājumu citā piegādes ķēdes “līmenī”, jo iemaksa minētās ķēdes “otrajā līmenī” nav uzskatāma par juridiski obligātu maksājumu.

Proti, nodokļa vai cita obligāta maksājuma esamība saskaņā ar likumu attiecas uz priekšrocības piešķiršanai izmantoto līdzekļu izcelsmi, jo tā ļauj konstatēt, ka šīs priekšrocības finansēšanai ir izmantoti valsts līdzekļi. To nedrīkst jaukt ar šo līdzekļu piešķiršanu saskaņā ar likumu. Apgādes ķēdes “pirmajā līmenī” sistēmas operatoriem uzliktais likumiskais pienākums attiecas vienīgi uz šo līdzekļu piešķiršanu saskaņā ar likumu, taču tas nesniedz nekādu norādi par to līdzekļu izcelsmi, kuri izmantoti tā īstenošanai.

Šajā kontekstā Komisija nevar apgalvot, ka valsts piesavinās sistēmas operatoru līdzekļus, jo, pretēji tās apgalvotajam, šie operatori ne vienmēr ir no *CHP* atbalsta pasākumiem izrietošā finanšu sloga galīgie parādnieki.

Turklāt apstāklis, ka Vācijas likumā ir detalizēti noteikti pienākumi, saskaņā ar kuriem notiek finansiālas palīdzības piešķiršana *CHP* operatoriem, nenozīmē, ka ir konstatējama valsts līdzekļu nodošana, bet gan vienīgi to, ka šie palīdzības pasākumi ir piedāvājami valstij.

Rezultātā Vispārējā tiesa secina, ka Komisija ir kļūdaini pamatojusies uz iepriekš izklāstīto pirmo kritēriju par nodokļa vai cita obligāta maksājuma esamību, lai secinātu, ka šajā lietā *CHP* atbalsta pasākumi tika finansēti no valsts līdzekļiem.

Vispārējā tiesa arī konstatē, ka Komisija ir pieļāvusi tiesību kļūdu, secinot, ka nav piemērojama judikatūra, kura izriet no 2001. gada 13. marta sprieduma *PreussenElektra* ⁴⁵⁵.

Apstrīdētajā lēmumā Komisija bija izslēgusi šīs judikatūras piemērošanu, pamatojoties uz to, ka *CHP* operatoriem paredzētie atbalsta pasākumi nav uzskatāmi par "vienkāršu cenu regulēšanas pasākumu". Tomēr – pretēji Komisijas nostājai – no *PreussenElektra* sprieduma izrietošajā judikatūrā izšķirošais elements, lai izslēgtu valsts līdzekļu nodošanu, nav apstāklis, ka attiecīgie pasākumi ir "vienkāršs cenu regulēšanas" pasākums, bet gan fakts, ka attiecīgie privāttiesiskie subjekti bija pilnvaroti pārvaldīt valsts līdzekļus.

Tādējādi, lai izslēgtu no sprieduma *PreussenElektra* izrietošās judikatūras piemērošanu, Komisijai bija jāpierāda, ka priekšrocību *CHP* elektrostaciju un citu ar *CHP* saistītu iekārtu operatoriem nepiešķir sistēmas operatori, proti, privāttiesiski subjekti, no saviem finanšu līdzekļiem, bet gan ka valsts tos bija pilnvarojusi pārvaldīt valsts līdzekļus – taču Komisija to nav pierādījusi.

Turklāt Komisija nevarēja pamatoti atsaukties uz LESD 107. panta 1. punkta lietderīgo iedarbību, lai no *PreussenElektra* sprieduma izrietošās judikatūras piemērošanu aprobežotu vienīgi ar "vienkāršas cenu regulēšanas" gadījumiem, jo šis pants nevar tikt piemērots valsts rīcībai, kura – kā tas ir šajā gadījumā – nav uzskatāma par valsts noteiktu pasākumu, bet gan kuru finansē privāti uzņēmumi.

Otrkārt, runājot par tās iemaksas ierobežošanu, kuru sistēmas operatori var iekasēt no ūdeņraža ražotājiem, Komisijas ieskatā tā nozīmē atteikšanos no valsts līdzekļiem, ko var kvalificēt par valsts līdzekļu nodošanu.

Tomēr Vispārējā tiesa atgādina, ka attiecīgā iemaksa nav uzskatāma par valsts līdzekli atbilstoši pirmajam no iepriekš izklāstītajiem kritērijiem, jo tā nav juridiski obligāta. No tā izriet, ka šīs iemaksas samazināšana ūdeņraža ražotājiem nav atteikšanās no valsts līdzekļiem.

Nemot vērā visu iepriekš izklāstīto, Vispārējā tiesa apmierina šo atcelšanas prasību, ciktāl Komisija ir kļūdaini konstatējusi, ka attiecīgie pasākumi ir no valsts līdzekļiem finansēts valsts atbalsts.

2024. gada 28. februāra spriedums *Scandlines Danmark* un *Scandlines Deutschland*/Komisija (T-390/20, [EU:T:2024:126](#))

Valsts atbalsts – Valsts finansējums Fērnarnbelta fiksētajam dzelzceļa autoceļa savienojumam – Dānijas par labu Femern piešķirtais atbalsts – Lēmums, ar kuru atbalsts atzīts par saderīgu ar iekšējo tirgu – Individuāls atbalsts – Svarīgs projekts visas Eiropas interesēs – Atbalsta nepieciešamība – Samērīgums – Atbalsta pozitīvās ietekmes izsvēršana ar tā negatīvo ietekmi uz tirdzniecības apstākļiem un neizkropļotas konkurences saglabāšanu – Paziņojums par kritērijiem, pēc kuriem analizē saderīgumu ar iekšējo tirgu valsts atbalstam ar mērķi sekmēt svarīgu projektu īstenošanu visas Eiropas interesēs

Vispārējā tiesa noraida atcelšanas prasību, ko kuģniecības sabiedrības *Scandlines Danmark ApS* un *Scandlines Deutschland GmbH* ir cēlušas par Komisijas 2020. gada 20. marta lēmumu ⁴⁵⁶, ar kuru tā ir konstatējusi, ka atbalsta pasākumi, ko Dānija ir piešķirusi valsts uzņēmumam *Femern A/S* Fērnarnbelta jūras šauruma fiksētā savienojuma starp Dāniju un Vāciju projekta plānošanai, būvniecībai un ekspluatācijai, ir valsts atbalsts, kas ir saderīgs ar iekšējo tirgu. Šajā kontekstā Vispārējā tiesa sniedz precizējumus par kārtību, kādā Komisija kontrolē atbalsta pasākumus, kas tiek izmaksāti vairākās daļās. Vispārējai tiesai ir arī pamats pārbaudīt, kā Komisija ir piemērojusi dažus punktus savā

⁴⁵⁵ 2001. gada 13. marta spriedums *PreussenElektra* (C-379/98, [EU:C:2001:160](#)).

⁴⁵⁶ Komisijas Lēmums C(2020) 1683 final (2020. gada 20. marts) par valsts atbalstu SA.39078 – 2019/C (ex 2014/N), ko Dānija piešķir *Femern A/S* (OV 2020, L 339, 1. lpp.).

Paziņojumā par svarīgu projektu īstenošanu visas Eiropas interesēs ⁴⁵⁷ (turpmāk tekstā – “SPVEI paziņojums”).

2008. gadā Dānija un Vācija parakstīja Līgumu par fiksētā savienojuma pār Fēmarnbeltu, ko veido, pirmkārt, dzelzceļa un autoceļa tunelis, kas iegremdēts Baltijas jūrā starp Dāniju un Vāciju (turpmāk tekstā – “fiksētais savienojums”), un, otrkārt, autoceļu un dzelzceļa savienojumi Dānijas iekšzemē, projektu.

Dānijas valsts uzņēmumam *Femern* tika uzticēta fiksētā savienojuma finansēšana, būvniecība un ekspluatācija. Tā kā *Femern* saņēma kapitāla iepludināšanu, valsts garantētos aizdevumus, kā arī Dānijas piešķirtos aizdevumus, šis uzņēmums, sākot no fiksētā savienojuma darbības uzsākšanas, iekasēs lietotāju nodevas, lai atmaksātu savu parādu.

2014. gada beigās Dānijas iestādes paziņoja Komisijai Fēmarnbelta fiksētā savienojuma projekta finansēšanas modeli. Neuzsākot formālu izmeklēšanas procedūru, Komisija nolēma necelt iebildumus pret Dānijas iestāžu paziņotajiem pasākumiem ⁴⁵⁸.

Ar 2018. gada 13. decembra spriedumiem ⁴⁵⁹ Vispārējā tiesa daļēji atcēla šo lēmumu. Attiecībā uz *Femern* piešķirto valsts finansējumu Vispārējā tiesa nosprieda, ka Komisija nav izpildījusi tai ar LESD 108. panta 3. punktu noteikto pienākumu uzsākt formālu izmeklēšanas procedūru nopietnu grūtību dēļ.

Pēc šiem spriedumiem uzsākusi formālu izmeklēšanas procedūru, Komisija ar 2020. gada 20. marta lēmumu uzskatīja, ka pasākumi, ko veido kapitāla iepludināšana un valsts aizdevumu un valsts garantiju kopums un kas piešķirti *Femern* fiksētā savienojuma plānošanai, būvniecībai un ekspluatācijai, ir uzskatāmi par valsts atbalstu, kas ir saderīgs ar iekšējo tirgu, pamatojoties uz LESD 107. panta 3. punkta b) apakšpunktu ⁴⁶⁰, jo to mērķis ir veicināt svarīga projekta īstenošanu visas Eiropas interesēs, ievērojot samērīguma principu.

Kuģniecības sabiedrības *Scandlines Danmark* un *Scandlines Deutschland* vērsās Vispārējā tiesā ar prasību atcelt šo lēmumu.

Vispārējās tiesas vērtējums

Nemot vērā to, ka valsts garantijas un valsts aizdevumi par labu *Femern* tika piešķirti pa secīgām daļām, kas tika izmaksātas atbilstoši fiksētā savienojuma projekta īstenošanas gaitai, prasītājas pārmeta Komisijai, ka apstrīdētajā lēmumā tā esot kļūdaini uzskatījusi, ka dažādie finansiālā atbalsta pasākumi var tikt iedalīti trīs individuālā atbalsta pasākumos, proti, pirmajā atbalstā kapitāla iepludināšanas veidā, kas veikts 2005. gadā, otrajā atbalstā kapitāla iepludināšanas, valsts garantiju un valsts aizdevumu veidā, kas piešķirts saskaņā ar 2009. gadā pieņemtu likumu ⁴⁶¹, kā arī trešajā

⁴⁵⁷ Komisijas 2014. gada 20. jūnija Paziņojums par kritērijiem, pēc kuriem analizē saderīgumu ar iekšējo tirgu valsts atbalstam ar mērķi sekmēt svarīgu projektu īstenošanu visas Eiropas interesēs (OV 2014, C 188, 4. lpp.).

⁴⁵⁸ Lēmums C(2015) 5023 final par valsts atbalstu SA.39078 (2014/N) (Dānija) Fēmarnbelta fiksētā savienojuma projekta finansēšanai (OV 2015, C 325, 5. lpp.).

⁴⁵⁹ Spriedumi, 2018. gada 13. decembris, *Scandlines Danmark* un *Scandlines Deutschland*/Komisija (T-630/15, [EU:T:2018:942](#)), un 2018. gada 13. decembris, *Stena Line Scandinavia*/Komisija (T-631/15, [EU:T:2018:944](#)).

⁴⁶⁰ Saskaņā ar šo tiesību normu atbalstu, kas paredzēts, lai veicinātu kāda svarīga projekta īstenošanu visas Eiropas interesēs, var uzskatīt par saderīgu ar iekšējo tirgu.

⁴⁶¹ 2009. gada 15. aprīļa Likums Nr. 285 par Fēmarnbelta fiksētā savienojuma un savienojumu ar Dānijas iekšzemi plānošanu.

atbalstā valsts aizdevumu un valsts garantiju veidā, kas piešķirts saskaņā ar 2015. gadā pieņemto likumu ⁴⁶².

Par šo jautājumu Vispārējā tiesa norāda, ka vairākus secīgus valsts iejaukšanās pasākumus var uzskatīt par vienu iejaukšanās pasākumu, ja tiem, ievērojot tostarp to hronoloģiju, mērķi un uzņēmuma situāciju šo iejaukšanās pasākumu veikšanas laikā, ir tik cieša saikne, ka nav iespējams tos nodalīt. Tā kā šis nosacījums ir izpildīts attiecībā uz visu finansējumu, kas piešķirts saskaņā ar 2009. gadā pieņemto likumu, kā arī finansējumu, kas piešķirts saskaņā ar 2015. gadā pieņemto likumu, Komisija nav pieļāvusi kļūdu, kvalificējot to kā individuālu atbalstu. No tā izriet, ka Komisijai nebija arī pienākuma pieprasīt, lai Dānijas iestādes tai atsevišķi paziņotu katru valsts aizdevumu un katru valsts garantiju, kas *Femern* piešķirta saskaņā ar minētajiem likumiem.

Turklāt, tā kā trīs individuālie atbalsti, kas piešķirti *Femern* 2005., 2009. un 2015. gadā, bija paredzēti viena un tā paša projekta finansēšanai, Komisija nav pārsniegusi savas rīcības brīvības robežas, kopīgi pārbaudot to saderību ar iekšējo tirgu. Tieši ņemot vērā visus šos atbalstus, Komisija var novērtēt to ietekmi uz konkurenci, izvērtējot kādu no LESD 107. panta 3. punktā paredzētajiem izņēmumiem, it īpaši attiecībā uz svarīgu projektu visas Eiropas interesēs, kura īstenošana ir saistīta ar valsts finansējuma piešķiršanu ilgā laikposmā.

Turklāt Vispārējā tiesa noraida atcelšanas pamatu saistībā ar LESD 107. panta 3. punkta b) apakšpunkta pārkāpumu, kas izriet no tā, ka Komisija esot kļūdaini kvalificējusi attiecīgo projektu par projektu visas Eiropas interesēs un ka tā esot kļūdaini secinājusi, ka atbalsts ir nepieciešams un samērīgs.

Pirmkārt, saistībā ar fiksētā savienojuma projekta kvalificēšanu par projektu visas Eiropas interesēs LESD 107. panta 3. punkta b) apakšpunkta izpratnē Vispārējā tiesa atgādina, ka šajā tiesību normā paredzētais jēdziens "visas Eiropas interesēs" ir jāinterpretē šauri un ka iniciatīva ir kvalificējama par projektu visas Eiropas interesēs tikai tad, ja tā ir daļa no Eiropas starpvalstu programmas, kuru kopīgi atbalsta dažādas dalībvalstu valdības, vai ja tā ir daļa no dažādu dalībvalstu saskaņotas rīcības, lai cīnītos pret kopīgu apdraudējumu.

Turklāt jēdziens "visas Eiropas interesēs" ir precizēts SPVEI paziņojumā, kurā ir izklāstīti vispārējie kumulatīvie kritēriji, kas jāizpilda, lai uz projektu varētu attiekties šis jēdziens, kā arī pozitīvie rādītāji, kas pamato labvēlīgāku Komisijas pieeju, lai to kvalificētu par projektu visas Eiropas interesēs, starp kuriem ir arī projekta līdzfinansēšana no Savienības fonda.

Tā kā fiksētā savienojuma projekts atbilst SPVEI paziņojumā noteiktajiem vispārējiem kumulatīvajiem kritērijiem un tā kā šis projekts turklāt ir saņēmis Savienības finansējumu, Komisija, pamatojoties tikai uz šiem kritērijiem un rādītājiem, varējusi pamatoti secināt, ka fiksētā savienojuma projekts atbilst visas Eiropas interesēm.

Otrkārt, attiecībā uz atbalsta nepieciešamību Vispārējā tiesa precizē, ka LESD 107. panta 3. punkta b) apakšpunkta kontekstā, lai atbalsts, kas ir paredzēts, lai veicinātu kāda svarīga projekta īstenošanu visas Eiropas interesēs, būtu saderīgs ar iekšējo tirgu, tam ir jābūt stimulējošai ietekmei uz saņēmējiem uzņēmumiem. Šādā nolūkā ir jāpierāda, ka, ja nebūtu plānota atbalsta, ieguldījumi attiecīga projekta īstenošanai netiktu veikti. Šajā ziņā Vispārējā tiesa atgādina, ka secinājums par to, ka atbalsts nav nepieciešams, tostarp var izrietēt no tā, ka ieinteresētais uzņēmums ir jau uzsācis atbalstu saņemušo projektu vai ir pat to pabeidzis pirms pieteikuma atbalsta saņemšanai iesniegšanas kompetentajām iestādēm, kas izslēdz to, ka attiecīgajam atbalstam var būt stimulējoša nozīme (atbalsta pieteikuma iesniegšanas pirms projekta uzsākšanas kritērijs).

⁴⁶² 2015. gada 4. maija Likums Nr. 575 par Fēmarnbelta fiksētā savienojuma un savienojumu ar Dānijas iekšzemi būvniecību un ekspluatāciju.

Attiecībā uz šo pēdējo punktu Vispārējā tiesa apstiprina Komisijas argumentāciju, saskaņā ar kuru šajā lietā atbalsta pieteikuma iesniegšanas pirms projekta uzsākšanas kritērijs ir izpildīts, jo pieteikums atbalsta saņemšanai izriet jau no pašas *Femern* dibināšanas. Šajā ziņā Vispārējā tiesa uzsver, ka *Femern* kā īpaša mērķa sabiedrība, ko valsts iestādes izveidojušas, lai īstenotu fiksētā savienojuma projektu, ir atkarīga no valsts finansējuma līdz fiksētā savienojuma darbības uzsākšanai. Turklāt, tā kā Komisija varēja kopīgi izvērtēt visa *Femern* kopš tās izveides piešķirtā finansējuma saderību ar iekšējo tirgu, atbalsta pieteikuma iesniegšanas pirms projekta uzsākšanas kritērijs nebija jāpārbauda attiecībā uz katru no trim individuālajiem atbalstiem.

Komisija nav arī pieļāvusi kļūdu, uzskatot, ka hipotētiskais scenārijs, kas saskaņā ar SPVEI paziņojumu ticis ņemts vērā, lai novērtētu paziņotā atbalsta nepieciešamību, izpaužas kā alternatīva projekta neesamība. Konkrētāk, prasītājas un personas, kas iestājušās lietā, nav pierādījušas, ka pastāvētu alternatīvs projekts, kas būtu īstenojams bez salīdzināma mēroga vai lieluma atbalsta vai kas sniegtu tādas pašas priekšrocības kā tās, kas paredzētas fiksētā savienojuma projektā.

Turklāt Vispārējā tiesa noraida iebildumu, saskaņā ar kuru Komisija esot pieļāvusi acīmredzamas kļūdas vērtējumā, pamatojoties uz 40 gadu darbības laiku, lai veiktu gan fiksētā savienojuma projekta iekšējās atdeves koeficienta aprēķinu (atbalsta nepieciešamība), gan finansējuma deficīta aprēķinu (atbalsta samērīgums), lai gan fiksētā savienojuma projekta darbības laiks esot 120 gadi.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa atgādina, no vienas puses, ka saskaņā ar SPVEI paziņojuma 30. punktu, ja alternatīva projekta nav, Komisijai ir jāpārbauda, vai atbalsta summa nepārsniedz minimumu, kas nepieciešams, lai atbalstāmajam projektam būtu pietiekama peļņa, precizējot, ka visi saistītie paredzamie ieguvumi un izmaksas jāņem vērā attiecībā uz visu projekta darbības laiku. Tā kā šī atsaucē uz darbības laiku ir jāsaprot kā tāda, kas attiecas uz investīciju projekta, nevis infrastruktūras tehniskajā izpratnē, saimnieciskās izmantošanas laiku, Komisija nav pieļāvusi kļūdu, atsaukdams uz ieguldītāju rīcību attiecīgajā tirgū, lai aprēķinātu iekšējās atdeves koeficientu, pamatojoties uz 40 gadu ieguldījuma saimnieciskās izmantošanas laiku.

No otras puses, saskaņā ar SPVEI paziņojuma 31. punktu atbalsta maksimālo summu nosaka, ņemot vērā finansējuma deficītu, kas atbilst starpībai starp pozitīvo naudas plūsmu un negatīvo naudas plūsmu ieguldījuma laikposmā. Tā kā finansējuma deficīta analīzes mērķis ir noteikt, cik lielā mērā projekts varētu tikt finansēts tirgus apstākļos, Komisijai nevar pārmest, ka tā, veicot šo analīzi, ir ņēmusi vērā aplēsto 40 gadu laiku, ko būtu ņēmis vērā saprātīgs ieguldītājs šajā projektā.

Treškārt, attiecībā uz atbalsta samērīgumu Vispārējā tiesa vispirms norāda, ka prasītājas nevar pārmest Komisijai, ka tā nav ievērojusi SPVEI paziņojumā noteikto prasību par atbalsta garantijas vai aizdevuma veidā ierobežošanu laikā, jo apstrīdētajā lēmumā ir precizēts, no vienas puses, ka vēlākais sešpadsmit gadus pēc fiksētā savienojuma atvēršanas visiem aizdevumiem, kuriem ir piešķirta garantija, jābūt slēgtiem un visiem valsts aizdevumiem jābūt atmaksātiem un, no otras puses, ka Dānijas iestādes nedrīkst piešķirt *Femern* šādus aizdevumus un garantijas par summu, kas pārsniegtu maksimālo garantēto summu 69,3 miljardu DKK (aptuveni 9,3 miljardi EUR) apmērā.

Turpinot, Komisija nav par zemu novērtējusi *Femern* ieņēmumus, lai mākslīgi palielinātu finansējuma deficītu. No vienas puses, SPVEI paziņojumā nav prasīts, lai ieņēmumi segtu visas projekta izmaksas. No otras puses, prasītājas un personas, kas iestājušās lietā, nav iesniegušas pierādījumus par to, ka ceļu satiksmes cenu struktūra, kas atšķirtos no tās, ko izmantojusi Komisija, automātiski izraisītu ieņēmumu pieaugumu, ievērojot pieprasījuma elastīgumu un konkurenci tirgū.

Visbeidzot, Komisija nav pārkāpusi SPVEI paziņojumu, iekļaujot fiksētā savienojuma ekspluatācijas izmaksas attiecināmajās izmaksās finansējuma deficīta aprēķināšanai. Proti, šo izmaksu iekļaušana fiksētā savienojuma projekta negatīvajā naudas plūsmā neizraisa darbības atbalsta piešķiršanu, jo ieņēmumi no šī fiksētā savienojuma darbības, kas arī būtu jāņem vērā kā pozitīvā naudas plūsma, ievērojami pārsniedz darbības izmaksas. Turklāt nav sniegts neviens pierādījums, kas varētu likt apšaubīt Komisijas paskaidrojumus par šo izmaksu iekļaušanu finansējuma deficīta analīzē.

Nemot vērā visus šos apsvērumus, Vispārējā tiesa noraida prasību atcelt apstrīdēto lēmumu.

2024. gada 28. februāra spriedums Dānija/Komisija (T-364/20 [EU:T:2024:125](#))

Valsts atbalsts – Valsts finansējums Fēmarnbelta fiksētajam dzelzceļa autoceļa savienojumam – Dānijas par labu “Femern” piešķirtais atbalsts – Lēmums, ar kuru atbalsts atzīts par saderīgu ar iekšējo tirgu – Atcelšanas prasība – Nodalāmība – Pieņemamība – Jēdziens “uzņēmums” – Jēdziens “saimnieciska darbība” – Fiksētā dzelzceļa autoceļa savienojuma būvniecības un ekspluatācijas darbības – Ietekme uz tirdzniecību starp dalībvalstīm un konkurences izkropļošana

Vispārējā tiesa noraida daļējas atcelšanas prasību, ko Dānijas Karaliste ir cēlusi par Komisijas 2020. gada 20. marta lēmumu ⁴⁶³, ar kuru tā ir konstatējusi, ka atbalsta pasākumi, ko Dānija ir piešķirusi valsts uzņēmumam *Femern A/S* Fēmarnbelta jūras šauruma fiksētā savienojuma starp Dāniju un Vāciju projekta plānošanai, būvniecībai un ekspluatācijai, ir valsts atbalsts, kas ir saderīgs ar iekšējo tirgu. Šādi rīkojoties, Vispārējā tiesa sniedz precizējumus par jēdzienu “saimnieciska rakstura darbība”, uz kuru attiecas Savienības konkurences tiesības.

2008. gadā Dānija un Vācija parakstīja Līgumu par fiksētā savienojuma pār Fēmarnbeltu, ko veido, pirmkārt, dzelzceļa un autoceļa tunelis, kas iegremdēts Baltijas jūrā starp Dāniju un Vāciju (turpmāk tekstā – “fiksētais savienojums”), un, otrkārt, autoceļu un dzelzceļa savienojumi Dānijas iekšzemē, projektu.

Dānijas valsts uzņēmumam *Femern* tika uzticēta fiksētā savienojuma finansēšana, būvniecība un ekspluatācija. Tā kā *Femern* saņēma kapitāla iepludināšanu, valsts garantētos aizdevumus, kā arī Dānijas piešķirtos aizdevumus, šis uzņēmums, sākot no fiksētā savienojuma darbības uzsākšanas, iekasēs lietotāju nodevas, lai atmaksātu savu parādu.

2014. gada beigās Dānijas iestādes paziņoja Komisijai Fēmarnbelta fiksētā savienojuma projekta finansēšanas modeli. Neuzsākot formālu izmeklēšanas procedūru, Komisija nolēma necelt iebildumus pret Dānijas iestāžu paziņotajiem pasākumiem ⁴⁶⁴.

Ar 2018. gada 13. decembra spriedumiem ⁴⁶⁵ Vispārējā tiesa daļēji atcēla šo lēmumu. Attiecībā uz *Femern* piešķirto valsts finansējumu Vispārējā tiesa nosprieda, ka Komisija nav izpildījusi tai ar LESD 108. panta 3. punktu noteikto pienākumu uzsākt formālu izmeklēšanas procedūru nopietnu grūtību dēļ.

Pēc šiem spriedumiem uzsākusi formālu izmeklēšanas procedūru, Komisija ar 2020. gada 20. marta lēmumu uzskatīja, ka pasākumi, ko veido kapitāla iepludināšana un valsts aizdevumu un valsts garantiju kopums un kas piešķirti *Femern* fiksētā savienojuma plānošanai, būvniecībai un ekspluatācijai, ir uzskatāmi par valsts atbalstu, kas ir saderīgs ar iekšējo tirgu, pamatojoties uz LESD 107. panta 3. punkta b) apakšpunktu ⁴⁶⁶.

Dānija vērsās Vispārējā tiesā ar prasību atcelt šo lēmumu, ciktāl *Femern* piešķirtais valsts finansējums ar to ir atzīts par valsts atbalstu LESD 107. panta 1. punkta izpratnē.

⁴⁶³ Komisijas Lēmums C(2020) 1683 final (2020. gada 20. marts) par valsts atbalstu SA.39078 – 2019/C (ex 2014/N), ko Dānija piešķir *Femern A/S* (OV 2020, L 339, 1. lpp.).

⁴⁶⁴ Lēmums C(2015) 5023 final par valsts atbalstu SA.39078 (2014/N) (Dānija) Fēmarnbelta fiksētā savienojuma projekta finansēšanai (OV 2015, C 325, 5. lpp.).

⁴⁶⁵ Spriedumi, 2018. gada 13. decembris, *Scandlines Danmark* un *Scandlines Deutschland*/Komisija (T-630/15, [EU:T:2018:942](#)), un 2018. gada 13. decembris, *Stena Line Scandinavia*/Komisija (T-631/15, [EU:T:2018:944](#)).

⁴⁶⁶ Saskaņā ar šo tiesību normu atbalstu, kas paredzēts, lai veicinātu kāda svarīga projekta īstenošanu visas Eiropas interesēs, var uzskatīt par saderīgu ar iekšējo tirgu.

Vispārējās tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, Vispārējā tiesa noraida Dānijas argumentāciju, saskaņā ar kuru Komisija esot pieļāvusi tiesību kļūdu, *Femern* darbībām piemērojot Savienības konkurences tiesību normas, lai gan tās darbības esot saistītas ar valsts varas prerogatīvu īstenošanu.

Saskaņā ar judikatūru darbībām, kuras ir attiecināmas uz valsts varu vai kuras ir saistītas ar valsts varas prerogatīvu īstenošanu, nav saimnieciska rakstura, kas pamatotu LESD paredzēto konkurences tiesību normu piemērošanu.

Šajā sakarā Vispārējā tiesa vispirms konstatē, ka Komisija nav pieļāvusi tiesību kļūdu, apstrīdētajā lēmumā uzskatot, ka subjekts īsteno valsts varas prerogatīvas, ja tā darbība pēc savas būtības, mērķa un piemērojamiem noteikumiem ir saistīta ar valsts galvenajām funkcijām.

Precizējusi minēto, Vispārējā tiesa norāda, ka informācija, ko Dānijas iestādes iesniegušas Komisijai formālās izmeklēšanas procedūras gaitā, nav veidojusi tādus pierādījumus, kuri, skatīti atsevišķi vai kopumā, būtu varējuši likt konstatēt, ka fiksētā savienojuma būvniecība un ekspluatācija, ko veic *Femern*, ir saistīta ar valsts varas prerogatīvu īstenošanu.

Konkrētāk, tas, ka *Femern* ir pakļauta stingrai valsts iestāžu kontrolei un ka tai ir jāievēro noteikti publisko tiesību pienākumi, kas ir piemērojami valsts pārvaldes iestādēm, nav pietiekams, lai secinātu, ka tās darbības ir saistītas ar valsts varas prerogatīvu īstenošanu. Turklāt, lai gan *Femern* darbības ir vērstas uz to, lai nodrošinātu starptautiska nolīguma izpildi, tomēr Fēmarnbelta līgumā nav nevienas tiesību normas, kas ļautu konstatēt, ka fiksētā savienojuma būvniecības un ekspluatācijas darbības pašas par sevi ir saistītas ar šādu prerogatīvu īstenošanu. Pie tam darbības nozares liberalizācijas neesamība nav norāde, kas ļautu secināt, ka – principā – darbība ir saistīta ar valsts varas prerogatīvu īstenošanu.

Turklāt Komisijai nevar pārmest, ka tā nav detalizēti pārbaudījusi, vai *Femern* kā ceļu pārvaldes iestādei un kā dzelzceļa infrastruktūras pārvaldītājam deleģētās funkcijas, kā arī tās, kas attiecas uz fiksētā savienojuma drošības plānu sagatavošanu, ir saistītas ar valsts varas prerogatīvu īstenošanu, jo Dānija nebija tieši atsaukusies uz šo argumentu formālās izmeklēšanas procedūras laikā.

Otrām kārtām, Vispārējā tiesa noraida dažādus iebildumus attiecībā uz to, ka Komisija esot pieļāvusi kļūdu vērtējumā, uzskatot, ka fiksētā savienojuma ekspluatācija ir saimnieciska darbība, kurai ir piemērojamas Savienības konkurences tiesības.

Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Savienības konkurences tiesību normu piemērošanas nolūkā uzņēmums ir ikviens subjekts, kas veic saimniecisku darbību, un saimnieciska darbība ir visu veidu darbība, saskaņā ar kuru attiecīgajā tirgū tiek piedāvātas preces vai pakalpojumi. Lai noteiktu, vai subjekts veic saimniecisku darbību, Komisijai tād ir jāpierāda, ka subjekts piedāvā preces vai pakalpojumus tirgū, konkurējot ar tirgus dalībniekiem, kuru mērķis ir peļņas gūšana.

Nemot vērā šo judikatūru, Vispārējā tiesa vispirms noraida Dānijas izteikto kritiku par apstrīdētajā lēmumā izdarīto konstatējumu, saskaņā ar kuru pakalpojumi, kurus *Femern* piedāvās pēc fiksētā savienojuma nodošanas ekspluatācijā, tieši konkurēs ar tiem, ko piedāvā privāts prāmju operators, kurš peļņas gūšanas nolūkā jau darbojas Fēmarnbelta jūras šaurumā. Proti, pat ja *Femern* un šis privātais prāmju operators piedāvā pakalpojumus, kuru iezīmes noteiktos aspektos ir atšķirīgas, tie darbojas vienā un tajā pašā tirgū, proti, transporta pakalpojumu Fēmarnbelta šķērsošanai tirgū, kurā patērētājiem būs izvēle starp prāmju operatora piedāvātajiem pakalpojumiem un *Femern* fiksētā savienojuma ekspluatācijas ietvaros piedāvātajiem pakalpojumiem. Turklāt Komisija ir arī identificējusi transporta pakalpojumu tirgu citos savienojumos, kas piedāvā alternatīvu Fēmarnbelta šķērsošanai.

Turpinot, Vispārējā tiesa norāda, ka Komisija nav pieļāvusi kļūdu vērtējumā, uzskatot, ka fiksētā savienojuma maksas raksturs ir būtisks apstāklis, lai šī savienojuma ekspluatāciju kvalificētu kā saimniecisku darbību. Proti, ja, kā tas ir šajā lietā, dalībvalsts nolemj paredzēt nosacījumu, ka piekļuve infrastruktūrai ir atkarīga no nodevas samaksas, lai gūtu ieņēmumus, kuri tostarp ir paredzēti šīs infrastruktūras plānošanas un būvniecības finansēšanai uzņemtā parāda atmaksai, ir uzskatāms, ka šī infrastruktūra tiek saimnieciski izmantota.

Visbeidzot, Vispārējā tiesa apstiprina Komisijas secinājumu, ka fiksētā savienojuma būvniecībai ir saimniecisks raksturs, jo tā ir nenodalāmi saistīta ar šīs infrastruktūras ekonomisko izmantošanu.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa atgādina, ka transporta infrastruktūras komerciālā izmantošana un tās būvniecība, lai veiktu šādu komerciālo izmantošanu, var būt saimnieciska darbība. Šajā kontekstā it īpaši ir nopriests ⁴⁶⁷, ka Komisija ir varējusi pamatoti izdarīt secinājumu par komerciālas lidostas ekspluatācijas darbības un šīs lidostas jauna skrejceļa būvniecības darbības nenodalāmo raksturu, ņemot vērā, ka lidostas nodokļi ir galvenais ienākumu avots šī jaunā skrejceļa finansēšanai un ka šī jaunā skrejceļa ekspluatācija ir daļa no lidostas saimnieciskās darbības. Šajos spriedumos noteiktie principi nevar tikt ierobežoti tikai ar iepriekš pastāvošas transporta infrastruktūras, kas tiek saimnieciski izmantota, paplašināšanas gadījumu, bet var attiekties arī uz tādas jaunas infrastruktūras būvniecību, kura ir paredzēta saimnieciskai izmantošanai nākotnē, kāda tiek aplūkota šajā lietā.

Attiecībā uz Dānijas argumentu, saskaņā ar kuru būtībā *Femern* būvniecības posmā nedarbojoties nevienā tirgū, Vispārējā tiesa uzsver, ka ieņēmumus no fiksētā savienojuma ekspluatācijas *Femern* it īpaši izmantos, lai atmaksātu aizdevumus, kurus tā ir uzņēmusies fiksētā savienojuma plānošanas un būvniecības vajadzībām. Ja būvniecības darbība tiktu uzskatīta par nodalāmu no ekspluatācijas un līdz ar to par darbību, kam nav saimnieciska rakstura, fiksētā savienojuma būvniecībai saskaņā ar izdevīgākiem nosacījumiem saņemtais finansējums nevarētu tikt kvalificēts kā valsts atbalsts. No tā izrietētu, ka fiksētā savienojuma ekspluatācijas stadijā *Femern* būtu iespēja izmantot subsidētu infrastruktūru un tas tai sniegtu ekonomisku priekšrocību, kuru tā nebūtu guvusi parastos tirgus apstākļos. Tādējādi Vispārējā tiesa secina, ka valsts atbalsta noteikumu lietderīgajai iedarbībai ir pretrunā arī tas, ka fiksētā savienojuma būvniecības un ekspluatācijas darbības tiktu nodalītas, pamatojoties uz to, ka šī savienojuma nodošana ekspluatācijā notiks tikai pēc tā būvniecības pabeigšanas.

Turklāt tas, ka Dānijas likumā fiksētā savienojuma būvniecība un ekspluatācija ir uzticēta tikai *Femern*, arī neliedz kvalificēt šīs darbības kā saimniecisku darbību, jo fiksētā savienojuma izmantošana ietvers transporta pakalpojumu sniegšanu liberalizētā un konkurencei atvērtā tirgū. Proti, pretējā gadījumā pietiktu ar to, ka dalībvalsts piešķir ekskluzīvas tiesības subjektam, kas ir aicināts piedāvāt pakalpojumus liberalizētā tirgū, lai apietu konkurences noteikumu piemērošanu.

Ņemot vērā visus šos apsvērumus, Vispārējā tiesa noraida prasību daļēji atcelt apstrīdēto lēmumu.

2024. gada 10. aprīļa spriedums *Danske Slagtermestre*/Komisija (T-486/18 RENV, [EU:T:2024:217](#))

Valsts atbalsts – Notekūdeņu savākšanas maksājumu sistēma – Konkurenta sūdzība – Lēmums, ar kuru iepriekšējās izskatīšanas stadijas noslēgumā konstatēts, ka nepastāv valsts atbalsts – Objektivitātes prasība – Objektīvā objektivitāte – Jēdziens “priekšrocība” – Privāta tirgus ekonomikas dalībnieka princips – Papildu rentabilitātes “ex ante” analīze – Komisijas paziņojums par “valsts atbalsta” jēdzienu

⁴⁶⁷ Spriedumi, 2012. gada 19. decembris, *Mitteldeutsche Flughafen un Flughafen Leipzig-Halle*/Komisija (C-288/11 P, [EU:C:2012:821](#)), un 2011. gada 24. marts, *Freistaat Sachsen un Land Sachsen-Anhalt*/Komisija (T-443/08 un T-455/08, [EU:T:2011:117](#)).

Izskatot lietu, ko tai atpakaļ nodeva Tiesa, Vispārējā tiesa atceļ Komisijas lēmumu ⁴⁶⁸, kurā tā konstatēja, ka Dānijas tiesiskajā regulējumā paredzētā maksa, kas jāveic notekūdeņu attīrīšanas uzņēmumiem, nav valsts atbalsts par labu lielajām kautuvēm. Šajā saistībā Vispārējā tiesa sniedz precizējumus, pirmkārt, par Komisijas objektivitātes prasību un, otrkārt, par privāta tirgus ekonomikas dalībnieka principa piemērošanu šīs lietas kontekstā. Attiecībā uz pēdējo norādīto jautājumu Vispārējā tiesa turklāt atgādina, ka Komisijai ir pienākums ievērot šajā ziņā paredzētos kritērijus paziņojumā par "valsts atbalsta" jēdzienu ⁴⁶⁹.

Ar 2013. gadā pieņemtu likumu ⁴⁷⁰ (turpmāk tekstā – "2013. gada likums") Dānija aizstāja sistēmu, saskaņā ar kuru visiem vienai un tai pašai notekūdeņu attīrīšanas iekārtai pieslēgtajiem ūdens patērētājiem jāveic vienots maksājums par ūdens kubikmetru ar degresīvu pakāpju sistēmu, kas paredz tarifu atkarībā no novadīto notekūdeņu daudzuma (turpmāk tekstā – "pakāpju tarifi"). Ar šo jauno cenu noteikšanas modeli būtībā bija paredzēts tarifa par kubikmetru samazinājums, sākot no konkrēta novadīto notekūdeņu daudzuma, tādējādi samazinot maksājumu, kas jāveic galvenajiem ūdens patērētājiem.

Danske Slagtermestre – arodapvienība, kas apgalvo, ka pārstāv Dānijas mazos gaļas veikalus, kautuves, vairumtirgotājus un pārstrādes uzņēmumus – iesniedza Komisijā sūdzību, pamatojoties uz to, ka ar minēto likumu lielajām kautuvēm esot piešķirts valsts atbalsts, nosakot tām samazinātus notekūdeņu attīrīšanas maksājumus.

2018. gada 19. aprīlī pieņemtajā lēmumā Komisija uzskatīja, ka ar 2013. gada likumu noteiktie pakāpju tarifi nepiešķir konkrētiem uzņēmumiem nekādu īpašu priekšrocību un ka tie tādējādi nav uzskatāmi par valsts atbalstu LESD 107. panta 1. punkta nozīmē. Šī secinājuma pamatošanai Komisija, atsaucoties uz tās paziņojumu par "valsts atbalsta" jēdzienu, norādīja, ka arī privāts tirgus ekonomikas dalībnieks būtu izmantojis pakāpju sistēmu.

Danske Slagtermestre vērsās Vispārējā tiesā ar prasību atcelt minēto lēmumu.

Ar 2020. gada 1. decembra rīkojumu ⁴⁷¹ Vispārējā tiesa noraidīja šo prasību kā nepieņemamu, pamatojoties uz to, ka *Danske Slagtermestre* nebija *locus standi*. Izskatot apelācijas sūdzību, Tiesa nosprieda, ka šai arodbiedrībai ir *locus standi*, atcēla minēto rīkojumu un nodeva lietu atpakaļ Vispārējai tiesai izskatīšanai pēc būtības ⁴⁷².

Vispārējās tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, Vispārējā tiesa izskata atcelšanas pamatu, kas attiecas uz Komisijas pieļautu Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 41. panta 1. punktā paredzēto objektivitātes prasības pārkāpumu. Prasītāja uzskata, ka šī prasība tika pārkāpta, pieņemot apstrīdēto lēmumu, jo par konkurenci atbildīgais Komisijas loceklis, kurš parakstīja minēto lēmumu, arī piedalījās 2013. gada likuma pieņemšanā kā Dānijas valdības ministrs.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa atgādina, ka Savienības iestādēm un struktūrām ir jāizpilda objektivitātes prasība, tostarp tā objektīvās objektivitātes sastāvdaļa, saskaņā ar kuru attiecīgajai iestādei ir jāsniedz

⁴⁶⁸ Komisijas 2018. gada 19. aprīļa Lēmums C(2018) 2259 final par valsts atbalstu SA.37433 (2017/FC) – Dānija (turpmāk tekstā – "apstrīdētais lēmums").

⁴⁶⁹ Komisijas paziņojums par [LESD] 107. panta 1. punktā minēto valsts atbalsta jēdzienu (OV 2016, C 262, 1. lpp.).

⁴⁷⁰ Likums Nr. 902/2013, ar ko groza Likumu par kārtību, kādā veicami maksājumi notekūdeņu attīrīšanas uzņēmumiem (maksājumu par notekūdeņu novadīšanu struktūra, kas pieļauj noteikt īpašus maksājumus par īpaši piesārņotu notekūdeņu attīrīšanu u.c.).

⁴⁷¹ Rīkojums, 2020. gada 1. decembris, *Danske Slagtermestre*/Komisija (T-486/18, [EU:T:2020:576](#)).

⁴⁷² Spriedums, 2022. gada 30. jūnijs, *Danske Slagtermestre*/Komisija (C-99/21 P, [EU:C:2022:510](#)).

pietiekamas garantijas, lai varētu izslēgt jebkādas leģitīmas šaubas attiecībā uz iespējamiem aizspriedumiem, jo arī uztverei var būt nozīme.

Ņemot vērā šo precizējumu, Vispārējā tiesa, pirmkārt, norāda, ka 2013. gada likumprojekta iesniegšanas un pieņemšanas brīdī par konkurenci atbildīgais Komisijas loceklis, kurš parakstīja apstrīdēto lēmumu, bija ekonomikas un iekšlietu ministrs, kā arī Dānijas Karalistes premjerministra vietnieks. Otrkārt, tā kā pakāpju tarifiem bija paredzama ietekme uz personu un uzņēmumu izdevumiem, ir pamats uzskatīt, ka tie varēja tikt ierosināti, vienojoties ar minēto ministru. Treškārt, attiecīgais Komisijas loceklis valsts līmenī pauda publisku un tiešu nostāju par labu pakāpju tarifiem.

Ņemot vērā šos apstākļus, Vispārējā tiesa uzskata, ka ir pamats uzskatīt, ka attiecīgais Komisijas loceklis bija ieinteresēts, lai 2013. gada likumā paredzētais maksājums par notekūdeņu attīrīšanu netiktu apstrīdēts tā prettiessiskuma dēļ, ņemot vērā ar valsts atbalstu saistītos Savienības tiesību noteikumus.

Turpinot, Vispārējā tiesa pārbauda, vai apstrīdētā lēmuma pieņemšanas procedūra sniedza pietiekamas garantijas, lai izslēgtu to, ka šāda interese rada objektivitātes prasības pārkāpumu minētajā procedūrā.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa uzsver, ka, neraugoties uz lēmumu pieņemšanas koleģiālo raksturu Komisijā, attiecīgais Komisijas loceklis bija ne tikai atbildīgs par apstrīdētā lēmuma sagatavošanu, bet arī vienīgais tā parakstītājs.

Šāda situācija trešo personu skatījumā var radīt leģitīmas šaubas par iespējamiem šī Komisijas locekļa aizspriedumiem neatkarīgi no tā personiskās rīcības. Tādējādi procedūra, kuras rezultātā tika pieņemts apstrīdētais lēmums, nesniedza pietiekamas garantijas attiecībā uz objektīvo objektivitāti.

Otrām kārtām, Vispārējā tiesa pakārtoti izskata atcelšanas pamatu, kas attiecas uz Komisijas pieļautu LESD 107. panta 1. punkta pārkāpumu, kļūdaini secinot, ka līdz ar pakāpju tarifu ieviešanu konkrētiem uzņēmumiem netiek piešķirta priekšrocība.

Apstiprinot, ka Komisija pamatoti izvērtēja priekšrocības esamību saskaņā ar privātā tirgus ekonomikas dalībnieka principu, Vispārējā tiesa vispirms norāda, ka Komisijai bija pienākums pārbaudīt, vai uzņēmumi, kas guva labumu no samazinātiem notekūdeņu attīrīšanas tarifiem, būtu varējuši gūt salīdzināmu priekšrocību no parasti piesardzīga un rūpīga privāta uzņēmēja, it īpaši ņemot vērā tā rentabilitātes perspektīvu.

Tā kā šīs pārbaudes veikšanai Komisija piemēroja paziņojuma par "valsts atbalsta" jēdzienu 228. punktā paredzēto *ex ante* rentabilitātes analīzes metodi, Vispārējā tiesa tostarp uzsver, ka līdz ar šī paziņojuma pieņemšanu Komisija ierobežoja savu rīcības brīvību attiecībā uz tās sniegtajiem precizējumiem saistībā ar "valsts atbalsta" jēdzienu. Tādējādi atbilstoši minētā paziņojuma 228. punktam Komisijai par katru notekūdeņu attīrīšanas iekārtai pieslēgto uzņēmumu bija jāpārbauda, vai atbilstoši pakāpju tarifiem veiktais maksājums sedza izmaksas, kas rodas, tam izmantojot attiecīgo infrastruktūru.

Taču, ņemot vērā, ka Komisija savā pārbaudē balstījās vienīgi uz vidējiem datiem par 6 no 98 Dānijas pašvaldību kopējām izmaksām un kopējiem ieņēmumiem, tā pārkāpa paziņojuma par "valsts atbalsta" jēdzienu 228. punktu un tādējādi arī robežas, ko tā šajā paziņojumā bija noteikusi savai rīcības brīvībai.

Katrā ziņā, pat pieņemot, ka Komisija būtu varējusi piemērot *ex ante* rentabilitātes analīzes metodi, neveicot katra lietotāja pārbaudi, tā vismaz varēja pārbaudīt, vai pakāpju tarifi ļāva pietiekami ticami uz lietotājiem attiecināt papildu izmaksas, proti, izmaksas, kas tiem tieši radās, lietojot notekūdeņu attīrīšanas iekārtu.

Taču visas izmaksas, kas nebija saistītas ar patērētā ūdens daudzumu, apstrīdētajā lēmumā tika uzskatītas par fiksētajām izmaksām un līdz ar to sadalītas dažādo lietotāju starpā, pat ja šādas izmaksas pastāvēja viena konkrēta sistēmas lietotāja dēļ. Tādējādi Komisija nevarēja apgalvot, ka tā pārbaudīja, vai maksājums par notekūdeņu attīrīšanu, kas noteikts, piemērojot pakāpju sistēmu, jāva vidējā termiņā segt papildu izmaksas.

Tā rezultātā Komisija, neievērojot robežas, ko tā savai rīcības brīvībai bija noteikusi paziņojumā par "valsts atbalsta" jēdzienu, uzskatīja, ka maksājums par notekūdeņu attīrīšanu atbilda privātā dalībnieka principam.

Turpinot, Vispārējā tiesa atgādina, ka, ja valsts uzņēmums iejaucas, vispār neņemot vērā rentabilitāti, pat ne ilgtermiņā, to nevar uzskatīt par atbilstošu privātā dalībnieka principam. Tomēr apstrīdētajā lēmumā Komisija konstatēja, ka ar pakāpju tarifiem ieviestās atlaides varēja atbilst privātā dalībnieka principam vienīgi gadījumā, ja maksājums par notekūdeņu attīrīšanu segtu notekūdeņu attīrīšanas iekārtu operatoriem radušās izmaksas.

Turklāt, tā kā netika apstrīdēts, ka šīs jaunās tarifikācijas rezultātā kopumā samazinās maksājuma par notekūdeņu attīrīšanu apjoms salīdzinājumā ar vienotās maksas sistēmu, ko tā aizstāj, Komisija, nepārbaudot, vai pakāpju tarifu piemērošana jāva notekūdeņu attīrīšanas iekārtu operatoriem saglabāt peļņas normu, vēlreiz pārkāpa rentabilitātes prasību un tādējādi privātā dalībnieka principu. Tādēļ Vispārējā tiesa atgādina, ka paziņojuma par "valsts atbalsta" jēdzienu 228. punktā noteiktā *ex ante* rentabilitātes analīzes metode nozīmē to, ka Komisijas pārbaudītais valsts pasākums "pakāpeniski" veicina infrastruktūras operatora rentabilitāti tādējādi, ka, lai minētais pasākums atbilstu privātā dalībnieka principam, tā mērķim ilgtermiņā jābūt palielināt, nevis samazināt šo rentabilitāti.

Visbeidzot, tā kā risks, ka galvenie ūdens patērētāji izvēlēties atslēgties no centralizētās notekūdeņu attīrīšanas sistēmas, bija hipotētisks un nebija pietiekami pamatots, Komisija apstrīdētajā lēmumā kļūdaini uzskatīja, ka privāts tirgus ekonomikas dalībnieks būtu ņēmis vērā apstākli, ka augstu ūdens attīrīšanas tarifu saglabāšana radīs šādu risku.

Tādējādi Vispārējā tiesa secina, ka Komisija, uzskatot, ka maksājums par notekūdeņu attīrīšanu nepiešķir priekšrocību, jo par to bija lēmis privāts tirgus ekonomikas dalībnieks, ir pārkāpusi LESD 107. panta 1. punktu, kā arī paziņojumu par "valsts atbalsta" jēdzienu.

Ņemot vērā visu iepriekš minēto, Vispārējā tiesa atceļ apstrīdēto lēmumu.

2024. gada 2. oktobra spriedums *European Food u.c./Komisija* (apvienotās lietas T-624/15 RENV, T-694/15 RENV un T-704/15 RENV, [EU:T:2024:659](#))

Valsts atbalsts – LESD 107. un 108. pants – Divpusējs ieguldījumu līgums – Šķērējklausula – Rumānija – Pievienošanās Eiropas Savienībai – Fiskālo stimulu sistēmas atcelšana pirms pievienošanās – Šķērējtiesas nolēmums, ar ko kompensācija piešķirta pēc pievienošanās – Lēmums, ar kuru atbalsts atzīts par nesaderīgu ar iekšējo tirgu un noteikts pienākums to atgūt – LESD 351. panta pirmā daļa – Pienākums norādīt pamatojumu – Jēdziens "valsts atbalsts" – Priekšrocība – Selektīvs raksturs – Valsts vainojamība – Saderība ar iekšējo tirgu – Atbalsts, kas paredzēts, lai sekmētu ekonomikas attīstību mazāk attīstītos reģionos – Atgūšana – Jēdziens "ekonomiska vienība" – Tiesiskā palāvība – Tiesības tikt uzklaustam

Izskatot lietu, ko Tiesa nodevusi atpakaļ, Vispārējā tiesa noraida prasības, kas celtas pret Komisijas lēmumu ⁴⁷³, ar kuru Rumānijas veikts atlīdzības maksājums Zviedrijas ieguldītājiem, izpildot

⁴⁷³ Komisijas Lēmums (ES) 2015/1470 (2015. gada 30. marts) par valsts atbalstu SA.38517 (2014/C) (ex 2014/NN), ko īstenojusi Rumānija – Šķērējtiesas 2013. gada 11. decembra nolēmums lietā *Micula* pret Rumāniju (OV 2015, L 232, 43. lpp.; turpmāk tekstā – "apstrīdētais lēmums").

šķīrējtiesas nolēmumu, ir kvalificēts par valsts atbalstu, kas nav saderīgs ar iekšējo tirgu. Šajā ziņā tā precīzē LESD 351. panta pirmās daļas tvērumu, saskaņā ar kuru Līgumu noteikumi neietekmē tiesības un pienākumus, kas izriet no konvencijām, kuras noslēgtas starp kādu dalībvalsti pirms tās pievienošanās Savienībai un vienu vai vairākām trešām valstīm. Turklāt Vispārējā tiesa analizē jautājumu par atbalsta pasākuma adresātu identificēšanu, ja pastāv vienota ekonomiska vienība.

2002. gada 29. maijā Zviedrijas Karaliste un Rumānija noslēdza divpusēju ieguldījumu līgumu (turpmāk tekstā – “DIL”), lai savstarpēji veicinātu un aizsargātu ieguldījumus, paredzot aizsardzības pasākumus, ja vienas valsts ieguldītāji iegulda otrā valstī, tostarp attiecībā uz ieguldījumiem, par kuriem līgumi noslēgti pirms DIL stāšanās spēkā. Turklāt DIL paredzēja, ka strīdus starp ieguldītājiem un nolīgumu noslēgušajām valstīm risina šķīrējtiesa, kas atrodas ieguldījumu strīdu izšķiršanas starptautiskā centra (*ICSID*) aizgādībā, piemērojot *ICSID* konvenciju ⁴⁷⁴.

2005. gadā sarunās par Rumānijas pievienošanos Eiropas Savienībai Rumānijas valdība atcēla valsts fiskālo stimulu sistēmu, kas 1998. gadā bija ieviesta par labu atsevišķiem ieguldītājiem mazāk attīstītos reģionos (turpmāk tekstā – “fiskālo stimulu sistēma”).

Vairākas sabiedrības, kas ietilpst *European Food and Drinks Group (EFDG)*, kurā Zviedrijas pilsoņi *Ioan Micula* un *Viorel Micula* ir vairākuma akcionāri, iepriekš bija veikušas ieguldījumus mazāk attīstītā reģionā, uz kuru attiecas fiskālo stimulu sistēma. Uzskatīdams, ka, atceļot minēto sistēmu, Rumānija ir pārkāpusi savu pienākumu to ieguldījumiem nodrošināt taisnīgu un vienlīdzīgu attieksmi atbilstoši DIL, *Ioan Micula* un *Viorel Micula*, kā arī trīs no šīm sabiedrībām (turpmāk tekstā – “prasītāji šķīrējtiesā”) lūdza izveidot šķīrējtiesu, lai panāktu, ka tiek atlīdzināts nodarītais kaitējums. Ar 2013. gada 11. decembra nolēmumu šī šķīrējtiesa piesprieda Rumānijai samaksāt prasītājiem šķīrējtiesā zaudējumu atlīdzību apmēram 178 miljonus EUR.

2014. gada 1. oktobrī Komisija informēja Rumāniju par savu lēmumu sākt LESD 108. panta 2. punktā paredzēto formālo izmeklēšanas procedūru saistībā ar to, ka 2014. gada sākumā Rumānija tikai daļēji bija izpildījusi šķīrējtiesas nolēmumu, kā arī saistībā ar jebkādu turpmāku minētā nolēmuma īstenošanu vai izpildi.

Ar apstrīdēto lēmumu, kas pieņemts 2015. gada 30. martā, Komisija nolēma, ka iepriekš minētās zaudējumu atlīdzības samaksa ir veikta par labu vienotai ekonomiskai vienībai, ko veido *Ioan Micula* un *Viorel Micula* un viņiem piederošu sabiedrību grupa. Tā šo samaksu atzina par valsts atbalstu, kas nav saderīgs ar iekšējo tirgu, aizliedza to īstenot un izdeva rīkojumu atgūt jau samaksātās summas.

Saņēmusi vairākas prasības, Vispārējā tiesa šo lēmumu ⁴⁷⁵ atcēla, jo būtībā Komisija savas pilnvaras ar atpakaļejošu spēku bija īstenojusi attiecībā uz faktiem, kas risinājušies pirms Rumānijas pievienošanās Savienībai 2007. gada 1. janvārī.

Apelācijas tiesvedībā Tiesas virspalāta šo spriedumu atcēla un nodeva lietu atpakaļ Vispārējai tiesai ⁴⁷⁶, lai tā lemtu par pamatiem un argumentiem, kas tajā bija izvirzīti un par kuriem tā nebija lēmusi.

Vispārējās tiesas vērtējums

Runājot par prasību pamatotību, Vispārējā tiesa atzīst, pirmkārt, ka ar apstrīdēto lēmumu nav pārkāpts LESD 351. pants, saskaņā ar kuru Līguma noteikumi neietekmē tiesības un pienākumus, kas izriet no konvencijas, kura noslēgta starp dalībvalsti pirms tās pievienošanās un trešām valstīm.

⁴⁷⁴ Konvencija par investīciju strīdu risināšanu starp valstīm un citu valstu pilsoņiem, kas noslēgta 1965. gada 18. martā.

⁴⁷⁵ Spriedums, 2019. gada 18. jūnijs, *European Food* u.c./Komisija (T-624/15, T-694/15 un T-704/15, [EU:T:2019:423](#)).

⁴⁷⁶ Spriedums, 2022. gada 25. janvāris, *Komisija/European Food* u.c. (C-638/19 P, [EU:C:2022:50](#), turpmāk tekstā – “apelācijas tiesvedības spriedums”).

LESD 351. pants nav piemērojams divpusējiem līgumiem, kas noslēgti starp dalībvalstīm. Šajā gadījumā Vispārējā tiesa norāda, ka kopš Rumānijas pievienošanās Savienībai DIL jāuzskata par nolīgumu starp divām dalībvalstīm. Šādos apstākļos dienā, kad atbalsts tika piešķirts, proti, šķīrējtiesas nolēmuma pasludināšanas dienā, DIL nevarēja uzskatīt par konvenciju, no kuras LESD 351. panta izpratnē izriet tiesības trešām valstīm un pienākumi šai dalībvalstij, kurus var ietekmēt LESD 107. un 108. panta īstenošana atbilstoši apstrīdētajam lēmumam. Apstāklis, ka fiskālo stimulu sistēmas atcelšana tika veikta vai fakti, kas ir Rumānijas atbildības pamatā, norisinājās pirms tās pievienošanās Savienībai, neliek apšaubīt šo interpretāciju, jo tiesības saņemt attiecīgo zaudējumu atlīdzību tika piešķirtas ar šķīrējtiesas nolēmumu pēc Rumānijas pievienošanās Savienībai.

Turklāt Vispārējā tiesa norāda, ka LES un LESD paredzētā tiesiskās aizsardzības līdzekļu sistēma aizstāja DIL paredzēto šķīrējtiesas procedūru, sākot no Rumānijas pievienošanās Savienībai, proti, no 2007. gada 1. janvāra. Attiecīgā šķīrējtiesa šajā lietā neietilpst Savienības tiesu sistēmā, tāpēc apstrīdētais šķīrējtiesas nolēmums, ko tā pieņēmusi pēc Rumānijas pievienošanās Savienībai, nevar radīt nekādas sekas un nevar tikt izpildīts, lai veiktu tajā piespriestās zaudējumu atlīdzības samaksu.

No tā izriet, ka *ICSID* konvencija, kas nolēmuma pusēm paredz pienākumu to izpildīt, kā arī katras līgumslēdzējas valsts pienākumu atzīt tās saistošo spēku, nav radījusi nedz pienākumus Rumānijai, kuri ietilptu LESD 351. panta piemērošanas jomā, nedz atbilstošas tiesības trešām valstīm.

Vispārējā tiesa piebilst – ciktāl *ICSID* konvencijas mērķis ir reglamentēt divpusējas attiecības starp līgumslēdzējām pusēm līdzīgi divpusējam līgumam, to nevar interpretēt tādējādi, ka tas trešām valstīm, kas parakstījušas šo konvenciju, ir radījis tādas tiesības LESD 351. panta pirmās daļas izpratnē, kuras atbilstu Rumānijas pienākumiem izpildīt šķīrējtiesas nolēmumu.

Otrkārt, Vispārējā tiesa noraida pamatu, saskaņā ar kuru Komisija ir pārkāpusi LESD 107. panta 1. punktu, uzskatīdama, ka bija izpildīti nosacījumi par nesaderīga valsts atbalsta esamību.

Runājot, pirmām kārtām, par ekonomiskas priekšrocības esamību, Vispārējā tiesa uzskata, ka Komisija nav pieļāvusi kļūdu, attiecīgo atbalsta pasākumu identificēdama kā zaudējumu atlīdzības apmēram 178 miljonu EUR samaksu, nevis kā šķīrējtiesas nolēmumu, ar ko ir piespriesta šī zaudējumu atlīdzība. Šo konstatējumu neatspēko fakts, ka apelācijas tiesvedības spriedumā Tiesa norādījusi, ka tiesības uz zaudējumu atlīdzību prasītājiem šķīrējtiesā ir piešķirtas tikai ar šķīrējtiesas nolēmumu. Tādējādi Tiesa lēmusi tikai par Komisijas *rationae temporis* kompetenci pieņemt apstrīdēto lēmumu atbilstoši LESD 108. pantam, nevis par strīdīgo summu samaksas kvalifikāciju par valsts atbalstu LESD 107. panta 1. punkta izpratnē.

Norādījusi, ka šķīrējtiesas nolēmumā prasītājiem šķīrējtiesā tika noteikta zaudējumu atlīdzība par finansiālajām sekām, kuras radījusi fiskālo stimulu sistēmas atcelšana, nevis, kā apgalvo prasītāji, par Rumānijas pienākumu neizpildi to ieguldījumiem nodrošināt taisnīgu un vienlīdzīgu attieksmi, pārkāpjot DIL, Vispārējā tiesa noraida arī tēzi, ka zaudējumu atlīdzību par fiskālo stimulu sistēmas atcelšanas netiešām sekām nevar kvalificēt kā priekšrocību LESD 107. panta 1. punkta izpratnē.

Vispārējā tiesa uzskata, ka prasītāju norādītā judikatūra, saskaņā ar kuru prettiesiska atbalsta atgūšana, lai atjaunotu agrāko situāciju, nenozīmē iespējamā ekonomiskā labuma, kuru atbalsta saņēmējs guvis, izmantojot šī atbalsta radīto priekšrocību, atdošanu, šajā lietā nav piemērojama. Apstrīdētajā lēmumā ir dots rīkojums atgūt zaudējumu atlīdzību, kas piešķirta saskaņā ar šķīrējtiesas nolēmumu, nevis atgūt hipotētisku priekšrocību, kura izrietētu no tās izmantošanas saņēmēja labā. Turklāt prasība par zaudējumu atlīdzību nevar būt iemesls, lai apietu valsts atbalsta noteikumu efektīvu piemērošanu. Tādējādi zaudējumu atlīdzību, kas izmaksāta tādēļ, ka ir atcelta atbalsta shēma, nevar nekvalificēt par valsts atbalstu, jo šāda zaudējumu atlīdzība ir ekonomiska priekšrocība minēto noteikumu izpratnē.

Visbeidzot, pretēji tam, ko apgalvo prasītāji, judikatūra, kas izriet no sprieduma *Asteris*⁴⁷⁷, saskaņā ar kuru valsts atbalsts no juridiskā viedokļa būtiski atšķiras no zaudējumu atlīdzības, neliedz kā priekšrocību LESD 107. panta 1. punkta izpratnē kvalificēt zaudējumu atlīdzību, ko šajā gadījumā saņēmuši prasītāji. Tā kā šķīrējtiesas nolēmums kopš Rumānijas pievienošanās Savienībai nevar būt radījis sekas prasītājiem Savienības tiesu sistēmā, Komisijai bija tiesības analizēt valsts atbalsta esamību neatkarīgi no šķīrējtiesas izdarītās juridiskās kvalifikācijas. Tā secināja, un prasītāji to nav atspēkojuši, ka attiecīgais pasākums ir ekonomiska priekšrocība, kas piešķirta kā kompensācija par fiskālo stimulu sistēmas atcelšanas sekām. Tā kā strīdīgo summu samaksas rezultātā netika atlīdzināts kaitējums, kas radies Rumānijas iespējami nelikumīgas rīcības dēļ, spriedums *Asteris* neļāva izslēgt šī pasākuma kvalificēšanu par valsts atbalstu.

Otrām kārtām, runājot par attiecīgā atbalsta pasākuma attiecināmību, Vispārējā tiesa noraida prasītāju argumentāciju, saskaņā ar kuru minētais pasākums nebija attiecināms uz Rumāniju, jo tai esot bijis pienākums pret citām *ICSID* konvencijas līgumslēdzējām pusēm izpildīt šķīrējtiesas nolēmumu. No šī viedokļa tā atkārtoti norāda – tā kā Rumānija kopš tās pievienošanās Savienībai bija pakļauta Savienības tiesu sistēmai, tai bija pienākums neņemt vērā šķīrējtiesas nolēmumu, un prasītāji nevar atsaukties uz tās iespējamo pienākumu izpildīt šo spriedumu.

Trešām kārtām, Vispārējā tiesa atzīst, ka Komisija pamatoti par atbalsta pasākuma adresātu atzinusi vienoto ekonomisko vienību, ko veido *Ioan Micula* un *Viorel Micula* un viņiem piederošo sabiedrību grupa.

Šajā ziņā tā vispirms atgādina – tad, ja juridiski nošķirtas fiziskas vai juridiskas personas veido vienu ekonomisku vienību, tās jāuzskata par vienu uzņēmumu, it īpaši, ja jāidentificē valsts atbalsta saņēmējs.

Šajā ziņā, ja struktūra, kurai pieder kapitāldaļu kontrolpakete kādā sabiedrībā, šo kontroli īsteno, tieši vai netieši ietekmējot sabiedrības pārvaldību, tad ir uzskatāms, ka šī struktūra piedalās kontrolētā uzņēmuma veiktajā saimnieciskajā darbībā un tādējādi tā pati ir uzskatāma par uzņēmumu LESD 107. panta 1. punkta izpratnē.

Šajā gadījumā Vispārējā tiesa norāda, ka *Ioan Micula* un *Viorel Micula* iesaistījās uzņēmumu prasītāju šķīrējtiesā saimnieciskajā darbībā, tieši vai netieši iejaucoties to pārvaldībā. Tas, ka šķīrējtiesa prasītājiem šķīrējtiesā piešķīra kolektīvu zaudējumu atlīdzību, apstiprina arī to, ka šiem uzņēmumiem nav nedz funkcionālas, nedz organizatoriskas autonomijas no *Ioan* un *Viorel Micula*. Turklāt no šķīrējtiesas nolēmuma izriet, ka pēdējiem minētajiem zaudējumi tika atlīdzināti ne tikai attiecīgo uzņēmumu akcionāru statusā.

Tāpat arī tas, ka Komisija neuzskatīja, ka *Ioan Micula* un *Viorel Micula* katrs atsevišķi jāuzskata par uzņēmumiem, neietekmē attiecīgā atbalsta pasākuma saņēmēju kvalifikāciju. Apstrīdētajā lēmumā konstatēts, ka viņi kopā ar visiem uzņēmumiem prasītājiem veido vienotu ekonomisku vienību, kas veidoja attiecīgo uzņēmumu valsts atbalsta tiesiskā regulējuma piemērošanas nolūkā.

Vispārējā tiesa uzskata, ka Komisija nav arī pieļāvusi kļūdu, dažus uzņēmumus, kas nebija puses šķīrējtiesas procesā un kas tādējādi nebija saņēmuši nekādu zaudējumu atlīdzību, norādot par atbalsta pasākuma saņēmējiem, jo šos uzņēmumus kontrolēja *Ioan Micula* un *Viorel Micula* un visi šo akcionāru kontrolētie uzņēmumi veidoja vienotu grupu, kas ir vienots veselums gan no finansiālā, gan ražošanas viedokļa.

Turklāt, ņemot vērā *Ioan Micula* un *Viorel Micula* virzošās un finanšu atbalsta funkcijas, prasītājiem šķīrējtiesā samaksātās summas tieši vai netieši varēja sniegt labumu uzņēmumiem, kas nebija lietas dalībnieki tiesvedībā šķīrējtiesā.

⁴⁷⁷ Spriedums, 1988. gada 27. septembris, *Asteris* u.c. (no 106/87 līdz 120/87, [EU:C:1988:457](#)).

Visbeidzot, Vispārējā tiesa uzskata, ka Komisija nav pieļāvusi tiesību kļūdu atbalsta atgūšanā.

No šī viedokļa prasītāji it īpaši norāda, ka saskaņā ar judikatūru ⁴⁷⁸ strīdīgās summas var atgūt nevis no iepriekš minētās vienotās ekonomiskās vienības, bet tikai no uzņēmumiem, kas šīs summas faktiski saņēmuši.

Vispārējā tiesa konstatē, pirmkārt, ka prasītāju minētie spriedumi neattiecas uz atbalsta pasākuma atgūšanu no uzņēmumiem, kas ietilpst vienotā ekonomiskā vienībā, kā tas ir šajā gadījumā. Tā atgādina, otrkārt, ka noteicošais kritērijs Savienības konkurences tiesību piemērošanai ir vienota rīcība tirgū. *Ioan Micula* un *Viorel Micula* veicot virzošas un finanšu atbalsta funkcijas, visos *EFDG* grupas uzņēmumos var likt šiem uzņēmumiem gūt labumu no attiecīgā atbalsta pasākuma. Tādējādi šī atbalsta pasākuma atdošana, ko veic iepriekš minētā vienotā ekonomiskā vienība, ļauj atjaunot situāciju, kāda pastāvēja pirms atbalsta samaksas, likvidējot konkurences priekšrocību, kas no tā izriet šai vienībai.

Vispārējā tiesa visus prasītāju pamatus noraida pēc būtības un noraida prasības kopumā.

⁴⁷⁸ Spriedumi, 2005. gada 11. maijs, *Saxonia Edelmetalle* un *ZEMAG*/Komisija (T-111/01 un T-133/01, [EU:T:2005:166](#), 113. punkts), un 2005. gada 19. oktobris, *Freistaat Thüringen*/Komisija (T-318/00, [EU:T:2005:363](#), 324. punkts).

IV. Intelektuālais īpašums

1. Eiropas Savienības preču zīme

2024. gada 8. februāra rīkojums *Fly Persia* un *Barmodeh/EUIPO – Dubai Aviation* (“flyPersia”) (T-30/23, [EU:T:2024:86](#))

Eiropas Savienības preču zīme – Iebildumu process – Iestāšanās lietā – Reglamenta 173. panta 1. punkts un 179. pants – Atbildes raksts uz prasības pieteikumu, kas iesniegts pēc termiņa beigām – Reglamenta 142.–145. pants – Nepiemērojamība – Noraidīšana

Vispārējā tiesa paplašinātā piecu tiesnešu sastāvā nepieļāva *Dubai Aviation Corp.*, procesa Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma biroja (*EUIPO*) Apelācijas padomē dalībnieci, piedalīties tiesvedībā Vispārējā tiesā kā personai, kas iestājusies lietā, pēc tam, kad tā bija nokavējusi Vispārējās tiesas Reglamenta 173. un 179. pantā paredzēto termiņu atbildes raksta uz prasības pieteikumu iesniegšanai. Šajās tiesību normās ir paredzēti īpaši noteikumi intelektuālā īpašuma jomā attiecībā uz procesa Apelācijas padomē dalībnieka, kas nav prasītājs, iestāšanos lietā Vispārējā tiesā⁴⁷⁹. Saskaņā ar šo rīkojumu vispārējie noteikumi par iestāšanos lietā, proti, minētā reglamenta 142.–145. pants, nav piemērojami šādam lietas dalībniekam, ja tas ir zaudējis iespēju kļūt par tiesvedības Vispārējā tiesā dalībnieku saskaņā ar minētā reglamenta 173. pantu.

Šajā lietā prasītāji *Fly Persia* *IKE* un *Ali Barmodeh* iesniedza *EUIPO* Eiropas Savienības preču zīmes reģistrācijas pieteikumu. *Dubai Aviation Corp.* iesniedza iebildumus pret šīs preču zīmes reģistrāciju. *EUIPO* iebildumu nodaļa daļēji apmierināja iesniegtos iebildumus. *EUIPO* Apelācijas padome noraidīja apelācijas sūdzību par šo lēmumu (turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”).

Ar prasības pieteikumu, kas iesniegts Vispārējās tiesas kancelejā, prasītāji iesniedza prasību par apstrīdētā lēmuma atcelšanu. 2023. gada 13. februārī pieteikums tika izsniegts *Dubai Aviation Corp.* kā procesa Apelācijas padomē dalībnieci. Šī sabiedrība dokumentu ar nosaukumu “Atbildes raksts uz prasības pieteikumu” Vispārējās tiesas kancelejā iesniedza 2023. gada 26. aprīlī, tādējādi pārsniedzot Reglamenta 179. pantā⁴⁸⁰ noteikto termiņu.

Vispārējās tiesas vērtējums

Pirmkārt, Vispārējā tiesa uzsver, ka tāda procesa *EUIPO* Apelācijas padomē dalībnieka, kas nav prasītājs Vispārējā tiesā, statusu Vispārējā tiesā reglamentē Reglamenta 173. pants. Ja šāds procesa Apelācijas padomē dalībnieks nav iesniedzis atbildes rakstu uz prasības pieteikumu Reglamenta 179. pantā noteiktajā termiņā, tam nav lietas dalībnieka statusa Vispārējā tiesā. Pēc šī termiņa beigām tas nevar iesniegt apsvērumus Vispārējā tiesā notiekošajā tiesvedībā.

Šajā lietā *Dubai Aviation Corp.* nav iesniegusi nevienu procesuālo dokumentu pirms atbildes raksta uz prasības pieteikumu iesniegšanas termiņa beigām, un savu atbildes rakstu uz prasības pieteikumu tā iesniedza pēc šī termiņa beigām. Turklāt tā nav norādījusi, ka ir pastāvējuši neparedzēti apstākļi vai

⁴⁷⁹ Saskaņā ar Reglamenta 173. panta 1. un 2. punktu “procesa Apelācij[as] padomē dalībnieks, kas nav prasītājs, var piedalīties tiesvedībā Vispārējā tiesā kā persona, kas iestājusies lietā, noteiktā formā un laikā atbildot uz prasības pieteikumu”. “Pirms ir beidzies atbildes raksta uz prasības pieteikumu iesniegšanai paredzētais termiņš, šis dalībnieks līdz ar kāda procesuāla dokumenta iesniegšanu kļūst par tiesvedības Vispārējā tiesā dalībnieku kā persona, kas iestājusies lietā. Tas zaudē personas, kas iestājusies lietā, statusu Vispārējā tiesā, ja noteiktā formā un laikā neatbild uz prasības pieteikumu.” Reglamenta 179. pantā ir precizēts, ka procesa Apelācijas padomē dalībnieki, kas nav prasītājs, atbildes rakstu uz prasības pieteikumu iesniedz divu mēnešu laikā pēc prasības pieteikuma izsniegšanas.

⁴⁸⁰ Lasot to kopsakarā ar šā reglamenta 60. pantu.

force majeure. Līdz ar to *Dubai Aviation Corp.* saskaņā ar Reglamenta 173. panta 1. un 2. punktu nav kļuvusi par tiesvedības Vispārējā tiesā dalībnieci kā persona, kas iestājusies lietā.

Otrkārt, Vispārējā tiesa pārbauda, vai *Dubai Aviation Corp.* var atļaut iestāties lietā, pamatojoties uz Reglamenta 142.–145. pantu, kuros ir paredzēti vispārīgie noteikumi, kas reglamentē pieteikumu par iestāšanos lietā Vispārējā tiesā un šo pieteikumu izskatīšanu. Šī hipotēze ļautu tai izmantot vispārēju termiņu ⁴⁸¹.

Taču Vispārējā tiesa norāda, ka šīs tiesību normas, kas ietilpst Reglamenta III sadaļā par tiešajām prasībām, ir piemērojamas tā IV sadaļā minētajām tiesvedībām saistībā ar strīdiem intelektuālā īpašuma tiesību jomā, ievērojot šīs IV sadaļas īpašās tiesību normas. Tiktāl, ciktāl Reglamenta IV sadaļas 173. un 179. pantā ir paredzēti īpaši noteikumi attiecībā uz procesa Apelācijas padomē dalībnieka, kas nav prasītājs, iestāšanos lietā Vispārējā tiesā, šā reglamenta 142.–145. pants uz šo dalībnieku neattiecas.

Līdz ar to Vispārējā tiesa secina, ka pēc tam, kad *Dubai Aviation Corp.* saskaņā ar Reglamenta 173. pantu ir zaudējusi iespēju kļūt par lietas dalībnieci tiesvedībā kā persona, kas iestājusies lietā, tai nevar tikt atļauts iestāties lietā saskaņā ar šā reglamenta 142.–145. pantu. Tāpēc uz to nevar attiecināt minētā reglamenta 143. panta 1. punktā paredzēto termiņu.

2024. gada 13. novembra spriedums *Administration of the State Border Guard Service of Ukraine/EUIPO* ("RUSSIAN WARSHIP, GO FK YOURSELF") (T-82/24, [EU:T:2020:821](#))**

*Eiropas Savienības preču zīme – Eiropas Savienības grafiskas preču zīmes "RUSSIAN WARSHIP, GO F**K YOURSELF" reģistrācijas pieteikums – Absolūts atteikuma pamats – Atšķirtspējas neesamība – Regulas (ES) 2017/1001 7. panta 1. punkta b) apakšpunkts – Politisks sauklis – Vienlīdzīga attieksme – Labas pārvaldības princips – Regulas 2017/1001 71. panta 1. punkts*

Šajā spriedumā Vispārējā tiesa pirmo reizi pievēršas jautājumam par iespēju reģistrēt "politisku saukli" kā preču zīmi.

Ukrainas robežsardze, kas ir prasītāja – *Administration of the State Border Guard Service of Ukraine* – juridiskā priekštece, iesniedza Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma birojam (*EUIPO*) grafiska apzīmējuma "RUSSIAN WARSHIP, GO F**K YOURSELF" kā Eiropas Savienības preču zīmes reģistrācijas pieteikumu attiecībā uz dažādām precēm un pakalpojumiem ⁴⁸². Pārbaudītājs pilnībā noraidīja šo reģistrācijas pieteikumu, pamatojoties uz Regulas 2017/1001 ⁴⁸³ 7. panta 1. punkta f) apakšpunktu, saskaņā ar kuru preču zīmes, kuras ir pretrunā sabiedriskajai kārtībai vai vispārpieņemtiem morāles principiem, neregistrē. Prasītāja *EUIPO* iesniedza apelācijas sūdzību par pārbaudītāja lēmumu. Apelācijas padome ar apstrīdēto lēmumu ⁴⁸⁴ noraidīja apelācijas sūdzību, motivējot ar to, ka reģistrācijai pieteiktajai preču zīmei nav atšķirtspējas attiecībā uz konkrētajām precēm un pakalpojumiem un tādēļ tās reģistrācija ir jāatsaka saskaņā ar Regulas 2017/1001 7. panta 1. punkta b) apakšpunktu.

⁴⁸¹ Saskaņā ar Reglamenta 143. panta 1. punktu pieteikumi par iestāšanos lietā jāiesniedz sešu nedēļu laikā pēc paziņojuma par prasības pieteikumu publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

⁴⁸² Konkrētāk, reģistrācijai pieteiktā preču zīme aptver preces un pakalpojumus, kas ietilpst 9., 14., 16., 18., 25., 28. un 41. klasē atbilstoši pārskatītajam un grozītajam Nicas 1957. gada 15. jūnija Nolīgumam par preču un pakalpojumu starptautisko klasifikāciju preču zīmju reģistrācijas vajadzībām.

⁴⁸³ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2017/1001 (2017. gada 14. jūnijs) par Eiropas Savienības preču zīmi (OV 2017, L 154, 1. lpp.).

⁴⁸⁴ Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma biroja (*EUIPO*) Apelācijas pirmās padomes 2023. gada 1. decembra lēmums lietā R 438/2023-1.

Vispārējās tiesas vērtējums

Vispārējā tiesa norāda – prasītāja nepamatoti apgalvo, ka Apelācijas padome, reģistrācijai pieteikto preču zīmi kvalificējot kā “politisku saukli”, ir pieļāvusi kļūdu.

Faktiski reģistrācijai pieteiktajā preču zīmē iekļautā frāze uzreiz pēc tās pirmās izmantošanas tika plaši izmantota, lai piesaistītu atbalstu Ukrainai un arī ļoti ātri kļuva par simbolu Ukrainas cīņai pret Krievijas Federācijas agresiju. Tādējādi šī frāze atkārtoti un ar mērķi paust un sekmēt atbalstu Ukrainai tika izmantota politiskā kontekstā. Šāda situācija precīzi atbilst izteikuma “politisks sauklis” definīcijai, uz ko pati prasītāja atsaukusies savā prasības pieteikumā, proti, politiskā vai sociālā kontekstā izmantots izteikums, kas atkārtoti kādu ideju vai mērķi, lai pārliecinātu sabiedrību vai kādu tās mērķgrupu.

Reģistrācijai pieteiktajā preču zīmē ietvertā frāze tika ļoti intensīvi izmantota nekomerciālā kontekstā, un konkrēta sabiedrības daļa to noteikti ļoti cieši saistīs ar šo kontekstu. Reģistrācijai pieteiktajā preču zīmē ietvertā frāze ļoti ātri kļuva par Ukrainas cīņas pret Krievijas agresiju simbolu, kas saistīts ar kādu Ukrainas armijas karavīru un tādējādi – ar Ukrainu. Ņemot vērā to, cik plaši šo notikumu atspoguļoja mediji, šī frāze tiks saistīta ar šo neseno vēsturisko momentu, kas Savienības vidusmēra patērētājam ir labi zināms.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa uzskata, ka Apelācijas padome nav pieļāvusi tiesību kļūdu, uzskatot, ka vispārējais princips, saskaņā ar kuru konkrētā sabiedrības daļa pievērš maz uzmanības apzīmējumam, kas tai uzreiz nesniedz norādi par attiecīgo preču un pakalpojumu izcelsmi, ņemot vērā, ka tā to nedz uztver, nedz atceras kā preču zīmi, piemērojams arī attiecībā uz apzīmējumiem, kuru galvenais vēstījums ir politiska rakstura.

Taču, ņemot vērā preču zīmes pamatfunkciju, proti, identificēt ar to aptvertās preces vai pakalpojuma izcelsmi, apzīmējums nespēj pildīt šo funkciju, ja vidusmēra patērētājs, sastopoties ar to, uztver vienīgi politisku vēstījumu, nevis preces vai pakalpojuma izcelsmes norādi.

Attiecībā uz pienākumu norādīt pamatojumu Vispārējā tiesa atgādina: ja tas pats atteikuma pamatojums ir sniegts attiecībā uz vienu preču vai pakalpojumu kategoriju vai grupu, kompetentā iestāde var aprobežoties ar vispārēju vērtējumu attiecībā uz visām attiecīgajām precēm vai pakalpojumiem. Judikatūrā, protams, ir precizēts, ka šāda iespēja attiecas tikai uz tām precēm un pakalpojumiem, kuriem savā starpā ir pietiekami tieša un konkrēta saikne tādā mērā, ka tie veido preču vai pakalpojumu kategoriju vai grupu, kas ir pietiekami viendabīga. Tomēr tā norādīja – lai novērtētu, vai starp precēm un pakalpojumiem ir pietiekami tieša un konkrēta saikne un vai tos var iedalīt pietiekama viendabīguma kategorijās vai grupās, jāņem vērā šīs rīcības mērķis – ļaut un atvieglot *in concreto* izvērtēt jautājumu par to, vai preču zīmi, uz kuru attiecas reģistrācijas pieteikums, skar kāds no absolūtajiem atteikuma pamatiem. Tādējādi attiecīgo preču un pakalpojumu sadalīšana vienā vai vairākās grupās vai kategorijās tostarp ir jāveic, pamatojoties uz tiem kopīgajām īpašībām, kurām ir nozīme saistībā ar analīzi par iespēju vai neiespējamību izvirzīt noteiktu absolūtu atteikuma pamatu attiecībā uz preču zīmi, kuru lūgts reģistrēt saistībā ar šīm precēm un pakalpojumiem. No tā izriet, ka šāds vērtējums jāveic *in concreto* saistībā ar katra reģistrācijas pieteikuma izvērtēšanu un attiecīgajā gadījumā saistībā ar katru no dažādajiem eventuāli piemērojamajiem absolūta atteikuma pamatiem.

Izskatāmajā lietā Apelācijas padome apstrīdētajā lēmumā uzskatīja, ka konkrētā sabiedrības daļa neuztveršot reģistrācijai pieteikto preču zīmi kā komerciālās izcelsmes norādi. Turklāt tā precizēja, ka reģistrācijai pieteiktajā preču zīmē ietvertā frāze vispirms tikšot interpretēta kā politisks vēstījums un ka attiecībā uz visām precēm vai pakalpojumiem, ko aptver šī preču zīme, šī uztvere būšot identiska. No tā izriet, ka Apelācijas padome uzskatīja, ka ar reģistrācijai pieteikto preču zīmi aptvertās preces un pakalpojumi veido pietiekami viendabīgu grupu, ņemot vērā absolūto atteikuma pamatu, kas tās ieskatā ir piemērojams attiecībā uz minētās preču zīmes reģistrāciju.

Ņemot vērā, ka Apelācijas padome pamatoti uzskatīja, ka konkrētā sabiedrības daļa reģistrācijai pieteikto preču zīmi neuztvers kā izcelsmes norādi, bet uztvers to kā politisku vēstījumu, kas veicina atbalstu Ukrainas cīņai pret Krievijas Federācijas militāro agresiju, tā pamatoti varēja visas ar reģistrācijai pieteikto preču zīmi aptvertās preces un pakalpojumus sagrupēt vienā kategorijā, lai gan tām piemīt atšķirīgas raksturīgās īpašības.

Tātad, ņemot vērā reģistrācijai pieteiktās preču zīmes savdabīgumu un to, ka konkrētā sabiedrības daļa attiecībā uz visām reģistrācijas pieteikumā norādītajām precēm un pakalpojumiem to uztver identiski, Vispārējā tiesa nospriež, ka Apelācijas padome nav pieļāvusi kļūdu vērtējumā, uzskatot, ka minētās preces un pakalpojumi ir daļa no vienas grupas, uz kuru tādā pašā veidā attiecas atteikuma pamats, uz kuru tā balstījusies, un ka tā pamatoti secinājusi, ka reģistrācijai pieteiktajai preču zīmei nav atšķirtspējas Regulas 2017/1001 7. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē.

2. Dizainparaugi

2024. gada 23. oktobra spriedums *Orgatex/EUIPO – Longton* (Grīdas marķējums) (T-25/23, [EU:T:2024:725](#))

Kopienas dizainparaugs – Spēkā neesamības atzīšanas process – Reģistrēts Kopienas dizainparaugs, kurā attēlots grīdas marķējums – Regulas (EK) Nr. 6/2002 3. panta a) punkts un 25. panta 1. punkta a) apakšpunkts – Dizainparauga vienotība – Skatu saskaņotība

Vispārējā tiesa, aplūkodama atcelšanas prasību, kuru tā noraida, lemj par līdz šim neizskatītu jautājumu par skatu saskaņotību, ņemot vērā dizainparauga vienotības kritēriju. Tā arī sniedz precizējumus par to, ka spēkā neesamības atzīšanas procesā nepastāv Kopienas dizainparauga reģistrēšanai labvēlīgas interpretācijas princips.

Prasītāja *Orgatex GmbH & Co. KG.* ir Kopienas dizainparauga, kurā attēlots grīdas marķējums, īpašniece. *L. Longton* Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma birojā (*EUIPO*) iesniedza pieteikumu par šī dizainparauga spēkā neesamības atzīšanu, kuru Anulēšanas nodaļa noraidīja.

Tomēr Apelācijas padome atcēla Anulēšanas nodaļas lēmumu un atzina apstrīdēto dizainparaugu par spēkā neesošu, uzskatot, ka tas reģistrēts, pārkāpjot Regulas Nr. 6/2002 ⁴⁸⁵ 3. panta a) punktu, jo četri iesniegtie attēli nav saskaņīgi un attēlo vismaz divus dažādus dizainparaugus.

Vispārējās tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, Vispārējā tiesa atgādina, ka dizainparauga pārbaude atbilstoši Regulas Nr. 6/2002 3. panta a) punktam jāveic, pamatojoties uz reģistrā ierakstīto attēlojumu, kas nosaka aizsardzības priekšmetu un apjomu. Pieteikuma iesniedzēja vai īpašnieka procesa gaitā izteiktie apsvērumi var tikt ņemti vērā tikai tad, ja tie izriet no dizainparauga attēlojuma. Tātad tā pārbauda, vai skati, kas veido attēlojumu kopumā, atspoguļo viena vai vienota produkta izskatu, proti, vai pastāv dizainparauga vienotība.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa norāda: prasība par skatu saskaņotību nozīmē, ka visiem skatiem jāparāda viena un tā paša produkta izskats tādējādi, ka tie ļauj skaidri identificēt vienu un to pašu dizainparaugu. Neatbilstība vai pretrunas starp iesniegtajiem skatiem var likt secināt, ka attēlojumā parādīti atšķirīgi produkti. Tas tā it īpaši ir tad, ja skati veido viena un tā paša koncepta dažādas izstrādes formas vai variantus vai arī – ja līniju, kas paredzētas dizainparauga identificēšanai, vai

⁴⁸⁵ Padomes Regula (EK) Nr. 6/2002 (2001. gada 12. decembris) par Kopienas dizainparaugiem (OV 2002, L 3, 1. lpp.).

atsevišķu iezīmju izslēgšanas izmantošana nav saskanīga visos skatos. Proti, nevar pastāvēt dizainparauga vienotība, ja starp skatiem ir neatrisināma neatbilstība vai nepārvarama pretruna, jo nevar tikt noteikts tikai viena produkta izskats un līdz ar to attēlojums neļauj skaidri identificēt tikai vienu dizainparaugu. Turpretim dizainparauga vienotību var konstatēt, neraugoties uz nelielām atšķirībām starp skatiem, taču tikai tādā gadījumā, ja šos skatus var salāgot vienota dizainparauga izpratnē. Lai gan tas tā ir, Vispārējā tiesa precizē, ka *EUIPO* instancēm jāņem vērā nevis visas iespējamās kombinācijas starp skatiem, kurus pieteikuma iesniedzējs iesniedzis reģistrācijas pieteikumā, bet gan tikai tādas kombinācijas, kas šķiet loģiskas un ticamas, ņemot vērā vispārējo pieredzi.

Otrām kārtām, Vispārējā tiesa norāda, ka nekas Regulā Nr. 6/2002 neparedz tādas interpretācijas principu, kura būtu labvēlīga Kopienas dizainparauga pieteikuma iesniedzējam vai īpašniekam, un no tā secina, ka spēkā neesamības atzīšanas procesā šāds princips nepastāv.

Trešām kārtām, Vispārējā tiesa norāda, ka pieņēmums, saskaņā ar kuru apstrīdētā dizainparauga 1.1. un 1.2. skats parāda priekšpusi un 1.3. un 1.4. skats – aizmugurējo pusi, katru no tiem augšskatā un perspektīvas skatā, šķiet loģisks un ticams, ņemot vērā vispārējo pieredzi. Tomēr šajos skatos ir neatrisināma neatbilstība un tie neparāda vienotu dizainparaugu, un no tā izriet, ka apstrīdētais dizainparaugs *EUIPO* reģistrā iekļauts, pārkāpjot Regulas Nr. 6/2002 3. panta a) punktu.

Visbeidzot, Vispārējā tiesa izskata pieņēmumu, uz kuru prasītāja ir atsaukusies kā uz tādu, kas tai ir labvēlīgs, un saskaņā ar kuru 1.1. skats attēlo priekšpusi un 1.2., 1.3. un 1.4. skats – aizmugurējo pusi. Pirmkārt, tā precizē, ka *EUIPO* instancēm nebija pienākuma aplūkot šādu pieņēmumu. Proti, tas nav ne loģisks, ne ticams, ņemot vērā vispārējo pieredzi, jo, izņemot īpašus apstākļus, kas šajā lietā nav pierādīti un nepastāv, šķiet neloģiski un neticami parādīt tikai vienu priekšpuses skatu un trīs aizmugurējās puses skatus. Otrkārt, tā konstatē, ka šis pieņēmums arī rada neatrisināmu neatbilstību starp skatiem, un uzsver, ka šo neatbilstību nevar pārvarēt, salīdzinot ar apgalvoti tirgotajiem produktiem. Proti, lai gan tirgotie produkti, kuri atbilst dizainparaugam, var tikt ņemti vērā, lai novērtētu kopējo iespaidu, šajā lietā nav jāizvērtē, vai divi konfliktējošie dizainparaugi informētam lietotājam rada vienādu kopējo iespaidu, bet gan jānosaka, vai, pamatojoties uz reģistrā ierakstīto attēlojumu, dizainparaugs ir vienots.

Ņemot vērā šos apsvērumus, Vispārējā tiesa secina, ka, pat pieļaujot prasītājas pieņēmumu, starp skatiem pastāv nepārvaramas pretrunas vai neatrisināma neatbilstība un līdz ar to tie neatspoguļo vienotu dizainparaugu.

V. Kopējā ārpolitika un drošības politika – Ierobežojoši pasākumi

1. Baltkrievija

2024. gada 20. marta spriedums *Belshyna*/Padome (T-115/22, [EU:T:2024:187](#))

Kopējā ārpolitika un drošības politika – Ierobežojoši pasākumi saistībā ar situāciju Baltkrievijā un Baltkrievijas iesaistīšanos Krievijas agresijā pret Ukrainu – Līdzekļu iesaldēšana – To personu, vienību un struktūru saraksti, kurām piemērojama līdzekļu un saimniecisko resursu iesaldēšana – Prasītāja nosaukuma iekļaušana un saglabāšana sarakstos – Atbalsts Lukašenko režīmam – Finanšu atbalsts – Valstij piederošs uzņēmums – Represijas pret pilsonisko sabiedrību – Kļūda vērtējumā

Spriedumā Vispārējā tiesa apmierina atcelšanas prasību, ko *Belshyna* AAT cēlusi par aktiem, ar kuriem Eiropas Savienības Padome iekļāvusi un pēc tam atkārtoti saglabājusi prasītāju to personu un vienību sarakstā, uz kurām attiecas ierobežojoši pasākumi saistībā ar situāciju Baltkrievijā. Šī lieta sniedz Vispārējai tiesai iespēju saskaņā ar Vispārējās tiesas Reglamenta 86. panta 1. punktu precizēt lūguma pielāgot prasības pieteikumu pieņemamību strīdā par ierobežojošiem pasākumiem.

Šis spriedums attiecas uz ierobežojošiem pasākumiem, ko Eiropas Savienība kopš 2004. gada ir noteikusi saistībā ar situāciju Baltkrievijā demokrātijas, tiesiskuma un cilvēktiesību jomā. Minētie pasākumi tostarp paredz iesaldēt līdzekļus un saimnieciskos resursus, kas pieder tādām personām, vienībām vai struktūrām, kuras ir atbildīgas par nopietniem cilvēktiesību pārkāpumiem vai pilsoniskās sabiedrības un demokrātiskās opozīcijas apspiešanu vai kuru darbība nopietni apdraud demokrātiju vai tiesiskumu Baltkrievijā, kā arī tādu personu, vienību vai struktūru līdzekļus un saimnieciskos resursus, kas atbalsta Lukašenko režīmu⁴⁸⁶. Prasītāja ir Baltkrievijā reģistrēts riepu ražošanas uzņēmums, ko Padome 2021. gadā⁴⁸⁷ iekļāva un pēc tam 2022.⁴⁸⁸ un 2023.⁴⁸⁹ gadā saglabāja minētajā sarakstā, jo prasītāja nodrošināja Lukašenko režīmam ievērojamus ieņēmumus un atlaida tās darbiniekus, kuri piedalījās streikā pēc 2020. gada prezidenta vēlēšanām. Pēc lūguma atcelt sākotnējos aktus prasītāja pielāgoja prasības pieteikumu, lai lūgtu atcelt arī 2023. gada aktus par saglabāšanu sarakstos, tomēr nelūdzot atcelt 2022. gada aktus par saglabāšanu sarakstos.

⁴⁸⁶ Padomes Lēmuma 2012/642/KĀDP (2012. gada 15. oktobris) par ierobežojošiem pasākumiem pret Baltkrieviju (OV 2012, L 285, 1. lpp.) 4. panta 1. punkta a) un b) apakšpunkts un Padomes Regulas (EK) Nr. 765/2006 (2006. gada 18. maijs) par ierobežojošiem pasākumiem pret prezidentu [Lukašenko] un dažām Baltkrievijas amatpersonām (OV 2006, L 134, 1. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Padomes 2012. gada 6. novembra Regulu (ES) Nr. 1014/2012 (OV 2012, L 307, 1. lpp.), 2. panta 4. punkts.

⁴⁸⁷ Padomes Īstenošanas lēmums (KĀDP) 2021/2125 (2021. gada 2. decembris), ar ko īsteno Lēmumu 2012/642/KĀDP par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar situāciju Baltkrievijā (OV 2021, L 430 I, 16. lpp.) un Padomes Īstenošanas regula (ES) 2021/2124 (2021. gada 2. decembris), ar kuru īsteno 8.a panta 1. punktu Regulā (EK) Nr. 765/2006 par ierobežojošiem pasākumiem attiecībā uz Baltkrieviju (OV 2021, L 430 I, 1. lpp.) (turpmāk tekstā – “sākotnējie akti”).

⁴⁸⁸ Padomes Lēmums (KĀDP) 2022/307 (2022. gada 24. februāris), ar ko groza Lēmumu 2012/642/KĀDP par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar situāciju Baltkrievijā (OV 2022, L 46, 97. lpp.), un Padomes Īstenošanas regula (ES) 2022/300 (2022. gada 24. februāris), ar ko īsteno 8.a pantu Regulā (EK) Nr. 765/2006 par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar situāciju Baltkrievijā (OV 2022, L 46, 3. lpp.) (turpmāk tekstā – “2022. gada akti”).

⁴⁸⁹ Padomes Lēmums (KĀDP) 2023/421 (2023. gada 24. februāris), ar ko groza Lēmumu 2012/642/KĀDP par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar situāciju Baltkrievijā un Baltkrievijas iesaistīšanos Krievijas agresijā pret Ukrainu (OV 2023, L 61, 41. lpp.), un Padomes Īstenošanas regula (ES) 2023/419 (2023. gada 24. februāris), ar ko īsteno 8.a pantu Regulā (EK) Nr. 765/2006 par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar situāciju Baltkrievijā un Baltkrievijas iesaistīšanos Krievijas agresijā pret Ukrainu (OV 2023, L 61, 20. lpp.).

Vispārējās tiesas vērtējums

Attiecībā uz prasības pieteikuma pielāgojuma – kas ir sabiedriskās kārtības jautājums – pieņemamību Vispārējā tiesa atgādina, ka tad, ja tiesību akts, kuru lūgts atcelt, ir aizstāts vai grozīts ar citu tiesību aktu, kam ir tāds pats priekšmets, prasītājs pirms tiesvedības mutvārdu daļas pabeigšanas vai pirms Vispārējās tiesas lēmuma izlemt lietu bez tiesvedības mutvārdu daļas var grozīt prasības pieteikumu, lai ņemtu vērā šo jauno faktu ⁴⁹⁰.

Tā šajā lietā vispirms norāda, ka gan sākotnējo aktu, gan aktu par saglabāšanu sarakstos, ciktāl tie attiecas uz prasītāju, mērķis ir pieņemt attiecībā uz prasītāju individuālus ierobežojošus pasākumus, kas ietver visu tās līdzekļu un ekonomisko resursu iesaldēšanu ⁴⁹¹.

Tālāk Vispārējā tiesa norāda, ka šie individuālie ierobežojošie pasākumi tiek pieņemti kā mērķa personu, vienību vai struktūru nosaukuma iekļaušana strīdīgajos sarakstos, kas ietverti Lēmuma 2012/642 un Regulas Nr. 765/2006 pielikumos.

Šajā kontekstā ar sākotnējiem tiesību aktiem ir grozīti Lēmuma 2012/642 un Regulas Nr. 765/2006 pielikumi, lai tostarp iekļautu prasītājas nosaukumu strīdīgajos sarakstos. Attiecībā uz aktiem par saglabāšanu sarakstos Vispārējā tiesa konstatē, pirmkārt, ka ar Lēmumu 2023/421 līdz 2024. gada 28. februārim pagarināta Lēmuma 2012/642, kura I pielikumā, kas grozīts ar Īstenošanas lēmumu 2021/2125, bija minēts prasītājas nosaukums, piemērojamība. Otrkārt, ar Īstenošanas regulu 2023/419 grozīts Regulas Nr. 765/2006 I pielikums, saglabājot vismaz netieši prasītājas nosaukumu minētājā pielikumā. Līdz ar to akti par saglabāšanu sarakstos jāuzskata par tādiem, ar kuriem grozīti sākotnējie akti Reglamenta 86. panta 1. punkta nozīmē.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Vispārējā tiesa secina, ka prasītāja, prasības pieteikumā lūdzot atcelt sākotnējos aktus, bija tiesīga pielāgot prasības pieteikumu un lūgt atcelt 2023. gada aktus par saglabāšanu sarakstos, lai gan tā iepriekš nebija pielāgojusi prasības pieteikumu, lūdzot atcelt 2022. gada aktus.

2. Ukraina

2024. gada 11. septembra spriedums (virspalāta) *Timchenko* un *Timchenko*/Padome (T-644/22, [EU:T:2024:621](#))

Kopējā ārpolitika un drošības politika – Ierobežojošie pasākumi saistībā ar darbībām, ar ko tiek grauta vai apdraudēta Ukrainas teritoriālā integritāte, suverenitāte un neatkarība – Līdzekļu iesaldēšana – To personu, vienību un struktūru saraksts, kurām piemērojama līdzekļu un saimniecisko resursu iesaldēšana – Prasītāju vārdu iekļaušana sarakstā – Pienākums deklarēt līdzekļus vai saimnieciskos resursus, kas ir prasītāju īpašumā, valdījumā, turējumā vai kontrolē – Pienākums sadarboties ar kompetento valsts iestādi – Dalība darbībās, kuru mērķis vai sekas ir ierobežojošo pasākumu apiešana – Regulas (ES) Nr. 269/2014 9. panta 2. un 3. punkts – Atceļšanas prasība – “Locus standi” – Tiešs skārums – Reglamentējošs akts, kas nav saistīts ar īstenošanas pasākumiem – Interese celt prasību – Pieņemamība – Pilnvaru nepareiza izmantošana – Padomes kompetence – Samērīgums – Tiesiskā drošība

Šajā spriedumā Vispārējās tiesas virspalāta apstiprina Eiropas Savienības Padomes kompetenci, pirmkārt, noteikt personu, uz kurām attiecas ierobežojošie pasākumi, pienākumus deklarēt līdzekļus

⁴⁹⁰ Reglamenta 86. panta 1. punkts.

⁴⁹¹ Piemērojot Lēmuma 2012/642 4. panta 1. punkta a) un b) apakšpunktu un Regulas Nr. 765/2006 2. panta 4. un 5. punktu.

un sadarboties ar kompetentajām valsts iestādēm un, otrkārt, pielīdzināt šo pienākumu neizpildi līdzekļu iesaldēšanas pasākumu apiešanai.

Šis spriedums attiecas uz ierobežojošu pasākumu kopumu, ko Eiropas Savienība pieņēma pēc Krievijas Federācijas uzsāktajām kara darbībām pret Ukrainu kopš 2014. gada marta. 2022. gadā *G. Timchenko* – ietekmīgs uzņēmējs ar Krievijas un Somijas pilsonību – un viņa sieva tika iekļauti personu, vienību un struktūru, kurām piemēro ierobežojošus pasākumus, sarakstos, kas iekļauti Lēmuma 2014/145⁴⁹² pielikumā un Regulas Nr. 269/2014⁴⁹³ I pielikumā.

Šajā lietā viņi lūdz Vispārējo tiesu atcelt Regulas Nr. 269/2014, kurā grozījumu izdarīti ar Regulas 2022/1273⁴⁹⁴ 1. panta 4. punktu, 9. panta 2. un 3. punktu. Šajos punktos ir attiecīgi paredzēti pienākumi deklarēt līdzekļus un sadarboties ar kompetentajām valsts iestādēm, kā arī šo pienākumu neizpilde ir pielīdzināta dalībvalsts līdzekļu iesaldēšanas pasākumu apiešanai.

Prasītāji uzskata, ka Padome, pieņemot šīs normas, ir pārsniegusi kompetenci, kas tai piešķirta ar LESD 215. panta 2. punktu, un dalībvalstu vietā lēmusi par veidu, kādā tiks īstenoti ierobežojošie pasākumi un sodīts to pārkāpums dalībvalstu teritorijā. Viņi arī norāda, ka ar šo deklarēšanas pienākumu, ciktāl tas balstīts uz neprecīziem jēdzieniem, tiek pārkāpts tiesiskās drošības princips.

Vispārējā tiesa prasību noraida.

Vispārējās tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, attiecībā uz Padomes kompetenci pieņemt strīdīgās normas, pamatojoties uz LESD 215. panta 2. punktu, Vispārējā tiesa, pirmkārt, atgādina, ka saskaņā ar LES 24. un 29. pantu Padome, kurai ir plaša rīcības brīvība, vienbalsīgi pieņemtos lēmumos KĀDP jomā nosaka to ierobežojošo pasākumu priekšmetu, kurus Savienība pieņem šajā jomā. Savukārt LESD 215. pants ļauj Padomei pieņemt regulas, lai izpildītu vai īstenotu ierobežojošos pasākumus un garantētu to vienveidīgu piemērošanu visās dalībvalstīs. Šādi pasākumi nenozīmē tikai pienākumu atturēties no rīcības.

Tādējādi lēmumos, kuri pieņemti atbilstoši LES 29. pantam, nosaka Savienības nostāju attiecībā uz paredzamajiem ierobežojošajiem pasākumiem, savukārt uz LESD 215. panta pamata pieņemtās regulas ir saistītas ar minētajiem lēmumiem un ir instruments, ar kuru tos īstenot Savienības līmenī.

Šajā lietā grozītās Regulas Nr. 269/2014 9. panta 2. punktā paredzētie deklarēšanas un sadarbības pienākumi tika ieviesti, lai nodrošinātu šīs regulas vienveidīgu piemērošanu Savienības teritorijā un lai pārtrauktu, tostarp izmantojot sarežģītas juridiskās un finanšu sistēmas, ierobežojošo pasākumu apiešanas stratēģijas. Tādējādi ar šiem pienākumiem var nodrošināt to līdzekļu iesaldēšanas ierobežojošo pasākumu efektīvu un vienveidīgu īstenošanu, kuri paredzēti Lēmumā 2014/145, ar kuru minētie pienākumi saistīti.

⁴⁹² Padomes Lēmums 2014/145/KĀDP (2014. gada 17. marts) par ierobežojošiem pasākumiem attiecībā uz darbībām, ar ko tiek grauta vai apdraudēta Ukrainas teritoriālā integritāte, suverenitāte un neatkarība (OV 2014, L 78, 16. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Padomes 2022. gada 28. februāra Lēmumu (KĀDP) 2022/337 (OV 2022, L 59, 1. lpp.) un 2022. gada 8. aprīļa Lēmumu (KĀDP) 2022/582 (OV 2022, L 110, 55. lpp.).

⁴⁹³ Padomes Regula (ES) Nr. 269/2014 (2014. gada 17. marts) par ierobežojošiem pasākumiem attiecībā uz darbībām, ar ko tiek grauta vai apdraudēta Ukrainas teritoriālā integritāte, suverenitāte un neatkarība (OV 2014, L 78, 6. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Padomes 2022. gada 28. februāra Īstenošanas regulu (ES) 2022/336 (OV 2022, L 58, 1. lpp.) un 2022. gada 8. aprīļa Īstenošanas regulu (ES) 2022/581 (OV 2022, L 110, 3. lpp.).

⁴⁹⁴ Padomes Regula (ES) 2022/1273 (2022. gada 21. jūlijs), ar kuru groza Regulu (ES) Nr. 269/2014 par ierobežojošiem pasākumiem attiecībā uz darbībām, ar ko tiek grauta vai apdraudēta Ukrainas teritoriālā integritāte, suverenitāte un neatkarība (OV 2022, L 194, 1. lpp.).

Šo iemeslu dēļ Padome, pamatoties uz LESD 215. panta 2. punktu un nepārkāpjot LES 29. pantu, varēja noteikt šādus pienākumus ar Savienības regulu, neraugoties uz to, ka tie nebija skaidri paredzēti ar minēto regulu saistītajā lēmumā.

Otrkārt, Vispārējā tiesa uzskata, ka Padome, pamatojoties uz LESD 215. panta 2. punktu, varēja pieņemt gan grozītās Regulas Nr. 269/2014 9. panta 3. punktu, gan šīs regulas, kurā grozījumu izdarīti ar Regulu 2022/880⁴⁹⁵, 15. panta 1. punktu, un tai tādējādi nevar pārmest, ka tā dalībvalstu vietā esot nepamatoti īstenojusi to likumdošanas kompetenci. Šīs tiesību normas nav uzskatāmas par kriminālatbildību izraisošām un tādā par tādām, kuras pieņemtas, pārkāpjot LESD 83. pantu.

Proti, dalības ierobežojošo pasākumu darbībās kvalifikāciju nevar pašu par sevi uzskatīt par kriminālsodāmu. Turklāt grozītās Regulas Nr. 269/2014 15. panta 1. punkta formulējums, tāpat kā Regulas 2022/880 piektā apsvēruma pēdējais teikums, nozīmē, ka Regulas Nr. 269/2014 pārkāpumiem piemērojamo sodu civiltiesiskā, administratīvā vai krimināltiesiskā rakstura noteikšana ir dalībvalstu kompetencē, tostarp gadījumā, kad tiek piemērots sods par līdzekļu, kuri iegūti no šiem pārkāpumiem, konfiskāciju.

Padome nav pārkāpusi arī LES 40. pantu, jo tiesiskais režīms, kas piemērojams deklarēšanas un sadarbošanās pienākumiem, kā arī sodiem, kas paredzēti šo pienākumu neizpildes gadījumā, neattiecas uz krimināltiesību jomu, tādējādi neradot LESD 83. panta pārkāpumu.

Otrām kārtām, Vispārējā tiesa precīzē "ierobežojošo pasākumu" jēdzienu, nošķirot to no jēdziena par ieņēmumu, kas gūti no pārkāpumiem, "konfiskācijas sodu" gadījumā, kad nav izpildīti Regulas Nr. 269/2014 15. panta 1. punktā paredzētie deklarēšanas un sadarbošanās pienākumi. Proti, šādu sodu piemēro tikai "no pārkāpumiem gūtiem ieņēmumiem", savukārt ierobežojošo pasākumu, kuri saglabā to aizsargājošo un pagaidu raksturu, priekšmets attiecas uz Regulas Nr. 269/2014 2. panta 1. punktā noteiktajiem līdzekļiem un saimnieciskajiem resursiem. Tādējādi sodi par ierobežojošo pasākumu apiešanu, kas minēta grozītās Regulas Nr. 269/2014 9. panta 3. punktā, nemaina ierobežojošo pasākumu raksturu.

Trešām kārtām, attiecībā uz to jēdzienu precizitāti, kuri izmantoti attiecīgā deklarēšanas pienākuma pamatošanai, Vispārējā tiesa atgādina, ka tiesiskās drošības princips nozīmē, ka Savienības tiesību aktiem jābūt skaidriem un precīziem un to piemērošanai jābūt paredzamai visiem, uz kuriem tie attiecas.

Šajā gadījumā grozītās Regulas Nr. 269/2014 9. panta 2. punktā izmantotie termini attiecas uz jēdzieniem "īpašums", "valdījums", "turējums" vai "kontrolē", kuri ir autonomi Savienības tiesību jēdzieni un kuri tādēļ jāinterpretē vienvērtīgi tās teritorijā, ņemot vērā minētās tiesību normas formulējumu un kontekstu, kā arī ar tiesisko regulējumu, kurā šī tiesību norma iekļauta, sasniedzamos mērķus.

Šajā ziņā, pieņemot grozītās Regulas Nr. 269/2014 9. panta 2. punktu, Padomes mērķis bija uz personām un vienībām, uz kurām attiecas ierobežojošie pasākumi, izdarīt spiedienu, kas ietekmētu Krievijas iestādes un kas būtu vērsts uz to, lai tostarp palielinātu Krievijas Federācijas izmaksas par darbībām, ar kurām tā grauj Ukrainas teritoriālo integritāti, suverenitāti un neatkarību. Šādā kontekstā jākonstatē, ka, izmantojot jēdzienus "īpašums", "valdījums", "turējums" vai "kontrolē", Padome ir norādījusi uz tiesībām rīkoties ar Regulas Nr. 269/2014 1. panta d) un g) punktā definētajiem līdzekļiem vai saimnieciskajiem resursiem vai izmantot tos.

⁴⁹⁵ Padomes Regula (ES) 2022/880 (2022. gada 3. jūnijs), ar kuru groza Regulu (ES) Nr. 269/2014 par ierobežojošiem pasākumiem attiecībā uz darbībām, ar ko tiek grauta vai apdraudēta Ukrainas teritoriālā integritāte, suverenitāte un neatkarība (OV 2022, L 153, 75. lpp.). Regulas Nr. 269/2014 15. panta 1. punktā paredzēts, ka "dalībvalstis nosaka noteikumus par sankcijām, tostarp attiecīgā gadījumā kriminālsodiem, ko piemēro par šīs regulas noteikumu pārkāpšanu, un veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to īstenošanu". Tajā piebilst, ka "dalībvalstis arī paredz piemērotus pasākumus no šādiem pārkāpumiem gūtu ieņēmumu konfiskācijai".

Tādējādi minētajos jēdzienos nav nekādu neskaidrību, kas varētu liecināt par to, ka personām, uz kurām attiecas līdzekļu iesaldēšanas pasākumi, pastāv juridiska nenoteiktība par šo jēdzienu tvērumu vai nozīmi. Šajā ziņā apstāklis, ka Padome organizēja konferenci vai izmantoja valsts iestādēm paredzētu labas prakses rokasgrāmatu, lai precizētu ierobežojošo pasākumu jomā izmantotos jēdzienus, pats par sevi neliecina par šādu juridisku nenoteiktību.

2024. gada 11. septembra spriedums (virspalāta) *Fridman u.c./Padome* (T-635/22, [EU:T:2024:620](#))

Kopējā ārpolitika un drošības politika – Ierobežojošie pasākumi attiecībā uz darbībām, ar ko tiek grauta vai apdraudēta Ukrainas teritoriālā integritāte, suverenitāte un neatkarība – Līdzekļu iesaldēšana – To personu, vienību un struktūru saraksts, kam piemēro līdzekļu un saimniecisko resursu iesaldēšanu – Prasītāju personvārda iekļaušana sarakstos – Pienākums ziņot par līdzekļiem vai saimnieciskajiem resursiem, kas ir prasītāju īpašumā, valdījumā, turējumā vai kontrolē – Pienākums sadarboties ar kompetento valsts iestādi – Piedalīšanās darbībās, kuru mērķis vai sekas ir ierobežojošo pasākumu apiešana – Regulas (ES) Nr. 269/2014 9. panta 2. un 3. punkts – Atceļšanas prasība – “Locus standi” – Tiešs skārums – Reglamentējošs akts, kas nav saistīts ar īstenošanas pasākumu – Interese celt prasību – Pieņemamība – Padomes kompetence – Samērīgums

Vispārējā tiesa ar spriedumu, kas taisīts virspalātas sastāvā, apstiprina Eiropas Savienības Padomes kompetenci, pirmkārt, noteikt ziņošanas un sadarbības ar kompetentajām valsts iestādēm pienākumus personām, attiecībā uz kurām noteikti ierobežojošie pasākumi, un, otrkārt, kompetenci pielīdzināt šo pienākumu neizpildi līdzekļu iesaldēšanas pasākumu apiešanai.

Šis spriedums iekļaujas to ierobežojošo pasākumu virknes kontekstā, kurus Eiropas Savienība pieņēmusi saistībā ar Krievijas Federācijas kopš 2014. gada marta uzsāktajām kara darbībām pret Ukrainu. 2022. gadā Krievijas un Izraēlas pilsoņu *M. Fridman* un *G. Khan* un Krievijas un Latvijas pilsoņa *P. Aven* personvārdi tika iekļauti personu, vienību un struktūru sarakstā, attiecībā uz kurām piemērojami ierobežojošie pasākumi; šis saraksts ietverts Lēmuma 2014/145⁴⁹⁶ pielikumā un Regulas Nr. 269/2014⁴⁹⁷ I pielikumā.

Izskatāmajā lietā šie prasītāji lūdz Vispārējo tiesu atcelt Regulas Nr. 269/2014 9. panta 2. un 3. punktu, kuri grozīti ar Regulas 2022/1273⁴⁹⁸ 1. panta 4. punktu un kuros paredzēts attiecīgi pienākums ziņot par līdzekļiem un pienākums sadarboties ar kompetentajām iestādēm šajā ziņā, un kuros šo pienākumu neizpilde pielīdzināta līdzekļu iesaldēšanas pasākumu apiešanai.

Prasītāji uzskata, ka Padome nevar noteikt pozitīvus pienākumus personām, kurām ir piemērotas sankcijas, pamatojoties uz LESD 215. pantu. Turklāt pienākums atklāt savu īpašuma stāvokli esot sankcijas forma, nevis “ierobežojošs pasākums” šīs tiesību normas izpratnē. Viņi arī apgalvo, ka šie pienākumi ir privāto dzīvi aizskaroši, pārmērīgi un neskaidri, jo ir balstīti uz vispārīgām un

⁴⁹⁶ Lēmums 2014/145/KĀDP (2014. gada 17. marts) par ierobežojošiem pasākumiem attiecībā uz darbībām, ar ko tiek grauta vai apdraudēta Ukrainas teritoriālā integritāte, suverenitāte un neatkarība (OV 2014, L 78, 16. lpp.). Prasītāju personvārdi šī saraksta pielikumā attiecībā uz *P. Aven* un *M. Fridman* iekļauti, pamatojoties uz Padomes Lēmumu (KĀDP) 2022/337 (2022. gada 28. februāris), ar ko groza Lēmumu 2014/145 (OV 2022, L 59, 1. lpp.), un attiecībā uz *Khan*, pamatojoties uz Padomes Lēmumu (KĀDP) 2022/429 (2022. gada 15. marts), ar ko groza Lēmumu 2014/145 (OV 2022, L 871, 44. lpp.).

⁴⁹⁷ Regula Nr. 269/2014 (2014. gada 17. marts) par ierobežojošiem pasākumiem attiecībā uz darbībām, ar ko tiek grauta vai apdraudēta Ukrainas teritoriālā integritāte, suverenitāte un neatkarība (OV 2014, L 78, 6. lpp.). Prasītāju personvārdi šīs regulas pielikumā attiecībā uz *P. Aven* un *M. Fridman* iekļauti, pamatojoties uz Padomes Īstenošanas regulu (ES) 2022/336 (2022. gada 28. februāris), ar kuru īsteno Regulu (ES) Nr. 269/2014 (OV 2022, L 58, 1. lpp.), un attiecībā uz *G. Khan*, pamatojoties uz Padomes Īstenošanas regulu (ES) Nr. 2022/427 (2022. gada 15. marts), ar kuru īsteno Regulu Nr. 269/2014 (OV 2022, L 871, 1. lpp.).

⁴⁹⁸ Padomes Regula (ES) 2022/1273 (2022. gada 21. jūlijā), ar kuru groza Regulu (ES) Nr. 269/2014 par ierobežojošiem pasākumiem attiecībā uz darbībām, ar ko tiek grauta vai apdraudēta Ukrainas teritoriālā integritāte, suverenitāte un neatkarība (OV 2022, L 194, 1. lpp.).

nedefinētām tiesību normām. Šie pienākumi arī esot ekstrateritoriāli. Tāpat arī Padome, pieņemot apstrīdētās tiesību normas, lai gan zināja, ka 25 no 27 dalībvalstīm sankciju apiešana bija kriminālsodāma, esot rīkojusies kā likumdevējs krimināltiesību jomā, taču šī kompetence ir dalībvalstīm.

Vispārējā tiesa noraida prasību.

Vispārējās tiesas vērtējums

Vispirms Vispārējā tiesa izvērtē prasības pieņemamību un – konkrētāk – prasītāju tiesības celt prasību, kā arī viņu interesi, lai apstrīdētais tiesību akts tiktu atcelts.

Šajā kontekstā Vispārējā tiesa, pirmkārt, konstatē, ka apstrīdētās tiesību normas tieši skar prasītājus tādēļ, ka tās tieši rada sekas attiecībā uz viņu tiesisko situāciju. Uz prasītājiem kā personām, kas iekļautas Regulas Nr. 269/2014 I pielikumā esošajā sarakstā, no minēto tiesību normu spēkā stāšanās brīža attiecas ziņošanas un sadarbošanās pienākumi, kā arī to neievērošanas sekas. Turklāt šo tiesību normu piemērošanai attiecībā uz prasītājiem nav nepieciešama nekāda izpildes pasākuma pieņemšana un šī piemērošana nepiešķir nekādu rīcības brīvību adresātiem, kuriem tā jāīsteno, tādējādi šīs tiesību normas tieši un pilnīgi automātiski skar prasītāju tiesisko situāciju.

Otrkārt, Vispārējā tiesa precizē, ka neatkarīgi no tā, vai prasītāji vai citas personas ir vai nav ziņojušas par konkrētajiem līdzekļiem vai saimnieciskajiem resursiem vai iesaldējušas tos un attiecīgā gadījumā sadarbojušas ar kompetentajām iestādēm, vai arī minētie līdzekļi vai saimnieciskie resursi ir vai nav iesaldēti, prasītājiem joprojām ir interese, lai tiktu atceltas apstrīdētās tiesību normas, kas viņiem nosaka ziņošanas un sadarbības pienākumus, kuru neievērošana viņiem var radīt nopietnas sekas. Tiesības celt prasību neizzūd tādēļ, ka prasītājs ir izpildījis pienākumus, kurus viņš apstrīd. Līdz ar to prasītāju interese celt prasību turpina pastāvēt un viņiem nav jāpierāda, ka viņi ir pārkāpuši savus pienākumus.

Turklāt ziņošanas pienākuma ievērošana nerada pārējo apstrīdētajās tiesību normās paredzēto pienākumu izbeigšanos. Tiklīdz kompetentajai valsts iestādei ir paziņots par līdzekļiem vai saimnieciskajiem resursiem, Regulas Nr. 269/2014 9. panta 2. punkts personām, kuras ir sniegušas šo ziņojumu, noteic pienākumu sadarboties ar šo valsts iestādi saistībā ar jebkādam pārbaudēm. No tā izriet, ka prasītājiem saglabājas radusies un pastāvoša interese celt prasību, kas vērsta pret šo tiesību normu.

Pēc būtības, pirmām kārtām, attiecībā uz Padomes kompetenci pieņemt apstrīdētās tiesību normas, pamatojoties uz LESD 215. panta 2. punktu, Vispārējā tiesa vispirms norāda, ka apstrīdētās tiesību normas ir ieviestas, lai nodrošinātu vienveidīgu Regulas Nr. 269/2014 piemērošanu Savienības teritorijā un novērstu ierobežojošo pasākumu apiešanas stratēģijas, kas kļuvušas iespējamās, tostarp izmantojot sarežģītas juridiskās un finanšu shēmas. Tādējādi tie nav ierobežojoši pasākumi kā tādi, bet gan pasākumi, kas nodrošina Lēmumā 2014/145 paredzēto ierobežojošo pasākumu efektīvu un vienveidīgu īstenošanu. Tādēļ apstrīdētās tiesību normas ir pieņemtas pamatoti, balstoties uz LESD 215. panta 2. punktu.

Turpinot – attiecībā uz apgalvoto tiesību uz privāto dzīvi pārkāpumu, Vispārējā tiesa norāda, pirmkārt, ka attiecīgie pienākumi ir “paredzēti ar tiesību aktu”, jo tie ir ietverti Regulā 2022/1273, tiem ir skaidrs juridisks pamats Savienības tiesībās, proti, LESD 215. pants, kā arī tie ir pietiekami paredzami. Otrkārt, šie pienākumi neaizskar tiesību uz privāto dzīvi galveno būtību, jo tie attiecas tikai uz līdzekļiem vai saimnieciskajiem resursiem, kas ir kādas dalībvalsts teritorijā un ir noteikti prasītājiem tādēļ, ka viņu personvārdi ir iekļauti Regulas Nr. 269/2014 I pielikumā. Treškārt, attiecīgo pienākumu mērķis ir atļaut identificēt līdzekļus un saimnieciskos resursus, kas ir personu un vienību, attiecībā uz kurām noteikti ierobežojošie pasākumi, valdījumā, turējumā vai kontrolē, un šādi efektīvi un vienveidīgi īstenot minētos pasākumus, kas ir mērķis, kurš iekļaujas plašākā ierobežojošo pasākumu mērķī. Šādi īstenojamo mērķu nozīmīgums var attaisnot negatīvās sekas, kuras saistītas ar iejaukšanos privātajā

dzīvē, uz ko norāda prasītāji. Ceturtkārt, runājot par attiecīgo pienākumu piemērotību un nepieciešamību, jaunos noteikumus par ierobežojošo pasākumu īstenošanu attaisno nepieciešamība nodrošināt efektīvu un vienveidīgu ierobežojošo pasākumu sistēmas attiecībā uz situāciju Ukrainā piemērošanu, it īpaši, ņemot vērā šo pasākumu apiešanu, kas izriet no aizvien sarežģītāku shēmu izveidošanas.

Visbeidzot – attiecībā uz apgalvojumu, saskaņā ar kuru apstrīdētie pasākumi pārkāpj tiesiskās drošības principu, jo tie ir balstīti uz neskaidrām un nedefinētām tiesību normām, Vispārējā tiesa uzskata, ka Regulas Nr. 269/2014 9. panta 2. punkta veiktā atsauce uz jēdzieniem, ka līdzekļi vai saimnieciskie resursi ir "īpašumā", "valdījumā", "turējumā" vai "kontrolē", šķiet, pietiekami skaidri un saprotami norāda uz to, ko aptver šie jēdzieni, tādējādi ļaujot attiecīgajām personām izpildīt ziņošanas pienākumu. Turklāt no šīs tiesību normas izriet, ka uz līdzekļiem, kuri nav kādas dalībvalsts jurisdikcijā, neattiecas minētie pienākumi. Tāpat arī, runājot par personām, kas atrodas ārpus Savienības, [minētie pienākumi] aptver tikai tos viņu līdzekļus, kuri atrodas Savienībā, un tas veido pietiekamu saikni ar Savienību. Tādēļ ir jānoraida arguments, kas saistīts ar attiecīgo pienākumu ekstrateritoriālo tvērumu.

Otrām kārtām, Vispārējā tiesa izvērtē prasītāju argumentāciju, saskaņā ar kuru Padome, pieņemot apstrīdētās tiesību normas, esot rīkojusies kā likumdevējs krimināltiesību jomā. Šajā ziņā tā norāda, ka, pat ja Padome apzinājās, ka sankciju apiešana ir kriminālsodāma visās dalībvalstīs, izņemot divas no tām, no tā nevar tikt secināts, ka šī iestāde, pieņemot apstrīdētās tiesību normas, būtu likusi dalībvalstīm paredzēt kriminālsodus par līdzekļu iesaldēšanas apiešanu. Proti, tas, ka dalībvalstīs, kurās ierobežojošo pasākumu apiešana jau ir kriminālsodāma, sodi par attiecīgo divu pienākumu pārkāpumu līdz ar to arī ir kriminālsodi, izriet nevis no apstrīdētajām tiesību normām, bet dalībvalstu izvēles sankciju jomā.

Šo konstatējumu negroza Regulas Nr. 269/2014 9. panta un 15. panta kopīga aplūkošana. Tā, no minētās regulas 15. panta 1. punkta izriet, ka dalībvalstis nosaka noteikumus par sankcijām, kas piemērojamas par šīs regulas noteikumu pārkāpšanu. Līdz ar to attiecīgo pienākumu neievērošanas gadījumā, kas tiek kvalificēta kā ierobežojošo pasākumu apiešana, sodu sistēmas noteikšana, tostarp tas, vai tiem ir vai nav kriminālsoda raksturs, ietilpst dalībvalstu kompetencē.

Visbeidzot – šo konstatējumu negroza arī tas, ka 2022. gada 28. novembrī tika pieņemts Lēmums 2022/2332, vai tas, ka 2022. gada 2. decembrī tika pieņemts Komisijas priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai par Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumu noteikšanu par noziedzīgiem nodarījumiem un sodu piemērošanu par tiem. Vispārējā tiesa šajā ziņā norāda, ka šī likumdošanas pieeja, kuras mērķis ir dalībvalstu krimināltiesību saskaņošana, tieši atšķiras no pieejas, kas ņemta vērā Regulā 2022/1273, kura balstīta uz LESD 215. panta 2. punktu un kuras mērķis ir tikai nodrošināt Regulas Nr. 269/2014 efektīvu un vienveidīgu īstenošanu. Atšķirībā no direktīvas, kas definē noziedzīgus nodarījumus un kriminālsodus ierobežojošu pasākumu apiešanas gadījumā un ir pieņemta, pamatojoties uz LESD 83. panta 1. punktu, un kas būtu saistoša dalībvalstīm, kurām tā adresēta, attiecībā uz sasniedzamo rezultātu krimināltiesību jomā, Regulas Nr. 269/2014 15. panta 1. punktā paredzētie noteikumi par sodiem sniedz dalībvalstīm izvēles brīvību attiecībā uz to sodu raksturu – kriminālsodi, administratīvi sodi vai civiltiesiski sodi –, kas jānosaka aizlieguma apiet ierobežojošus pasākumus pārkāpuma gadījumā.

3. Krievija

2024. gada 2. oktobra spriedums (virspalāta) *Ordre néerlandais des avocats du barreau de Bruxelles* u.c./Padome (T-797/22, [EU:T:2024:670](#))

Kopējā ārpolitika un drošības politika – Ierobežojoši pasākumi saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā – Aizliegums sniegt juridisko konsultāciju pakalpojumus Krievijas valdībai un Krievijā iedibinātām vienībām – Advokātu pamatuzdevums demokrātiskā sabiedrībā – Advokātu tiesības sniegt juridisko konsultāciju pakalpojumus – Tiesības uz advokāta konsultāciju – Pamattiesību hartas 7., 47. pants un 52. panta 2. punkts – Advokāta neatkarība – Tiesiskums – Samērīgums – Tiesiskā drošība

Vispārējā tiesa virspalātas sastāvā apstiprina Regulas Nr. 833/2014⁴⁹⁹ 5.n panta 2. punktā noteiktā aizlieguma tieši vai netieši sniegt juridisko konsultāciju pakalpojumus Krievijas valdībai un Krievijā iedibinātām juridiskām personām, vienībām un struktūrām (turpmāk tekstā – “apstrīdētais aizliegums”) likumību. Lieta attiecas uz jautājumu, vai pastāv pamattiesības uz advokāta palīdzību, tostarp gadījumos, kuriem nav nekādas saistības ar tiesvedību. Vispārējā tiesa it īpaši precīzē Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 47. pantā garantēto tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību un Hartas 7. pantā garantēto tiesību uz profesionālo noslēpumu piemērojamību. Tā noraida prasību pēc būtības, neņemot par iebildēm par nepieņemamību, kas tostarp attiecas uz prasītāju *locus standi* neesamību.

Šis spriedums attiecas uz ierobežojošo pasākumu kopumu, ko Eiropas Savienība noteikusi pēc Krievijas Federācijas militārās agresijas pret Ukrainu 2022. gada 24. februārī. Pamatojot atcelšanas prasību par aktiem, ar kuriem ieviests un vēlāk saglabāts⁵⁰⁰ apstrīdētais aizliegums, prasītāji, tostarp *Ordre néerlandais des avocats du barreau de Bruxelles*, it īpaši norāda, ka šis aizliegums izraisa tiesību saņemt advokāta juridiskas konsultācijas pārkāpumu, iejaukšanos advokāta profesionālajā noslēpumā, kā arī iejaukšanos advokāta neatkarībā.

Vispārējās tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, Vispārējā tiesa noraida pamatu par tiesību vērsties pie advokāta juridisku konsultāciju saņemšanai pārkāpumu.

Vispirms Vispārējā tiesa uzskata, ka Hartas 47. pantā saistībā ar tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību un tiesībām uz taisnīgu tiesu paredzētā iespēja saņemt advokāta konsultāciju, aizstāvību un pārstāvību ir jāatzīst vienīgi tad, ja pastāv saikne ar tiesvedību. Šajā ziņā tā atgādina, ka Tiesa ir atzinusi advokātu pamatuzdevumu tiesiskā valstī vien tiktāl, ciktāl viņi veicina pareizu tiesvedību un nodrošina klienta interešu aizsardzību un aizstāvību. Tad Vispārējā tiesa norāda, ka Hartas 7. pantā nodrošinātā profesionālā noslēpuma aizsardzība tiek atzīta, ja nepastāv nekāda saikne ar tiesvedību. Tomēr šis aizsardzības mērķis ir nevis garantēt pamattiesības uz advokāta palīdzību un nodrošināt advokāta juridisku konsultāciju saņemšanu, neatkarīgi no tā, vai pastāv jebkāda saikne ar tiesvedību, bet gan tās vienīgais mērķis attiecībā uz tiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību ir saglabāt advokāta un klienta sarakstes konfidencialitāti.

Tāpēc Hartas 7. un 47. pantā garantētā aizsardzība, skatot šos pantus atsevišķi vai kopā, nepamato to, ka pastāv ikvienas personas pamattiesības uz advokāta palīdzību un juridisku konsultāciju ārpus pastāvoša vai iespējama strīda. Tādēļ pamattiesības uz advokāta palīdzību un viņa konsultāciju

⁴⁹⁹ Padomes Regula (ES) Nr. 833/2014 (2014. gada 31. jūlijs) par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā (OV 2014, L 229, 1. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Padomes 2022. gada 6. oktobra Regulu (ES) 2022/1904 (OV 2022, L 259 I, 3. lpp.).

⁵⁰⁰ Padomes Regula (ES) 2022/2474 (2022. gada 16. decembris), ar kuru groza Regulu (ES) Nr. 833/2014 (OV 2022, L 322 I, 1. lpp.), un Padomes Regula (ES) 2023/427 (2023. gada 25. februāris), ar kuru groza Regulu (ES) Nr. 833/2014 (OV 2023, L 59 I, 6. lpp.).

jāatzīst vienīgi tad, ja pastāv saikne ar tiesvedību, neatkarīgi no tā, vai, balstoties uz pierādījumiem, šāda tiesvedība jau ir uzsākta, novēršama vai sagaidāma, advokātam novērtējot sava klienta juridisko situāciju.

Šajā gadījumā Regulas Nr. 833/2014 5.n panta 5. un 6. punkts ļauj advokātam veikt juridisku personu, vienību vai struktūru, kas iedibinātas Krievijā un kas konsultējas ar viņu, juridiskās situācijas iepriekšēju novērtējumu ar mērķi noteikt, vai viņam lūgtā konsultācija ir absolūti nepieciešama, lai tostarp nodrošinātu piekļuvi tiesvedībai, novērstu vai paredzētu šādu procesu vai nodrošinātu tā pareizu norisi, ja tas jau ir uzsākts.

Pirmkārt, no tā Vispārējā tiesa secina, ka ar apstrīdēto aizliegumu netiek pārkāptas ar Hartas 47. pantu aizsargātās tiesības uz advokāta konsultāciju, aizstāvību un pārstāvību. Otrkārt, tā kā Hartas 7. pantā nav garantētas tiesības uz advokāta palīdzību ne saistībā ar tiesvedību, ne bezstrīdus lietās, apstrīdētais aizliegums nerada iejaukšanos no šī panta izrietošajās tiesībās.

Otrām kārtām, attiecībā uz advokāta profesionālo noslēpumu Vispārējā tiesa norāda, ka, advokātam izpaužot tostarp savu identitāti vai faktu, ka notikusi konsultācija, kuru viņš sniedzis – ja šāda izpaušana notikusi ar piespiešanu un bez klienta piekrišanas –, rodas iejaukšanās Hartas 7. pantā garantētajās klienta tiesībās uz privātās un ģimenes dzīves, dzīvokļa un saziņas neaizskaramību.

Šajā gadījumā Vispārējā tiesa konstatē – lai gan atbrīvojuma noteikumi ļauj kompetentajām iestādēm atcelt apstrīdēto aizliegumu konkrētās precīzi noteiktās situācijās, kompetentajām iestādēm tajās tomēr ir atstāta rīcības brīvība attiecībā uz kārtību, kādā jāformulē, jāiesniedz un jāizskata pieteikums piešķirt atbrīvojumu. Tātad atbrīvojuma noteikumi neattiecas, piemēram, uz tās personas identitāti, kas iesniegusi pieteikumu kompetentajām valsts iestādēm. Strīdīgās normas arī nenorāda uz to, ka advokātam būtu pienākums bez sava klienta piekrišanas dalīties ar kompetentajām iestādēm ar informāciju, uz kuru attiecas Hartas 7. pantā garantētais profesionālais noslēpums. Tāpat attiecībā uz informāciju, kas nepieciešama pieteikuma piešķirt atbrīvojumu izskatīšanai, atbrīvojuma noteikumos nav minēts, kādai informācijai jābūt kompetentās iestādes rīcībā, lai tā varētu to izskatīt.

Tāpēc, nosakot atbrīvojuma procedūras īstenošanas kārtību, dalībvalstis īsteno Savienības tiesības Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē un līdz ar to tām ir jānodrošina Hartas 7. panta ievērošana atbilstoši tās 52. panta 1. punkta nosacījumiem. Tādēļ Vispārējā tiesa uzskata, ka atbrīvojuma noteikumi paši par sevi neizraisa Hartas 7. pantā garantēto tiesību aizskārumu.

Katrā ziņā, pieņemot, ka Hartas 7. pantā garantētā advokāta profesionālā noslēpuma aizskārumš izriet no atbrīvojuma noteikumiem, Vispārējā tiesa atgādina, ka Hartas 52. panta 1. punkts pieļauj tajā ietvertu tiesību izmantošanas ierobežojumus, ciktāl tie ir paredzēti tiesību aktos, ar tiem tiek respektēta attiecīgo tiesību būtība un, ievērojot samērīguma principu, tie ir nepieciešami un patiešām atbilstoši Savienības atzītiem vispārējo interešu mērķiem.

Šajā lietā Vispārējā tiesa norāda, ka apstrīdētais aizliegums ir paredzēts tiesību aktos un ievēro Hartas 7. pantā garantēto tiesību uz advokātu un to klientu saziņas neaizskaramību būtību. Turklāt šis aizliegums piemēroti un saskaņoti atbilst mērķim vēl vairāk palielināt spiedienu uz Krievijas Federāciju, lai tā izbeigtu agresijas karu pret Ukrainu. Atbrīvojuma noteikumi, ciktāl tie ļauj atcelt apstrīdēto aizliegumu skaidri noteiktās situācijās, paši kalpo šim vispārējo interešu mērķim atbilstoši LES 21. pantā noteiktajiem Savienības ārējās darbības mērķiem, kurus ņemot vērā, tie šķiet samērīgi. Šajā ziņā Vispārējā tiesa uzsver, ka atbrīvojuma noteikumi, kuru mērķis ir atcelt apstrīdēto aizliegumu, paši ir ierobežoti ar to, kas nepieciešams, lai sasniegtu apstrīdētajās regulās izvirzītos mērķus.

Visbeidzot, attiecībā uz iebildumu par apgalvoto iejaukšanos advokāta neatkarībā apstrīdētā aizlieguma dēļ Vispārējā tiesa atgādina, ka personas tiesības uz advokāta juridiskām konsultācijām, kas sniegtas pilnīgi neatkarīgi, ir nesaraujami saistīta ar tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību. Ņemot vērā, ka ar apstrīdēto aizliegumu nav radīta nekāda iejaukšanās Hartas 47. pantā garantētajās

tiesībās uz efektīvu tiesību aizsardzību, Vispārējā tiesa konstatē, ka nav pierādīts, ka apstrīdētais aizliegums var izraisīt advokāta neatkarības aizskārumu.

Šajā ziņā, lai gan nepastāv primāro tiesību norma, kurā būtu nostiprināta un definēta advokāta neatkarība, Tiesa ir atzinusi šādas neatkarības nozīmīgumu, lai garantētu personu tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību gadījumos, kuri ietver saikni ar tiesvedību. Lai gan no advokātu ētikas kodeksa normām izriet, ka neatkarību var attiecināt arī uz juridiskām konsultācijām, kurām nav nekādas saiknes ar tiesvedību, tomēr Eiropas Advokātu ētikas kodeksa noteikumi nav Savienības tiesību normas un tie nevar būt juridiskais pamats advokāta neatkarības atzīšanai Savienības līmenī.

Pieņemot, ka advokāta neatkarība – tāpat kā no Hartas 7. panta izrietošā profesionālā noslēpuma aizsardzība – jāatzīst arī ārpus strīda un ka jākonstatē iejaukšanās šajā neatkarībā, Vispārējā tiesa arī atgādina, ka advokāta neatkarība nenozīmē to, ka advokāta profesijai nevar tikt noteikti ierobežojumi. Šai neatkarībai var noteikt ierobežojumus, kas attaisnoti ar Savienības izvirzītiem vispārējo interešu mērķiem, ar nosacījumu, ka šādi ierobežojumi saistībā ar izvirzīto mērķi nav uzskatāmi par pārmērīgu un nepieņemamu iejaukšanos, kas aizskar pašu advokāta neatkarības būtību.

Tomēr šajā gadījumā Vispārējā tiesa uzskata, ka, pat pieņemot, ka ir notikusi iejaukšanās advokātu neatkarībā, tā būtu pamatota un samērīga. Pirmkārt, Vispārējā tiesa norāda, ka apstrīdētajam aizliegumam, kuru ierobežo tostarp atbrīvojuma noteikumi, ir vispārējo interešu mērķi. Otrkārt, lai gan atbrīvojuma noteikumi piešķir kompetentajām iestādēm iespēju atcelt apstrīdēto aizliegumu attiecībā uz noteiktiem juridisko konsultāciju pakalpojumiem, tie neļauj šīm iestādēm ietekmēt pašu konsultāciju saturu, ko advokāts vajadzības gadījumā var sniegt Krievijas valdībai vai Krievijā iedibinātai vienībai. Tas pats attiecas uz pašu apstrīdēto aizliegumu. Tātad apstrīdētais aizliegums un konkrēti – atbrīvojuma noteikumi – nav uzskatāmi par pārmērīgu un nepieņemamu iejaukšanos, kas aizskartu advokāta neatkarības būtību.

VI. Digitālie pakalpojumi

2024. gada 17. jūlija spriedums *Bytedance*/Komisija (T-1077/23, [EU:T:2024:478](#))

Digitālie pakalpojumi – Regula (ES) 2022/1925 – Vārtziņa statusa noteikšana – Tiešsaistes sociālās tīklošanās pakalpojumi – Regulas 2022/1925 3. panta 1., 2. un 5. punkts – Prasības – Pieņēmumi – Pieņēmumu atspēkojums – Tiesības uz aizstāvību – Vienlīdzīga attieksme

Vispārējā tiesa, kas pirmo reizi interpretēja Regulu par digitālajiem tirgiem⁵⁰¹ (turpmāk tekstā – “DTA”), noraida *Bytedance Ltd* celto prasību atcelt Eiropas Komisijas lēmumu⁵⁰², ar ko šim uzņēmumam, kā arī sabiedrībām, kuras tas tieši vai netieši kontrolē (turpmāk tekstā kopā – “*ByteDance*”), noteikts vārtziņa statuss minētās regulas izpratnē.

Tā kā dažiem digitālajiem pakalpojumiem, t.s. “platformas pamatpakalpojumiem” (turpmāk tekstā – “PPP”), bieži vien piemīt iezīmes, kuras apvienojumā ar negodīgu praksi, ko īsteno uzņēmumi, kuri sniedz šos pakalpojumus, var būtiski ietekmēt PPP sāncensību, kā arī apdraudēt komercattiecību taisnīgumu starp uzņēmumiem, kas sniedz šos pakalpojumus, un to komerciālajiem lietotājiem un galalietotājiem, Eiropas Savienības likumdevējs nolēma pieņemt DTA.

Tādējādi DTA mērķis ir veicināt iekšējā tirgus pienācīgu darbību, paredzot noteikumus, kas nodrošina sāncensību un godīgumu tirgiem digitālajā nozarē vispār un – konkrēti – komerciālajiem lietotājiem un galalietotājiem, kuri izmanto PPP, ko sniedz uzņēmumi, kuriem ir noteikts “vārtziņu” statuss. Šajā nolūkā DTA paredz mērķtiecīgu pienākumu kopumu, kas uzņēmumiem, kuriem Komisija ir noteikusi vārtziņu statusu, jāievēro attiecībā uz katru no lēmumā par vārtziņa statusa noteikšanu minētajiem PPP.

Saskaņā ar DTA 3. panta 1. punktu Komisija vārtziņa statusu nosaka uzņēmumam, ja tas atbilst šādām trim kumulatīvajām prasībām:

- a) tam ir būtiska ietekme uz iekšējo tirgu;
- b) tas sniedz platformas pamatpakalpojumu, kas ir svarīga vārteja komerciālajiem lietotājiem, lai tie sasniegtu galalietotājus (turpmāk tekstā – “svarīga vārteja”); un
- c) tam ir ietekmīgs un noturīgs stāvoklis savu darbību jomā vai ir paredzams, ka tuvākajā nākotnē tam būs šāds stāvoklis.

Saskaņā ar DTA 3. panta 2. punktu uzskata, ka uzņēmums atbilst minētajām prasībām, ja tas sasniedz konkrētas kvantitatīvas robežvērtības, kas it īpaši ir noteiktas, ņemot vērā attiecīgā uzņēmuma apgrozījumu Savienībā vai tā tirgus vērtību pasaules līmenī, to attiecīgā PPP galalietotāju un komerciālo lietotāju skaitu, kuri veic uzņēmējdarbību vai atrodas Savienībā, un gadu skaitu, kuros sasniegta pēdējā minētā robežvērtība attiecībā uz lietotāju skaitu.

Atbilstoši DTA 3. panta 5. punkta pirmajai daļai attiecīgais uzņēmums kopā ar paziņojumu var iesniegt pietiekami pamatotus argumentus saskaņā ar DTA 3. panta 3. punkta pirmo daļu, lai pierādītu, ka izņēmuma kārtā – lai gan tas atbilst visām minētās regulas 3. panta 2. punktā noteiktajām robežvērtībām, ņemot vērā apstākļus, kādos darbojas attiecīgais PPP, – tas neatbilst minētā panta 1. punkta prasībām. Ja uzņēmums iesniedz šādus pietiekami pamatotus argumentus, kas liek

⁵⁰¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2022/1925 (2022. gada 14. septembris) par sāncensīgiem un godīgiem tirgiem digitālajā nozarē un ar ko groza Direktīvas (ES) 2019/1937 un (ES) 2020/1828 (Regula par digitālajiem tirgiem) (OV 2022, L 265, 1. lpp.).

⁵⁰² Komisijas 2023. gada 5. septembra Lēmums C(2023) 6102 final, ar ko *ByteDance* nosaka vārtziņa statusu saskaņā ar DTA 3. pantu.

acīmredzami apšaubīt DTA 3. panta 2. punktā paredzētos pieņēmumus, Komisija var sākt tirgus izpēti saskaņā ar DTA 17. panta 3. punktu.

Bytedance Ltd, kas ir Ķīnā 2012. gadā saskaņā ar Kaimanu salu tiesību aktiem dibināta sabiedrība, kopā ar uzņēmumiem, kurus tā tieši vai netieši kontrolē, it īpaši pārvalda digitālo platformu *TikTok*. Digitālā platforma *TikTok*, kas pašreizējā versijā Savienībā sāka darboties 2018. gada augustā, ļauj tās lietotājiem meklēt, skatīties un izplatīt video, kā arī mijiedarboties, sazināties un kopīgot saturu ar citiem lietotājiem.

Saņēmusi paziņojumu no *Bytedance Ltd* saskaņā ar DTA 3. panta 3. punkta pirmo daļu, Komisija, pirmkārt, uzskatīja, ka *TikTok* ir tiešsaistes sociālās tīklošanās pakalpojums DTA izpratnē un līdz ar to PPP. Otrkārt, Komisija konstatēja, ka *ByteDance* sasniedza DTA 3. panta 2. punktā noteiktās robežvērtības attiecībā uz *TikTok*, kas ļauj pieņemt, ka DTA 3. panta 1. punkta prasības par vērtziņa statusa noteikšanu ir izpildītas. Treškārt, Komisija uzskatīja, ka *Bytedance Ltd* argumenti, kas iesniegti, lai atspēkotu DTA 3. panta 2. punktā izklāstītos pieņēmumus, nav pietiekami pamatoti, lai tos acīmredzami apšaubītu. Komisija tādējādi noteica vērtziņa statusu *ByteDance*, nesākot tirgus izpēti, un uzskatīja, ka tiešsaistes sociālās tīklošanās pakalpojums *TikTok* ir svarīga vārteja DTA izpratnē ⁵⁰³.

Bytedance Ltd cēla Vispārējā tiesā prasību atcelt minēto lēmumu. Saņēmusi *Bytedance Ltd* pieteikumu, Vispārējā tiesa nolēma izskatīt prasību paātrinātā procesā.

Vispārējās tiesas vērtējums

Prasības pamatojumam prasītāja izvirza trīs pamatus, no kuriem pirmais pamats attiecas uz DTA 3. panta 1. un 5. punkta pārkāpumu, otrais – uz tiesību uz aizstāvību pārkāpumu un trešais – uz vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu.

1) Par pirmo pamatu – DTA 3. panta 1. un 5. punkta pārkāpumu

Vispirms Vispārējā tiesa konstatē, ka prasītāja neapstrīd to, ka *TikTok* ir tiešsaistes sociālās tīklošanās pakalpojums DTA izpratnē. Tā neapstrīd arī to, ka DTA 3. panta 2. punkta a)–c) apakšpunktā paredzētās robežvērtības bija sasniegtas un ka tādējādi tika atzīts, ka *ByteDance* atbilst attiecīgajām DTA 3. panta 1. punkta prasībām, lai tai noteiktu vērtziņa statusu.

Prasītāja turpretī uzskata, ka Komisija esot pieļāvusi kļūdas, uzskatīdama, ka tās saskaņā ar DTA 3. panta 5. punkta pirmo daļu iesniegtie argumenti nebija pietiekami pamatoti, lai acīmredzami apšaubītu DTA 3. panta 2. punktā izklāstītos pieņēmumus attiecībā uz *TikTok*.

a) Par juridisko kritēriju, kuru piemēroja Komisija, izskatot DTA 3. panta 2. punktā izklāstīto pieņēmumu atspēkošanai iesniegtos argumentus (pirmā pamata pirmā daļa)

Vispārējā tiesa vispirms noraida iebildumus, saskaņā ar kuriem Komisija esot piemērojusi kļūdainu juridisku kritēriju, izskatot argumentus un pierādījumus, kurus prasītāja bija iesniegusi, lai atspēkotu DTA 3. panta 2. punktā izklāstītos pieņēmumus.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa norāda, pirmkārt, ka, lai gan saskaņā ar DTA 3. panta 5. punktu attiecīgais uzņēmums DTA 3. panta 2. punktā izklāstīto pieņēmumu atspēkojumam var iesniegt argumentus un pierādījumus, kas ir vai nav izteikti skaitļos, tomēr tiem jābūt tieši saistītiem ar vienu vai vairākiem no šiem pieņēmumiem, kas izpaužas kā kvantitatīvas robežvērtības. Šajā gadījumā Komisija varēja noraidīt atsevišķus prasītājas argumentus, kas tostarp ietvēra vispārīgus apgalvojumus par DTA izvirzītajiem mērķiem un DTA 3. panta 5. punkta mērķi un lietderīgo iedarbību, jo to mērķis nebija konkrēti un īpaši atspēkot vienu no trim DTA 3. panta 2. punktā izklāstītajiem pieņēmumiem un līdz ar to nebija ar tiem tieši saistīti.

⁵⁰³ 2023. gada 5. septembra lēmums. Skat. 502. zemsvītras piezīmi.

Otrkārt, Vispārējā tiesa norāda, ka minēto pieņēmumu atspēkojumam prasītais pierādījumu līmenis tieši izriet no DTA 3. panta 5. punkta, saskaņā ar kuru attiecīgajam uzņēmumam, kuram ir pierādīšanas pienākums, jāiesniedz pietiekami pamatoti argumenti, kas acīmredzami liek apšaubīt šos pieņēmumus. No tā izriet, ka šī uzņēmuma izvirzītajiem argumentiem ar augstu ticamības pakāpi jāspēj pierādīt, ka DTA 3. panta 2. punktā izklāstītie pieņēmumi ir atspēkoti. Vispārējā tiesa piebilst, ka šajā lietā Komisija apstiprināja, ka tā bija piemērojusi DTA 3. panta 5. punktā paredzēto pierādījumu kopumu, un nekas tās analizē neliecināja, ka tās faktiski piemērotais pierādījumu līmenis būtu augstāks par to, kas noteikts šajā tiesību normā.

b) Par pieņēmumu, ka "ByteDance" ir būtiska ietekme uz iekšējo tirgu

Ņemot vērā šos precizējumus, Vispārējā tiesa pēc tam izvērtēja prasītājas iebildumus par to, ka Komisija esot pārkāpusi DTA 3. panta 1. punkta a) apakšpunktu un 5. punktu, noraidot prasītājas argumentus, kas iesniegti, lai pierādītu, ka *ByteDance* nav būtiskas ietekmes uz iekšējo tirgu. Prasītāja būtībā apgalvoja, ka *ByteDance* ietekme uz iekšējo tirgu nebija būtiska, kā to tostarp pierādot tas, ka tās apgrozījums Savienībā bija neliels un ka *ByteDance* kopējā tirgus vērtība galvenokārt bija saistīta ar tās darbību Ķīnā, tādējādi *ByteDance* neesot reprezentatīva, lai vērtētu tās ietekmi uz iekšējo tirgu.

Šajā ziņā Komisija kā neatbilstošu noraidīja argumentu, saskaņā ar kuru *ByteDance* ienākumi Savienībā bija zemāki par DTA 3. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzēto Savienībā īstenotā apgrozījuma robežvērtību.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa atgādina, ka DTA 3. panta 2. punkta a) apakšpunkts ļauj pieņemt, ka uzņēmumam ir būtiska ietekme uz iekšējo tirgu šī paša panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē, ja uzņēmums sniedz attiecīgo PPP vismaz trīs dalībvalstīs un ja katrā no pēdējiem trīs finanšu gadiem tas ir sasniedzis gada Savienības apgrozījumu 7,5 miljardu EUR apmērā vai lielāku vai ja tā vidējā tirgus kapitalizācija vai tā ekvivalentā patiesā tirgus vērtība pēdējā finanšu gadā ir sasniegusi vismaz 75 miljardus EUR.

Turklāt Vispārējā tiesa norāda, ka nav apstrīdēts tas, ka *ByteDance* nebija sasniegusi Savienībā gūtā apgrozījuma robežvērtību. Savukārt tika konstatēts, ka *ByteDance* bija sasniegusi pasaules tirgus vērtības robežvērtību, un tādēļ tika konstatēta tās būtiskā ietekme uz iekšējo tirgu.

Attiecībā uz saikni starp abām iepriekš minētajām robežvērtībām Vispārējā tiesa precizē, ka tās atspoguļo līdzīgus, bet atšķirīgus pieņēmumus. Lai gan augsts apgrozījums Savienībā liecina par to, ka attiecīgajam uzņēmumam jau ir spēja monetizēt savus lietotājus iekšējā tirgū, tirgus kapitalizācija vai patiesā tirgus vērtība pasaules līmenī drīzāk norāda uz to, ka minētajam uzņēmumam ir potenciāls tuvākajā nākotnē monetizēt lietotājus iekšējā tirgū. Turklāt Savienības likumdevējs attiecīgā uzņēmuma apgrozījumu Savienībā ir īpaši ņēmis vērā kā norādi, ka tam ir ietekme uz iekšējo tirgu.

Tādējādi nevar izslēgt, ka attiecīgais uzņēmums, balstoties uz vairākiem pietiekami pamatotiem argumentiem, tostarp tā nelielo apgrozījumu Savienībā, var pierādīt, ka, neraugoties uz tā ievērojamo pasaules tirgus vērtību, tam ir tikai ierobežota klātbūtne iekšējā tirgū, tāpēc minētā tirgus vērtība neliecina par potenciālu tuvākajā nākotnē monetizēt savus lietotājus Savienībā un tam nav būtiskas ietekmes uz iekšējo tirgu DTA 3. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Vispārējā tiesa konstatē, ka Komisija ir pieļāvusi kļūdu, atzīdama par neatbilstošu prasītājas argumentu par *ByteDance* nelielo apgrozījumu Savienībā, kuru tā iesniegusi, lai apšaubītu pieņēmumu par *ByteDance* būtisko ietekmi uz iekšējo tirgu.

Tomēr saskaņā ar judikatūru šī kļūda izraisa apstrīdētā lēmuma atcelšanu tikai tad, ja šīs lietas konkrētajos apstākļos tai varēja būt izšķiroša ietekme uz to, ka Komisija noraidīja argumentus, kurus prasītāja ir iesniegusi, lai atspēkotu DTA 3. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzēto pieņēmumu.

Taču tas tā nav, jo visi pārējie faktori, kurus Komisija ir ņēmusi vērā, lai secinātu, ka *ByteDance* bija ievērojams potenciāls tuvā nākotnē monetizēt savus lietotājus Savienībā, paliek spēkā. Šī secinājuma pamatojumam Komisija arī atgādināja, ka *ByteDance* apgrozījums Savienībā, lai gan tas bija mazāks nekā DTA 3. panta 2. punkta a) apakšpunktā noteiktās robežvērtības, tomēr nepārtraukti palielinājās, ka *ByteDance* patiesā tirgus vērtība ievērojami pārsniedza 75 miljardu EUR robežvērtību un ka *TikTok* galalietotāju un komerciālo lietotāju skaits Savienībā pēdējo trīs finanšu gadu laikā turpināja palielināties, ievērojami pārsniedzot DTA 3. panta 2. punkta b) apakšpunktā noteiktās robežvērtības.

c) Par pieņemumu, ka "TikTok" ir svarīga vārteja

Turklāt Vispārējā tiesa noraida prasītājas iebildumus, ka Komisija esot pārkāpusi DTA 3. panta 1. punkta c) apakšpunktu un 5. punktu, kvalificējot *TikTok* kā svarīgu vārteju atbilstoši DTA 3. panta 2. punkta c) apakšpunktā izklāstītajam pieņemumam, neraugoties uz to, ka prasītāja bija izvirzījusi pretējus argumentus.

Saskaņā ar DTA 3. panta 2. punkta b) apakšpunktu tiek uzskatīts, ka uzņēmums sniedz PPP, kas ir svarīga vārteja, ja tam pēdējā finanšu gadā katru mēnesi ir bijis vismaz 45 miljoni aktīvu galalietotāju, kas ir iedibināti vai atrodas Savienībā, un gadā ir bijuši vismaz 10 000 aktīvu komerciālo lietotāju, kuri ir iedibināti Savienībā.

i) Par apgalvoto ekosistēmas un spēcīga tīkla efekta neesamību

Lai apstrīdētu *TikTok* kvalificēšanu par svarīgu vārteju, piemērojot DTA 3. panta 2. punkta b) apakšpunktā paredzēto pieņemumu, prasītāja apgalvoja, pirmkārt, ka atšķirībā no citiem uzņēmumiem, kas darbojas digitālajā nozarē, *ByteDance* nav ekosistēmas un spēcīga tīkla efekta.

Vispirms Vispārējā tiesa precizē, ka digitālo platformu ekosistēmu var veidot viens vai pat vairāki PPP, kā arī citi ar tiem saistīti pakalpojumi, piemēram, tehnoloģiskās saites vai sadarbība, kas var nostiprināt šķēršļus konkurentu ienākšanai tirgū un paaugstināt galalietotāju pārslēgšanās izmaksas, būtiski apgrūtinot šo uzņēmumu konkurētspēju vai arī esošiem vai jauniem tirgus dalībniekiem spēju sacensties.

Turpinājumā Vispārējā tiesa konstatē, ka prasītāja nav pamatojusi savu argumentu, saskaņā ar kuru *ByteDance* nav ekosistēmas, kurā ietilpst *TikTok*.

Visbeidzot Vispārējā tiesa uzskata, ka, pat pieņemot, ka *ByteDance* nav ekosistēmas, Komisijas secinājums par *TikTok* kvalificēšanu kā svarīgu vārteju joprojām ir spēkā, jo no apstrīdētā lēmuma izriet, ka *TikTok* kopš tās pašreizējās versijas palaišanas Savienībā 2018. gadā neilgā laikposmā spēja piesaistīt ļoti lielu galalietotāju, kā arī komerciālo lietotāju skaitu, ievērojami pārsniedzot šajā ziņā DTA 3. panta 2. punkta b) apakšpunktā noteiktās robežvērtības un sasniedzot pusi no *Facebook* un *Instagram* lieluma.

Turklāt pretēji tam, ko apgalvo prasītāja, neviens DTA elements neļauj noprast, ka PPP var radīt spēcīgu tīkla efektu tikai tad, ja pastāv ekosistēma. Tāpat prasītāja nav iesniegusi nevienu patstāvīgu argumentu, kas varētu likt domāt, ka *TikTok* nerada spēcīgu tīkla efektu.

ii) Par daudzviesošanas esamību un piesaistes efekta iespējamo neesamību

Otrkārt, Vispārējā tiesa apstiprina Komisijas secinājumu, saskaņā ar kuru tas, ka galalietotājiem un komerciālajiem lietotājiem attiecībā uz *TikTok* un citiem tiešsaistes sociālajiem tīkliem ir zināma

daudzviesošanas pakāpe⁵⁰⁴, nav pietiekami, lai acīmredzami apšaubītu DTA 3. panta 2. punkta b) apakšpunktā izklāstīto pieņēmumu.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa norāda, ka, lai gan daudzviesošanas un piesaistes efekta esamība vai neesamība atkarībā no konkrētā gadījuma varētu būt atbilstoši elementi, lai izvērtētu, vai šo pieņēmumu ir iespējams acīmredzami apšaubīt, jāņem vērā minētās daudzviesošanas un piesaistes efekta īpatnības, kas izpaužas apstākļos, kādos darbojas attiecīgais PPP.

Tā kā daudzviesošanas izplatību starp tiešsaistes sociālās tīklošanās lietotājiem ilustrē pašas prasītājas iesniegtie dati, Vispārējā tiesa secina, ka, ņemot vērā attiecīgā PPP iezīmes, ar daudzviesošanas esamību vien, pat ja tā ir nozīmīga, nepietiek, lai acīmredzami apšaubītu DTA 3. panta 2. punkta b) apakšpunktā izklāstīto pieņēmumu šajā lietā.

Turklāt argumenti un pierādījumi, kurus prasītāja, kam ir pierādīšanas pienākums, ir iesniegusi administratīvā procesa laikā, attiecas tikai uz daudzviesošanas esamību vispār, nevis uz dažādu tiešsaistes sociālo tīklu platformu izmantošanas intensitāti, precizējot, ka *TikTok* bija lielāks saistību segums nekā citiem sociālajiem tīkliem, jo galalietotāji, it īpaši jaunieši, pavada vairāk laika *TikTok* nekā citos sociālajos tīklos.

Attiecībā uz prasītājas argumentiem par to, ka aptuveni 82 % un 77 % *TikTok* galalietotāju izmantojot attiecīgi arī *Instagram* un *Facebook*, savukārt tikai 38 % un 48 % *Facebook* un *Instagram* galalietotāju izmantojot arī *TikTok*, Vispārējā tiesa konstatē, ka prasītāja katrā ziņā nav pierādījusi, ka *TikTok* lietotāju, no vienas puses, un *Facebook* un *Instagram* lietotāju, no otras puses, praktizētās daudzviesošanas asimetriskums ir saistīts nevis ar ekonomisko un vēsturisko situāciju, kādā Savienībā darbojas tiešsaistes sociālie tīkli, bet ar *TikTok* tīkla un piesaistes efekta neesamību.

iii) Par "TikTok" mazāku mērogu salīdzinājumā ar citu platformu mērogu un lielo konkurentu skaitu

Treškārt, Vispārējā tiesa norāda, ka Komisija pamatoti uzskatīja, ka arī prasītājas izvirzītie argumenti attiecībā uz *TikTok* nelielo mērogu salīdzinājumā ar dažiem citiem tiešsaistes sociālās tīklošanās pakalpojumiem, kā arī lielo konkurentu skaitu nav pietiekami pamatoti, lai acīmredzami apšaubītu DTA 3. panta 2. punkta b) apakšpunktā paredzēto pieņēmumu.

Viens no elementiem, kuru Komisija var ņemt vērā, izvērtējot argumentus, kas iesniegti, lai atspēkotu DTA 3. panta 2. punkta b) apakšpunktā izklāstīto pieņēmumu, saskaņā DTA 23. apsvērumu ir tas, cik svarīgs ir [attiecīgā] uzņēmuma [PPP], ņemot vērā attiecīgā [PPP] darbību vispārējo mērogu". Tomēr šajā DTA apsvērumā nav precizēti parametri, uz kuru pamata jāvērtē attiecīgā PPP svarīgums un mērogs.

Šajos apstākļos prasītāja apgalvoja, ka *TikTok* neesot svarīga vārteja DTA 3. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē, jo *TikTok* esot mazāka nekā citas senāk izveidotas platformas, piemēram, *Facebook* un *Instagram*, it īpaši galalietotāju skaita ziņā.

Tomēr, tā kā prasītāja, lai pierādītu apgalvoto nelielo *TikTok* mērogu, ir minējusi argumentus un datus, kurus tā nebija iesniegusi administratīvā procesa laikā, Vispārējā tiesa tos atzīst par nepieņemamiem.

Tā arī noraida šos jaunos argumentus kā nepamatotus un šajā ziņā it īpaši apstiprina, ka *TikTok* lielumu galalietotāju skaita ziņā nevar novērtēt statistiski, bet jāņem vērā galalietotāju skaita straužais un būtiskais pieaugums Savienībā, kas dažu gadu laikā sasniedza aptuveni pusi no *Facebook* un *Instagram* lieluma.

⁵⁰⁴ Saistībā ar digitālajiem pakalpojumiem, un it īpaši saistībā ar tiešsaistes platformām, jēdziens "daudzviesošana" apraksta situāciju, kad lietotāji paralēli izmanto vairākus konkurējošus digitālos pakalpojumus, kas šajā gadījumā ir tiešsaistes sociālās tīklošanās pakalpojumi.

iv) *Par "TikTok" reģistrēto komerciālo lietotāju ieņēmumiem no reklāmas un savstarpējās mijiedarbības līmeni*

Savukārt attiecībā uz prasītājas argumentiem, saskaņā ar kuriem *ByteDance* ieņēmumi no reklāmas, vidējie ieņēmumi uz vienu lietotāju vai arī *TikTok* reģistrēto reklāmdevēju un komerciālo lietotāju savstarpējās mijiedarbības līmenis esot vājāks un zemāks nekā dažās citās platformās, Vispārējā tiesa konstatē, ceturtkārt, ka Komisija ir pieļāvusi kļūdu, kā neatbilstošus noraidot šos argumentus, kas iesniegti, lai atspēkotu DTA 3. panta 2. punkta b) apakšpunktā izklāstīto pieņēmumu.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa uzsver, pirmkārt, ka, lai gan Komisija kvalificēja *TikTok* kā tiešsaistes sociālās tīklošanās pakalpojumu, nevis kā tiešsaistes reklāmas pakalpojumu DTA izpratnē, *TikTok* tomēr ir vienota platforma, kurā lietotāji mijiedarbojas, it īpaši kopīgojot un vizualizējot video, savukārt reklāmdevēji maksā par sludinājumu publicēšanu, kas parasti tiek ievietoti starp minēto lietotāju apmeklētajiem video.

Otrkārt, nevar noliegt, ka *TikTok* gūtie ienākumi no reklāmas vai vidējie ienākumi uz lietotāju principā varētu būt viens no netiešajiem pierādījumiem tam, cik svarīga komerciālajiem lietotājiem ir šī platforma, lai sasniegtu galalietotājus, ciktāl reklāma ir viens no līdzekļiem, ko šie komerciālie lietotāji parasti izmanto, lai sasniegtu savus klientus.

Tādējādi, tā kā Komisija katrā ziņā ir pierādījusi arī, ka prasītājas argumenti un pierādījumi par reklāmu tiešsaistē nav pietiekami pamatoti, lai acīmredzami apšaubītu DTA 3. panta 2. punkta b) apakšpunktā izklāstīto pieņēmumu, Vispārējā tiesa konstatē, ka Komisijas pieļautā kļūda neietekmē apstrīdētā lēmuma tiesiskumu. Šajā ziņā Vispārējā tiesa it īpaši norāda, ka Komisija ir pamatoti konstatējusi, ka prasītājas izvirzītie argumenti un pierādījumi nav pietiekami reprezentatīvi attiecībā uz visiem *TikTok* komerciālajiem lietotājiem.

d) *Par pieņēmumu, ka "ByteDance" ir ietekmīgs un noturīgs stāvoklis*

Visbeidzot Vispārējā tiesa noraida prasītājas iebildumus par to, ka Komisija esot pārkāpusi DTA 3. panta 1. punkta c) apakšpunktu un 5. punktu, noraidīdama tās argumentus, kas iesniegti, lai apstrīdētu secinājumu, ka atbilstoši DTA 3. panta 2. punkta c) apakšpunktā izklāstītajam pieņēmumam *TikTok* ir ietekmīgs un noturīgs stāvoklis savu darbību jomā. Prasītāja būtībā apgalvoja, ka tā ir jaunienācēja tirgū un ka tās stāvokli ir veiksmīgi apstrīdējuši tādi konkurenti kā *Meta* un *Alphabet*, kuri sāka sniegt tādus jaunus pakalpojumus kā *Reels* un *Shorts*, kas, atdarinot *TikTok* galvenās iezīmes, ir piedzīvojuši strauju izaugsmi.

Norādījusi, ka, pirmkārt, jēdziena "ietekmīgs un noturīgs stāvoklis" DTA 3. panta 1. punkta c) apakšpunkta izpratnē mērķis ir aptvert attiecīgā uzņēmuma stāvokļa vājo sāncensību, kā arī šī stāvokļa stabilitāti laikā un ka, otrkārt, šis jēdziens ne vienmēr pārklājas ar jēdzienu "dominējošs stāvoklis" LESD 102. panta izpratnē, Vispārējā tiesa apgalvo, ka uzņēmuma ietekmīgs un noturīgs stāvoklis tā darbību jomā neizslēdz zināmas sāncensības pakāpes pastāvēšanu.

Atbildot uz prasītājas argumentiem, ka citi vārtziņi tajā pašā PPP kategorijā, proti, *Meta* un *Alphabet*, apstrīdēja *ByteDance* stāvokli, Vispārējā tiesa arī konstatē, ka DTA mērķis ir nodrošināt vārtziņu stāvokļa sāncensību ne tikai ar citiem vārtziņiem, bet arī un pat it īpaši ar citiem operatoriem, kas nav vārtziņi konkrētam PPP. No tā izriet, ka atsaucies vienīgi uz *Meta* un *Alpha* darbībām neļauj secināt, ka *ByteDance* stāvoklis nav ietekmīgs un noturīgs DTA izpratnē.

Turklāt nekas neliedz tādām uzņēmumam kā *ByteDance*, kas 2018. gadā bija jaunienācējs iekšējā tirgū, kura mērķis ir apstrīdēt vārtziņa stāvokli, dažu gadu laikā pašam kļūt par vārtzini.

2. *Par pamatu, kas izvirzīts par tiesību uz aizstāvību pārkāpumu*

Savas prasības pamatojumam prasītāja atsauca arī uz to, ka Komisija esot pārkāpusi Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 41. pantu, jo apstrīdētajā lēmumā Komisija esot balstījusies uz faktiskiem un tiesiskiem apstākļiem, par kuriem tā nevarēja iesniegt apsvērumus administratīvā procesa laikā.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa atgādina, ka Pamattiesību hartas 41. pants ikvienai personai garantē iespēju administratīvajā procesā un pirms ikviena lēmuma, kas var nelabvēlīgi ietekmēt tās intereses, pieņemšanas lietderīgi un efektīvi izteikt savu viedokli.

Nemot vērā šos precizējumus, Vispārējā tiesa konstatē, ka, neraugoties uz vairākkārtējo informācijas apmaiņu starp prasītāju un Komisiju pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas, prasītājai administratīvā procesa laikā nebija iespējas iesniegt apsvērumus par dažiem elementiem, kurus attiecībā uz to ir izmantojusi Komisija.

Tomēr saskaņā ar pastāvīgo judikatūru tiesību tikt uzklautam pārkāpums nenozīmē automātisku apstrīdētā akta atcelšanu. Prasītājai vēl ir jāpierāda, ka nav pilnībā izslēgts, ka Komisijas lēmums būtu citāds, ja nebūtu attiecīgā procesuālā pārkāpuma, jo šī pārkāpuma neesamības gadījumā šīs lietas dalībnieks būtu varējis labāk aizstāvēties. Tomēr, tā kā šādi pierādījumi izskatāmajā lietā nav sniegti, Vispārējā tiesa noraida prasītājas pamatu par tās tiesību uz aizstāvību pārkāpumu.

3. Par pamatu, kas attiecas uz vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu

Prasītāja uzskata, ka Komisija esot pārkāpusi arī vienlīdzīgas attieksmes principu, noraidīdama apstrīdētajā lēmumā dažus tās argumentus, lai gan citos lēmumos tā esot pieņēmusi šāda veida argumentus.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa atgādina, ka Komisijai jāveic konkrēto apstākļu izvērtējums katrā lietā atsevišķi, ka tai nav saistoši agrāk pieņemtie lēmumi, kas attiecas uz citiem saimnieciskās darbības subjektiem vai citiem PPP, un ka jebkurā gadījumā vienlīdzīgas attieksmes princips noteic, ka līdzīgās situācijās nedrīkst piemērot atšķirīgus noteikumus un atšķirīgās situācijās nedrīkst piemērot vienādus noteikumus, ja vien šāda pieeja nav objektīvi pamatota.

Tā kā minētie Komisijas lēmumu apsvērumi, kurus prasītāja minējusi prasības pieteikumā, attiecas uz citām PPP kategorijām, nevis uz tiešsaistes sociālās tīklošanās pakalpojumiem, un tā kā prasītāja nepaskaidro, kāda iemesla dēļ apstākļi, kādos darbojas šīs citas PPP kategorijas, būtu līdzīgi apstākļiem, kādos ir sniegts tāds tiešsaistes sociālās tīklošanās pakalpojums kā *TikTok*, Vispārējā tiesa pamatu par vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu noraida kā nepamatotu.

Nemot vērā visu iepriekš minēto, Vispārējā tiesa prasību noraida kopumā.

VII. Ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija

2024. gada 7. februāra spriedums Austrija/Komisija (T-501/22, [EU:T:2024:71](#))

ELGF un ELFLA – No finansējuma izslēgti izdevumi – Austrijas izdevumi – Samazinājuma koeficients – Regulas (ES) Nr. 1307/2013 24. panta 6. punkts – Regulas Nr. 1307/2013 30. panta 7. punkta b) apakšpunkts – Regulas (ES) Nr. 1306/2013 52. panta 4. punkta a) apakšpunkts – Pienākums norādīt pamatojumu

Izskatot Austrijas Republikas celto atcelšanas prasību, Vispārējā tiesa daļēji atceļ Eiropas Komisijas Lēmumu 2022/908⁵⁰⁵, ciktāl ar to no Eiropas Savienības finansējuma ir izslēgti šīs dalībvalsts izdevumi, kurus tā pirms 2016. gada 27. novembra attiecinājusi uz Eiropas Lauksaimniecības garantiju fondu (ELGF). Šajā ziņā tā pirmo reizi lemj par Regulas Nr. 1307/2013⁵⁰⁶ 24. panta 6. punkta interpretāciju un jēdzienu “īpašas grūtības” šīs pašas regulas 30. panta 7. punkta b) apakšpunkta izpratnē.

Austrijas Republika nolēma pamata maksājuma shēmas kontekstā piemērot samazinājuma koeficientu zemes gabaliem, kas Austrijas tiesībās kvalificēti kā “ganības” un “kalnu ganības”. 2016. gadā Komisija pret to sāka izmeklēšanu, lai pārbaudītu, vai par 2015. un 2016. gadu lauksaimniekiem no ELGF izmaksātā platībatkarīgā atbalsta shēmu pārvaldība un kontrole ir veikta atbilstoši Savienības tiesību aktiem. Šīs izmeklēšanas beigās Komisija, uzskatīdama, ka Austrijas iestādes ir nepareizi piemērojušas Regulas Nr. 1307/2013 24. panta 6. punktu attiecībā uz “ganībām”, Austrijas Republikai noteica finanšu korekciju⁵⁰⁷. Tālab pēdējā minētā kā korektīvu darbību attiecīgajiem lauksaimniekiem piešķīra papildu maksājumtiesības par katru atbalsttiesīgo “ganību” hektāru no valsts rezerves, ko saskaņā ar šo pašu regulu⁵⁰⁸ dalībvalstis veido sākot no 2017. gada.

2018. gadā Komisija sāka jaunu izmeklēšanu pret Austrijas Republiku. No tās kopsavilkuma ziņojuma izriet, ka, pirmkārt, attiecībā uz “kalnu ganībām” Austrijas iestādes nepareizi piemērojušas Regulas Nr. 1307/2013 24. panta 6. punktu, kas esot radījis nepamatoti atšķirīgu attieksmi, jo vienā un tajā pašā apvidū samazinājuma koeficients netika piemērots visiem zemes gabaliem, kas bija pakļauti vieniem un tiem pašiem klimatiskajiem apstākļiem. Otrkārt, šajā ziņojumā ir konstatēts, ka Austrijas Republika ir nelikumīgi izmantojusi valsts rezervi, lai finansētu korektīvu darbību attiecībā uz “ganībām”. Ar apstrīdēto lēmumu Komisija saistībā ar diviem Austrijas Republikai pārmestajiem pārkāpumiem izslēdza no Savienības finansējuma šīs dalībvalsts uz ELGF attiecinātos izdevumus 68 146 449, 98 EUR apmērā.

⁵⁰⁵ Komisijas Īstenošanas lēmums (ES) 2022/908 (2022. gada 8. jūnijs), ar ko no Eiropas Savienības finansējuma izslēdz konkrētus izdevumus, kuri dalībvalstīm radušies Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda (ELGF) un Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) satvarā (OV 2022, L 157, 15. lpp.).

⁵⁰⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1307/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko izveido noteikumus par lauksaimniekiem paredzētiem tiešajiem maksājumiem, kurus veic saskaņā ar kopējās lauksaimniecības politikas atbalsta shēmām, un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 637/2008 un Padomes Regulu (EK) Nr. 73/2009 (OV 2013, L 347, 608. lpp.).

⁵⁰⁷ Komisijas Īstenošanas lēmums (ES) 2019/265 (2019. gada 12. februāris), ar ko no Eiropas Savienības finansējuma izslēdz konkrētus dalībvalstu izdevumus, kurus tās attiecinājušas uz Eiropas Lauksaimniecības garantiju fondu (ELGF) un uz Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai (ELFLA) (OV 2019, L 44, 14. lpp.).

⁵⁰⁸ Regulas Nr. 1307/2013 30. panta 1. punkts.

Vispārējās tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, Vispārējā tiesa noraida pamatu, ar kuru tiek apgalvots Regulas Nr. 1306/2013 ⁵⁰⁹ 52. panta 1. punkta pārkāpums, kas izriet no finanšu korekcijas, kura balstīta uz kļūdainu Regulas Nr. 1307/2013 24. panta 6. punkta interpretāciju.

Šajā ziņā fakts, ka samazinājuma koeficients tika piemērots “kalnu ganībām” un savukārt netika piemērots blakus esošiem zemes gabaliem, ne obligāti liecina par nepareizu Regulas Nr. 1307/2013 24. panta 6. punkta piemērošanu. Proti, šajā tiesību normā nav ietverts neviens precizējums par to apvidu lielumu, attiecībā uz kuriem jāvērtē, vai ir izpildīts kritērijs par skarbiem klimatiskajiem apstākļiem. Tomēr Austrijas iestāžu pieeja, saskaņā ar kuru samazinājuma koeficients tiek piemērots tikai tiem zemes gabaliem, kuri klasificēti kā “kalnu ganības”, šajā gadījumā bez pierādījumiem, ka kompetentās iestādes praktiski un sistemātiski ir veikušas šādu klasifikāciju, pamatojoties uz īpašiem šiem zemes gabaliem raksturīgiem klimatiskajiem apstākļiem, neļauj nedz garantēt, ka šis koeficients ir piemērots visiem zemes gabaliem, kas atrodas apvidos, kuros ir skarbi klimatiskie apstākļi, nedz arī nodrošināt, ka šis koeficients ir piemērots tikai tiem zemes gabaliem, kas faktiski atbilst šim kritērijam.

Otrām kārtām, Vispārējā tiesa nospriež, ka Komisija pamatoti uzskatīja, ka papildu maksājumtiesību piešķiršanu lauksaimniekiem, kuri apsaimnieko “ganības”, lai novērstu samazinājuma koeficienta nepareizu piemērošanu, nevarēja finansēt no valsts rezerves atbilstoši Regulas Nr. 1307/2013 30. panta 7. punkta b) apakšpunktam.

Lai nonāktu pie šāda secinājuma, Vispārējā tiesa skaidro Regulas Nr. 1307/2013 30. panta 7. punkta b) apakšpunktu, uz kuru Austrijas Republika atsaucas kā uz valsts rezerves izmantošanas juridisko pamatu, ņemot vērā šīs tiesību normas formulējumu un tiesiskā regulējuma, kurā tā iekļaujas, kontekstu un mērķus.

Attiecībā uz šīs tiesību normas formulējumu Vispārējā tiesa konstatē, ka īpašības vārds “īpašas” liecina par labu interpretācijai, ka aplūkotās grūtības attiecas uz atsevišķām lauksaimnieku, kuri atšķiras no citiem ar to situācijai raksturīgām iezīmēm, kategorijām. Bet ar faktu, ka lauksaimnieki cieš no dalībvalsts Savienības tiesību piemērošanā pieļautas kļūdas sekām, nešķiet pietiekami, lai uzskatītu, ka šie lauksaimnieki ietilpst īpašā kategorijā un ka grūtības, ko viņi pieredz šīs kļūdas dēļ, tālab būtu jāuzskata par īpašām. Šo interpretāciju apstiprina konteksts, kurā iekļaujas aplūkotā tiesību norma, it īpaši Regulas Nr. 639/2014 ⁵¹⁰ 31. panta 2. punkts.

Attiecībā uz mērķiem, kas izvirzīti attiecīgajā tiesiskajā regulējumā, rezerves izmantošanas nolūks ir ļaut dalībvalstīm sniegt atbalstu lauksaimniekiem, kuri atrodas īpašās situācijās, prioritāri gados jauniem lauksaimniekiem un tiem, kuri sāk lauksaimniecisku darbību.

Tomēr šajā gadījumā grūtības lauksaimniekiem, kuri izmanto “ganības”, nebija raksturīgas to situācijai vai saistītas ar tiem piemītošu iezīmi, bet gan izrietēja no tā, ka Austrijas iestādes, nepareizi piemērodamas Regulas Nr. 1307/2013 24. panta 6. punktu, šiem lauksaimniekiem liedza maksājumtiesības, kas tiem bija jāpiešķir jau sākotnēji.

Tāpēc Austrijas Republikas norādītais apstāklis, ka Savienības tiesību nepareiza piemērošana esot ietekmējusi vienīgi “ganību” turētājus – kas turklāt ir apstrīdams, ņemot vērā, ka attiecīgais pārkāpums ir ietekmējis visu Austrijas lauksaimnieku maksājumtiesību vērtību –, nevar likt uzskatīt, ka “ganību”

⁵⁰⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1306/2013 (2013. gada 17. decembris) par kopējās lauksaimniecības politikas finansēšanu, pārvaldību un uzraudzību un Padomes Regulu (EEK) Nr. 352/78, (EK) Nr. 165/94, (EK) Nr. 2799/98, (EK) Nr. 814/2000, (EK) Nr. 1290/2005 un (EK) Nr. 485/2008 atcelšanu (OV 2013, L 347, 549. lpp.).

⁵¹⁰ Komisijas Deleģētā regula (ES) Nr. 639/2014 (2014. gada 11. marts), ar ko papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1307/2013, ar ko izveido noteikumus par lauksaimniekiem paredzētiem tiešajiem maksājumiem, kurus veic saskaņā ar kopējās lauksaimniecības politikas atbalsta shēmām, un ar kuru groza minētās regulas X pielikumu (OV 2014, L 181, 1. lpp.).

turētāji bija īpašu grūtību situācijā, kas ļautu Austrijas Republikai, pamatojoties uz Regulas Nr. 1307/2013 30. panta 7. punkta b) apakšpunktu, tiem piešķirt papildu maksājumtiesības no valsts rezerves.

Visbeidzot, Vispārējā tiesa atbalsta trešo pamatu, ar kuru tiek apgalvots Regulas Nr. 1306/2013 52. panta 4. punkta a) apakšpunkta pārkāpums.

Šajā ziņā Īstenošanas regula Nr. 908/2014⁵¹¹ 34. panta 2. punkta pirmajā daļā minētais paziņojums ir atsaucē elements, lai aprēķinātu Regulas Nr. 1306/2013 52. panta 4. punkta a) apakšpunktā paredzēto 24 mēnešu termiņu, jo tajā pietiekami precīzi norādīts Komisijas veiktās izmeklēšanas priekšmets un tās šajā izmeklēšanā konstatētie trūkumi. Tāda laikposma ierobežojuma mērķis, kurā Komisija var izslēgt noteiktus izdevumus no Savienības finansējuma, ir aizsargāt dalībvalstis no tiesiskās drošības trūkuma, kas pastāvētu, ja Komisija varētu apšaubīt vairākus gadus pirms lēmuma par atbilstības noskaidrošanu pieņemšanas segtos izdevumus.

Ņemot vērā, ka pirmo reizi pietiekami precīzi Komisijas konstatētie trūkumi saistībā ar samazinājuma koeficienta nepareizu piemērošanu attiecībā uz "kalnu ganībām" bija identificēti 2018. gada 27. novembra paziņojumā, šajā gadījumā tas bija Regulas Nr. 1306/2013 52. panta 4. punkta a) apakšpunktā minētā 24 mēnešu termiņa sākums. Tāpēc Komisija nevarēja izslēgt no Savienības finansējuma izdevumus, kas radušies pirms 2016. gada 27. novembra.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Tiesa secina, ka apstrīdētais lēmums, ciktāl tas attiecas uz pirmo aplūkoto finanšu korekciju, ar kuru no Savienības finansējuma ir izslēgti pirms 2016. gada 27. novembra segti izdevumi, ir jāatceļ.

⁵¹¹ Komisijas Īstenošanas regula (ES) Nr. 908/2014 (2014. gada 6. augusts), ar ko paredz noteikumus par to, kā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1306/2013 piemēro attiecībā uz maksājumu aģentūrām un citām struktūrām, finanšu pārvaldību, grāmatojumu noskaidrošanu, noteikumiem par pārbaudēm, nodrošinājumu un pārredzamību (OV 2014, L 255, 59. lpp.).

VIII. Sabiedrības veselība

2024. gada 21. februāra spriedums *PAN Europe*/Komisija (T-536/22, [EU:T:2024:98](#))

Augu aizsardzības līdzekļi – Darbīgā viela cipermetrīns – Īstenošanas regula (ES) 2021/2049 – Pieprasījums veikt iekšēju pārskatīšanu – Regulas (EK) Nr. 1367/2006 10. panta 1. punkts – Pieprasījuma noraidījums – EFSA veikta kritisku jomu identificēšana – Riska novērtējums un pārvaldība – Piesardzības princips – Komisijas rīcības brīvība

Saistībā ar atcelšanas prasību sakarā ar darbīgās vielas cipermetrīna apstiprinājuma atjaunošanu Vispārējā tiesa precizē pieņemamības nosacījumus šādai prasībai, kuru ir cēlusi nevalstiska organizācija, pamatojoties uz Regulu Nr. 1367/2006⁵¹², kā arī Eiropas Komisijas kā riska pārvaldītājas rīcības brīvības apjomu, ņemot vērā piesardzības principu.

Cipermetrīns ir Eiropas Savienībā lietots insekticīds, kura izmantošana augu aizsardzības līdzekļos tika atļauta 2005. gadā⁵¹³.

Cipermetrīna apstiprinājuma atjaunošanas procedūrā Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestāde (EFSA) 2018. gada jūlija zinātniskajos secinājumos identificēja četras kritiskas jomas (*critical areas of concern*) saistībā ar šo darbīgo vielu. Pēc tam 2019. gada septembrī tā publicēja paziņojumu par riska mazināšanas pasākumiem attiecībā uz cipermetrīnu.

Pēc šā riska novērtējuma Komisija 2021. gada 24. novembrī pieņēma Īstenošanas regulu 2021/2049⁵¹⁴, ar ko atjauno cipermetrīna apstiprinājumu; tā ir papildināta ar vairākām īpašām normām.

2022. gada 20. janvārī prasītāja – vides organizācija *Pesticide Action Network Europe (PAN Europe)* – iesniedza Komisijai pieprasījumu veikt iekšēju pārskatīšanu Īstenošanas regulai 2021/2049⁵¹⁵.

Komisija ar 2022. gada 23. jūnija lēmumu šo pieprasījumu noraidīja.

Prasītāja lūdz Vispārējo tiesu atcelt šo noraidošo lēmumu. Prasības atbalstam tā atsauca uz piesardzības principa pārkāpumu un Savienības pienākuma nodrošināt augstu cilvēku veselības un vides aizsardzības līmeni neizpildi. Prasītāja tostarp apgalvo, ka, ņemot vērā, ka EFSA bija identificējusi dažas kritiskas jomas attiecībā uz cipermetrīnu, Komisija nevarēja atjaunot šīs vielas apstiprinājumu. Šajā kontekstā Komisijai vairs neesot nekādas rīcības brīvības un tā vairs nevarot atsaukties uz savu riska pārvaldītājas lomu šajā ziņā.

Vispārējā tiesa ar spriedumu noraida prasību kopumā.

⁵¹² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula Nr. 1367/2006 (2006. gada 6. septembris) par to, kā Savienības iestādēm un struktūrām piemērot Orhūsas Konvenciju par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem (OV 2006, L 264, 13. lpp.); [prasība celta] it īpaši pamatojoties uz tās 12. pantu.

⁵¹³ Minētā viela tika iekļauta Padomes Direktīvas 91/414/EEK (1991. gada 15. jūlijs) par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū (OV 1991, L 230, 1. lpp.) I pielikumā ar Komisijas Direktīvu 2005/53/EK (2005. gada 16. septembris), ar ko groza Direktīvu 91/414, lai tajā iekļautu hlortalonilu, hlortoluronu, cipermetrīnu, daminozīdu un tiofanātmētīlu kā aktīvo vielu (OV 2005, L 241, 51. lpp.).

⁵¹⁴ Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2021/2049 (2021. gada 24. novembris), ar ko saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1107/2009 par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū atjauno darbīgās vielas cipermetrīna kā aizstājamas vielas apstiprinājumu un groza Komisijas Īstenošanas regulas (ES) Nr. 540/2011 pielikumu (OV 2021, L 420, 6. lpp.).

⁵¹⁵ Pamatojoties uz Regulas Nr. 1367/2006 10. panta 1. punktu.

Vispārējās tiesas vērtējums

Pirmkārt, Vispārējā tiesa sniedz procesuālus precizējumus par noteikuma par pieprasījuma veikt pārskatīšanu un atcelšanas prasības, kas vērsta pret lēmumu, kurš pieņemts, atbildot uz šo pieprasījumu, savstarpējās atbilstības piemērojamību.

Šajā ziņā tā atgādina, ka šāda atcelšanas prasība ir pieņemama tikai tad, ja tā ir vērsta pret atbildi uz minēto pieprasījumu un ja atcelšanas atbalstam izvirzītie pamati attiecas tieši uz šo atbildi.

Šādas prasības pamatā nevar būt jauns pamatojums vai pierādījumi, kas nav iekļauti pieprasījumā veikt pārskatīšanu, jo pretējā gadījumā tiktu atņemta prasības norādīt pamatojumu šādam pieprasījumam lietderīgā iedarbība un tiktu mainīts ar šo pieprasījumu uzsāktās procedūras priekšmets ⁵¹⁶.

Tomēr, pirmām kārtām, prasītājam atbilstoši Regulai Nr. 1367/2006 ir jābūt iespējai prasības izskatīšanas Vispārējā tiesā stadijā izvirzīt argumentus, lai no tiesību viedokļa kritizētu atbildes uz tās pieprasījumu veikt pārskatīšanu pamatotību, ar nosacījumu, ka šie argumenti nemaina ar šo pieprasījumu uzsāktās procedūras priekšmetu. Otrām kārtām, arguments, kurš netika izvirzīts pieprasījuma veikt pārskatīšanu stadijā, nav uzskatāms par jaunu, ja ar to tikai papildina argumentāciju, kas jau ir izklāstīta šajā pieprasījumā, proti, ja tam ar sākotnēji izklāstītajiem pamatiem vai iebildumiem ir pietiekami cieša saikne, lai varētu uzskatīt, ka tas izriet no diskusijas tiesvedībā dabiskas attīstības.

Otrkārt, Vispārējā tiesa norāda, ka, lai varētu efektīvi sasniegt mērķus, kas Komisijai ir noteikti Regulā Nr. 1107/2009, Komisijai ir jāpiešķir plaša rīcības brīvība. Tā tas ir it īpaši saistībā ar tiem lēmumiem riska pārvaldības jomā, kuri tai ir jāpieņem atbilstoši minētajai regulai ⁵¹⁷.

Riska pārvaldība ir iestādes, kura saskaras ar risku, veikto darbību kopums nolūkā samazināt risku līdz tādām līmenim, kas tiek uzskatīts par sabiedrībai pieņemamu, saskaņā ar piesardzības principu pildot pienākumu nodrošināt augstu sabiedrības veselības, drošības un vides aizsardzības līmeni ⁵¹⁸.

Tā ietver iepriekšēju riska novērtējumu, kas izpaužas, pirmām kārtām, tā, ka minētie riski tiek novērtēti no zinātniskā viedokļa, pamatojoties uz labākajiem pieejamajiem zinātniskajiem datiem, un, otrām kārtām, tā, ka tiek noteikts, vai tie nepārsniedz riska līmeni, kas tiek uzskatīts par sabiedrībai pieņemamu; tas ir atkarīgs no politiskās izvēles, saskaņā ar kuru ir noteikts minētajai sabiedrībai piemērots aizsardzības līmenis.

Tādējādi, lai arī darbīgo vielu atjaunošanas procedūrā Komisijai ir "jāņem vērā" tostarp EFSA zinātniskie secinājumi ⁵¹⁹, tai kā riska pārvaldītājai EFSA veiktie konstatējumi nav saistoši. Šādu ņemšanu vērā nevar interpretēt kā pienākumu Komisijai visos jautājumos ievērot EFSA secinājumus.

Tomēr Komisijas kā riska pārvaldītājas plašo rīcības brīvību aizvien ierobežo nepieciešamība ievērot Regulas Nr. 1107/2009 normas, it īpaši tās 4. pantu ⁵²⁰, to lasot kopsakarā ar šīs regulas II pielikumu, kā arī piesardzības principu, kas ir pamatā visām šīs regulas normām.

⁵¹⁶ Spriedums, 2019. gada 12. septembris, *TestBioTech* u.c./Komisija (C-82/17 P, [EU:C:2019:719](#), 39. punkts).

⁵¹⁷ Spriedums, 2018. gada 17. maijs, *Bayer CropScience* u.c./Komisija (T-429/13 un T-451/13, [EU:T:2018:280](#), 143. punkts).

⁵¹⁸ Spriedumi, 2013. gada 12. aprīlis, *Du Pont de Nemours (France)* u.c./Komisija (T-31/07, nav publicēts, [EU:T:2013:167](#), 148. punkts; 2018. gada 17. maijs, *Bayer CropScience* u.c./Komisija (T-429/13 un T-451/13, [EU:T:2018:280](#), 125. punkts), un 2021. gada 17. marts, *FMC*/Komisija (T-719/17, [EU:T:2021:143](#), 78. punkts).

⁵¹⁹ Saskaņā ar Komisijas Īstenošanas regulas (ES) Nr. 844/2012 (2012. gada 18. septembris), ar ko nosaka noteikumus, kas vajadzīgi darbīgo vielu apstiprinājumu atjaunošanas procedūras īstenošanai, kā paredzēts Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā Nr. 1107/2009 par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū (OV 2012, L 252, 26. lpp.), 14. panta 1. punkta otro daļu.

Šajos apstākļos Komisija darbīgās vielas apstiprinājumu var atjaunot tikai tad, ja ir pietiekami pierādīts, ka, neraugoties uz kritisko jomu identificēšanu, riska mazināšanas pasākumi ļauj secināt, ka Regulas Nr. 1107/2009 4. panta kritēriji ir izpildīti. Tādējādi Komisijas loma tieši ir noteikt riskus, kas ir sabiedrībai pieņemami, ar augstāku pieļaujamības sliekšni attiecībā uz vides aizsardzību nekā attiecībā uz cilvēku un dzīvnieku veselību un ņemot vērā pārvaldības pasākumus noteikto risku mazināšanai.

Šajā gadījumā apstāklis, ka EFSA savos secinājumos par cipermetrīnu identificēja četras kritiskas jomas, vien neļauj uzskatīt, ka Komisijai kā riska pārvaldītājai vairs nebija nekādas rīcības brīvības, ar nosacījumu, ka tā garantē, ka ir izpildīti Regulas Nr. 1107/2009 4. pantā norādītie kritēriji. Citiem vārdiem, nav izslēgts, ka Komisija, ievērojot piesardzības principu, pārbauda, vai risks varētu kļūt pieņemams, nosakot konkrētus pasākumus.

2024. gada 15. maija spriedums *Fresenius Kabi Austria u.c./Komisija* (T-416/22, [EU:T:2024:316](#))

Cilvēkiem paredzētas zāles – Valsts tirdzniecības atļauju apturēšana cilvēkiem paredzētām zālēm, kas satur aktīvo vielu “hidroksietilciete (HEC), šķīdumi infūzijām” – Atcelšanas prasība – Tiešs skārumš – Daļēja nepieņemamība – Pienākums norādīt pamatojumu – Tiesību kļūda – Acīmredzama kļūda vērtējumā – Piesardzības princips – Samērīgums – Direktīvas 2001/83/EK 116. pants

Izskatījusi lietu paplašinātā piecu tiesnešu sastāvā, Vispārējā tiesa noraida *Fresenius Kabi Austria GmbH* un citu juridisko personu (turpmāk tekstā – “prasītājas”) celto prasību atcelt Eiropas Komisijas lēmumu, ar kuru attiecīgajām dalībvalstīm ir uzlikts pienākums apturēt zāļu, kas satur hidroksietilcieti (HEC), tirdzniecības atļaujas (turpmāk tekstā – “TA”) ⁵²¹.

Prasītājas ietilpst pasaules mēroga grupā *Fresenius*. Pēdējā minētā ražo un izplata zāles, tostarp zāles, kas satur HEC kā aktīvo vielu, kuras infūziju šķīdumu veidā galvenokārt tiek izmantotas hipovolēmijas (zems asins tilpums) ārstēšanai, ko izraisa akūts (pēkšņs) asins zudums, ja ārstēšana ar citiem risinājumiem atzīta par nepietiekamu. Prasītājas ir TA turētājas attiecībā uz daļu no attiecīgajām zālēm.

Pēc vairākiem novērtējumiem, kas veikti kopš 2013. gada, un secīgiem mēģinājumiem noteikt risku mazināšanas pasākumus (turpmāk tekstā – “RMP”) Komisija apstrīdētajā lēmumā konstatēja, ka šo zāļu riska un ieguvuma samērs nevar tikt uzskatīts par labvēlīgu, it īpaši risku dēļ, kas saistīti ar to lietošanu *off-label*. Tā uzdeva apturēt šo zāļu TA.

Prasītājas lūdza Vispārējo tiesu atcelt apstrīdēto lēmumu, pamatojoties it īpaši uz to, ka Komisija esot nepareizi interpretējusi “ieguvuma un riska samēra” jēdzienu Direktīvas 2001/83 ⁵²² izpratnē, jo, novērtējot attiecīgo zāļu riska un ieguvuma samēru, tā ir ņēmusi vērā riskus, ko rada to lietošana *off-label*. Tās arī norādīja, ka ieviestie RMP tika ievēroti lielākajā daļā dalībvalstu. Tāpat šo RMP

⁵²⁰ Saskaņā ar šo pantu darbīgās vielas apstiprinājumu piešķir tikai tad, ja ir pierādīts, ka ir izpildītas tā 2. un 3. punktā paredzētās apstiprināšanas prasības reālos lietošanas apstākļos. Ir iedibināta prezumpcija, saskaņā ar kuru šīs apstiprināšanas prasības uzskata par izpildītām, ja tas tā ir vismaz viena tāda augu aizsardzības līdzekļa gadījumā, kura sastāvā ir attiecīgā darbīgā viela, vismaz vienam tā raksturīgam lietojumam.

⁵²¹ Komisijas Īstenošanas Lēmums C(2022) 3591 final (2022. gada 24. maijs) par cilvēkiem paredzēto zāļu, kas satur aktīvo vielu “hidroksietilciete ([HEC]), šķīdumi infūzijām”, tirdzniecības atļaujām Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2001/83/EK 107.panta satvarā pēc pēcreģistrācijas drošuma pētījuma novērtēšanas (turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”).

⁵²² Jēdziens, kas ietverts Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2001/83/EK (2001. gada 6. novembris) par Kopienas kodeksu, kas attiecas uz cilvēkiem paredzētām zālēm (OV 2001, L 311, 67. lpp.), kurā grozījumi attiecībā uz farmakovigilanci izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2010/84/ES (2010. gada 15. decembris) (OV 2010, L 348, 74. lpp.), 116. panta pirmajā daļā.

neievērošana citās dalībvalstīs, pēc to domām, nelika uzskatīt, ka šie RMP nebija efektīvi attiecīgo risku novēršanā.

Vispārējās tiesas vērtējums

Vispirms Vispārējā tiesa norāda, ka Direktīvā 2001/83 paredzētie TA grozīšanas, apturēšanas vai anulēšanas nosacījumi, proti, konstatējums, ka zāles ir kaitīgas, ka tām nav ārstnieciskas iedarbības, ka riska un ieguvuma samērs nav labvēlīgs vai ka zāļu kvalitatīvais un kvantitatīvais sastāvs nav atbilstošs deklarētajam ⁵²³, ir alternatīvi, nevis kumulatīvi. Turklāt tie jāinterpretē, ievērojot vispārīgo principu, ka cilvēku veselības aizsardzībai neapstrīdami jāpiešķir lielāka nozīme nekā ekonomiskiem apsvērumiem.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa lemj par nosacījumu, kas attiecas uz zāļu riska un ieguvuma samēru, un konkrēti par jēdzienu "ieguvuma un riska samērs".

Tā norāda, pirmkārt, ka attiecībā uz gramatisko interpretāciju Direktīvas 2001/83 noteikumos, kuros paredzēta šī jēdziena definīcija, kā arī jēdziens "riski, kas saistīti ar zāļu lietošanu" ⁵²⁴, nav nedz ietverta, nedz skaidri izslēgta no zāļu *off-label* lietošanas izrietošo risku ņemšana vērā riska un ieguvuma samēra novērtējumā. Gluži pretēji, šajos noteikumos ir atsauce uz "visiem riskiem" pacienta veselībai vai sabiedrības veselībai, kas saistīts ar zāļu kvalitāti, drošumu vai labvērtību, un tie neierobežo jēdzienu "zāļu drošums" ar konkrētiem lietošanas veidiem. Tādējādi tie no šo zāļu drošuma risku jēdziena neizslēdz riskus, kas izriet no zāļu *off-label* lietošanas.

Otrkārt, attiecībā uz šī jēdziena sistēmisko interpretāciju Vispārējā tiesa analizē Direktīvas 2001/83 noteikumus, kuros paredzēti noteikti informēšanas pienākumi zāļu TA turētājam ⁵²⁵. Tā norāda, ka šajos noteikumos ir skaidri paredzēts pienākums kompetentajai valsts iestādei darīt zināmus "[datus] par zāļu lietošanu, ja šāda lietošana neietilpst [TA] noteikumos", kas varētu būt "jauna informācija, kas varētu ietekmēt attiecīgo zāļu ieguvumu un risku novērtējumu".

Turklāt, atsaucoties uz Direktīvas 2001/83 noteikumiem, kuros aprakstīts farmakovigilances sistēmas mērķis un tās ievāktās informācijas apjoms ⁵²⁶, Vispārējā tiesa norāda, ka no tā izriet, pirmām kārtām, ka jēdziens "riski [...] pacientiem un sabiedrības veselībai" ietver arī riskus, kas rodas, zāles lietojot "neatbilstīgi [TA] noteikumiem". Otrām kārtām, dalībvalstis var ņemt vērā visu farmakovigilances sistēmā savāktu informāciju, tostarp informāciju par riskiem, kas saistīti ar zāļu *off-label* lietošanu, lai izskatītu iespējas, kā novērst vai samazināt riskus un vajadzības gadījumā veikt reglamentējošus pasākumus saistībā ar konkrēto TA. Šajās tiesību normās nav nevienas norādes, ka TA apturēšana vai anulēšana principā būtu izslēgta no pasākumiem, ko dalībvalstis varētu veikt, lai novērstu riskus, kuri saistīti ar zāļu *off-label* lietošanu.

Visbeidzot Vispārējā tiesa konstatē, ka ar Direktīvas 2001/83 normām, ar kurām paredzēts lēmums piešķirt TA ar zināmiem nosacījumiem ⁵²⁷, likumdevējs ir skaidri paredzējis nosacījumus, ar kādiem informācija par zāļu iedarbīgumu un drošumu saistībā ar to lietošanu "parastos apstākļos" var tikt ierobežota. Tas, ka šīs direktīvas normā, kurā paredzēta TA apturēšana, nav nevienas atsauces uz "parastiem lietošanas apstākļiem", apstiprina interpretāciju, saskaņā ar kuru jēdziens "ar zāļu lietošanu saistītie riski" attiecas arī uz riskiem, kas saistīti ar to *off-label* lietošanu.

⁵²³ Direktīvas 2001/83 116. panta pirmajā daļā ietvertie nosacījumi.

⁵²⁴ Attiecīgi Direktīvas 2001/83 1. panta 28.a punktā un 28. punkta pirmajā ievilkumā.

⁵²⁵ Direktīvas 2001/83 23. panta 2. punkts.

⁵²⁶ Direktīvas 2001/83 101. panta 1. punkts.

⁵²⁷ Direktīvas 2001/83 22. panta otrā daļa.

Līdz ar to Vispārējā tiesa no tā secina, ka jēdziena “ieguvuma un riska samērs” sistēmiskā interpretācija apstiprina secinājumu, ka šis jēdziens attiecas uz riskiem, kas saistīti ar zāļu lietošanu *off-label*.

Visbeidzot, treškārt, attiecībā uz šī paša jēdziena teleoloģisko interpretāciju Vispārējā tiesa uzsver, ka, tā kā Direktīvā 2001/83 kompetentajām iestādēm ir noteikts pienākums apturēt, anulēt vai grozīt TA, ja zāļu ieguvuma un riska samērs tiek uzskatīts par nelabvēlīgu, tās pamatmērķis ir aizsargāt sabiedrības veselību.

Lai nodrošinātu šī mērķa efektīvu sasniegšanu, kompetentajām iestādēm ir jāvar ņemt vērā informāciju par visiem riskiem, ko zāles rada sabiedrības veselībai, tostarp riskiem saistībā ar šo zāļu *off-label* lietošanu. Proti, zāļu *off-label* lietošana, kas nav reta un ietilpst ārstniecības profesionāļa kompetencē, izsverot ieguvumus un riskus, esot pēc iespējas labāk informētam, var radīt līdzīgus riskus sabiedrības veselībai kā riski, kas saistīti ar šo zāļu lietošanu atbilstīgi TA. Jēdziena “ieguvuma un riska samērs” teleoloģiskā interpretācija tāpat apstiprina secinājumu, ka šis jēdziens attiecas arī uz riskiem, kas saistīti ar zāļu lietošanu *off-label*.

Līdz ar to Vispārējā tiesa secina, ka, ņemot vērā riskus, ko rada attiecīgo zāļu *off-label* lietošana, Komisija nav kļūdaini interpretējusi šo jēdzienu, novērtējot to riska un ieguvuma samēru.

Attiecībā uz RMP ievērošanu Vispārējā tiesa nosprieda, ka Komisija nav pieļāvusi nekādu acīmredzamu kļūdu vērtējumā, secinādama, ka, neraugoties uz ieviestajiem RMP, attiecīgo zāļu lietošana *off-label* turpinājās.

IX. Energētika

2024. gada 27. novembra spriedums *Nord Stream 2*/Parlaments un Padome (T-526/19 RENV, [EU:T:2024:864](#))

Energētika – Dabasgāzes iekšējais tirgus – Direktīva (ES) 2019/692 – Grozījums Direktīvā 2009/73/EK – Tiesiskā drošība – Vienlīdzīga attieksme – Samērīgums – Pilnvaru nepareiza izmantošana – Procesuāli pārkāpumi

Izskatot lietu pēc tās nodošanas atpakaļ, Vispārējā tiesa pilnībā noraida sabiedrības *Nord Stream 2 AG* prasību par Direktīvu (ES) 2019/692⁵²⁸, ar ko groza Direktīvu 2009/73 par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz dabasgāzes iekšējo tirgu. Tādējādi Vispārējā tiesa noraida *Nord Stream 2* pamattēzi, saskaņā ar kuru apstrīdētā direktīva būtībā esot konkrēti vērsta pret šo sabiedrību, pārkāpjot tostarp tiesiskās drošības principu, vienlīdzīgas attieksmes principu un samērīguma principu.

Nord Stream 2 ir saskaņā ar Šveices tiesībām dibināta sabiedrība, kuras vienīgais akcionārs ir Krievijas publiskā akciju sabiedrība *Gazprom*. *Nord Stream 2* ir bijusi atbildīga par jūras gāzes cauruļvada “*Nord Stream 2*”, kuram būtu jānodrošina gāzes pārvade starp Ustjlugu (Krievija) un Lubminu [*Lubmin*] (Vācija), plānošanu, būvniecību un ekspluatāciju.

2019. gada 17. aprīlī Eiropas Parlaments un Eiropas Savienības Padome pieņēma apstrīdēto direktīvu, kas stājās spēkā 2019. gada 23. maijā. Ar šo direktīvu paredzēts nodrošināt, ka Direktīvā 2009/73 ietvertās normas attiecībā uz gāzes pārvades līnijām, kuras savieno divas vai vairākas dalībvalstis, Eiropas Savienībā ir piemērojamas arī gāzes pārvades līnijām uz trešām valstīm un no tām – tādām kā gāzes cauruļvads “*Nord Stream 2*”.

Šajā kontekstā grozītās Direktīvas 2009/73 49.a panta (turpmāk tekstā – “49.a pants”) 1. punktā tomēr paredzēts, ka attiecībā uz gāzes cauruļvadiem starp dalībvalsti un trešo valsti, kas pabeigti pirms 2019. gada 23. maija, var tikt piešķirta atkāpe no minētajā direktīvā noteiktajiem pienākumiem (turpmāk tekstā – “strīdīgā atkāpe”). Turklāt 36. pantā – redakcijā ar grozījumiem – paredzēts, ka uz jauniem gāzes infrastruktūras objektiem ar zināmiem nosacījumiem var piešķirt atbrīvojumu (turpmāk tekstā – “strīdīgais atbrīvojums”). Tomēr gāzes cauruļvadam “*Nord Stream 2*” nevar saņemt nedz minēto atkāpi, nedz atbrīvojumu.

Ar 2020. gada 20. maija rīkojumu⁵²⁹ Vispārējā tiesa *Nord Stream 2* prasību atcelt apstrīdēto direktīvu noraidīja kā nepieņemamu. Izskatot minētās sabiedrības apelācijas sūdzību, Tiesa atcēla Vispārējās tiesas rīkojumu⁵³⁰, atzina prasību par daļēji pieņemamu un nodeva lietu atpakaļ Vispārējai tiesai, lai tā lemtu par lietas būtību.

Ņemot vērā *Nord Stream 2* prasījumus, kā tie precizēti tiesas sēdē, Vispārējā tiesa secināja, ka prasība ir pieņemama, ciktāl ar to lūgts atcelt apstrīdētās direktīvas 1. panta 9. punktu, ar kuru Direktīvā 2009/73 iekļauts 49.a pants.

Vispārējās tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, Vispārējā tiesa nospriež, ka apstākļi, ka apstrīdētās direktīvas pieņemšanas dienā *Nord Stream 2* nevarēja saņemt nedz strīdīgo atbrīvojumu, nedz arī strīdīgo atkāpi, nepierāda, ka

⁵²⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/692 (2019. gada 17. aprīlis), ar ko groza Direktīvu 2009/73/EK par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz dabasgāzes iekšējo tirgu (OV 2019, L 117, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “apstrīdētā direktīva”).

⁵²⁹ Rīkojums, 2020. gada 20. maijs, *Nord Stream 2*/Parlaments un Padome (T-526/19, [EU:T:2020:210](#)).

⁵³⁰ Spriedums, 2022. gada 12. jūlijs, *Nord Stream 2*/Parlaments un Padome (C-348/20 P, [EU:C:2022:548](#)).

Savienības likumdevējs būtu pārkāpis tiesiskās drošības principu un no tā izrietošo tiesiskās palāvības aizsardzības principu.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa atgādina, ka minēto principu ievērošana jāizvērtē, ņemot vērā zināšanas, kādas saprātīgam un informētam ekonomikas dalībniekam saprātīgi varēja būt attiecībā uz tiesiskā regulējuma attīstību, un secinājumus, kādi tam, nosakot savu rīcību, būtu jāizdara saistībā ar šo attīstību. Šī ievērošana arī jāizvērtē, ņemot vērā apstākļus, kādos notikusi šī attīstība, it īpaši kompetento iestāžu rīcību.

Attiecībā uz neiespējamību saņemt strīdīgo atbrīvojumu Vispārējā tiesa konstatē, ka *Nord Stream 2* ir nolēmusi veikt ieguldījumus situācijā, kuru jau sen raksturoja stingra un atkārtota – it īpaši vairāku dalībvalstu, Parlamenta un Komisijas – vēlme Direktīvā 2009/73 noteiktos pienākumus piemērot vispārīgi gāzes cauruļvadiem starp dalībvalsti un trešo valsti un konkrēti gāzes cauruļvadam “*Nord Stream 2*”.

Vēl jo vairāk – *Nord Stream 2* bez pārtraukuma turpināja ieguldījumus arī pēc tam, kad šī vēlme bija konkretizējusies, Komisijai iesniedzot attiecīgus priekšlikumus, un, neraugoties uz to, ka *Nord Stream 2* varēja saprātīgi paredzēt šādu Direktīvas 2009/73 piemērošanu. Turklāt šī sabiedrība nav pierādījusi, ka tai nebija iespējams pielāgoties, lai varētu izmantot strīdīgo atbrīvojumu laikā, kad apstrīdētā direktīva stātos spēkā.

Tātad apstāklis, ka *Nord Stream 2* nevarēja saņemt minēto atbrīvojumu, neradīja pienākumu Savienības likumdevējam pielāgot 49.a panta piemērošanas jomu minētās sabiedrības īpašajai situācijai, lai tā varētu saņemt strīdīgo atkāpi.

Attiecībā uz apstākli, ka *Nord Stream 2* nevarēja saņemt strīdīgo atkāpi, jo tās gāzes cauruļvada būvniecība tika pabeigta tikai pēc 2019. gada 23. maija, Vispārējā tiesa vispirms norāda, ka kritērijs par gāzes cauruļvada pabeigšanu pirms apstrīdētās direktīvas spēkā stāšanās dienas jau bija ietverts direktīvas priekšlikumā un ka *Nord Stream 2* varēja paredzēt, ka tās gāzes cauruļvads minētajā dienā nebūs pabeigts.

Vispārējā tiesa piebilst, ka šis kritērijs atbilst tiesiskās drošības principam un tiesiskās palāvības aizsardzības principam, jo tas ir skaidrs, precīzs un objektīvs un atspoguļo principu, ka jauna tiesību norma ir piemērojama, sākot no tā akta spēkā stāšanās brīža, kurā tā ir ietverta. Šis objektīvais kritērijs turklāt liecina, ka likumdevējs ir ņēmis vērā īpašo situāciju, kādā ir pabeigti gāzes cauruļvadi.

Pie tam *Nord Stream 2* rīcībā bija papildu termiņš, lai grozītu paredzētos tās gāzes cauruļvada ekspluatācijas noteikumus, ņemot vērā, ka apstrīdētā direktīva bija jātransponē desmit mēnešu laikā pēc tās pieņemšanas. Vēl jo vairāk – neiespējamība saņemt strīdīgo atkāpi neliedz *Nord Stream 2* ekspluatēt savu gāzes cauruļvadu ekonomiski pieņemamā veidā.

Otrām kārtām, Vispārējā tiesa noraida *Nord Stream 2* prasības pamatu, kurš attiecas uz vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu un kurā apgalvots, ka 49.a pants izraisīja atšķirīgu attieksmi pret salīdzināmām situācijām.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa konstatē, ka gāzes cauruļvadi, kas 2019. gada 23. maijā bija pabeigti, no vienas puses, un šajā datumā nepabeigti gāzes cauruļvadi, it īpaši tie, kas bija būvniecības procesā, piemēram, gāzes cauruļvads “*Nord Stream 2*”, no otras puses, nav salīdzināmā situācijā. Proti, gāzes cauruļvadā, kas minētajā dienā jau bija nodots ekspluatācijā, noteikti ir bijuši veikti iepriekšējie ieguldījumi, no kuriem vairs nav iespējams atteikties, un tā ekspluatācija tika uzsākta pie tāda tiesiskā regulējuma, kurā nebija paredzēta Direktīvā 2009/73 noteikto pienākumu piemērošana tā situācijai.

Turpretim gāzes cauruļvadā, kas apstrīdētās direktīvas spēkā stāšanās dienā vēl nebija pabeigts, ieguldītāja ieguldījumi var būt mazāki vai arī tam var būt lielākas iespējas tos pielāgot. Turklāt, pat ja attiecīgajā gāzes cauruļvadā ir veikti ievērojami ieguldījumi un būvdarbi, lēmums par šiem

ieguldījumiem un būvdarbiem varēja tikt pieņemts, pilnībā apzinoties faktus un paredzot grozījumus piemērojamajā tiesiskajā regulējumā, kā tas bija *Nord Stream 2* gadījumā. Visbeidzot šāda gāzes cauruļvada ieguldītājam ir laiks, lai pielāgotos ar apstrīdēto direktīvu veiktajām legislatīvajām izmaiņām, ņemot vērā, ka šis ieguldītājs par šīm izmaiņām ir informēts daudzus mēnešus iepriekš un ka dalībvalstīm ir noteikts transponēšanas termiņš.

Vispārējā tiesa precizē, ka abu gāzes cauruļvadu kategoriju situācija ir atšķirīga, ņemot vērā ne tikai 49.a panta priekšmetu, bet arī apstrīdētās direktīvas mērķus, kā arī Savienības enerģētikas politikas principus un mērķus.

Proti, jau pabeigta gāzes cauruļvada ietekme uz iekšējā tirgus darbību var tikt novērtēta *ex post*, pamatojoties uz pieredzi, kas gūta, ekspluatējot attiecīgo gāzes cauruļvadu. Turklāt Direktīvā 2009/73 noteikto pienākumu piemērošana šādiem gāzes cauruļvadiem rada risku, ka tiks traucēta piegādes jauda un plūsma, un tas pamato šo gāzes cauruļvadu situācijas ātru izskatīšanu, ņemot vērā 49.a pantā paredzētos nosacījumus.

Savukārt, runājot par gāzes cauruļvadu, kas apstrīdētās direktīvas spēkā stāšanās dienā vēl nebija pabeigts, tā ietekmes uz iekšējo tirgu un piegādes drošību izvērtējums var tikt veikts tikai prognozes veidā un prasa padziļinātāku un sarežģītāku novērtējumu. Turklāt, tā kā šāds gāzes cauruļvads nevar tikt ekspluatēts, apstrīdētās direktīvas piemērošana tam nerada piegādes plūsmu traucējumu risku.

Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, ar 49.a pantu atšķirīgās situācijās tiek piemērota atšķirīga attieksme.

Vispārējā tiesa piebilst, ka, pat ja 49.a panta dēļ salīdzināmās situācijās tiktu piemērota atšķirīga attieksme, šī atšķirīgā attieksme būtu attaisnota. Šajā ziņā Vispārējā tiesa norāda, pirmkārt, ka šajā pantā paredzētais kritērijs par pabeigšanu pirms apstrīdētās direktīvas stāšanās spēkā datuma ir objektīvs un saprātīgs. Otrkārt, iespējamā atšķirīgā attieksme, kas izriet no šā kritērija, ir piemērota, lai sasniegtu minētā panta mērķi ņemot vērā tādu noteikumu neesamību pirms apstrīdētās direktīvas spēkā stāšanās datuma, kas būtu piemērojami gāzes cauruļvadiem starp dalībvalsti un trešo valsti. Tā ļauj gan gāzes cauruļvadu īpašniekiem, gan dalībvalstīm viegli novērtēt, vai gāzes cauruļvads ietilpst 49.a panta piemērošanas jomā. Treškārt, iespējamā atšķirīgā attieksme, kas izriet no iepriekš minētā kritērija, nepārsniedz to, kas nepieciešams šā panta mērķa sasniegšanai, jo tostarp šā mērķa nozīmīgums attaisno slogu, kas tādiem ieguldītājiem kā *Nord Stream 2* rodas tāpēc, ka Direktīvā 2009/73 noteiktie pienākumi tiek piemēroti gāzes cauruļvadam, kas nav pabeigts pirms 2019. gada 23. maija.

Trešām kārtām, Vispārējā tiesa uzskata, ka *Nord Stream 2* nav pierādījusi, ka Direktīvā 2009/73 noteikto pienākumu piemērošanas jomas paplašināšana, tos attiecinot uz gāzes cauruļvadiem starp dalībvalsti un trešo valsti, pārkāptu samērīguma principu.

Vispirms Vispārējā tiesa atzīmē, ka apstrīdētā direktīva ir piemērota, lai sasniegtu šajā direktīvā galvenokārt izvirzītos tiesiskās drošības un tiesiskā regulējuma konsekvences mērķus, ciktāl ar to tiek paplašināta Direktīvas 2009/73 un tādējādi tajā paredzēto pienākumu piemērošanas joma. Šo konstatējumu neietekmē apstāklis, ka *Nord Stream 2* esot vienīgā, kas nevar izmantot nedz strīdīgo atbrīvojumu, nedz arī strīdīgo atkāpi.

Tālāk Vispārējā tiesa uzsver, ka Direktīvā 2009/73 noteikto pienākumu piemērošana gāzes cauruļvadiem starp dalībvalsti un trešo valsti kopumā un konkrēti gāzes cauruļvadam "*Nord Stream 2*" ir arī piemērota, lai sasniegtu mērķi pabeigt iekšējā dabasgāzes tirgus izveidi, izvairoties no konkurences izkropļojumiem un negatīvas ietekmes uz piegādes drošību. Proti, Direktīvā 2009/73 tostarp ir paredzēts pienākums nodalīt (*unbundling*) pārvades sistēmu no pārvades sistēmas operatora, pienākums nodrošināt trešo personu piekļuvi sistēmai, kā arī citi pienākumi, kas it īpaši attiecas uz pārredzamību attiecībā uz cenām un citiem aspektiem. Ņemot vērā šo pienākumu priekšmetu, apstāklis, ka tie ir piemērojami tikai kādam gāzes cauruļvadam starp dalībvalsti un trešo valsti posmam, nekādi neietekmē minēto pienākumu piemērotību sasniegt minēto mērķi.

Tāpat apstāklis, ka apstrīdētā direktīva ir piemērojama tikai daļai no tā importa jaudas, kas tiek veikts no trešām valstīm, proti, gāzes cauruļvada "Nord Stream 2" jaudai, nevar likt apšaubīt šo piemērotību. Proti, gāzes cauruļvada "Nord Stream 2" projekts tika sākts īpašā kontekstā, proti, situācijā, kurā daudzas dalībvalstis bija saskarūšās ar gāzes trūkumu tādu strīdu dēļ, kuros bija iesaistīta Krievijas Federācija. Turklāt apstrīdētā direktīva ir piemērojama visiem esošajiem un turpmākajiem, sauszemes vai jūrā izvietotajiem gāzes cauruļvadiem. Vēl jo vairāk – šī direktīva tika pieņemta kontekstā, kurā daudziem pabeigtiem gāzes cauruļvadiem starp dalībvalsti un trešo valsti jau bija piemērojami Direktīvā 2009/73 noteiktie pienākumi, tādējādi ka apstrīdētā direktīva palielina tādu no trešām valstīm veiktā importa jaudu, uz kuru attiecas Direktīvā 2009/73 noteiktie pienākumi, pat ja gāzes cauruļvads "Nord Stream 2" ir vienīgais, kas nevarēja saņemt atbrīvojumu vai atkāpi.

Visbeidzot Vispārējā tiesa nospriež, ka apstrīdētā direktīva nepārsniedz tās mērķu sasniegšanai nepieciešamā robežas.

Nord Stream 2 tostarp nav pierādījusi nedz to, ka ar apstrīdēto direktīvu tai ir noteikti pienākumi, kas nav nepieciešami iekšējā tirgus izveides mērķa sasniegšanai, nedz arī to, ka tai vai Savienībai un tās dalībvalstīm radītās neērtības, kādas izriet no Direktīvā 2009/73 noteikto pienākumu piemērošanas, būtu acīmredzami nesamērīgas salīdzinājumā ar izvirzīto mērķu nozīmīgumu un priekšrocībām, kuras Savienība gūst no šiem pienākumiem. Šajā ziņā tas, ka *Nord Stream 2* nevar ekspluatēt savu gāzes cauruļvadu tādā veidā, kā tā sākotnēji bija paredzējusi, nepierāda, ka apstrīdētā direktīva tai uzliek nesamērīgu slogu. Turklāt tā nav pierādījusi finansiālās sekas, kas saistītas ar Direktīvā 2009/73 noteikto pienākumu piemērošanu tās gāzes cauruļvadam, kuru tā var turpināt ekspluatēt ekonomiski pieņemamā veidā.

Ceturtām kārtām, Vispārējā tiesa noraida *Nord Stream 2* prasības pamatu par pilnvaru nepareizu izmantošanu. Vispārējā tiesa vispirms atgādina – un *Nord Stream 2* to nav apstrīdējusi –, ka apstrīdētās direktīvas juridiskais pamats ir LESD 194. pants. Ar to vien, ka šī direktīva negatīvi ietekmē gāzes cauruļvadu "Nord Stream 2", nepietiek, lai pierādītu, ka likumdevēja nodoms būtu bijis sasniegt mērķi, kas atšķirtos no LESD 194. panta 1. punktā minētajiem.

Turklāt *Nord Stream 2* nav pierādījusi, ka apstrīdētā direktīva tika pieņemta, lai sasniegtu citus mērķus, nevis šajā direktīvā minētos, jo šī direktīva ir vērsta uz to, lai risinātu plašākas problēmas nekā ar *Nord Stream 2* gāzes cauruļvadu saistītās, tostarp lai novērstu šķēršļus dabasgāzes iekšējā tirgus izveides pabeigšanai.

Nord Stream 2 nav arī pamata apgalvot, ka apstrīdētās direktīvas mērķis ir apiet juridiskās grūtības, kuras bija radījis pilnvarojuma pieprasījums, kuru Komisija iesniegusi Padomei, lai vestu sarunas par starptautisku nolīgumu ar Krievijas Federāciju par gāzes cauruļvadu "Nord Stream 2". Proti, apstrīdētā direktīva un sarunas par šādu nolīgumu ir savstarpēji papildinoši, nevis aizstājoši instrumenti.

Tā kā arī pēdējais *Nord Stream 2* prasības pamats, kas attiecas uz būtisku formas prasību pārkāpumu, nav apmierināts, Vispārējā tiesa noraida prasību pilnībā.

X. Kopējā tirdzniecības politika

2024. gada 21. februāra spriedums *Sinopec Chongqing SVW Chemical* u.c./Komisija (T-762/20, [EU:T:2024:113](#))

Dempings – Konkrētu Ķīnas izcelsmes polivinilspirtu imports – Galīgais antidempinga maksājums – Īstenošanas regula (ES) 2020/1336 – Normālās vērtības aprēķināšana – Nozīmīgu kropļojumu pastāvēšana eksportētājvalstī – Regulas (ES) 2016/1036 2. panta 6.a punkts – PTO tiesības – Atbilstīgas interpretācijas princips – Korekcijas – Neatmaksājama PVN – Funkcijas, kuras ir līdzīgas tāda aģenta funkcijām, kas strādā, pamatojoties uz komisijas maksu – Eksporta cenas un normālās vērtības taisnīga salīdzināšana – Pierādīšanas pienākums – Regulas 2016/1036 2. panta 10. punkta b) un i) apakšpunkts – Sadarbības neesamība – Pieejamie dati – Regulas 2016/1036 18. pants – Divkāŗša piemērošana – Represīva piemērošana – Atšķirīgi ražošanas procesi – Cenu samazinājums – Tirgus segmenti – Produkta kontroles numuru metode – Regulas 2016/1036 3. panta 2. un 3. punkts – Tiesības uz aizstāvību – Konfidencialitātes ievērošana – Regulas 2016/1036 19. un 20. pants

Pamatojoties uz Ķīnas *Sinopec* grupas vienības celto prasību, Vispārējā tiesa atceļ Eiropas Komisijas Īstenošanas regulu 2020/1336, ar ko nosaka galīgos antidempinga maksājumus konkrētu Ķīnas Tautas Republikas izcelsmes polivinilspirtu (turpmāk tekstā – “PVS”) importam⁵³¹. Šajā lietā par eksporta cenas un normālās vērtības taisnīgu salīdzināšanu tiesa precizē Komisijas pierādīšanas pienākuma apjomu, lai varētu veikt korekciju, samazinot eksporta cenu, jo ar ražotāju saistīta pārdošanas sabiedrība veic funkcijas, kuras ir līdzīgas tāda aģenta funkcijām, kas strādā, pamatojoties uz komisijas maksu. Tā arī lemj, vai gadījumā, ja Komisija, konstatējusi, ka uzņēmums nesadarbojas, balsta savus secinājumus uz pieejamajiem datiem, un var piemērot prezumpciju, saskaņā ar kuru šīs sabiedrības pārdoto ražojumu normālā vērtība atbilst augstākajai citu ražotāju eksportētāju normālajai vērtībai.

Šajā lietā Komisija, saņēmusi sūdzību no Eiropas Savienības galvenā PVS ražotāja *Kuraray Europe GmbH*, uzsāka antidempinga izmeklēšanu, kuras noslēgumā tā pieņēma apstrīdēto regulu.

Šajā kontekstā *Sinopec* grupas vienības, proti, *Sinopec Chongqing SVW Chemical Co. Ltd* (turpmāk tekstā – “*Sinopec Chongqing*”) un *Sinopec Great Wall Energy & Chemical (Ningxia) Co. Ltd* (turpmāk tekstā – “*Sinopec Ningxia*”), Ķīnas sabiedrības, kas ražo PVS, kā arī ar šīm sabiedrībām saistīta Ķīnas sabiedrība *Central-China Company, Sinopec Chemical Commercial Holding Co. Ltd* (turpmāk tekstā – “*Sinopec Central-China*”), kura eksportē šo sabiedrību ražotos izstrādājumus, citastarp arī uz Eiropas Savienību, uzskatīdama, ka tām ir nodarīts kaitējums Komisijas noteikto antidempinga maksājumu dēļ, vērsās Vispārējā tiesā ar prasību atcelt Īstenošanas regulu 2020/1336, ciktāl tā attiecas uz šīm sabiedrībām⁵³².

Vispārējās tiesas vērtējums

Prasības pamatojumam prasītājas vispirms apgalvo, ka Komisijas veiktā Regulas 2016/1036⁵³³ 2. panta 6.a punkta piemērošana, lai noteiktu to ražoto izstrādājumu normālo vērtību, ir pretrunā

⁵³¹ Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2020/1336 (2020. gada 25. septembris), ar ko nosaka galīgos antidempinga maksājumus konkrētu Ķīnas Tautas Republikas izcelsmes polivinilspirtu importam (OV 2020, L 315, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “apstrīdētā regula”).

⁵³² Jānorāda uz diviem citiem spriedumiem, kuri pasludināti tajā pašā dienā un kuros lemts par divām prasībām atcelt apstrīdēto regulu: spriedums *Inner Mongolia Shuangxin Environment-Friendly Material*/Komisija (T-763/20, [EU:T:2024:114](#)) un spriedums *Anhui Wanwei Updated High-Tech Material Industry* un *Inner Mongolia Mengwei Technology*/Komisija (T-764/20, [EU:T:2024:115](#)).

⁵³³ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/1036 (2016. gada 8. jūnijs) par aizsardzību pret importu par dempinga cenām no valstīm, kas nav Eiropas Savienības dalībvalstis (OV 2016, L 176, 21. lpp.; turpmāk tekstā – “pamatregula”).

pienākumiem, kas izriet no Pasaules Tirdzniecības organizācijas (PTO) tiesībām. Ar šo tiesību normu ir ieviests īpašs režīms, kas paredz noteikumus normālās vērtības noteikšanai eksportam no valstīm, attiecībā uz kurām ir konstatēts, ka to iekšējais tirgus ir būtiski izkropļots, kā definēts šajā pašā tiesību normā.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa precizē, ka Komisijai nebija jāinterpretē šī tiesību norma atbilstīgi PTO noteikumiem. Proti, pat ja Savienības tiesību akti jāinterpretē cik vien iespējams, ņemot vērā starptautiskās tiesības, it īpaši, ja to mērķis ir īstenot Savienības noslēgtu starptautisku līgumu, tomēr pamatregulas 2. panta 6.a punktu nevar uzskatīt par tiesību normu, kuras mērķis ir īstenot PTO ietvaros noslēgtu līgumu konkrētos pienākumus, jo PTO tiesībās nav īpašu noteikumu normālās vērtības aprēķināšanai attiecīgajā tiesību normā minētajās situācijās.

Turpinājumā – par attiecīgo izstrādājumu eksporta cenas un normālās vērtības salīdzinājumu Vispārējā tiesa konstatē, ka Komisija eksporta cenai ir kļūdaini piemērojusi lejupvērstu korekciju atbilstoši pamatregulas 2. panta 10. punkta i) apakšpunktam. Tā ir pieļāvusi kļūdu vērtējumā, uzskatīdama, ka, lai gan pastāv kopīga kontrole, prasītājas nav vienota ekonomiska vienība, jo Komisijas ieskatā ar abām pārējām prasītājām saistītā pārdošanas sabiedrība *Sinopec Central-China* rīkojās nevis kā iekšējais pārdošanas departaments, bet drīzāk veica funkcijas, kuras ir līdzīgas tāda aģenta funkcijām, kas strādā, pamatojoties uz komisijas maksu.

Šajā ziņā no pastāvīgās judikatūras izriet – ja Savienības iestādes uzskata, ka jāveic korekcija, samazinot eksporta cenu, pamatojoties uz to, ka ar ražotāju saistītās pārdošanas sabiedrības funkcijas ir līdzīgas tāda aģenta funkcijām, kurš strādā, pamatojoties uz komisijas maksu, tad šīm iestādēm vismaz jāsniedz saskaņotas norādes, kas pierāda, ka šis nosacījums ir izpildīts.

Tādēļ Komisijai bija jāsniedz pietiekami saskanīgi pierādījumi, kas ļautu pierādīt, ka, lai gan pastāv kopīga kontrole, *Sinopec Central-China* veica funkcijas, kuras ir līdzīgas tāda aģenta funkcijām, kas strādā, pamatojoties uz komisijas maksu, un nerīkojās kā iekšējais pārdošanas departaments. Taču Komisija nav izpildījusi tai uzlikto pierādīšanas pienākumu, jo sniegtajām norādēm vai nu nav nozīmes, vai arī tām nav pierādījuma spēka attiecībā uz *Sinopec Central-China* veiktajām funkcijām.

Saistībā ar *Sinopec Ningxia* pārdoto izstrādājumu normālās vērtības aprēķinu Vispārējā tiesa turklāt norāda, ka Komisija ir pieļāvusi tiesību kļūdu, piemērodama prezumpciju, saskaņā ar kuru šī vērtība atbilda citu ražotāju eksportētāju augstākajai normālajai vērtībai.

Šajā gadījumā, tā kā prasītājas nevarēja iesniegt Komisijai nepieciešamos datus par *Sinopec Ningxia*, Komisija tās pārdoto izstrādājumu normālo vērtību aprēķināja, pamatojoties uz pieejamajiem datiem pamatregulas 18. panta izpratnē. Tādējādi tika salīdzināti tās rīcībā esošie dati. Lai gan Komisijai nav jāpaskaidro, kādā ziņā izmantotie pieejamie dati ir bijuši vislabākie iespējamie, jo šāds pienākums neizriet ne no pamatregulas 18. panta, ne no judikatūras, tai tomēr ir jāizskaidro, kādēļ izmantotie dati bija atbilstoši.

Tātad, ja *Sinopec Ningxia* un *Sinopec Chongqing* ražošanas procesu atšķirību dēļ Komisijai bija tiesības kā atbilstošos datus neņemt vērā ar *Sinopec Chongqing* saistītos datus, un tā varēja izmantot ar citiem ražotājiem eksportētājiem saistītos datus, Komisijai bija jāpamato tās izvēle katram *Sinopec Ningxia* pārdotā ražojuma veidam izmantot citu ražotāju eksportētāju augstāko normālo vērtību. Proti, šī izvēle nevar balstīties uz prezumpciju, kuras pamatā ir tikai tas, ka prasītājas nesadarbojās, jo Komisijai nav tiesību sodīt ražotāju eksportētāju tādēļ, ka tas nav sadarbojies.

Turklāt prezumpcija, pat ja tā ir grūti atspēkojama, ir pieņemamās robežās, it īpaši ja pastāv iespēja iesniegt pretējus pierādījumus. Šajā lietā atspēkot attiecīgo prezumpciju varētu vienīgi tad, ja prasītājas iesniegtu Komisijai informāciju, kuras neiesniegšana tieši arī bija faktors, kas lika Komisijai izmantot pieejamos datus pamatregulas 18. panta izpratnē.

Visbeidzot Vispārējā tiesa atzīst, ka Komisija nav pārkāpusi prasītāju tiesības uz aizstāvību tādēļ, ka ir atteikusies sniegt tām informāciju par pārdotajiem daudzumiem un Savienības ražošanas nozares pārdošanas cenām, kā arī cenu samazinājuma un mērķa cenu samazinājuma starpību, jo šī informācija ir konfidenciāla.

Šo Komisijas kļūdas neesamību apstiprina arī tas, ka prasītājas, saņemdamas Komisijas e-pasta vēstuli, ar kuru noraidīts to lūgums atļaut piekļūt iepriekš minētajai informācijai, nevērsās pie uzklausišanas amatpersonas ar šo jautājumu, lai gan tās varēja to darīt⁵³⁴. Attiecīgi tās piekrita Komisijas lēmumam, kas izriet no pamatregulas mērķu izsvēršanas, proti, ļaut ieinteresētajām pusēm lietderīgi aizstāvēt savas intereses un saglabāt izmeklēšanas gaitā iegūtās informācijas konfidencialitāti⁵³⁵.

2024. gada 21. februāra spriedums *Inner Mongolia Shuangxin Environment-Friendly Material*/Komisija (T-763/20, [EU:T:2024:114](#))

Dempings – Konkrētu Ķīnas izcelsmes polivinilspirtu imports – Galīgais antidempinga maksājums – Īstenošanas regula (ES) 2020/1336 – Normālās vērtības aprēķināšana – Nozīmīgu kropļojumu pastāvēšana eksportētājvalstī – Regulas (ES) 2016/1036 2. panta 6.a punkts – PTO tiesības – Atbilstīgas interpretācijas princips – Attiecīgās reprezentatīvās valsts izvēle – Viegli pieejami dati – Sadarbības neesamība – Jēdziens “nepieciešamā informācija” – Regulas 2016/1036 18. pants – Cenu samazinājums – Tirgus segmenti – Produkta kontroles numuru metode – Regulas 2016/1036 3. panta 2. un 3. punkts – Tiesības uz aizstāvību – Konfidencialitātes ievērošana – Regulas 2016/1036 19. un 20. pants

Vispārējā tiesa noraida Ķīnas ražotāja eksportētāja celto prasību atcelt Eiropas Komisijas Īstenošanas regulu 2020/1336, ar ko nosaka galīgos antidempinga maksājumus konkrētu Ķīnas Tautas Republikas izcelsmes polivinilspirtu (turpmāk tekstā – “PVS”) importam⁵³⁶. Šajā gadījumā tiesa precizē jēdzienu “viegli pieejami” dati, izvēloties attiecīgo reprezentatīvo valsti, lai antidempinga izmeklēšanā aprēķinātu attiecīgā izstrādājuma normālo vērtību nozīmīgu tirgus kropļojumu gadījumā eksportētājvalstī. Tā arī precizē jēdzienu “nepieciešamā informācija”, kas ieinteresētajām pusēm jāsniedz Komisijai antidempinga izmeklēšanā. Šajā lietā Komisija, saņemusi sūdzību no Eiropas Savienības galvenā PVS ražotāja *Kuraray Europe GmbH*, sāka antidempinga izmeklēšanu, kuras noslēgumā tā pieņēma apstrīdēto regulu.

Šajā kontekstā *Inner Mongolia Shuangxin Environment-Friendly Material Co. Ltd*, Ķīnas sabiedrība, kas ražo un eksportē PVS uz Eiropas Savienību, uzskatīdama, ka tai ir nodarīts kaitējums Komisijas noteikto antidempinga maksājumu dēļ, vērsās Vispārējā tiesā ar prasību atcelt Īstenošanas regulu 2020/1336, ciktāl tā attiecas uz šo sabiedrību⁵³⁷.

⁵³⁴ Eiropas Komisijas priekšsēdētāja Lēmuma (ES) 2019/339 (2019. gada 21. februāris) par uzklausišanas amatpersonas amatu un pilnvarām noteiktās tirdzniecības procedūrās (OV 2019, L 60, 20. lpp.) 15. pants

⁵³⁵ Šajā nozīmē skat. pamatregulas 6. panta 7. punktu, kā arī 19. un 20. pantu.

⁵³⁶ Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2020/1336 (2020. gada 25. septembris), ar ko nosaka galīgos antidempinga maksājumus konkrētu Ķīnas Tautas Republikas izcelsmes polivinilspirtu importam (OV 2020, L 315, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “apstrīdētā regula”).

⁵³⁷ Jānorāda uz diviem citiem spriedumiem, kuri pasludināti tajā pašā dienā un kuros lemts par divām prasībām atcelt apstrīdēto regulu: spriedums *Sinopec Chongqing SVW Chemical u.c./Komisija* (T-762/20, [EU:T:2024:113](#)) un spriedums *Anhui Wanwei Updated High-Tech Material Industry* un *Inner Mongolia Mengwei Technology/Komisija* (T-764/20, [EU:T:2024:115](#)).

Vispārējās tiesas vērtējums

Prasības pamatojumam prasītāja apgalvo, pirmām kārtām, ka Komisija ir kļūdaini interpretējusi pamatregulas ⁵³⁸ 2. panta 6.a punkta a) apakšpunktu. Šajā pantā ir paredzēts – ja tiek konstatēts, ka nav pareizi izmantot iekšzemes cenas un izmaksas eksportētājvalstī, jo minētajā valstī pastāv nozīmīgi kropļojumi, attiecīgā izstrādājuma normālo vērtību nosaka, pamatojoties tikai un vienīgi uz ražošanas un pārdošanas izmaksām, kas atspoguļo neizkropļotas cenas vai atsauces vērtības. Šajā nolūkā Komisija kā informācijas avotu citastarp var izmantot atbilstošas ražošanas un pārdošanas izmaksas attiecīgā reprezentatīvā valstī ar līdzīgu ekonomiskās attīstības līmeni, kāds ir eksportētājvalstī, ar noteikumu, ka attiecīgie dati ir viegli pieejami. Ja ir vairākas iespējamās reprezentatīvās valstis, tad priekšroku attiecīgā gadījumā dod valstij ar pienācīga līmeņa sociālo un vides aizsardzību.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa norāda, ka Komisija nav pieļāvusi kļūdu, izvēloties Turciju, nevis Meksiku kā reprezentatīvo valsti, lai noteiktu attiecīgā izstrādājuma normālo vērtību. Proti, Komisija varēja balstīties tikai uz Turcijā reģistrētas sabiedrības sniegtajiem datiem, jo Meksikā reģistrēto sabiedrību sniegtos datus nevar kvalificēt kā “viegli pieejamus” datus.

Tādējādi, runājot vispirms par jēdzienu “viegli pieejami” dati, Vispārējā tiesa apstiprina Komisijas interpretāciju no gramatiskā viedokļa, ka apstrīdētajā regulā apzīmējums “publiski pieejami” nozīmē pieejami publikai kopumā, turpretī apzīmējums “viegli pieejami” – pieejami ikvienam, ja ir izpildīti zināmi nosacījumi, piemēram, veikts maksājums. Taču Meksikā reģistrēto uzņēmumu sniegtie dati vai nu ir iesniegti tikai konfidencialā formā un nav publiski pieejami, vai arī bija pieejami tikai attiecībā uz laikposmu, kas atšķiras no izmeklēšanas perioda.

Pamatojoties uz kontekstuālu un teleoloģisku interpretāciju, iesniedzējtiesa uzskata, ka šis jēdziens jāinterpretē, ņemot vērā prasības, kas izriet no pamatregulas tiesību normām par konfidencialitāti un pušu informēšanu, lai aizsargātu to tiesības uz aizstāvību. Pamatregulai tādējādi ir divi mērķi, proti, pirmkārt, ļaut ieinteresētajām pusēm lietderīgi aizstāvēt savas intereses un, otrkārt, saglabāt izmeklēšanas gaitā iegūtās informācijas konfidencialitāti ⁵³⁹. Ņemot vērā šos mērķus, Komisijai, kad tā vēlas iegūt “viegli pieejamus” datus, ir tiesības atteikties šim nolūkam izmantot datus, kurus lietas dalībnieks, kas tos ir sniedzis, uzskata par konfidencialiem un attiecībā uz kuriem tā nevar saņemt nekonfidencialu kopsavilkumu, uz kura pamata citas izmeklēšanā ieinteresētās personas varētu izmantot savas tiesības uz aizstāvību.

Turpinājumā Vispārējā tiesa precizē, ka, pieņemdamā Turcijā reģistrētās sabiedrības sniegtos datus, Komisija nav pārkāpusi rūpības pienākumu, nepienācīgi vai nesaprātīgi nosakot attiecīgā izstrādājuma normālo vērtību. Prasītājas argumenti, kuru mērķis ir apstrīdēt izvēlēto datu atbilstību – ņemot vērā izmeklēšanas periodu, kā arī šajos datos ietvertu informāciju –, šajā lietā nav pamatoti. Tādēļ tā nav iesniegusi pietiekamus pierādījumus, kas atņemtu ticamību apstrīdētajā regulā veiktajam faktu vērtējumam.

Visbeidzot – secinājusi, ka Turcija ir vienīgā attiecīgā reprezentatīvā valsts, Komisija pamatoti secināja, ka tai nav jāizvērtē pamatregulas 2. panta 6.a punkta a) apakšpunktā paredzētais sociālās un vides aizsardzības līmenis.

Otrām kārtām, attiecībā uz pamatregulas 18. panta pārkāpumu Vispārējā tiesa noraida prasītājas apgalvojumu, ka Komisija, nosakot normālo vērtību, esot kļūdaini izmantojusi pieejamos datus pamatregulas 18. panta izpratnē, lai gan apelācijas sūdzības iesniedzēja esot sadarbojusies cik labi vien spējusi.

⁵³⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/1036 (2016. gada 8. jūnijs) par aizsardzību pret importu par dempinga cenām no valstīm, kas nav Eiropas Savienības dalībvalstis (OV 2016, L 176, 21. lpp.; turpmāk tekstā – “pamatregula”).

⁵³⁹ Šajā ziņā skat. pamatregulas 6. panta 7. punktu un 19. un 20. pantu.

Pamatregulas 18. panta mērķis ir ļaut Komisijai turpināt antidempinga izmeklēšanu pat tad, ja ieinteresētās puses atsakās sadarboties vai ja pušu sadarbība nav apmierinoša. Tādējādi šīs tiesību normas pirmajā punktā Komisijai ir ļauts izmantot pieejamos datus, ja pieprasītā informācija galu galā netiek iegūta. Lai atbilstoši šai tiesību normai varētu atzīt, ka puses ir sadarbojušās, tām jāsniedz visa to rīcībā esošā informācija, ko iestādes uzskata par nepieciešamu savu secinājumu izdarīšanai.

Saistībā ar jēdzienu “nepieciešamā informācija” no pamatregulas 18. panta 1. punkta teksta, konteksta un mērķa izriet, ka šajā jēdzienā ir ietverta atsauce uz informāciju, kāda ir ieinteresēto pušu rīcībā, kuru Savienības iestādes tām lūdz sniegt savu secinājumu izdarīšanai, kas jāpieņem saistībā ar antidempinga izmeklēšanu. Tātad informācija par izstrādājuma, uz kuru attiecas antidempinga izmeklēšana, ražošanas apjomiem un ražošanas izmaksām acīmredzami ir nepieciešama informācija šīs tiesību normas izpratnē.

Šajā lietā Vispārējā tiesa vispirms norāda, ka prasītāja nebija sniegusi informāciju, ko Komisija tai bija pieprasījusi attiecībā uz pašražoto ražošanas faktoru izejvielām un kas bija nepieciešama, lai noteiktu normālo vērtību. Tā kā normālā vērtība tika noteikta, izmantojot uz ražošanas izmaksām balstītu metodi, bija jāzina visu to izejvielu patēriņa apjomi, kas tika izmantoti PVS ražošanai, tostarp izejvielas, kuras vajadzīgas pašražoto ražošanas faktoru ražošanai. Tā kā prasītāja nav pierādījusi apgalvoto neiespējamību sniegt minēto informāciju, Komisija nav pārkāpusi 18. panta 1. punktu, izmantojot pieejamos datus, lai aizstātu šo informāciju.

Turpinājumā par apgalvoto pamatregulas 18. panta 3. punkta pārkāpumu Vispārējā tiesa atgādina, ka šīs regulas 1. un 3. punkts attiecas uz dažādām situācijām. Tādējādi, lai gan pamatregulas 18. panta 1. punktā ir vispārīgi aprakstīti gadījumi, kad informācija, kas iestādēm ir nepieciešama izmeklēšanas mērķiem, nav sniegta, šīs regulas 18. panta 3. punktā ir paredzēti gadījumi, kuros izmeklēšanas vajadzībām nepieciešamie dati ir sniegti, bet tiem nav nozīmes, un tādēļ pieejamie dati nav obligāti izmantojami. Tā kā prasītāja nav sniegusi prasīto informāciju, pamatregulas 18. panta 3. punkts nav piemērojams, jo Komisija var izmantot tikai pieejamos datus, lai aizstātu trūkstošo informāciju.

Visbeidzot – Komisija nav pārkāpusi arī prasītājas tiesības uz aizstāvību, tai savlaicīgi nenosūtīdama “pārbaudes ziņojumu”, kas tai bija jānosūta pirms vēstules, ar kuru Komisija to informēja par nodomu izmantot pieejamos datus pamatregulas 18. panta izpratnē. Šajā ziņā no pastāvīgās judikatūras izriet, ka procesa iznākumā pieņemts lēmums var tikt atcelts tiesību uz aizstāvību pārkāpuma dēļ tikai tad, ja šā pārkāpuma neesamības gadījumā šī procesa iznākums varētu būt bijis citāds. Tomēr prasītāja nav norādījusi nevienu apstākli, ar kuru varētu pierādīt, ka nevar izslēgt, ka procedūras iznākums varētu būt bijis citāds, ja “pārbaudes ziņojumu” tā būtu agrāk saņēmusi.

Attiecībā uz citiem pamatiem, ar kuriem tiek apšaubīta Komisijas apstrīdētajā regulā norādītā dempinga starpība, no minēto pamatu analīzes izriet, ka dempinga starpības aprēķinā nav pieļauta kļūda, tādēļ tā joprojām ir lielāka par zaudējumu starpību, un šī starpība tika ņemta vērā, lai noteiktu antidempinga likmi, piemērojot mazākā maksājuma noteikumu. Tādējādi, tā kā šie citi pamati nevar atspēkot šo secinājumu, Vispārējā tiesa tos noraida kā neefektīvus.

XI. Ekonomikas un monetārā politika

1. Vienotais noregulējuma mehānisms

2024. gada 10. jūlija spriedums Francija/VNV (T-540/22, [EU:T:2024:459](#))

Ekonomikas un monetārā politika – Banku savienība – Kredītiestāžu un noteiktu ieguldījumu brokeru sabiedrību vienotais noregulējuma mehānisms (VNM) – Regula (ES) Nr. 806/2014 – Minimuma prasība pašu kapitālam un atbilstīgajām saistībām – VNV lēmums nepiešķirt atbrīvojumu – Pārsūdzība VNV Pārsūdzību izskatīšanas grupā – Noraidīšana – Nosacījums, ka nepastāv šķēršļi tūlītējai pašu kapitāla pārvešanai – VNV novērtējuma brīvība – Tiesiskā drošība – Pienākums norādīt pamatojumu

Vispārējā tiesa, izskatījusi atcelšanas prasību, kuru Francijas Republika iesniegusi par Vienotās noregulējuma valdes (VNV) Pārsūdzību izskatīšanas grupas (turpmāk tekstā – “Pārsūdzību izskatīšanas grupa”) lēmumu⁵⁴⁰ un kuru tā noraida, pirmo reizi lemj par Pārsūdzību izskatīšanas grupas lēmumu, kurā izvērtēta VNV veikta pārbaude ar nolūku noteikt, vai kāda banku grupa atbilst nepieciešamajiem nosacījumiem, lai tai varētu piešķirt atbrīvojumu no Regulas Nr. 806/2014⁵⁴¹ 12.h pantā noteiktās minimuma prasības pašu kapitālam.

2020. gada 6. novembrī banku grupa attiecībā uz vienu no tās meitasuzņēmumiem VNV iesniedza lūgumu piešķirt atbrīvojumu no minimuma prasības pašu kapitālam un atbilstīgajām saistībām (turpmāk tekstā – “MREL”), kas tika piemērota individuāli saskaņā ar Regulas Nr. 806/2014 12.g pantu. Pārsūdzību izskatīšanas grupa, izskatījusi prasību par VNV lēmumu, ar kuru noraidīts minētais lūgums⁵⁴², ko iesniegusi *Autorité de contrôle prudentiel et de résolution* (ACPR, Prudenciālās uzraudzības un noregulējuma iestāde, Francija; turpmāk tekstā – “pārsūdzības iesniedzēja Pārsūdzību izskatīšanas grupā”) ar apstrīdēto lēmumu noraidīja minēto pārsūdzību.

Vispārējās tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, attiecībā uz Regulas Nr. 806/2014 12.h panta 1. punkta (turpmāk tekstā — “aplūkoto tiesību normu”) tvērumu Vispārējā tiesa vispirms, veicot gramatisko interpretāciju, konstatē, ka šīs regulas 12.h panta 1. punkta c) apakšpunktā nav paredzēta iespēja pieprasīt īpašu garantiju, lai tiktu izpildīts nosacījums, ka nepastāv būtiski, praktiski vai juridiski šķēršļi tūlītējai pašu kapitāla pārvešanai vai saistību atmaksāšanai, kā arī tajā nav ietverta norāde, kas liegtu VNV šajā ziņā pieprasīt īpašu garantiju.

Turpinājumā, veicot kontekstuālo interpretāciju, tā atzīst, ka prasība par garantijām, kuras tiek segtas ar nodrošinājumu starp mātesuzņēmumu un tā meitasuzņēmumiem, Regulas Nr. 806/2014 12.g pantā paredzēta tikai kā līdzeklis, lai izpildītu iekšējo MREL, un ka nosacījums par garantiju nav minēts šīs pašas regulas 12.h pantā atbrīvojuma kontekstā, atšķirībā no tā, ko likumdevējs paredzējis Direktīvā 2014/59⁵⁴³. Tādējādi iespēja saņemt atbrīvojumu saskaņā ar aplūkoto tiesību normu nekādā

⁵⁴⁰ Vienotās noregulējuma valdes (VNV) Pārsūdzību izskatīšanas grupas 2022. gada 8. jūnija Lēmums Nr. 3/2021, ar kuru noraidīta prasība attiecībā uz 2021. gada 4. novembra Lēmumu SRB/EES/2021/44, ar ko noteikta minimuma prasība pašu kapitālam un atbilstīgajām saistībām (turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”).

⁵⁴¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 806/2014 (2014. gada 15. jūlijs), ar ko izveido vienādus noteikumus un vienotu procedūru kredītiestāžu un noteiktu ieguldījumu brokeru sabiedrību noregulējumam, izmantojot vienotu noregulējuma mehānismu un vienotu noregulējuma fondu, un groza Regulu (ES) Nr. 1093/2010 (OV 2014, L 225, 1. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 20. maija Regulu (ES) 2019/877 (OV 2019, L 150, 226. lpp.).

⁵⁴² Vienotās noregulējuma valdes 2021. gada 4. novembra Lēmums SRB/EES/2021/44.

⁵⁴³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/59/ES (2014. gada 15. maijs), ar ko izveido kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību atveseļošanas un noregulējuma režīmu un groza Padomes Direktīvu 82/891/EEK un Eiropas

ziņā nevar tikt pakļauta nosacījumam par garantiju, kas papildināta ar nodrošinājumu, kurš būtu līdzīgs šīs pašas regulas 12.g panta 3. punktā paredzētajam nosacījumam. Pretēja pieeja nozīmētu, ka aplūkotajai tiesību normai tiktu atņemta jebkāda lietderīgā iedarbība, un tādējādi tas būtu klajš šīs tiesību normas pārkāpums.

Taču Vispārējā tiesa atzīst, ka no aplūkotās tiesību normas kontekstuālās interpretācijas nevar secināt, ka garantijas nenorādīšana tiesību normā, kas attiecas uz lūguma piešķirt atbrīvojumu no iekšējās *MREL* izskatīšanu ⁵⁴⁴, liedz VNV *ipso jure*, veicot minēto pārbaudi, noteikt šāda veida prasību. Tādējādi, lai gan VNV jānoraida prasība piešķirt atbrīvojumu, ja nav izpildīts viens no aplūkotajā tiesību normā paredzētajiem kumulatīvajiem nosacījumiem, tai tomēr ir zināma novērtējuma brīvība noteikt, kādos apstākļos ir izpildīts trešais nosacījums, kas attiecas uz to, ka nepastāv šķēršļi tūlītējai pašu kapitāla pārvešanai. Tālab nevar izslēgt, ka, ņemot vērā šo novērtējuma brīvību, VNV var pamatoti pieprasīt garantiju, kas ir atšķirīga no Regulas Nr. 806/2014 12.g panta 3. punktā paredzētās garantijas, lai novērstu šķēršļus tūlītējai pašu kapitāla pārvešanai.

Visbeidzot, veicot aplūkotās tiesību normas teleoloģisko interpretāciju, Vispārējā tiesa uzsver, ka Regulas Nr. 806/2014 un Direktīvas 2014/59 kopīgais galvenais mērķis, kuru izvirzījis likumdevējs, nosakot *MREL* pienākumu visām banku grupas iestādēm, ir nodrošināt efektīvu noregulējumu ar minimālu negatīvu ietekmi uz reālo ekonomiku, finanšu sistēmu un publiskajām finansēm. Tādējādi VNV, izskatot lūgumu piešķirt atbrīvojumu no iekšējās *MREL*, jāizvērtē, vai pastāv citi pasākumi, kas var tikt izmantoti kā iekšējās *MREL* funkcionālie aizstājēji. Atbilstoši tās novērtējuma brīvībai nekas tai neliedz uzskatīt, ka, ņemot vērā katra lūguma piešķirt atbrīvojumu raksturīgos apstākļus, ir nepieciešama garantija, lai tiktu izpildīts nosacījums, ka nepastāv šķēršļi tūlītējai pašu kapitāla pārvešanai. Tomēr tai nav atļauts pieprasīt garantiju, kuras iezīmes būtu līdzīgas Regulas Nr. 806/2014 12.g panta 3. punktā paredzētās garantijas iezīmēm.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa precizē, ka no apstrīdētā lēmuma neizriet nedz tas, ka VNV būtu pieprasījusi attiecīgajai banku grupai garantiju, kura atbilst Regulas Nr. 806/2014 12.g panta 3. punktā minētajai garantijai vai kurai ir tai līdzīgas iezīmes, nedz *a fortiori* tas, ka Pārsūdzību izskatīšanas grupa būtu apstiprinājusi šādu VNV pieeju.

Otrām kārtām, attiecībā uz to, ka Pārsūdzību izskatīšanas grupa ir izskatījusi tikai tai iesniegtos pamatus, Vispārējā tiesa vispirms atgādina, ka saskaņā ar Regulu Nr. 806/2014 ⁵⁴⁵ jebkura fiziska vai juridiska persona var Pārsūdzību izskatīšanas grupā pārsūdzēt VNV lēmumu, ka pārsūdzībā ir ietverts tās pamatojums un ka Pārsūdzību izskatīšanas grupai jālemj par minēto pārsūdzību. No tā izriet, ka Pārsūdzību izskatīšanas grupa izvērtē tajā izvirzītos pamatus. Bez tam Vispārējā tiesa norāda, ka pārsūdzības iesniedzējas Pārsūdzību izskatīšanas grupā tās pirmā pamata atbalstam izvirzītie argumenti neattiecas uz vērtējumiem pēc būtības, ko VNV veikusi par 2014. un 2015. gada garantijām, uz kurām attiecīgā banku grupa ir atsaukusies, lai apgalvotu, ka esot izpildīts nosacījums, ka nepastāv šķēršļi tūlītējai pašu kapitāla pārvešanai. Proti, ar aplūkotajiem argumentiem tika apgalvots, ka VNV esot pieļāvusi tiesību kļūdu, jo tā esot pārsniegusi savu kompetenci, automātiski piemērodama nosacījumu, kas nav ietverts Regulas Nr. 806/2014 12.h pantā.

Tāpēc Vispārējā tiesa atzīst, ka Pārsūdzību izskatīšanas grupai bija jāpārbauda, vai VNV veiktais vērtējums nebija slēpta 2014. un 2015. gada garantiju *in abstracto* pārbaude, bet gan attiecīgās banku grupas situācijas un minēto garantiju, kas tika iesniegtas, lai pamatotu tās atbrīvojuma lūgumu, uzticama *in concreto* pārbaude, un ka tādējādi VNV novērtējuma brīvības robežas tika ievērotas. Tālab

Parlamenta un Padomes Direktīvas 2001/24/EK, 2002/47/EK, 2004/25/EK, 2005/56/EK, 2007/36/EK, 2011/35/ES, 2012/30/ES un 2013/36/ES, un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1093/2010 un (ES) Nr. 648/2012 (OV 2014, L 173, 190. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 20. maija Direktīvu (ES) 2019/879 (OV 2019, L 150, 296. lpp.).

⁵⁴⁴ Proti, Regulas Nr. 806/2014 12.h panta 1. punkts.

⁵⁴⁵ Skat. šīs regulas 85. panta 3. un 4. punktu.

tā noraida iebildumu, ka pārsūdzības iesniedzējas Pārsūdzību izskatīšanas grupā izvirzītajiem pamatiem un argumentiem, kas attiecas uz VNV pieļauto tiesību kļūdu tāpēc, ka tā esot kļūdaini piemērojusi aplūkoto tiesību normu un pārsniegusi savas kompetences robežas, noteikti esot bijis jāliek Pārsūdzību izskatīšanas grupai pārbaudīt, vai VNV, ņemot vērā visus šīs lietas atbilstošos apstākļus, varēja lūgt īpašu garantiju.

Visbeidzot, runājot par tiesiskās drošības principa pārkāpumu, Vispārējā tiesa norāda, ka, pirmkārt, nevar prasīt, lai Regulas Nr. 806/2014 12.h panta 1. punkta c) apakšpunktā būtu minēti atsevišķi konkrētie gadījumi, kuros ir vai nav izpildīts šajā tiesību normā paredzētais nosacījums, jo likumdevējs nevar iepriekš noteikt visus šos gadījumus. Proti, nav iespējams uzskaitīt piemērus šķēršļiem tūlītējai pašu kapitāla pārvešanai, tāpat kā no likumdevēja nevar prasīt, lai pozitīvā veidā tiktu uzskaitīti pasākumi, kas nodrošinātu minēto šķēršļu neesamības nosacījuma ievērošanu. Otrkārt, tiesiskās drošības princips neliedz to, ka attiecīgajām iestādēm ir novērtējuma brīvība, piemērojot tiesiskajā regulējumā noteiktos kritērijus. Šajā gadījumā tas, ka VNV ir brīvība, lai novērtētu, vai pastāv šķēršļi tūlītējai pašu kapitāla pārvešanai, vai lai novērtētu, kādā veidā šis nosacījums jāizpilda, nenozīmē, ka būtu pārkāpts tiesiskās drošības princips.

2. Kredītiestāžu prudenciālā uzraudzība ⁵⁴⁶

2024. gada 28. februāra spriedums *Sber/ECB* (apvienotās lietas T-647/21 un T-99/22, [EU:T:2024:127](#))

Ekonomikas un monetārā politika – Kredītiestāžu prudenciālā uzraudzība – Regulas (ES) Nr. 1024/2013 9. panta 1. punkta otrā daļa – Uz Austrijas tiesību aktu pamata (un pēc lēmuma par administratīva naudas soda uzlikšanu uz Regulas Nr. 1024/2013 18. panta pamata) ECB piemēroti absorbēšanas procenti par Regulas (ES) Nr. 575/2013 395. panta pārkāpumu – Samērīgums

2024. gada 28. februāra spriedums *BAWAG PSK/ECB* (T-667/21, [EU:T:2024:131](#))

Ekonomikas un monetārā politika – Kredītiestāžu prudenciālā uzraudzība – Regulas (ES) Nr. 1024/2013 9. panta 1. punkta otrā daļa – Kompetentās iestādes pilnvaras, kuras ECB izmanto tieši, pamatojoties uz attiecīgajām Savienības tiesību normām – Austrijas tiesību aktos par Regulas (ES) Nr. 575/2013 395. panta pārkāpumu paredzēta absorbēšanas procentu piemērošana – ECB kompetence – Direktīvas 2013/36/ES 65. panta 1. punkts un 70. pants – Samērīgums

Apmierinot atcelšanas prasības par Eiropas Centrālās bankas (ECB) lēmumiem, ar kuriem, pamatojoties uz VUM regulu ⁵⁴⁷, piemēroti valsts tiesību normās paredzēti absorbēšanas jeb atgūšanas procenti [*Abschöpfungszinsen*], Vispārējā tiesa divos spriedumos, kas pasludināti vienā un tajā pašā dienā, precizē apstākļus, kādos tā var izmantot valsts tiesību normu, ar kurām transponēta direktīva, atbilstīgu interpretāciju, atkāpjoties no dalībvalsts tiesu izmantotās interpretācijas.

Turklāt spriedumā *Sber/ECB* (apvienotās lietas T-647/21 un T-99/22) tā ir nospriedusi attiecībā uz līdz šim neaplūkoto jautājumu par principa *ne bis in idem* piemērošanu situācijā, kad ECB, pamatojoties uz VUM regulu, uzliek administratīvus naudas sodus, savukārt spriedumā *BAWAG PSK/ECB* (T-667/21) tā ir papildinājusi savu judikatūru par šajā pašā regulā reglamentētās ECB kompetences apjomu.

⁵⁴⁶ Kopīgais rezumējums apvienotajās lietās *Sber/ECB* (T-647/21 un T-99/22) un lietā *BAWAG PSK/ECB* (T-667/21).

⁵⁴⁷ Padomes Regula (ES) Nr. 1024/2013 (2013. gada 15. oktobris), ar ko Eiropas Centrālajai bankai uztic īpašus uzdevumus saistībā ar politikas nostādņām, kas attiecas uz kredītiestāžu prudenciālo uzraudzību (OV 2013, L 287, 63. lpp.) (turpmāk tekstā – “VUM regula”).

Šīs lietas attiecas uz divām Austrijā reģistrētām kredītiestādēm, kas ir tieši pakļautas ECB īstenotajai prudenciālajai uzraudzībai.

Apvienotajās lietās T-647/21 un T-99/22 runa ir par to, ka ECB, pamatojoties uz VUM regulu, uzlika prasītājam – *Sber Vermögensverwaltungs AG* – administratīvu naudas sodu par Regulā Nr. 575/2013⁵⁴⁸ noteikto lielo riska darījumu limitu pārsniegšanu gan individuāli, gan konsolidētā mērogā. Pēc tam, arī pamatojoties uz VUM regulu⁵⁴⁹, ECB nolēma tai piemērot *BWG*⁵⁵⁰ 97. panta 1. punkta 2. apakšpunktā paredzētos absorbēšanas procentus par attiecīgajām minēto pārsniegumu summām.

ECB, ņemot vērā tās Administratīvās pārskatīšanas padomes atzinumu, kurā konstatēts, ka ECB sākotnējā lēmumā ir pieļautas nepilnības, 2021. gada 21. decembrī minēto lēmumu aizstāja ar jaunu lēmumu⁵⁵¹, vienlaikus atstājot spēkā absorbēšanas procentu summu. Tā precizēja, ka gadījumā, ja kredītiestāde neievēro Regulā Nr. 575/2013 noteiktos pienākumus, *BWG* paredzēto absorbēšanas procentu piemērošana ietilpst kompetentajai iestādei saistošo pilnvaru īstenošanā un ka tai šajā ziņā nav nekādas rīcības brīvības.

Ar divām atsevišķām prasībām prasītāja lūdza Vispārējo tiesu atcelt gan ECB sākotnējo lēmumu, gan tās 2021. gada 21. decembra lēmumu.

Lietā T-667/21 prasītāja – *BAWAG PSK Bank für Arbeit und Wirtschaft und Österreichische Postsparkasse AG* – bija netieši iegādājusies Francijā mājokļa iegādei izsniegtu aizdevumu portfeli. Šis portfelis tika nodots kopīgam ieguldījumu fondam bez juridiskas personas statusa; prasītāja iegādājās visas tā ieguldījumu daļas un tādējādi kļuva par tā faktisko īpašnieku.

ECB pēc prasītājas telpās veiktas pārbaudes konstatēja, ka prasītājai trūkst datu, pēc kuriem būtu iespējams identificēt katru ar pamatā esošajiem aizdevumiem saistīto parādnieku, un ka tā nebija ievērojusi lielo riska darījumu limitu, kas attiecībā uz portfeli ir paredzēts Regulā Nr. 575/2013. Tādēļ ar 2021. gada 2. augusta lēmumu⁵⁵², pamatojoties uz tām pašām tiesību normām, ECB prasītājai uzdeva samaksāt absorbēšanas procentus. Prasītāja šo lēmumu pārsūdzēja Vispārējā tiesā.

Ar spriedumiem *Sber/ECB* (apvienotās lietas T-647/21 un T-99/22) un *BAWAG PSK/ECB* (T-667/21) Vispārējā tiesa ir atcēlusi attiecīgi ECB 2021. gada 21. decembra lēmumu, ar kuru aizstāts tās sākotnējais lēmums, un 2021. gada 2. augusta lēmumu – ar tādu pamatojumu, ka, ECB, piemērojot absorbēšanas procentus, nebija izvērtējusi lietas apstākļus.

Vispārējās tiesas vērtējums

Par principa “ne bis in idem” piemērošanu

Vispārējā tiesa uzskata: absorbēšanas procenti, kurus ECB piemērojusi uz *BWG* 97. panta 1. punkta 2. apakšpunkta pamata par rīcību, par kuru jau uzlikts administratīvs naudas sods uz VUM regulas pamata, nav pretrunā principam *ne bis in idem*.

⁵⁴⁸ 395. panta 1. punkts Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 575/2013 (2013. gada 26. jūnijs) par prudenciālajām prasībām attiecībā uz kredītiestādēm un ieguldījumu brokeru sabiedrībām, un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 648/2012 (OV 2013, L 176, 1. lpp.; labojumi – OV 2013, L 208, 68. lpp., un OV 2013, L 321, 6. lpp.).

⁵⁴⁹ VUM regulas 4. panta 1. punkta d) apakšpunkts un 3. punkts, kā arī 9. panta 1. punkta otrā daļa.

⁵⁵⁰ 1993. gada 30. jūlija *Bundesgesetz über das Bankwesen (Bankwesengesetz)* (Banku likums) (*BGBI.* 532/1993), kas grozīts ar 2021. gada 28. maija likumu (*BGBI.* I, 98/2021) (turpmāk tekstā – “*BWG*”).

⁵⁵¹ Lēmums ECB-SSM-2021-ATSB-12.

⁵⁵² Lēmums ECB/SSM/2021-ATBAW-7-ESA-2018-0000126.

Šajā ziņā tā atgādina, ka Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 50. panta, ar kuru ir aizliegts kumulēt gan procesus, gan sodus ar krimināltiesisku raksturu par vienām un tām pašām darbībām un pret vienu un to pašu personu, attiecas ne tikai uz tādiem procesiem un sodiem, kas dalībvalsts tiesību aktos ir kvalificēti kā “krimināltiesiski”. Proti, tas attiecas arī uz saukšanu pie atbildības un sodiem, kas uzskatāmi par tādiem, kuriem piemīt krimināltiesisks raksturs, ņemot vērā pašu pārkāpuma būtību un attiecīgajai personai eventuāli piemērojamā soda bardzības pakāpi.

Vispārējā tiesa uzsver, ka administratīvie naudas sodi, kas uzlikti uz VUM regulas 18. panta 1. punkta pamata, ietilpst Hartas 50. panta piemērošanas jomā. Tā norāda, ka paraugs šādiem sodiem nepārprotami ir bijuši naudas sodi, kurus Eiropas Komisija var uzlikt konkurences tiesību jomā⁵⁵³, un tiem ir līdzīga būtība un bardzības pakāpe. No pastāvīgās judikatūras izriet, ka naudas sodu piemērošanas procedūrās saistībā ar konkurences tiesībām ir jāievēro princips *ne bis in idem*. Līdz ar to šī kvalifikācija pēc analogijas ir piemērojama arī minētajiem sodiem.

Vispārējā tiesa konstatē, ka savukārt no Austrijas tiesu judikatūras izriet, ka absorbēšanas procenti tiek kvalificēti kā prudenciālās uzraudzības pasākumi, kuriem nav soda iezīmju. Tā kā nedz pārkāpuma būtība, nedz soda bardzība neliecina, ka šī lieta ietilptu krimināltiesību jomā, to piemērošana uz BWG pamata neietilpst Hartas 50. panta piemērošanas jomā. Turklāt šo secinājumu apstiprina spriedums *VTB Bank (Austria)*⁵⁵⁴, kurā Tiesa ir atbalstījusi absorbēšanas procentu kvalificēšanu par “administratīvu pasākumu”, nevis par “administratīvu sodu”.

Par ECB kompetenci piemērot absorbēšanas procentus

Vispārējā tiesa precizē, ka ECB kompetencē – uz VUM regulas pamata – ietilpst arī BWG 97. pantā paredzēto absorbēšanas procentu piemērošana.

Vispirms tā uzsver, ka prudenciālās uzraudzības uzdevumu veikšanas vajadzībām ECB ir VUM regulā paredzētās trīs veidu uzraudzības un izmeklēšanas pilnvaras, attiecīgajās Savienības tiesību normās paredzētās kompetento iestāžu pilnvaras un pilnvaras dot dalībvalstu iestādēm norādījumus izmantot to pilnvaras atbilstoši spēkā esošajām valsts tiesību normām.

Aplūkojot jautājumu, vai šajā gadījumā ECB ir bijušas otrajā kategorijā ietilpstošās pilnvaras, proti, attiecīgajās Savienības tiesību normās paredzētās kompetento iestāžu pilnvaras, Vispārējā tiesa norāda, ka frāze “saskaņā ar Savienības tiesību aktiem” ir tikusi interpretēta tādējādi, ka tā aptver visas pilnvaras, kuras izriet no tiesiskā pamata, kas ieviests ar kādu direktīvu, neatkarīgi no tā, vai šīs pilnvaras izriet no dalībvalsts pienākuma vai tās tiesībām veikt likumdošanas darbības – pretstatā šajā direktīvā atzītajām dalībvalstu pilnvarām uz dalībvalsts tiesību aktu pamata ieviest stingrākas normas ārpus ar šo direktīvu ieviestā regulējuma⁵⁵⁵.

Spriedumā *VTB Bank (Austria)*⁵⁵⁶ attiecībā uz BWG 97. panta iepriekšējo redakciju tā ir atzinusi, ka absorbēšanas procentu piemērošana ir pielīdzināma administratīvam pasākumam, kas ietilpst Direktīvas 2013/36⁵⁵⁷ 65. panta 1. punkta piemērošanas jomā, kas šajā gadījumā ir daļa no piemērojamā tiesiskā regulējuma. Apstāklis, ka tie nav minēti šajā direktīvā iekļautajā administratīvo

⁵⁵³ Uz Padomes Regulas (EK) Nr. 1/2003 (2002. gada 16. decembris) par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti [LESD 101. un 102.] pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp.) 23. panta 2. punkta pamata.

⁵⁵⁴ Spriedums, 2018. gada 7. augusts, *VTB Bank (Austria)* (C-52/17, [EU:C:2018:648](#), 40.–42. punkts).

⁵⁵⁵ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 10. marts, *Safe Interenvíos* (C-235/14, [EU:C:2016:154](#), 79. punkts un tajā minētā judikatūra).

⁵⁵⁶ Iepriekš minētais 2018. gada 7. augusta spriedums, 31.–44. punkts.

⁵⁵⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2013/36/ES (2013. gada 26. jūnijs) par piekļuvi kredītiestāžu darbībai un kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību prudenciālo uzraudzību, ar ko groza Direktīvu 2002/87/EK un atceļ Direktīvas 2006/48/EK un 2006/49/EK (OV 2013, L 176, 338. lpp.).

sodu un citu pasākumu sarakstā, nav nozīmīgs, jo šis saraksts nav izsmelošs; šajā pašā direktīvā ir paredzēts, ka dalībvalstis veic visus pasākumus, kurus tās uzskata par nepieciešamiem, lai nodrošinātu minētās direktīvas un Regulas Nr. 575/2013 īstenošanu. Vispārējā tiesa precizē: šajā spriedumā Tiesa ir uzsvērusi, ka Savienības tiesību aktos noteiktajām minimālajām prudenčuālajām prasībām būtu jānodrošina pēc iespējas lielāka saskaņotība un ka Regulā Nr. 575/2013 paredzēto limitu pārsnieguma gadījumā dalībvalstīm ir jāpiemēro kredītiestādēm nevis to valsts tiesībās noteikts pasākums, bet gan administratīvs sods vai cits administratīvs pasākums Direktīvas 2013/36 65. panta 1. punkta izpratnē.

Tāpat apstākļi, ka absorbēšanas procentu piemērošana nav minēta Direktīvā 2013/36 iekļautajā sarakstā, neizslēdz to, ka uz šādu piemērošanu attiecas ar šo pašu direktīvu ieviestais tiesiskais regulējums. Līdz ar to Vispārējā tiesa secina, ka tā ir pielīdzināma pilnvarām, kas valsts kompetentajai iestādei ir piešķirtas "saskaņā ar attiecīgajiem Savienības tiesību aktiem" VUM regulas 9. panta 1. punkta otrās daļas otrā teikuma izpratnē un kuras līdz ar to ir piešķirtas arī ECB.

Par valsts tiesību normu interpretāciju

Vispārējā tiesa konstatē, ka, izmantodama Austrijas tiesu sniegto interpretāciju, ka lielo riska darījumu limitu pārsniegšanas gadījumā absorbēšanas procentu piemērošana notiek automātiski, un neizvērtēdama lietas apstākļus, ECB ir balstījusies uz juridiskā ziņā kļūdainu pieņēmumu, kura dēļ tika pieļautas kļūdas tās veiktajā pārbaudē par BWG 97. panta 1. punkta 2. apakšpunkta piemērošanas samērīgumu.

Šajā kontekstā Vispārējā tiesa atgādina: kad Vispārējai tiesai tiek lūgts pārbaudīt, cik pamatoti ECB ir piemērojusi valsts tiesību normas, ar kurām transponēta kāda direktīva, valsts tiesu sniegtā interpretācija ir pietiekama, lai konstatētu minētās valsts tiesību normas tvērumu, ja no tā izriet, ka šī norma ir saderīga ar direktīvu, kuras transponēšanas nolūkā tā tika pieņemta. Turpretī, ja valsts tiesu sniegtā interpretācija nav pietiekama, lai nodrošinātu valsts tiesību normu saderību ar konkrētu direktīvu, Savienības tiesību normu pārākuma principa ievērošana paredz, ka nepieciešamības gadījumā Vispārējā tiesa – tāpat kā valsts tiesa – valsts tiesību normas interpretē, pēc iespējas ņemot vērā transponētās direktīvas tekstu un nolūku, lai sasniegtu tajā izvirzīto mērķi. Tāpat prasības par atbilstīgu interpretāciju ietver pienākumu nepieciešamības gadījumā grozīt iedibinātu judikatūru, ja tā ir balstīta uz tādu valsts tiesību normas interpretāciju, kas neatbilst direktīvas mērķiem.

Turklāt, ja nav iespējams kādu valsts tiesisko regulējumu interpretēt atbilstoši Savienības tiesību aktu prasībām, Vispārējai tiesai – tāpat kā valsts tiesai, kurai ir pienākums piemērot Savienības tiesību normas, – būtu pienākums nodrošināt šo normu pilnīgu iedarbību, nepieciešamības gadījumā pēc savas ierosmes atstājot bez piemērošanas jebkuru valsts tiesību normu – arī vēlāk pieņemtu –, kas būtu pretrunā Savienības tiesību normai, kurai ir tieša iedarbība.

Šajā gadījumā Vispārējā tiesa, balstoties uz Direktīvas 2013/36 ⁵⁵⁸ 70. panta gramatisko, sistēmisko un teleoloģisko interpretāciju, atzīst, ka šī norma ir jāsaprot šādi: tā nozīmē, ka valsts kompetentajai iestādei – un līdz ar to arī ECB – administratīvā pasākuma veids ir jānosaka, ņemot vērā visus apstākļus, un tas automātiski nozīmē, ka saistībā ar BWG 97. panta 1. punkta 2. apakšpunktā paredzēto absorbēšanas procentu piemērošanu tām ir rīcības brīvība, un izslēdz to, ka runa būtu par obligātu administratīvā akta pieņemšanu.

2024. gada 10. jūlija spriedums PH u.c./ECB (T-323/22, [EU:T:2024:460](#))

Ekonomikas un monetārā politika – Kredītiestāžu prudenčuālā uzraudzība – ECB iebildumi pret būtiskas līdzdalības kredītiestādē iegūšanu – Atceļšanas prasība – Interese celt prasību – Tiešs skārums – Daļēja

⁵⁵⁸ Kopsakarā ar Direktīvas 2013/36 4. panta 1. punktu, 65. panta 1. punktu un 37. apsvērumu.

nepieņemamība – Potenciālā ieguvēja reputācija un profesionālā kompetence – Finanšu stabilitāte – Prudenciālo prasību ievērošana – Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas novēršana – Samērīgums

Vispārējā tiesa, izskatīdama atcelšanas prasību, kuru tā noraida, par Eiropas Centrālās bankas (ECB) lēmumu, ar ko tiek iebilsts pret būtiskas līdzdalības iegūšanu kredītiestādē, lemj par līdz šim neizskatītu jautājumu par sabiedrības – šādas līdzdalības pārdevēju – *locus standi*, lai celtu atcelšanas prasību par lēmumu, ar kuru potenciālajam līdzdalības ieguvējam ir atteikta minētās līdzdalības iegūšana. Turklāt tā lemj par jautājumu, vai, novērtējot potenciālā līdzdalības ieguvēja reputāciju, ECB var novērtēt pēdējā minētā profesionālo kompetenci.

HKB Bank GmbH (turpmāk tekstā – “mērķa banka”) ir par “mazāk nozīmīgu”⁵⁵⁹ kvalificēta kredītiestāde, kura ir pakļauta tiešai *Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht* (*BaFin*, Federālais finanšu pakalpojumu uzraudzības dienests, Vācija) prudenciālajai uzraudzībai. 2020. gada 9. aprīlī un 2020. gada 9. jūlijā PH, PI un PJ (turpmāk tekstā – “potenciālie ieguvēji”) paziņoja *BaFin* par savu nodomu iegūt būtisku līdzdalību un pārsniegt 50 % no mērķa bankas kapitāla un balsstiesībām (turpmāk tekstā – “plānotā iegāde”), iegādājoties visas *Socrates Capital* piederošās daļas mērķa bankā. Ar apstrīdēto lēmumu, kas potenciālajiem ieguvējiem paziņots 2022. gada 22. martā, ECB iebilda pret plānoto iegādi, jo potenciālie ieguvēji neatbilst labas reputācijas, finanšu stabilitātes, prudenciālo prasību ievērošanas un noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas riska novēršanas kritērijiem.

Vispārējās tiesas vērtējums

Attiecībā uz *Socrates Capital* un potenciālo pircēju Vispārējā tiesā celtās prasības pieņemamību Vispārējā tiesa atgādina – ņemot vērā, ka runa ir par vienu un to pašu prasību, tā kā PH, PI un PJ ir *locus standi*, nav jāpārbauda, vai *Socrates Capital* ir *locus standi*. Tomēr tā uzskata, ka pareizas tiesvedības interesēs un, ņemot vērā ECB izvirzītajā iebildē par nepieņemamību uzdotā jautājuma par pieņemamību īpašo nozīmi, ir lietderīgi lemt par šo iebildi.

Šajā ziņā, atgādinājusi noteikumus, saskaņā ar kuriem *locus standi* ir atzīts fiziskai vai juridiskai personai, lai celtu prasību par aktu, kas nav tai adresēts, Vispārējā tiesa konstatē, ka šajā lietā apstrīdētais lēmums nav ticis paziņots *Socrates Capital*. Turklāt nevienā tiesību normā nebija prasīta šāda paziņošana šai prasītājai kā attiecīgās būtiskās līdzdalības atsavinātājai. Tā kā apstrīdētais lēmums nav reglamentējošs akts, Vispārējā tiesa pārbauda, vai prasība, ciktāl to ir cēlusi *Socrates Capital*, atbilst nosacījumam par tiešu skārumu.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa vispirms norāda, ka būtiskas līdzdalības kontroles mērķis ir pirms šādas līdzdalības iegādes novērtēt to potenciālo ieguvēju piemērotību, kuri vēlas ienākt banku nozarē kā īpašnieki. Tādējādi iebildumi pret būtiskas līdzdalības iegūšanu kredītiestādē jāuzskata par tādiem, kas nemaina sabiedrības, kura pārdod šādu līdzdalību, tiesisko stāvokli. Proti, lai gan šādi iebildumi apšaubā potenciālo ieguvēju iespēju noslēgt līgumu ar būtiskas līdzdalības pārdevēju, tomēr ar tiem netiek apšaubītas būtiskas līdzdalības pārdevēja tiesības veikt atsavināšanas darījumu, ko tas it īpaši var noslēgt ar citu potenciālo ieguvēju. Šie iebildumi ir tikai atļaujas atteikums potenciālajiem ieguvējiem ienākt banku nozarē kā īpašniekiem.

Turpinājumā Vispārējā tiesa konstatē, ka šo secinājumu apstiprina apstrīdētā lēmuma juridiskais konteksts. Direktīvā 2013/36⁵⁶⁰ nav minēta ne paziņojuma par būtiskas līdzdalības iegūšanu

⁵⁵⁹ Padomes Regulas Nr. 1024/2013 (2013. gada 15. oktobris), ar ko Eiropas Centrālajai bankai uztic īpašus uzdevumus saistībā ar politikas nostādņām, kas attiecas uz kredītiestāžu prudenciālo uzraudzību (OV 2013, L 287, 63. lpp.), 6. panta 4. punkta izpratnē.

⁵⁶⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2013/36/ES (2013. gada 26. jūnijs) par piekļuvi kredītiestāžu darbībai un kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību prudenciālo uzraudzību, ar ko groza Direktīvu 2002/87/EK un atceļ Direktīvas 2006/48/EK un 2006/49/EK (OV 2013, L 176, 338. lpp.).

kredītiestādē publicēšana, ne iespēja trešajām personām iesaistīties administratīvajā procedūrā, ne arī sistemātiska kompetentās iestādes lēmuma publicēšana. Ja netiek ievēroti iebildumi pret būtiskas līdzdalības iegūšanu, tajā ir paredzētas tikai sankcijas attiecībā uz to balsstiesību izmantošanu, kas atbilst potenciālo ieguvēju iegūtajai līdzdalībai. Tādējādi šajā lietā apstrīdētajā lēmumā ir vērtēta potenciālo līdzdalības ieguvēju piemērotība, nevis pirkuma un pārdevuma līguma tiesiskums.

Turklāt Vispārējā tiesa norāda, ka pirkuma un pārdevuma līguma klauzulu par to, ka šis līgums nestāsies spēkā, ja nav saņemta ECB atļauja, līguma puses iekļāvušas brīvprātīgi. Protams, līguma noteikums var atspoguļot tiesisko regulējumu. Tomēr šajā lietā minētā klauzula atspoguļo tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru potenciālajam ieguvējam individuāli jāsaņem administratīva atļauja, lai izvērtētu, vai viņš ir piemērots, lai ienāktu banku nozarē kā īpašnieks. Tādējādi ECB, izvērtējot paziņojumu par minēto iegādi, nelemj par līguma, kas, iespējams, noslēgts starp potenciālajiem līdzdalības ieguvējiem un kredītiestādes akciju daļas pārdevēju, atbilstību.

Visbeidzot, lai gan apstrīdētais lēmums ir iejaukšanās potenciālo līdzdalības ieguvēju tiesībās uz īpašumu un darījumdarbības brīvībā, to nevar uzskatīt par iejaukšanos tajās pašās tiesībās attiecībā uz *Socrates Capital*. Proti, apstrīdētais lēmums tieši neskar *Socrates Capital* tiesības pārdot savas mērķa bankas daļas.

Tādējādi Vispārējā tiesa secina, ka apstrīdētais lēmums nav līdzvērtīgs vispārējam aizliegumam *Socrates Capital* pārdot savas mērķa bankas daļas un ka līdz ar to apstrīdētais lēmums *Socrates Capital* neskar tieši. Tāpēc tā noraida prasību kā nepieņemamu, ciktāl tā attiecas uz *Socrates Capital*.

Attiecībā uz ECB iespēju, izvērtējot potenciālo ieguvēju reputāciju, novērtēt to profesionālo kompetenci, Vispārējā tiesa konstatē, ka, protams, Direktīvas 2013/36 23. panta 1. punkta a) apakšpunktā ir minēta tikai potenciālā ieguvēja reputācija ⁵⁶¹, lai gan šī paša panta b) apakšpunktā ir minēta jebkura tāda vadības struktūras locekļa, kurš vadīs kredītiestādes darbību pēc plānotās iegādes, reputācija, zināšanas ⁵⁶², iemaņas un pieredze ⁵⁶³.

Tomēr jānorāda, ka atbilstoši tā ierastajai nozīmei jēdziens "reputācija" nozīmē "kurš ir cieņas vērts" vai "ar vispāratzītu cieņu". Šāda definīcija, kas jo īpaši attiecas uz sabiedrības viedokli, neizslēdz, ka personas reputācija ir atkarīga no tās profesionālās kompetences. Turklāt saskaņā ar Direktīvas 2007/44 ⁵⁶⁴, kuras noteikumi ir pārņemti Direktīvā 2013/36, 8. apsvērumu, lai piemērotu kritēriju par potenciālā ieguvēja reputāciju, jānosaka, vai pastāv šaubas par potenciālā ieguvēja godprātību "un profesionālo kompetenci" un vai šīs šaubas ir pamatotas.

Vispārējā tiesa arī uzskata: tas, ka potenciālā ieguvēja reputācijas pārbaudē tiek ņemta vērā viņa profesionālā kompetence, atbilst šī potenciālā ieguvēja "piemērotības" novērtējumam, kā arī būtiskas līdzdalības iegūšanas kontroles mērķim, proti, nodrošināt kredītiestādes pārdomātu un piesardzīgu pārvaldību. Tā kā būtiskas līdzdalības turētājs var ietekmēt attiecīgo kredītiestādi, viņa profesionālā kompetence veicina šādas kredītiestādes pārdomātu un piesardzīgu pārvaldību. Kopīgās pamatnostādnes ⁵⁶⁵ apstiprina šo interpretāciju, jo tajās ir norādīts, ka potenciālā ieguvēja reputācijas

⁵⁶¹ Direktīvas 2013/36 23. panta 1. punkta a) apakšpunkts.

⁵⁶² Direktīvas 2013/36 23. panta 1. punkta b) apakšpunkts.

⁵⁶³ Direktīvas 2013/36 91. panta 1. punkts.

⁵⁶⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2007/44/EK (2007. gada 5. septembris), ar ko groza Padomes Direktīvu 92/49/EEK un Direktīvas 2002/83/EK, 2004/39/EK, 2005/68/EK un 2006/48/EK attiecībā uz procedūras noteikumiem un vērtēšanas kritērijiem, kas piemērojami, veicot piesardzīgu novērtējumu par līdzdalības iegūšanu un palielināšanu finanšu nozarē (OV 2007, L 247, 1. lpp.).

⁵⁶⁵ Eiropas Banku iestādes (EBI), Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestādes (EAAPI) un Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādes (EVTI) pieņemtās Kopīgās pamatnostādnes, veicot piesardzīgu novērtējumu par būtiskas līdzdalības iegūšanu un palielināšanu finanšu nozarē, kas publicētas 2016. gada 20. decembrī.

novērtējumam būtu jāaptver viņa godprātība un profesionālā kompetence. Turklāt Vācijas tiesībās šajā jomā izmantotie jēdzieni neļauj izslēgt šādu interpretāciju, jo Vācijas likuma, ar kuru transponēta Direktīva 2007/44, paskaidrojuma rakstā minēts, ka uzticamības kritērijs ir pārliecināties, vai pastāv šaubas par potenciālā ieguvēja godprātību "un profesionālajām spējām" un vai šīs šaubas ir pietiekami pamatotas.

Vispārējā tiesa no tā secina, ka Direktīvā 2013/36 23. panta 1. punktā minētais reputācijas kritērijs jāinterpretē tādējādi, ka tas ietver potenciālā ieguvēja profesionālās kompetences novērtējumu.

XII. Savienības iestāžu publiskie iepirkumi

2024. gada 21. februāra spriedums *Inivos* un *Inivos/Komisija* (T-38/21, [EU:T:2024:100](#))

Publiski līgumi – Sarunu procedūra bez iepriekšējas paziņojuma par līgumu publicēšanas – Dezinfekcijas robotu piegāde slimnīcām Eiropā – Ārkārtēja steidzamība – Covid-19 – Prasītāju nepiedalīšanās iepirkuma procedūrā – Atcelšanas prasība – Individuāla skārums neesamība – Strīda līgumiskais raksturs – Nepieņemamība – Atbildība

Vispārējā tiesa, lemdama paplašinātā piecu tiesnešu sastāvā, kā nepieņemamu noraida prasītāju *Inivos Ltd* un *Inivos BV* celto prasību atcelt trīs Eiropas Komisijas lēmumus saistībā ar Savienības publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu, lai iegādātos dezinfekcijas robotus. Vispārējā tiesa spriedumā sniedz precizējumus par tirgus dalībnieka, kurš netika aicināts piedalīties sarunu procedūru bez iepriekšējas paziņojuma par līgumu publicēšanas (turpmāk tekstā – “sarunu procedūra”), prasības pieņemamības nosacījumiem, kurā lūgts atcelt šajā procedūrā pieņemto lēmumu par līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu.

Komisija, balstoties uz Covid-19 krīzes radīto steidzamības pamatojumu, nolēma veikt sarunu procedūru, lai iegādātos 200 autonomus dezinfekcijas robotus, kas izmanto UV gaismu, nolūkā tos piegādāt slimnīcām Eiropā ⁵⁶⁶. Iepriekšējā tirgus izpēte ļāva apzināt sešus piegādātājus (prasītājas starp tiem nebija), kuri atbilda iepriekš noteiktiem kritērijiem, un Komisija tos aicināja iesniegt piedāvājumu sarunu procedūrā. Tā pieņēma lēmumu līguma slēgšanas tiesības piešķirt diviem pretendentiem, un tādējādi ar tiem tika noslēgti pamatlīgumi par dezinfekcijas robotiem.

Pēc 2020. gada 9. decembra paziņojuma par līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu, saskaņā ar kuru strīdīgie pamatlīgumi tika noslēgti 2020. gada 19. novembrī, publiskošanas prasītājas cēla atcelšanas prasību attiecībā uz lēmumu veikt sarunu procedūru, lēmumu par šī līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu (turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums par līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu”) un lēmumu slēgt pamatlīgumus ar abiem izraudzītajiem tirgus dalībniekiem, kā arī prasību par zaudējumu atlīdzību.

Vispārējās tiesas vērtējums

Izvērtējot prasījuma, ar kuru tiek lūgts atcelt apstrīdēto lēmumu par līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu, pieņemamību, Vispārējā tiesa tostarp lemj par prasītāju *locus standi* ⁵⁶⁷.

Vispirms Vispārējā tiesa pārbauda, vai apstrīdētais lēmums par līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu prasītājas skar tieši. Tā konstatē, ka, pirmkārt, apstrīdētā lēmuma par līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu sekas bija tādas, ka prasītājām tika galīgi liegta iespēja piedalīties sarunu procedūrā un līdz ar to prasītājas tika izslēgtas no tās. Tādējādi minētais lēmums tieši ietekmēja to tiesisko stāvokli. Vispārējā tiesa, uzsvērdama, ka prasītājām jāpierāda, ka tās ir tirgus dalībnieki, kuri darbojas attiecīgajā tirgū, uzskata, ka tās ir pietiekami pierādījušas, ka tās darbojas autonomo dezinfekcijas robotu, kas izmanto UV gaismu, tirgū.

Otrkārt, apstrīdētajā lēmumā par līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu divi tirgus dalībnieki tika norādīti kā galīgie aplūkoto līguma slēgšanas tiesību saņēmēji ar tūlītēju un saistošu iedarbību. Ņemot vērā, ka šis lēmums rada juridiskas sekas, neparedzot nekādus papildu pasākumus, tas nepieļauj

⁵⁶⁶ Atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (ES, Euratom) 2018/1046 (2018. gada 18. jūlijs) par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam, ar kuru groza Regulas (ES) Nr. 1296/2013, (ES) Nr. 1301/2013, (ES) Nr. 1303/2013, (ES) Nr. 1304/2013, (ES) Nr. 1309/2013, (ES) Nr. 1316/2013, (ES) Nr. 223/2014, (ES) Nr. 283/2014 un Lēmumu Nr. 541/2014/ES un atceļ Regulu (ES, Euratom) Nr. 966/2012 (OV 2018, L 193, 1. lpp.).

⁵⁶⁷ Atbilstoši LESD 263. panta ceturtajai daļai jebkura fiziska vai juridiska persona var celt prasību pret tiesību aktu, kas adresēts šai personai vai skar viņu tieši un individuāli [...].

nekādu rīcības brīvību adresātiem, kuri ir atbildīgi par tā īstenošanu. No tā Vispārējā tiesa secina, ka apstrīdētais lēmums par līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu prasītājas ir skāris tieši.

Pēc tam Vispārējā tiesa pārbauda, vai apstrīdētais piešķiršanas lēmums prasītājas skar individuāli. Tomēr īpašos apstākļos, kad veikta sarunu procedūra, tirgus dalībnieks, kurš netika aicināts piedalīties šajā procedūrā, lai gan tas varēja izpildīt līgumslēdzējas iestādes piemērotos kritērijus, pēc kuriem tika atlasīti tirgus dalībnieki, kam sūtīt aicinājumu iesniegt piedāvājumu, ir jāuzskata par piederīgu ierobežotam konkurentu lokam, kuri var iesniegt piedāvājumu, ja tie būtu aicināti piedalīties procedūrā.

Šajā ziņā Komisija paskaidroja, ka attiecīgajā procedūrā izmantotie kritēriji bija CE zīme, ražošanas jauda vismaz 20 vienības mēnesī un pieredze robotu uzstādīšanā slimnīcās – vismaz 10 roboti. Šie kritēriji tika darīti zināmi prasītājam tiesvedības laikā.

Pirmkārt, attiecībā uz CE zīmes kritēriju Vispārējā tiesa uzskata, ka prasītājas ir pierādījušas, ka to robots atbilst šim kritērijam.

Otrkārt, attiecībā uz ražošanas jaudas kritēriju, lai gan prasītājas tiesas sēdē apgalvoja, ka tās ir izpildījušas šo kritēriju un pat spēj palielināt savu ražošanas jaudu, Vispārējā tiesa norāda, ka tās nav iesniegušas nevienu pierādījumu, kas apliecinātu, ka to ražošanas jauda varēja sasniegt 20 robotus mēnesī.

Treškārt, attiecībā uz kritēriju par nepieciešamo pieredzi robotu uzstādīšanā slimnīcās Vispārējā tiesa konstatē, ka prasītāju iesniegtie pierādījumi neļauj noteikt precīzu uzstādīto robotu skaitu.

No tā Vispārējā tiesa secina, ka prasītājas nav pierādījušas, ka tās varēja izpildīt Komisijas piemērotos kritērijus tirgus dalībnieku, kam sūtīt aicinājumu iesniegt piedāvājumu sarunu procedūrā, atļasei. Tādējādi prasītājas nav sniegušas pierādījumus, ka tās pieder ierobežotam tirgus dalībnieku lokam, kurus var aicināt iesniegt piedāvājumu un kuri var iesniegt piedāvājumu. Līdz ar to apstrīdētais lēmums par līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu prasītājas neskar individuāli.

Tāpēc Vispārējā tiesa konstatē, ka otrais prasījums attiecībā uz apstrīdētā lēmuma par līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu atcelšanu ir nepieņemams. Pēc to prasījumu noraidīšanas, kas vērsti pret abiem pārējiem apstrīdētajiem lēmumiem, tā atcelšanas prasību noraida kopumā. Turklāt Vispārējā tiesa noraida arī prasītāju celto prasību par zaudējumu atlīdzību.

2024. gada 2. oktobra spriedums VC/EU-OSHA (Izslēgšana no dalības publiskajos iepirkumos, pamatojoties uz apturētu valsts administratīvu lēmumu) (T-126/23, [EU:T:2024:666](#))

Publiski līgumi – Finanšu regula – Izslēgšana uz diviem gadiem no publiskā iepirkuma procedūrām un no Savienības vispārējā budžeta un EAF finansēto dotāciju piešķiršanas procedūrām – Informācijas par izslēgšanu publicēšana – Reģistrēšana agrīnās atklāšanas un izslēgšanas sistēmas datubāzē – Ar profesionālo darbību saistīts smags pārkāpums – Valsts konkurences iestādes lēmums – Valsts tiesas noteikta apturēšana – Pienākums norādīt pamatojumu – Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā – Korektīvi pasākumi – Neierobežota kompetence – Acīmredzama kļūda vērtējumā – Kļūda vērtējumā – Samērīgums

Lemjot paplašinātā sastāvā, Vispārējā tiesa noraida prasītājas VC celto prasību atcelt lēmumu, ar kuru tā uz diviem gadiem ir izslēgta no dalības Eiropas Savienības publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrās ar profesionālo darbību saistīta smaga pārkāpuma dēļ⁵⁶⁸. Spriedumā

⁵⁶⁸ Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras 2023. gada 13. janvāra lēmums (turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”).

Vispārējā tiesa, pirmkārt, pirmo reizi lemj par sekām, kādas ir valsts tiesas nolēmumam, ar kuru tiek apturēts administratīvais lēmums, kas ir bijis izslēgšanas pamatā. Otrkārt, tā līdz šim nebijušā veidā precizē savas neierobežotās kompetences aprises, lai novērtētu pretendenta veikto korektīvo pasākumu pietiekamību, kā arī nepieciešamību aizstāt izslēgšanas sankciju ar finansiālu sankciju.

Prasītāja bija iesniegusi piedāvājumu attiecībā uz Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras (*EU-OSHA*) publicētā uzaicinājuma iesniegt piedāvājumu daļu par informācijas un komunikācijas tehnoloģiju pakalpojumu sniegšanu. Pēc iepazīšanās ar *Comisión Nacional de los Mercados y la Competencia* (Valsts tirgus un konkurences komisija, Spānija; turpmāk tekstā – “*CNMC*”) lēmumu, ar kuru konstatēta prasītājas dalība konkurences tiesību pārkāpumā (turpmāk tekstā – “*CNMC lēmums*”), *EU-OSHA* lūdza panelīkomiteju, kas sasaukta saskaņā ar Finanšu regulu ⁵⁶⁹, sagatavot ieteikumu par prasītājas izslēgšanu vai finansiāla soda uzlikšanu tai.

Vēlāk *Audiencia Nacional* (Valsts mēroga lietu tiesa, Spānija) izdeva rīkojumu apturēt *CNMC* lēmuma izpildi (turpmāk tekstā – “valsts lēmums par apturēšanu”). Tomēr pēc tam, kad iepriekš minētā panelīkomiteja bija veikusi prasītājas rīcības provizorisku juridisko kvalifikāciju ⁵⁷⁰, tā ieteica *EU-OSHA* prasītāju izslēgt, uzskatīdama, ka tās rīcība ir “ar profesionālo darbību saistīts smags pārkāpums”. *EU-OSHA* ievēroja šo ieteikumu un pieņēma apstrīdēto lēmumu.

Vispārējās tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, Vispārējā tiesa izskaidro valsts lēmuma par izpildes apturēšanu iedarbības tvērumu.

Pirmkārt, Vispārējā tiesa atgādina: no Finanšu regulas ⁵⁷¹ izriet, ka tad, ja nav galīga sprieduma vai galīga administratīvā lēmuma, subjektu var izslēgt no dalības līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrās, pamatojoties uz tā rīcības provizorisko juridisko kvalifikāciju, ko veikusi kompetentā Savienības iestāde, ņemot vērā tostarp valsts konkurences iestādes lēmumos konstatētos faktus vai konstatējumus. No tā izriet, ka galīga sprieduma vai lēmuma, kurā konstatēta attiecīgā nepareizā rīcība, neesamība neliedz kompetentajai Savienības iestādei noteikt izslēgšanas pasākumu.

Vispārējā tiesa no tā secina Savienības likumdevēja gribu ļaut Savienības kompetentajai iestādei veikt pašai savu vērtējumu par attiecīgā uzņēmēja rīcību, negaidot, kad tiesa pasludinās spriedumu.

Tādējādi šajā gadījumā, tā kā nav galīga lēmuma, *EU-OSHA* bija jāveic savs vērtējums par prasītājas rīcību, pamatojoties uz *CNMC* lēmumu, kā arī uz citiem atbilstošajiem konteksta elementiem, it īpaši šī lēmuma apturēšanu.

Šajā lietā Vispārējā tiesa konstatē, ka *EU-OSHA* patiešām ir ņēmusi vērā *CNMC* lēmuma izpildes apturēšanu un pamatoti uzskatījusi, ka *CNMC* lēmuma izpildes apturēšana nav šķērslis tam, lai šī lēmuma konstatējumi tiktu ņemti vērā, lai pierādītu, ka prasītāja ir izdarījusi smagu pārkāpumu saistībā ar profesionālo darbību, un lai noteiktu izslēgšanas pasākumu.

⁵⁶⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES, Euratom) 2018/1046 (2018. gada 18. jūlijs) par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam, ar kuru groza Regulas (ES) Nr. 1296/2013, (ES) Nr. 1301/2013, (ES) Nr. 1303/2013, (ES) Nr. 1304/2013, (ES) Nr. 1309/2013, (ES) Nr. 1316/2013, (ES) Nr. 223/2014, (ES) Nr. 283/2014 un Lēmumu Nr. 541/2014/ES un atceļ Regulu (ES, Euratom) Nr. 966/2012 (OV 2018, L 193, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “Finanšu regula”), 143. pants.

⁵⁷⁰ Skat. Finanšu regulas 136. panta 2. punktu.

⁵⁷¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES, Euratom) Nr. 966/2012 (2012. gada 25. oktobris) par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam, un par Padomes Regulas (EK, Euratom) Nr. 1605/2002 atcelšanu (OV 2012, L 298, 1. lpp.), redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 28. oktobra Regulu (ES, Euratom) 2015/1929 (OV 2015, L 286, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “Iepriekšējā Finanšu regula”), 106. pants un Finanšu regulas 136. pants.

Proti, prasītājam pārmestie nodarījumi nav balstīti tikai uz pieņēmumiem, bet ir konstatēti, pamatojoties uz pierādījumiem, kas izriet no *CNMC* veiktās izmeklēšanas.

Turklāt no valsts lēmuma par izpildes apturēšanu neizriet nekāda nostāja par *CNMC* lēmuma pamatotību. Vispārējā tiesa precizē, ka valsts tiesa nekādā veidā neapstrīd un pat neapšaubā *CNMC* lēmumā ietvertos konstatējumus un apsvērumus, kas attiecas uz to, ka prasītāja nav ievērojusi konkurences tiesības, bet savu lēmumu par apturēšanu tā pamato ar apsvērumiem, kas attiecas vienīgi uz uzliktā naudas soda un aizlieguma slēgt līgumus ietekmi uz prasītājas darbības turpināšanu. Katrā ziņā ar to, kā to apgalvo prasītāja, ka, nosakot pagaidu pasākumu, valsts tiesa netieši, bet noteikti esot atzinusi tās apgalvojumu ticamību, nav pietiekami, lai apstrīdētu *CNMC* lēmumā ietvertos tiešos konstatējumus un apsvērumus.

Visbeidzot nav nozīmes tam, ka ar valsts lēmumu par apturēšanu tiek apturēta ne tikai ar *CNMC* lēmumu uzliktā naudas soda samaksa, bet arī ar šo lēmumu prasītājam noteiktais aizliegums slēgt līgumus Spānijā. Proti, *CNMC* lēmuma apturēšanas iemesli neliek apšaubīt to faktu patiesumu, uz kuriem apstrīdētais lēmums ir balstīts, lai pieņemtu lēmumu par prasītājas izslēgšanu. Turklāt no valsts lēmuma par apturēšanu neizriet nekāda informācija par to, ka prasītāja būtu noteikusi korektīvus pasākumus, un par to, ka apturēšana ir pamatota ar šādu pasākumu noteikšanu.

Otrkārt, attiecībā uz to, ka, pieņemot lēmumu par izslēgšanu, esot pārkāpts efektīvas tiesību aizsardzības tiesā princips, Vispārējā tiesa atgādina savu judikatūru, saskaņā ar kuru ar tiesisko regulējumu, kurā pilnībā netiek ņemta vērā administratīvā vai tiesas procesa uzsākšanas ietekme uz iespēju piedalīties publiskā iepirkuma procedūrā, varētu tikt pārkāptas attiecīgo personu pamattiesības. Tomēr, kā izklāstīts iepriekš, šajā lietā nevar uzskatīt, ka valsts lēmums par apturēšanu būtu ticis ignorēts un ka būtu apdraudēta prasītājas tiesību aizsardzība tiesā.

Turklāt, izmantojot iespēju no Savienības publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrām izslēgt personu vai subjektu, šajā gadījumā prasītāju, pamatojoties uz tās rīcības provizorisku juridisko kvalifikāciju, nav pārkāpts Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants. Proti, tas, ka pastāv tiesību aizsardzības līdzeklis, lai apstrīdētu apstrīdēto lēmumu Savienības tiesā, tieši ļauj nodrošināt prasītājas tiesību aizsardzību tiesā.

Vispārējā tiesa uzskata, ka tādējādi valsts lēmumam par apturēšanu nav jāatzīst tādas pašas sekas, kādas ir galīgajiem lēmumiem vai spriedumiem. Ja Savienības iestāžu izslēgšanas pilnvaras varētu tikt paralizētas tikai tādēļ, ka ir celta prasība ar apturošu iedarbību par valsts lēmumu, kas var būt pamats šī lēmuma izslēgšanai vai apturēšanai, šīm pilnvarām tiktu atņemta lietderīgā iedarbība.

Visbeidzot, Vispārējā tiesa piebilst, ka gadījumā, ja pēc valsts lēmuma par apturēšanu tiek pieņemts galīgs spriedums, ar kuru tiek atcelts *CNMC* lēmums, Finanšu regula⁵⁷² paredz, ka kredītrīkotājs nekavējoties izbeidz izslēgšanu, tādējādi sniedzot valsts tiesas nolēmumam pilnīgu iedarbību un vienlaikus nodrošinot prasītājam tiesību aizsardzību tiesā, kas šajā lietā saistīta ar valsts tiesas lēmumu, kurš šādā gadījumā ir saistošs Savienības iestādei.

Otrām kārtām, Vispārējā tiesa precizē savas kompetences raksturu un savas pārbaudes par prasītājas veiktajiem korektīvajiem pasākumiem intensitāti.

Vispirms, atgādinājusi, ka tai ir neierobežota kompetence pārskatīt lēmumu par izslēgšanu⁵⁷³, Vispārējā tiesa uzskata, ka šīs kompetences apjoms ir stingri ierobežots ar soda noteikšanu, izslēdzot jebkādas izmaiņas rīcību, kas pamato šo sankciju, veidojošajos elementos.

⁵⁷² Finanšu regulas 136. panta 2. punkta trešā daļa.

⁵⁷³ Finanšu regulas 143. panta 9. punkts.

Šajā lietā Vispārējā tiesa uzskata, ka korektīvo pasākumu pārbaude ietilpst rīcības vērtējumā, kas pamato sankciju. Proti, vērtējums, kas jāveic par korektīvajiem pasākumiem, ir līdzvērtīgs tam, lai pārbaudītu, vai turpina pastāvēt smags pārkāpums saistībā ar profesionālo darbību, kas šajā gadījumā ir secināts no valsts iestādes konstatētā pārkāpuma, un vai tas var atkārtoties. Šajā ziņā nav nozīmes tam, ka korektīvie pasākumi parasti tiek veikti pēc valsts iestādes konstatētā pārkāpuma izdarīšanas. Vispārējā tiesa no tā secina, ka tā nevar īstenot neierobežoto kompetenci, lai izvērtētu pamatu par prasītājas noteiktajiem korektīvajiem pasākumiem. Tā nevar *EU-OSHA* vērtējumu par attiecīgajiem korektīvajiem pasākumiem aizstāt ar savu vērtējumu, bet tai vienīgi jāpārbauda minētā vērtējuma tiesiskums.

Otrām kārtām, attiecībā uz Savienības tiesas pārbaudi par to, vai ir pieļauta acīmredzama kļūda vērtējumā, pirmkārt, Vispārējā tiesa precizē: lai konstatētu, ka šī iestāde ir pieļāvusi acīmredzamu kļūdu, novērtējot sarežģītus faktus, pierādījumiem, ko iesniegusi prasītāja, ir jābūt pietiekamiem, lai šajā aktā konstatēto faktu vērtējumam atņemtu ticamību. Neskarot ticamības pārbaudi, Vispārējai tiesai nav pienākuma aizstāt šī lēmuma autora veikto sarežģīto faktu vērtējumu ar savu vērtējumu. Tā kā iestādēm ir liela rīcības brīvība, lai izvērtētu, vai rīcību var kvalificēt par smagu pārkāpumu saistībā ar profesionālo darbību, un tā kā korektīvo pasākumu novērtējums ir neatņemama šādas rīcības novērtējuma sastāvdaļa, tām arī ir jāatzīst rīcības brīvība korektīvo pasākumu izvērtēšanā.

Otrkārt, Vispārējā tiesa precizē faktorus, kurus var ņemt vērā, lai veiktu *EU-OSHA* vērtējuma par prasītājas noteiktajiem korektīvajiem pasākumiem tiesiskuma pārbaudi. Paredzot, ka persona vai subjekts nav izslēgts, ja tas ir veicis pietiekamus korektīvus pasākumus, lai pierādītu savu uzticamību ⁵⁷⁴, Finanšu regulā attiecīgajai personai vai subjektam ir noteikts pienākums pierādīt, ka noteiktie korektīvie pasākumi ir tādi, kas liedz to izslēgt. Vispārējā tiesa no tā secina, ka nevar, neatņemot šajās tiesību normās noteiktajam pierādīšanas pienākumam iedarbību, tikt pieļauts, ka attiecīgais uzņēmējs Vispārējā tiesā iesniedz pierādījumus, kas netika iesniegti izslēgšanas procedūras laikā. *A fortiori* Vispārējā tiesa šajā tiesvedībā nevar lemt par korektīvajiem pasākumiem, par kuriem *EU-OSHA* netika informēta.

Turklāt tas, ka Vispārējā tiesa lemtu par jauniem korektīviem pasākumiem vai jauniem pierādījumiem, kas attiecīgā gadījumā vienlaikus iesniegti kredītrīkotājam un kas tam varētu likt pārskatīt apstrīdēto lēmumu tiesvedības laikā, kaitētu labai tieslietu pārvaldībai un institucionālajam līdzsvaram. Tādējādi Vispārējā tiesa nospriež, ka var ņemt vērā tikai pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas *EU-OSHA* iesniegtos pierādījumus.

Trešām kārtām, Vispārējā tiesa, izvērtējot izslēgšanas soda samērīgumu, norāda, ka *EU-OSHA* ir ņēmusi vērā prasītājas noteiktos korektīvos pasākumus kā atbildību mīkstinošus apstākļus, lai ierobežotu izslēgšanas ilgumu. Tādējādi šajā lietā jāanalizē prasītājas noteiktie korektīvie pasākumi, ciktāl tie veicina nevis pārkāpjošās rīcības noteikšanu, bet gan sankcijas noteikšanu, kas tālād pamato to, ka Vispārējā tiesa īsteno savu neierobežoto kompetenci.

Lai īstenotu šo kompetenci, Vispārējā tiesa tālād ir tiesīga ņemt vērā pierādījumus, kas pirmo reizi iesniegti šajā tiesvedībā, bet iepriekš netika paziņoti *EU-OSHA*, tomēr ievērojot Vispārējās tiesas Reglamentā paredzētos pieņemamības noteikumus.

Visbeidzot, Vispārējā tiesa lemj par to, ka neesot izvērtēta finansiālas sankcijas piemērošana kā alternatīva izslēgšanai.

Pirmkārt, Vispārējā tiesa no Finanšu regulas tiesību normām ⁵⁷⁵ secina, ka *EU-OSHA* šajā gadījumā nebija pienākuma pārbaudīt iespēju izslēgšanas sankciju aizstāt ar finansiālu sankciju.

⁵⁷⁴ Iepriekšējās Finanšu regulas 106. panta 7. punkta c) apakšpunkts un Finanšu regulas 136. panta 6. punkta a) apakšpunkts.

⁵⁷⁵ Iepriekšējās Finanšu regulas 106. panta 13. punkta a) apakšpunkts.

Otrkārt, attiecībā uz Vispārējai tiesai adresēto lūgumu pašai veikt šo aizstāšanu, īstenojot neierobežoto kompetenci, Vispārējā tiesa šo lūgumu noraida kā nepamatotu. Proti, prasītāja neprecizē iemeslus, kuru dēļ šajā lietā izslēgšanas sankcija būtu jāaizstāj ar finansiālu sankciju. Turklāt un katrā ziņā tā uzskata, ka no prasītājas argumentu vērtējuma izriet, ka šajā lietā piemērotā izslēgšanas sankcija ir atbilstoša un tādēļ nav jāaizstāj ar finansiālu sankciju.

XIII. Šķīrējklauzula

2024. gada 11. decembra spriedums *UIV Servizi/REA* (T-440/22, [EU:T:2024:898](#))

Šķīrējklauzula – Dotācijas nolīgums par projektu TTD.EU (“European Quality Wines: Taste the Difference”) – Iekšējā tirgū un trešās valstīs īstenoti informācijas un popularizēšanas pasākumi par lauksaimniecības produktiem – Dotācijas nolīguma apturēšana – Aizdomas par krāpšanu kriminālizmeklēšanā saistībā ar citu dotācijas nolīgumu – Līgumiskā atbildība

Izskatot lietu saskaņā ar LESD 272. pantu, atbilstoši šķīrējklauzulai Vispārējā tiesa lemj par vēl nebijušu jautājumu – par Eiropas Pētniecības izpildaģentūras (*REA*) lēmuma apturēt *TTD.EU* dotācijas nolīgumu ⁵⁷⁶ (turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”) spēkā esamību. Ar šo spriedumu Vispārējā tiesa atzīst apstrīdēto lēmumu par spēkā neesošu, konstatē, ka vairs nav jālemj par prasību uzdot *REA* atcelt *TTD.EU* dotācijas nolīguma apturēšanu, un noraida tajā iesniegto prasību arī par kaitējuma atlīdzību.

2019. gada decembrī pēc uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus par dotācijām informācijas un popularizēšanas pasākumiem attiecībā uz lauksaimniecības produktiem, ko īsteno iekšējā tirgū un trešās valstīs, prasītāja, Itālijas apvienība *Unione Italiana Vini Servizi Soc. coop. arl (UIV Servizi)*, ar Patērētāju, veselības, lauksaimniecības un pārtikas izpildaģentūru (*Chafea*) noslēdza *TTD.EU* dotācijas nolīgumu. No 2021. gada aprīļa *Chafea* veikto darbību īstenošana tika uzticēta *REA*.

2021. gada maijā Itālijā valsts līmenī pret prasītājas priekšsēdētāju/generāldirektoru un finanšu direktoru tika uzsākts kriminālprocess saistībā ar aizdomām par krāpšanu attiecībā uz dotācijas nolīgumu, ko koordinēja prasītāja, bet kas nav *TTD.EU* dotācijas nolīgums (turpmāk tekstā – “Itālijas kriminālizmeklēšana”). 2021. gada jūlijā prasītāja informēja *REA*, ka *Guardia di Finanza di Milano* (Milānas finanšu policija, Itālija) šīs kriminālizmeklēšanas ietvaros pie prasītājas ir veikusi revīziju. Pēc tam 2021. gada augustā *REA* notika sanāksme starp prasītāju un par *TTD.EU* dotācijas nolīgumu atbildīgo personu. Šajā sanāksmē *REA* atbildīgā persona esot norādījusi, ka, tā kā Itālijas kriminālizmeklēšana bija saistīta ar citu nolīgumu, attiecībā uz *TTD.EU* dotācijas nolīgumu var tikt turpināta tā parastā izpilde un nav nepieciešamības veikt pasākumus saistībā ar minēto izpildi.

2022. gada janvārī Eiropas Birojs krāpšanas apkarošanai (*OLAF*) informēja *REA*, ka 2021. gada decembrī tas ir sācis izmeklēšanu par apgalvojumiem par krāpšanu un citiem pārkāpumiem, īstenojot dotācijas nolīgumus, ko noslēgusi prasītāja, tostarp *TTD.EU* dotācijas nolīgumu.

Mēnesi vēlāk *REA* ar iepriekšēju informatīvu vēstuli informēja prasītāju par nodomu apturēt *TTD.EU* dotācijas nolīgumu. Pēc prasītājas apsvērumu noraidīšanas *REA* 2022. gada maijā apstiprināja vēlmi ar apstrīdēto lēmumu apturēt *TTD.EU* dotācijas nolīgumu, pamatojoties uz minētā nolīguma 33.2.1. panta a) punktu, lai aizsargātu Savienības finanšu intereses. Saskaņā ar šo pantu *REA* var apturēt dotācijas nolīguma darbības īstenošanu, ja “saņēmējs (vai jebkura fiziska persona, kas ir pilnvarota to pārstāvēt vai pieņemt lēmumus tā vārdā) ir pieļāvis vai tiek turēts aizdomās par to, ka tas ir pieļāvis būtiskas kļūdas, pārkāpumus vai krāpšanu, vai būtisku šajā nolīgumā [...] noteikto pienākumu pārkāpumu [...]”. Šādos apstākļos prasītāja vērsās Vispārējā tiesā, lai tā konstatētu apstrīdētā lēmuma spēkā neesamību, uzdotu *REA* atcelt *TTD.EU* dotācijas nolīguma apturēšanu un piespriestu *REA* prasītājai izmaksāt atlīdzību par tai nodarīto morālo un mantisko kaitējumu.

OLAF izmeklēšana tika pabeigta 2022. gada decembrī – pēc šīs prasības celšanas. Pamatojoties uz šīs izmeklēšanas secinājumiem, *OLAF* bija nosūtījis *REA* finanšu ieteikumus, kuru īstenošana attiecībā uz *TTD.EU* dotācijas nolīgumu tiesas sēdes dienā nebija pamats izpildes pasākumiem.

⁵⁷⁶ Dotācijas nolīgums Nr. 874904, kura mērķis ir īstenot projektu “European Quality Wines: Taste the Difference – *TTD.EU*”, lai popularizētu Itālijas un Spānijas vīnus Ķīnas un ASV tirgos (turpmāk tekstā – “*TTD.EU* dotācijas nolīgums”).

Tāpēc *REA* pieteikumu par tiesvedības izbeigšanu iesniedza pirms sprieduma taisīšanas; tajā tā informēja Vispārējo tiesu, ka minētā dotācijas nolīguma apturēšana ir atcelta. Pēc tiesvedības mutvārdu daļas atsākšanas prasītāja iesniedza apsvērumus par šo pieteikumu par tiesvedības izbeigšanu pirms sprieduma taisīšanas, iebilstot pret to.

Vispārējās tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, atgādinājusi, pirmkārt, gan atbilstošās Savienības tiesību, gan atbilstošās Beļģijas civiltiesību normas, kas reglamentē nolīgumu, kurā šajā lietā ir iekļauta šķīrējklauzula, un, otrkārt, noraidījusi *REA* pieteikumu izbeigt tiesvedību pirms sprieduma taisīšanas, ciktāl prasītāja ar savu prasību vēlas panākt, lai Vispārējā tiesa izskatītu prasītājas strīdu ar *REA* par *TTD.EU* dotācijas nolīguma piemērošanu un konstatētu lēmuma apturēt minēto nolīgumu spēkā neesamību, Vispārējā tiesa pārbauda apstrīdētā lēmuma spēkā esamību. Šajā nolūkā tā interpretē *TTD.EU* dotācijas nolīguma 33.2.1. pantu.

Vispirms, ņemot vērā 33.2.1. panta a) punkta i) apakšpunkta formulējumu, Vispārējā tiesa konstatē, ka prasītājas priekšsēdētājs/generāldirektors un finanšu direktors, pret kuriem tika veikta Itālijas kriminālizmeklēšana saistībā ar aizdomām par krāpšanu, kas attiecas uz cita dotācijas nolīguma izpildi, ir fiziskas personas, kuras ir pilnvarotas pārstāvēt vai pieņemt lēmumus prasītājas vārdā. Šajā lietā finanšu direktors prasītājas vārdā parakstīja gan *TTD.EU* dotācijas nolīgumu, gan Itālijas kriminālizmeklēšanā aplūkoto dotācijas nolīgumu un priekšsēdētājs/generāldirektors prasītājas vārdā parakstīja piešķiršanas vēstuli tādu darbību īstenošanai, kas saistītas ar *TTD.EU* dotācijas nolīgumu. Līdz ar to Vispārējā tiesa norāda, ka aizdomas par krāpšanu attiecībā uz prasītājas priekšsēdētāju/generāldirektoru un finanšu direktoru principā varētu pamatot dotācijas nolīguma apturēšanu, jo viņi ir pilnvaroti pārstāvēt prasītāju vai pieņemt lēmumus tās vārdā.

Turpinājumā Vispārējā tiesa nosaka, vai *REA* šīs fiziskās personas varēja kvalificēt par “personām, kuras tiek turētas aizdomās par krāpšanu” 33.2.1. panta a) punkta i) apakšpunkta izpratnē, tādējādi pamatojot nolīguma piemērošanas apturēšanu. Šajā ziņā jānorāda, ka minētajā pantā ir vispārīga atsauce uz aizdomām, ka ir pieļautas “būtiskas kļūdas, pārkāpumi vai krāpšana”, neprecizējot šādu aizdomu izcelsmi vai avotu. Tātad kriminālizmeklēšanas, kas balstīta uz aizdomām par krāpšanu, esamība – kā tas ir šajā lietā – principā varēja būt “aizdomu par krāpšanu” avots *TTD.EU* dotācijas nolīguma 33.2.1. panta a) punkta i) apakšpunkta izpratnē.

Visbeidzot Vispārējā tiesa izskata jautājumu, vai *REA*, pieņemot apstrīdēto lēmumu, varēja apturēt *TTD.EU* dotācijas nolīgumu saskaņā ar 33.2.1. panta a) punkta i) apakšpunktu, lai gan aizdomas par krāpšanu saistībā ar prasītājas priekšsēdētāju/generāldirektoru un finanšu direktoru izrietēja no Itālijas kriminālizmeklēšanas, kas attiecās uz citu dotācijas nolīgumu. Šajā ziņā Vispārējā tiesa sīki interpretē 33.2.1. panta a) un b) punktu, it īpaši, ņemot vērā Beļģijas Civilt kodeksa normas.

Pirmkārt, runājot 33.2.1. panta a) punktu, Vispārējā tiesa precizē, ka a) punkta i) apakšpunktā nav atsauces uz *TTD.EU* dotācijas nolīgumu, tāpēc aizdomas par krāpšanu saistībā ar cita nolīguma izpildi varētu pamatot *TTD.EU* nolīguma apturēšanu. Tomēr tā a) punkta ii) apakšpunktā ir šāda atsauce. Otrkārt, saskaņā ar 33.2.1. panta b) punktu *REA* var apturēt dotācijas nolīguma īstenošanu, ja “saņēmējs (vai jebkura fiziska persona, kas ir pilnvarota to pārstāvēt vai pieņemt lēmumus tā vārdā) saistībā ar citām [Savienības] vai *Euratom* dotācijām, kuras tam piešķirtas ar līdzīgiem nosacījumiem, ir pieļāvis [...] kļūdas, pārkāpumus, krāpšanu [...]”. Tādējādi 33.2.1. panta a) punkta i) apakšpunkta interpretācija, saskaņā ar kuru aizdomas par krāpšanu saistībā ar citu nolīgumu varētu pamatot *TTD.EU* nolīguma apturēšanu, atņemtu 33.2.1. panta b) punktam lietderīgo iedarbību.

Tātad Vispārējā tiesa uzskata, ka, nolemjot apturēt *TTD.EU* dotācijas nolīgumu tādēļ, ka prasītājas priekšsēdētājs/generāldirektors un finanšu direktors tika turēti aizdomās par krāpšanu saistībā ar citu dotācijas nolīgumu, *REA* ir pārkāpusi *TTD.EU* dotācijas nolīguma 33.2.1. panta a) punkta i) apakšpunktu, padarot šo lēmumu par spēkā neesošu.

Otrām kārtām, tā kā starplaikā *TTD.EU* dotācijas nolīguma apturēšana tika atcelta, Vispārējā tiesa konstatēja, ka, lai Vispārējā tiesa uzdotu *REA* atcelt apturēšanu, par prasību vairs nav jālemj.

Trešām kārtām, attiecībā uz prasību par zaudējumu atlīdzību, konstatējusi, ka par šo prasību ir jālemj, lai gan *TTD.EU* dotācijas nolīguma apturēšana ir atcelta, Vispārējā tiesa norāda, ka saskaņā ar Beļģijas Civilkodeksu, lai tiktu atlīdzināti līgumiskie zaudējumi, jābūt izpildītiem trim kumulatīviem nosacījumiem, proti, līguma neizpilde, zaudējumi un cēloņsakarība starp neizpildi un zaudējumi.

Vispārējā tiesa, protams, norāda, ka *REA* ar apstrīdēto lēmumu nolēma apturēt *TTD.EU* dotācijas nolīgumu, pārkāpjot tā 33.2.1. panta a) punkta i) apakšpunktu. Tomēr tā uzskata, ka, lai gan ir ticams, ka pēc *TTD.EU* dotācijas nolīguma apturēšanas prasītājam, iespējams, bija jāaptur vai jāatceļ daži pasākumi, kas bija plānoti, lai izpildītu nolīgumu, taču tā nepierāda, ka tās apgalvotie mantiskie zaudējumi šajā lietā patiešām ir radušies. Prasītāja arī nepierāda morālo kaitējumu reputācijas un tēla aizskāruma veidā, kas tai – atbilstoši tās apgalvojumam – esot nodarīts.

XIV. Savienības budžets

2024. gada 4. septembra spriedums *IMG/Komisija* (T-509/21, [EU:T:2024:590](#))

Savienības finanšu tiesiskais regulējums – Savienības budžeta izpilde starptautiskas organizācijas netiešā pārvaldībā – Lēmums, ar ko juridiskai personai atsaka atzīt starptautiskas organizācijas statusu – Atcelšanas prasība – Prasītāja advokātiem piešķirtā pilnvarojuma likumība – Pieņemamība – Tiesas sprieduma izpildei pieņemts lēmums – LESD 266. pants – “Res judicata” spēks – Labas pārvaldības princips – Tiesiskā drošība – Regula (ES, Euratom) Nr. 966/2012 – 58. pants – Deleģētā regula (ES) Nr. 1268/2012 – 43. pants – Regula (ES, Euratom) 2018/1046 – 156. pants – Jēdzieni “starptautiska organizācija” un “starptautisks nolīgums” – Tiesību kļūdas – Acīmredzama kļūda vērtējumā – Ārpuslīgumiskā atbildība

Lemjot paplašinātā sastāvā, Vispārējā tiesa noraida *International Management Group (IMG)* celto prasību, pirmkārt, atcelt 2021. gada 8. jūnija lēmumu, ar kuru Eiropas Komisija atteicās tai ar atpakaļejošu spēku no 2014. gada 16. decembra atzīt starptautiskas organizācijas statusu, kas paredzēts Savienības finanšu tiesiskajā regulējumā, lai izmantotu Savienības finansējumu atbilstoši netiešas pārvaldības metodei ⁵⁷⁷ (turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”), un, otrkārt, atlīdzināt tai mantisko un morālo kaitējumu, kas tai esot nodarīts. Apstrīdētā lēmuma pārbaude sniedz Vispārējai tiesai iespēju precizēt, pirmkārt, šajā ziņā atbilstošo Savienības tiesas pārbaudes apjomu, kā arī, otrkārt, jēdzienus “starptautiska organizācija” un “starptautisks nolīgums”, kā tie definēti starptautisko publisko tiesību instrumentos un judikatūrā, it īpaši starptautisko tiesu judikatūrā.

Prasītāja *IMG* tika izveidota 1994. gada 25. novembrī ⁵⁷⁸, lai valstīm un starptautiskām organizācijām, kas piedalās Bosnijas un Hercegovinas atjaunošanā, būtu īpaši šim nolūkam izveidota vienība.

2013. gada 7. novembrī Komisija pieņēma Īstenošanas lēmumu par 2013. gada rīcības programmu Mjanmas/Birmas finansēšanai ⁵⁷⁹ no Savienības vispārējā budžeta, pamatojoties uz Regulu Nr. 966/2012 ⁵⁸⁰. Šajā lēmumā bija tostarp paredzēta tirdzniecības attīstības programma, kuras izmaksas bija jāsedz Savienībai un kuras īstenošana bija jānodrošina kopīgā pārvaldībā ar prasītāju.

2014. gada 17. februārī Eiropas Birojs krāpšanas apkarošanai (*OLAF*) informēja Komisiju, ka tas ir sācis izmeklēšanu par prasītājas statusu. 2014. gada 15. decembrī Komisija saņēma *OLAF* izmeklēšanas gala ziņojumu. Šajā ziņojumā *OLAF* būtībā uzskatīja, ka prasītāja nav starptautiska organizācija Regulas Nr. 1605/2002 ⁵⁸¹ un to aizstājušās Regulas Nr. 966/2012 izpratnē.

2014. gada 16. decembrī Komisija nolēma uzticēt iepriekš minētajā īstenošanas lēmumā paredzētās tirdzniecības attīstības programmas izpildi netiešā pārvaldībā citai organizācijai, nevis prasītājai (turpmāk tekstā – “2014. gada 16. decembra lēmums”).

⁵⁷⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES, Euratom) 2018/1046 (2018. gada 18. jūlijs) par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam, ar kuru groza Regulas (ES) Nr. 1296/2013, (ES) Nr. 1301/2013, (ES) Nr. 1303/2013, (ES) Nr. 1304/2013, (ES) Nr. 1309/2013, (ES) Nr. 1316/2013, (ES) Nr. 223/2014, (ES) Nr. 283/2014 un Lēmumu Nr. 541/2014/ES un atceļ Regulu (ES, Euratom) Nr. 966/2012 (OV 2018, L 193, 1. lpp.).

⁵⁷⁸ Izveidošana notika ar 1994. gada 25. novembra dokumentu par *International Management Group – Infrastructure for Bosnia and Herzegovina (IMG-IBH)* dibināšanu (turpmāk tekstā – “1994. gada 25. novembra rezolūcija”).

⁵⁷⁹ Regulas Nr. 966/2012 84. pants.

⁵⁸⁰ Īstenošanas lēmums C(2013) 7682 final.

⁵⁸¹ Padomes Regula (EK, Euratom) Nr. 1605/2002 (2002. gada 25. jūnijs) par Finanšu regulu, ko piemēro Eiropas Kopienu vispārējam budžetam (OV 2002, L 248, 1. lpp.).

Visbeidzot 2015. gada 8. maijā Komisija nosūtīja prasītājam vēstuli, lai to informētu par darbībām, ko tā plāno veikt saistībā ar OLAF ziņojumu; vēstulē tā norādīja, ka ir tostarp nolēmusi, ka līdz brīdim, kad tiks gūta pilnīga pārlicība par prasītājas starptautiskas organizācijas statusu, tās dienesti vairs neslēgs ar to jaunu deleģēšanas nolīgumu, izmantojot netiešās pārvaldības metodi, kas paredzēta Regulā Nr. 966/2012 (turpmāk tekstā – “2015. gada 8. maija lēmums”).

Prasītāja Vispārējā tiesā cēla divas prasības, pirmkārt, par 2014. gada 16. decembra lēmuma atcelšanu un, otrkārt, par 2015. gada 8. maija lēmuma atcelšanu un ar šo lēmumu nodarītā kaitējuma atlīdzināšanu. Pēc šo abu prasību noraidīšanas ar 2017. gada 2. februāra spriedumu *International Management Group/Komisija*⁵⁸² un ar 2017. gada 2. februāra spriedumu *IMG/Komisija*⁵⁸³ prasītāja iesniedza Tiesā apelācijas sūdzību. Ar 2019. gada 31. janvāra spriedumu *International Management Group/Komisija*⁵⁸⁴ Tiesa atcēla šos abus Vispārējās tiesas spriedumus, kā arī 2014. gada 16. decembra un 2015. gada 8. maija lēmumus un nosūtīja lietu T-381/15 atpakaļ Vispārējai tiesai sprieduma taisīšanai attiecībā uz prasītājas prasību par to zaudējumu atlīdzību, kas tai esot nodarīti ar 2015. gada 8. maija lēmumu.

Ar 2020. gada 9. septembra spriedumu *IMG/Komisija*⁵⁸⁵ Vispārējā tiesa noraidīja prasītājas prasību atlīdzināt kaitējumu, kas tai esot nodarīts ar 2015. gada 8. maija lēmumu. Prasītāja Tiesā iesniedza apelācijas sūdzību.

2021. gada 8. jūnijā pēc sarakstes ar prasītāju, kas iesniedza apsvērumus, Komisija beidzot pieņēma apstrīdēto lēmumu.

Ar 2022. gada 22. septembra spriedumu *IMG/Komisija*⁵⁸⁶ Tiesa daļēji atcēla Vispārējās tiesas 2020. gada 9. septembra spriedumu un nosūtīja lietu T-381/15 RENV atpakaļ Vispārējai tiesai sprieduma taisīšanai par prasību atlīdzināt mantisko kaitējumu, kas esot nodarīts ar 2015. gada 8. maija lēmumu.

Vispārējās tiesas vērtējums

Vispirms Vispārējā tiesa noraida prasītājas prasījumus par apstrīdētā lēmuma atcelšanu.

Vispārējā tiesa sākumā konstatē, ka apstrīdētajā lēmumā ir pietiekami izklāstīti tiesiskie un faktiskie apsvērumi, ar kuriem tas tika pamatots un kuri varēja ļaut prasītājam novērtēt tā tiesiskumu un ļaut Vispārējai tiesai veikt pārbaudi.

Turpinājumā Vispārējā tiesa noraida prasītājas pirmo pamatu, kas attiecas uz vairākām tiesību kļūdām, tostarp uz LESD 266. panta, *res judicata* spēka, Savienības tiesību aktu atpakaļejoša spēka aizlieguma principa un vienlīdzības principa pārkāpumiem. Vispārējā tiesa arī noraida trešo pamatu, kas attiecas uz tiesiskās drošības principa pārkāpumu, kā arī otro pamatu par pienākuma ievērot pienācīgu rūpību un pienākuma ievērot objektivitāti pārkāpumu.

Visbeidzot Vispārējā tiesa noraida ceturto pamatu, kas attiecas uz acīmredzamām kļūdām vērtējumā un tiesību kļūdām, ar kurām prasītāja pārmeta Komisijai, ka tā ir atteikusies kvalificēt prasītājas dibināšanas aktu kā starptautisku nolīgumu, ar ko nodibināta starptautiska organizācija, un atzīt tai starptautiskas organizācijas statusu, neraugoties uz tās biedru vēlāku praksi.

⁵⁸² Spriedums, 2017. gada 2. februāris, *International Management Group/Komisija* (T-29/15, [EU:T:2017:56](#)).

⁵⁸³ Spriedums, 2017. gada 2. februāris, *IMG/Komisija* (T-381/15, [EU:T:2017:57](#)).

⁵⁸⁴ Spriedums, 2019. gada 31. janvāris, *International Management Group/Komisija* (C-183/17 P un C-184/17 P, [EU:C:2019:78](#)).

⁵⁸⁵ Spriedums, 2020. gada 9. septembris, *IMG/Komisija* (T-381/15 RENV, [EU:T:2020:406](#)).

⁵⁸⁶ Spriedums, 2022. gada 22. septembris, *IMG/Komisija* (C-619/20 P un C-620/20 P, [EU:C:2022:722](#)).

Izskatot ceturto pamatu, Vispārējā tiesa precizē, kāds apjoms ir pārbaudei, ko Savienības tiesa veic par tāda lēmuma tiesiskumu kā apstrīdētais lēmums. Šajā ziņā tā atgādina, ka Komisijai ir plaša rīcības brīvība, īstenojot tās atbildību izpildīt Savienības budžetu, it īpaši, kad tā izvēlas izpildīt šo budžetu atbilstoši netiešās pārvaldības metodei un kad, piemērojot šo pārvaldības veidu, tā uztic budžeta izpildes uzdevumus starptautiskām organizācijām. Tādējādi, kad Komisija īsteno šīs iepriekš definētās prerogatīvas, nelabvēlīgie lēmumi, kurus tā pieņem šajā kontekstā, ir pakļauti Vispārējās tiesas pārbaudei, kas aprobežota ar acīmredzamu kļūdu vērtējumā, neskarot citu to pretiesiskuma iemeslu pārbaudi, kurus var izvirzīt atcelšanas prasības ietvaros atbilstoši LESD 263. panta otrajai daļai.

Tomēr, ja – kā šajā lietā – Komisija atsakās uzticēt organizācijai budžeta izpildes uzdevumus netiešā pārvaldībā ar pamatojumu, ka šai organizācijai nav starptautiskas organizācijas statusa, šāda lēmuma tiesiskums ir pakļauts Vispārējās tiesas pārbaudei gan par tiesību kļūdu, gan par acīmredzamu kļūdu vērtējumā.

Proti, šādā gadījumā uz to, kā Komisija īsteno vispārējas tiesību normas, kas ļauj definēt un identificēt starptautiskas organizācijas, attiecas pārbaude par tiesību kļūdu, turpretī tādas organizācijas, kura, lai izpildītu Savienības budžetu atbilstoši netiešās pārvaldības metodei, apgalvo, ka ir starptautiska organizācija, noteikumu, kā arī tās biedru nostāju – tās var būt visai sarežģītas – interpretācija ir pakļauta pārbaudei, kas aprobežojas ar acīmredzamu kļūdu vērtējumā.

Par jēdzieniem “starptautiska organizācija” un “starptautisks nolīgums”, kas paredzēti Savienības finanšu tiesiskajā regulējumā tās budžeta izpildei atbilstoši netiešās pārvaldības metodei

Vispirms Vispārējā tiesa atgādina, ka jēdziens “starptautiska organizācija”, kā tas definēts Savienības finanšu tiesiskajā regulējuma secīgajās tiesību normās⁵⁸⁷, aptver starptautisko publisko tiesību organizācijas, kas izveidotas ar starptautiskiem nolīgumiem. Savienības tiesības ir jāinterpretē, ņemot vērā atbilstošās starptautisko tiesību normas, jo šīs tiesības ir Savienības tiesību sistēmas daļa un ir saistošas tās iestādēm.

Tomēr, tā kā jēdzieni “starptautiska organizācija” un “starptautisks nolīgums” tiek izmantoti Savienības finanšu tiesiskajā regulējumā ar īpašo mērķi īstenot tās budžetu, tie jāinterpretē šauri, lai aizsargātu Savienības finansiālās intereses.

Tādējādi tādā strīdā kā šajā lietā Vispārējai tiesai jāpiemēro starptautisko publisko tiesību jēdzieni, uz kuriem ir atsauce Savienības finanšu tiesiskajā regulējumā, izmantojot šo tiesību instrumentus, kuri definē šos jēdzienus, kā tie interpretēti saskaņā ar judikatūru. Konkrēti šajā lietā Vispārējā tiesa jēdzienus “starptautiska organizācija” un “starptautisks nolīgums”, kas Savienības finanšu tiesiskajā regulējumā paredzēti budžeta īstenošanai netiešā pārvaldībā, interpretē, ņemot vērā starptautisko publisko tiesību paražu principus, kuri tostarp minēti Vīnes konvencijā⁵⁸⁸ un pantu par starptautisko organizāciju atbildību projektā⁵⁸⁹.

⁵⁸⁷ Jēdziens “starptautiska organizācija”, kas minēts Regulas Nr. 1605/2002 53. un 53.d pantā, Regulas Nr. 966/2012 58. pantā un Regulas 2018/1046 62. pantā, ir gandrīz vienādi definēti Regulas Nr. 2342/2002 43. panta 2. punktā un tad Deleģētās regulas Nr. 1268/2012, ar ko atcelta un aizstāta Regula Nr. 2342/2002, 43. panta 1. punktā un Regulas 2018/1046 156. pantā. Tādējādi saskaņā ar trīs pēdējām minētajām tiesību normām šis jēdziens aptver starptautisko publisko tiesību organizācijas, kas izveidotas ar starptautiskiem nolīgumiem.

⁵⁸⁸ 1969. gada 23. maija Vīnes Konvencija par starptautisko līgumu tiesībām (*United Nations Treaty Series*, 1155. sēj., 331. lpp., turpmāk tekstā – “Vīnes konvencija”).

⁵⁸⁹ Apvienoto Nāciju Starptautisko tiesību komisijas 2011. gadā notikušās sešdesmit trešās sesijas laikā pieņemtā pantu par starptautisko organizāciju atbildību projekta, kurš iesniegts Ģenerālajai Asamblejai tās ziņojuma par minētās sesijas darbiem (A/66/10) ietvaros (*Annuaire de la Commission du droit international*, 2011. gads, II(2). sēj., turpmāk tekstā – “pantu projekts”).

Šajā ziņā no Vīnes konvencijas 2. panta 1. punkta i) apakšpunkta izriet, ka vārdu salikums "starptautiska organizācija" nozīmē starpvaldību organizāciju. Turklāt pantu projekta 2. panta a) punktā ir precizēts, ka šis vārdu salikums apzīmē ikvienu organizāciju, kura izveidota ar līgumu vai citu dokumentu, ko reglamentē starptautiskās tiesības, un kurai ir atbilstošs starptautiskas juridiskas personas statuss, un ka vēl bez valstīm starptautiskas organizācijas biedri var būt citas vienības, kas nav valstis.

Pirmām kārtām, runājot par nosacījumu, kas saistīts ar izveidošanu ar līgumu vai citu dokumentu, ko reglamentē starptautiskās tiesības, no Vīnes konvencijas 2. panta 1. punkta a) apakšpunkta izriet, ka jēdziens "līgums" nozīmē starptautisku rakstisku vienošanos starp valstīm, kuru reglamentē starptautiskās tiesības, neatkarīgi no tā, vai šī vienošanās ir ietverta vienā vai vairākos starptautiski saistītos dokumentos, kā arī neatkarīgi no tās konkrētā nosaukuma. Tātad šie dokumenti var būt viena vai vairāku starptautisko tiesību subjektu vienotas gribas izpausmes formulējums. Turklāt no starptautisko tiesu judikatūras izriet, ka, lai arī kāda būtu tā nozīme politiskajā ziņā, dokuments, kuru ir parakstījušas valstis, nevar būt starptautisks nolīgums, ja tas nesatur nevienu tiesību normu, kas rada tiesības vai pienākumus, kurām šīs valstis ir piekritušas ⁵⁹⁰.

Otrām kārtām, runājot par nosacījumu par atbilstoša juridiskas personas statusa esamību, pirmkārt, no starptautisko tiesu judikatūras izriet, ka starptautiskas organizācijas atzīšana ir pakārtota nosacījumam, ka attiecīgajai organizācijai jābūt juridiskai personai. Proti, vienībai, ko izveidojušas valstis un, attiecīgā gadījumā, viena vai vairākas starptautiskas organizācijas, ja tai nav atbilstoša juridiskas personas statusa, nav starptautiskas organizācijas rakstura, bet gan tādas struktūras raksturs, kura ir atkarīga vai nu no valstīm, kuras to dibinājušas ⁵⁹¹, vai arī no starptautiskas organizācijas, kuras paspārnē tā darbojas ⁵⁹².

Otrkārt, no starptautisko tiesu judikatūras arī izriet, ka starptautiskajām organizācijām principā ir privilēģijas un imunitāte, kas nepieciešamas to uzdevumu pildīšanai ⁵⁹³. Proti, atšķirībā no valstu imunitātes pret jurisdikciju, kas balstīta uz *par in parem non habet imperium* principu, starptautisko organizāciju imunitāte principā ir piešķirta ar šo organizāciju dibināšanas līgumiem, un tai ir funkcionāls raksturs, jo tās mērķis ir izvairīties no tā, ka tiek likti šķēršļi attiecīgo organizāciju darbībai un neatkarībai.

Treškārt, no judikatūras izriet, ka starptautisko organizāciju dibināšanas akti ir īpaša veida līgumi, ciktāl to mērķis ir radīt jaunus tiesību subjektus, kuriem ir zināma autonomija un kuriem puses uztic kopīgu mērķu sasniegšanas uzdevumu. Tādējādi starptautiskās organizācijas reglamentē "specialitātes princips", t.i., valstis, kuras tās izveido, piešķir tām kompetenci, kuras robežas ir

⁵⁹⁰ Skat. Starptautiskās tiesas spriedumu, Pienākums vienoties par piekļuvi Klusajam okeānam (Bolīvija pret Čīli), 2018. gada 1. oktobris, 2018. gada krājums, 507. lpp., 105. un 106. punkts un tajos minētā judikatūra.

⁵⁹¹ Šajā nozīmē skat. Starptautiskās tiesas spriedumu, Atsevišķas fosfātu saturošas zemes Nauru (Nauru pret Austrāliju), 1992. gada 26. jūnijs, sākotnējie iebildumi, 1992. gada krājums, 240. lpp., 47. punkts.

⁵⁹² Šajā nozīmē skat. Starptautiskās tiesas konsultatīvo atzinumu, Starptautiskās Darba organizācijas Administratīvā tribunāla spriedums Nr. 2867 par prasības pieteikumu pret Starptautisko Lauksaimniecības attīstības fondu, 2012. gada 1. februāris, 2012. gada krājums, 10. lpp., 57. un 61. punkts).

⁵⁹³ Šajā nozīmē skat. Pastāvīgās šķīrējtiesas spriedumu, *Dr. Reineccius u.c. pret Bank for International Settlements*, 2002. gada 22. novembris, lieta Nr. 2000-04, 108. punkts; Starptautiskās tiesas konsultatīvo atzinumu, Starptautiskās Darba organizācijas Administratīvā tribunāla spriedums Nr. 2867 par prasības pieteikumu pret Starptautisko Lauksaimniecības attīstības fondu, 2012. gada 1. februāris, 2012. gada krājums, 10. lpp., 58. punkts, un Starptautiskās tiesas spriedumu, Celulozes rūpnīcas Urugvajai upē (Argentīna pret Urugvaju), 2010. gada 20. aprīlis, 2010. gada krājums, 14. lpp., 88. punkts.

atkarīgas no to kopīgajām interesēm, ko valstis tām uztic veicināt un kas parasti ir skaidri formulētas to dibināšanas aktā ⁵⁹⁴.

Tādējādi starptautisku organizāciju nevar reducēt līdz pušu rīcībā esošam vienkāršam fakultatīvam mehānismam, ko ikviena no tām varētu izmantot pēc saviem ieskatiem. Proti, izveidojot starptautisku organizāciju un piešķirot tai visus tās darbībai nepieciešamos līdzekļus, tās dibinātāji pauž vēlmi sniegt labākās stabilitātes, nepārtrauktības un efektivitātes garantijas šai organizācijai uzticēto uzdevumu izpildē tādējādi, ka tie nevar nedz vienpusēji izstāties no tās tiem izdevīgā brīdī, nedz to aizvietot ar citiem saziņas kanāliem ⁵⁹⁵.

Par to, ka Vispārējā tiesa IMG dibināšanas aktu ir kvalificējusi par "starptautisku nolīgumu"

Vispārējā tiesa pārbauda 1994. gada 25. novembra rezolūcijas saturu un tvērumu, lai noteiktu, vai šis dokuments satur juridiski saistošus pienākumus tā parakstītājiem.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa norāda, ka no 1994. gada 25. novembra rezolūcijas izriet, ka tās parakstītāji ir apstiprinājuši prasītājas organizācijas noteikumus, tostarp apstiprinot tās ģenerāldirektoru un nolemjot izveidot vadības komiteju. Konkrēti, lai arī ar šo rezolūciju tās autoriem netika noteikts pienākums kļūt par prasītājas biedriem, tās 5. punktā bija paredzēts pienākums parakstītājām valstīm izlemt iekļaut prasītāju visaptverošajā stratēģijā Bosnijas un Hercegovinas atjaunošanai vai arī pakāpeniski izbeigt tās darbību. Tādējādi minētā rezolūcija saturēja vismaz vienu juridiski saistošu pienākumu tās parakstītājiem, tādēļ to nevarot uzskatīt par deklarāciju, kurai esot tikai politisks raksturs.

Tādēļ Vispārējā tiesa nospriež, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā ir pieļāvusi tiesību kļūdu, uzskatot, ka 1994. gada 25. novembra rezolūcija ir politiska deklarācija, kura nav juridiski saistoša.

Tāpat Vispārējā tiesa atzīst, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā ir pieļāvusi vēl vienu tiesību kļūdu, atsakoties kvalificēt šo rezolūciju par starptautisku nolīgumu tā iemesla dēļ, ka tajā pašā datumā notikušās sanāksmes dalībniekiem neesot bijis pilnvarojuma, jo minētās rezolūcijas parakstīšanu vēlāk apstiprināja vismaz divas valstis.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa atgādina – ja dokumentu paraksta personas, kurām nav nepieciešamās autoritātes, lai liktu valstīm, ko tās pārstāv, uzņemties atbildību atbilstoši Vīnes konvencijas 7. panta 1. punktam, šādu dokumentu nevar uzskatīt par juridiski saistošu starptautisku nolīgumu, izņemot, ja šīs personas ir tiesīgas uzņemties saistības minēto valstu vārdā bez pienākuma uzrādīt pilnvaras saskaņā ar šā paša panta 2. punktu ⁵⁹⁶.

Tomēr šajā lietā Vispārējā tiesa konstatē, ka ar dalību prasītājas sākotnējo vai vēlāko statūtu pieņemšanā vai ar dalību tās vadības komitejā vai tās pastāvīgajā komitejā dažas valstis, kas parakstījušas 1994. gada 25. novembra rezolūciju, ir rīkojušās veidā, kas liek domāt, ka tās savu pārstāvju veiktās šā akta parakstīšanas darbības uzskatīja par notikušām un tādējādi Vīnes konvencijas 8. panta izpratnē tās vēlāk ir apstiprinājušas šīs rezolūcijas, kuras mērķis bija izveidot prasītāju, parakstīšanu.

⁵⁹⁴ Šajā nozīmē skat. Starptautiskās tiesas konsultējošo atzinumu, Valsts veiktas kodolieroču izmantošanas bruņotā konfliktā likumība, 1996. gada 8. jūlijs, 1996. gada krājums, 66. lpp., 19. un 25. punkts; Starptautiskās tiesas spriedumus, Sauszemes un jūras robeža starp Kamerūnu un Nigēriju, 1998. gada 11. jūnijs, sākotnējie iebildumi, 1998. gada krājums, 275. lpp., 64.–67. punkts, un Celulozes rūpnīcas Urugvajā upē (Argentīna pret Urugvaju), 2010. gada 20. aprīlis, 2010. gada krājums, 14. lpp., 89. punkts.

⁵⁹⁵ Šajā nozīmē skat. Starptautiskās tiesas spriedumu, Celulozes rūpnīcas Urugvajā upē (Argentīna pret Urugvaju), 2010. gada 20. aprīlis, 2010. gada krājums, 14. lpp., 90. un 91. punkts.

⁵⁹⁶ Šajā nozīmē skat. Starptautiskā jūras tiesību tribunāla (SJTT) spriedumu, Jūras robežas noteikšana Bengālijas līcī (Bangladeša/Mjanma), 2012. gada 14. marts, SJTT 2012. gada krājums, 4. lpp., 96. un 98. punkts.

Tomēr Vispārējā tiesa atzīst, ka šīm tiesību kļūdām šajā pārbaudes stadijā nav ietekmes uz apstrīdētā lēmuma tiesiskumu, jo tās neskar Savienības finanšu tiesiskajā regulējumā paredzēto nosacījumu, ka prasītājam, lai īstenotu Savienības budžeta izpildi atbilstoši netiešās pārvaldības metodei, kas paredzēta starptautiskām organizācijām, jābūt dibinātai ar starptautisku nolīgumu, kura mērķis ir bijis to izveidot kā starptautisku organizāciju. Tādēļ šīs konstatētās nelikumības pašas par sevi nevar izraisīt apstrīdētā lēmuma atcelšanu.

Par Vispārējās tiesas interpretāciju, kas attiecas uz IMG dibināšanas akta parakstītāju nodomu un parakstītāju valstu un valstu, kas ir šīs vienības biedri, vēlāko praksi

Šajā lietā Vispārējā tiesa uzskata, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā nav pieļāvusi tiesību kļūdu, uzskatot, ka 1994. gada 25. novembra rezolūcijai nebija nedz mērķa piešķirt prasītājam starptautiskas organizācijas statusu, nedz arī šādu seku.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa atgādina, ka saskaņā ar Vīnes konvencijas 31. pantu, kas atspoguļo vispārējās starptautiskās paražu tiesības, līgums jāinterpretē labā ticībā atbilstoši parastajai nozīmei, kāda piešķirama šā līguma noteikumiem to kontekstā un atbilstoši tā priekšmetam un mērķim.

Vispārējā tiesa atzīst, ka Komisija nav pieļāvusi tiesību kļūdu, apstrīdētajā lēmumā paužot nostāju, ka vēlākā prakse pēc 1994. gada 25. novembra rezolūcijas pieņemšanas un pēc sākotnējo un 2012. gada statūtu pieņemšanas neliecina par to, ka šīs rezolūcijas parakstītāji un prasītājas biedri pietiekami plaši un skaidri atzīst tās starptautiskas organizācijas statusu.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa balstās uz judikatūru, atbilstoši kurai dokumentus nevar uzskatīt par tādiem, kas veido vēlāku vienošanos vai vēlāku praksi, ar kuru iedibināta pušu vienošanās attiecībā uz līguma interpretāciju Vīnes konvencijas 31. panta 3. punkta a) un b) apakšpunkta izpratnē, ja šie dokumenti ir pieņemti bez visu minētā līguma līgumslēdzēju valstu atbalsta ⁵⁹⁷.

Turpinājumā Vispārējā tiesa noraida prasītājas prasījumus, ar kuriem tā prasa atlīdzinājumu par mantisko un morālo kaitējumu, kas tai esot nodarīts, tostarp atgādinot, ka prasījumi par apstrīdētā lēmuma atcelšanu ir noraidīti un tādēļ nav izpildīts pirmais nosacījums, kas ļauj izraisīt Savienības ārpuslīgumiskās atbildības iestāšanos un kas saistīts ar tādas tiesību normas pārkāpumu, kuras mērķis ir piešķirt tiesības privātpersonām.

⁵⁹⁷ Šajā nozīmē skat. Starptautiskās tiesas spriedumu, Vaļu medības Antarktīdā (Austrālija pret Japānu; persona, kas iestājusies lietā – Jaunzēlande), 2014. gada 31. marts, 2014. gada krājums, 226. lpp., 83. punkts.

XV. Piekļuve iestāžu dokumentiem

1. Izņēmums saistībā ar tiesvedības aizsardzību

2024. gada 10. jūlija spriedums Ungārija/Komisija (T-104/22, [EU:T:2022:391](#))

Piekļuve dokumentiem – Regula (EK) Nr. 1049/2001 – Dokumenti par Ungārijas iestāžu Komisijai adresētu saraksti par uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus projektu, ko līdzfinansē Savienība no Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem – Dalībvalstī izdoti dokumenti – Dalībvalsts izvirzīts iebildums – Izņēmums saistībā ar lēmumu pieņemšanas procesa aizsardzību – Jēdziens “dokuments, kurš skar jautājumu, par ko iestāde vēl nav pieņēmusi lēmumu” – Pienākums norādīt pamatojumu – Lojāla sadarbība

Noraidīdama Ungārijas atcelšanas prasību par Eiropas Komisijas lēmumu, ar kuru trešai personai, kas ir pieteikuma iesniedzējs, ir piešķirta piekļuve sarakstei, kuru Ungārijas iestādes nosūtījušas šai iestādei par uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus projektu, kas finansēts no Eiropas Savienības fondiem (turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”), Vispārējā tiesa precizē Regulā Nr. 1049/2001⁵⁹⁸ paredzētā izņēmuma par lēmumu pieņemšanas procesa aizsardzību piemērojamību it īpaši saistībā ar precīzu jēdziena “iestādes lēmumu pieņemšanas process” definīciju. Turklāt šis samērā retais strīds, kurā kāda dalībvalsts pauž iebildumus pret to, ka Savienības iestāde izsniedz dokumentus, ko izdevušas šīs pašas valsts iestādes, sniedz Vispārējai tiesai iespēju lemt par vēl neizskatītu jautājumu, proti, vai dalībvalsts var norādīt uz šo izņēmumu, lai iebilstu pret tādu dokumentu izsniegšanu, kuri saistīti ar Eiropas strukturālo un investīciju fondu (turpmāk tekstā – “ESI fondi”) valsts vadošās iestādes izstrādātu uzaicinājumu iesniegt piedāvājumus dalītai Savienības budžeta pārvaldībai.

2021. gadā Komisijai tika nosūtīts piekļuves pieteikums, kas attiecās uz oficiālo saraksti starp to un Ungārijas iestādēm par uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus saistībā ar ESI fondu⁵⁹⁹ finansēto darbības programmu atbilstoši Regulai Nr. 1303/2013⁶⁰⁰. Konsultāciju saskaņā ar Regulu Nr. 1049/2001⁶⁰¹ laikā Ungārijas iestādes iebilda pret to izdoto dokumentu izsniegšanu, pamatojoties uz izņēmumu saistībā ar lēmumu pieņemšanas procesa aizsardzību. Tās norādīja – ņemot vērā, ka joprojām notiek lēmumu pieņemšanas process attiecībā uz aplūkoto uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus, minēto dokumentu izsniegšana varētu būtiski kaitēt vienlīdzīgas attieksmes, nediskriminācijas un pārskatāmības principiem.

Komisija vispirms trešai personai, kas ir pieteikuma iesniedzējs, piešķīra piekļuvi sešiem no vienpadsmit dokumentiem, kuri identificēti kā tādi, uz ko attiecas lūgums izsniegt dokumentus, bet atteica tai piekļuvi Ungārijas iestāžu izdotiem dokumentiem. Tomēr pēc atkārtota pieteikuma un vēlreiz konsultējusies ar Ungārijas iestādēm, neraugoties uz to pausto iebildumu, Komisija piešķīra piekļuvi Ungārijas iestāžu izdotiem dokumentiem, tostarp no jauna identificētiem dokumentiem.

⁵⁹⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 1049/2001 (2001. gada 30. maijs) par publisku piekļuvi Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas dokumentiem (OV 2001, L 145, 43. lpp.) 4. panta 3. punkts.

⁵⁹⁹ Uzaicinājums iesniegt priekšlikumus “EFOP 2.2.5” “Pārejas no stacionārās aprūpes uz kopienā balstītiem pakalpojumiem uzlabošana – institucionālo izmitināšanas vietu aizstāšana līdz 2023. gadam”.

⁶⁰⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1303/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un atceļ Padomes Regulu Nr. 1083/2006 (OV 2013, L 347, 320. lpp.; labojums – OV 2016, L 200, 140. lpp.).

⁶⁰¹ Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 4. un 5. punkts.

Vispārējās tiesas vērtējums

Lemjot par pamatu, ar kuru Ungārija pārmet Komisijai, ka tā šajā gadījumā nav piemērojusi izņēmumu saistībā ar lēmumu pieņemšanas procesa aizsardzību, Vispārējā tiesa, pirmām kārtām, konstatē, ka apstrīdētā lēmuma pieņemšanas brīdī nenotika nekāds Komisijas lēmumu pieņemšanas process.

Šajā ziņā tā norāda – lai gan ESI fondi ietilpst dalītajā pārvaldībā, Regulas Nr. 1303/2013 ⁶⁰² noteikumi par kritērijiem, kas jāievēro, lai atlasītu darbības, kuras paredzēts finansēt no šiem fondiem, liecina par to, ka uzaicinājumi iesniegt priekšlikumus ir dalībvalstu ekskluzīvā atbildībā. Tādēļ ar Regulu Nr. 1303/2013 Komisijai nav piešķirta īpaša kompetence šajā regulā reglamentēta uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus pabeigšanas procesā.

Turklāt, gramatiski, sistēmiski un teleoloģiski interpretējot Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 3. punkta pirmo daļu, Vispārējā tiesa norāda, ka šajā tiesību normā paredzētā izņēmuma piemērošana ir atkarīga no tā, vai tiek identificēta procedūra, kuras noslēgumā Savienības iestāde saskaņā ar Savienības tiesībām ir pilnvarota pieņemt konkrētu lēmumu. Tas vien, ka Komisija piedalās procedūrā, ko reglamentē dalītas pārvaldības budžeta noteikumi, nevar attaisnot, ka šī procedūra ietilpst šīs iestādes lēmumu pieņemšanas procesā. Komisijas veiktā deleģēšana valstu vadošajām iestādēm, kas raksturo dalīto pārvaldību, neietekmē Komisijas un dalībvalstu attiecīgās kompetences, kuras ir skaidri definētas Regulas Nr. 1303/2013 noteikumos, tādējādi vienas un otras lēmumu pieņemšanas procesus nedrīkst jaukt.

Līdz ar to Vispārējā tiesa secina, ka šajā lietā Komisijai nebija jāpieņem lēmums. Tādēļ tās saņemtos dokumentus nevar uzskatīt par tādiem, kuri attiecas uz notiekošu Savienības iestādes lēmumu pieņemšanas procesu. Attiecīgi tos nevar uzskatīt par "[tādiem], kur[i] skar jautājumu, par ko [Savienības] iestāde vēl nav pieņēmusi lēmumu" ⁶⁰³.

Otrām kārtām, Vispārējā tiesa noraida Ungārijas argumentāciju par izņēmuma, kas izriet no Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 3. punkta pirmās daļas, piemērojamību valsts vadošo iestāžu lēmumu pieņemšanas procesam.

Šajā ziņā tā norāda, ka šīs tiesību normas mērķis ir aizsargāt vienīgi Savienības iestāžu, nevis dalībvalstu vai citu juridisku personu lēmumu pieņemšanas procesu, jo pats šīs tiesību normas formulējums attiecas tikai uz dokumentiem, kuri skar "jautājumu, par ko [iestāde] nav pieņēmusi lēmumu". Interpretējot šo izņēmumu tādējādi, ka ar to tiek aizsargāts arī valsts vadošo iestāžu lēmumu pieņemšanas process, Savienības likumdevēja atceltais noteikums par autoru tiktu kļūdaini atkārtoti ieviests attiecībā uz jebkuru dokumentu, kas ietekmē dalībvalsts lēmumu pieņemšanu. Šāda interpretācija nebūtu saderīga ne ar LESD 15. panta un Regulas Nr. 1049/2001 priekšmetu, ne mērķi piešķirt sabiedrībai pēc iespējas plašākas tiesības piekļūt iestāžu dokumentiem visās Savienības darbības jomās. Turklāt jebkura šīs tiesību normas interpretācija, kas pārsniedz pašu formulējumu, izraisītu plašu šajā tiesību normā paredzētā izņēmuma interpretāciju, kura neļautu ierobežot attiecīgā atteikuma pamata piemērojamību.

⁶⁰² Regulas Nr. 1303/2013 110. panta 2. punkta a) apakšpunkts un 125. panta 3. punkts.

⁶⁰³ Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 3. punkta pirmās daļas izpratnē.

2. Izņēmums saistībā ar privātās dzīves un personas neaizskaramības aizsardzību

2024. gada 8. maija spriedums *Izuzquiza* u.c./Parlaments (T-375/22, [EU:T:2024:296](#))

Piekluve dokumentiem – Personas datu aizsardzība – Regula (EK) Nr. 1049/2001 – Dokumenti, kas attiecas uz Parlamenta deputātam piešķirtajām piemaksām un izdevumiem, kā arī uz deputāta palīgu algām un piemaksām – Piekluves atteikums – Izņēmums saistībā ar privātās dzīves un personas neaizskaramības aizsardzību – Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 1. punkta b) apakšpunkts un 6. punkts – Attiecīgās personas likumīgo interešu aizsardzība – Vajadzība pārsūtīt personas datus, lai sasniegtu konkrētu mērķi sabiedrības interesēs – Regulas (ES) 2018/1725 9. panta 1. punkts

Vispārējā tiesa paplašinātā sastāvā, izskatījusi trīs fizisku personu iesniegtu atcelšanas prasību, atceļ Eiropas Parlamenta 2022. gada 8. aprīļa lēmumu⁶⁰⁴, ar ko šī iestāde atteica prasītājiem piekļuvi dokumentiem par summām, kuras tā samaksāja Eiropas Parlamenta deputātam *Ioannis Lagos*, viņam īstenojot deputāta pilnvaras, kā arī viņa palīgiem. Šādi Vispārējā tiesa precizē izņēmumu no sabiedrības tiesībām piekļūt dokumentiem, kas balstīts uz Regulā Nr. 1049/2001⁶⁰⁵ paredzēto privātās dzīves un personas neaizskaramību. Tā konstatē, ka Parlamentam vajadzēja piešķirt piekļuvi dokumentiem, kuros ietverti *I. Lagos* un viņa palīgu personas dati un kuri attiecās konkrētāk uz ceļa izdevumiem un dienas naudu, ko šī iestāde atmaksāja *I. Lagos*, un uz viņa palīgu ceļa izdevumu atmaksu.

I. Lagos tika ievēlēts Grieķijā un sāka pildīt Parlamenta deputāta pienākumus 2019. gada 2. jūlijā. 2020. gada 7. oktobrī Grieķijas tiesas viņam piesprieda brīvības atņemšanu uz 13 gadiem un 8 mēnešiem un naudas soda samaksu par dalību noziedzīgā organizācijā un tās vadību, kā arī par diviem maznozīmīgiem pārkāpumiem. Pēc tam, kad 2021. gada 27. aprīlī tika atcelta *I. Lagos* deputāta imunitāte, Beļģijas iestādes viņu aizturēja un nodeva Grieķijas iestādēm. Šobrīd *I. Lagos* izcieš brīvības atņemšanas sodu Grieķijā.

Pēc notiesāšanas, imunitātes atcelšanas un ieslodzījuma *I. Lagos* neatkāpās no Eiropas Parlamenta deputāta amata. Turklāt pēc minētā deputāta notiesāšanas Grieķijas iestādes neziņoja Parlamentam par viņa mandāta atsaukšanu.

2021. gada 7. decembrī prasītāji, pamatojoties uz Regulu Nr. 1049/2001, lūdza Parlamentu piešķirt piekļuvi dokumentiem par *I. Lagos* saistībā ar viņam piešķirtajām piemaksām, kā arī izdevumiem, kas saistīti ar viņa reģistrēto un vietējo deputāta palīgu algām. Ar 2022. gada 4. februāra lēmumu Parlaments atteica prasītājiem sniegt piekļuvi šiem dokumentiem. Pēc prasītāju atkārtota pieteikuma Parlaments pieņēma apstrīdēto lēmumu, ar ko tas apstiprināja sākotnējo atteikumu piešķirt prasītājiem piekļuvi prasītajiem dokumentiem, izvirzot Regulā Nr. 1049/2001 paredzēto tiesību piekļūt dokumentiem izņēmumu, kurš saistīts ar personas datu aizsardzību, kā arī prasītāju pienākumu pierādīt personas datu pārsūtīšanas vajadzību konkrētam mērķim sabiedrības interesēs saskaņā ar Regulu 2018/1725⁶⁰⁶.

⁶⁰⁴ Eiropas Parlamenta 2022. gada 8. aprīļa Lēmums A(2021) 10718C (turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”).

⁶⁰⁵ Konkrētāk, uz Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 1049/2001 (2001. gada 30. maijs) par publisku piekļuvi Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas dokumentiem (OV 2001, L 145, 43. lpp.) 4. panta 1. punkta b) apakšpunktu. Atbilstoši šai tiesību normai iestādes var atteikt piekļuvi dokumentam, ja iepazīšanās ar to var kaitēt personu privātās dzīves un neaizskaramības aizsardzībai, jo īpaši saskaņā ar Savienības tiesību aktiem par personas datu aizsardzību.

⁶⁰⁶ Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2018/1725 (2018. gada 23. oktobris) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi Savienības iestādēs, struktūrās, birojos un aģentūrās un par šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Regulu (EK) Nr. 45/2001 un Lēmumu Nr. 1247/2002/EK (OV 2018, L 295, 39. lpp.), 9. panta 1. punkta b) apakšpunktu personas datus saņēmējiem, kas nav Savienības iestādes un struktūras, nosūta tikai tad, ja saņēmējs konstatē, ka nosūtīšana ir vajadzīga konkrētam mērķim sabiedrības interesēs, un pārzinis, ja ir kāds iemesls

Vispārējās tiesas vērtējums

Iesākumā Vispārējā tiesa uzsver, ka personas datu pārsūtīšana Regulas 2018/1725 9. panta 1. punkta b) apakšpunktā ir pakārtota vairāku kumulatīvu nosacījumu izpildei. Tādējādi piekļuves prasītājam jāpierāda, ka personas datu pārsūtīšana ir vajadzīga, lai sasniegtu konkrētu mērķi sabiedrības interesēs, un pēc tam – ka personas datu pārsūtīšana salīdzinājumā ar citiem iespējamiem pasākumiem ir vispiemērotākais pasākums izvirzītā mērķa sasniegšanai un ka tas ir samērīgs ar šo mērķi. Tad, kad šāds pierādījums ir sniegts, attiecīgajai iestādei jāpārbauda, vai nav pamata pieņemt, ka šāda pārsūtīšana varētu nodarīt kaitējumu datu subjekta likumīgajām interesēm, pretējā gadījumā tai apliecināmi jāizvērtē dažādās konkurējošās intereses, lai noteiktu, vai pieprasīto personas datu pārsūtīšana ir samērīga.

Tādējādi, pirmām kārtām, Vispārējā tiesa pārbauda, vai saistībā ar izņēmumu no tiesībām piekļūt dokumentiem, kas attiecas uz personas datu aizsardzību ⁶⁰⁷, prasītāji ir izpildījuši pienākumu pierādīt personas datu pārsūtīšanas vajadzību konkrētam mērķim sabiedrības interesēs ⁶⁰⁸.

Pirmkārt, tā analizē, vai prasītāju izvirzītais mērķis attiecīgo personas datu pārsūtīšanai ir konkrēts mērķis sabiedrības interesēs.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa precizē, ka minēto datu pārsūtīšana var balstīties uz vispārīgu mērķi, piemēram, sabiedrības tiesībām saņemt informāciju par Parlamenta deputātu rīcību to pienākumu izpildē. Šajā lietā prasītāju izvirzītais mērķis, lai atvieglotu publisko kontroli saistībā ar *I. Lagos* piekļuvi publiskiem līdzekļiem, bija uzzināt konkrētās summas, ko Parlaments viņam piešķir attiecīgajā laikposmā, un to, kā šīs summas tika iztērētas, viņam īstenojot deputāta pilnvaras. Pretēji Parlamenta apgalvojumiem minētais mērķis ir nevis vispārīgs, bet gan saistīts ar šī gadījuma konkrētajiem apstākļiem, kuriem ir izņēmuma raksturs. Proti, šie apstākļi attiecas uz Parlamenta deputātu, kurš pēc tam, kad viņam tika piespriesta tostarp brīvības atņemšana uz 13 gadiem un 8 mēnešiem, un kurš tika ieslodzīts par tādiem smagiem noziegumiem kā dalība noziedzīgā organizācijā un tās vadība, turpināja būt Parlamenta deputāts un saņemt piemaksas šī amata pienākuma veikšanai. Tādēļ, ņemot vērā šos apstākļus, Parlaments kļūdaini neatzina prasītāju izvirzīto mērķi par konkrētu mērķi sabiedrības interesēs.

Otrkārt, Vispārējā tiesa analizē, vai prasītāji ir pierādījuši personas datu pārsūtīšanas vajadzību un, konkrētāk, vai šī pārsūtīšana ir piemērotākais pasākums prasītāju izvirzītā mērķa sabiedrības interesēs sasniegšanai, un vai tā ir samērīga ar šo mērķi.

Vispirms attiecībā uz *I. Lagos* vispārējo izdevumu ⁶⁰⁹ un ikmēneša algas ⁶¹⁰ samaksu Vispārējā tiesa konstatē, ka informācija par šīm tiesībām ir brīvi un bez maksas pieejama sabiedrībai Parlamenta tīmekļvietnē. Tā kā attiecīgo personas datu pārsūtīšana nav piemērotākais pasākums prasītāju izvirzītā mērķa sasniegšanai, viņi nav pierādījuši vajadzību tos pārsūtīt. Vispārējā tiesa uzskata, ka situācija saistībā ar deputātu ceļa izdevumu atmaksu un dienas naudas samaksu atšķiras, ciktāl

uzskatīt, ka varētu tikt kaitēts datu subjekta likumīgajām interesēm, apliecināmi izvērtē dažādās konkurējošās intereses un pēc tam nosaka, ka personas datu pārsūtīšana ir samērīga ar minēto konkrēto mērķi.

⁶⁰⁷ Kā noteikts Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 1. punkta b) apakšpunktā.

⁶⁰⁸ Regulas 2018/1725 9. panta 1. punkta b) apakšpunkts.

⁶⁰⁹ No Eiropas Parlamenta Prezidija Lēmuma 2009/C 159/01 (2008. gada 19. maijs un 9. jūlijs) attiecībā uz Eiropas Parlamenta deputātu nolikuma īstenošanas pasākumiem (OV 2009, C 159, 1. lpp.) 25. un 26. panta izriet, ka Parlamenta deputāti katru mēnesi, pamatojoties uz vienotu pieteikumu, kas iesniegts pilnvaru termiņa sākumā, saņem fiksētu piemaksu par vispārējiem izdevumiem.

⁶¹⁰ Saskaņā ar Eiropas Parlamenta Lēmuma 2005/684/EK, Euratom (2005. gada 28. septembris), ar ko pieņem Eiropas Parlamenta deputātu nolikumu (OV 2005, L 262, 1. lpp.; turpmāk tekstā – "deputātu nolikums"), 10. pantu deputātu ikmēneša alga tiek izmaksāta automātiski.

publiski pieejamā informācija šajā ziņā neļauj uzzināt ne summas, ko Parlaments samaksāja *I. Lagos*, viņam īstenojot deputāta pilnvaras attiecīgajā laikposmā, ne to, kāds bija viņa braucienu nolūks, galamērķis vai maršruts. Tādēļ, ciktāl šo datu pārsūtīšana ļautu sabiedrībai piekļūt minētajai informācijai, to izpaušana ir piemērotāks pasākums prasītāju izvirzītā mērķa sasniegšanai nekā piekļuve jau vispārpieejamai informācijai. Tādējādi Vispārējā tiesa secina, ka *I. Lagos* personas datu pārsūtīšana ir nepieciešams pasākums, lai sasniegtu prasītāju izvirzīto konkrēto mērķi sabiedrības interesēs, kas pamato attiecīgo personas datu pārsūtīšanu, un ka Parlaments kļūdaini uzskatīja, ka prasītāji nebija izpildījuši pienākumu pierādīt minēto datu pārsūtīšanas vajadzību šādam mērķim.

Turpinot – Vispārējā tiesa uzsver, ka *I. Lagos* reģistrēto un vietējo deputāta palīgu algas par parlamentārās palīdzības sniegšanu *I. Lagos* tiek izmaksātas neatkarīgi no viņu konkrētajām darbībām. Tādējādi, ciktāl dokumentu, kas attiecas uz šo algu izmaksu, pārsūtīšana nesniegtu prasītājiem informāciju par iespējamu tiešu vai netiešu palīdzību *I. Lagos* noziedzīgu vai prettiesisku darbību finansēšanā vai nodrošināšanā, viņi nav pierādījuši vajadzību pārsūtīt minētos dokumentus. Tomēr *I. Lagos* palīgu ceļa izdevumi ir cieši saistīti ar viņa darbības jomu un var sniegt norādes par vismaz netiešu iespējamu saikni ar *I. Lagos* veiktu prettiesisku darbību. Tāpēc Vispārējā tiesa secina, ka dokumentos, kas attiecas uz šo izdevumu atmaksu, ietvertu personas datu pārsūtīšana ir nepieciešams pasākums, lai sasniegtu prasītāju izvirzīto mērķi, un ka Parlaments kļūdaini uzskatīja, ka prasītāji nebija izpildījuši pienākumu pierādīt personas datu pārsūtīšanas vajadzību konkrētam mērķim sabiedrības interesēs.

Otrām kārtām, Vispārējā tiesa lemj par iespējamu *I. Lagos* un viņa palīgu likumīgo interešu aizskārums, ko izraisījusi attiecīgo personas datu pārsūtīšana. Šajā ziņā, pārbaudot minēto datu pārsūtīšanas samērīgumu, Vispārējā tiesa izvērtē dažādās konkurējošās intereses⁶¹¹. Pirmkārt, attiecībā uz interesi brīvi īstenot Parlamenta deputāta pilnvaras saistībā ar lūgumu sniegt piekļuvi informācijai par *I. Lagos* ceļa izdevumu un dienas naudas atmaksu apstākļi, ka sabiedrība zina par šiem braucieniem, nekādā veidā neierobežo *I. Lagos* pilnvaru brīvu izmantošanu. Turklāt nav arī pierādīts, kādā veidā informācijas par veiktajiem braucieniem izpaušana ietekmē Eiropas parlamenta deputāta pilnvaru brīvu īstenošanu. Otrkārt, attiecībā uz interesi garantēt *I. Lagos* drošību principā vairs nevar uzskatīt, ka, pārsūtot attiecīgos personas datus, kas ietverti dokumentos par pagātnē gūtu dienas naudu un ceļa izdevumu atmaksu, tiktu apdraudēta deputāta drošība, ciktāl šī pārsūtīšana attiecas uz braucieniem, kuri prasītāju lūguma iesniegšanas brīdī jau bija veikti. Vispārējā tiesa uzsver: ja *I. Lagos* atkārtoti apmeklētu vietu, tostarp privātas dzīvesvietas Grieķijā, izpaušana sabiedrībai patiesi varētu apdraudēt viņa drošību, Parlamentam, izvērtējot konkurējošās intereses, ir pienākums nodrošināt tādu personas datu aizsardzību, kas būtiski *I. Lagos* drošībai, piemēram, viņa personīgās dzīvesvietas adresi. Turklāt attiecībā uz *I. Lagos* drošību, viņam īstenojot deputāta pilnvaras nākotnes braucieniem laikā, šis jautājums nav būtisks, ciktāl apstrīdētā lēmuma pieņemšanas brīdī viņš atradās apcietinājumā un tādējādi nevarēja pārvietoties. Šādā kontekstā Vispārējā tiesa uzskata, ka attiecīgie braucieni tika veikti laikā, kad *I. Lagos* jau bija notiesāts par smagiem noziegumiem, tādēļ prasītāji bija tiesīgi saņemt informāciju par šo braucieniem nolūku un galamērķiem. Tā kā risks, ka, iespējams, tiks aizskarta *I. Lagos* pilnvaru brīva īstenošana un viņa drošība, nav pietiekams pamats atteikumam izpaust attiecīgos personas datus, Parlaments kļūdaini uzskatīja, ka šo datu pārsūtīšana aizskartu *I. Lagos* un viņa palīgu likumīgās intereses un ka, izvērtējot dažādās konkurējošās intereses, šāda pārsūtīšana nebūtu samērīga.

Nemot vērā iepriekš minēto, Vispārējā tiesa atceļ apstrīdēto lēmumu, ciktāl Parlaments atteica piekļuvi dokumentiem, kuros ietverti *I. Lagos* personas dati saistībā ar ceļa izdevumiem un dienas naudu, ko viņam atmaksāja Parlaments, kā arī dokumentiem, kuros ietverti *I. Lagos* palīgu personas dati saistībā ar viņu ceļa izdevumu atmaksu.

⁶¹¹ Kā noteikts Regulas 2018/1725 9. panta 1. punkta b) apakšpunktā.

XVI. Civildienests

1. Disciplinārlietas

2024. gada 29. maija spriedums *Canel Ferreira/Padome* (T-766/22, [EU:T:2024:336](#))

Civildienests – Ierēdņi – Disciplinārlieta – Disciplinārsods – Rājiens – Cieņas pret amatu aizskārums – Civildienesta noteikumu 12. un 21. pants – Akta izdevēja kompetence – Pienākums norādīt pamatojumu – Labas pārvaldības princips – Objektivitāte – Pamattiesību hartas 41. pants

Saņēmusi Eiropas Savienības Padomes ierēdnes prasību, Vispārējā tiesa, izskatīdama lietu palātā paplašinātā sastāvā, atceļ šīs iestādes lēmumu, ar kuru šai ierēdnei tika piemērots disciplinārsods – rājiens.

Šajā gadījumā Vispārējā tiesa lemj, pirmkārt, par vēl neaplūkotu jautājumu, proti, vai lēmumu par disciplinārsodu un lēmumu, ar kuru noraidīta sūdzība par šo sodu, var pieņemt viena un tā pati persona. Otrkārt, tās sprieduma mērķis ir novērst atšķirības judikatūrā attiecībā uz kārtību, kādā Vispārējā tiesa autonomi izskata pamatus, kas vērsti pret lēmumu, kurš pieņemts par sūdzību.

Izskatāmajā lietā, pabeigusi administratīvo izmeklēšanu attiecībā uz prasītāju, iecelēj institūcija konstatēja, ka prasītāja bija izteikusi aizskarošas un agresīvas piezīmes par savu priekšnieci, apsūdzot viņu vardarbībā, un piemēroja prasītājai attiecīgu disciplinārsodu. Prasītāja par šo lēmumu iesniedza sūdzību, ko iecelēj institūcija tomēr noraidīja. Tādēļ prasītāja cēla prasību Vispārējā tiesā, lūdzot it īpaši atcelt lēmumu, ar kuru viņai tika izteikts rājiens, un lēmumu par sūdzības noraidīšanu.

Vispārējās tiesas vērtējums

Iesākumā Vispārējā tiesa atgādina, ka prasītājai ir jābūt iespējai lūgt Eiropas Savienības tiesu pārbaudīt lēmuma par viņas sūdzības noraidīšanu tiesiskumu, ja viņa izvirza pamatu, kas tieši attiecas uz sūdzību izskatīšanas procedūru. Ja prasītājai būtu tiesības apstrīdēt tikai sākotnējo lēmumu, jebkāda iespēja apstrīdēt pirmstiesas procedūru būtu izslēgta. Tādējādi viņai būtu liegts gūt labumu no procedūras, kuras mērķis ir ļaut un sekmēt strīda starp darbinieku un administrāciju atrisināšanu ar izlīgumu, un likt iestādei, kurai šis darbinieks pakļauts, atbilstoši attiecīgajiem noteikumiem pārskatīt savu lēmumu, ņemot vērā iespējamās minētā ierēdņa iebildumus. Šādos apstākļos Vispārējā tiesa uzskata, ka vispirms jāizskata pamats par prettiesiskumu, pieņemot lēmumu par sūdzības noraidīšanu, lai pēc tam lemtu par pamatiem, kas vērsti pret lēmumu, par kuru ir iesniegta sūdzība. Proti, ja Vispārējā tiesa atceļ lēmumu par sūdzības noraidīšanu, administrācijai jāpārskata sūdzība, nodrošinot pirmstiesas procedūras pareizu norisi. Šādā gadījumā pret sākotnējo lēmumu vērstie prasījumi ir jānoraida kā nepieņemami, pamatojoties uz to, ka tie izvirzīti priekšlaicīgi, jo šo lēmumu var pārbaudīt tiesā tikai tad, ja tas iepriekš ir ticis pārskatīts pareizā pirmstiesas procedūrā.

Runājot par personu, kuras kompetencē ir pieņemt lēmumu par sūdzības noraidīšanu, Vispārējā tiesa norāda, pirmkārt, ka Eiropas Savienības Civildienesta noteikumu (turpmāk tekstā – “Civildienesta noteikumi”) 90. panta 2. punkts nenoteic, ka sūdzība par nelabvēlīgu aktu jāizskata iestādei, kas nav iecelēj institūcija, kura šo aktu ir pieņēmusi. Savukārt Vispārējā tiesa precizē – no tā izriet, ka Savienības likumdevējs ir paredzējis situāciju, kurā ierēdnim nelabvēlīgu lēmumu pieņem un vēlāk par to iesniegto sūdzību lemj viena un tā pati iestāde.

Otrkārt, sūdzības izskatīšanas procedūra nav apelācijas procedūra, bet tās mērķis ir noteikt iestādei, kurai ierēdnis ir pakļauts, pienākumu pārskatīt savu lēmumu, ņemot vērā ierēdņa iespējamās iebildumus.

Tādējādi Vispārējā tiesa, ņemot vērā sūdzību izskatīšanas procedūras būtību, norāda, ka Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 41.panta 1.punktā garantēto tiesību uz objektīvu jautājumu izskatīšanu Savienības iestādēs pārkāpumu nevar konstatēt tikai tā iemesla dēļ, ka lēmumu par sūdzības noraidīšanu saskaņā ar Padomes iekšējās organizācijas noteikumiem ir pieņēmusi tā pati persona, kas pieņēma lēmumu, par kuru ir iesniegta šī sūdzība.

Vispārējā tiesa atgādina, ka pienākuma norādīt nelabvēlīga akta pamatojumu mērķis ir, pirmkārt, sniegt ieinteresētajai personai pietiekamu norādi, lai izvērtētu tai nelabvēlīgā akta pamatotību, un sniegt iespēju celt prasību Savienības tiesā, un, otrkārt, ļaut minētajai tiesai pārbaudīt akta tiesiskumu. Tas, vai pamatojums ir pietiekams, jāvērtē, ņemot vērā ne tikai tā formulējumu, bet arī faktiskos un tiesiskos apstākļus, uz kuru pamata apstrīdētais akts ir pieņemts.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa konstatē, ka izskatāmajā lietā, izklāstot faktus, kurus iecelēj institūcija ņēmusi vērā attiecībā uz prasītāju, ir tikai daļēji pārņemts izmeklēšanas ziņojuma secinājumu punkts, kurā sniegts tikai īss to izmeklētāju apsvērumu kopsavilkums, kas iekļauti minētā ziņojuma iepriekšējās daļās. Ja šo fragmentu izņem no konteksta, tas precīzi neatklāj prasītājam pārmestos faktus.

Turklāt iecelēj institūcija nav sniegusi prasītājam paskaidrojumus par faktiem, kas viņai tika pārmesti lēmumā par sūdzības noraidīšanu, neraugoties uz prasītājas argumentiem par pienākuma norādīt pamatojumu pārkāpumu, kurus viņa izvirzīja savas sūdzības pamatojumam. Arī šajā lēmumā ir tikai daļēji atkārtots šis pats izmeklēšanas ziņojuma secinājumu punkts.

Tomēr, lai gan izmeklēšanas ziņojumā ir dažādi komentāri par prasītājas neatbilstošo saziņas veidu visā viņas sadarbības ar savu priekšnieci laikā, Vispārējā tiesa precizē, ka no izmeklēšanas ziņojuma skaidri un objektīvi neizriet, uz kādiem pierādījumiem ir balstīti izmeklētāju secinājumi par Civildienesta noteikumu pārkāpumu. Tādējādi, pat ja apstrīdētais lēmums netika pieņemts prasītājam pilnīgi nezināmos apstākļos, viņa pamatoti apgalvo, ka apstrīdētajā lēmumā, lasot to kopsakarā ar minēto izmeklēšanas ziņojumu, nav norādīts pietiekams pamatojums. Tas, ka nav sīkākas informācijas par prasītājam pārmestajiem faktiem, liedz Vispārējai tiesai pārbaudīt apstrīdētā lēmuma pamatotību, un tas pamato tā atcelšanu.

2. Pabalsti

2024. gada 5. jūnija spriedums VA/Komisija (T-123/23, [EU:T:2024:359](#))

Civildienests – Ierēdņi – Atalgojums – Ģimenes pabalsti – Apgādājamā bērna pabalsts – Pabalsts izglītībai – Lēmumi izbeigt noteiktu pabalstu piešķiršanu – Piešķiršanas nosacījumi – Jēdziens “studiju beigas” – Vienlīdzīga attieksme – Labas pārvaldības princips – Nepamatotu maksājumu atgūšana – Civildienesta noteikumu 85. panta pirmā daļa – Atbildība

Izskatījusi kāda Eiropas Savienības Padomes ierēdņa celto prasību, Vispārējā tiesa daļēji atceļ Komisijas lēmumus, ciktāl šim ierēdnim ar tiem liegtas tiesības saņemt apgādājamā bērna pabalstu, pabalstu izglītībai, kā arī liegti nodokļu atvieglojumi saistībā ar apgādājamā bērna pabalstu laikposmā starp viņa bērna pēdējo augstskolas eksāmenu un brīdi, kad izglītības iestāde darīja zināmus gala rezultātus. Šajā kontekstā Vispārējā tiesa lemj par vēl neizskatītu jautājumu – no kura datuma ierēdnim vairs nepienākas minētās finansiālās tiesības saistībā ar to, ka viņa bērns vairs neiegūst vispārizglītojošo vai profesionālo izglītību Eiropas Savienības Civildienesta noteikumu (turpmāk tekstā – “Civildienesta noteikumi”) VII pielikuma 2. panta 3. punkta nozīmē un regulāri un pilnu laiku neapmeklē izglītības iestādi šī pielikuma 3. panta 1. punkta nozīmē.

Šajā lietā prasītāja meita studēja kādā Beļģijas universitātē. 2021. gada 18. jūnijā viņa kārtoja pēdējo sava studiju cikla eksāmenu, 2021. gada 2. jūlijā uzzināja, ka ir nokārtojusi eksāmenus, un 2021. gada

27. augustā saņēma apliecinību par eksāmenu nokārtošanu. Akadēmiskais gads beidzās 2021. gada 13. septembrī.

Līdz 2021. gada septembrim prasītājs par savu meitu saņēma apgādājamā bērna pabalstu, kā arī pabalstu izglītībai, kas paredzēti Civildienesta noteikumu VII pielikuma 2. un 3. pantā, un nodokļu atvieglojumus saistībā ar apgādājamā bērna pabalstu. Tomēr tā kā viņa meita nokārtoja eksāmenus 2021. gada jūnijā pirmās eksāmenu sesijas laikā, Komisija nolēma, ka prasītājam no 2021. gada jūlija vairs nebija attiecīgo finansiālo tiesību, un tādējādi veica šo finansiālo tiesību atgūšanu par 2021. gada jūliju, augustu un septembri.

Vispārējās tiesas vērtējums

Vispirms Vispārējā tiesa atgādina, ka saskaņā ar Civildienesta noteikumu VII pielikuma 2. un 3. pantu pabalstu izglītībai var piešķirt vienīgi tad, ja iepriekš ir izpildīti apgādājamā bērna pabalsta piešķiršanas nosacījumi. No tā izriet, ka izglītības iestādes regulāra pilna laika apmeklējuma kritērija vērtējums jāveic pēc tam, kad ir konstatēts, ka bērns, par kuru tiek lūgts pabalsts izglītībai, ir ierēdņa apgādībā.

Gadījumā, kad bērns studē augstskolā, tiesības saņemt apgādājamā bērna pabalstu ir pakārtotas trīs nosacījumu izpildei, proti, apstāklim, ka ierēdnis faktiski uztur savu bērnu, faktam, ka šis bērns ir 18–26 gadus vecs, un faktam, ka viņš iegūst vispārīzglītojošo vai profesionālo izglītību.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa precizē, ka “izglītība” sastāv no tādiem vairākiem posmiem kā dalība studiju programmā paredzētajosursos, šo kursu eksāmenu kārtošana, to novērtēšana un gala rezultātu, kurus dara zināmus izglītības iestāde, kas sniedz attiecīgo izglītību, paziņošana pēc pēdējā eksāmena, tiem apliecinot izglītības ieguvu. Šie posmi nav viens no otra nošķirami, jo dalība eksāmenos ļauj novērtēt to, vai students ir ieguvisursos sniegtās prasmes un zināšanas.

Tomēr tā kā to, vai viņš ir ieguvis izglītību, students var uzzināt tikai pēc visu eksāmenu nokārtošanas un pēc tam, kad izglītības iestāde ir darījusi zināmus to rezultātus, jāuzskata, ka Civildienesta noteikumu VII pielikuma 2. panta 3. punkta b) apakšpunkta nozīmē students vairs neiegūst izglītību no brīža, kad viņam ir pieejami gala rezultāti.

Tādējādi bērns vecumā no 18 līdz 26 gadiem, kurš iegūst vispārīzglītojošo vai profesionālo izglītību, paliek ierēdņa apgādībā nevis līdz brīdim, kad nokārto pēdējo eksāmenu, bet gan līdz brīdim, kad izglītības iestāde dara zināmus gala rezultātus.

Tātad šajā kontekstā ierēdnim ir pienākums informēt administrāciju par viņa bērna studiju beigām, nekavējoties paziņojot datumu, kurā izglītības iestāde darījusi pieejamus gala rezultātus, lai administrācija uzreiz varētu pārtraukt šī pabalsta maksāšanu.

Uz Civildienesta noteikumu VII pielikuma 3. panta 1. punktā paredzētā apmeklējuma kritērija vērtējumu pabalsta izglītībai piešķiršanai Vispārējā tiesa attiecina tās apsvērumus par apgādājamā bērna pabalstu.

No tā izriet, ka no brīža, kad izglītības iestāde dara zināmus gala rezultātus, vairs nav uzskatāms, ka ierēdņa bērns regulāri un pilnu laiku apmeklē izglītības iestādi Civildienesta noteikumu VII pielikuma 3. panta 1. punkta nozīmē.

2024. gada 26. jūnija spriedums *Paraskevaidis*/Padome un Komisija (T-698/21,
[EU:T:2024:425](#))

Civildienests – Ierēdņi – Atalgojums – Ģimenes pabalsti – Pabalsts izglītībai – Atteikums piešķirt – Civildienesta noteikumu VII pielikuma 3. panta 1. punkts – Arodizglītība – Augstākā izglītība – Pilnvaru deleģēšana – Deleģēto pilnvaru pārņemšana atpakaļ – Kompetentā iecelēj institūcija

Izskatot Eiropas Savienības Padomes ierēdņa celto prasību, Vispārējā tiesa, lemdama paplašinātā sastāvā, atceļ šīs iestādes lēmumu tiklīdz, cik ar to prasītājam ir atteikts piešķirt pabalstu izglītībai, pamatojoties uz to, ka viņa meitas apgūtā mācību programma nevar tikt uzskatīta par augstāko izglītību Eiropas Savienības Civildienesta noteikumu (turpmāk tekstā – “Civildienesta noteikumi”) VII pielikuma 3. panta 1. punkta izpratnē. Saistībā ar šo prasību Vispārējai tiesai jānosaka, kura ir kompetentā iestāde un kurš ir nelabvēlīgs akts, ja iestāde pirmstiesas procedūras laikā individuālā gadījumā pārņem atpakaļ pilnvaras, ko tā ir deleģējusi citai iestādei. Tā arī lemj par jautājumu, vai Civildienesta noteikumu VII pielikuma 3. panta 1. punkts jāinterpretē tādējādi, ka tas ļauj piešķirt pabalstu izglītībai gadījumā, ja iegūtajai izglītībai ir profesionāls raksturs.

Ar 2019. gada 13. maija lēmumu⁶¹² Padome Komisijas Atalgojuma un individuālo tiesību birojam (PMO) uzticēja īstenot pilnvaras attiecībā uz pabalstu izglītībai piešķiršanu un pārvaldību. Saskaņā ar šī lēmuma 1. panta 2. punktu PMO atsakās no to pilnvaru īstenošanas, kas tam deleģētas par labu Padomei, ja konkrētā gadījumā to lūdz Padomes iecelēj institūcija.

Šajā gadījumā laikposmā no 2019. gada novembra līdz 2020. gada augustam prasītāja meita apguva psihopedagoģijas apmācības programmu. Saskaņā ar Civildienesta noteikumu VII pielikuma 3. pantu prasītājam šīs apmācības laikā tika izmaksāts pabalsts izglītībai. 2021. gada februārī PMO paziņoja prasītājam lēmumu, ar kuru viņam tika atteiktas tiesības uz pabalstu izglītībai, pamatojoties uz to, ka attiecīgā apmācības programma nebija augstākā līmeņa. Līdz ar to summas, kas viņam tika izmaksātas kā pabalsts izglītībai, bija jāatgūst.

Pēc prasītāja pārskatīšanas lūguma PMO apstiprināja savu lēmumu. Prasītājs par PMO lēmumu iesniedza sūdzību Padomē. Viņš iesniedza identiski formulētu sūdzību arī Komisijai. Padome, vienlaikus informējot prasītāju par deleģēto pilnvaru pārņemšanu atpakaļ, sūdzību noraidīja.

Vispārējās tiesas vērtējums

Sākumā Vispārējā tiesa konstatē, ka Padome ar lēmumu par sūdzību ir pilnībā grozījusi PMO lēmumos ietvertu pamatojumu, pārskatot prasītāja situāciju. Tādējādi minētajam lēmumam ir autonomš saturs un atšķirīgs tvērums no PMO lēmumiem un to nevar uzskatīt par tādu, ar ko tikai apstiprina šos lēmumus. No tā izriet, ka lēmums par sūdzību aizstāja PMO lēmumus un šajā gadījumā ir nelabvēlīgs akts.

Attiecībā uz Padomes kompetenci pārņemt deleģētās pilnvaras konkrētā gadījumā Vispārējā tiesa norāda, no vienas puses, ka likumdevējs Civildienesta noteikumos nav skaidri izslēdzis šādas pārņemšanas iespēju. No otras puses, tiesiskās drošības princips, kas ir kompetences deleģēšanas darbību formālā rakstura pamatā, prasa, lai deleģējošā iestāde iepriekš pieņemtu skaidri izteiktu aktu, saskaņā ar kuru tā atgūst deleģētās pilnvaras. Tādējādi, tāpat kā pilnvaru deleģēšanai ir nepieciešams pieņemt skaidru tiesību aktu, ar kuru tiek nodotas attiecīgās pilnvaras, deleģētās pilnvaras jāpārņem, arī pieņemot skaidru aktu. Turklāt labas pārvaldības princips tostarp nozīmē, ka kompetenču sadalījumam personāla vadības jomā jābūt skaidri noteiktam un pienācīgi publicētam.

⁶¹² Padomes Lēmums (ES) 2019/792 (2019. gada 13. maijs), ar kuru Eiropas Komisijai – Atalgojuma un individuālo tiesību birojam (PMO) – uztic īstenot dažas pilnvaras, kas piešķirtas iecelēj institūcijai un iestādei, kas ir pilnvarota noslēgt darba līgumus (OV 2019, L 129., 3. lpp.).

Šajā lietā, pārņemot deleģētās pilnvaras, tika ievērotas no tiesiskās drošības principa izrietošās prasības. Proti, pirmkārt, Lēmuma 2019/792 1. panta 2. punktā Padomei bija skaidri piešķirtas pilnvaras pārņemt deleģētās pilnvaras tieši individuālos gadījumos un pēc sūdzības iesniegšanas. Otrkārt, minētais lēmums tika pienācīgi publicēts *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*. Treškārt, Padome īstenoja savu kompetenci tikai pēc tieša un iepriekšēja akta, ar kuru tā lūdza PMO atteikties no deleģēto pilnvaru īstenošanas šajā lietā, un šo lūgumu tas izpildīja. Lai gan informācija par deleģēto pilnvaru pārņemšanu prasītājam tika nosūtīta tikai lēmuma par sūdzības noraidīšanu stadijā, viņam tomēr netika nodarīts kaitējums, jo viņš bija iesniedzis sūdzību arī Padomē.

Šādos apstākļos it īpaši tas, ka Civildienesta noteikumu 90.c pantā ir norādīts, ka lūgumi un sūdzības par deleģētajām pilnvarām tiek iesniegti iecelēj institūcijai, kurai ir deleģētas pilnvaras, nevar tikt pielīdzinātas likumā noteiktam aizliegumam to saņēmējam pārņemt šādas pilnvaras atpakaļ neatkarīgi no tā, vai tas ir pilnīgs vai individuāls. Minētā tiesību norma nevar tikt uzskatīta par tādu, kas aizliedz pārņemt deleģētās pilnvaras pirmstiesas procedūras laikā, it īpaši, ņemot vērā tās mainīgo raksturu.

Attiecībā uz izglītības profesionālo raksturu Vispārējā tiesa secina, ka tas neietekmē pabalsta izglītībai piešķiršanu atbilstoši Civildienesta noteikumu VII pielikuma 3. panta 1. punktam, ja to nodrošina izglītības iestāde.

Proti, šajā normā tostarp ir izvirzīti trīs nosacījumi pabalsta izglītībai piešķiršanai: pirmkārt, izglītības iestādes apmeklēšana, otrkārt, minētās apmeklēšanas regulārs raksturs un, treškārt, tas, ka šī apmeklēšana notiek pilnu laiku.

Taču, lai gan likumdevējs nav minējis augstākās izglītības iestādes nodrošinātās izglītības raksturu saistībā ar Civildienesta noteikumu VII pielikuma 3. panta 1. punktu, lai gan tas to ir darījis šī paša pielikuma 2. panta 3. punkta b) apakšpunktā, ne attiecīgās iestādes iecelēj institūcijai, ne Vispārējai tiesai tas nav jānosaka kā papildu nosacījums.

Tādējādi, protams, Civildienesta noteikumu VII pielikuma 2. panta 3. punkta b) apakšpunktā paredzētā atšķirība starp vispārīzglītojošo izglītību un profesionālo izglītību ļauj izslēgt minētā pielikuma 3. panta 1. punktā paredzētā pabalsta izglītībai izmaksu, ja apgādājama bērns iegūst profesionālo izglītību bez jebkādas saiknes ar izglītības iestādi. Savukārt šis nošķīrums neliedz izmaksāt pabalstu izglītībai, ja apgādājams bērns saņem profesionālo izglītību, ko nodrošina izglītības iestāde, kuru viņš regulāri apmeklē pilnu laiku.

3. Ziņojošās personas statuss

2024. gada 11. septembra spriedums TU/Parlaments (T-793/22, [EU:T:2024:614](#))

Civildienests – Akreditēti deputātu palīgi – Dienesta attiecību izbeigšana – Uz noteiktu laiku noslēgts darba līgums – Nepagarināšana – Ziņojošās personas statuss – Civildienesta noteikumu 22.a–22.c pants – Aizsardzības pasākumi – Konfidencialitāte – Morālais kaitējums

Dalēji apmierinot TU – bijušā Eiropas Parlamenta akreditētā deputāta palīga (turpmāk tekstā – “ADP”) – celto prasību, Vispārējā tiesa, izskatīdama lietu paplašinātā sastāvā, lemj par līdz šim nebijušu jautājumu: par aizsardzību, kāda šai iestādei jāsniedz ADP viņa kā trauksmes cēlēja statusā.

Prasītājs tika pieņemts darbā par deputātu grupas ADP, lai palīdzētu deputātei, uz laikposmu no 2019. gada augusta līdz 2022. gada februārim. 2021. gada jūlijā viņš iesniedza lūgumu sniegt palīdzību un aizsardzību saskaņā ar Eiropas Savienības Civildienesta noteikumu (turpmāk tekstā – “Civildienesta noteikumi”) 24. pantu saistībā ar vardarbību, kādu pret viņu īstenojusi attiecīgā deputāte. Elektroniskā

pasta vēstulē prasītājs arī bija norādījis, ka vēlas aizsargāt Savienības finanšu intereses, minētajā lūgumā sniedzot informāciju par finanšu pārkāpumiem, ko, iespējams, izdarījusi tā pati deputāte. Turklāt viņš ziņoja par šiem pārkāpumiem Eiropas Birojam krāpšanas apkarošanai (OLAF).

Tajā pašā mēnesī Parlaments pieņēma pagaidu aizsardzības pasākumu, kura mērķis bija nodot prasītāju delegācijas priekšsēdētāja, kas bija arī tās grupas loceklis, kurā ietilpa šī deputāte, pārziņā. Vēlāk, pēc iespējamām represijām no šīs delegācijas vadības puses, prasītājs pēc sava lūguma tika atbrīvots no amata šajā delegācijā līdz viņa līguma beigām.

Prasītājs arī lūdza pārcelt viņu uz jebkuru citu amata vietu Parlamentā un lūdza Parlamentu paredzēt iespēju pagarināt viņa līgumu, lai viņš varētu sadarboties ar šo iestādi un ar OLAF notiekošajās izmeklēšanās, vienlaikus saņemdam pilnīgu aizsardzību. Visbeidzot viņš iesniedza vairākus lūgumus pagarināt viņa līgumu.

Tā kā šie lūgumi tika noraidīti, prasītājs vērsās Vispārējā tiesā ar prasību, pirmkārt, atcelt Parlamenta lēmumu nepagarināt viņa ADP līgumu un atcelt netiešo lēmumu, ar kuru ir atteikts atzīt viņa kā ziņojošās personas statusu, un papildus atbrīvošanas no amata pasākumam veikt citus aizsardzības pasākumus, kā arī, otrkārt, atlīdzināt nodarīto kaitējumu.

Vispārējās tiesas vērtējums

Iesākumā Vispārējā tiesa konstatē, ka Parlamentam nebija jāpieņem lēmums, ar kuru tas atzīst, ka prasītājs ir saņēmis ziņojošās personas statusu. Proti, Civildienesta noteikumu 22.a panta 3. punktā paredzētā aizsardzība bez jebkādām formalitātēm ierēdņiem, kuri ir snieguši informāciju par faktiem, kas rada aizdomas par prettiesiskas darbības esamību, tiek piešķirta, pamatojoties vienīgi uz minētās informācijas sniegšanas faktu.

Tomēr šis konstatējums neskar iestādes nepieciešamību ievērot tiesības, kas izriet no attiecīgās personas kā ziņojošās personas statusa.

Šajā ziņā, pirmām kārtām, neatkarīgi no OLAF informēšanas pienākumiem attiecībā pret prasītāju, arī Parlamentam – kas ir kompetentā iestāde, kurai jānodrošina to šīs iestādes darbinieku aizsardzība, kas atbilstoši Civildienesta noteikumu 22.a un 22.b pantam ir ziņojuši par smagiem pārkāpumiem –, tiklīdz tam ir darīti zināmi Civildienesta noteikumu 22.a pantā minētie fakti, pirmkārt, ir jāapstiprina šī ziņojuma saņemšana un tad, otrkārt, jāinformē darbinieks par rīcību, kāda bijusi saistībā ar viņa ziņojumiem, atbilstoši savam rūpības pienākumam un saskaņā ar iekšējiem noteikumiem par Civildienesta noteikumu 22.c panta īstenošanu.

Otrām kārtām, attiecībā uz pienākumu pierādīt aizsardzības pasākumu pietiekamo raksturu tādā situācijā, kāda ir šajā lietā, kad prasītājs sniedz ticamus netiešos pierādījumus, saskaņā ar kuriem viņam ir nodarīts kaitējums pārcelšanas pasākuma pieņemšanas rezultātā, un kad viņa ziņojumi par delegācijas vadības pieņemtām iespējamām represijām turklāt joprojām tiek izskatīti, Parlamentam ir jāpierāda, ka tas ir izpildījis pienākumu aizsargāt ziņojošo personu, šajā ziņā pieņemdam pietiekamus pasākumus.

Proti, situācijā, kad iestādei ir jāīsteno Civildienesta noteikumu 22.a–22.c pantā paredzētās normas, kuru mērķis it īpaši ir nodrošināt ziņojošām personām aizsardzību pret iespējamām represīvajiem pasākumiem, šī iestāde nevar paredzēt noteikumus, kas ir mazāk aizsargājoši par tiem, kādus šajā ziņā ir īpaši pieņēmis Savienības likumdevējs attiecībā uz ziņojošo personu aizsardzību no dalībvalstu puses ⁶¹³.

⁶¹³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/1937 (2019. gada 23. oktobris) par to personu aizsardzību, kuras ziņo par Savienības tiesību aktu pārkāpumiem (OV 2019, L 305, 17. lpp.).

Trešām kārtām, attiecībā uz iestādes pienākuma aizsargāt ziņojošās personas apjomu Vispārējā tiesa norāda, ka no Civildienesta noteikumu 22.a panta 3. punkta izriet, ka iestādei ir jāveic visi nepieciešamie pasākumi, lai nodrošinātu šīm personām līdzsvarotu un efektīvu aizsardzību pret jebkāda veida represijām, tostarp pret represiju draudiem un mēģinājumiem.

Protams, tā kā nav viena vai vairāku grupas deputātu skaidri izteikta lūguma, Parlamentam nav iespējas pagarināt ADP līgumu. Proti, ierosme pagarināt ADP līgumu ir tikai viena vai vairāku deputātu ziņā; deputātiem nevar likt sadarboties vai turpināt sadarboties ar tādiem ADP, kurus viņi nav brīvi izvēlējušies. ADP ar deputātu vai deputātiem, kam viņš palīdz, uztur darba attiecības, kurām raksturīga uzticības saikne.

Tāpat rūpības pienākums nevar nozīmēt, ka Parlaments, neievērodams Deputātu nolikuma 21. pantā ietverto noteikumu, saskaņā ar kuru deputāti brīvi izvēlas savus personīgos līdzstrādniekus, pagarina ADP līgumu, pat ja šis ADP ir ieguvis ziņojošās personas statusu.

Tomēr šis konstatējums neietekmē Parlamentam noteikto pienākumu veikt visus nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu prasītājam līdzsvarotu un efektīvu aizsardzību pret jebkāda veida represijām.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa uzskata, ka, aprobežodamies tikai ar prasītāja informēšanu par to, ka atbrīvošanas no amata pasākums ir vienīgais paredzamais aizsardzības pasākums, Parlaments nav pierādījis, ka tas būtu veicis visus nepieciešamos pasākumus, lai pārliecinātos, ka iestāde nenodara prasītājam nekādu kaitējumu viņa kā ziņojošās personas statusa dēļ atbilstoši Civildienesta noteikumu 22.a panta 3. punktam. Ņemot vērā prasītāja kā ziņojošās personas statusu un saskaņā ar Civildienesta noteikumu 22.a panta 3. punktu, papildus atbrīvošanas no amata pasākumam Parlamentam būtu vajadzējis sniegt prasītājam atbalstu, mēģinot palīdzēt viņam rast risinājumu.

Turklāt, tikai norādīdams prasītājam, ka, lai aizsargātu viņu saistībā ar viņa ziņojošās personas statusu, nav paredzami nekādi citi aizsardzības pasākumi, izņemot atbrīvošanu no amata, un ka viņa lūguma pagarināšana nav šajā saistībā paredzams pasākums, Parlaments nav pierādījis, ka būtu sniedzis viņam konsultācijas un palīdzību, kas tam bija prasītājam jāsniedz.

Visbeidzot, informēdams delegācijas priekšsēdētāju par to, ka prasītājs tiks atbrīvots no pienākumiem pret viņu prasītāja lūguma sniegt palīdzību dēļ, bet informēdams arī par prasītāja kā ziņojošās personas statusu, lai gan prasītājs nebija atļāvis izpaust šo statusu, Parlaments ir pārkāpis konfidencialitātes pienākumu un pienākumu aizsargāt prasītāja kā ziņojošās personas identitāti.

Tādēļ Vispārējā tiesa secina, ka prasītājam ir nodarīts morālais kaitējums, kas nevar tikt atlīdzināts, tikai atceļot netiešo lēmumu, jo ar pēdējo minēto lēmumu Parlaments atteicās, atbildot uz prasītāja lūgumu, noteikt viņam citu aizsardzības pasākumu, izņemot atbrīvošanu no amata. Šādos apstākļos Vispārējā tiesa atceļ minēto lēmumu, daļēji apmierina prasījumus par kaitējuma atlīdzību par summu 10 000 EUR apmērā un pārējā daļā prasību noraida.

XVII. Pieteikumi par pagaidu noregulējumu

2024. gada 9. februāra rīkojums *Bytedance*/Komisija (T-1077/23 R, [EU:T:2024:94](#))

Pagaidu noregulējums – Digitālie pakalpojumi – Regula (ES) 2022/1925 – Vārtziņa statusa noteikšana – Pieteikums par piemērošanas apturēšanu – Steidzamības neesamība

Vispārējās tiesas priekšsēdētājs noraida *Bytedance Ltd* pieteikumu par pagaidu noregulējumu, kurā lūgts apturēt tā lēmuma piemērošanu, ar kuru Komisija noteikusi šai sabiedrībai vārtziņa statusu Digitālo tirgu akta ⁶¹⁴ (turpmāk tekstā – “DTA”) izpratnē, jo nav pierādījumu, ka būtu izpildīts nosacījums par steidzamību.

Bytedance ir 2012. gadā Ķīnā dibināta sabiedrība, kas pilda tikai holdingsabiedrības funkcijas un kas ar vietējo meitasuzņēmumu starpniecību nodrošina izklaides platformu *TikTok*. Ar 2023. gada 5. septembra lēmumu ⁶¹⁵ Eiropas Komisija tai noteica vārtziņa statusu DTA 3. panta 1. punkta izpratnē.

Bytedance cēla Vispārējā tiesā prasību atcelt šo lēmumu. Ar atsevišķu dokumentu *Bytedance* iesniedza Vispārējai tiesai pieteikumu par pagaidu noregulējumu, būtībā lūdzot apturēt apstrīdētā lēmuma piemērošanu, ciktāl ar to *Bytedance* noteikti vārtziņa pienākumi saskaņā ar DTA.

Vispārējās tiesas priekšsēdētāja vērtējums

Iesākumā Vispārējās tiesas priekšsēdētājs atgādina, ka piemērošanas apturēšanu un citus pagaidu pasākumus var noteikt tad, ja ir pierādīti faktiskie un tiesiskie apstākļi, kas pirmšķietami pamato šo pasākumu noteikšanu (*fumus boni juris*), un ja šādi pasākumi ir steidzami. Tā kā šie nosacījumi ir kumulatīvi, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs vispirms pārbauda, vai konkrētajā gadījumā ir izpildīts nosacījums par steidzamību.

Vispārīgi runājot, nosacījums par steidzamību jāvērtē, ņemot vērā nepieciešamību noteikt pagaidu noregulējumu, lai novērstu to, ka lietas dalībniekam, kas lūdz pagaidu aizsardzību, tiek nodarīts būtisks un neatgriezenisks kaitējums.

Lai pierādītu apgalvotā kaitējuma būtisko un neatgriezenisko raksturu, *Bytedance* būtībā apgalvoja, ka gadījumā, ja netiktu apturēta lēmuma, ar kuru tai noteikts vārtziņa statuss, piemērošana, tai sešu mēnešu laikā pēc šī statusa noteikšanas būtu jāpilda pienākumi, kas it īpaši paredzēti DTA 5., 6. un 15. pantā, un tas izraisītu neatgriezenisku konfidencialitātes pārkāpumu un neatgriezeniskas izmaiņas tirgū.

Runājot, pirmkārt, par apgalvoto neatgriezenisko konfidencialitātes pārkāpumu, *Bytedance* apgalvoja, ka DTA 15. pantā paredzēto pienākumu tūlītēja izpilde varētu novest pie tā, ka tiktu izpausta stratēģiski ļoti svarīga informācija par *TikTok* lietotāju profilēšanas praksi, kas citādi nebūtu publiskota, un tas ļautu *TikTok* konkurentiem un citām trešām personām iegūt informāciju par *TikTok* komerciālo stratēģiju tādā veidā, kas būtiski kaitētu tās darbībai.

⁶¹⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2022/1925 (2022. gada 14. septembris) par sāncensīgiem un godīgiem tirgiem digitālajā nozarē un ar ko groza Direktīvas (ES) 2019/1937 un (ES) 2020/1828 (Digitālo tirgu akts) (OV 2022, L 265, 1. lpp.).

⁶¹⁵ Komisijas 2023. gada 5. septembra Lēmums C(2023) 6102 final, ar ko *ByteDance* noteikts vārtziņa statuss saskaņā ar 3. pantu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) 2022/1925 (2022. gada 14. septembris) par sāncensīgiem un godīgiem tirgiem digitālajā nozarē un ar ko groza Direktīvas (ES) 2019/1937 un (ES) 2020/1828 (Digitālo tirgu akts) (OV 2022, L 265, 1. lpp.).

Šajā ziņā Vispārējās tiesas priekšsēdētājs tomēr konstatē, ka *Bytedance* vienīgi apgalvo, ka attiecīgā informācija jāuzskata par konfidenciālu steidzamības konstatēšanas mērķiem, tomēr nepierādot, ka šāds apgalvojums atbilst *fumus boni juris* nosacījumam.

Šajā kontekstā Vispārējās tiesas priekšsēdētājs turklāt norāda, ka, lai gan DTA 15. panta 1. punktā vārtzinim ir noteikts pienākums iesniegt Komisijai un – netieši – Eiropas Datu aizsardzības kolēģijai (EDAK) neatkarīgi revidētu aprakstu par visiem patērētāju profilēšanas paņēmieniem, ko vārtzinis izmanto attiecībā uz saviem platformas pamatpakalpojumiem, šajā tiesību normā nav prasīts, lai šis apraksts tiktu publicēts.

Konkrētāk, DTA 15. panta 3. punktā vārtzinim ir noteikts vienīgi pienākums publicēt neatkarīgi revidēta apraksta “pārskatu”, kuru sagatavo pats vārtzinis un kurā var “ņemt vērā nepieciešamību ievērot savus komercnoslēpumus”. Attiecībā uz pēdējo minēto aspektu galīgajā paraugā paziņojumam saskaņā ar DTA 15. pantu ir skaidri minēts, ka DTA 15. panta 3. punktā paredzētais nekonfidenciālais pārskats ļauj vārtzinim attiecīgā gadījumā aprakstā ietvertu informāciju sniegt kopsavilkuma veidā un kādu informāciju izlaist, it īpaši, lai ņemtu vērā nepieciešamību aizsargāt komercnoslēpumus vai citu konfidenciālu informāciju.

Turklāt *Bytedance* nav izdevies juridiski pietiekami pierādīt, ka apgalvotais konfidenciālas informācijas izpaušanas risks radīs būtisku un neatgriezenisku kaitējumu vai ka apgalvotā būtiskā un neatgriezeniskā kaitējuma rašanās iespējamība ir ļoti ticama vai tūlītēja, kā prasīts judikatūrā.

Otrkārt, attiecībā uz apgalvotajām neatgriezeniskajām izmaiņām tirgū *Bytedance* norādīja, ka DTA 5. un 6. pants tai liegtu izmantot savu platformu *TikTok*, lai ieviestu jauninājumus un piedāvātu jaunas funkcionalitātes un produktus. It īpaši *Bytedance* uzsvēra negatīvās sekas, kas izriet no DTA 5. panta 2. punktā noteiktajiem personas datu kombinēšanas un savstarpējas izmantošanas ierobežojumiem.

Šajā jautājumā Vispārējās tiesas priekšsēdētājs tomēr konstatē, ka *Bytedance* apgalvotais kaitējums ir, pirmām kārtām, tīri hipotētisks un, otrām kārtām, finansiāls.

Attiecībā uz pēdējo minēto aspektu Vispārējās tiesas priekšsēdētājs atgādina, ka finansiālu kaitējumu, izņemot ārkārtas apstākļus, nevarētu uzskatīt par neatgriezenisku vai pat grūti labojamu, jo, piešķirot finansiālu kompensāciju, parasti var atjaunot cietušās personas stāvokli, kāds tas ir bijis pirms kaitējuma radīšanas.

Taču šajā lietā *Bytedance* nav apgalvojusi un vēl jo mazāk pierādījusi finansiālā kaitējuma, ko tā varētu ciest, būtisko un neatgriezenisko raksturu. Proti, par apgalvoto kaitējumu – pieņemot, ka tas ir pierādīts, – *Bytedance* varētu celt prasību par zaudējumu atlīdzību, ja tās prasība pamatlietā tiktu apmierināta.

Visbeidzot Vispārējās tiesas priekšsēdētājs uzsver: tā kā *Bytedance* apgalvotais kaitējums ir finansiāls, šī sabiedrība saskaņā ar DTA 9. panta 1. punktu būtu varējusi iesniegt pieprasījumu apturēt DTA 5. panta 2. punkta b) un c) apakšpunktā paredzēto pienākumu izpildi, pierādot, ka šo pienākumu izpilde ārkārtas apstākļu dēļ, kurus tā nevar ietekmēt, apdraudētu tās darbības ekonomisko dzīvotspēju Savienībā. Taču, kā apstiprinājusi Komisija, tā līdz šim nav saņēmusi nevienu šādu pieprasījumu, kopš apstrīdētais lēmums ticis paziņots prasītājam.

Ņemot vērā visu iepriekš minēto, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs noraida pieteikumu par pagaidu noregulējumu, jo *Bytedance* nav pierādījusi, ka nosacījums par steidzamību ir izpildīts, un nav nepieciešamības lemt par *fumus boni juris* vai izsvērt intereses.

2024. gada 13. jūnija rīkojums *Vivendi*/Komisija (T-1097/23 R-RENV, [EU:T:2024:381](#)) ⁶¹⁶

⁶¹⁶ Kopīgais kopsavilkums lietās *Vivendi*/Komisija (T-1097/23 R-RENV) un *Lagardère*/Komisija (T-1119/23 R-RENV).

Pagaidu noregulējums – Konkurence – Koncentrācija – Informācijas pieprasījums – Regulas (EK) Nr. 139/2004 11. panta 3. punkts – Pieteikums par pagaidu pasākumu noteikšanu – “Fumus boni juris” – Interesu izsvēršana

2024. gada 13. jūnija rīkojums *Lagardère*/Komisija (T-1119/23 R-RENV, [EU:T:2024:382](#))

Pagaidu noregulējums – Konkurence – Koncentrācija – Informācijas pieprasījums – Regulas (EK) Nr. 139/2004 11. panta 3. punkts – Pieteikums par pagaidu pasākumu noteikšanu – “Fumus boni juris” – Interesu izsvēršana

Izskatot lietu pēc lietas nodošanas atpakaļ, Vispārējās tiesas priekšsēdētāja vietnieks apmierina *Vivendi SE* un *Lagardère SA* pieteikumus par pagaidu noregulējumu attiecībā uz informācijas pieprasījumu, ko Eiropas Komisija nosūtījusi saistībā ar koncentrācijas darījumu.

Lagardère un *Vivendi* (turpmāk tekstā kopā – “prasītājas”) ir Francijas grupu, kuras darbojas plašsaziņas līdzekļu nozarē, mātesuzņēmumi. 2023. gadā Komisija atļāva koncentrāciju, kas izpaudās kā *Vivendi* vienpersoniskas kontroles iegūšana pār *Lagardère*, ar nosacījumu, ka *Vivendi* ievēro uzņemtas saistības. Tomēr, pastāvot aizdomām, ka koncentrācijas darījums varētu tikt īstenots priekšlaicīgi, Komisija šajā ziņā uzsāka oficiālu izmeklēšanu un šajā sakarā ar diviem 2023. gada 19. septembra lēmumiem (turpmāk tekstā – “apstrīdētie lēmumi”) nosūtīja prasītājām informācijas pieprasījumus ⁶¹⁷.

Katra no prasītājām iesniedza prasību Vispārējā tiesā par apstrīdēto lēmumu atcelšanu. Tās arī iesniedza divus pieteikumus par pagaidu noregulējumu, lūdzot, pirmkārt, apturēt minēto lēmumu izpildi un, otrkārt, noteikt tām pienākumu – nodrošinājuma pasākumu veidā – saglabāt visus dokumentus, uz kuriem attiecas minētie lēmumi.

Ar 2024. gada 19. janvāra rīkojumiem ⁶¹⁸ Vispārējās tiesas priekšsēdētājs noraidīja pieteikumus par pagaidu noregulējumu. 2024. gada 24. janvārī Komisija pagarināja apstrīdētajos lēmumos noteiktos termiņus un noteica kavējuma naudu par šādi pagarināto termiņu neievērošanu. Pēc tam prasītājas iesniedza Komisijai dažus dokumentus, kas atbilst apstrīdētajos lēmumos noteiktajiem kritērijiem.

Ar 2024. gada 11. aprīļa rīkojumiem ⁶¹⁹ Tiesas priekšsēdētāja vietnieks atcēla minētos 2024. gada 19. janvāra rīkojumus. Turklāt, galīgi lemjot par nosacījumu, kas attiecas uz steidzamību, viņš konstatēja, ka šis nosacījums ir izpildīts, un nodeva lietu atpakaļ Vispārējai tiesai, lai tā lemtu par *fumus boni juris* nosacījumu un attiecīgā gadījumā izsvērtu esošās intereses.

Vispārējās tiesas priekšsēdētāja vietnieka vērtējums

Vispārējās tiesas priekšsēdētāja vietnieks vispirms pārbauda, vai prasītājām joprojām ir interese celt prasību, un nospriež, ka *Lagardère* gadījumā vairs nav jālemj par pieteikumu par pagaidu noregulējumu, ciktāl tas attiecas uz dokumentiem, kas Komisijai jau iesniegti, izpildot apstrīdēto lēmumu attiecībā uz *Lagardère*. Proti, būtiskais un neatgriezeniskais kaitējums, ko savā rīkojumā ⁶²⁰ identificējis Tiesas priekšsēdētāja vietnieks, izrietētu no fakta, ka prasītāja savāc un nosūta attiecīgos dokumentus, nevis no apstākļa, ka Komisijas darbinieki un ierēdņi būtu piekļuvuši šiem dokumentiem

⁶¹⁷ Komisijas 2023. gada 19. septembra Lēmumi C(2023) 6428 final un C(2023) 6429 final par Padomes Regulas (EK) Nr. 139/2004 11. panta 3. punkta piemērošanas procedūru (Lieta M.11184 – *Vivendi/Lagardère*), redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Komisijas 2023. gada 27. oktobra Lēmumiem C(2023) 7463 final un C(2023) 7464 final.

⁶¹⁸ Rīkojumi, 2024. gada 19. janvāris, *Vivendi*/Komisija (T-1097/23 R, nav publicēts, [EU:T:2024:15](#)) un *Lagardère*/Komisija (T-1119/23 R, nav publicēts, [EU:T:2024:16](#)).

⁶¹⁹ Rīkojumi, 2024. gada 11. aprīlis, *Lagardère*/Komisija (C-89/24 P(R), nav publicēts, [EU:C:2024:312](#)) un *Vivendi*/Komisija (C-90/24 P(R), nav publicēts, [EU:C:2024:318](#)).

⁶²⁰ Rīkojums, 2024. gada 11. aprīlis, *Lagardère*/Komisija (C-89/24 P(R), nav publicēts, [EU:C:2024:312](#)).

vai tos izmantotu. Tomēr *Lagardère* saglabā interesi celt prasību attiecībā uz visiem dokumentiem, kas vēl nav iesniegti Komisijai.

Attiecībā uz *Vivendi* Tiesas priekšsēdētāja vietnieka galīgi identificētais būtiskais un neatgriezeniskais kaitējums ⁶²¹ tostarp izriet no fakta, ka personas dati, kas jāvāc un jānosūta Komisijai atbilstoši apstrīdētajam lēmumam, ļautu izdarīt konkrētus secinājumus par attiecīgo personu privāto dzīvi. Tā kā dokumenti, kas Komisijai iesniegti atbilstoši apstrīdētajam lēmumam, tika aizzīmogoti un Komisijai iepriekš nebija iespējas ar tiem iepazīties, *Vivendi* saglabā interesi lūgt apturēt minētā lēmuma izpildi attiecībā uz visiem tajā minētajiem dokumentiem.

Runājot par lietas būtību, Vispārējās tiesas priekšsēdētāja vietnieks vispirms izvērtē *fumus boni juris* nosacījumu un nospriež, ka tas izpildīts attiecībā uz abām prasītājām.

Attiecībā uz *Lagardère* viņš secina, ka iebildumi, kas būtībā attiecas uz to, ka šī sabiedrība nevarētu izpildīt apstrīdēto lēmumu, nepakļaujot sevi riskam saistībā ar atbildību, pirmšķietami nav acīmredzami nepamatoti. Proti, lai pilnībā izpildītu šo lēmumu, *Lagardère* būtu jāpiekļūst dažu tās darbinieku un amatpersonu saziņai, taču *Lagardère* nav valsts iestāde un Francijas tiesībās tai nav skaidri piešķirtas šādas pilnvaras. Tādējādi šī sabiedrība būtu spiesta īstenot rīcību, par kuru tai varētu tikt piemērots kriminālsods.

Attiecībā uz *Vivendi* Vispārējās tiesas priekšsēdētāja vietnieks uzskata, ka prasības pamats par tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību ⁶²² pārkāpumu pirmšķietami nav acīmredzami nepamatots. Šajā ziņā viņš it īpaši norāda, ka, ņemot vērā apstrīdētajā lēmumā *Vivendi* noteikto pienākumu ļoti plašo raksturu, šķiet ļoti iespējams, ka liels skaits dokumentu, kas tādējādi būtu jānosūta Komisijai, neietilpst profesionālajā jomā un var sniegt informāciju par attiecīgo personu privāto dzīvi. Apstrīdētajā lēmumā nav ietverts nekāds mehānisms, lai ļautu vispārēji novērst dokumentu, kas attiecas uz šo personu privāto dzīvi, savākšanu un nosūtīšanu Komisijai, vai sniegt garantijas attiecībā uz šādu dokumentu apstrādi.

Pēc tam Vispārējās tiesas priekšsēdētāja vietnieks izsver intereses un secina, ka sabiedrības intereses aizsargāt Savienības konkurences tiesību normu efektivitāti jāpakārto interesēm, ko aizstāv katra no prasītājām, jo attiecīgo pieteikumu par pagaidu noregulējumu noraidīšana liegtu lietderīgo iedarbību atcelšanas spriedumam.

Aplūkojamajā gadījumā priekšroka jādod *Lagardère* interesei izvairīties no būtiska un neatgriezeniska kaitējuma, kas varētu rasties tādēļ, ka, izpildot apstrīdēto lēmumu, tai būtu jāveic darbības, kas to pakļauj kriminālsodu uzlikšanas riskam. Proti, pieteikuma par pagaidu noregulējumu noraidīšana liktu *Lagardère* īstenot šādu rīcību un tādējādi veicināt būtisku un neatgriezenisku kaitējumu, kas no tā varētu izrietēt.

Tāpat jādod priekšroka *Vivendi* interesei izvairīties no būtiska un neatgriezeniska kaitējuma, kurš izrietētu no attiecīgo personu tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību pārkāpuma, ko izraisītu apstrīdētā lēmuma izpilde, jo pieteikuma par pagaidu noregulējumu noraidījums liktu šai sabiedrībai sniegt pieprasīto informāciju, kas vēl nav sniegta, un ļaut iepazīties ar informāciju, kas jau sniegta, tādējādi veicinot šo kaitējumu.

Tā kā šajā ziņā ir izpildīti visi nosacījumi, Vispārējās tiesas priekšsēdētāja vietnieks apmierina pieteikumus par apstrīdēto lēmumu izpildes apturēšanu attiecībā, pirmkārt, uz dokumentiem, kurus *Lagardère* nav iesniegusi Komisijai, un, otrkārt, *Vivendi* gadījumā – uz dokumentiem, kuros ietverti dati,

⁶²¹ 2024. gada 11. aprīļa rīkojums *Vivendi*/Komisija (C-90/24 P(R)), nav publicēts, [EU:C:2024:318](#)).

⁶²² Tās garantē Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7. pants un 1950. gada 4. novembrī Romā parakstītās Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8. pants.

kas attiecas uz attiecīgo personu privāto dzīvi. Turklāt Vispārējās tiesas priekšsēdētāja vietnieks liek lietas dalībniekiem veikt papildu pasākumus, lai nodrošinātu attiecīgo dokumentu saglabāšanu.

2024. gada 12. augusta rīkojums *Nuctech Warsaw Company Limited* un *Nuctech Netherlands*/Komisija (T-284/24 R, [EU:T:2024:564](#))

Pagaidu noregulējums – Ārvalstu subsīdijas – Inspekcijas Savienībā – Regula (ES) 2022/2560 – Pieteikums par izpildes apturēšanu – Steidzamības neesamība – “Fumus boni juris” neesamība – Interesu izsvēršana

Vispārējās tiesas priekšsēdētājs noraida *Nuctech Warsaw Company Limited sp. z o.o.* un *Nuctech Netherlands BV* (turpmāk tekstā – “prasītājas”) pieteikumu par pagaidu noregulējumu attiecībā uz Eiropas Komisijas lēmumu, ar kuru tām noteikts pienākums pakļauties inspekcijām, jo nav izpildīti izpildes apturēšanas nosacījumi.

Prasītājas ir sabiedrības, kas nodarbojas ar drošības pārbaudes iekārtu izstrādi, ražošanu un piegādi, kā arī šādu iekārtu pēcpārdošanas apkalpošanu. Tās pilnībā pieder Ķīnā reģistrētai sabiedrībai *Nuctech Hong Kong Co. Ltd.*

2024. gada 16. aprīlī Komisija pieņēma lēmumu⁶²³, ar kuru saskaņā ar Regulas 2022/2560 par ārvalstu subsīdijām, kas izkropļo iekšējo tirgu⁶²⁴, 14. panta 3. punktu ir uzdots veikt inspekciju.

Atbilstoši minētajam lēmumam Komisija veica inspekciju prasītāju telpās. Šajā kontekstā Komisija ir pieprasījusi prasītājām virtuāli aizzīmogot to darbinieku elektroniskās pastkastītes, kuru dati tiek glabāti Ķīnā esošajos serveros.

Prasītājas iesniedza prasību Vispārējā tiesā, lūdzot tostarp atcelt apstrīdēto lēmumu. Vienlaikus tās iesniedza pieteikumu par pagaidu noregulējumu, lūdzot apturēt apstrīdētā lēmuma, jebkādu turpmāku Komisijas aktu vai pieprasījumu, kā arī pieprasījumu par virtuālo aizzīmogošanu izpildi.

Vispārējās tiesas priekšsēdētāja vērtējums

Iesākumā Vispārējās tiesas priekšsēdētājs atgādina, ka piemērošanas apturēšanu un citus pagaidu pasākumus var noteikt tad, ja ir pierādīti faktiskie un tiesiskie apstākļi, kas pirmšķietami pamato šo pasākumu noteikšanu (*fumus boni juris*), un ja šādi pasākumi ir steidzami; šie nosacījumi ir kumulatīvi. Pagaidu noregulējuma tiesnesis attiecīgā gadījumā arī izsver iesaistītās intereses.

Attiecībā uz *fumus boni juris* nosacījumu Vispārējās tiesas priekšsēdētājs norāda, ka pieteikumam par pagaidu noregulējumu jābūt pietiekami skaidram un precīzam, lai tas pats par sevi ļautu atbildētājam sagatavot savus apsvērumus un pagaidu noregulējuma tiesnesim – lemt par šo pieteikumu. Tomēr prasītājas, vienā teikumā norādot atsevišķus prasības pamatus, nav izpildījušas pienākumu pierādīt, ka attiecībā uz šiem pamatiem pastāv *fumus boni juris*.

Vispārējās tiesas priekšsēdētājs uzskata, ka arī ar pārējiem norādītajiem prasības pamatiem nevar pierādīt *fumus boni juris* esamību. Attiecībā uz pirmo prasības pamatu Vispārējās tiesas priekšsēdētājs vispirms norāda, ka Komisijas pieeja adresēt lēmumu par inspekciju uzņēmumam, kas iedibināts ārpus Savienības, bet darbojas Savienībā, un veikt inspekcijas šī uzņēmuma telpās Savienībā nav nekas jauns. Proti, no konkurences tiesību jomā piemērojamās judikatūras izriet, ka, lai pamatotu

⁶²³ Eiropas Komisijas 2024. gada 16. aprīļa Lēmums, ar ko uzņēmumam, kurš darbojas draudu atklāšanas sistēmu nozarē, likts pakļauties inspekcijām atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2022/2560 14. panta 3. punktam (Lieta FS.100068 – *MARE*) (turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”).

⁶²⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2022/2560 (2022. gada 14. decembris) par ārvalstu subsīdijām, kas izkropļo iekšējo tirgu (OV 2022, L 330, 1. lpp.).

Komisijas kompetenci atbilstoši starptautisko publisko tiesību normām, ir pietiekami pierādīt vai nu rīcības raksturīgās sekas, vai arī tās īstenošanu Savienībā. No iepriekš minētā izriet, ka pretēji prasītāju apgalvojumiem Komisijai jābūt tiesībām pieprasīt informāciju no uzņēmumiem, kas atrodas ārpus Savienības, lai pārbaudītu, vai ar to rīcību tiek pārkāptas Savienības tiesības un vai šī rīcība var būtiski ietekmēt iekšējo tirgu. Vēl jo vairāk tas attiecas uz konkurences izkropļojumiem šajā tirgū, ko rada Regulas Nr. 2022/2560 1. pantā minētās ārvalstu subsīdijas. Attiecībā uz Ķīnas tiesību aktu noteikumiem, kuros paredzēti kriminālsodi, prasītājas nav pierādījušas ne to, ka šie noteikumi būtu piemērojami pieprasītajai informācijai, ne arī to, ka tās ir centušās saņemt nepieciešamās atļaujas tās nosūtīšanai Komisijai. Turklāt prasītājas nav piedāvājušas citas metodes, kas ļautu sniegt informāciju, nepārkāpjot Ķīnas tiesību aktus. Attiecībā uz prasības pamatu, saskaņā ar kuru apstrīdētais lēmums esot pretiesisks, jo ar to prasītājām likts pārkāpt Ķīnas tiesības, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs norāda, ka minētā lēmuma un jebkura saskaņā ar to veiktā pasākuma spēkā esamība jāizvērtē no Savienības tiesību, nevis Ķīnas tiesību skatpunkta.

Turpinājumā, runājot par steidzamības nosacījumu, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs atgādina, ka lietas dalībniekam, kas lūdz pagaidu aizsardzību, jāsniedz pierādījumi, ka tas nevarētu sagaidīt tiesvedības, kas attiecas uz lietas būtību, iznākumu, neciešot būtisku un neatgriezenisku kaitējumu.

Aplūkojamajā lietā prasītājas apgalvoja, ka inspekcijas veikšana radītu šādu kaitējumu to reputācijai, no vienas puses, un finansiālajai dzīvotspējai, no otras puses.

Attiecībā uz kaitējumu reputācijai Vispārējās tiesas priekšsēdētājs norāda, ka kaitējums rodas saistībā ar sekām, ko rada inspekcijas atspoguļošana plašsaziņas līdzekļos, un tāpēc apgalvotais kaitējums reputācijai jau pastāv. Taču pagaidu noregulējuma tiesvedības mērķis nav nodrošināt jau esoša kaitējuma labošanu.

Attiecībā uz prasītāju finansiālās dzīvotspējas apdraudējumu Vispārējās tiesas priekšsēdētājs atgādina, ka finansiāls kaitējums, izņemot ārkārtas apstākļus, nevar tikt uzskatīts par neatgriezenisku. Turklāt pagaidu noregulējuma tiesneša rīcībā jābūt konkrētām un precīzām norādēm, kas balstītas uz detalizētiem un apliecinātiem dokumentāriem pierādījumiem, kuri raksturo situāciju, kādā ir lietas dalībnieks, kas lūdz pagaidu pasākumus.

Tomēr šajā lietā prasītājas nav nedz pierādījušas, nedz pat apgalvojušas, ka tās būtu situācijā, kas varētu apdraudēt to finansiālo dzīvotspēju, pirms tiek pieņemts nolēmums, ar kuru tiks pabeigta tiesvedība par lietas būtību. Prasītāju apgalvojums, ka apstrīdētā lēmuma izpilde pakļautu grupu, kurā tās ietilpst, un to pārstāvjus kriminālsodu uzlikšanas riskam Ķīnā, arī ir noraidīts, jo tās nav pierādījušas, ka tās būtu spiestas rīkoties tādā veidā, ka attiecībā uz tām, iespējams, varētu iestāties krimināltiesiska atbildība.

Visbeidzot, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs veic interešu izsvēršanu un nospriež, ka sabiedrības intereses saglabāt Savienības tiesību efektivitāti prevalē pār prasītāju interesēm izvairīties no apgalvotā kaitējuma, kas varētu izrietēt no fakta, ka, lai izpildītu apstrīdēto lēmumu, tās būtu spiestas rīkoties tādā veidā, ka attiecībā uz tām varētu iestāties juridiskā, tostarp krimināltiesiska, atbildība.

Šajā ziņā viņš norāda, ka, izvēloties veikt komercdarbību Savienības iekšējā tirgū, prasītājas sevi pakļāvušas Savienības tiesību normām, kas reglamentē šī tirgus darbību, un nevar atsaukties uz trešās valsts tiesību normām, lai no tā izvairītos. Savukārt, runājot par Komisijas interesēm, tās uzdevums ir nodrošināt, lai konkurences apstākļi Savienības iekšējā tirgū netiktu izkropļoti. Tādējādi tai jābūt tiesībām efektīvi veikt izmeklēšanu un pieprasīt informāciju no visiem uzņēmumiem, kas veic komercdarbību Savienībā – neatkarīgi no tā, vai tos kontrolē dalībvalstu vai trešo valstu jurisdikcijā esošie subjekti.

2024. gada 22. novembra rīkojums *UniCredit*/ECB (T-324/24 R, [EU:T:2024:858](#))

Pagaidu noregulējums – Ekonomikas un monetārā politika – Kredītiestāžu prudenciālā uzraudzība – Regula (ES) Nr. 1024/2013 – Piesardzības prasību noteikšana – Pieteikums par izpildes apturēšanu – Steidzamības neesamība – “Fumus boni juris” neesamība – Interesu izsvēršana

Izskatot lietu atbilstoši LESD 278. un 279. pantam, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs noraida pieteikumu par pagaidu noregulējumu, kurā lūgts apturēt Eiropas Centrālās bankas (ECB) lēmuma, ar ko nosaka prudenciālās prasības, lai vēl vairāk mazinātu riskus saistībā ar prasītājas *UniCredit SpA* darbību Krievijas Federācijas teritorijā, izpildi.

Prasītāja ir kredītiestāde, kas vada starptautiskā mērogā darbojošos banku grupu, kura savu darbību Krievijā veic ar četru meitasuzņēmumu, tostarp *AO UniCredit Bank*, starpniecību; šie meitasuzņēmumi pilnībā pieder prasītājai un ir iekļauti tās konsolidētajā bilanci. Kā nozīmīga iestāde⁶²⁵ prasītāja ir pakļauta ECB tiešajai prudenciālajai uzraudzībai.

2024. gada 22. aprīlī ECB pieņēma apstrīdēto lēmumu⁶²⁶, kurā tā prasītājai izvirzīja piecas prasības un sniedza vienu ieteikumu. Pēc tam prasītāja iesniedza rīcības plānu, lai īstenotu dažas no apstrīdētajā lēmumā noteiktajām prasībām. Tomēr tā atkārtoti norādīja, ka nevar īstenot visas apstrīdētajā lēmumā noteiktās prasības Krievijas tiesiskajā regulējumā noteikto ierobežojumu dēļ.

Vienlaikus ar prasību, kurā prasītāja galvenokārt lūdz atcelt apstrīdēto lēmumu, tā iesniedza šo pieteikumu par pagaidu noregulējumu, ar kuru pēc daļēja atsaukuma tiek lūgts apturēt apstrīdētā lēmuma izpildi, ciktāl šajā lēmumā noteikta prasība par noguldījumiem un prasība par maksājumiem daļā, kas attiecas uz maksājumiem euro, ASV dolāros (USD), Ķīnas juaņās (CNY) un Kazahstānas tengēs (KZT).

Vispārējās tiesas priekšsēdētāja vērtējums

Vispārējās tiesas priekšsēdētājs atgādina kumulatīvos nosacījumus, lai pagaidu noregulējuma tiesnesis varētu apturēt izpildi un noteikt citus pagaidu pasākumus, proti, ka ir pierādīti faktiskie un tiesiskie apstākļi, kas pirmšķietami pamato šo pasākumu noteikšanu (*fumus boni juris*), un šādi pasākumi ir steidzami, t.i., lai nepieļautu būtisku un neatgriezenisku kaitējumu pieteikuma iesniedzēja interesēm, tie ir jānosaka un to sekām jāiestājas, pirms tiek pieņemts nolēmums pamatlietā. Turklāt pagaidu noregulējuma tiesnesis attiecīgā gadījumā arī izsver iesaistītās intereses.

Pirmām kārtām, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs, pamatojoties tikai uz informāciju, kas sniegta saistībā ar šo pieteikumu par pagaidu noregulējumu, vispirms pārbauda, vai ir izpildīts *fumus boni juris* nosacījums. Šajā ziņā viņš noraida visus pamatus, kurus prasītāja izvirzījusi, lai pierādītu apstrīdētā lēmuma prettiesiskumu, un nospriež, ka šajā lietā tas tā nav.

It īpaši, pirmkārt, attiecībā uz prasības pamatu, kas balstīts uz labas pārvaldības principa pārkāpumu, jo nav veikta izmeklēšana, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs noraida pirmo daļu, kas attiecas uz pienākuma norādīt pamatojumu neievērošanu. Viņš konstatē, ka no apstrīdētā lēmuma izriet, ka ECB veikusi risku analīzi⁶²⁷. Proti, vispirms ECB norādīja, ka prasītāja un tās grupa darbojas tāda tiesiskā regulējuma ietvaros, kas kļuvis arvien sarežģītāks daudzu ierobežojošo pasākumu un sankciju režīmu dēļ. ECB arī identificēja Krievijas tiesību aspektus, kas rada riskus pareizai pārvaldībai un atbilstībai. Turpinājumā, runājot par saistību starp prasītājai noteiktajām prasībām un tās vispārējo riska profilu,

⁶²⁵ Padomes Regulas (ES) Nr. 1024/2013 (2013. gada 15. oktobris), ar ko ECB uztic īpašus uzdevumus saistībā ar politikas nostādņām, kas attiecas uz kredītiestāžu prudenciālo uzraudzību (OV 2013, L 287, 63. lpp.), 6. panta 4. punkta izpratnē.

⁶²⁶ Atbilstoši Regulas Nr. 1024/2013 4. panta 1. punkta f) apakšpunktam un 16. panta 1. punkta c) apakšpunktam un 2. punkta e) un f) apakšpunktam.

⁶²⁷ Atbilstoši Regulas Nr. 1024/2013 16. panta 1. punkta c) apakšpunktā izklāstītajām prasībām.

ECB uzskatīja, ka prasītāja joprojām saskaras ar galvenajiem šķēršļiem atbilstības riska vispārējam segumam.

Attiecībā uz argumentu, ka ECB, nesniedzot detalizētus un precīzus pierādījumus, nevarēja prezumēt, ka prasītāja pārkāps sankciju režīmu, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs konstatē, ka ECB norādīja faktiskos elementus, kas saistīti ar Krievijas tiesisko regulējumu un meitasuzņēmumu pārvaldības problēmām, kas varētu palielināt neatbilstības risku. Turklāt Vispārējās tiesas priekšsēdētājs uzsver, ka ECB veiktā prudenciālā analīze ir provizorisks.

Visbeidzot, attiecībā uz apstrīdēto prasību samērīguma pamatojumu Vispārējās tiesas priekšsēdētājs norāda, ka ECB ir izklāstījusi iemeslus, kuru dēļ prasītājas rīcības plāns vai papildu kapitāla un likviditātes prasību noteikšana nebūtu piemērota un pietiekama, lai novērstu riskus.

Vispārējās tiesas priekšsēdētājs noraida arī pamatu daļu, kas attiecas uz apgalvoto izmeklēšanas neveikšanu. No apstrīdētā lēmuma teksta secināms, ka pati ECB uzsvēra juridiskos un ar darbību saistītos spiediena aspektus, kas izriet no Krievijas tiesiskā regulējuma. Tieši šie spiediena aspekti un ierobežojumi lika ECB pieņemt apstrīdēto lēmumu, jo tie apgrūtināja prasītājas risku pienācīgu pārvaldību.

Vispārējās tiesas priekšsēdētājs noraida arī pirmā pamata trešo daļu, kas attiecas uz apgalvoto ECB pienākuma veikt individuālu pārbaudi pārkāpumu. Proti, ECB apstrīdētajā lēmumā ir identificējusi riskus, kas izriet no prasītājas darbības Krievijā, precizējot Krievijas tiesību aspektus, kas apdraud pareizu risku pārvaldību un segumu. ECB analizēja prasītājas jau veiktās darbības, secinot, ka pastāv trūkumi, kas neļauj veikt pareizu risku pārvaldību un segumu.

Otrkārt, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs noraida pamatu par apstrīdētā lēmuma izpildes neiespējamību to šķēršļu dēļ, kuri izriet no Krievijas tiesiskā regulējuma. Vispirms viņš nospiež, ka prasītāja nevarēja atsaukties uz Krievijas tiesībām un nenoteiktību saistībā ar to, kā Krievijas iestādes tās piemēro, lai izvairītos no Savienības tiesībās paredzēto pienākumu izpildes. Tā kā prasītāja ir ECB prudenciālajai uzraudzībai pakļauta iestāde, tai ir pienākums novērst ECB konstatētos prudenciālos riskus. Tālāk, katrā ziņā savos ECB iesniegtajos apsvērumos prasītāja aprobežojās ar vispārīgu atsauci uz apstrīdētajā lēmumā noteikto prasību neatbilstību Krievijas tiesībām.

Treškārt, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs noraida pamatu par samērīguma principa pārkāpumu. Šajā ziņā viņš atgādina, ka Regulas Nr. 1024/2013 mērķis ir veicināt kredītiestāžu drošumu un stabilitāti un finanšu sistēmas stabilitāti Savienībā. Veikto pasākumu ⁶²⁸ mērķis ir agrīnā posmā novērst ECB veiktajā uzraudzības pārbaudē konstatētos riskus. Turklāt ECB tai piešķirtās plašās rīcības brīvības ietvaros jābalstās uz scenārijiem, kas, ņemot vērā pieejamos datus, nav zaudējuši ticamību, tomēr tai nav jāpierāda, ka pastāv notikumi pagātnē, kuriem ir tādas pašas īpašības kā analizētajam scenārijam.

Ceturtkārt, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs noraida pamatu par ECB kompetences neesamību pieņemt apstrīdēto lēmumu. Šajā ziņā Vispārējās tiesas priekšsēdētājs, atgādinājis, ka apstrīdētais lēmums ir adresēts vienīgi prasītājai kā *UniCredit* grupas mātesuzņēmumam un ECB prudenciālajai uzraudzībai pakļautajai kredītiestādei, it īpaši norāda ⁶²⁹, ka kredītiestādes drošuma un stabilitātes apdraudējums var rasties gan atsevišķas kredītiestādes līmenī, gan banku grupas vai finanšu konglomerāta līmenī. Lai parūpētos par kredītiestāžu drošumu un stabilitāti, ir svarīgi, lai pastāvētu īpaši uzraudzības pasākumi minēto risku mazināšanai. Papildus individuālo kredītiestāžu uzraudzībai ECB uzdevumiem būtu jāiever uzraudzība "konsolidētā līmenī".

Otrām kārtām, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs secina, ka nosacījums par steidzamību šajā lietā nav izpildīts.

⁶²⁸ Saskaņā ar Regulas Nr. 1024/2013 16. panta 1. punktu.

⁶²⁹ Atbilstoši Regulas Nr. 1024/2013 26. apsvērumam.

Pirmkārt, runājot par kaitējumu, kas izrietot no apstrīdētā lēmuma neatbilstības Krievijas tiesiskajam regulējumam, šādas neatbilstības esamība pati par sevi nav uzskatāma par kaitējumu. Konkrētajā lietā prasītāja nav iesniegusi pierādījumus, kas ļautu konstatēt kaitējuma rašanos un novērtēt tā būtisko un neatgriezenisko raksturu. Turklāt nelabvēlīgas sekas, kas izrietot no prasītājas apgalvotās neatbilstības Krievijas tiesiskajam regulējumam, ir finansiāla rakstura kaitējums.

Šajā ziņā Vispārējās tiesas priekšsēdētājs atgādina, ka finansiālu kaitējumu, izņemot ārkārtas apstākļus, nevarētu uzskatīt par neatgriezenisku, jo, piešķirot finansiālu kompensāciju, parasti var atjaunot cietušās personas stāvokli, kāds tas ir bijis pirms kaitējuma rašanās. Taču šajā lietā prasītāja nav sniegusi nekādu informāciju, kas ļautu precīzi identificēt un kvantitatīvi noteikt iespējamo finansiālo kaitējumu.

Otrkārt, attiecībā uz kaitējumu, kas saistīts ar Krievijas meitasuzņēmumu kontroles un īpašumtiesību zaudēšanas risku, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs vispirms norāda, ka prasītāja nav iesniegusi nevienu pierādījumu, kas ļautu saprast, kā šis kaitējums varētu materializēties, vai iemeslus, kas liek domāt, ka tas ir būtisks un neatgriezenisks. Tālāk, kaitējumam, kas rodas, zaudējot kontroli un īpašumtiesības uz meitasuzņēmumiem, ir finansiāls raksturs. Taču prasītāja nav sniegusi nekādu informāciju, kas ļautu precīzi identificēt un kvantitatīvi noteikt iespējamo finansiālo kaitējumu.

Treškārt, runājot par kaitējumu, kas saistīts ar iespējamām ļoti smagām personiskām sankcijām attiecībā pret Krievijas meitasuzņēmumu vadības personālu, prasītāja vienīgi norāda, ka apstrīdētajā lēmumā noteiktās prasības ietverot šādas sankcijas, un nesniedz papildu precizējumus.

Visbeidzot, trešām kārtām, saistībā ar interešu izsvēršanu Vispārējās tiesas priekšsēdētājs atgādina, ka pats esošo interešu izsvēršanas mērķis ir novērtēt, vai, neraugoties uz prasītāja interešu aizskārumu, ko rada risks ciest būtisku un neatgriezenisku kaitējumu, ar apstrīdētā lēmuma tūlītēju izpildi saistīto interešu ņemšana vērā var pamatot atteikumu noteikt lūgtos pagaidu pasākumus.

Vispirms izskatāmajā lietā prasītāja nav sniegusi nekādus apsvērumus par attiecīgo interešu izsvēršanu. Turpinājumā, runājot par interesēm, ko sekmē apstrīdētais lēmums, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs atgādina, ka ECB ir uzticēti īpašie uzdevumi, lai veicinātu kredītiestāžu drošumu un stabilitāti un finanšu sistēmas stabilitāti Savienībā un katrā dalībvalstī. Turklāt ECB pilnvaras pieprasīt kredītiestādēm agrīnā stadijā veikt nepieciešamos pasākumus, lai novērstu tās konstatētās problēmas, liecina par nozīmi, kādu likumdevējs piešķir atbilstošu pasākumu veikšanai pēc iespējas ātrāk, lai izvairītos no identificēto risku iestāšanās. Visbeidzot, pati prasītāja apgalvoja, ka Krievijas tiesiskais regulējums ir īpaši naidīgs un pastāvīgi mainās, ņemot vērā vietējo dinamiku, kas ne vienmēr ir paredzama vai neatbilst demokrātiskā procesā noteiktajiem standartiem. Turklāt minētā tiesiskā regulējuma interpretācija un piemērošana ir atkarīga no notikumu attīstības Krievijas karā Ukrainā.

Vispārējās tiesas priekšsēdētājs no tā secina, ka ECB aizstāvētajām interesēm ir dodama priekšroka pār prasītājas interesi.

Tiesa
L-2925 Luxembourg
Tālrunis: +352 4303-1

Vispārējā tiesa
L-2925 Luxembourg
Tālrunis: +352 4303-1

Tiesas tīmeklis:
curia.europa.eu

Manuskripts pabeigts 2025. gada februārī. / Atsauce uz informāciju 31.12.2024.

Formatējums: Eiropas Savienības Tiesa | Pētniecības un dokumentācijas direkcija, 2025.

Visi fotoattēli: © Eiropas Savienība, ja nav norādīts citādi.

Lai varētu izmantot vai reproducēt fotoattēlus vai citus materiālus, uz ko Eiropas Savienībai nav autortiesību, atļauja jāprasa tieši autortiesību īpašniekiem.

Ne Eiropas Savienības Tiesa, ne personas, kas rīkojas Tiesas vārdā, neatbild par to, kā tiek izmantota šajā publikācijā iekļautā informācija.

Atļauts izmantot citur, norādot avotu.

© Eiropas Savienība, 2025

EIROPAS SAVIENĪBAS
TIESA

Pētniecības un dokumentācijas direkcija